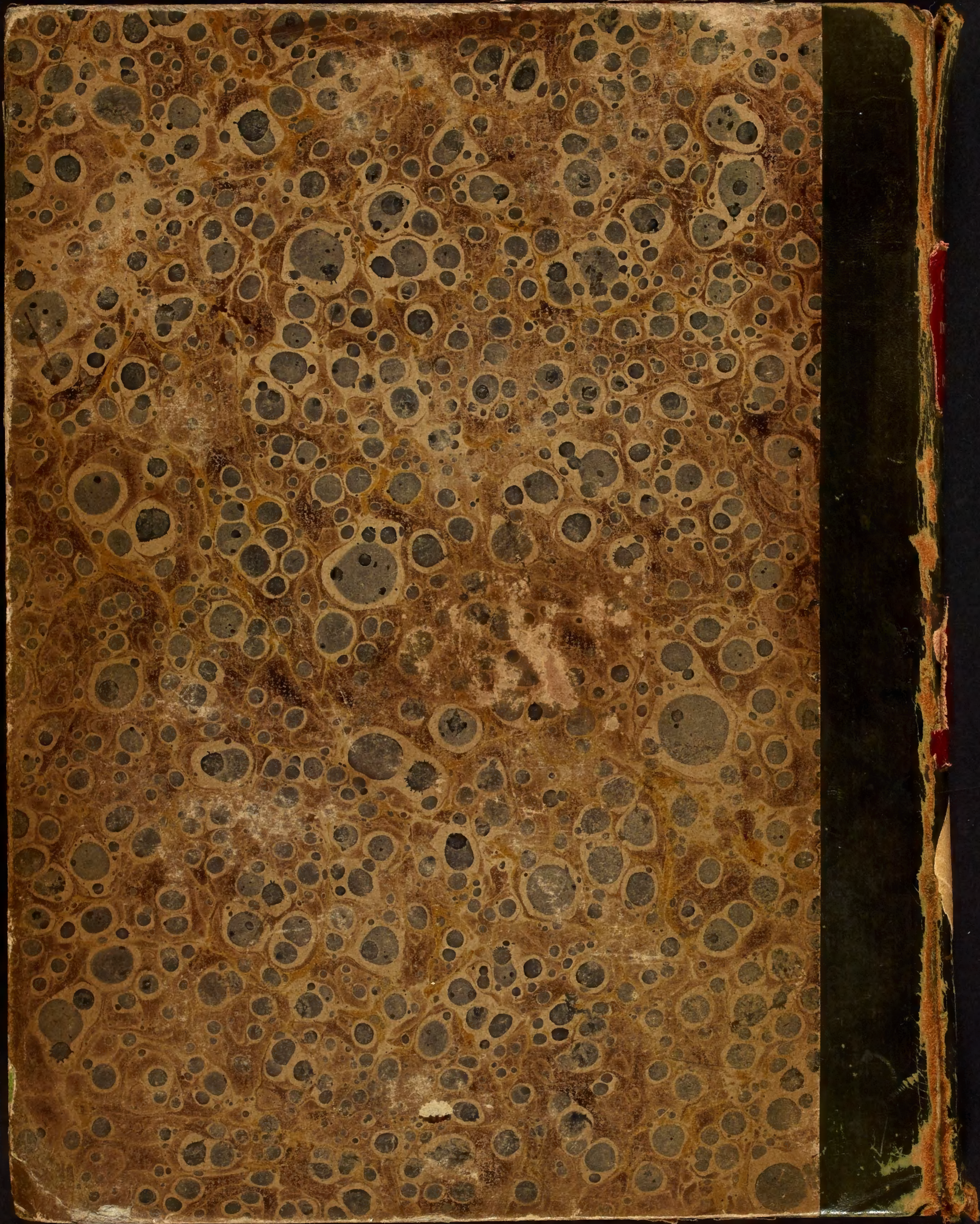

COMMENTAIRE
DU GULISTAN
DE SOUOUDI

MANUSCRIT
TURC

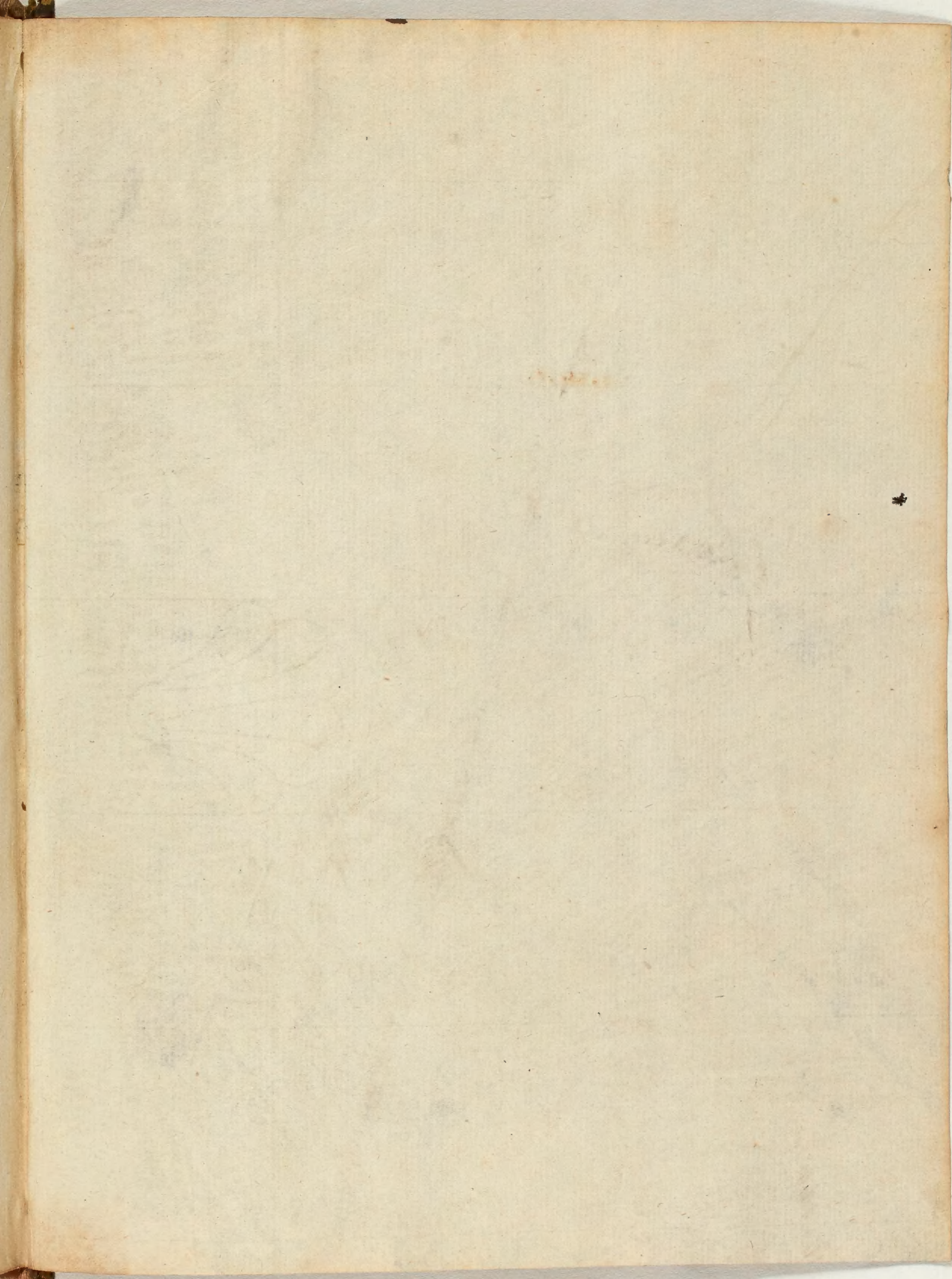
Ms
TURC
51

ÉCOLE
ROYALE
DES JEUNES
DE LANGUES
DE PARIS

Commentaires du Gulistan
de Saadi.

~~~~~

7
Bibliothèque de l'Ecole Royale des Jeunes
de Langues de Paris.

Inscrit au Catalogue : S Persan. N^o ~~11~~ 10

Avril 1837.

Jousselin

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِهِ تَسْتَعِينُ
 سیاس بی پایان اول صانع اول بی نظیره که کلستان صنعی افتابند
 برززه و بوستان فلک قدرتی دریا سندان بر قطره در مشنوی
 فلک یک نقطه از ملک کمالش ز نور حکمتش خورشید تابی زهی کریم
 بی همتا که ذات انسانی بواج خاکدن مخلوق ایکن لقد خلقنا الانسان
 فی احسن تقویم حلیه سی ایله اراسته ایدوب جمله دن زیبا و اعلی و لطف
 عیممی ایله ان عرضنا الامانة ایتک قبولی سببی ایله ذات و صفاتنه
 آیینة محلی قلدی و دور و دی حد و ثناء بی حد اول فارس میدان قاب
 قوسین او ادنی و صد نشین بارگاه سبحان الدنئی اسری به که در
 بحر رسالت و شمع بزم هدایت در که قبای لولاک ما خلقت الافلاک
 انک قامت موزونی ایچون راست و معلم و خاتم خاتم النبیین انبیاء و رسل
 اور تا سنده که مسلم قلندی مشنوی فائده الخلق بالهدی و العون شاه
 لولاک ما خلقت الکون و قد یشر بسلامه بطی اقی لوح خوان ما و حی
 دخی انک ال کرامی و اصحابی عظامی اوزره اولسون که بشنویان
 راه شرع و دین و عترت بجز صدق و یقین لر در رضی الله تعالی عنهم
 اجمین بعده بوجور زمانه ایله شکسته حال و الامر روز کاران پریشان
 بالکینت بنده پر ملال شمع که السلامه فی الوحدة مقتضای کونش
 وحدته فارغ البال صحبت خلقدن دامن اختلاطی کند و مه ویرمش
 ایدوم کسی کیر و آرام دل در کناره که از صحبت خلق کیر و کناره و کنج
 قناعی کنج دینار اوزره اختیار ایدوب اسوده او تودمش ایدوم حاجی
 معنی و عیاد حامی بسیل رشاد حضرت پادشاه عالم بنانک رشک
 هشت بهشت باغچه لرنیک دلبری ملک حضرت نیکو سرشت
 محمد جلی بنجه زمان بوحقرون فن فرس تحصیل اوزره اولمش در

Coran ch. 53.

کون اثناء و صاحبده کلستانه لسان ترکی ایل شرح اولمنی طلب
ایلدی هر نه قدر که عذر بهانه بیان اتم قنده مقبول اولمدی
عاقبت ابرام والما حی باعث حصول مرام اولوب بعون الله الملك
العالی بش ایده بلا تسوید تمام اولدی حضرت فیاض زوادی عوارفدن
متمم عذر که بوشردن استفاضه منافع اید ندرک صدورنی لطفندن منشرح
ایده اندر دخی شارج باعث خیر دعادن فراموش اتمیه لر حضرت شیخ رحمة
علیه حمد اتیان و مایشع بالتعظیم اولدغنی اعتبار اوزره حدیث شریف موجب
حمد و شروع ایدی منت خدیر اشکر و سباسب واجد و عوض من نعمت
و یرمک الله ایچوندر یعنی الله تعالی حضرتنه لایق و مخصوص در انک غیرندن
قیح در زیرانی الحقیقه منعم اولدر غیر سبب در لفظ خدای علم خاصه
حق تعالی دن غیریه اطلاق جائزه کلمه در مکمل لفظ اخر ایده ترکیب قلنه
خانه خدای و ده خدای کبی اول وقت صاحب معنانه اولور عذر و جمل
انجیلین خدایک عزیز و جلیل اولدی یعنی دائما بوا یکی صفت اید متصف
اولدی حضرت شیخ نوره الله مرقده بعد الحمد طاعت لفظنه تقرض
اتدی بوایت کر منک مقتضای خلقت انسانیه سبب نه اید و کنی
بیان اتمک ایچون و ما خلقت الجن والانس الا ليعبدون مفسرون
ليعبدون کلمنی ليعرفون تفسیر اتمشدر در بونکته بیان ایچون که
اولا عبادت کیم اولور معلوم اتمک کرک که اول عبادتک فائده بسی
اولا که طاعتش موجب قربت که اول اللهم طاعتی قربتی ایجاب
اید جیدر یعنی طاعت اید جک حقه قرب اولمنه سبب در نته کیم
حق تعالی حضرتی بوشرد و اسجد و اقرب طاعت بونده مفعولنه مضاعف اولدر
طاعت بونده اورا تقدیر نده در طاعتش ده اولان ضریح غایت حق تعالی
حضرت راجع در بونده اولان که ادا ندر که ما بعدنی ما قبلنه ارتباط اتمک

با خود یعنی بویله که اتمشان
نعمت و تقدر نعمت الله ایچوندر
منت عوض سوز و غرض سوز نعمت
و بیگ من بین و ندر لفظ عربی در
اقسام سببک مضاعفیه اگر سوال
اولن کیم حق تعالی جو نیک عوض سوز
نعمت و جیدر سبب عبادت ایچون داخی
من ایت کیم به کرامت و بیگ ایچون
رحمت یقین اولور ایچون تا کلماتی عقل اتم
دیدکی حمد و مدح بوردی قدس سوز
ایک حمد کلام قدیمه بوردی غرض سوز
بیکم حق تعالی اولور شکر ایچون بوردی سبب کیم
عبدیه اگر سوال اولدغنی حالده شکر بوردی لکن شکر
نعمت و بیجی اولدغنی شکر حق تعالی بوردی سبب کیم
نعمت زیاده اتمک ایچون شکر حق تعالی بوردی سبب کیم
ولن کفریم آن عذالی شکر اید اگر سوال اولور
عبادت و شکر بوردی سبب کیم شکر قادر و کلیم
عبادت و شکر بوردی سبب کیم شکر قادر و کلیم
شکر و عبادت اتمک تقدر و کافضی
بندن اعظم و انوارکی در

نعمت تقدیرنده در
منه
اندر شکرش تقدیرنده در
باز اندر ایچون در منته

ایچون در بو محل که مراد طاعتش در بونده امثالی محل لر سینه اسناد اولان
قلیدندر بنی الامیر المدینه کبی و شکر اندر شکر مزید نعمت و اول اللهم
شکری ایچینده مزید نعمت و ارد در حق تعالی حضرت بیومرث در لشن شکرتم
لاریدنکم بیت شکر نعمت نعمت افزون کند کفر نعمت از گفت بیرون
کند شکر طاعتدن به نوع ایکن حضرت شیخ انی افراد بالذکر ایلدی عطف
الخاص علی العام طریق اوزره تنزل الملائکة والروح کبی حق تعالی نک نعمته
شکر ایلمک زیاده مقبول و صعوبت اوزره ایدوکنی بیان انکم ایچون بیت
عظانیت هر موی از و بر تنم چگونه به هر موی شکری کنم حضرت شیخ
طاب شراه نعمت بیانه شروع ایلدی زیر اولان نعمت کندوسی معلوم
اولمق کرک تاکه اکه کوره منعه شکر انکم ممکن اولان اولان فرضا اگر نفس
نجه نعمت ایدوکی بیان اولمنه نفس وانکم امثالی ثبوت ایدوکی
دکمه ک نک خاطره کلمه ایدی هر نفس که فر و میر و دهر به نفس که اشغه
کیدر مده حیاتست حیاتی اوزاد جیدر یعنی حیاتک امتدادنه سبدر
زیر حقیقته مده اولان حق تعالی حضرتی در عذاسه بودخی سبیت
اسناد اولان قلیدندر و چون بر می ایدوخی چونکه اول نفس یوقاری
کله مفرح ذات ذات فرح و بر جیدر مده حیاتده اسناد نجه ایه بونده
داخی ایلدرش در هر نفس به هر نفسک اشغه کتمه مده حیات
یوقاری کله مفرح ذات ایدوکی ظاهر اولدی ایه ایلد هر بر نفسده
دو نعمت موجودست اکی نعمت موجود در که بری امتداد حیات بری
ت ذاتدر و بر هر نعمتی شکری واجب و هر بر نعمت اوزره بر شکر
واجبدر ایلد هر بر نفسده ایکی شکر واجب اولور حضرت شیخ رحمه الله
علیه الله تعالی نک نعمته لایق که شکر انکم قادر اولدوغنه بو بیت ایلد
اشارت ایدر از دست زبان که بر ایدویمک النذن دلندن کلور یعنی کیم

نعمت تقدیرنده در
منه
اندر شکرش تقدیرنده در
باز اندر ایچون در منته
نعمت تقدیرنده در
منه
اندر شکرش تقدیرنده در
باز اندر ایچون در منته
نعمت تقدیرنده در
منه
اندر شکرش تقدیرنده در
باز اندر ایچون در منته

مفعول مفاعیل فاعول
قادر

قادر اولور کثر عظمه شکرش بدرايد اول اللهم شكري حقن طشره
کله يعني انک انعامه لایق شکر ایدیه بوکه خودک قادر دکلدر زیر اشکره قدر
باشق بر نعمت در اول خود حق تعالی دن در حضرت شیخ رحه الله کند و بیستی
اثبات انک ایچون شکر خصوصه عدم قدرتی بوايت ایلر استلال ایلر
اعمال اول داود شکر او قلیل من عبادی الشکور ای داود او غوللری شکر
عملی ایلکوز یعنی سزه اندو کم احسانه شکر ایلکوز حال بوکه بنده لومدن زیاده
شکر ایدجی از در اگر سوال اولور سه بیستن مفهوم اولان بود که بعض
که قادر اولایلیه اکسنتک مابینده تطبیق نه وجه اولور که جواب
النادر کالمعدوم در حضرت شیخ قدس الله سره العزیز بوقطعه ایلر
ایثار ایدر که چون هیچ مک اکالایق شکر فاکت قادر دکلدر ایلر
طریق عجزه سکوت ایدوب کنده نک قصورنه اعتراف اتمکدن غیر طریق
یوقدر زیر العجز عن الشکر کا الشکر بیت بنده همان به که ز تقصیر خویش
بنده به همان اول یک که کند و قصورندن بو معنی دخی جائز در بنده همان اول
یک که بو تقدیر چه اللفظی مقدر اعتبار اولمز عذر بد رکاه خدای اورد
خدانک در کاهنه عذر کتوره یعنی قصورنه اعتراف ایدیه ورنه سزا و خدانک
یوخسه یعنی اگر بنده قصورنه معترف اولوب در کاه حق عذر کتور میجک اولور
انک خداوند کنه و اولو پشته لایق شکر کس نتواند که بجای اورد که قادر اولمز
که یرنه کتوره یعنی بلا قصور ادا ایدیه باران رحمت بی حسابش اول اللهم
حسابش رحمتی و بغوری همه را رسیده یر شمشد و کلیه یر شمشد در خوان
نعمت بی دریغش و اول اللهم در یغنه نعمتی سفره سه همه جا کشیده
دو کلی یره جلکامش در بر ده ناموس بندگان بنده لرنیک عرض و قاری
پر دین بکناه فاحش ندر قبیح کناه سبی ایلر یر تمز یعنی حق تعالی حفری
بنده لرنیک تنهاده اتدکاری قبا حشری فاش انک ایلر خلق او ترانده

یا ال داود تقدیریه در حرف
ندا حذف اولمز در مضاف
اولر خندن منصوب در مضاف
که بونده تفهیم در امتناع
ایچون ذات مغفاتی
شکار ایدر مسله
شکر به بعضی قاضیه
سه صرف انک در مسله
بارانک رحمت اضافتی و خداک نعمت
مشبه به یک اضافتی فیلیندن اولمز
ملا عذر تامل
به ده نک ناموس اضافتی بیانییه
اولمقدر یکله مشبه به یک اضافتی
فیلیندن اولمز ملا عذر مسله
بکناه ده اولان با سبب
ایچون در مسله

مغفاتی و غفاتی

بحر حقیق مصریه حیون
فَاعِلَات مفاعِلن فَعْلُنْ
فَعْلَات فَعْلَات فَعْلَات

عرض و وقار لانه خلل کتور مزو و وظیفه روزی و حق تعالی حضرت بنده لوتیک
رزقی و وظیفه سنی بخطای منکر نبوده تا مشروع خطا سبب ایل کسمر
بولنک هر برسی لطیف نعمت در قطعه ای کریم که از خزانه غیب ای الله
سن ایل کریم سن که غیب خرنیکدن کبر ترسا و وظیفه خور داری آتش
پرست ایل سائر کفری و ظفیه سیمی طوتر سن یعنی لطفکدن انلره رزقلرنی
ویر سن و وظیفه خور و وصف تر کسیر اکثر محل ده الف ایل یله واقع اولور
خون خوان و غم خوار و بسیار خوار کبی واقع اولمشدر بیت
مکن رحم بر کاو بسیار خوار که بسیار خست بسیار خوار دیوان حافظ
ده بو بیتده الف سر واقع اولمشدر بیت مابرفتم تودانی دل غم خورما
نحت بد تا بکجامی بر دیشخور مظاهر بود که الف ایل اولمشدر کسلی استعجال در
زیر خوردن دن مشتقدرا اصلنده الف یقدر بعضی مک و وصف ترکیبی
ترکیب توصیف ظن ایور ترکیبی توصیف صفت ایل موصوف دن مرکبدر حیوان
نا طلق کبی و صف ترکیبی همان و صفت بولنان تر کسیر که اول ایکی
قسم در بر قسمی اولور که کلمه ثانیه مشتقاندن اوله دله و دلدار و دلروز
و دلکش و دلکش کبی بر قسمی دخی اولور که کلمه ثانیه مشتقاندن اولیه
بلکه ایکی کلمه نیک اجتماعندن محضاب صفت حاصل اول فرشته خدی
و نیک خدی و بد کردار و در بادل و کدان طبع و سبک روح کبی دوستانه
کجا کنی محوم دو ستلرو کی قنده محروم ایور سن تو که باد شمنان نظر داری
سن که دشمنلرو که نظر طوتر سن که دنیا ده انلره بو قدر انعام ایور سن فراش
باد صبارا گفت صبا یله دینلشدر بو معنی دخی جائزه در حق تعالی حضرت
صبا یله فراشته اتمشدر تا فرش زو تر دین بکسته و تار مزو رنگلو فرشته
که مراد چندر سیر یوزی اوزره دوشب و دایه ابریهاریرا فرموده
دبهاره منسوب اولان بلوت دایسته بیورلشدر بو وجهله دخی جائز

وظیفه روزی بنده کان
تقدیریه در مسله
وظیفه اولان پهنه
اضافی ایچیندر مسله
سرمی ده اولان یا خدای
نوعیدر تقدیری ای خدای
سرمی در یعنی لفظ منادی
مخدوف مسله
تیر سبب بیت منکند
اما که ایل یله بکسراون
مطلقا کافیه منکند
بو محله واقع اولان کبی
دوستان سبک کردن
ایله در کسره ایله
در مسله
کنی ده اولان یا
خطاب ایچیندر
فراش باد صبا ایله ایغه
سر ملال اشارت ایور
مسله
ز صر و سیه اولان
با ایل نون سبب
ایچیندر مسله
دایه ده اولان
جمله اضافت ایچیندر
مسله
بجایزه اولان
بایسته ایچیندر
مسله

نوروزی ده اولان یا سبب ایچیندر مصدر اولمقده جائزه در

حق

مجموعه کتب خطی
کتابخانه مجلس شورای اسلامی
تلفظ

تقديم الباء على النون

حق تعالی حضرتى بهاره منسوب اولان بلوت دایسه بیور مشدر تانبات
نبات راتماوت قزلرنی درمهد زمین بیور دیر بشکنده بلیه
ودرختلزا خلقت نوروزی و اشجاره نوروزلق خلقت ایل
قبای سبز ورق در بر گرفته یشل سیراق قفتانسی کیدر ملشدر
بوو جهله دخی جائز در حق تعالی حضرت درختله یشل ورق قفتانسی
کیدر مشدر نته کم پادشاهلر وک عادتدر که اول کونده اکابر واعیان
خلقت احسان ایدر حق تعالی حضرتی دخی لطفندن اول وقتنده اشجاره
یشل سیرقماندن وارضه یاشل جندن خلعت کیودر رودرختک
الف نون ایلد جمع استعاره طریق ایلد کلدر بلکه شود غامسی و تحریک
اولان کلماتدن بعض کلماتلری الف نون ایلد اتمشدر نته کم کلماتنده
مشت زن حکایتنده واقع اولمشدر و پنج کیهان بر آوردن گرفت
که مفردی کیهان و لبان دیر لر مفردی لب در بیت خالی که بران لبان
نوشت زنگی فحش شکر فروشت و بهاران در لر که مفردی بهار در
نته کم بوستانده واقع اولمشدر بیت بهاران که یارانک ورد بیار مشک
بیزد درخت کهن برک خشک و روز کاران دیر لر که مفردی دوز کار در که
دیوان حافظده واقع اولمشدر بیت حافظ اسرار الهی کس نمیداند
نخوش ار که می پرسى که در روز کاران چه شد و بوستان دیر لر که مفردی
دست در که بوستانده واقع اولمشدر بوستان خود بند از و بر گرفت
سرشار بوسید و در بر گرفت و شبان دیر لر که مفردی شب در که بوستانده
واقع اولمشدر بیت نه خوابش گرفت شبان بکنفس نه از دست
فریاد او خواب کس و روزان دیر لر که مفردی روز در که جامینک یوسف
زلیخا اسنده واقع اولمشدر بوبیته لفظ شبان لفظ داخی واقع اولمشدر
بیت بهروزان و شبان این بود کارش نبود از کار او یکوم قرارش

شکر فروش و صف تر کیدر
بیت بوستانده معروف کرخی
حکایتنده واقع اولمشدر بیت

4

نجه پیده دخی بونک امثالی واقع اولمشدر تیغ ایدر که زیاده روشندرو
 معلومدر درخت دیر که ماده که برهشیات اخیری ایلد متصف اولمیه کرک
 حال اوزره برقرار اولسون کرک کوکندن قویسک کرک برکه
 قطع ایلسک اماگاه اولور که به پشیات اخیری ایلد متصف ایکن کن درخت
 در لر باعتبار الاصل که بوستانده واقع اولمشدر بیت سرای کتم پای
 بشش رخام درختان سقفش همه عود خام اما جوب لفظنک
 استعمالی علی سبیل الاشتراک در نه کم بوستانده واقع اولمشدر بیت رطب
 ناورد جوب خرزهره بارجه تخم افکن بر همان چشم دار بو بیت درخت
 دن قطع اولنمزدن اول اولدوغنه کوره در درختدن قطع اولدقندن
 صکره جوب اطلاقی زیاده شایعدر و اطفال شاخ را و بودق طفل لرنک
 بقدم موسوم ربیع یاز زمانی کلک ایلد کلاه شکوفه ججک کلاهی بر سر
 نهاده باشی اوزره قوشمدر بو معنی دخی جائزدر حق تعالی حضرتی ججک
 کلاهی اندر و ک باشی اوزره قوشمدر و عصا زه نایی و بر نوع قشک
 صقندی بقدر شش شمد فایف شده اوللهک قدرتی ایدر اعلی و لریند
 شکر اولمشدر بو معنی دخی جائزدر ارینک بو غارنه منسوب صقندی
 اول الهک قدرتی ایلد فایف و شیرس اولمشدر و تخم خرما بتریشتر
 و خرما جگر دکی اول الهک تبریه سی ایلد نخل باسق کشت بلند خرما غلجه
 دومشدر یعنی بلند خرما غلجه اولمشدر و هو القادر علی ما یشاء قطعه
 ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند سحاب و باد و قمر و شمس و فلک
 ایشده در یعنی بونلروک هر برسی نه خدمت ایچون خلق اولندی ای
 اول خدمت اوزره در تا توانی بکف اری و بغفلت نخوری بونلروک
 بویلد اولمشد شونک ایچوندر که تاسن بر نانی الک ایا سنه کتوره سن
 یعنی حاصل ایده سن و غفلت ایلد عیسی یعنی اول نانک حصولی بونلردن

ملفوظ

اطفال جمع طفل
 قدم کلجک مکمل
 ده اولان یاه ثانی
 نایی اولان یاه ثانی
 معنای اول کوره و حده
 نوعیه در و معنای ثانی
 کوره شست ایچوندر

در کارند اولان
 نون ایلد وال علامت ایچوندر
 نخوریده اولان یا قطعه
 ایچوندر بونده خافتخ ایلد
 اوقف کرک قافیه ایچوندر

بنویس غله دون در بی جونه
 جرم

بلیوب بلکه بولری ایشان اوزره قوسین صانع بلوب انک شکرلی ادا
 ادا ایده سن یحه ازهر توسته کشته و فرمان برداری جمعی سی سندن
 او توری یعنی سنک تفعلکون او توری خدمت یلجی و بورق طو تجیدر
 فرمان بردار و وصفی تر کبیر قول اصح او صلی بردار نزه علامت
 هم فاعل که نون و مال و یا در حذف او لنوب مفعول تقدیم اولحق ایل
 فرمان بردار اولدی معناسی بویرق طو تجیدر مصدر برداریدیت
 مضارع بردارید یعنی لفظ ایچوندرا اما لامع جلی بو محل ده زیاده
 خطا اتمشدر که بردندردیو تصریح اتمشدر اما شونلر که فرمان بردار
 او قورلر بانک ضمی ایلر عجب مژده ارا او قورلر شرط انصاف نباشد که تو فرمان
 نبیرک انصاف شرطی اولیه یعنی انصاف که لایق دکل در که سن بویرق
 التمیم سن حال بو که اول خدا سنک رزقک حصوله بو قدر خدمتکا
 نصب اتمش و سنی احسانی در یاسنه عرق المشر حضرت شیخ رحمته الله
 علیه بعد الحمد تصلیه به شروع ایلدی در خبیه ست حدیث شریفه واردر
 از سرور کائنات مخلوقاتک سرورندن و مفرح موجودات و موجوداتک
 مایه فخره سندن و رحمت عالمیان و عالم لورک رحمتندن یعنی اون سکر
 بیک عالمک رحمت اولندن و ما ادرسلناک الآرحمة للعالمین و صفوة
 ادمیان و ادمیلر و ک گیرنده سندن و تتمه دور زمان و دور زمانک
 نبوة ایلر تمام اولمشندن بو جمله دخی یعنی جائزدر دور زمانی نبوت
 ایلر تمام ایدیمسندن معنای اوله کوره تتمه مصدر بمعنی مفعول در
 معنای ثانیه کوره مصدر بمعنی فاعلدر محمد مصطفی بو اوصاف ایل
 موصوف و بوالقاب ایلر معروف اولان محمد مصطفی عمه علیه
 الصلوة و السلام اللهم صلوتی و سلمی انک اوزر نه اولسون
 اللهم ارزقنا شفاعته يوم القيامة شعر شفع

سرت نک لغت معنای
 باشی دوغشدر معنای
 خدمت یلجی
 استعالمیسی
 بو معنی معنای
 قول اصح قدی
 خبری امر حاضر و
 قولن احسن در
 فعل مضارع منفی
 سیدون دن مشتق
 عالمیان جمعیدر منفی
 عالمیان اولان یا سب
 ایدیمسندن
 ادمیان جمعیدر منفی
 ادمیان اولان یا سب
 ایدیمسندن
 شفع فعلی معنی فاعل در

91.

مطالع اسم کن
افعال مانند

سید کریم فاعیل

مفتی فاعل
مستلا
مفتی

ایم ایس ایس ایس

اوزن بديده

واقعه ابدی
روزگار کو

فعل عيني

فائل درجہ
از ظہر

ویند

یونده جمع دکل

ابا شمس

بیان علاج معنا

مع وجیه در

...

تاریخ

مطاع نبی کریم شفیع قیامت کو فی جملہ شفاعت اید مجید مطاع اطا
اولمشر بعد خلعت اکامطاع اولوب نبوتنی قبول امشدر ورنه تیغور

یعنی حق تعالی حضرتان خلقه خبر کتور جید ریاحود معنی بودیه اولاً

جميع خلقه في عيدهم ليرى ايد بيبه ربيهم بيبهم وبيهم
فيسمى كوزل يوزلوم ومانند ورفسا متدن اعتبار او لنجق او نور سه خلق

از ناسخه علمی هست ایدچی معنائند در قسم دن اعتبار او بنجق اولور سهنت کم
حبیب اگر بیور مشر انا مونت العاد و عداها حـ یونده عظم القادر

ممكنه در زير انبنيادن پنج برسي دي جسم يعني ايري كودلو و بيوك

یعنی مبارک ظهر نده کلاک یوم کرده سی مقدار دار اوله نور دن بر مهر وار

ایکے ایک نامی مہری نبوت ایوی بیت جہ غم دیوار امت را کہ
دارد چون تو شستہ آن نہ غم دیوار امت کہ سنہ ۱۰۰۰ شمس

طوتہ یعنی قیامت کوئی عذابیدن نہ غم شول امت کہ سنجلیں پیغامبری

اوله چه پاک از موج بجه نرا که باشد نوح کشتی بمان نه خوف دریا منو چندان
اول که که نوح پیغام علی السلام انک ملائحه اول است اعدا و

ارسل فتابا دمی بر کند چون ترا نوحه کشتیان ز طوفان

ایرشدی کمال ایل کفر ظلماتی یا خود دنیا ظلماتی بی احدی رفو المدی

بحالی ایلر بکمالده اولان یانست ایچون اولمقده جائز در حنت

جميع حصار صلوا عليه والالو بك اولوى اول رسولك بجمع خويلدى
صلا انده برقيم خوى يوقا ايدى نت كم حق تعالى انك حقنده بيوشدر

ث لعلی خلق عظیم صلوات کثیرک اول رسولک اور زن وانک الی
ز و خ صالح و خ صالحه صلواتم حاضر جمعہ منکر در ۳۰ روز

در بیان صفات و احوال اربع سوره در ضمنی می باشد

_____

فَعُولٌ فَعُولٌ فَعُولٌ فَعُولٌ

مفاحيل مفاحيل مفاحيل مفاحيل

صفا علی متفا علی متفا علی

یکی از بنده کان کنه کار پریشان روزگار پریشان روزگار یعنی عمری
 معاصیه صرف ایلمش کنه کار بنده لردن بری پریشان لفظی روزگار
 لفظه مضاف اولمق جائز در اول وقت معنا پریشان روزگاری
 پریشان دیکت اولور دست انابت جمعی معاصدن رجوع و توبه ایلمک
 الی بامیتد اجابت قبول اولمق امدی ایلد بد رکاه حق جل و علی جلیل
 و علی دو کاهه بر دارد یوقار و طوته یعنی نیاز و تضرع الی قال دروب
 اندو کی کنه لردن توبه ایلد ایزد تعالی در روی نظر نکند عالی الله انده
 نظر ایلمیه یعنی انک توبه سی قبول اتمیه بازش بخواند اول بنده کبر و اقویه
 یعنی دعا ایلد باز اعراض کند حق تعالی حضرت کبر و اعراض ایلد یعنی
 قبول اتمیه بازش بتضرع و زاری بخواند کبر و اول بنده تضرع و زاری
 ایلد دعا ایلد باز شده اولان ضمیمه غائب در چن اسم متصل اول مضاف
 ایلد واقع اولور دکش و ماکش و کوریش کی مفعول واقع اولور چن
 فعلک اخر نه لاحق اول دیدندش و شنیدندش و گفتندش و دیدندش
 کبی ادوات و روابط ایلد متصل اولان دخی بوقبیلند در اگرش و کش
 کبی اماگاه اولور که بوضیمه مرفوع بار شده اولان ضمیمه کی لم مصدر کش
 اخر نه لاحق اولاشین نفس کلمه دن در خورش و ریشش کبی
 حق سبحانه و تعالی گوید پاک و عالی الله ملائکه خطاب ایدوب ایده
 یعنی او جنبی نوبده دعاسنی قبول ایده یا ملائکتی ای بنم ملکلم قد
 قد استجیت من عبدی تحقیق بن عبد مدن او تندوم یعنی کریمه
 لایق کورمه مکرمه بنم دو کاهم کلمه انی در کاهمدن محروم کوندرم بیت
 محالست اگر سر برین در نهی که باز ایدت دست حاجت تری و لیس
 له رب غیری حال بوکه اول بندی نه ایچون یعنی اول بنده نک بندن غیری
 ربی یوقدر که انک مرادنی نه حاصل ایلد فقد غفرت له چونکه بویک در

نیکانده اولان الفنون
 جمع ایچون مفری بنده در
 جمعند کافیه مجبیه
 ایدوب و ایدوبند ایدوب
 و شنیدندش جائز در سله
 زاری اولان باب صدر
 ایچوندر سله
 باز شده اولان ضمیمه غائب
 بونده مفعول در سرور افندی
 کیه واجب اولمق در سله
 غائب در
 سوید فعل مضارع
 سله

مؤمن و مؤمنه و مؤمنه و مؤمنه

تحقیق بن الی لغدوم و دعوتش را اجابت کردم لطفدن انک دعاسنی قبل
 ایدم و حاجتش را بر او دادم و انک حاجتن حاصل ایدم که از بسیاری
 دعا و زاری بده زیرا اول کنه کار بنده نک دعاسنی و زاری جو قلغدن
 بهمی شرم درام شرم طو تر م یعنی لایق کور منزمکه انک دعاسنی قبول
 اقموب در کا همدن محروم کوندرم بیت کرم بین لطف خداوندگار
 الله تعالی نک کرم لطفن کور کنه بنده کرد دست او شرمسار بنده
 کناه ایلش در اول الله شرمسار و یعنی بنده نک کنایه عفواید و
 کرمندن مرادنی حاصل ایدر بیت میند از این دکه هرگز نیست
 که محروم گردد و دیر ابر او دده دست حضرت شیخ رحمه الله علیه
 یوقاروده الله تعالی به لایق شکر اتمک کمک قدرتی اولد و غن
 اشارت اندوکی کی بونده دخی اشارت ایدر که الله تعالی به لایق طاعت
 و ذاتنک حقیقی بلکه هرگز که قادر دکلدر عاکفان کعبه جلاش
 اول اللهک جلالی کعبه نک معتکفاری یعنی بران انک طاعتندن
 خالی اولینلر بتقصیر عبادت معتقندن عبادت لکنیک قصورنه اعتراف
 اید جیلدر بویله دیوکه ماعبدناک حق عبادتک که بر سکا عبادنک حقی
 عبادت اتمک یعنی سکا لایق عبادت اتمک و و اصفان حلیه جمالش
 دخی اول اللهک جمالی حلیه نک و اصفاری یعنی جمالی مشاهد سندن بر نفس
 خالی وجد اولینلر بتجیر منسوب حیرت منسوبلدر در متحیر اولوب بویله
 دیو قصور لرینه اعتراف ایدنلر که ماعرفناک حق معرفتک که بر حق معرفتک
 اولان معرفت ایدسنی بیلدک یعنی کتابیک ایدسنی بیلدک بیت
 بشی غرقه بحر وصل کاخر هم با سر حال خیرست امد شعاع تمام
 الوری بمعرفتک عجز الوصفون عن وصفک تب علیا فانتا بشی
 ماعرفناک حق معرفتک که کسی وصف او زمن پرسد حضرت شیخ

بر آوردم و او کف
 فصیح
 بسیارید اولان یا
 و جمله اخلاق ایدندر
 بین ام حاضر در دست
 سنده رانده کرد دست
 تقدیرده در سنی
 شمشاد نک
 عارفانده اولان اولان
 نون جمع ایدندر
 و و اصفاده اولان انک
 نون جمع ایدندر
 حلیه زینت صفات
 بوند و صفات انک
 وارد و معرفتکدن
 غائب میس

رحمة الله عليه ایدر بر کس اول اللهک وصفی بنیدن سؤال ایدر
 بی دل از بی نشان چه گوید باز بی دل اولان که نشنیدن کیر و نه دیر
 یعنی شراب عشق ایدر مست ولی عقل اولان که حق تعالی حضرت ندن
 نه دیم که قادر در عاشقان کشتگان معشوقند عاشقان معشوق
 دیر لشمسیدر بر نیاید کشتگان اواز دیر لشمسیدر اواز بوقاری
 کلمه حضرت شیخ طاب ثراه بونک ایدر اشارت ایدر که انک ذاتند
 هرگز بر وجهیل خبر مسیر و کلدربیت نه بر اوج ذاتش بر مرغ و هم
 نه در دل و صفش رسد دست فهم یکی از صاحب دلان اولیاء
 الله دن بری حضرت شیخ کندوسی اولمق احتمال در سر جیب مراقب
 فرو برده بود انفق اللهش ایدی یعنی مراقبه به وارمش ایدی نه
 کم مشایخ عادی در و درجه مکلف مستغرق شده و مکلف مجر
 مستغرق اولمش ایدی یعنی جانان از لک جمالی مشاهده نه ایدر شمش
 ایدی انگاه که ازان حالت باز آمد اول وقت که اول صاحب دل اولان
 شیخ اول حالتدن کیر و کلدی یعنی اول حالت اندن کتدی یکی از
 اصحاب انک اصحابندن برسی بطریق انبساط گفت لطیف
 طریق ایدر اول صاحب دل ایدی از بیستان که تو بودی بوستاندن
 که سن اولدک یعنی سیر اندوکن بوستاندن ما را چه تحفه کرامات
 اوردی بزه نه کرامات تحفه سنی کتور و ک گفت صاحب دل اول کس
 جواب ویروب ایدی بخاطر داشتیم خاطر مدد طوتم یعنی خاطر مدد
 ایدی که چون بد رخت کل برستم که چون کل اغا جف ایدر ششم یعنی عالم
 مشاهده نه ششم دامن پرکنم اول کل دن بردامن پر ایلیم یعنی
 کلشن قدسده کورد کم اسرارندن بر مقداری عقده طوتم هدیه
 اصحاب را اصحابه ارمغان ایچون که کلوب انلره خبر ویرم چون برسیدم

بی دل بونده بی عقل
 معنایند در لازمی ایدر
 نفی در کس
 معشوقند اولان نون ایدر وال
 اوت چهار یکین کشتگان از لطف
 مصروف در کس
 مراقت ده اولان نا اصلیه خطاب
 و کلدر اصلی مراقب ایدی فارسیه خطاب
 اوزن یار بلور کس
 جیب تیغ معنایند در کس
 مشکاف تصور مبین در
 مفاعل با بنیدن
 باز بونده کیر و معنایند در
 انبساط لطیف معنایند در
 دامنی ده اولان بای وحدت
 ایچوندر کس
 مدیه ده اولان همزه اضافت
 ایچوندر کس

۴۲

بوی کل انتقد بنده در

کمان خنجر ابدا تقدیر

بیاموز ام حاضر در

شد بنده رفت

معناست

مدعیان ده اولان

الف نون جمع ایچوندر

طلبش ده اولان ضمیر

غائب الله تعالی

احکام را جعد

کمانه که انتقد بنده در

خبری ده اولان با

وحدت ایچوندر

قیلده سین

به مقدار زیاده

جمله وزن ایچوندر

چونکه کل غاجنه ایرشدم یعنی جناب قدس وصول بولدم بوی کلم جنان
مست کرد کلک رایحه سی بنی انجلیس مست ایلدی یعنی عقلی زائل ایلدی
که دانی از دست برقت که خرتدن دامن المدن کتدی کندوی بلر اولمدم
قالدیکه اندن بونده بر خبر کتورم حضرت شیخ نوره الله مرقدہ بونک ایلد ایشارت
ایدر که بو حال دو قیدر من لم یزق لم یعرف بیت مشکل عشق نه در حوصله دانش
ماست حل ان نکتہ بدین فکر خطا نتوان کرد قطعه ای مرغ سحر عشق ز پر
بیاموز ای بلبل عشق پروا دن او کر ن کان سوخته را جان شد او از
نیامده زیرا اول یاغشک جانی کتدی و اواری کلمدی یعنی هلاک اولدی
واندن هرگز صدا ظاهر اولدی بیت کمال عاشقی پروانه دارد که هیچ از خون
پروانه دارد حضرت شیخ رحمۃ الله علیه پروانه بی صادق عاشق تشبیه ایر
مرغ سحر عشق الهی دن بی بهره اولان که ایه تشبیه ایر بیت اش
ان نیست که بر شعله او خرد شمع اش است که در خرمن پروانه
زوند این مدعیان در طلبش بی خبر اندن بومده عیلا اول اللهم طلبنده
خبر سر زرد در قانده قالدیکه انک عشق وصول بولمش اولالر کانر که
خبر شد خبری باز نیامده زیرا اول اللهم کی که خبر اولدی یعنی
واصل حق اولدی اول ک دن بر خبر گیر و کلمدی قنده قالدیکه دعوی
ایلیه من عرف الحق کل لسان قطعه ای بر تر از خیال و قیاس
و کمان و و هم ای خیال دن و قیاس دن و کمان دن بوجه رک الله یعنی
ذات پاک بونل ایل معلوم اولیا الله و زهر چه گفت اند شنیدیم
و خواندیم دخی هر نه و نکه اتمشدر که انک بعضسنی اشتدک
و بعضسنی او قومشدر در مجلس تمام گشت و با خر رسید عمر مجلس
یا خود کتاب تمام اولدی عمر اخره ایر شدی عادت در اول کتابی اندن
و بایا ج بی تمام ایر لر ملایحان در اول وصف تو ماندیم بر هنوز

سک

ارض حاضر
رضی رضی

کاف الفارسی
کرایده اند کب
والتاء بین بعد الف
من اگر بید بالترکی می ایست
فالمعنی ان جمیع الناس ماتوا لکاجبه

الی خیر سلطان آیه
ولفظ تراه اما معنی
او ادوات التفضیل والماد
الثنائی یعنی
بهنا هو الثانی یعنی
اناری اشر من الشمس
اناری اشر من العیون

الشیء والمال الی
فمن نفس الامر
مشکی کب
الکلمة الفارسی وبقیه
بکسر اللام للاضافه
بفتح الفاء وبقیه اول
الکلمه وللالف للاشباع
تقیه هناعا
وچینی فالقعه
احد با تقصیه
مغناه بالترکی خوش
توقی می سرور

هم که بهینه بهینه

خلق حفظ اید می در رب ارض عنه ای نیم رستم اول باد شاهن راضی اول
وارض وانی کند وکن راضی اید انعام احسانک اید بعین عنایت نظر کرده است
اول باشد ده بوکتابی عین عنایت اید نظر اید شد در یعنی غایت تحین بیو شد
وارادت صادق نمود و کر جک ارادت کو ستر شد در لاجرم اول اجلدن
شکر کاف انام خلقت جمیع سی از خواص و عوام خاصلردن و عاملردن
حجت او اول سعد نیک محبت کرایده اند میل امشردن که الناس علی دین
ملوکهم بو حال عجب دکل زیر اخلق باشانک دینی اوزره در رباعی رنگه
که ترا بر من مسکین نظر است اول وقتدن بزنگه سنک بن مسکین اوزره نظر است
وارد یعنی سن بکا نظر والتفات اید لدن اثارم از افتاب مشهور ترست
نیم اشر لرم یعنی مؤلفاتم افتاب بدن مشهور رکدر کر خود همه عیبهها بدین بنده
درست اگر خود یعنی اگر چه بالذات دو کار عجیدر بو بنده وارد در لیکن غم دکل در
هر عیب که سلطان بسند دهنرست هر عیبی که سلطان بکنه بندر قطع
کلی خوش بوی در حمام روزی لطیف رایحه لو بر کل جماعده بر کون رسید
از دست محبوبی بدستم حضرت شیخ ایدر بر محبوبک الندن نیم الم
ایر شدی کلدن مراد بونده کلدر که عورتدر باشان سوزر لر بجمده کوده لرنه
سوزر لر اماردو مک عجیدر مکر بر محبوب کند و سنی ایچون حمامه کل کتورش
که صورت اندن بر مقدار حضرت شیخ ویرمش بسوزد قوی اولق وادعای
اولق احتمالدر بونک کینک وقوی جو قدر غفقت اولمنه بدو کفتم
که مشکلی یا غنبری حضرت شیخ ایدر بن اول کله خطاب ایدوب ایتدم که
مشک میس یوخ غنبره میسن که از بوی دلاوینر تو مستم که سنک کوکل تعلق
ومیل اید می بو یکدن مستم بکفتم من کلی ناجینه بودم اول لسان حال
اید بکا جواب ویروب ایتدی بن پیچ بر سننه یه یرامز لاشی بر بالحق
ایدوم ولیکن مدتی باکل نشستم اما بهر زمان کل اید او تور دم زیر کلی

کل

کلی

کلی کل ایلر تعبیر ایلر لر و ادا اتصل به بکفتاده اولان الف اشباع ایچوندر باضم
 ایلر او قنور اول سبیدن ملک رایجسی انده تاثیر ایدوب خوش بوی اولور
 کمال بهمنشینی درمن اثر کرد مصاحبک کمالی که مراد ملک رایجسی در زمان
 بکجک ایلر بنیدن اثر ایلدی و کرنه و کرنه من همان خاکم که هستم یوخه یعنی اگر
 انک رایجسی بنیدن تاثیر اتمش اولیدی همان نیه سایه خاکدن فرقم
 یوق خاکم که وارم یعنی سایه خاک ایلر بر ابرم حضرت شیخ بهضائف کندی
 کله و بادشاهک نظری رایجه کله شبیه اتمش رکویا شمه بوقدر حالت
 بادشاهک التفاتندن اولمشه دیوا اشعار ایلر اللهم ای الله متع
 المسلمین سلمانری فائده لندر بطول حیات اول ابو بکر حیاتی اوز نلغی
 ایلر وضاعفی ثواب جمیده و حسنة و مضاعف ایلر اول ابو بکر ک کوکبک ثوابی
 و حسنة و ارفع درجه اودانه و ولاته دخی رفیع ایلر اول بادشاهک و دشمنک
 و حاکمک مرتب سنی و متر علی اعدائه و شناته و قهر ایلر انک دشمنک اک
 بغض ایلر جیلرینی بامتلی فی القرآن من آیاته شونک حقیقون که قران عظیمه
 او قوندی انک ایلرندن یعنی قران عظیمه اولان ایلر حقیقون اللهم
 ای بنم الله هم امن بلده امین و حفظ ایلر شهرنی ویران اولمقدن و سایر
 بلادن و احفظ ولده و انک ولدنی یرامز کوزدن و سایر ضرردن حفظ
 ایلر شعر لقه سعد الدنیاب دام سعه الله حقیقون تحقیق دنیا کوکبک
 اولدی و لطیف ابو بکر سب ایلر یعنی انک عدلی و کرمی ایلر عالم خلقی اسوه
 و راحت اولدیلر انک سعادت دایم اولون سعد بونده و ایده المولی بالویه
 النضر دخی الله تعالی حضرتی نصرت سنجاقاری ایلر انی دشمنکری اوزره قوی
 و منصور ایلر سون کذلک تنشاء لیت هو عمر قریه اول ابو بکر کبی نشود
 نمایولر بر خرم اغابی بوداغی حال بوکه ایلر اول بودغک اصلیدر و حسن
 نبات العرض من کرم البذر ارض ده بتن نباتک کوکبک لکی و لطافتی

سعد فعل ماضی در دو و پنج باب بند
 دام فعل ماضی در باب اولدن یون
 دعا و واقعه اولمشه در باب اولدن
 قریه اسم جمع در سنجاق
 الوبه اسم جمع در سنجاق
 عرق بونده اسم
 لیت بونده خبر اغابی
 منشاء فعل ماضی
 تنشاء فعل ماضی
 همه حرف اولمشه در دانی ده اولان
 با خط ایچوندر و هم معنی استغلام واردر

تنگ ایولکنند یعنی بادشاه ایو اولدوغی کبی اولدی دخی ایو در قعطه
 ندانی که من در اقالم عربت حضرت شیخ رحمه الله علیه خطاب عام طریق
 ایلدیر بلزمین کمن غربت ایلدیرنده جرادوزکاری بکرم درنگی بخون
 بر زمان اکملک ایلدم برون رفتن از تنک ترکان که دیدم طشره
 کتدم ترک ترک عارندن زیر اگوردم جهان در هم افتاده چون موی زنگی
 جهان خالق بر برینه و شمشیر عربت ساجی کبی زیاده غوغا دن ایه
 ادمی زاده بودند لیکن شیر از وزره کلن ترک عسکری ظاهر اود کل ادم
 اوغل ایلدیر لیکن جو کرکان بخون خورکی بترجکی قان ایچی جیلکده پنجه لری
 ککنلکده قوردر کی ایدی یعنی زیاده خون نیر ایلدیر حضرت شیخ کرکان ایلر
 ترکان عسکره اشارت ایلدیر جو باز امددم گشوا سوده دیدم حضرت
 شیخ کرکان ایلدیر ترکان عسکره اشارت ایلدیر کوردم بلنکان دها کرده خوی
 پکنلی قبلاندر قبلانلق خوینی ترک ایلدیر حضرت شیخ بلنکان ایلر
 شیر از بادشاهنک عسکره اشارت ایلدیر درون مردمی چون ملک
 تنک محضر شهر ایلدیرده بر طایفه ایدی ایو ولطیف خیولو برون لشکری
 چون بزم بران جنگی طشره ده بر عسکر و ارایدی جنگ ایدی ارسلاندر
 کبی حضرت شیخ مصر ایلر اول ایلدیر شهر خلقده مصر ایلر ثانی ایلر بادشاهنک
 عسکره اشارت ایلدیر جنان بدودان عهد اول که دیدم انجلین ایدی
 اول اول زمانده که کوردم جهان جهان پر زاشوب و تشویش و تنگی جهان
 مملو ایدی غوغا و خفن عهد قول و قرار و یمین و صیت و فرمان و حفظ
 و صیانت و زمان معناسه کلور اما بونده معنای اخر ماد در چنین
 شد در ایام سلطان عادل سلطانک زمانده بویله اولدی خلق
 تمام امن و حضورده اولدی اتابک ایوب بلر سعد بن زنگی اول سلطان
 عادل زنگی اوغل اسعد اسعد اوغل ابوبکر در اتابک در حکایت او بنور که

ندانی ده اولان یا خفا
 ایچو بزم و ده اولان
 وار و بزم و ده اولان
 یا معصوم و ده اولان
 ایلدیر جمع و ده اولان
 ترکان کلوت و ده اولان
 بونده تانار و ده اولان
 خون خورکی و ده اولان
 در دارنده اولان کاف مجید
 در دین مجید و ده اولان
 خواره در کاف خدی اوتشده
 خون خور و ده اولان
 و انیدی کبی و ده اولان
 هایل و هایل و ده اولان
 بلنکی قبلان و ده اولان
 خون جمع و ده اولان
 بعضی کت و ده اولان
 بویله و ده اولان
 ملک کبی و ده اولان
 سیرت معناسه و ده اولان
 دن اوتیری و ده اولان
 درون مردن و ده اولان
 ایلر و ده اولان
 اوزره و ده اولان
 دخی ایلر و ده اولان
 ارسلاندر کبی و ده اولان
 نغلی و ده اولان
 اضاقت و ده اولان

و باد را بقا اول زمانه دکن که خاک و باد بقا اول یعنی قیامت دکن سبب
 تالیف کتاب گلستان گلستان کتابک تالیفک بیاننده در یک شب
 بر کعبه تامل ایام گذشته میکردم کجمنش ایامی فکر ایدردم و بر عمر تلف کرده
 و تالف اولمشن عمر او زره تاسف میخوردم تحت ایدردم و سنک سراج
 دل و کوکل او جوگزنگ طاشنی بالماس اب دیده می ستم گوزیاشی
 الماسی ایلد لرا ایدوم یعنی اغلق ایلد قلمه قت حاصل اولور ایدی داین
 بیتها مناسب حال خود و بکنده و حال مناسب اولان یتیری می کتم
 ایدر ایدم بو تقدیر چه بیتها لفظی مناسب لفظ مضاف اولمز مشنوی هر دم
 از عمر میرود نفسی هر دم عمر دن بر نفس کیدر چونکه می کنم نماند بسی
 چونکه نظر ایدرسن کور رسن که عمر دن جوق قالمی بود و جهله دخی قابلد در مغرور
 اولوب عمر که نجه التفات و اعتماد ایدرسن که عمر ک جوق قالمی انجا که نجاه رفت
 در خانی ای که که عمر کلک الی یلر کتدی دخی خوایده یعنی غفلت ده سن
 مکر این پنج روزی دریایی آلا بوش کونکه دخی کتدی ایرش سن و اکیه سن
 یعنی حال نجه ایدر کنی اکیوب که کوره تدارک ایده سن بود و جهله دخی معنی
 قابل در مکر بوش کونکه هنوز کجری ایرشور و اکر سن یعنی عمر کلک اکثر غفلت
 ایدر کجری ادراک و تدارک اندوک بوش کون مقداری که قالمش درانی قنده
 ادراک و تدارک ایدرسن پنجاه کشر تدن پنج قلتن کنایتدر نجل انگس که
 رفت کار ساخت شرمنده اول که که دنیا دن آخرت کتدی وایش دوزی
 یعنی عمل سر اولدی کوسر حلت زدند بار ساخت کوجک کوسنی جالیدیلر
 و یو کنی دوزمدی یعنی غفلتی ترک ایدوب آخرت تدارک نده خوب نویسن
 بامداد ریحیل کوج مباحث لذید اویقوسی باز دارد پیاده راز بیس
 پیاده بی یولدن گیر و طوتار یعنی عمل اتینه سوار اولین که صراط
 مستقیم دن جداد و شر هر که امد عمارتی نو ساخت هر کیمکه دنیا به

بوند کرده پیش از وقت اولمده
 جانور کاف و عجمی تر است
 بوقدر چه معنی بود اولور
 اولان تلف اولمش عمر کینه
 الماس بر طاش در انی هیچ
 بون کند و کت خنده سی
 لامنی معنی جلیب قدش و دینده
 بسوز قدشون کبی مقبول و کدر
 جلفظی تصفیه اچوند
 نفسی ده اولان یا وحدت
 اچوند نماندن تانیک سکونی
 ایلد
 نجل صفت مشرب و کجیم
 المتحرک استیجار سوری
 معنای ثانی کوره در مال
 ایدر که تفهام در حلق
 من طریق و قطع الماف
 وقیل الرحمة کوج صاحبده
 ایدر قولدن کور و توار
 پیاده یولدن سوری

و در بوندده امر حاضر در صدد

بریکی

نجل صفت مشرب و کجیم
 المتحرک استیجار سوری
 معنای ثانی کوره در مال
 ایدر که تفهام در حلق
 من طریق و قطع الماف
 وقیل الرحمة کوج صاحبده
 ایدر قولدن کور و توار
 پیاده یولدن سوری

بر یکی عمارت دوزدی یعنی کند و نه بر یکی سرای یاپیدی که انک اسوده
اولا رفت منزل بدیکری پرداخت عاقبت اول که کندی و بنا اندوکی
منزلی بر غیری که تمام ایلدی یعنی اولدی و اول منزلی معنی ده غیر که
ایچون بنا ایلدی که همان زحمتی قالدی و ان دیگر بخت همچنین هوس اول
بری دخی بوخلین بر هوس شوردی یعنی اول دخی انجلین بر یکی سرای
بنا ایلدی عاقبت ترک ایدوب کندی وین عمارت بر سر د کسی محصل کلام عمارتی
بر که باشه التمدی یعنی ابدی بونده قالدی یار ناپایدار دوست مدار
بقا سازی دوست طوطه یعنی محبت اتمه دوستی را شاید این غدار بود فاسق
که مراد دنیا در دوستی لایق دکل در بیت عروس جهان کرجه در حد
حسنت زحمتی برد شیوه بی وفای نیک بد چون همی بپاید مرد ایو ویر من
کشی یعنی ثومن و کافر و صالح و طالح چونکه اول که کرک یعنی عاقبت اولور
خنگ انکس که کوی نیکی برد بخندو اول که که ایلک طونی التمدی یعنی
عمل صالح ایل کندی مرد بونده مردن معناسند در مصدر مرخم در مصدر کرک
استمالی اوج وجه اوزره در بری کندی صیفی اوزره در آمدن و رفتن
کبی بری دخی ماضی صیفی اوزره در که که مصدر مرخم در لر که الی قسم در
بری بوکه و او عاطفه ایل استعمال اولور گفت و سنفت کبی گفتن و سنفتن
معناسند در نیت که دیوان حافظه واقعه اولش در بیت سخن عشق
انت که آید بزبان ساقی می ده که تاه کن گفت سنفت بری دخی بوکه
و او عاطفه ایل استعمال اولور آمد شد کبی که آمدن شدن معناسند
نت که جامینیک یوسف زلیخا سنده واقعه اولش در بیت بزندان تاهش
خلوت نشین بود شد آمد سوی زندانش چنین بود اوجنی وجه ام حاضر در
صیفی اوزره استعمال اولور تک و دو کبی که بکندن و ذویدن در
نت که دیوان شاهی ده واقعه اولش در بیت عمری به راه عشق ز سر خاتم عدم

نو بالفتح والکون
بمعنی الجدید عمارتیه
اولان یا وحده ایدوب
پرداخته بونده بوشتندی
اولف فلک در معنی اول اولدی کبی
وخانه بر داز بو معنای عمارت ایلدی خوش
وقیل فی الترحمة هر طویلک خوش سروری
سندی منزله خاضه در معنی
مدار لای حاضه در معنی
من العذر بالغین المعجزة من الوفاء
في الترحمة یا ایدار اولمانی سومه ای باب
یا زمره و سنفت بو غدار صلا
معنای بالترکی ایدو میر زور چون اول
کرک در سروری کردی بونده طوب
کردی بالکاف الفارسی بالترکی طوب سروری
خنگ بونده بخت معناسند در سعادتمند

بازار روی آن تک و دو میکنند مرا برک عیشی بکورشش فرست
 بر دیر لک از غنی کنده قبری که کوند ریعنی اولمزدن اول عمل صالح ایل کس
 نیارد ز پس ز پیش فرست صکره سنک ایچون که کتور من سن اوک
 کوند ریعنی سن دنیا دن اول رحلت اتدو کد نکره سنک ایچون که خیر اتخر
 همان سول ایل اولمزدن اول انی کندوک ایل صاقن هرگز که به اعتماد ایل
 بیت تو با خود ببر توش خوشن که شفقت نیاید ز فرزند زن
 عمر فرست افتاب تموز عمر بر قادیور یعنی برف زیاده شین ارجی اولدو
 کی عمر دخی زیاده سریع الزوال در تموز افتابی اندکی ماند خواجه غره بنور
 عمر بر فتنی بر از قودی یعنی زیاده از قودی خواجه بنور مغرور در حاصل
 مع عمر ک اقلی قالدی کشی کشت عمر نه مغرور در ای تهری دست رفت
 در بازار ای بازاره سیم وزردن الی بوش کتمش که ترست پرنیادی
 دستاد قور قورم دستمالکی طلوع کتور می سن یعنی آخته ای عمل ستر کتمش
 که قور قورم که اندن هیچ سن بولیه سن بیت بیازار مینومروتک دست
 که وجهی ندارد بخت شست هر که مزروع خود بخورد خویده هر کس کند
 زراعت اولمشش یعنی کننی تمام اولمغ قومیوب فصیل ایکن تمام پدی
 یعنی ضیاع ایلدی وقت خرمش خوش باید جید خرمن وقتی اول
 که شوق ویرمک کرک زیر هیچ سن سی قالدی بوسوز تیشل طریق اوزده
 یعنی هر مکه عالم شبابده عمرنی هوای هوسه صرف ایلیه که لازمدر که
 پر لک عالنده عبادت تمام سول ایلیه تاکا آخته خجل اولیه مایه عیشش
 آدمی شکست ادم او غلینک عیششک اصل و حیاتنک سبب
 شکدر ریعنی اکل و شربرد تا بتدیج می رود جبه غمست مادامک اول طعام
 تدیج ایل کیدر که هیچ مرض عارض اولمزدن نه غم وارد کر بنیدر جنانک
 نکشاید اگر بغلن انجلیان که اجلیه یعنی اگر قبض اولاک علایق قابل اولیه

برک بالفتح عیشی
 الحیوة والتعیش
 عیشش ده اولان یا حو
 ایچوندر فرست
 حاضر انقاری
 سرب بالکاف
 یعنی انقار سرب
 افتاب تموز معناسی
 ثانیه مصروفه
 ماند بونده نهار معناسی
 که فاعله افتاب تموز
 فصیح غت و غنیک
 کسری ایل اما قنچی ایل
 مشهور در شمال
 دستار بونده ده
 معناسی در شرف
 اولان تا خطای ایچوندر
 خویده او سیم جید بونده
 معناسی در جید بونده
 جیدن معناسی در
 خرمش ده نون ساکن
 وزن ایچوندر
 نابونده مادامک
 بنیدر و شایده
 مضارع مجرور
 اگر نکشاید بونده
 نفی مجرور

کردل

دخی قابل درمقطع اللسان یعنی خاموش اولوب بر بوجقه صم بکم
 او تورمش کم بو تقدیر جادات تشبیه مقدر اعتبار اولنم و صم بکم
 مذکر جمع در واحد قبیلندن اولور غفلت اولنمیه به ار کسی که نباشد اگر
 زبانش اندر حکم بیکدر بر کم و نکلسانی کندی حکمنده اولمیه یعنی با عقول
 سویله تایکی از دستان بونیت اوزره بر زمان بر گوشه ده او توردم
 تاکه دوستم بدن بری که در کجا و نه اینس من بودی که اول دوست محفده
 بنم انیم ایدی و در حجره جلیس من بودی و حجره بنم مصاحبه ایدی یعنی
 سفرده و حضرده بنم رفیق ایدی بر کم قدیم از در آمد اول دوست اسکی
 عادت ایدی قیودن ایچر و کلدی جندانک نشاط ملاعت کرد اول قدر که ملاعت
 سرورنی ایدی یعنی اولکی حال اوزره انک ایل مصاحبت اتمد و کدن بنی
 غمکین ظن ایدوب نشاط و سرور و یرمک ایچون لعب و لطیفه ایدی
 و بساط مراغت کستراد و مراغت بساطنی دوشدی یعنی کند و سید
 مصاحبت رغبت اتمد و دلدی جوابش نکتم حضرت شیخ ایدر
 بن جواب دیدوم و سر از زانوی تعبد بر نکم فتم و عبودیت و فکرت
 دینرندن باشی یوقار و طومدوم یعنی باشی قالدوب اک مقید اولمدوم
 زنجیده نکه کرد و گفت اول دوست بنم بوجالیدن انجمنش اولدوغی حالده
 یعنی غلب ایلر کا نظر ایدی و ایتدی قطعه کنونت که امکان گفتار هست
 شمدی که کاسویلیک امکانی وارد یعنی سویلیک قادر سن بکوا ای بر اور
 بلطف خوشی شوید ای بر اور قدراش لطف و خوشلق ایلر که فدا جویلیک
 اجل در رسد زیر ایارون چونکه اجل بیکی ایرت یعنی موت مقرر اول
 بحکم ضرورت زبان در کشی ضرورت حکمی ایلر سانکی جکر سن یعنی بالضروری
 سویلیک قادر اولم سن یکی از متعلقان منش بنم متعلقا مردن بری
 اول دوستی بر حسب واقع و واقع نکل حسبی اوزره یعنی واقع اولان

کجا و محفده
 بودیده اولان یا
 حکایت ایچندر
 جلیس من بودی تقدیر
 عادت مناسبت
 نشاط و کلدی
 سرور و کلدی
 کست و فعل
 زانوی بر مصاحبت
 کننت و اولان خطا
 ایچندر
 خوشی و خافتی
 اضمح
 کنش فعل مضارع مخاطب
 لفظ در تحسین لفظ
 ایچندر

حال اوزره که مراد ششک عزلت و صحبت اختیار اید و کیدر مطلع گردانید
 مطلع ایلدی زبده کلام ششک متعلق نندن بری چونکه اول دوستک
 زنجیده و مثال اولدوغنی کوردی ششک احوالی که بیان ایلدی بوندن
 صکره کلان کلام اید فلان ششک سعدی حضرت عزم کرد است قصد
 ایلد در که بقیه عمر معکف نشیند عمرک باقی سنی معکف او توره یعنی
 عمری اولد و توجّه خلقدن عزلت ایده و خامشی گزیند و خامش خلق اختیار ایده
 اما حق بود که معقول ایشدر نویسنده حضرت ششک وک متعلقان اولان
 که دوست خطاب ایدرسن اگر توانی اگر قادسیک سرخوش کیر کندو
 باشکی طوت یعنی تدارک ایلد و راه مجانیت پیش کیر و نامشروع دن اختیار
 ایلک طریقی او که طوت یعنی اول طریقه سلوک ایلد گفت اول دوست
 چونکه اول که دن بوسوزی ایشدی که خطاب ایدوب ایلدی بعزت
 عظیم عظیمک عزتی حق چون و صحبت قدیم و مابینده اولان قدیم مصاحبت
 و دوستلق حق چون که دم بر نیام که نفس یوقاری کتوریم یعنی انک ایلد
 مصاحبت ایشم و قدم بردارم و قدم یوقاری طویم یعنی بومکاندن کتیم مکر
 انکه مکر اول وقت مصاحبت ایدم و بورادن کیدم که سخن گفته شود
 که ششک سعدی حضرت سوز سوزیلش اولد بر عادت شالوف قدیم عادت اوزره
 و طریق معروف و معلوم و مشهور اولان طریق اوزره یعنی اولکی کسی که از دن
 دوستان زیراد و ستیری زنجیده ایشک جهلست جاہل لقا در حال بوکه ششک
 سعدی کبی که دن بونجیلین فعل صادر اولق لایق دکل در و کفارت بین
 سهل است و مینک کفارتی اساندر بین مشهور اولان معنی لردن غیر
 قدرت و قوت و بهادرلق و داد و مرتبه معان کلاور و خلاف راه صنوا
 و مستقیم و معقول یولک خلا فیدر و عکس رای اولی الالباب و عقل صاحب
 عکسیدر یعنی معقول دکلر که ذوالفقار علی در نیام که عینک ذوالفقاری

13
 جزم لغت ده قطع معنادر
 اما محکم معنی است حال اولون جزم
 کرده است تقدیر در مسلا
 عزم قصد مسلا

و نیت جزم و قطع نیت
 یعنی بوی خصوص حکم نیت ایشدر

خاموشی ده اولان یاه
 مصدریه در مسلا

کیدم حاضر در مسلا
 پیش تقدیر نده در مسلا

سفارده اولان الفا انشباع
 عینده اولان باقیم معنادر
 دم بونده نفس معنادر
 مکر بونده ادات نشاندور
 الامعناشدر
 ذوالفقارده فامفتوحدر
 کس تحریف عوام در مسلا
 نیام بونده خلاف معنادر

کفارت کفارت فاکت
 کفارت فاکت کفارت

غلافنده اولمق زيرا غلافندن چقه نجه غزالايد غلافنده اولمق حال
 اولمق زبان سعدی در کام وسعدنك لسانی طمغه اولمق یعنی خاموش اولمق
 زیر خاموش اولمق بوقدر معارف مسطور اولمق بوقدر مستور اولمق لازم کلور ایدی قطعه
 زبان دربان ای خرد من چیست دهان اینجیده لسان ای عاقل ندر بیلور سن
 کلید در کنج صاحب هنر صاحب هنر ک خزینه سی قیوسنك مفتاحیدر جود
 بسته باشد چه داند کسی چونک قیو بغلنش اولمق برکمه نه بیلور که جوهر فروشت
 یا بیلور که اولمق جوهر صابجیدر یوسف جبر جمیدر یعنی ماد مک بر کشی سکوت
 اوزره اولمق معلوم اولمق که اولمق عالم میدر یوسف جاہل میدر اگر چه پیش
 خرد مند خاموشی ادبست اگر عاقل قتنده یعنی عاقل اولان کسی سکوت ابدور
 بوقت مصلحت ان به که در سخن کوشی اما مصلحت وقتنده اولمق یک که سوز
 جاک سن یعنی معقول سوز سولمک سی اید سن دو جیز طیرة عقلست دم
 فروشتن الی سن عقلی غصه کتور عیدر یعنی معقول دمدر اولمق سننك
 برسی نفسی شغف بقدرد یعنی خاموش اولمق سولمک وقتنده بوقت
 گفتی و گفتی بوقت خاموشی برسی دخی سولمک در خاموشی وقتنده
 فی الجمله محصل کلام زبان از مکالمه او در کشیدن انک مکالمه سندن
 دل جلکه یعنی انک اید سولمک قوت نداشتیم قوت طوتموم یعنی
 قادر اولمق دوم و روی از محادثه او کرد ایندن وانک محادثه سندن یوز دند یکی
 یعنی انک مصاحبتندن فراغت انکی مروت نداشتیم مروت بیامدوم و معقول
 کورمدوم که یار موافق بود زیرا اول دوست موافق یار ایدی و محبت صادق
 و صادق محبت ایدی بیت جو جنک اوری با کسی برستیز چونک جنک کتور سن
 برکه اید لج و عناد اید که از وی گزید بود یا گزید اولمق که دن سکا ایرمق چاق
 اولمق یعنی چونک جنک انکه مراد ایدر سن باری شول که اید جنک عناد
 اید که اک احتیاجک اولمق وانک افتراقندن متالم اولمق سن یا خود سنك
 هلاک

فصیح کاف عربی
 طمغ جی شهور
 کام طمغ فارسی
 اما کاف فارسی
 اولمق
 کلید فارسیه مفتاح
 مغانه
 در بند قیو
 رائد و کلید
 جود و صف
 تیرید

مکالمه و محادثه مصدر بر در مصافحه با بنیدن
 خاموشی اولان
 یا مصدر بر در
 طیر بونده مصدر
 بمعنی فاعل
 بوقت گفتن لفظ لریک
 معنای مصرع اولمق
 اولمق سولمق معنی
 ایچون
 حب بهادری بود
 سوز اولان یا خطا
 ایچوندر

بعد از آنکه قصداً کند و کی اندن خلاص آنکه قادر اول سن گیرد معنای در لغت
 اما لازم اولین است استعمال اول نور یا گیر لا بد معنای در اما لازم اولان
 سن معنای استعمال اول نور تتبع ایدن کمی معلوم در حکم ضرورت سخن
 کفتم ضرورت حکمی اید سوز سوزیدک یعنی بالضروری آنکه اید صلاح
 ایدک و تفریح کنان بیرون رفتن و اول دوست اید سیر ایدک طشره کند
 در فصل ربیع اما یازک بروقتند ایدی اول تفرجه کند و کمز در وقت که
 صولت بر دار امید بود که اول زمان صوفیک شدتی دکلمش یعنی
 کتمش ایدی و اوان دولت و در رسیده و کلک دولتی و لطافتی زمانی
 ایرتمش ایدی بیت پیر این برک بردختان پیراق کو کلکی اغا جلا اوزه
 چون جامه عید نیک بختان نیک بختروک پیرام کونی کیدکاری جامه کبی
 ایدی قطعه اول ارد بهشت ماه جلال اول وقت جلال شاهه منسوب اولان
 تاریخ قمریه اوزه اورت یاز اینک اولی ایدی بوتاریخی تعیین اتدی زیر اتاریخ
 شمیه اوزه اورت یاز اینک اولی اولمز بوقید اید فرس قدیمک ارد بهشته
 احترام ایدر زیر اول اعتبار ایدر کل زمان واقع اولمز بیل کوبنده بر منابر قصبان
 بیل سولیم و ترم ایدی بود ایدر منیری اوزه قصبان قصب لطفنک
 جمیع اصل قافک ضمی ایدر قافیه اجلندن قافک فتحی ایدر قونندی جلالدن
 مراد ملک شاه سلجوقیدر بر کل سرخ از نم افتاده لالی قرمزی کل اوزه ششم
 لو لورد و شمش ایدی هم عرق بر عذار شاهه غضبان غضب ایدی محبوبک
 عذاری اوزه اولان در کبی تاشبی در بوستان با یکی از دوستان دوستدار
 بری ایدر یکیدن مراد بونده بوقار و ده تایی از دوستان ده اولان که اولمق
 ظاهر در آنک آنک غیر اولمقد ممکن در افاق بیت افتاد کیجه لک
 اولمق دوشدی یعنی بر کیجه انده یا ندق موضعی خوش خیرم اول بوستانده
 خوش و خرم بر موضع ایدی و درختان دلکش و در هم و کوکل جلیجی و بریه

بود و جمله دخی جانز در شول
 که اید سن ایت بو تقدیر
 سن ایدر حاضر اولن بر و نه امر
 ضرورت و لغوی معنای در بیرون
 بیرون و بیرون جانز در
 ریک متصل اولان یا وحده
 نوعیه در
 اوان کل الکلیه کالزمان
 لفظاً و معنای و المدفیه
 عطف سروری
 ارامیده و ارمیده زلطه در
 و هوام مضطرب من ارمیدن
 و المراد سکون البر سروری
 اوان بغیه مد وقت معنای در
 جلالیده اولان یا سبب معنای در
 ایچوندر
 سکون الامین سروری
 بیل سولیم و ترم ایدی
 شاه بونده محبوب معنای در
 بوستانده اولان یا فی معنای در
 بیت مصدر جمیدر پیشین معنای در

جمع اولش لطیف اغاجلری وارایدی بیت درختانش کشته شاخ در شاخ
 نیک اغوش هم نیک کسناخ گفته که خرده مینا بر خاکش ریخت است اول
 وقت اگر سن اول بوستانی کوریدک ایدر ایدک که انک خاکی اوزره صرجه اوانی
 دکلمش دریر اوزره بتن شکوفدن و افتابک پرتوندن که اوراقک اراشده
 بادک حرکتی اید واقع اولور اید میثوی فروغ خود بصحنش نیم روزان
 زرنکار مشبکها فروزان بهم امینحه خورشید سایه زمشک در زمین
 و اواده مایه جنبش لعلهای نوره رطل دف کل را شده زرجلاجل عنا
 دل زان جلاجل نغمه بردازد برین فیروزه کاخ افکنده آواز و عقد
 ثریا از تارکش در او بخت و اولگر بوغنی یعنی عقده بکر ثریا اول درختک
 فرقه اید ایدر ایدک که اوراقک ایجنده اوید کورینور ایدر اگر
 تارک برینه تاک لفظی واقع اول زیاده لطیف اولور ایدر که صنعت
 ترصیع بولنور ایدر لیکن فقیر ایکی یوزدن زیاده کلمتا کوردم جمعیده
 تارک واقع اولش ایدر بوجهریدن تارک لفظی اختیار ایدوب انک اوزره
 شرح اندیم و تارک لفظی اختیار ایدوب انک اوزره شرح اقدم لفظی تارک
 بولدم شعور و صفة ماء نه با سلسال اول موضع بر روضه در که انک ایر ماغشک
 صوی جسته اولان سلسال در یعنی سلسال کی لطیف در دوحه سجع
 طیر با موزون اول موضع بر باغچه در که انک طرنک یعنی انده اولان طرنک
 اوزری موزون و لطیف در محل اعتبارید دوحه در لفته شجر عظیم معانده در
 دوحه حضرت شیخ رحمه الله علیه باغچه و اغاجلق معانده ذکر اید و کنده نکت
 وارد یعنی اول درختلری برینه شویده قریب و بریره شویده مجمع اولش
 ایدر که کویا بر درخت ایده حقیقه بر درخت دکل اید کینه میوه های کوتا
 کون شایدران پراز لاله های زنگارنک اول روضه نکت زنگارنک لالودن
 طلوا ایدر وین پراز میوه های زنگارنک و بود دوحه در لودر لومیه لرندن

معانی
 هفتی بخت محله ده کانه
 معانی
 هفتی بخت محله ده کانه

معانی
 عقد بخت محله ده کانه
 طغرل شریا اولگر بوزن

معانی
 بر روضه ایدر که انک ایضا
 صوی جسته اولان سلسال در یعنی سلسال کی لطیف در دوحه سجع

معانی
 طیر با موزون اول موضع بر باغچه در که انک طرنک یعنی انده اولان طرنک
 اوزری موزون و لطیف در محل اعتبارید دوحه در لفته شجر عظیم معانده در
 دوحه حضرت شیخ رحمه الله علیه باغچه و اغاجلق معانده ذکر اید و کنده نکت

معانی
 وارد یعنی اول درختلری برینه شویده قریب و بریره شویده مجمع اولش
 ایدر که کویا بر درخت ایده حقیقه بر درخت دکل اید کینه میوه های کوتا
 کون شایدران پراز لاله های زنگارنک اول روضه نکت زنگارنک لالودن
 طلوا ایدر وین پراز میوه های زنگارنک و بود دوحه در لودر لومیه لرندن

طلو

طلوایدی باد در سیاه درختانش پل اول روضه نک اغاجاری ساییده
کترانیده فرش بوقلمون رنگو فرشی دوشمس ایدی بامدادان علی الصبح
که خاطر باز آمدن که اول روضه دن کیر و شر کلک خاطر ی بردای نشستن
غالب آمد او تور مق فکر ی اوزره غالب کلدی یعنی شهره رجوع مقرر
ایلدو ک دیدمش حضرت شیخ ایدر بن اول دوستی کورددم دامن کل ورعین
اول بوستاندن براتک کل و فسلکن و سنبل و ضمیر ان دخی سنبل و سلطان
بورکی فرایم آورده بریره کتورمش یعنی جمع ایدمش و اینک شهر کرده
و شهره رجوع ایلک قصدن ایدمش کفتم حضرت شیخ ایدر سیرع الزوال
اولان شکو فله اول دوستک چونکه بوقدر مین کورددم که ایدم کل
بوستانرا بوستانک کلنی چنانکه دانی انجیلین که بیلورسن بقای نباشد
بر بقاسی اولمز یعنی اصلا بقاسی بوقدر و عهد کلستان و قای نباشد
و کلستانک زمانیک بر بقاسی اولمز یعنی اصلا و فاسی بوقدر بیت می بیاور که
ننازد بکل باغ جهان هر که غارت کری باد خزان دانست و حکما گفته اند
و عاقلانتم شد در هر چه نباید هر سنه که اکلمز یعنی بی بقادر و لبستکی را شاید
کوکل بغلق لغه بر امر یعنی محبت لایق اولمز گفتا اول که چونکه بدن بوسوزی
بکا ایدی طریق چیست طریق ندر یعنی نجه اتمک کرک کفتم حضرت شیخ علیه الرحمة
ایدر بن اول دوسته ایدم برای ندریت ناظران نظر اید عیبروک سروری
ایچون یعنی او قونیلره فرح حاصل اولسون ایچون و فسحت خاطران خاطر لره
وسعت و بشاست حاصل ایچون کتاب کلستان کلستان کتابنه یعنی کلستان
اولو کتاب توانم تصیف کردن تصیف اتمک قادرم که باد خزانرا اما اید لطیف
کلستان کتابی اول که خزان یلنک بر ورق او اول کلستان کتابینک و رقی
اوزره دست تطول نباشد ظلم الی اولیه یعنی ضرر ایدر شد و ریه و کردش
نمان و زمانک دوشمس عیش ربیعش انک یازدیر لکن یعنی لطافتش

بوقلمون اریاب لغتده بعضی
که اوزره عجب لون وار عجب
و نیلین ایشدر بعضی ک بو جالده
بر خاور و نیلین ایشدر و بکون
تا فتنک کسمی در
دیدمش ده اولان ضعیف غایب
ضمیر ان سلطان بورکی مد
اینک قصد معنائدر
عهد بونده زیان معنائدر
بقای ده و قای ده اولان یاء
ثانیه و حده ایچوندر دالبستکی
اولان مصدر ایچوندر
ای یاء اصلیه اینه اجل
معنائدر
ندریت سرور
معنائدر
فسحت و فسحت
معنائدر
بعضی نسخه حاضران بیرنه
خاطران واقع اولور
تطاول ظلم معنائدر کتفمال اولور
کتابک کلستان لفظه اضافتی
عامک خاسته اضافتی قبیلند
حریف کوز

بطیش خریف کوز حلق اید مبدل نکند تبدیل ایلیم یعنی فصل خزان ایشک
 اید زمانک دونمسی انی بوزیم مشنوی بجه کار ایدت ز کل طبق سنک
 ایشو که کور یعنی نه ایشو که یار کلدن بر طبق از گلستان من بیه ورق بنم
 گلستاندن بر ورق ایلک که اندن بیک مرتبه یکدر کل سیمین پنج روز شش
 باشد زیر اکل انحق بش و التی کون اولور اندن صکره صولر دین گلستان همیشه
 خوش باشد اما بو گلستان ذاما لطیف و خوش اولور اصلا صولر حالی که من
 این سخن بگفتم اول زمانه همان که اول دوسته بوسوزی ایتدم دامن کل برخت
 کل انگنی یعنی اتکنده اولان کلی دو کدی و در دامن او یخت و بنم دامنه اصلدی
 یعنی دامن حکم طوب ایدی که الکریم لاهمده وفا که کریم حق بنسند یعهدت
 یعنی وعده اید و فایده عهدتون دو غم ایدیم سن دخی گلستان نام کتابی تصنیف
 ائمه عهد ائدوک بش لادم اولدیکه انی برینه کتوره سن فصنی دو همان روز برایی
 فصل همان اول کون اتفاق در بیاض افتاد اتفاق بیاض دوشدی یعنی وعد الکریم
 دین حینجه همان اول کون شروع ایدوب برایی فصلی بیاض کتوردم و حسن
 معاشرت اول ایکی فصلک بری حسن معاشرت بیاننده در که مراد یونگی
 باب در دیشلر و اداب محاورت و بری دخی مصاحبت ادب لری بیاننده در که مراد
 سکر بنی باب در دیشلر و ادب محاورت و بری دخی مصاحبت ادب لری بیاننده در که مراد
 فارسی تکلم اید جیلره ایش کور یعنی ایش بر و متر سلازه بلاغت
 افزاید و منشی اولنره بلاغت زیاده ایدر فی الجمله محصل کلام هنوز اکل
 بوستان هنوز بوستانک کلندن بقیتی موجود بود برقیه موجود ایدی یعنی
 بر مقدار و ایدی که گلستان تمام شد که گلستان کتابی اولدی و تمام ائک شود
 بحقیقت و اما حقیقت اید اول وقت تمام اولور که پسندیده اید که اول کتاب
 مقبول کل در بارگاه شاه جهان پناه جهان پناه اولان شایک باد کابنده
 یعنی

خطابه
 ایدت ده اولان تا
 ایچوندر
 خالی
 خشی فتح
 او قنق کرک
 همیشه دامن
 حالی و حالیا فایده
 حالا عریضه بویله
 بلیمین عجیده
 وفا بونده فعل
 ماضی
 ماضی ماضی
 ماضی فعل
 ماضی ماضی
 ماضی ماضی
 فصل ده اولان یا
 وحدت ایچوندر
 معاشرت و محاورت
 مصدر در مفاصله
 بایندن
 لباسی ده اولان یا
 وحدت ایچوندر
 بقیتی ده اولان یا
 وحدت ایچوندر
 پسندیده
 بارگاه قید اولی و جاد
 اما نسخه اولی
 و هم

یعنی نظرنده بعض نسخ ده و تمام آنکه شود که بحقیقت پسندیده آید واقع
اولور یعنی که لفظی بحقیقت لفظتک ماقبلنده واقع او اولور اول وقت
بحقیقت لفظی پسندیده لفظه معروف اولور معناسی بوید اولور کستان
اول وقت تمام اولور که حقیقت ایلر یعنی کر جکدن جهان پناه اولان شایک
نظرنده مقبول کله سینه کرد کار که اول پادشاه نزل الله در پیر تو لطف پیر
پروردگار پروردگار مالک لفظی شعله سید زحر زمان زمانک زخیر سید
یعنی زمانده اولان خلق اندن زخیر لنور کهف امان امانک مغاره سید
یعنی خلقت جهای در المودید من السماء سمان یعنی خالق سمانک
قتنه مؤید و موفقد المصور علی الاعلی دشمناری اوزره منصور
و مظفور عند الدولة القاهرة دولت قاهره نک یاز و سیدر یعنی
دولت قاهره ایلر قوتلنور حضرت شیخ رحمه الله علیه بونک ایلر پادشاهک
مدحت مبالغه ایدر سراج الملك الباهرة روشن و غالب ملک چرخیدر
یعنی روشن اولور ملته باهره دن مراد ملته اسلامدر جمال الانام خلقتک جمیلور
مخبر الاسلام اسلامک مخبریدر یعنی اهل اسلامک ما یفخر به سیدر سعد بن
اتابک الاعظم ابو اوصاف ایلر موصوفی اولان پادشاه اتابک اعظم اوغلی سعد
اتابک دن مراد بونده ابوبکر بن سعد در که سپهر پدر نک اسمنی قومش در ابوبکر
کنیسی در سعد لفظدن صکره واقع اولان اوصاف ابوبکر و کدر سعدک دکلور
حضرت شیخ طاب شراه کستان سعدک نامنه تألیف ایلر شدرا اول سبیدن
انی ابوبکر اوزره تقدیم اتدی شاهنشاه المعظم زیاده عظیم پادشاهدر
مالک رقاب الامم امتر بونلر وک مالکیدر یعنی جمیع اممک پادشاهیدر
مولا ملوک العرب و البحر و عجم پادشاهلر نک مفیدر که جمعی کی اک النجا
ایدلر سلطان البر و البحر بر و بحر وک یعنی بر و بحر ده اولان لک سلطان وارث
ملک سلیمان سلیمان ملکک وارثی مظهر الدین دین ظفر بولشدر یعنی

چند شعله معنی در
زخیر ازق معنی در
سید مغاره معنی در

عصه بازو معنی در
باهر غالب روشن معنی در

اتابک بونده حله ایلک
معنی در

شاهنشاه پادشاه
معنی در
مولا بونده معین معنی در
روشندر سید معنی در
وارث برهم عامل در

دین انکار تمام قوتده در ابوبکر بن سعد بن زنگی بو اوصاف اید و صوفی اولان یاد
 زنگی او غلی سعد او غلی ابوبکر در ادام الله اقبالها الله تعالی حضرتی اول
 الینک اقبالنی دایم ایدسون اقبالی خیر اید سعادتکه توجیهیدر و جعل الی
 کل خیر قبالها والله تعالی حضرت اول الینک ثانی خیر کلمه سنه قلسون یعنی
 عاقبتی بنی خیر ایدسون و بکر ششم لطف خداوندی و ابوبکر او غلی سعد خداوندک
 لطفنک تکرار و جی اید مطالعه فرماید بو کتابه مطالعه پیوره یعنی نظر ایدیه
 بکر ششم لطف خداوندی یوقار و ده مذکور اولان پسندیده اید ترکیب معطوفدر
 قطعه کرامتقا خداوندیش بیاراید اگر ابوبکر او غلی سعدک خداوندک التفاتی
 بوکستان بزیه نگارخانه جینی و نقشش اثر یکست اول التفاتدر بوکستان
 جینه منسوب اولان نگارخانه در وارثه منسوب اولان نقشه ریغی شهر اودنک
 التفاتدن بنیم بوکستانم بر مرتبه زینت و لطافت بولور که جینک نگارخانه کی
 وارثنک اولو کتابی نقشش کی مقبول اولور ازینک مان نام نقاشک فن نقشده
 تالیف ایدو کی کتابک اسمی در نگارخانه جیندن مراد بعضی کسیر که جین ولایتنک
 بخانه سیدر که عجایب و غرایب نقشش لایمیزتن در بعضی کسیر که جین ولایتنده ری
 برخانه در که جیندن زنده و لناد و نقاش حاصل اولوی ایسه هر برینک انده پیر یاد
 وارد رامید هست که روی ازین ملال در نکشد امیدوار در که شاره زاده بو کتابه
 نظر ایدکندن ملال یوزنی حکیمه یعنی ملول اولوب یوزنی یوزن شریفه ازین سخن
 که کلستان نه جای دلتنکست بوسوزدن یعنی بوسیدن که کلستان دلتنکست
 و بحضور لقییری دکلدر بلکه دلتنکست لک دفع ایچوندر علی الخصوص که دیباجه
 محابوشش خصوصاً که اول کلستانک مبارکی و لطیف دیباجه سی بنام سعد
 ابی بکر سعد بن زنگیست زنگی او غلی سعد او غلی ابی بکر او غلی در سعدک
 نامی ایددر یا خود انک نامته در دعتک اول ذکر امیر کبیر مخزن الدین ابی بکر بن
 ابی نصر بوجل دینک مخزن اولان امیر کبیرک ذکر بیانشده در که او ابی نصر او غلی

اوام فعل ماضی در یونده موقع
 و عاده واقع اولمیشد اول
 سیدن امر محابش معناسی
 ویریلور محله
 خسته
 جعل یونده به
 ادام کبیر فقه ایدیه
 سر ششم کافی غنیشک کوز
 و کس کافی اید لغتدر
 اوجی اید تحقیق معنای
 بیاراید فعل مضارع
 عجایب در
 جینی ده وارثنک لیسده
 اولان یا نیت ایچوندر
 امید هست مضارع عموم
 اوزره اولق ممکندر
 دلتنکیده اولان یا
 ایچوندر

ابی بکردر که پادشاهک وزیر در دیگر عروس فکر من گیر و یعنی ارتق بنم فکر من
کلنی فکر من از بی جالی سر بر نیاورد و جالس لغدن باش یوقاری کتور من یعنی
باشی یوقاری قالدوز و دیده تپاس دخی محرمق کوزنی از پشت پانی خجالت
خجالت ایا غنک ارق سندن بر ندارد یوقاری طوغمز یعنی خجالت ندان کوزنی
یوقاری قالدوب کسک پوزنه نظر انکه قادر اولمز و در زمره صاحب جمالان
و صاحب جمال لر بکنده متجلی شود روشن اولمی اولمز بعضی سخته صاحب
دلان واقع اولور مکرانکه مکر اول وقت فکر من کلنی باشی و تپاس کوزنی
یوقاری و صاحب جمال زمره سنده متجلی اولور که متجلی گردد فکر من عروسی زینت
لجی اوله بنور امیر قبول کیر امیر کیرک قبول زیوری ابد یعنی انک مقبولی
اوله امیر کیردن مراد وزیر در که یوقاری یا ننده ذکر اولندی عالم علل که اول
امیر کیر عالم عادل در موی حق تعالی نک قتنده قولش و محکم اولمش در مظهر
دین نه دنیا به ظفر بولش در ظریر سلطنت بادشاهق تختک معیندر
مشیر تدبیر مملکت مملکت تدبیر نیک مشیری در که جمیع امور مملکت که مقصود
کهف الفقر آفاقه لک مغاره سیدر که انک سایه سنده حضور ابد و آله التجا
ایدر لر ملاذ الغریب غیر بروت صفنا جق برید مرتبی الفضلاء فاضل لری
تربیه ایبر جمیدر بو معنی اوزره مرتبی لم فاعل در بو و جمل دخی معنی قابل در مرتبی
الفضلاء فاضلک تربیه اولمشیر بو تقدیر چه مرتبی لم معولدر بانک فتی الیه
محب الاتقیاء صالح لر سو مجیدر افتخار ال فارس فارس طایفه سنک افتخاریدر
یعنی فارس خلقی انک ایدر افتخار ایدر لر فارس بر عظیم ولایت و بر قدیم مملکت
در که شیراز داد الملکی در لسان فارسی که نسبت اول نوریمین الملک
ملک قوتیدر یعنی سلطنت انکه ایدر قوتیدر ملک الخواص خاصلرک
بکیر یعنی سیدر خزانه الدوله و الدین دولت و دینک اولوسیدر
غیاث الاسلام و المسلمین اسلامک و مسلمانرک فریاد رسی در

عروس بونده کلنی معنی سندن
جالیده اولان بامصود
ایچیندر
تپاس محرمق معنی سندن

متجلی فاعل نه

ظفریر یعنی فاعل در
معنی معنی سندن
سیر تخت معنی سندن
کرف مغاره معنی سندن
ملاذ صفنا جق معنی سندن

بیمین بر قمعنا
قوت معنی سندن

یعنی معینی در عده الملوک و السلاطین بک لک و سلطان لک محمد علی بی و کزیده
 ابی بکر ابن ابی نصر بو اوصافی ایل موصوف اولان ابی نصر او غلام ابی بکر در
 اطال الله عمره حق تعالی حضرتی انک عمری طولی ایلیون و اجل قدسه و انک قدری
 جلیل ایلیون و شرح صدره و انک صدری کشف ایلیون یعنی قلبی منور
 ایلیون و ضاعف اجره و انک اجری مضاعف ایلیون که مدوح اکابر
 افاقت که عالم اکابر نک مدح اولمشید و مجمع مکارم اخلاق و کوجک
 خویرک جمع اولجق بر یور بیت هر که در سایه عنایت اوست هر کیمک
 اول وزیرک عنایتی سایه سنده در کنهش طاعتش و دشمن دوست اول
 کیمک کنهش طاعت و دشمن دوست در فرضا اگر اندن بر جرم صادر اول
 وزیرک خوفندن انک ایل دوست اولور بر هر یکی از سایه بنده کان و خوشی
 دو کلی بنده لرندن و یا شمشیر لرندن هر برسی اوزره چند خدمتی معین است
 بر خدمت تعیین اولمشد که اگر در اداء ان خدمت که اگر اول خدمتک اولمشده
 تهاول و نکاسل روادارند هست لک و کاهل لک و واطوته لر یعنی خدمته
 چایک اولیه لر برایت البت در معرض خطاب ایلد سوز برینه کلور لر یعنی
 سوز الممشید و در محل عتاب و عتاب محلنه کلور لر یعنی غصه مظهر و شکر
 مکر برین طایفه دویشان الابد و در پیش طایفه سی اوزره که خدمت
 بوقدر که شکر نعمت بنرکان واجب است که انلر اوزر مهمان اولولرک
 نعمتک شکری واجب و ذکر جمیل و کوجک ذکر انلری ایلک ایل یاد ایلک
 واجب و دعاء خیر و انلر ایچون خیر دعا ایلک واجب و ادای جنین خدمت
 و حال بو که تجلیین خدمتک ادای یعنی نعمتک شکری و ذکر جمیل و دعاء خیر
 و رغبت اولیترست غنیده یعنی اردنده اولی رک در که حضور که بو تجلیین
 خدمتی حضوره یعنی مواجه ده انک دن این بتضیع نزدیکست زیر ابی یعنی
 در ویشده متعلق اولان خدمتی حضوره ایلک ریا قریب روان از

ضاعف و شرح فعلی
 موقع دعا و واقع اولمشد
 اطفال فعل مضارع و افعال
 بایندن که موقع دعا

تهاول و نکاسل
 مجمع ده میم و در محل
 و کسر الیه خانه و در محل
 نکاسل و نکاسل
 بعضی شکر
 واقع اولور
 مکر بونده الامعنا
 و ذکر جمیل واجب تقدیر

تضع ریا مفسد

از تکلف دور و غیر او یعنی در و شلره متعلق اولان خدمتی مواجسته ایلک
 تکلف و ریادن بعید در و با حاجت مقرون و بونجلیین دعا حاجت ایلر مقرون
 یعنی ظاهر مقبول اولمغه قریب در بیت پشت دوتای فلک راست شد از خرمی
 فلک ایکی قات اولمش ارق سه خر ملغندن طغری اولدی یعنی زیاده بشاشت
 حاصل اولدی تا جو تو فرزند زادماد را پیام را ایام اناسی تا که سنجلیین
 فرزندی طوغدی حکمت محض است اگر لطف جهان افرین صافی حکمت در
 اگر جهان یر ایدیمینک لطفی خاص کند بنده مصلحت عام را خلقک مصلحتی کور
 ایچون بر بنده سنی خاص ایلد دولت جاوید یافت هر که لکونام زیست ابدی دولت
 بولدی هر که دنیاده ایواد لودر لای کز عقبش ذکر خیر زنده کند نام را زیرا
 انک عقبنده ذکر خیر انک نامی دیری ایدر یعنی اول که اولد کدن صکره خلقانی
 ایلک ایلر یاد ایدر لر یعنی ایلد حقیقته اولمش اولور زیرا دنیاده کلمکدن
 مراد ایونام قوم مقدر و صف ترا گر کند ورنه کند اهل فضل اهل فضل اگر سنی
 ایدر لر اگر و صف ایلر علی السویه در که اصلا که احتیاجک یوقدر حاجت مشاط
 نیست روی دلام را دلارامک یوزن مشاط حاجت و کلد رمه ان نقش
 مشاط حاجت با حسن خداداد کند عذر تقصیر خدمت و موجب اختیار عزلت
 خدمت تقصیریک عذری و عزلت اختیاریک سببی بیاند و در تقصیر
 تقاعدی بر تقصیر و تقاعد که در مواظبت خدمت بارگاه خداوندی میرود
 که خداوند لک بارگاهیک خدمتک میرا و متنده کیدر یعنی کنج قناعتده تقاعد
 ایدوب قبول و دنیا ایدر مقید اولد و غمزدن او تری پادشاهک و وزیرک
 خدمتده بزدن قصور صادر اولور حضرت شیخ رحمه الله بونک ایدر خدمت
 قصورنه اعتراف ایدوب اعتذار ایدر بنا بر اوست بو خصوص انک اوزره منی در
 یعنی سبب اولد که طایفه حکماء هند که هند عاقلانک بر بلوکی در فضایل بزرگ
 بزرگمک فضیلت لرند سخن میگفتند سوز سوزیدلر یعنی بخت ایلدیلر عاقبت

تکلف باطن ده اولین نشانی
 اظهار ایلک در معبوده ریاد
 مراد در بیت
 تخطی از آن قدس تعبد با و لازما
 بابت کی طغری و طغری
 المعنی لازم سروری
 محض صافی معنی
 جهان افرین معنی
 ذکر بونده یاد ایلک
 معقبش ضمیمه راجع الی قدس
 نام زیست سروری
 مشاط عود تکریم یوزنی
 زینت ایدیمی عود
 دلارام محبوب
 معنای استعمال اولدور

النفی
 فضل و فضیلت
 فضائل جمع

جز این عجبش نداشتند آنک بو عیندن غیر بیدیلر که در سخن گفتن بطیلت
 که بزرچهر سوز سولیکده و بر سوز جواب و بر مکده بطل در یعنی در نک بسیار میکند
 جوق اکلتک ایلر یعنی جوق اکلتور مستمع را بسی منتظر باید بود اول وقت
 مخاطبه جوق زمان منتظر اولوق کرک تاوی تقریر سخن کند تا بزرچهر اول محله
 لازم اولان سوزی تقریر ایلر بزرچهر شنید و گفت بزرچهر بوجصوصی
 اشتدی و انلره جواب و پروپ ایتدی اندیش کردن که چه گویم فکر ایلک که
 ندیم یعنی سوزی فکر ایلر سولیک بیت تامل کنان در خطاب و صواب
 به از از خایان حضر جواب به از بشیمای خوردن که جر اکفتم یکدر بشیمانلق میکند
 که بنحون ایتدم یعنی بنحون فکر سوز سولیدم دیدو بشیمانلق ن اولمقدن ایب فکر
 ایلر سولیک یکدر مشغول سخن دانی پرورده پیری کهن گهی پیرک مرتبی سی
 اولان سوزیلر بنیدیشد آنکه بگوید سخن فکر ایلر اندن صکره سوز سولیر
 مزنی تامل بکفتار دم تامل سز یعنی تمام فکر آمدن سوز نفس اوره
 نکو کوی کردیه کوی جهنم سوزی ایو سولیر اگر کج سولید سن نه غم بنیدش
 والکه بر اور سخن فکر ایلر اندن صکره نفس یوقاری کتور یعنی سولیه و زان
 پیش بس کن که گویند بس و اندن اوک خاموش اول دیلر یعنی شویلر در جوق
 سولیکه غیری که لرسکا خاموش اول دیلر بنطق ادمی بهتر است از دواب
 ادمی نطق سبب ایلر حیوانان دن یکر کرد دواب از توبه کرنکوی صواب
 لکن دواب سندن یکدر اگر معقول سولیه سن بیت کمالست در نفس انسان
 سخن تو خود را بکفتار ناقص مکن رباعی صراف سخن پیش و سخن پیش
 مگو سوز صرافی اول و سوزی جوق سولیه چیز ی که پیر سندن تو پیش مگو
 بر سننی که سندن سوال ایتد لر اوک سولیه کوشش تو دوداده و زبان
 تو یکی سکا قولق ایکی و دل به ویر مشدر یعنی حق تعالی حضرتی عنده لیسکا
 ایکی قولق و بر دل ویر مشدر هر که دوشنوی یکی پیش مگو ایلر اولست نکست

بود که

در نک اکلتک معنا

مصدر
اولان یا
پیشمای

دم بونده نفس

بنیدش امر حاضر در

کوی امر حاضر در
و یعنی بنده بدون و در آن محله
منصوب و مجبور اولور ایتا بونده
مرفوعه در

دواب چارای معنی
صواب معقول
کن امر حاضر در
پیش امر حاضر در
از یکی پیش مگو معنی

بود که هر وقت که الی سوز استماع ایده سن بر سوز سوزید زیاده سوزیده یعنی الی
 سوز اشتک بر سوز سوزیده فکیف لاعلی الیقین هر پیده سوزیده سوزیده
 جوق سوزیمک معقول دکل در خصوص در نظر اعیان حضرت خدای
 خداوند حضرت منسوب اولان اکابرک نظرانده عتره نقره اول خداوند
 نصری یعنی امور سلطنته انک ناصری اولان وزیر عزیر اولون نصر بونده مصدر
 بمعنی فاعل در که مراد وزیر در که مجمع اهل دلست که اول وزیر اهل دلک جمع اولحق بریدی
 و مرکز متجه علما و اولو عالم لروک قرار اید جک بریدر اگر در سیاق سخن اگر
 سوز سوزنده یعنی سوز سوزیمکه دلیری کتم بهادرلق و جبراة اولورم دیمک
 اوله و بضاعت مزجات و قلیل متاعی محله طریق ایل محضرت عترت اودده عزیزک
 حضور نه کتور مش اولم یا خود کتور مش اولورم دیمک اوله و شب و صاری
 بوجوق یا خود شب دید کلری سیاه بهر نه در کخلق اور تا سنده مشهور در مراد
 اول اوله بومعنی دخی جائز در در بازار جوهر پریان جوهر فرو شلر باز رنده جوی
 نیاز ارد بر اریپ کتور من یعنی بر اریپ مقداری اعتباری یوقدر و که بر اریپ
 الم بعضی شنه ده جوی نیرزد واقع اولور معنی بر اریپ دکر دیمک اولور چرخ
 پیش آفتاب پرتوی ندارد و چراغ آفتاب قتنده بر پرتو طومر یعنی اصیدا
 بر پرتوی یوقدر و مناره بلند و یوکسک مناره در دامن کوه الوند الوند
 طاغک اتکنده یعنی یا ننده پست غاید الحق کور نور الوند همه دانه بر طا
 اسمی در مشنوی هر که کردن بدعوی افرازد هر یک دعوی ایل بوشنی یوجله
 یعنی عجب و کبر ایلید دشمن از هر طرف برو تازد و دشمن هر طرف دن انک
 اوزره چاپر یعنی هجوم ایدر بعضی شنه ده مصراع ثانی پیرنه بومصراع واقع
 اولور خوشستن را بکردن افرازد کند و سنی بوشنی اوزر نه اتار یعنی کند و سنی
 هلاک ایدر سعدی افتاده است ازاده سعدی دشمنش یعنی تواضع ایدر
 بر ازاده در که که ایل خصوصیتی یوقدر بونده افتاده تواضع معناسه در نش

خداوندی ده اولان مانست
 ایچیندر مسیح
 محض فعل ماضی در بونده موقع دعا ده
 واقع اولمشدر
 مجمع بونده لکم مگاند
 مزجات قلیل معناسه در

کم بوستانده واقع اولمشد ریت اگر زیر دستی برافتد چه خاست زیر دست افتاده
 مرد خداست کس نیاید بجنک افتاده که تواضع اید جنک جنگ کلمه وانک ایل
 خصو طلب ایتمز اول اندیشه وانکه کفتار اول فکر اندن صکره سوزدر زیر فکر
 سوزک اسکندر پای پست امدت پس دیوار زیر اول اساس اندن صکره
 دیوار کلمه در یعنی اول تحمل قور لر اندن صکره دیوار نیاید اید لر نخل بندم ولی اندر
 بستان نخل بندک بیلورم اما بوستانده دکل یعنی بوستاندن اولان نخل کبی
 انکه قادر دکل زیر بو نخل ایل بوستانده اولان نخلک فرق جو قدر که بوستانده
 نخلک هم رنگی هم میوه سی خوب لطیف در شاید می فروشم ولی نه در کنعان
 محبوب بلق صاتم اما کنعانده دکل یعنی کنعانده یوسف کبی محبوب وارد رانده دبلک
 صاعقه قادر دکل زبده کلام نخل بند لر بوستانده نخل بندک صاعقه قادر اولد قاری
 کبی بن دخی اگر چه اهل فضل اما وزیر ک مجلس کلن فضلانک قنده فضل صاعقه
 قادر دکل دیوا حضرت شیخ رحمه الله علیه حدون زیاده تواضع اتمشد زیر ابو
 تواضع وزیر تعظیم در لقمان حکیم را گفتند لقمان حکیم ایتدی لر که حکمت از که اخوتی
 که حکمتی کمدن او که ندک گفت لقمان حکیم انده جواب ویروب ایتدی از نایبایان
 کور لردن او که ندوم دیمک کلدی که بنجه او که ندک مابعدی ایل که جواب ویروب راجای
 بنینده زیر کور لرماد امکه بر کور میه یعنی ایتق قویحق بیلیم لر پای بنینده
 ایتاق قوم لر قدم الخروج قبل الولوج سن خروجی تقدیم ایل ولوج دن اوک یعنی
 اول فکر ایل اندن صکره برایشه مباشرت ایل مسراع مردیت بیان مای وانکه
 زن کن اول رجولیتی امتحان ایل اندن صکره اولنک فکر اگر چه بومسراع معنک
 بونک ایل مشهور در اما بومعنی بو محله اصلا ملا یحیی بو قدر زیر مابعدنده
 اولان ایتا ایل هر کز مناسبی بو قدر بلکه محله بومعنی ملا یم و مناسب اولان
 معنای بودر که مرد لکی صنا اندن صکره اورمق ایل یعنی اول کور سنده شجاعت
 وقت وارمیدر اندن صکره جنگ ایل زن بونده زدن معنای در که امر حاضر

صورتنده

شایسته بونده مختص
 اگر متصل اولان یا مصدر
 ایچینده

فعل مضارع
 فی قیوم و عده در
 نفس متکلم
 نخل بند انباء المصدر
 وصفی و تسمیایی
 نقل قبل الحق سروری

تا بونده مادی و معنایی
 ای محسن تعلیم الحکمه سروری
 بدو جمل باطل صالح سروری
 مردیت یا وزن ایچون ساکی
 او قنور یا مصدر و تاحکات
 ایچوندر

صورتند مصدر دراکو قاروده سبب تالیف ده مصدر ق و جهیل استعمال اولند و
 بیان ایلدک رباعی کرمی شاطره بود خرو سنجک اگر چه خرو س خرو س ایلد جنک
 اتمده شاطره بی پاکد چه زند باز روین جنک آتا توج کبی حکم نجه لوطوغان
 قنده ز چالری یعنی کس و حکم نجلو طوغان قنده زیه قادر در کرب شیرت
 در گرفتن موش کدی ارسلاندر صبحان طومقده کرب کاف عجبیک ضم ایلد
 بوخلده لامی جلیبی خطا اتمد رلیک موش در مصاف پلنک آتا کرب قبلان
 جنکده قادر دکل در حضرت شیخ رحمی الله علیه بوبیت ایلر کتور مکدن مرادی
 تواضع درنت کم یوقاروده بیان اولن در حضرت شیخ رحمی الله علیه اما با اعتماد و وسعت
 اخلاق بزرگان ایلد اشعار ایلد که بنم کتاب تصنیف اتمده قدرتم یوق ایدی لیکن
 اولولرک اخلاق حمیده سنا اعتماد ادیو خصوصه شروع اتمک بوسوزدخی همما
 لفسه در اما با اعتماد وسعت اخلاق بزرگان اما اولولرک اخلاق سعت
 یعنی اخلاق حمیده سنا اعتماد اتمک سبب ایلد چشم از عوایب زیر دستان بیوشند
 که اندر زیر دستک عیب لرندن کوزلونی اورتر لر یعنی کند ولردن اشعار اولولر
 عیوب نظر اتمه لر و در افشای جوایم که متران نکوشند و کتر لرک و حقیر لرک
 خطا لرین فاش اتمک سعی اتمه لر بلکه ستر ایلد لر کلمه چند بر ق کلمه بر سبیل
 اختصار اختصار طریق اوزره از نوادر امثال نوادر و غرایب دن و مثل لر دن
 و حکایت اشعار و حکایت لر دن و شعر لر دن و سیر ملاک مافی و کجش یادش ایلر
 سیر لر دن رحمهم الله الله تعالی حق رحمت انلره ایلسون درین کتاب
 بوکتابده دُرچ کردیم جمع ایلدک و نیز خن از عمر کرانایم و اغربها لوی یعنی هم زیاده
 قیمتلو و مقبول عمر دن بعضی برو خرج کردیم انک اوزره یعنی کلستان
 کتابنک تصنیفی اوزره خرج ایلدک موجب تصنیف کتاب کلستان این بود
 کلستان کتابنک تصنیفک سببی بوایدی و بالله التوفیق و توفیق الله تعالی
 حفر فی ایلد در حضرت شیخ قدس الله ستره العزیز کلستان کتابنک تمام اولما کی

شاطره بونده بهادر معنانه در
 باز بونده طوغان معنانه در
 جنک جلیبی جلیبی معنانه در

جلیبی جلیبی و خطا لر معنانه در
 افشا فاش ایلک معنانه در
 سیر جمع سیرت نوادر بونده
 عجایب و غرایب معنانه در
 امثال بونده جمع مثل در
 دُرچ جمع ایلک معنانه در
 برخی بر مقدار معنانه در
 برو خرج کردیم تقدیرده

نماند فعل مضارع غایب در افتاد بود تقدیر شده

بقای ده اولان یا ثانیه وحدت ایچیندر

نقشت اولان یا وحدت ایچیندر

باز بونده کیرو معنی هسی اولان یا مصدر ایچیندر

دعای ده اولان یا ثانیه وحدت ایچیندر

دم و روزی ده اولان یا وحدت ایچیندر

در بونده فی معنی

ایجاز اختصار معنی مریونده تحییی ایچیندر

روضه بونده جمیل معنی در سر مراد باغچه در مس

خوشه خفته تک توفیق ایدرد دیو غرور نفسندن دور ایدر قطعه نماند سالها این
نظم ترتیب بو نظم و بو ترتیب نجه یلتر قالور یعنی بو نظم و نشر ایل مرتب اولان
کتاب جوق زمان بو حال اوزره قالور زما هر ذره خاک افتاد جایی حال بو که
بزدن هر ذره خاک بریره دوشکش اولور یعنی جسمه شراب اولور نصکره هر ذره سی
بریره دوشکشوی اگر خاک شد سعدی اورا چه غم که در رنده کی خاکی بود
هم به بی جاک کی فرا خاک دار و کرد عالم بر آمد جوابار سبی بر نیاید که خاکش
خورد و کز یاده بادش بعالم بر د غرض نقشت کز ما باز ماند بو کتابک تالیف نکند
غرض بر نقش در که بزدن کیر و قال و بزیم ذکر موزه سب اولان که هستی را نمی بینیم
بقای ریز او ازلک اصلا بر بقا سنی کور منم یعنی بی بقا ایدر کنی زیاده روشن در
مکر صاحب دلی روزی بر حجت مکر به صاحب دل هر کون رحمت ایدر کند و کار در و شان
دعای در و شرک ایشانده بر دعا ایلیم یعنی بکا بر دعا ایلیم تواضعاً حضرت
شیخ رحمة الله علیه کند و سنی در و شرک زمره منسلک قلدی الفقیر فخری حدیث ایلیم
عمل ایلدی مشوی الا ای که هر خاک مابکذری بخاک عزیزان که یاد اورن تکرار
کستان معنی شکفت برو هیچ بلبل چنین خوش نکفت عجب کریمه چنین
بلبل که بر لحنوا نشی تروند کلی حق تعالی اول کیسی رحمت در یاسنه غرق
ایلسون که بو کتابک مصنفی دعا سنده خیمه ایلیم یاد اند کرده لطفندن
بو کتابک شارح اولان شمع بی دخی فراموش ائیمه بیت فرستی مکر رحمتی
در پیم که هر کرده خوش و اشق پنم حضرت شیخ طاب شراه کستان کتابک
بابری زیاده واک اولد و غنه بوندن صکره مذکور اولان کلمات ایدل ایشارت
ایدر امان نظر نظرک توفیق ایدر یعنی پنم وقت نظم در بر بیت کتاب کستان
کستان کتابک ترتیبده و تهذیب ابواب و انده اولان بابلر و ک تنقیحده
یعنی لطف کلمات ایلیم انی ادا اتکده ایجاز سحن را سوزک اختصار فی مصلحت
دیو معقول کوردی تاملرین روضه رعنا تاکر بود رعنا روضه تالیف فی فاز

برج معنای کلور بری انتهای غایت ایچون در نته کم بوبیت ده واقع اولش در بیت
 آنم که یک دم از نیک نادم شکست نیست نامک و مدینه نیکم بحیت نیست
 بردخی ابعداء غایت ایچون در نته کم دیوان حافظ ده واقع اولش در بیت تا شدم
 خلقه بکوش درین خانه عشق هر دم اید غمی از نو عیارک بادم بیت بری دخی غایت
 غرض ایچون در نته کم بوبیت ده واقع اولش در بیت بفرمود تا رخسار این کنند
 دم اندر دم نای رویین کنند بری دخی تحذیر ایچون در نته کم بوبیت ده واقع
 اولش در بیت تا نکی خدمت سلطان دلیری تیغ و سنان رویدان اندام شیر
 بری دخی ماد ام معنای ایچون در کلور نته کم دیوان حافظ ده واقع اولش در
 بیت تا علم و فضل یسینی بی معرفت نشینی یک نکتات بگویم خود را بیسی که
 راستی بردخی تعلیل ایچون در کلور نته کم لطیفنک بو عینده واقع اولش در بیت
 از مهر تاجحد بیا موز پاک زی نانه دحق و خلقی جهان معتبر شوی تعلیل ایچون
 اولان مصرع نایند تالفظی در مصرع اولده اولان تا انتهای غایت ایچون در بردخی
 سمره ایچون در کلور نته کم کمال اصفهانیک بویتینده واقع اولش در بیت تاجهانت ^{صدر}
 عادل باد فیض وجودش جو عدل شامل باد بری دخی قات معناسن ایچون در کلور
 نته کم بو کتابده بویتینده واقع اولش در بیت پشت دوتای فلک راست شد
 از حرمی تاجو تو فرزند ماد را یام رافات معناسنه اولان مصرع اولده اولان
 تالفظی خرنده یا اضافت ایچون در کلور و حدیقه غلیادخی بو یوکسک رنک باغ جون
 بهشت جنت کسی بهشت بانک کسرا اید فصیح در بانک فتمی اید مشهور در بهشت
 باب سکر باب اید اتفاق افتاد دوشدی زبده کلام امعان نظم شبونی معقول
 کوردی که بو کتابک جنه مشابته اولسون ایچون در سکر باب اوزره تمام اوله
 مفتوح برج معنای استعمال اول نور بری قسم ایچون نته کم دیوان حافظ ده بویتینده واقع
 اولش در بیت بجان جواجه و حق قدیم و عهد درست که مونس دم صبح دعای دولت
 تست بری دخی فی معناسنه در نته کم حافظک بویتینده واقع اولش در بیت

کسر و رنکست طرفی بخت از عاقبت به که نفر و شدند مستوری بمناشما بری دخی
 سبب معناسی همچون کلور بکناه ماحشده اولان یا یکی بری دخی الی متخلصه کلورینه که حفظ
 واقع اولمش در بیت عاشق که شد که یارب جالش نظر نگیرد ای خواجه درد نیست و کره طیب
 بری دخی مصداق ایچوندرنت که دیوان حافظه واقع اولمش در بیت بهست نیست مرغان
 ضمیر خوش دل بش که نیست سرانجام هر کمال که بهست بری دخی الصفا ایچوندرنت که بوستانده
 واقع اولمش در بیت بچنگ ارباب دیگران توش کن نه به فضل دیگران کوش کن ازین
 سبب مختصر آمد بوسیدن کتاب التانی مختصر کله دی یعنی مختصر واقع اولدی تا بملامت
 بنجامه تا که ملامت اید آخر اولیه زیر احتمال در که بوندن زیاده اوله او قیلره ملامت
 حاصل و طبع و نفرت کله باب اول در سیرت پاشاها و اولکی باب پادشاه و ک سیرتی
 بیانشده در باب دوم در اخلاق درویشان انجی باب درویش و ک خلق لری بیانشده
 باب سوم و فضیلت قناعت او جی باب قناعتک فضیلتی بیانشده در باب چهارم
 در فواید خاموشی در دینی باب خاموشی و ک فواید لری بیانشده در باب پنجم
 در عشق جوانی بشیجی باب عشق و جوانان بیانشده در باب ششم در صفت پیری
 التنبیج باب صفت و پیرک بیانشده در باب هفتم در تاثیر تربیت بدنی باب
 تربیتک تاثیر بیانشده در باب هشتم در ادب صحبت سکرانی باب مصاحبت
 ادب بیانشده در تاریخ کتاب گلستان گلستان کتابک تاریخی بیانشده در بیت
 در آن مدت که مارا وقت خوش بود اول زمانه که بزم و قمر خوش ایدی و لطیف
 و بو کتاب شریف تمام اولدی زجرت شمس و پنجاه و ششش بود بجزت بنویه دن
 التی یوز التی شمس ایدی یعنی بو قدر شمس ایدی مراد ما نصیحت بود که گفتیم بو کتابک
 تالیفندن بزم مراد ما نصیحت ایدی ایتدک حواله باخذ اگر دیم در قتم سنی
 الله تعالی حضرت حواله ایلدک یعنی سنی خدایه اصم لک و کتدک تاریخ کتاب گلستان
 بجزت بنویدن طقون یوزیتش بدنی بیلده ربیع اولانک یکرمی کونده جمعه
 کونی تمام اولدی بعون الله باب اول در سیرت پادشاهان بادشاهان را شنیدم

اخلاق جمع خلق

فوائد فائدتک جمعی

خاموشی ده اولان یا

پیری ده اولان یا

مصداق ایچوندر

ادب جمع ادب

خوش اولان خاصیتی

ایده او قتم کرک

حواله اولان یا

خطا ایچون اولف کرک

در شمس که اصل حواله

ایکی ترکیب تاملند قد

النصیح سهل و المشکل قبولها

که بکشتن

که بکشتن اسیری اشارت کرد بر پادشاهی شتدم که بر اسیری هلاک انکه اشارت
 و امر ایلدی بپاره در آن حالت نومیدی بپاره اسیر اول امید سرک حالند
 که هرگز کسدن شفاعت و ترحم رجاسی کورمدی بر مانی که داشت اول دل ایلدی که طوتر
 ایدی یعنی بیلدی و کی دل ایلدی مشدوع بپارسان عربی ایلدی بجم زبان بجم ایلدی ملک
 دشنام دادن گرفت پادشاه دشنام و بر مک طوتدی یعنی سوکمه باشلدی و سقط
 گفتن و نامعقول سوز سولیک آغاز و شروع ایلدی که گفته اند زیر ایتشدر بر هر که
 دست از جان بشوید هر که که جانشندن ال یور یعنی حیانتدن امیدنی قطع ایدر
 هر چه در دل دارد بگوید هر نه سوز که کوکلنده محض و مستور طوتر بی باک افی انکاش
 سولیر شعری اذ ایس الان طال لسانه فجان انسان نومید اول انکاشانی
 اوزر یعنی دل نه کلور سه کسور مغلوب یصول علی الکلب مغلوب و زیون اولش نگی
 کبی که کلب اوزر نه هجوم و حمله ایدر بیت وقت ضرورت چونماند که نیز ضرورت واضطرار
 وقتی چونکه چنانچه مجال و قدرت قالی که دشمن انک اوزر نه هجوم ایلدی دست بگیرد
 شمشیر تیز اول که دو شمشک ککن قلبی طرفه الین طوتر بود و جهل دخی معنی
 ممکنه الی ایل ککن قلبیک اوجنی طوتر بوا اعتبار ایلدی دست لفظی بدست تقدیرنده
 ملک پیرسید چه میگوید پادشاه چونکه اول اسیرک سوزنی استماع ایلدی سوال ایلدی
 که اسیر نذر دیرونه سولیر یکی اوزر انیک محضر ابو خویلو وزیر لردن بری گفت ایتدی
 ای خداوند ای پادشاه همی گوید اول اسیر ایدر و الکاظمین الغیظ والعافین عن الناس
 معنای خشمی بود بچیلر و ملکن صبح عفو ایدر جیلر ایچوندر یعنی اول اسیر
 سیزدن ترحم و عفو رجای ایدر دیو اوله وزیر اسیرک سوزنی بود و جهل تاویل ایلدی
 ملک را بر حمت امد و زیردن چونکه بوسوزی استماع ایلدی پادشاه اول اسیر اوزر
 ترحم کلدی و از سر خون او در گذشت و اول اسیرک قانی بوسندن کجی یعنی قتل
 ایلکدن فراغت ایلدی وزیر دیگر ضده او بود بر غیری وزیر که اول وزیرک ضدی ایدی
 یعنی نیک محضر بود محضر ایدی گفت اول وزیره ایتدی انباء جنس مارا بزم انباء

دشنام سوکمه معنی در
 سقط بونده نامعقول اسوز
 معنای در
 زبانندن مراد بونده حال کلور
 یعنی سوز در
 سان دن مراد بونده حال در
 محل کلور معنی در
 سه نیز بونده کرجانی معنی در
 سندرک مغلوب لفظی اضافتی
 موصوفک صفتی اضافتی در
 سر طرف معنای در مشنودیه
 بوبینده واقع اولشدر
 که زین سر و کوزان سرست
 عاقبت مار ایدان سر بر سرست
 محضر خوی معنای در
 سر بونده بوس معنای در

جنمونه یعنی وزیران شاید که حضرت پادشاهان لایق و کمال در که پادشاهان حضورند
 جز برستی سخن گفتن راست قدری غیر ایل یعنی راست سوزدن یعنی سوزد یک
 این بولیر ملک را دشنام داد پادشاه دشنام و بر دی یعنی سوکدی و ناسزا
 گفت و نامعقول سوزانیدی ملک روی ازین سخن در هم کشید پادشاه انبهی
 وزیرک سوزندن یونی بریره جلدی یعنی وزیره بحضور اولوب یوزنی پورتردی
 و گفت مرا آن دوروغ وی دخی پادشاه ایتدی بکا وزیرک اول یلان سوزی
 پسندیده تر آمد مقبول رک کلدی ازین راست که تو گفتی بوکرچک سوزدن که سن
 ایتدک خطا اول بد محض وزیره در که انرا روی در مصلحتی بود زیرا اول اولکی
 وزیرک روی یعنی توجیهی بر مصلحتی ایدی که بیچاره قتلدن خادما اتمک
 سعی ایدر ایدی که اول اول وزیر پادشاه غیر اتدی ثانیاً اول بیچاره لیری
 هلاک اندر مکه قصد ایلدی و حکما گفته اند و عاقلانیتش دروغ مصلحتی
 مصلحتی حاصل ایدجی یلان ب از راست فتنه انگیز فتنه قوبرجی و غیره ضرر
 ایرشکه سبب اولان کرچک سوزدن ایو مقبول در بیت هر که شاه ان کند که گوید
 هر که پادشاهک مقبولی اولاک پادشاه انک دید و کنی ایلیم هرگز سوزنی
 رد اتیم حیف باشد که برنگو گوید حیف دریغ اول که اول که غیر لردن او تری
 پادشاه ایو مقبول سوزدن غیر سوزید بعضی بنحده بوبیت واقع اولور
 بیت دروغی که حالی دلت خوش کند بر یلان که شدی سنک قلبکی خوش و سرور
 ایلیم به از راستی که مشوش کند یکدر بر طغری سوزدن که سنی مشوش و مغوم
 ایلیم لطیف بر طاق ایوان فریدون نوشته بود فریدونک دیوان خانه سنک
 لمری اوزره بوبیتلری از لشر ایدی مشوی جهان ای برادر نماند بکس ای برادر
 جهان کسبه قائم یعنی هر کیمکه دنیا به کله البت اولور دل اندر جهان افرین
 بند و بسج چونکه حال بویله در ایلیم کو کلنی جهان ییر او یچید بغل اچق یعنی
 همان حق تو حضرت نه محبت ایلیم مکن تکیه بر ملک دنیا و پشت دنیا که سلطنت

و معنی

حضرت بونده حضور
 معنای دور
 خبر غیر معنادور

دروغ یلان
 راست کرچک

مصلحت ایر وصف
 ترکیدر
 حکما عقل معنادور
 فتنه انگیز وصف بریدر

طاق بونده که معنادور
 جهان افرین وصف
 ترکیدر

تکیه اعتماد معنادور

و معین اومسی اوزره تکلیف و اعتماد ایلدی که بسیار کس چو تو پرورد و گشت زیر انجیلین
جوق که بی بسدی و تربیت و رعایت ایلدی دخی عاقبت هلاک ایلدی بو جمله
دخی معنی ممکندر جوق که بی سنجیلین معنای اول ایلد معنای ثانی بنسیده مخالفت
بو خصوصه در جو اینک رفتن کند جان پاک پاک جان چونکه کیمکه قصد ایلدی
و موت مقرر اولد چه بر تحت مژدن چه بروی خاک نه فرق پادشاهار کی تحت اوزره
اولک نه فرق کدالر کی طلاق یوزی اوزره اولک حکایت یکی از مگوک خراسان
خراسان ملکاندن برسی سلطان محمود بسکتکیس را سکتکیس اوغلی سلطان محمود
نخواب دید و دوشنده کوردی بعد از وفات او بعد سال سلطان محمودک وفات
صکره یوز یلده که جمله وجود او که انک جسمیک اجزاسی ریخت بود و خاک شد
دو کلمش ایدی یعنی تمام جویش و خاک اولمش ایدی مکر چشمان او الا سلطان
محمودک کوزلری جویش ایدی که در چشم خانه ای کردند که کوزی او نده دور حرکت
ایدر ایدی و نظر میکرد و اطراف نظر ایدردی سایه حکما از تاویل ان فرد ماندند
سایه حکما اول دوشیک تعبیرندن عاچه قلدر مکر دروشی که خدمت بجای آورد
الابر دروش که اول تعبیریک خدمتی و حقنی برینه کتوردی که انی تمام اصل ایلد
روشن ایلدی و گفت و دخی اول دروش ایلدی هنوز نکر است هنوز سلطان محمود
نظر ایدجی در ملکش بادیکه است که سلطان محمودک سلطنتی غیر ایلد و دنیا ده
سلطان سلطنت اولان حرق و میلی هنوز باقی در قطعه بس نامور و بریز زمین
دفن کرده اند جوق نامدار و شهر کس بی پرالتنه دفن ایلد شرکزه شمس بروی
زمین بریشان غاند که اول مورک و ارغندن پیر یوزی اوزره اصله شتا و اثر
قالمدی و ان پیر لاشه را که سپردند زیر خاک دخی اول ضعیفی جسمی که طیارق
التنه طیارق دیر یعنی دفن ایلد یار خاکش چنان مجورد و کز و لختخوان غاند خاک
انی انجیلین یدی که اندن لختخوان قالمدی رنده است نام فرخ نوشیر و ان بعدل
نوشیر و انک مبارک ایدی دیر پیر عدل ایلد کرچه بسی گذشت که نوشیر و ان غاند

اینک قصد معنای دور
خراسان بر شهر کلمی در
در چشم خانه در خانه چشم
تقدیر نده در
مکر بونده الامعنا دور
دروشی اولان یا و حدر
ایچوندر
ملک بونده سلطنت معنای دور
پیر بونده قطعا معنای دور
اولیو بروی زمین تقدیر نده
اولوب باز اید اولمقده
جائز در
پیر بونده هست و ضعیف
معنای دور
لاش جسم معنای دور
فرخ مبارک معنای دور

حکایت

که چه چو حق زمان بگذرد که نویسنده و ان عادل دنیا ده قالمی خیری کنی ای فلان و غنیمت
 شمار عمر به خیر ایدای کشی و عمر ک غنیمت صائی زان بیشتر که بانک بر اید فلان نموده
 اندن اولرک که اواز یوقاری کله که فلان که قالمی یعنی سنی اید قبل الموت
 به خیر اید سن والا بعد الموت اصلا امکان یوقد رست ده روزه مهر کردون افسانه
 است افسون نیکی بجای بارافرت شمار یار احکایت ملک داده بر پادشاه زاده
 او غل شنیدم که کوتاه بود و حقیر شنیدم که قصیر القدر و زشت روی ایدی و دیگر
 بر اذرانش بلند و خوب روی و اول پادشاه زاده نک غیر بر اذراری بلند بالا و خوب
 روی ایدی باری پدرش به کمره اول حقیر شمر زاده نک باباسی سایه برادرش نک یا شنده
 بکمر است و استحقار در روی نظر کرد گراست و حقارت اید اول پسر نظر ایدری پسر
 بفر است دریافت پسر پادشاه نک کند و سینه حقارت اید نظر اتو کنی فر است اید
 اکلدی و گفت دخی ایدی ای پدر ای بابا کوتاه خردمند صاحب العقل اولان قصیر القدر
 به که نادان بلند بلند بالا اولان نادان کن دیو و معقول در نه هر چه بقامت
 مهر بقیمت بهتر هر نه که قامته اولورک در قیمت و بهاده یلرک دکل در که ان شاء
 نظیفه زیر اقیون کوجک در پاک و لطیفه و الفیل جیفه دخی فیل بیوک در جیفه
 و مردار در شعرا قل جبال الارض طووانه میر یوزنده اولان طاغروک کوجکی طور
 طاغی در لا اعظم عند الله قدر او من لا عظیم رک و مقبورک در الله تعالی حق تعالی
 قتله قدر و حرمت و مرتبه و عزت یونند شعرا ان شنیدی که لا غردانا انی اشتدکی
 که به لا غردانا یعنی بر ضعیف عالم گفت روزی بایله فربه بر کون بر سینه جایله
 ایدی اسب تازی اگر ضعیف بود و عرب اتی اگر ضعیف و لا غردا و لا انا همچنان از طویلک
 خربه انجلیس یعنی اول حالی اید بر طویلک شکدن یلدر پور بخندید ش زاده نک
 بوسوزدن ملک زاده لرک باباسی یعنی پادشاه کلدی و ارکان دولت پسندید
 و انده اولان اکابر و اعیان شه زاده نک بوسوزنی بکندیلر و بر اذران بجان
 بر بخندید و انک بر اذراری بو خصوصه جان اید انجندی یعنی زیاده بمحضور اولدیلر

گراست شنیدم در باری
 بونده بر کمره معانه در
 یعنی بار کمره و یا خرد
 وحدت ایچوندر
 فر است زیر ملک
 معانه در
 کوتاه لفظی خردمند
 لفظه مضای او معده
 جائز در معنی اگر کوره
 اولورک
 اقل بونده اصغر معانه
 الطور بالقم جبل کی
 و خاصه موسی علیه الصلو
 والسلام دخی طور
 طاغی در لک
 اختیری
 تازی بونده عرب
 معانه در طویلک خرد
 اولان همه وحدت
 ایچوندر معانه

شع

رباعی نامد سخن نگفت باشد مادام که کشی سوز و پیمیش اولایب و هنرش نهفته باشد نهفته مستور باشد
اول که نک عیب هنری مخفی و پوشیده اولور هر بیش کمال میر که خالیست هر بیش بی
ظن الله که خالی و تمیدر شاید که پلنک خفت باشد احتمال که اول بیش دن قیلان
او پوش اول پلنک لفظی خفت لفظنه مضاق اول مقده جایزه در بو تقدیر چه او پوش
قبل اولادیک اولور بیت خور بقه هر ضعیف مر دایسک مراد نه بقا هر قر نیم
دلاور کور شها شیر انه بقا شنیدم که در ان مدت اشتمدم که اول زمانه دشمنی
صعب بر قوی دشمن روی نمود یوز کوستردی یعنی ظاهر اولدی چون دولشکر
روی بهم آوردند چونکه الی عسکر بری بریت یوز کتور دیلر یعنی مقابل اولدی اول اول
کسی که اسب در میدان جهانش اول که که میداند ات قالقندی و قصد مبارزت
کرد و جنگ انکه قصد ایلدی ان پسر بود اول پسر ایدی و گفت دخی اول پسر ایدی
مقول قول بود ان دن من بهشم که روز جنگ بین پشت من بن اول که دکلیم که جنگ
کونی نیم ارقه می کوره سن یعنی جنگدن قجر نم ان منم کاندرمیان خاک و خون بین
سری بلکه بن اول که یم که خاک ایلر خون ایچنده بر پش کور رس یعنی جنگ ایچنده
کورسک قاپچمشدر دیو خاطر که کتورم بلکه طیراق ایلر قان ایچنده دو شمشیر
کورد که بود دیو خاطر که کتور رس کاندک جنگ ارد بخون خوش بازی میکند
زیر اول که که جنگ کتور کند و قایلده او یون ایدر یعنی جنگ ایدن که نکه ضری
انجق کند و نف در روز میدان انکه بکیرد بخون لشکری میدان و جنگ کونی اول
که که قجر بر عسکر قانی ایلر او یون ایدر یعنی بر عسکر قاننه کیر اول که قجر ایلر عسکر
انتهام واقع اولور این بگفت و بر سپاه دشمن زد اول اسیر ایدی و کندوی دشمن
عسکره اوردی و تنی چند از مردان کارسینداخت وایش یرار بهادر که اردن
برج که بقیدی و پلان ایلدی چون پیش پور بر آمد چونکه اول پسر کیر و باباسنک
قتنه کلدی زمین خدمت پیوسید و گفت و خدمت یرنی او پدی یعنی تعظیم خدمتی
او ایلدی و ایدی قطعه شمشیر منت حقیق نموده ای که که بنم شمشیر کا حوار و حقیق کورندی

پلنک قیلان معنی در
نمود فعل نامی مفرد در
جهانیدن مشتق از یونده
فعل ماضی در

مبارزت جنگ انک

کاندرمیان تقدیرنده در
سری ده اولایا و حدت ایچنده
نخون لشکری بازی میکند تقدیرنده در
نخون لشکری بکیرد و تقدیرنده اول
دخی قابل در
کاندک تقدیرنده در
نخون لشکری بازی میکند تقدیرنده در
نخون لشکری بکیرد و تقدیرنده اول
دخی قابل در

سپاه عسکر معنانه در
تخاک معنانه در متصل اولان
یا وحدت ایچنده در

یعنی ای پادشاه که سن بکا حقارت اید نظر اید که تا در شتی هنر پنداری صاقن
 کلکین هنر صفتی سن یعنی بهادر لقی جاسه کوره در دیو طن اتمه سن اسب لاغرمیان بکار
 اید ریز امیدان و جولان کونی اینجی بللوات ایش کلور روز میدان نه کا و پرواری
 سلو و سیمز کا و ایش کلمه بر امر آورده اند که سپاه دشمن بی قیاس بود حکایت ایش در که
 دشمن عسکری قیاس سزاید و اینان اندک و بونلر از ایدی طایفه اینک کر نیز کردند
 بوته زاده عکرمند بر بکوک قاجاق قصدن ایدیلر پسر نقره زد اول پسر
 چونکه بو حال کوردی بر نقره آوردی و گفت دخی ایدی ای مردان بگویند ای مردلر
 چالشکون و غیرت اید کون تا جاسه زنان بنوشید تا عورتلر لباسنی کیمیه سزیرا
 جنگدن قاجاق مردلره عید ریت عشت به از مرد دشمن زن که زور د عا سنیاید
 جوزن سواران را بگفتن او تهووز زیاده کشت انده اولاسواره لره و بهادر لره اول
 پسرک بوسوزی ایدلر تهووز شجاعت زیاده اولدی بیکبار حمله کردند همان پسر که دن
 دشمن اوزره حمله و ایدیلر شنیدم که هم دران زور داشتند که هم اول کونده
 بر دشمن ظفر یافتند و دشمن اوزره غالب اولوب ظفر بولدی ملک سر و چشمش
 پیوسید پادشاه تمام حفظندن اول پسرک باشنی کوزنی او پیدی و در کنار گرفت
 و قوجاغنده طوتدی و هر روز نظر پیش کرد و هر کون اول پسر نظر و التفاز زیاده
 ایدلر تا وی خوش کرد تا اول پسر پادشاه کند و وی ولی عهد ایدلر که کند و سن
 صکره پادشاه لق اول پسر مفوض اوله بر اذنان حد بردند برادر لری پادشاه
 اول پسر بوقدر التفاتنه حد ایدیلر و زهر در طعامش کردند اول پسرک
 طعامنه زهر خلط ایدیلر خواهش از غرقه بدید اول پسرک قز فرزنداشی غرقه دن
 بولی کوردی و در پیچه بریم زد و پنجه بی بری بر نه آوردی پسر دریافت و دست
 از طعام باز کشید و گفت اول پسر بواشارتدن حالنه ایدو کنی اهلدی و الن
 طعامدن گیر و جکدی و بر اذلر نه ایدلر محالست که هنرمندان بمیرند محال در که
 هنر لولر اوله لردی هنران جای ایشان بکیر نو و هنر سزیرا اندرک بی رنی طوتر

ایچینده
 نیت
 کاریده اولان یا
 نمود بونده عانی
 درشی بونده جاست
 معنانه در روز میدان
 معنانی مصرع اول قید
 اولندی
 پرواری سلو معنانه در
 کر نیز بونده کرختی معنانه در
 بگویند امر حاضر در مفرد بگویند
 گویند نون مشق در کشت
 بونده شد معنانه در
 ولی بونده والی و حاکم
 معنانه در
 خشی کرد تقدیرنده در
 خواهر قنداش معنانه در
 غرقه بونده جار طاق
 روشنند پنجه معنانه در
 قابل در
 در پیچه پنجه معنانه در
 محال لفظی معنی
 مصرف در محل دن مراد
 ولی هنر اندر

و مرتبه ایش را بیت کس نیاید بزرگ سایه بوم که دنیا دن بایقوشک سایه سی
الت کلزم واک طالب اولمز و رهای از جهان مشود معدوم اگر با جهان دن معدوم
و ناپیدا اول پدر این حالت الکی دادند پدر یعنی پادشاه بود حالت دن اکایلق
ویردی یعنی احوالی تمام معلوم ایلدی برادرانش را بخوند پادشاه اول پسرک
برادر لرنی قسنته او قودی و کوشمال بواجب داد و انلره واجب و لازم ایلدی بر کوشمال
ویردی یعنی حکم ثایب ایلدی پس هر یکی را از طرف بلاد راضی اولیجق بر حصه
تعیین ایلدی هر بر سینه شهر ویردی تافتت بنشست و نزاع بر خاست
تا که بو حال ایلد قسنته او توردی و نزاع و خصومت قالقدیکه یعنی کندی که گفته اند
زیر ایشمشدر در ده درویش در کلیمی بچسند اون درویش حضور ایلد بلا نزاع بر کلام
ایورلر و دو پادشاه در اقلیمی نکلجند و اما ایکی پادشاه بر اقلیم ده صفنر لربته جنگ
و غوغا ایلدی لر قطعه نیم تانی کر خوردمر خدای الله دوستی اگر بر نالک نصفنی پیه
بذل درویشان کند نیم دیگر او بر نصفنی درویش لره بذل ایدر ملک اقلیمی بکر پادشاه
پادشاه بر اقلیم ملکی طوتر و تمام خلط ایدر نالک ایلد قناعت ایلمز همچنان در بند
اقلیمی در انجلیسینه بر غیری فتحی ایلک و قیدنده در بیت قناعت کن ای نفس بر اندکی
که سلطان درویش بنینی یکی حکایت طایفه دزدان عرب بر بلوک عرب جرمیلر
بر سر کوی نشسته بودند بر طاغک باشی اوزره او تورش ایلدی و منفذ کاروان
سته و کاروانک طریقنی بغلش ایلدی و رعیت بلدان و شهر لک رعیت و خلق
از مکاید ایشان مرغوب اندک مکر لردن خایفی ایلدی و لشکر سلطان مغلوب اول
اقلیم سلطانک عسکری انلرک اندلن مغلوب و زبون ایدی بجکه انکه اول سبب ایلد
که ملاذ منبع بر حکم و بلند صفنا حقیر از قلعه کوهی بر طاغ دپسند بدست او
اورده بودند که کتورش مقام ایلش ایلدی و هلمجا و ناوی خود کرده و اول
طاغک اوستنی کند و لره ملجا و مقام ایلش ایلدی و مدبران ممالک ان طرف اول
طرفه اولان مملکتلرک مدبری در دفع مضرت ایشان اول حرامیلرک ضرر نی

کوشمال لغتده قووق بورتی
معنا در اما تا دایب معنا
معنا در است
بر خاست بونده بر وقت معنا در است
کلیمی بچسند
بذل ویرک
مرو خدا لفظنه و بکر مانند
لفظن مضاف اولد
معنا اولور است

منفذ کجک بر معنا در است
لغتده بونده طریق
مرغوب خایفی
رغب خف
ملاذ ملجا صفنا حقیر
مناوی مقام
قلعه طاغ باشی

حلا

دفع اتمکده مشورت کردند مشورت ایدلر دیو که اگر این طائفه اگر بوجه امر بدو کی
 برین نسق بواسطه اوزره اولر روز کاری مداومت نمایند بر زمان مداومت
 کوسره و بوجاه اوزره اولر مقاومت بایشان تمتع گردد انلر ایدلر مقابله جنگ
 اتمک تمتع و مشکل اولور بیت درختی که اکنون گرفت پای بر درخت که شمشیر ایت
 طومش یعنی حکم اولدر بیزوی شخصی بر ایدلر جای یا لکوز بر یک نیک قوی ایدلر
 اول شجر بر ندلر یوقاری کلور و کوکندلر قویا ورکش همچنان روز کاری ایلی
 اما اگر اول درختی انجلیس بر زمان ترک ایدلر سن و حال اوزره قویسن مرور ایام
 ایدلر بر مرتبه ده قوی و محکم اولور بکرد و نش از پنج بزنگی که انی کردون ایدلر
 کوکندلر قوی بر نرس قنده قالدیک سوت ایدلر جقه سر چش شاید گرفتن به میل چشمه
 باشنی مل ایدلر طومق و جریاندن منع ایدلر ممکندر بر شد شاید گرفتن به فیل
 اما چونده طولدی یعنی وافر اولدی فیل ایدلر کجک ممکندر سخن برین مقرر شد
 سوزبونک اوزره مقرر اولدی که یکی بابتجس ایشان طومق بر کما شند که بر کی
 اول حرامیلری جاسوک لغو کوندردیلر و فرصت نگاه داشتند که و فرصتی صقلی
 طومق تا وقتی که شول وقت دکن که بر سر قومی رانده بودند اول حرامیلر بر قوی
 بکشی اوزره سوزمشر ایدلر یعنی انلری غارت اتمک طاعدن ایتمش ایدلر بقیه
 خالی ماند و اولد قاری یری خالی و تنها قوشلر ایدلر سن چند از مردان واقع دیده
 و جنگ از نموده را بفرستادند ایش کورمش و جنگ صناش مردلردن برج کی
 کوندردیلر تادر شعب جبل پنهان شدند تا که اول کله واروب طاعن یولنده
 پنهان و سوز اولدیلر شبانکه دزدان آمدند اختام وقتی حرامیلر کله و کلیدیلر
 سفر کرده و غارت او دده سفر ایدلر و جنگ ایدوب غارت و تاج کتور مشلر
 سلاح بکشادند کندی لردن سلاح حسن جو ز دیلر و رخت و عینت پنهان دند
 و کلبا و عینتی قودیلر نخستی دشمنی که بر سر ایشان تاخت اولد دشمنی که انلر ک
 بکشی اوزره چابدی یعنی تمام سرعت ایدلر کلدی خواب بود خوابی ایدی زیر ابرغون

طائفه موری

کرده بودند تقدیرنده
 پای بونده مجاز کوک
 معنی
 نیرو قوت معنی
 فعل مضارع مفرد
 پدیددن و نشتقد
 سر دوز بونده فکلی
 بیل و بیل مشهور و بعض
 سینه بیل بیل فیل
 واقع اولور
 نگاه حفظ معنی

خالی ماند بونده تقدیرنده
 مانده بونده نهاده
 ماندن قوی و قالمق
 لغت مشر کدر
 طاعنه اولان یول
 رخت کلبا معنی
 تاخت تاختن معنی

طایفه نوری خواب غلبه ایلدی چند آنکه باسی از شب بگذشت بصوده اولنلر اول
قدر صبر اندلیر که کچه دن بر مقدار کجی که خاب تمام شتد اولدی بیت قرص خورشید
در سیاهی رفت جرم شمس ظلمات ایچینه کتد و کی کس انلر خواب ایچینه ایلد کتدی
یونس اندر دهان ماهی رفت یونس پیغمبر علیه السلام بالی انلر کتد و کی کس انلر
اویقویه اویلد کتدی یعنی تمام خوابی حد دن زیاده شتد اولدی مردان
دلاوران بهادر دلاور مردلر از کیس بد جتند بصودن طشره صحر دیلر و دست
بهر را و جلد شک ایلی یکان یکان بر بر بر کتف بستند کتف لری اوزره
یعنی اردلر نه بغل دیلر بامدادان بدرگاه ملک حاضر اوردند علی الصباح پادشاهک
درگاهنه حاضر کتور دیلر همه را بکشتن اشارت فرود پادشاه جمیع من قتل انک اشارت
بیوردی اتفاق دران میان جوانی بود اتفاق اول حرامیلر وک اورتا سنده بر جوان
وار ایدی که میوه عنقوان شهابش نور سید که انک یلشک اولینک میوه سی یکی
ایتمش ایدی یعنی هنوز جوان اولمش ایدی و سبزه گلستان عذارش و اول جوانک
عذاری گلستانی نک سبزه سی یغن خطی نود میدد تازه بتمش ایدی یکی اوزر
وزیرلر دن برسی پای تخت ملک را بوس داد پادشاهک تختی ایاغنه بوسه ویری
یعنی اودی و روی شفاعت بر زمین نهاد و شفاعت یوزنی بر اوزره قودی و کتف
دخی ایدی این سبزه همچنان از باغ زندگان بر نخورده است در یک باغندن میوه
یغمشدر و از ریحان جوانی تمتع نیافت و جوانلق حاملندن تمتع و فائده بولمشدر
توقع بکرم و اخلاق خداوندی است خداونده منسوب اولان اخلاق حمیده و کرم
اولدر که فحشیدن خون او اول جوانک قانسی بغل شمع ایلد بر بنده منت نهد بنده
اوزر نه منت قویه ملک روی ازین سخن در هم کشید پادشاه بوسوزدن یوزنی پور
ترددی و موافق رای بلندش نیامد دخی وزیرک سوزی پادشاهک بلند و لطف
زاینه موافق کلمدی و کتف دخی ایدی پرتو نیکان نیکر دهر که بنیادش بدست
اولولرک پرتو داسلوبین طوغمز دهر که کرانک بنیاد و خلقتی بر امر و در تربیت

بش ده اولان یا وحدت ایچیندر
بش بعضی مقدار معنیاندر
ظلمات کتدی یونس ماهنک
جسم شمس معنای ترسیس در
انگشت کتدی عذرت نقد بر کلام
بیت ادات تشبیه عذرت نقد بر کلام
جو قدر ص خورشید جو یونس اندر دیان

عنقوان اول معنیاندر
عذار یکایق معنیاندر
بر بونده میوه معنیاندر
خداوندی ده اولان یا نیت
بر محلده اینسان کتدی اول طایفه
لیله لریه بنیاء بر محلده ایشان کتدی
اول طایفه مقتدر لریه بنیاء

بنیاد خلقت معنیاندر
پرتو غلظت معنیاندر

نایل را چون کردگان برگزیدست نایل یعنی بد اصل اوله تربیت ایدوب و اصلاح ایلک
 قیه اورزه جوز طوغور مق کبد ریشل فادنا معقول نشنی منقطع
 کردند اولترست منقطع و نایاب ایلک اولی رک در و معقول رک در و پنج بتار ایشان
 و اول حر ایلر و ک قیده سک کوکنی بر آوردن بهتر یوقاری کتور مک یعنی جمیع سنی
 هلاک ایلک اصواب و اولی در کاتر نشاید و آخر گذاشتن زیر آتش سوندن
 و کوزی قومک واقعی کشتن و بجه نگاه داشتن واقعی هلاک ایلک و یورسی قومک
 کار خردمندان نیست عاقلان ایشی دکلر بیت ارا کر زندگی بارد سحاح اکر اب
 جتا یا غدره هر کز از شاخ بید بر غوری هر کز سکوت بود اغندن بمش مسکن زهر
 اصلنده قوغامشدر با فرو و مایه روزگار مبر الحق اصلتویه روزگار التمه یعنی
 انک تربیتده سعی و عمر کن ضایع اتمه کرنی بور یا شکر غوری زیر احص قشند شکر
 فرمایه الحق اصلده یمن سن وزیر این سخن بشنید شفاعت ایدن وزیر پادشاهک بوسوزنی استماع
 ایلدی طوغا و کرک قبول ایلدی و بر حسن رای ملک و پادشاهک حسن رای و لطیف
 فکر اوزره افرین خوانند و گفت تخمین او قودی و ایتدی انچه خداوند دام ملک
 اول سوزی که خداوند انک سلطنت دایم اولسون فرمود بیوردی عینی حقیقت
 است حقیقتیک عینی در بالاتفاق مقبول در اگر در سلک صحبت ان بدان اگر چون
 اول یرامز رک صحبتی سلکده منسلک اولوب تربیت یافتی تربیت بولیدی و خوی
 ایشان گرفت و بونلرک خوینی طویتی یکی از ایشان شدی و انلردن بری اولیدی
 علی حقیقه فانه سجده الملائکه یعنی انکر کسی خون زیر اولیدی اول وقت پادشاه حضرتک مسموع و مقبول اولور
 ایدی اما بنده امیدوار است اما بنده امیدو در که بعشرت صالحان که صالحان صحبت
 اید تربیت پذیرد تربیت قبول ایلید و خوی خردمندان گیرد و تمام مطلوب عاقللرک
 خوینی طوته که هنوز طفلیست زیر هنوز طفل در و سیرت بغی و عنادان کرده و اول
 طایفهک و معا و معاندلق سیرتی در نهادوی متمکن شده است اول جوانک
 ذات طبعده محکم و تایت اولمشد و در حدیث است و حدیث شریفه وارد در

کبد قیه معنایه در
 سر دکان جدر معنایه در
 یار بونده معنایه در
 یاریدن یا غنی
 معنایه در
 یعنی بید اولدی
 قابل در الحق اصلده
 ایلدی روزگار التمه
 یعنی انک ایلدی دوست
 اولوب عمر کی ضایع
 اتمه معنایه در
 فرمایه الحق اصلده
 بور یا حضرتی
 طوغا و کرک اولور دگر من
 دامه ملکه جمله معترضه
 کفوله تعا و لله سجدین
 فی السموات و الارض طوغا
 و کرک جمل ان یلوا السجده
 علی حقیقه فانه سجده الملائکه
 و المؤمنون من الثقلین طوغا
 علی حاقه الشده و الرخاء و الکفر
 لکرک حاله الشده و الفقر
 قاصی
 بغی و بونده خلقت و طبعه
 معنایه در

ما من مولود الا وقد ولد على فطرة الاسلام ثم ابواه يهودانه وينصرانه ويمجسانه كما مله
يسج بر ولد یوقدر الاتحقیق اول ولد متولد در اسلام خلقتن واستعدادی اوزره
صکره اول ولدک والده سیانی یهودی ایدر لکن در لیر یهودی ایه ونهانی ایدر
کند و لیر نهانی ایه و اول ولدک اناسی اناسی انی مجوسی ایدر لکن در لیر مجوسی ایه
بیت بابدان یار کشت هم سر لوط یار منزله یعنی لوط قومنه یار اولدی لوط پیغمبر
علیه السلامک خانونی خاندان بنوئش گم شد اول خاتونک بنوئی ضلیع اولدی یعنی
پیغمبرک خاتونی اولوب جنة کرک ایدی اول قباحت سببی ایل کفره ایل جهنم لودی
الانجوزانی الغابین انک حقتدر سکت اصحاب کهف روزی جند اصحاب کهفک
کلی بر قیچ کون بی نیکان گرفت مردم شد ایورک یعنی اصحاب کهفک اینر فی طوئری
واندر تابع اولدی یوقدر قیچ ایکن ادمی اولدی زیر اقامته ادمی صورته متمثل اولوب
جنته کرک در این بکفت وزیر بونی ایتدی وطایفه ازندماء ملک و پادشاهک
مصاحبه نندن بر بلوک باشفاعت یار شدند اول وزیر شفاعته یار اولدیلر
تاملک از سر خون اودر کدشت تا پادشاه اول جوانک قاشق دوکک سودا سندن کجری
وکفت پادشاه ایتدی بخشیدم اگر چه مهلت نیدم اول جوانک قاشق سکا بفتندم
اگر چه معقول کوردم رباعی دانی چه کفت زال بارستم کرد بیلور سن کز زال کند و فرندی
بهادر رستم ندیدی دشمن نتوان حقیر و بچاره شمرده دشمنی حقیر و بچاره صایق
لایق دکلدر دیدم که بسی اب ز سر جش خرد جوق کوردکله اوداق جشمه باشندن صو
جون پشته امد شتر بار ببرد چونکه زیاده کلدی یعنی ماء قلیل ایکن ماء کثیر اولدی دوی
ویوکی التدی یعنی دوی یوکی ایل کتوردی فی الجمله وزیر سپهر را نجان ببرد محصل کلام
وزیر اول سپهری کند و خازنه التدی و بنیاز و نعت پیرورد اول سپهری ناز و نعت
بلدی و استاد ادیب را بتر بیتش نصب کرد و ادب و علم تعلیم ایدر بی استاد
اول سپهرک تربیت نصب و تعیین ایدر تا حسن خطاب تا ک لطیف و معقول خطاب
ورده جواب و جواب مستطاب رده اتمکی و سایر خدمت ملوکش و پادشاهده لایق

ابو او تغلیب وارور
شمس بن قیصر سببی
یتودانک تقدیمده نکتته
وارد رزیه یهودی سببی
کند و دین لیریه تابع اتمکده حریف
یوقدر سته
همه خاتون معنانه دیت
خاندان او استی و اوقدی صحاح
کهف مغاره معنانه در
پی بونده اینر وارده معنانه
مردم بونده خود مفور مرد
معنانه در
سر بونده سودا و بوس
معنانه در
کورد کافی عجینک ضعیفی ایدر
معنانه در
شمرده بونده شمرده معنانه در
ادیب فعل معنی فاعل در
ایله
ملوکش ده اولان ضعیف غایت اول
پسره راجع در سته

ممكنه لهنك
جميعه

شمايل و اخلا بر معناه كلو

شتمه ده اولان همزه
وحده ايجوندره

بوقت ده اولان نانی

معنا در
چون اماه التفهام در

بر فعل مضارع در رستن
تیمک معناه در

حاس خار معناه در
بوم بونده زمین معناه

شوریه و شور تر کیده
جورق دیدکاری

جای بونده حق معناه در

اولان خدمت ادبلنک جمعی سنی اول پسر بیامخت تعلیم ایلدیلر تادرنظر همکنان اول
اول پسر بر مرتبه ده مودی اولدیک دوکلی لریک نظرنده پسندیده امد مقبول
کلدی باری وزیر از شمایل و اخلاق او بر کره وزیر اول سپرک خلقا لرندن و خوب لرندن
در حضرت ملک شهمی گفت پادشاهک حضورنده بر از حق ایتدی که تربیت عاقلان
که عاقل لریک تربیتی و زوی اثر کرده است اول پسرده ایلدیلر و جمل قدیم
از جیلت او بدر برده قدیم جهلنی اول پسرک جیلستن طشره التمش یعنی ازاد
ایلمشدر ملک را این سخن شستم امد و گفت پادشاه وزیرک بوسوزندن شستم
کلدی ایتدی بیت عاقبت کرک زاده کرک شود عاقبت قور دیورسی قور اولور
کرچه باپی بزرک شود اگرچه ادمی ایلدیلر یوسالی دو برین بر امد بو حال اوزره برگی
بیل کجدی یعنی بر مدت کجدی طایفه او یا ش مجله بر بلوک محله لوندری در و پیوسته
اول یا شدیله و عقد موافقت سنده و موافقت و مرافقت عقدنی بغلدیلر تا بوقت
فرصت تافصت و قسنده وزیر را باد و پسرش وزیر ایکی پسر ایله بکشت اول بد
اصل پسر کلدی و نعت بی قیاس برداشت اول دخی وزیرک مالندن قیاسنر مال کتوردی
و در مغاره دردان و حرامیلر مغارنده بجای پدر بکشت باباسنک یرنده او توردی
و عامی شد دخی عامی اولدی ملک دست غچه پادشاه غچه و تعجب ایینی بدندان گرفت
و گفت دیشی ایلدیلر و ایتدی قطعه شمشیر نیک زاین بد چون کند کسی برکم
یرمز آهندن ابو قلیچ غچه ایور بو خود ممکن دکل در ناکس تربیت نشود ای حکم کس
ای عاقل ناکس و بد اصل تربیت ایلر که اولمز باران که در لطافت طبعش خلافت نیست
بغور که انک طبعینک و ذاتنک لطافتده خلایق یوقدر و باغ لاله بد در شوره بوم خوش
شوبله ایکن باغده لاله کل و یاسمن بستر شوره یرده خار و غش قطعه زمین شوره سنبل
بر نیار شوره یر سنبل یوقاری کتورنر یعنی انده سنبل بجنه در و تخم عمل ضایع مکران
شوره یرده تخم عمل ضایع ایلدیلر نکوی با بدان کردن چنانست یرمز لره احسان
و کرم ایلک انجلیس در که بد کردن بجای نیک مردان که ایولره امانت ایلک کبی در که

معقول

معقول دکل در حکایت سرینک زاده را بر جانش او غلنی بر در سرای اغلشی
 دیدم اغلشک سر اینک قبوسی اوزره کوردم که عقل کیاستی و فهم و فراستی زاید الوصف
 داشت که اول جانش او غل زاید الوصف یعنی وصفدن زاده بر عقل و کیاست و برهم
 و فراست طوثر ایدی یعنی و ارایدی هم از عهد حزدی هم که جنگلک زماندن اثار
 بزرگی او لولوق اثری و سعادت نشاندی در ناصیه او پیدا بود اول پیرک چینه
 ظاهر ادلوی بیت بالای گهرش زهوشمندی اول پیرک باشی اوزره عقلل لغدن
 می یافت ستاره بلندی بلندق و سعادت لولوق ستاره سی یلدر ایدی فی الجمله مقبول
 نظر سلطان آمد محصل کلام اول سپه سلطان نظرینک مقبول کلامی که جمال صورت مقصود
 و مقبول اولان کمال و هنر طوثر ایدی یعنی خوب روی و هنر مندا ایدی و حکما گفته اند
 و عاقلد ایتشد در که توانگری بهرست نه مال که غنیای هنر اید در مال و اسباب اید دکل در
 و بزرگی بعقلست نه مال و اول لولوق عقل اید در سال و پیر لک اید دکل در انبای جنس
 او و آنک جنسی یعنی سایر جانش داده لر بر و حد بردند اول پیر اوزره حد
 و نجیانتی متهم کردند اول پیری برخیا ایلد ایلدیلر و در کشتن او و اول
 پیرک قتلند سعی بی فایده نمودند فایده سز سعی کو ستر دیلر یعنی جوق سعی
 ایلدیلر اما فایده و میردی مصرع دشمن چه زند جوهر بان باشد دوست دشمن
 نه او در یعنی نیه قادر در چونکه دوست شفقند اول ملک پیرسید پادشاه بو حال مطلع
 اولدقدن صکره اول سپه سوال سوال ایلدی بوید دیو که موجب خصمی ایشان که اول
 چاوش داده لک خصوصتک بسی در حق توحیت سنک حقند نه در گفت
 اول سپه ایتدی در سایه دولت خداوندی خداونده منسوب اولان یعنی پادشاهک
 دولتی سایه امکان را راضی کردم دو کلی لری راضی ایلدم مکر حود را ان حسودی
 راضی آنکه قادر ایلدم که راضی نمی شود در نیز اول حود راضی اولمزان نیز وال نعمت من ان
 بنم نعمتک کتمس ایلدی راضی اولور و اقبال دولت خداوندی باقی باد و افندی منسوب
 اولان یعنی پادشاهک دولت و سعادت باقی اولسون قطعه توانم آنکه نیازم اندرون

مقدم اولندی زاید الوصف
 ماکین در سه
 اغلشک
 کیاست زیر کمال
 ناصیه الن صفات
 ستاره کد کب صفات

مقدم اولدی
 ماکین در سه
 اغلشک
 کیاست زیر کمال
 ناصیه الن صفات
 ستاره کد کب صفات

اقبال دولت و سعادت
 معنای در

برنج درست در نخت
نقدیده در دست

شور بخان بد بخان
معنا در

مقبلان دولت و سعادت
معنا در

شب چهره
چشم شب چهره
معنا در

انگار شروع معنادر
انگار کرده بود نقدیده

کریست شدت معنادر
که بونده کاف عریک فتی ایله
اولمق روشند کاف عریک
ظلم ایله اولمقندن
فره یاد رس وصف بکبدر
لطف کن لطف تاکید

تخم دیارنده زمان سابقه
عادت ایش برسم وز خرنده
اولان سزیک قد تقار کچور
ایش تپده خلقه بکوش
اکاکوره

کسی قادرم که کسنگ خاطرین انجیم خود را چه کنم کوز خود هر پنج برست لیکن حسوده
نه چاره ایدم که اول حسود کند و دن رنج ایچنده در یعنی حد عارض بر نشیه و کل در که از االسی
قابل اوله بیره تا برهی ای حسود کین رنجیت اول تا که حدن خلاص بوله سن ای حسود زیر
کند و دن برم چندر که از مشقت ان جز بمرک نه توان رست که هرگز انک مشقتن موتدن
غیری اید قورتلق ممکن دکل در لیس للمحود راحه قطع شور بخان بار و زو خواهند بد بختلو
تمام اروز و شوق یعنی جان دلدن طلب ایدر لمقبلان رار و ال نخت و جابه صاحب دولت
و سعادت اولنلرک مالینک و مصینک کمنی کرمه پسند بروز شب پره چشم اگر کند ورده
شب پره نک کوزی کور می چشمه افتاب راجه کناه افتاب چشمه سنگ کنایه و ارزیر
بوقبات شمدن دکل در بره سنگ کند و سندن در راست خواهی هزار چشم جنان
سوزک طوفانی کوال ایدرک مقربیک کوز بهتر که افتاب سیاه کور اولمق بیکر کدر افتاب سیاه
اولمق دن زیر ضرر خاص اولی در حکایت یکی از ملوک بنجر عجم بادشاه لرندن برنی حکایت
کنند حکایت ایدر لکه دست تظاول بمال رعیت دراز کرده بو که رعینک مالنه ظلم
النی دراز ایلش ایدی و جور ادیت آغاز و جور ادی به شروع ایده خلق از مکاید ظلمش
در جهان برقتند خلق اول پادشاه ظلم کید لرندن جهانه کتدیلر و از کتیت جورش و اول
پادشاهک جور نک شدتندن و کشتندن راه بغیرت گرفتند ترک دیار ایدوب غریب یونی
طو تدیلر چون رعیت کم شد چونکه رعیت اگسلدی ارتفاع ولایت نقصان پذیرفت
ولایتک محصولی نقصان قبول ایلدی و خرنیه تهی ماند و خرنیه بوش قلدی و دشمنان
از هر طرف و دشمن هر طرفدن زور آوردند زور و هجوم کتوردیلر قطع هر که فریاد رس
روز مهیت خواهد هر کیمکه مهیت و محنت کونی فریاد ایشی و معاونت ایدی طلب ایدر
کودر ایام سلامت بجوانمردی کوش دی که سلامت و حضور ایا منده سخاوت و کرمه
سعی ایلون تا که اول کونده که دوست اول لر بنده خلقه بکوش از شواری برود خلقه
بکوش اولان قوی اگر نوانواخت و رعایت اتمیه سن سنی ترک ایدوب کیدر یعنی قجار
لطف کن لطف که بیگانه شود خلقه بکوش چونکه حال بویلدر پس سن دخی لطف ایل
لطف ایل

لطف اید که بیکانه سنگ خلقه بکوشک اولا الاشان عبید الاحسان روزی مجلس او
بر کون ظلم پادشاهت مجسمه کتابت نامه می خواندند که نامه کتابت او قورلرایدی
در زوال مملکت ضحاک سلطانک زوالنده ایدی اول او قشان قیصه وزیر ملک
پرسید وزیر پادشاه به جمال طریق اید و یواسئوال اید که فریدون کنج و ملک و ششم
نداشت که فریدون ضحاک اید جنگ اتمزدن اول کنج خزینه و ملک و سلطنت و لشکر
و ششم طومر ایدی پادشاهی برو جگونی مقرر شد پادشاه خلق انک اوز زنده نه کونه و نه جهیل
مقرر اولدی حال بو که ضحاک بوجهت اید اندون زیاده ایدی گفت پادشاه ایتدی انجانکه
شنیدی انجلین اشترک خلقی برو تبعیت کرد آمدند و افر خلق اول فریدون
اوزره ضحاک نسبت اید جمع اولدی و تقویت کردند و اکه معاونت اید لیر پادشاهی یافت
بو و جهیل فریدون پادشاه خلق بولدی وزیر گفت وزیر پادشاه ایتدی چون کرد آمدن
خلق چونکه خلقک اجتماعی و اتفاقی موجب پادشاهت پادشاهت بسدر تو خلق را
چرا پریشان میکنی من بخون ظلم اید خلقی کند و کدن پریشان و پیراکنده اید رس مکر
سر پادشاهی نداری مکر پادشاه خلق بهوسنی طومر من بیت همان به که لشکر بجان پیری
چونکه بویلدر ایلیه همان لشکر جان اید بسیس و تمام رعایت اید رس که سلطان
بلشکر کند سرور من ریز سلطان لشکر اید سرور لقی و پادشاه خلق اید گفت پادشاه ایتدی
موجب کرد آمدن سپاه و رعیت جیت محسک اید رعیتک جمع اولمن سبب ندر
گفت وزیر ایتدی پادشاه را عدل باید پادشاه عدل کرک تا برو کرد ایند تا که انک
اوز زنده جمع اول و رحمت و ترحم کرک تا در سایه دولتش تا که اول پادشاهک دولتی سایه
ایمن نشیند ایمن و اسود او توره لر و تار این هر دو نیش و سنگ بو اکیسی ده یوقدر
من نجه پادشاه خلق اید رس مشنوی نکند جوربت سلطانی ظالم سلطان خلق ایلیم که
نیاید زکرک جوابی ریز قور تون جواب خلق کلام پادشاهی که طرح ظلم افکند بر پادشاه که
ظلم طرحی بر اقدی یعنی ظلم نیاید اید یای دیوار ملک خویش بکند حقیقت ده
اول پادشاه کند و سلطنتی دیوار انک ایاغنی قزدی یعنی کند و سلطان لغنه ضرر

ضحاک ماری دیکک اید
مشهور در مد

خشم عسکر معنک در

خلق ده اولایا تکیه ایچون در
کرکنت افاده اید رس

سروی ده اولان یا مصدر
ایچیندر

در حجت باید تقدیرید در
هر فظی بونده تا کید ایچیندر
طرح بونده عمل معنک در شته که
دیوان حافظه و واقع اولمشدر
بیاناکل بر افشایم و می در ساعده اندازیم
فلک اسقف بکایم و طرحی نور اندازیم
و بوندن غیر حقیقی پیرده واقع اولمشدر
میتهع اولان کسبه معلوم در

ایرشردی ملک را پند وزیر ناصح اول ظالم پادشاه به نصیحت ایدچی وزیرک نصیحتی موافق
 طبع نیامد طبعه موافق کلمه بند فرمود پادشاه وزیره قید بیوردی و بنزدان فرستاد
 و اول وزیر زندانه کوندردی بسی بر نیامد که بی غم سلطان بو حال اوزره جوق کلمدی
 یعنی جوق زمان کدی که سلطان غمی او غلتری بمنارعت برخاستند اول پادشاه
 ایل منازعه انکه تالقیدیر و مقاومت لشکر استند و محاریب و مقابل انکه لشکر نیدیر
 مهتیا و حاضر اولدیر و ملک پدرخواستند و پدر لرنگ ملکنی طلب ایلدیر قوم از دست
 تطاول این بر قوم که بو ظالمک ظلم الی بدن جهان آمده بودند جان کلمش ایدیر
 و پیریشان شده و پیریشان و پیراننده اولش ایدیر برایشان کرد آمدند انلر اوزره
 جمع اولدیر و تقویت کردند و انلره معاونت ایلدیر تا ملک از تصرفش بدر رفت
 تا عاقبت سلطنت اول ظالم پادشاهک تقرف و حکمدن طشه کندی و برانان مقرر گشت
 و انلر اوزره مقرر اولدی قطعه پادشاهی کور و اوار دستم بر زیر دست بر پادشاه که
 اول پادشاه زیر دست و رعیت اوزره ظلمی روا و معقول طور و دست دارش روز سختی
 دشمن زور او رست اول ظالم و پادشاهک دوستی سختی و محنت کونی روز و قوی
 دشمنی در بار رعیت صلح کنی و رجنک خصم ایمن نشین رعیت ایل صلح ایلد یعنی انلره
 عدل و داد ایل و دشمنان جنلیدن ایمن و بی باک او تورنگه شاهنشاه عادل را
 رعیت لشکرست اول سبیدن که عادل پادشاهک لشکر رعیت در بو و جهل دخی جایز در
 عادل پادشاه رعیت لشکر در حکایت پادشاهی با غلامی عجیبی بر پادشاه احوال بلرز
 بر عجیب غلام ایل که کند و نک محبوبی ایدی در کشتی نشست بود کمی ده او تورمش ایدی
 یعنی بیلد کرمش ایدی و محنت کشتی نیاز موده و کشتیک محنت و مشقتن تهر و اونی
 انکیش ایدی کریم و زاری اشاز کرد کریم و زارلق انکه آغاز و شروع ایلدی و لرزه
 بر اندامش افتاد و خوفندن اول غلامک اندامی اوزره لرزه ده شدی یعنی دترنگ
 باشدی چندانکه ملا طفت کردند اول قدر که اول غلام ملا طفت و ملاطیت ایلدیلی
 آرام نگرفت متلی اولوب آرام طو محمدی ملک را عیشش از و منفص شد پادشاهک
 عیش

نبی عیسی عم ایدی
 اضافت ایلدینون ساقط
 اولمش در

ملک سلطنت معنی
 کو بونده کو او تقدیرنده
 کو بونده شد معنی
 زور آورد و ضعیف گردید

محبت
 غلام محبت
 غلام محبت
 معنی
 شایع و محل
 قریه در

بنا رموده بود
 تقدیرنده در

عیش و ذوقی اول غلامک حالند ناکدر اولدی و پیریشان اولدی چاره نمی نشستند هرگز چاره
 بیلدی حکیم بران کشتی بود اتفاق اول کشتی بهر عاقل و ارایدی گفت پادشاه ایتدی اگر
 فرمای من اورا بر عاقل و ارایدی خاموش کنم اگر بیور رسک بر طریق ایلر بن اول غلامی
 خاموش و ساکن ایلیم گفت پادشاه ایتدی غایت لطف بلند غایت لطفدر حکیم فرمود
 عاقل بیوردی تا غلام را بدور یا انداختند که اول غلامی دریایه اندیلر یاری بر نجه کره
 غوط خور و غوط یوی یعنی بر قکره یا تدی جقدی و از ان بس موش بکرفتند
 و اندن صکره اول غلامک کاکلی طوطی و دوسوی کشتی آوردند و کشتی جانینه کتور دیلر
 غلام بهر دو دست غلام جان خوفندن هر ایکی الی ایلر در سکان کشتی او یخت کشتیک
 دمنه اصلدی چون بر آمد چونکه غلام اول اضطر ایدن غلام اولوب یوقاری کشتی به
 کلدی بکوش بنیشت ادب ایلر بر کوشده او توردی و قرار یافت و کریم و زاریدن قرار
 و تسکین بولدی ملک را پسندیده آمد پادشاه به عاقلک اول حالی مقبول کلدی
 و گفت پادشاه اول عاقل ایتدی درین چه حکمتست بونده نه حکمت وارد گفت پادشاه
 اول عاقل ایتدی اول محنت غرق شدن اول بو غلام غرق اولو محنتی نجشیده بود
 طامش ایدی و قدر سلامت کشتی و کشتیک سلامت و صحتی قدرنی نمی دانست بیلر ایدی
 همچنین بویجه قدر عاقبت صحت و حضور قدرنی کسی داند که بحصیتی گرفتار اید برک
 بیلور که بر مصیبت گرفتار کله یعنی اول و بر مقدار محنت و الم چه قطعه ای سپر تر انان
 جوین خوش ننماید ای طوق که که سکارپ المکی خوش و لطیف کورنم معشوق
 منست انکه بنزدیک تو ز شست لیکن بنم مقبول و مطبوعه در اول سنه که سنک قتلده
 زشت و نامعقول در حوران بهشتی را دوزخ بود اعراف جنت حور یلرینه بهشته
 نسبت اعراف جهنم اولور از دوزخیان پرس که اعراف بهشت اما جهنم لردن سوال
 ایلر که دوزخ نسبت اعراف انره بهشت در فرقت میان انکه یارش در بر فرق وارد
 اول کسک اورتا سنده که انک محبوبی سینه سنده اول و انده متبع اول با انکه دو چشم
 انتظارش در بر اول که ایلر که انک ایکی انتظار کوزی قیو اوزره در حکایت هر مزاجدارا

بود بونده بودند ادا از زمانیه
 اول فکده جاننه در
 بر بونده سینه معنانه در
 هر مز نوشته و انک او غلام در
 هر مز فکده برین معنانه در

کران کنار معنای در

عهد بونده پیمان
معنای در که معنی در

پلنگ قیلان معنای در
کریم کردی معنای در

کار سیم استعمال
عمل ایلدم معنای در
جنگال و جنگل سیم
معنای در

بگوید فعل مضارع
مفردی کو بر نفس
دن مشتق دوم
معنای در

گشتند بونده شدند
معنای در

نزد بونده قریب
معنای در

گفتند هر من تا جاده ایشیل از وزیران بدو چه خطا دیدی باباک وزیر لرزدن خطا کردی
هم را بند فرمودی که جمع بند و حبس پیوری خطای معلوم نکردم هر من سوال
ایندله ایدی اصلا انکر بر خطا سنی معلوم ایلدم و ضرر لرزنی کوردم و لیکن دیدم
اتاکوردم که مهات من که بنم بیستم در دل ایشان انروک کو کلند بی گراشت
نهایت سزدر یعنی بندن حد دن زیاد خوف ایدر لرز بر عهد من اعتماد کلی ندارند
و بنم عهد و پیمانم اوزره کلی اعتماد و اعتقاد اتمه لر تر سیدم که از بیم کریند خویش
خوف اندم که کند و لرزه بندن ضرر و زیان ایشیم خوفندن قصد هلاک من کنند بنم
هلاکه قصد ایده لر پس قول حکما کار بستم چونکه خالی کوردم بن دخی عاقلترک سوزنی
ایش بغلدم یعنی انکر سوزنی ایل عمل ایلدم که گفته اند که عاقلتر ایشملر در قطع
ازان کر تو ترسد بر س ای حکیم اول کس دن خوف ایلر که سندن خوف ایدر ای حکیم و لرز باجو
او صد بر ای جنگل اگر یوز اخلین ایلر جنگل یوقاری کلر سن یعنی غالب اولاسن بنین
که چون کر به عاجز شود کورم میسن که چونکه کردی عاجز و مضطرب اول بر اردو جنگال
چشم پلنگ پنجه سی ایلر قیلانک کورنی چقار ازان مار بر پای زاعی زند اول سپیدن
ایلان جو یانک ایا غنه صوقاری ترسد سرش را بگوید سنگ زیر ایلان قورقار که جو بان
انک باشق طاش ایدر و کر یعنی از دیو اول سپیدن صوقار حکایت یکی از ملکوک عرب
رنجور بود عرب پادشاه لرزدن برسی مریض ایدی در حالت پیری پیرک حالنده و امید
از زندگانی قطع کرده و حیاتندن امیدنی قطع ایلش ایدی تاکاه سواری از در آمد
تاکاه بر سوار قیودن ایجر و کلدی و بشارت آورد و پادشاه مشتق کتوردی که فلان قلعه
فلان قلعه بی بدولت خداوندی پادشاهیک دولتمند کشادیم فتح ایلدک و دشمنان
لیر شدند و اول قلعه ده اولان و دشمنان سیر اولدیر و سپاه رعیت ان طرف و اول
طرف سپاه و رعیتی محلی مطیع گشتند جمله سی پادشاهیک فرمانده مطیع اولدیر ملک
جو این شنید پادشاه اول سوار دن چونکه بوسوزنی اشتدی نفسی سرد بر او بر صوق
نفس یوقاری کتوردی یعنی بر کره حرارت ایلر ایلدی و گفت این مترده مرانیت

دخی

دتی پادشاه ایدی بو مرده بکا دکل در بلکه دشمنانم راست بلکه دوشمنم در یعنی
وارثان مملکت یعنی اول دوشمن مملکت وارثیدر قطعه دین امید بر شد دریغ
عمر عزیز بو امید ده که مراد مصراع ثانی که مضروفی در حیف و ریف عزیز الطیف
عمر بانه کندی یعنی عمر اخره ایر شدی که انچه درد دست از درم فرزاید که اول نشد
بنم قلمه در قبودن بکایقن کل یعنی امیدم ز حمت حاصل اول امید بست بر آمد
ولی چه فایده زانک بغلنش امید یوقاری کلدی یعنی مراد حاصل اولدی امانه فایده
اول سبیدن که امید نیست که عمر گذشت باز اید امید بو قدر که هرگز بخش عمر و
کل قطعه کوس رحلت بکوفت دست اجل رحلت و سفر کوسنی چالیدی اجل الی یعنی اجل
ایر شدی ای دو چشم و داع سر بکند ای بنم ایکی کوزم باشی و داع ایلکوز زیر خاک
ایچنده جور یوب بر بر یکوردن جدا اولور سینه ای کف دست و ساعد بازو ای ال ایسی
وای و ساعد و بازو همه تودیع بکد کر بکند جمد کوز بری بر یکوزی و داع ایلکوز بر من افتاده
مرک دشمن کام دوشمنک مقصودی اولان موت بنم اوزر مه دوشدی یعنی موت
ایر شدی اخرای دوستان کوز بکند آخرای دوستلر کوزر ایلکوز یعنی او غریوب
بنم حالی کوز کوزیت دی کفت طیب از سر حست جوم اید بهسات کوز تخ توز
قانون شرافت روز کارم شد بنادانی بنم عمرم و زمانم نادانلق ایل کندی من نگردم
شما حذر بکند بن عمر غفلت ایل هوا و هوا سه صرف ایلمدن حذر ایلدم ای
دوستلاری سر حذر ایلکوز حکایت سالی بر بالین تربت یچی پیغمبر علیه السلام بریل
یچی پیغمبر علیه السلام تربت سناک بالینی اوزره یعنی باشی جنده معتکف بود مر
معتکف اولدم در جامع دمشق شام جامعده که مراد جامع نبی امیه در یکی از ملکوک
عرب عرب ملک لوزن بری بی انصاف موصوف بود انصاف سرق ایل صفت لیش
ایدی یعنی ظالم ایدی اتفاق بر ریات و نماز کرد و حاجت خاست امد اتفاق اول
ظالم ملک مزار شریفی زیارت انکه کلدی و نماز کرد و حاجت خاست و نماز کلدی
و حاجت دیلیدی بیت درویش و غنی بنده این خاک درند و رویش و غنی بو قیو

نشد بوند نشد معنای
نشد بوند بوند
از درم از درم
اولی در درمن تقدیرنده اولمقدن

تودیع مصدر در تفعیل باندن
ساعده یک

کام مراد معنای

بکند امر حاضر جمع در
شد بونده رفت معنای
بالین صدق

دشقت نامک
یکم قحی ایدیه
کس ایلیدن جاندر

ملوک جمع ملک

حکایت

طیر غنک بند لیدر و آنان که غنی ترند محتاج نرند و آنکه غنی رک در محتاج رک در
 آنکه روی بمن کرد و گفت اول ظالم ملک اندن صکره بکا توجه ایلدی و ایتدی از انجا که همت
 درویشانت اول یردن که درویشلرک معتبره صدق معامله ایشان و انلرک
 معاملتک صدقیدر که هرگز انلرده ریا و تفاق یوقدر خاطریری همراه من کنید
 بر خاطر بکایولاش ایلکوز یعنی دعادن فراموش اتمه سزیت پیران کاستغانت
 بدروش برد اگر بر فریون زدار پیش برد که از دشمن صعب زیر اصعب و قوی دشمن
 اندیشناکم خوفلویم کفتم بر رعیت ضعیف رحمت کن حضرت شیخ ایدر اول ظالم ملک
 ایتدم ضعیف و عاجز رعیت او زره تر قتم اید تا از دشمن قوی رحمت بینی تا که سن
 قوی دشمن دن و غالب رحمت و الم کور میسن رباعی بیازوان توانا و قوت سر دست
 زولو و قوی بازو لر ایلد و آل او جنگ قوتی ایلر خطاست پنجه مسکین شکست ناتوان
 ناتوان و ضعیف مسکینک پنجه سنی صمق و اگر ظلم ایلک خطا و نامعقولدر برترسد انک
 بر افتادگان بخشاید خفی و ایلسون اولک که دشمنلر و ضعیف لر او زره تر قتم ایلر
 من لایر حرم لایر حرم که کرزیای دارید کس نگیرد دست زیر اولک که اگر ایلدن کله یعنی
 باشد بر بلا کله ک انک الین طومر تر قتم ایدوب معاونت ایلر هر انک قتم بدی
 کشت و چشم نیکی داشت هر اولک که بر امر تخی الدی و ایلک امیدنی طوندی یعنی
 خلقه ظلم ایلدی و کند ویر اندن فائده ملاحظه ایلدی دباغ سپرده نجت و خیال باطل
 بست اولک که بی فائده دباغ بشردی و باطل خیال بغلدی یعنی نامعقول
 فکر ایلدی و فایده سز سود آید سی ایلدی ز گوش پنب برون اروداد خلق بد قولقدن
 پنب بی طشره کتور و خلقک دادنی ویر یعنی گوش دلدن غفلت پنب سنی چقار
 و خلق عدل داد ایلر که کاعقبی ده فائده لو بودر و کرتومی ندی داد روز دای
 هست و کرسن دنیا یه خلقه داد ویر میسن بر داد ویر چک کون و اردر که مراد
 قیامت کونی در مشوی نی ادم اعضای بکد بکیرند ادم او غوللری حقیقتد بری
 بر نیک عضولریدر که در افرنش زیگ جوهرند زیر روز از لده اولان خلقه

درون مراد بواب
 انبیا در خاکدن مراد
 انک خد متکار لیدر

تفعیل
 تریونده اوات

سپرده عبت و بی فائده
 معنائ
 افرنش خلقه
 معنائ

کوه ذات معنائ
 کرکه از تقدیرنده

جمعی بر ذائقه در که مراد حضرت ادم علیه السلام در جو عضوی بدر داور روزگار
 چونکه زمانه بر عضوی در دوا که کتوره یعنی عضوه در دکتوره دگر عضوه پارا نامند قرار
 اول عضو ک و حقه سائر عضوه دخی قرار و سکوت قالمز تو کز محنت دیگر ان بی غمی
 سنگ سیر لک محنت و در دندل غمی سن که هر کز متالم اولمز سن بلکه مرور سن شاید
 که نامت نهند آدمی لایق و کلد که سنگ نامکی ادم قویه لر یعنی ادمی و انان دیه لر
 حکایت درویشی مستجاب الدعوة دعاسی مقبول بر درویش در بغداد پیدا آمد
 بغداد ظاهر کلدی یعنی مشهور اولدی حجاج یوسف یوسف او غلج حجاج بخوندش
 اول درویشی کند و قسته اقودی و گفت دخی حجاج اول درویش ایتدی دعاء خیر منه
 کن بنم او زرمه خیر دعایید گفت درویش ایتدی خدایا جان من سبتان ای خدا
 اول حجاجک جانی ال گفت حجاج اول درویش ایتدی از بهر خدا این چه دعاست انکه
 ایچون بوند دعادر که بنم حقه اید و ک گفت درویش حجاج ایتدی این دعاء خیر است
 ترا بونم دعایم کا خیر و فائده بود دعادر نیز اکثر ذنوبدن خلاص بولور سن و جمله
 مسلمانانرا و جمیع مسلمانانده خیر عادر که سنگ ظلمدن خلاص بولور مشق ای زیر
 دست زیر دست از ای التند غنی رنجیده ایدی یعنی بیچاره لره ظلم ایدی قوی
 که کرم تاکی بماند این بازار بو بازار چانه دکن کرم قلدور یعنی بو دنیا دولت منصبی
 نه زمانه دکن باقی قالور که که مغرور اولوب خلق جفا ایدرسن بی کار ایدت جهان
 داری پادشاه خلق سنگ نه ایشیکو که یرار مردنت به که مردم ازاری سکا اولمک یک
 زیر خلقی انجی سن بو تقدیر چه و صف ترکیبدر حکایت یکی از ملوک فی انصاف ظالم
 پادشاهلردن بری پارسایه ایدرسید بر صالحو سوال ایلدی که از عبادت تها کدام فاضلتر است
 که عبادت لردن قنق سس ثوابلور کور گفت صالح اول ظالم پادشاه ایتدی ترا خواب نیم روز
 سکا جمیع عبادت لردن او یل نماز نه قریب و قنده او یومق ثوابلور کور اول قیلوله در که
 سنت در عبادت اولمی بود و جهل در تاداران یک نفس خلق را نیازاری تاک
 بر نفعه خلقی رنجیده اتمی سن قطع ظالمی را خفته دیدم نیم روز بر ظالمی او یله

ببیند ظاهر معنای

حجاج بن یوسف ایدی ابن لفظ
 حذف اولندی فارسیده علین
 بپننده لفظینکی حذف
 شایعدر

زیر دست قوی معنای در
 زیر دست از ار و صف ترکیبدر

ایدت ده مدت ده اولان
 تا خطاب ایدت در
 مردم از ار معنای اول کوره
 وصف ترکیبدر

جهان داری وصف ترکیبدر
 انده اولان یا مصدر
 ایدت در

فاضلتر بونده ثوابلور

معنای در
 سکا اولمک یک که خلقه رفیده سن یعنی خلق
 رنجیده ایدکن اب اولمک یک بو تقدیر چه
 لفظی علت ایدنا اولمز

وقتی او یوش کوردم گفتم این فتنه است خوابش برده به ایتدم که بونایم اولان که
 خلقه فتنه در خواب ان التمشیک که خلق انک جور ظلمدن اسوده لور لر و شرندن
 خلاص بولور لر انک خوابش بهتر از بیدارش اول که انک او یقوس خلقه او نقلقدن
 یکرک و فائده لور کوربو و جهل دخی معنی قابل در اول که که انک خواب بیدار بقدن
 یکرک در انجنان بد زنده کافی مرده به انجلین یرامز و نامعقول دیر لکدن اولش
 یکرک بو و جهل دخی معنی قابل در انجلین بد زنده کافی اولان که یعنی دیر لکن قبیح اولان
 ظالم اولمشیک که خلق انک ظلمدن خلاص بولور لر النوم اخ الموت حکایت
 یکی عوزا از ملوک پادشاه بدن برنی شنیدم که شبی در عشره اشتمد که
 بر کجه صحت ده روز کرده بود روز ایلش ایدی یعنی صباحه دکن عیش نوش
 اتمش ایدی و در پایان مستی می گفت و مستلق نهایتند ایدر ایدی بیت مارا
 بجهان خوشتر ازین یکدم نیست بزه جهانده بونده خوشترک و لطیف رک بدم
 و بر وقت یوقدر کرنیک و بد اندیشه و از کس غم نیست زیرا یوقدر لودن و
 و یرامز فکر لودن و که دن غم یوقدر یعنی دوستدن و دو شمندن و که دن
 بودم غمده و خوش یوقدر در ویشی هر نه بر عریان در ویشی بیرون بر ما
 طشره صوق ده خفته بود یا تمش او یوش ایدی شنید و گفت پادشاهک
 بولوزنی لشتدی و ایتدی بیت ای انک باقبال تو در عالم کس نیست ای شول
 که یعنی ای پادشاه که سنک اقبالک و دولتک اید عالمده که ده یوقدر بزم که
 غمت نیست غم مایم نیست فرض ایدم که سنک غمک یوقدر بزم غمزد دخی یوقدر
 یعنی سن پادشاه سن سنک اصلا بر سنیه احتیاجک یوقدر غمک دخی یوقدر اما
 بز فقیری سرو پایر بزم غمزی سن کورمک کرکس بنجون بزم حاملری
 کورمیس بیت ای صاحب کرامت شکرانه سلامت روزنی تفقدی کن در ویش
 بی نوارا ملک را این سخن خوش آمد پادشاه اول در ویشک بوسوزی خوش
 و مقبوله کلدی صره دینار هزار دینار از روزنی پیر و نداشت ایچنده بیگ

پادشاه
 پایان نهایت معنی
 کرنیک اندیشه و بد
 تقدیرنده در میت
 غم مایم بیت استغلام
 انکار ای اولتی اول و رو
 غم معنات اعتبار او بیج
 هم که غم علی اولور اول
 اولور اولور اولور
 وقت معنی بولور پاییم
 ایدم که سنک غمک یوقدر
 غمزد سنک لازم اولان
 غم و کلد
 صره یک معنی در

فلوری واربر کبیری از روزن بیرون داشت پنجره دن طشره طودی گفت
ودخی پادشاه ایتدی ای درویش دامن بهار ای درویش دامنکی طورت یعنی
اج گفت درویش پادشاه جواب ویروب ایتدی دامن کجارم دامن قنده
کتورم که جامه ندارم که جامه طوتمزم یعنی او ستمده قفتم یوقدر پادشاه را به
ضعف حال اورحت زیادت کشت اول درویشک حاینک ضعیفی اوزره پادشاهک
مرحمتی زیاده اولدی خلقی بران مزید کرد او بیک فلوری اوزره بر خلعت
زیاده ایلدی و بیرون فرستاد وانی برکه ایل طشره کوندردی درویش ان نقدا
درویش بیک دیناری باندک مدت بخورد از حق زمانده یدی و تلف کرد و تلف
ایلدی و باز آمد و کیر و کلدی که پادشاه احسان ایده بوبیت درویشک اغرندن
دکل بیت قرار بر کف ازادگان نیکر و مال درویشک السده مال قرار طوتمزم که
زمان قلیل دهانی خرج ایدر لر نه صبر در دل عاشق نه اب در غریبان نه عاشق
قلبنده صبر نه غریبان ده اب یعنی قرار طوتمزم در حالتی که ملک را پیروای او نبود
اما اول درویش بر حالده و بر وقتده کلدی که پادشاه انک قیوسی یوق ایدی
که پادشاه دن اول بشاشت کتشی حاش بکفتند اول درویشک حالتی پادشاه
ایتدی برهم بر آمد منقبض و بی حضور اولدی و روی درهم کشید و یوزنی بود
و ازینجا گفته اند و بوسیدن اتمش در و احیا فطنت و خیرت فطنت و خیرت
صاحبی که از حدت و سورت پادشاهان که پادشاهلرک تیر لکندن و غضبیدن
بر حذر باید بود حذر اوزره اولق کرک که غالب ایتان دیرا انلرک اکثر ایتدی
وایشی بر مغلط امور ملک امور ملک معظری و مشکرا اوزر متعلق باشد
متعلق اولور یعنی بوخلین مصالح ایدمقید لر در تحمل از دحام عوام نکند عوامک
کشت و از دحامه تحمل و صبر ایلر لر مشوی حرامش بود نعت پادشاه اول کب
پادشاهک نعتی و احسانی حرام اولور که هنگام فرصت ندارد نگاه که فرصت
وقت حفظ طوقیه مجال سخن تابین زبش مادامکه سوزک محلتی کور میسن

روزن پنجه و یا چا ایتحال
اولور اما بوزنه نانی ملودر

دامن و امان انک معنائ
در

نماید قلبه معنائ در

بر واقی معنائ در

فطنت زیاتک معنائ در

خیرت خیرت معنائ در

از دحام غلب یعنی کشت
معنائ در

زینش لفظنک معنائی مصرع ثانی
قید اولندی معنائی اگر مصرع قدیم

اولدوغی ایچون اگر مصرع قدیم
معنی بود و جمله اولقده جائز در

مادامکه او کدن سوزک محلتی
کدر میسن

نه بیهوده گفتن میر قدر خویش او کدن بیهوده سولیک ایل کند و قدر کی التی یعنی
 حرمتکی ضایع ایل حضرت شیخ طاب شره بوابیات ایل اشعار ایدر که لکن اول دروشی
 پادشاه محنده عرض اندیلر والا پادشاه بحضور اولوب انی احساندن محروم
 اتمز ایدی لکل مقال مقام گفت پادشاه ایتدی بر اینداین کوای شوخ چشم میذرا
 بواسطی ایدجی کساح کوای بورادن سور کوز که چندین نیت و مال ارا که بوقدر نیت
 و مالی باندک مدت از حق زماننده بر انداخت تلف ایلدی که خزینه بیت المال
 که بیت المال خزینه سی لقمه ماکین است مسکنرک لقمه سیدر نه طوع و اخوان
 شیاطین شیاطین قودا شرنیک رزقی دکل در آن للبذین کاناوا اخوان الشیاطین
 ایلهی کوروز روشن شمع کافوری نهد بر ایل که اول ایل روشن کون کافوری
 شمع قور یعنی یقر زود بین کش شب روغن بنشد در چنم تیز کور رسن
 که کجه ایل انک چرخنده یا بحق یاغی اولمز یکی ازوز را و نا صامح و معقول و زیردن
 بری گفت پادشاه ایتدی ای خداوند ای پادشاه مصلحت انمی بینم معقول
 انی کوردم که چنین کسزا که بونجیلن کمره وجه کفاف کفاف وجهی یعنی سیم وزری
 بتظار قمری و معین دارند از آرزو مجری و معین طوئه لر یعنی ویر طر تاد رفق
 اسراف نکنند تا که درویشد در نفقه ده بود و جمل اسراف اتمیه را اما انچه فرمودی
 اما انک یوردک از زجر و منع رنجیده اتمکدن و قوم مقدرن مناسب سرت
 ارباب نیست امت و کرم صاحبزک سیرتنه مناسب و لایق دکلدر
 یکی را بلطف امیدوار گردانید برنی اول لطف و کرم امیدوار ایلک
 و باز بنومیدی خسته خاطر کردن و کرونومیدلق ایل انی خسته خاطر ویرشان
 دل ایلک بروی در اطعام بار نتوان کرد کند و یوزنه امیدوار امید قیوسی
 کوچه اچق ممکن دکل در یعنی سدن بلا رضا برنه الملق ممکن دکلدر
 مکر سن احسان ایده سن چوباز شد بد رشتی فرار نتوان کرد اما چونک
 امید قیوسی ایلدی اندن صکره باز ولق ایلر ایلک ممکن دکلدر

بیت

شوخی چشم بونده ادب بند
معنا در

منذر مسرف معناه در

طوع زرق
معنا در

کش ده اولان شین چیش
لفظنه راجع در یعنی
در چیش تقدیرنده
در

لفظ ایلر امیدوار ایلک
بومعنی دخی لطیفند بیت

کرد کردن معناه در
فران بونده بغلف
معنا در

بیت هر که علم شد سخا و کرم بند شاید که نهد در دم قطعه کس نبیند که تشنگان
 حجاز که کورمز که کعب شریف سفری آیدن صو ستر لری که اندر ده بو قدر حرارت
 و عطش و اراکین بلب آمده شور گردانند اجم صو کنار نه جمع اولال یعنی جمع
 اولال هر کجا چشم بود شترین بلکه هر قنده که بر شترین چشمه و لذیذ اب اوله مردم
 مرغ و سور گردانند آدمی و مرغ و سورانده جمع اولور لر بیت مرغ جایی رود
 که جیت نبود مرغ شول یه کیدر که انده دیر جک شت و دان اوله نه بجای رود که
 جیت نبود مرغ شول یه کمز که انده هیچ شنه اولیه حکایت یکی از پادشاهان
 پیشین حضرت شیخ پادشاه حکایت ایدوب ایدر سندن مقدم کلن یاد شاهلردن
 بری یعنی پیشین لفظ پادشاه است ایدر حضرت شیخ است ایدر کل در نه کم اشفه
 اولان معنی مبتنی در که در رعایت مملکت هستی کردی که مملکتک رعایتنده
 هستی لک و کاهلک ایلدی و لشکر اسمنی داشتی و لشکر ن سخت لک
 ایدر طودی که وظیفه لر نه اتمام ایدوب رعایت امتدی چون دشمن صعب
 چونک قوی دشمن روی نمود یوز کوستر دی یعنی ظاهر اولدی همه بیت بدادند
 دو کلی عسکر ارقه ویر دیر یعنی اول پادشاهی ترک ایدوب چقدر لر بیت جود دارند
 کنج از سپاهی دریغ چونک پادشاهلر کنجی سپاهلردن دریغ طوتر لر دریغ ایدر شت دست
 بردن بیتغ سپاه دخی الینی قلیجه التک وانک ایچون جنک ایلک حیف
 کلور یکی از آنان که عذر کردند اندرون بری که عذر و حیات ایلدیر بامش دوستی
 بود انک نم ایلد و ستمی و ارایدی ملا متش کردم و کفتم انی ملا مت ایلدم و ایدیم
 دونی و ناسپاس در و سفل و ناحق شناس و سفل و ناحق شناسد که بانه ک تغیر
 حال که حالک از جق تغیری ایلد یعنی از جق بحضور لوق ایل از محذوم قیدم خود
 کند و قدیم افند سندن بر گردد دونه یعنی ترک ایلد و حقوق نعت سالیان
 و بو قدر یس لرک نعت حقی در نوردد طی ایلدی یعنی شایقه کتور دکی نعت
 کفران نعت اولق ایلر فراموش ایلد کفت اولک بکا ایتدی اگر بگویم معذور داری

حجاز کعبه شریف
 که دیر بوند کردن معنائند
 بلب بوند کنار معنائند
 که داند جمع اولور لر معنائند
 جیت دیر جک معنائند
 جی چیز معنائند
 که دین و داشتی اولان
 یا حکایت ایدوب
 عذر و فاسد معنائند
 دریغ حیف معنائند
 ناسپاس
 دوست و ناسپاس
 ناحق شناسان و نمک
 واحسان حقن بلیمچی
 معنائند
 در نوردد فعل مضارع مفرد
 نمایند نورددن
 مشتق درمک
 معنائند

شاید تفهیم اولیای اولاد
روشنتر
غذین تکلیفی معنای

کمی بهادر جمع کلمات کلید
حاجوی تهمی
معنای

اگر بخواهیم حقیقتی سولیم و سببی بیان ایلم محقق نبی معذور طو تر سن و ملا
اقلدن فراغت ایدرسن شاید که اسیم بی جو بود لایق میدر بنم اتم ارپ سزا اول
و غم زین بکرو و تکلسی قدر سزلقدن رهنده اوله و سلطان که بنز با سپاهی
بخجلی کند و پادشاه که التون سپاه بخجلی لایق ایلم یعنی وظیفه ویر میب با او بجان
جو غمردی نتوان کرد اول پادشاه جان ایلد حوائج دلق ایلم ممکن دکلدر یعنی
انک یولنه ترک سرائیم معقول دکل در بیت زربده مرد سپاهی را تا سر بنهد
سپاهی اره التون ویر تاکه باش قوی یعنی مطیع اولوب بولکده جان باش فدایلیه
و کرش زرندهی سر نههد در عالم و کر سپاهی اره التون ویر میسن عالمه باش
قوی یعنی ترک ایدوب باش الوب لیدر بیت اذا شبع الکی یصول بطشاه
و چنان بهادر طوی حکم طو تنف و قتالده و حملو ایدر یعنی سیم وزری و اسبابی و سلاهی
مکمل اول جنگده قوی و شجیع اولور و حاوی البطشس یبطشس بالفزار
و چنان بهادر ک قرنی خالی اولد تخمف حکم طو تر یعنی قدرتی اول جنگه اصلا
طاقت کتور میوب فرار ایدر حکایت یکی از وزرای معزول شد وزیر لردن بری
اولدی و مخلقه درویشان در آمد و درویشترک محله کلدی و برکت صحت
ایشان و اندروک صحنیک برکتی دروی اثر کرد اول وزیر ده اثر ایلدی و جمیعت
خاطرش دست داد و اول وزیر جمیعت خلطال ویردی یعنی سکوت میتر اولدی
من اراد ان یجلس مع الله فلیجلس مع اهل التصوف ملک باز دگر پادشاه کیر و
برودل خوش کرد اول وزیر او زره کو کلنی خوش ایلدی یعنی بحضور لغی کندی
و عمل فرمود و عمل بیوردی یعنی تکرار وزارت ویردی قبول نکرد اما وزیر عالی
باعت اولد و غمندن قبول ایلدی بیت حافظ اری صمد ریشینه رعالی جمیعت
عاشق دروی کشی انده بند و مال جاه نیست و گفت دخی وزیر پادشاه ایتدی
معزول بیک مشغولی معزول لایق یک مشغول لایق یعنی معزول لایق مشغولدن یکدر
رباعی آنان که بکنج عافیت بنشسته اند که عافیت و قناعت بوجا غننده او تور دیلر

دندان سک و دیان مردم بستند کلبک دیشنی و خلقک اغزنی بغلدیلر
 کاغذبدریدند و قلم شکستند کاغذ برتدیلر قلم صدیلر و جمع شدند ال جکدیلر
 وز دست و زبان حرف گیران رستند و نقصان طوئجیلرک و عیب کورجیلرک
 الندن و دلندن قورلدیلر ملک گفت پادشاه وزیره ایتدی هر ایتدی البت
 مارا خردمندای کافی باید بزه زیر ملک و مصیحت گذار بر عاقل کرک که تدبیر مملکت
 شاید که مملکت تدبیر یعنی وزیرک لایق اولد گفت وزیر پادشاه ایتدی نشان
 خردمند و کافی زیرک و عاقلرک نشانی انست اولدر که بچنین کار باتن درند
 که بونجیلین ایش ره تن ویرم یعنی کند و رضاسی ایل امور سلطنتی قبول اتمیه بیت
 بمای برهم مرغان ازان شرف دارد بها قوشی جمع قوشلار و زره اول سبدن
 شرف طوتر که استخوان خورد و جانور نیازارد زیر بها قوشی استخوان بیرو جانور
 انجمن مثل سیاه کوش را گفتند قره قولغا ایتدیلر ترا ملازمت صحبت شیر
 سکار سلاک مصاحبتک ملازمتی بجه وجه اختیار افتاد نه سبب ایل اختیار
 دوشدی گفت سیاه کوش ایتدی تا فضا صیدش میخورم تا انک صمدک فضله
 ریم و در شر دشمنان و دشمنلرک شتردن در پناه صولتش انک پستی حفظنده
 و سیانده زنده کانی میکنم دیرلک ایلیم گفتند سیاه کوش ایتدیلر انکون که بطل
 حمایتش در امدی شمدی که انک حمایتی و حفظی سایه سده کلدک و بشکر نعمتش
 وانک نعمتیک شکر اعتراف نمودی اقرار کورودی که جراتزدیک نیایی بخون
 ارسلان دخی یقین کلمرسن تا بخلق خاصانت در آورد تاسنی خاصلر خلقه
 و مقبول زمره کتوره و از بندکان مخلصت شمارد و سنی مخلص و صادق بنده لرندن
 صایه گفت سیاه کوش سوال ایدندره ایتدی همچنان انجیلین یعنی اولکی کبی از بطش
 او این نیم انک محکم طوئسندن این دکلم بیت اگر صد سال کبر اتش فروزده
 یوزیل اگر اتش بریت اتشی شعله ندره یعنی معبود دیو اعایه انی زیاده
 دینا که سجده ایلیم اگر یکدم درو افتد بسوزد بوقدر خدمت ایل اتش پیت

اگر بر دم اشک ایچنه دوشه اشک خدمتی و رعایتی بلیموب فوری یقر
 یعنی پادشاهلر دخی ارسلان و اشک کبیر افتد که ندیم حضرت سلطان
 زرباید کاهی واقع اولور که سلطان حضرتک مصاحبی التون بولور یعنی پادشاه
 انعام ایدر و باشد که سر برود و کاهی اولور که باشی کبیر یعنی پادشاهک غضبه
 مظهر دوشه و حکما گفته اند و عاقللر ایتیلر در از تلون طبع پادشاهان پادشاهلر
 طبعنک تلوتندن بر حذر باید بود حذر اوزره اولوق کرک که که بسلامی بر نچند
 زیر کاهی بر سلام ایلر ایتیلر و کاهی بدشنامی خلقت دهند و کاهی محضه بدشنام
 ایلر خلقت ویرلر و گفته اند و عاقللر ایتیلر در که ظرافت بسیار که جوق ظرافت
 یعنی مضحک و مسخره لوق هنر ندیم است ندیلرک و مضحک لک هنریدر و عیب
 حکما و عاقللر عیب در بیت تو بوبر سر قدر خوشی باش و وقار سن کند و
 قدر و حرمتک و عرض و قارک هوسی اوزره اول بازی و ظرافت بندیمان بگذار
 بازی و ظرافتی و هزل و مسخری ندیلر قورتر اندره لایق در حکایت یکی از رفیقان
 خفته شیخ طایر شاه ایدر رفیق لرمدن بری شکایت روز کار ناما سعد مراد
 اوزره دور ایتیلر مخالف روز کارک شکایتی بنزدیک من اورد بنم قتمه کتور دی
 بویل دیوا که کفاف اندک دارم که از جوق خرق طوتم و عیال بسیار و جوق عیال طوتم
 و طاقت بار فاقه غی ارم و فقیر بوک طاقت کتور مزمل بار یا دلم امد بنو کتور قلمی کلدی
 باقلمی دیگر روم که بر غیر اقلیم کیدم تا هر صورت که زنده کانی کنم تا هر صورتی در نک ایلم
 کسی را بر نیک بدمن بر کسک بنم ایو و کم حال اوزره یعنی فقر و غنما اطلاق باشد
 اطلاق اولمیه بس کرسنه خفت کس ندانست که گیت عمر بده جوق که اچ او بودی
 و ک بلمدی که کیدر بس جان بلب امد که برو کس نگریت جوق جان لب کلدی یعنی
 جوق که اولدی حال بوک انک اوزر که اغمدی نهایی بن دخی بویلر بر حال گرفتار
 اولم باز از شمات اعدا لیکن کیرود و شمنلر و مک خنده و طعننده می اندیشم
 خوف ایدرم که بطعنه که طعنه ایلر اندر و قفای من نچندند بنم اردم کلدلر
 و سوسه مرا و بنم سوسه در غیال حق عیال عیال حقنه بر عدم مروت مروت

سزلق

ناما سعد مخالف
 عیال جمع عیال فرزند
 و دختر معنانه
 فاقه فقر معنانه
 کرسنه اچ معنانه
 شمات ده تجدد و اورد

سزلق اوزر حل کنند نسبت ایدر لر و کونید و ایدر لرقطعه به بین ان بی حیت را که
هرگز کور اول غیر تنزیک هرگز نخواهد دید روی بیک بختی دنیاده بیک بختلق و سعادت
یوزنی کور میسر و دولت بولیسز در تن اسانی کریند خوشتر را زیر اند و سست
اسانلق و حضور و رزق اختیار ایدر زن و فرزند بگذار بسختی زن و فرزندنی
ستخلقه و بلا ده قور و در علم محاسب و محاسب علمنده چنانکه معلومت انجلیان
که معلوم در چیزی دامن بر مقدار بیلورم اگر مجابه شما اگر سزک غمگوز ایل
جهتی معین کرد در جهت و سبب و معیشت معین اول که موجب جمیعت خاطر باشد
که اول جمیعت خاطر سبب اولور بقیث عمر عمریک بقیث سنده یعنی عمرم اولد قبه دنیاده
از عهد شکران انک شکرک حقنه نتوانم بیرون آمدن طشره کلار اولمزم یعنی
انک شکرکی تمام ادا انک قدرتم اولمز گفتم رفیقدن چونکه بوسوز لری اشتدم اگر
ایتدم ای یارای دوست عمل پادشاه پادشاه متعلق عمل دو طرف دارد ایکی طرف
طوتر امید نان و بیم جان بری نان امیدی یعنی غنا و منصب رجاسی بری دخی خوفی
یعنی سیاست و هلاک اضطرابی و خلاف خردمندان و عاقلدرک زاینک غلامدر
بدین امید بوا مید ایل یعنی دولت و ریاست امیدی ایل در ان بیم افتادن اول
خوفدن یعنی جان خوفدن و دوشمک قتل و کس نیاید بماند در ویش در ویشک خانه
که کلر که خراج زمین و باغ بده که یرک و باغک خراجی ویر یعنی یرک مقاطع سنی در
و باغک عشرنی ویر دیوتقاضی اید یعنی دنیاده حضور در ویشکده در غنی لک ده دکل
زیراکه اکالم و اضطراب ویرم با تشویش و غصه راضی شو با تشویش و غصه
یعنی فقر و احتیاج راضی و قانع اول یا جگر بند پیش زان بند یا بوکره کلی قورغون
اوکنه قویغی کنده کی مقتول بیل گفت رفیق چونکه بندن بوسوز حادی ایدی اشدی
ایتدی این سخن موافق حال من نکفتی بوسوزی بنم حالم موافق ایتدک
و جواب سوال من نیار دی و نیم سوالک جوابنی کتور مدک نشینده که گفته اند
اشتمش من که ایتددر هر که حیانت ورزد هر کیمد حیانت چالشور دشتش

بسی بعید بیدکی
بعضی شعله بین واقع
اولور سزک

حیت غیث معانی در
کرد بونده شود معانی در

عهد بونده حق معانی در
بیم خوف معانی در

بده امر حاضر در داوندن
منتقد ریت

زانغ فغون معانی استعمال
اولور سزک

نشینده ده اولان همه
خطاب اچویندر
ور و فعل مضارع غایب در
ور زیدندن مشتقد در
معانی در

از حساب بلزد اول کسنگ الی حابده دتر روحیانی ظاهر اولور بیت راستی
موجب رضای خداست طفریق حق تعالی حضرتک عذاسی رضای سبب در
کس ندیدم که کم شده ازده راست دنیا ده که بی کوردم که طغری یولدن کم ضایع
اوله وحکما گفته اند و عاقلدر ایشدر در چهار کس دورت که از چهار کس
دورت که دن بجان بر بخند جان ایلد انجنور لر یعنی زیاده خوف ایدر لر حرامی
از سلطان اول دورندن حرامی در که سلطان دن خوف ایدر و دوزدان باسان
بری دخی دوزدر که باساندن و فاسق از عیان بری دخی فاسق در که عیان دن
خوف ایدر و روسی از محتسب بری دخی روسی در که سو بکشدن خوف ایدر و انرا که
حساب گت اول کسنگ عحاب و نقشه نه باکی و نه خوفی وارد در قطعه
مکن فراج روی در عمل اگر خواهی عمل کنه کک یوری لک ایلد اگر استر ایک
که وقت رفع تو باشد مجال دشمن تنک که سنگ عمنه و تفتشک و قشده دشمنک
مجال طار اوله تو باشد محل بلش و مدارای برادر از کس پاک عملده پاک و امین
اول دخی ای برادر که دن خوف طوقه زنند جامه ناپاک کارزان بر سنگ گورنزمین
قصار لر ناپاک جامه پاک اولسون دیو طاش اوزره اور لر کفتم رفیق دن جونک
بو کوزی کشتم نصیحت طریقدا که ایتدم حکایت ان روباه اول دلکونک حکایتی
مناسب حالت تنک حال که مناسب در که دیدن درش که اول دلکوبی کوردیلر
کرزان قمارق و افغان دخی دوشرک و خیزان دخی قالرق کسی گفتش بر که اول
دلکوبه ایتی جافتت بوزافت در و نه بلاد در که موجب جندین مخافت
که بوقدر خوف و اضطراب در گفت اول دلکوا اول که به ایتی کشیدم که ستران
استدم که دوه بی بنجره می کردند اجرت سیز عمل طوتر لر گفتند دلکوبه ایتدیلر
آی سفید شتر را با توجه مناسب است شترک سنگ ایلد مناسبی وارد
وتر با او چه وجه مشابهت و سنگ اک نه مشابهتک وارد در گفت خاموش
دلکوا لره ایتی خاموش اولکوز اگر خود ان بغرض کونید اگر خود لر غرض ایلد

چهار کس که کسنگ
نقشه عحاب
بار و یک ده
جانت
محتسب فارسیه
عبابش
مغنا
مغنا اول نور
فنج او وصف
اگر شمشیر اولان یا
مصدر ایچیند
رفع بونده غزل
مغنا نه دوشند
شش امر حاضر
باشیدن
کارزان چه عیال
روباه روبه دلکو
مغنا نه در
افت بلاد جمع آفات
کلوت
مخافت خوف
شتر و شتر جانت

ایده که این شترست که بود لکوظن اند و کوز دوه در و گرفتار ایم و گرفتار کلم
یعنی بی شتر دیو طوب بلا اجره عمل طوطه لر گرفتار غم تخلص من باشد اول وقت
بی اول قیدن خلاص اندک یکم غمی اولور تا تفتیش حال من کنند حقیقت حال
معلوم اولسون ایچون تا بم حالی تفتیش ایلیم لر و تا تریاق از عمر اوستا گزیده
باشد و تا عمر اوستا مملکتدن تریاق کتوره یعنی کتور نجه دکن مار گزیده مرده
باشد ایلان صوفش که اولشرا ولور و تراهمچنین و سنک دخی بوخلین فضلت
ودیانت فضل و دیانت فضل و دیانتک و اردر اما حودان در کین اندا
حود لر سنی کوز تمک ایچون پصوده در و مدعیان گوشه نشین و مدعیان
گوشه نشیند انچه حسن سیرت است اول سنه که سنک حسن سیرتک و امانک در
بخلافان تقریر کنند و دشمنلرک انک سوزی پیرینه کلور سن و در معرض
خطا بید شاه آبی اول وقت یادشاهک عتاب و غضبی پیرینه کلور سن
دران حالت اول حاله که مجال مقامات باشد سنک حقلک ده یکمک سوزو یکم
اولور سن مهلت ان ی بنیم چونکه حال بویلدر پس معقول و فایده لو کور دم که ملک
قناعت را حراست کنی که قناعت ملکن حفظ ایده سن و ترک ریاست کوی
وریاست و منصب ترک کنی دیسن یعنی ترک ایده سن که عقلا ن گفته اند که عاقللر
ایتملدر بیت بدریاد در منافع بی شمارست در یاده منفعتلری عدد در اگر
خواهی سلامت در کنارست لیکن اگر سلامت و صحت استر ایسک کنارده در
رفیق این سخن شنید رفیق بو سوزی اشتدی بدن بهم بر آمد مقبض
اولدی و روی در هم کشید و یوزنی بور شد روی و سخنها رنجش امیز و زنج قرشدی
یعنی خاطر رنجیده اید چی سوز لر گفتن گرفت سوبلکه طوتدی یعنی سوبلکه شروع
ایلدی بویلدیو که این جه عقل و کفایت است و فهم و درایت که بوند عقل و ادراک
و فهم و علم در و قول حکما درست آمد و عاقللرک سوزی درست و صحیح کلمه
که گفته اند که عاقللر ایتملدر در دوستان در زندان بکار آیند دوست لر زندانده

سند به استحقاق و استحقاق
صوفی به استحقاق اولون
و عقیده بی
مغض
عراق بحجمه سبب امانت
عراق عرب بغداد در
صحت حفظ
مفاتیح در
در یار که بار اید
تقدیرند در
رنجش امیز و صفت
تهدید
رنجش
کفایت بونده ادراک
مفاتیح در

ایش کلور لر یعنی دوستی رندانده ایکن انک خلاصه سی و اقدام ایلیه اول که
 صلاح دوست در که بر سفره زیر سفره اوزره همه دوشمنان دوکلی دوشمنان
 دوست نمایند دوست کور نورلر قطعه دوست شمار انکه در نیت زند دوست
 صایم اول کسی که لغت و حضورده و ناز و سرورده اوره لاف یاری و برادر
 خوندکی یارلق و قدداش او قویق لق لافنی و هر دم محبت اظهار ایده دوست
 ان ندانم که کیر و دست دوست دوست انی بیلورم که دوستک الین طوطه و معاوت
 ایده در بریشان حالی و در ماندکی پریشان حال و مشکوش ابدال لغده و عجم
 و بچاره لوقه مصراع دوشمن جی زند جوهر بران باشد دوست دیدم که متغیر
 می شود حضرت شیخ ایدر کوردم که رفیق فقیر و بحضور اولور و نصیحت من بغرض
 می شنود و بنم نصیحتی عرض ایلر استماع ایدر بنزدیک صاحب دیوان رفتم وزیر اعظمک
 قته کتدم سابقه معرفتی قدیم معرفت و اشتغال سبب ایلر که در میان مابود
 که برزم اور تا مرده ایدی صورت حالش بگفتم اول رفیقک صورت حالنی وزیر اعظم
 ایتدم و اهلیت استحقاقش و انک اهلیت و استحقاقنی بیان کردم بیان ایدم تا بکا
 مختصرش تا که بنم شفاعتم ایلدانی بر مختصر ایت یعنی بر حقیر خدمت نصیب کردند نصب
 و تعیین ایلدیر چند روز برین برآمد بو حال اوزره بنم کون کللی یعنی بر زمان
 کجری لطف طبعش ایدر اول رفیقک لطف طبعی کور دیلر و ذاتک تمام قابلیتین
 اکلدیلر و حسن تدبیرش را پسندیدند و انک حسن تدبیرنی بکندیلر کارش ازان در
 در گذشت انک ایشی اول مرتبه دن کجری و بمرتبه برتر ازان و اندن بلندک
 بر مرتبه یه ممکن کشت ممکن اولای یعنی ایر شدی همچنین بویلی یعنی بو مرتبه
 اوزره بنم سعادتش انک سعادت یلدری در ترقی بود ترقیده و ترقعه ایدی
 یعنی یوما فیوماد ام دولتی و سعادت تزی ایده ایدی تا باوج ارادت رسید
 تا که کند و اراتنک او چنه و مرادنک نهایت ایر شدی و مقرب حضرت سلطان
 شد و سلطان حضرتک مقرب و مقبولی اولری و مشار الیه بالینان و انکشت

نمایند فعل مضارع
 مجرور اول
 یارب

باری ده و خوندکی
 اولان یا
 مصداق

صاحب دیدان وزیر اعظم
 معارفه
 معرفت بونده اشتغال
 معارفه

کاریده اولان یا
 وحدت ایچوند
 ممکن کشت شدی
 معارفه و عجب
 الت ترکیب

اوج بلند معارفه

انگشت نای جهان اولدی و معتد علیه عند الاعیان و اعیان صاحب دولته
قتنه معتد علیه برک اولدی بر سدهت حالش انک حالنک سلامتی و بوی
رفعی اوزره شایانی کردم شادمانلق ایلدم و کفتم دخی ایتدم بیت زکارست
میندیش و دل شکست مدار بغلنش اشدن یعنی مرادک حاصل اولد و غندن
نمکین اولد و قلبکی منکسه و مضطرب طوطه کاب چشمه حیوان درون تاریکست
زیراب حیات چرشمه سی قره کولق ایچنده در بیت شادیر انم که دل مانعیت
کامدغم سبب خرمیت ^{نکته} الا لا تخزن اخا البلیت ای قدر داشلی یق ای محنت و بلا یی پیرشمش
که البت مخزون و نمکین اولد اکاه و خبر دار اول شول حال و بوخ صوصه فللرحمن
الطاف خفیه که الله تعالی حضرت ایچون خفی و مستور لطفه وارد در بیت منشین ترش
رکدش ایام که خبر ایامک دور نندن ترش روی و بحضور او تورمه حق بود که بوجل
صبر عرف اولان اجی اوت اولق اولی و روشندر تکنت و لیکن بهرترین دارد زیر
صبر اگر چه اچیدر اما شیرین یش طوتر یعنی فایده وارد رکلمرد و ادران مدت
اول زمانده مرابطایفه یاران بر بکوک دوستلر اید بکا اتفاق فرمک افتاد
مکه فرنگ اتفاق دوشدی یعنی کعبه کیمک واقع اولدی جون از زیارت مکه
باز امدم چونکه مکه زیارتشدن گیر و کلام و منزل استقبال کرد اول رفیق ایکی
منزل بکا استقبال ایدی ظاهر حالش پیرشان دیدم انک ظاهر پیرشان کوردم
کفتم حال جیت اول رفیق حالک ندر کفتم رفیق ایدی چنانکه تو کفتم
انجیلین که سن نصحت طریق اید بکا ایتدک اما بن قبول اقدم طائفه حد بردند
نیم رفعت بر طایفه حد ایتدیلر و نجیانت منسوب کردند و بن خیانت منسوب
ایتدیلر یعنی بکا خیانت اسناد ایتدیلر و ملک در کشف حقیقت ان و پادشاه
اول خصوصک حقیقتک کشفده استغفره و نور نمود تفتیش سورجی
تا که نیم خیانت و امامت پادشاه معلوم اولد و باران قدیم و قدیم بارلر
و دوستان رحیم و مر حله و دستلر از کلمه حق خاموش شدند حق سوزند

بعضی نسخه و عند الاعیان واقع و المنزله
مدار نری حاضر
که بلفظنک و معنای مصحح ثانی
قید اولندی سیرت ایچوند
صبر بکل معنای اولقده جاندر
صبر بکل معنای اولان اجی
صبر بکل معنای اصل یانک کسلیه
اولک لیس اصل یانک کسلیه
لیکن زبان فارسیده باکی اتقون
بوجمل کس
نجیانت معنای تقدیرنده
بعضی نسخه رحیم پیرینه رحیم
واقع اولور قریب معنای

خاموش اولدیله وصحت دیرین فراموش کردند و اسکی مصاحبتی فراموش ایلدیله
 قطعه بضع خدا جولا کسی افتاد حق تعالی حضرت تک صنعی و حکمتی ایلدیله
 برک منصب دن دوشدی همه عالمش پای بر سر نهند دو کلی عالم انک باشی اوزره
 ایا قور لر یعنی اصلا که اعتبار اتمز لر بلکه ایهانت ایلدر لر جو بیند که اقبال
 دستش گرفت اما جولا که کوره لر که دولت و سعادت انک الینی طوتوی یعنی اول
 که علامت ایلرشدی و رفیع القدر اولدی ستایش کنان دست بر سر نهند اول
 که بی مدح ایلر که جمله عالم الدینی سیند لر اوزره و تمام تعظیم ایلدر لر فی الجمله محصل
 کلام بانواع عقوبت گرفتار بودم انواع عقوبت گرفتار اولدم تا دیرین هفت
 تا به هفت ده که مرده سلامتی حجاج رسید که حاجیلرک سلامتلی و صحتی مشتلق
 ایلرشدی از بند کرام خلاص کردند بنی ثقیل بنون خلاص ایلدیله و ملک موروثم
 خاص و بنم ارش ایلر اولان ملکمی خاص ایلدیله یعنی انی بیل ایلر کفتم حضرت
 شیخ ایلر اول رفیق ایتدم ان نوبت اول نوبت اشارت من قبول نکردی بنم
 اشارتی یعنی رمز ایلر اولان پندمی قبول ایلدک که بن سکا دیدم عمل پادشاه
 چون سفر دریاست که پادشاهلرک عملی دریاسفری کبیر رسودمند خطرناک
 فایده لو و خطر لو یا کنج بر گیری یا بودر که کنج حاصل ایلر سن یا در طلسم میری
 یا بودر که طلسم ده اولور سن طلسم دقنه اوزرته اولان صورت دیر لر بیت
 یاز بهر دوست کند خواجه در کنار یا بودر که طالع مشاعده یسی ایلر کشی
 ایکی الی ایلر بیل التون کنارده ایلر یعنی وافر ز حاصل ایلوب دریا ده
 غرق اولقون خلاص بولور یا موج روزی افکنش مرده بر کنار یا بودر که
 طالعک نحو شدن مراده ارش میوب موج انی بر کون کن ره افکش
 برا غور مصلحت نریدم معقول کور مردم ازین پیش بوندن زیاده دیش
 درون غرا انک کو کلنک جراحتن بناخن ملامت ملامت طر نقی ایلر
 خراشیدن طر ملق ونگ پاشیدن وانک اوزرته طوز صاحب حق یعنی جفا اکا

همه عالم پای بر سرش
 نهند تقدیر نده در

ستایش کنان وصف
 تر کبیر

سلامتی ده اولان یا
 معصوم ایلر ندر
 از بند کرام مراند تقدیر

ملک مورث من خاص
 کردند تقدیر نده در

خواجه بوند کش معنادر
 بر اول علی بر ثانی
 معظمت
 مصلحت معقول معنادر
 پاشیدن صاحب حق

ایدوب خاطرین پریشان امکی معقول کو مردم بدین دویت اختصار کردم همان
بویکی بیت اید اختصار ایدم قطعند استی که پس بند در پای بیلم سن که
ایانک اوزره قید بند کور رسن جو در کوشت نیامد پند مردم چونکه سنک قولغه
کنک نصیحتی کلمدی یعنی قبول اندک ذکر ره نداری طاقش پیش اگر نیش طاقت نیش سوغندی معنای
طوخریک بر کرده دخی مکن انگشت در سوراخ کردم بر مکی عقر دلوک اید یعنی صوفی
که کند که ضرر اید من حکایت تنی چند در صحبت من بودند برج که نیم صحبت اید یلیر
یعنی حکام بر او ملش اید یلیر ظاهر ایشان بصلاح ارست اندک ظاهری زهد صلاح اید
اراست و پیراسته ایدی یکی از بزرگان صاحب دولت در حق این طائف
بو طایفه نک حقه حسن ظن بدیع داکت وافر حسن ظن طوخر ایدی یعنی انوره
تمام حسن اعتقادی و ار ایدی و از رای معین کرده بود و انوره سر وظیفه تعیین ایش
ایدی مکر یکی از ایشان مکر اندون برسی حرکتی کرد نامناسب حال درویشان در شوک
حالت مناسب و لایق دکل حرکت ایدی ظن ان شخص فاسد شد اول کنک اندر
حقنه اولان حسن ظن فاش اولدی و بازار اینان کاسه و بوندرک بازاری
کاسه اولدی یعنی اولکی التفات و رعایت کتد خولتم حضرت شیخ اید مراد ایدندم
تا بطریق که هر طریق و ظرف اید کفاف یاران را بنم قنده اولان یار انکه یعنی مرید
کفافی مستخلص کنم خلاص و پیدا ایلم اینک خدمتش کردم اول صاحب دولتک
حضوره کتده قهقهه ایدم در یانم رهانگرد بواب بنی ایجرویه صلیق و جفا کرد
و بکاجفا ایدی معذورش داشتیم بوانک جفا سنی معذور طوتم بجم انکه که گفته اند
اول سبب اید که ایتشد در در میر وزیر سلطان سلطان را امیر و وزیر سلطان قبونک
بی وسیده مکرده پرامن واسطه سیز و مناسبت سز اطرفه طولی زیر اسک دور بان
بویا فتند غریب کلب اید بویکی لب چونکه غریب بولیدیل این گریبان بکریت ان
دامن بویکه مراد در بان در غریبک بقاسنی طوتم او که مراد کلب در غریبک دامنی
چند که اول اولو حقه نک مقر تبری بر حال من واقف شدند جم حالم اوزره واقف

نداشتی ده معنی استفهام دارد در دست

نیش سوغندی معنای ایدون و عقر صوفی

سوراخ دلوک معنای در دکره بونده بر کتره دخی دیک اولور

و از رای وظیفه معنای در انده اولان یا وحدت ایچوندر

سفاف لازم اولان نیست جرجلقدن و اطع جندن و غیره

اولید و با کرام در آوردند و بنی اکرام ایلد ایچبر و کتوردیل و برتر مقام معین کردند
 و بلند رک بر مقام تعیین ایلدیلر یعنی تکلیف ایلدیلر ایتواضع فرو نشستم
 اما بن بتواضع ایلد اشفرک او توردم و کفتم دخی ایتدم بیت بگذار که بنده کنیم
 قوبی اعلام مقام تکلیف ایلد زیر اکینه و حقیر بنده ام تا در صف بندگان نشستم
 تا بنده لر صفده او توردم گفت اول بزرگ چونکه بدن بوسوزی استماع ایلدی
 بکایتی مصرع الله الله به جای این سخن است الله الله بوسوزک نه محلی در
 بیت کر بر سرم چشم من بشنی اگر نیم باشم اوزره و کوزم او تور رسن نازت بکشم که
 نازینی سنک نازکی حکم زیر نازی سن فی الجملة محصل کلام بنشستم او توردم
 و از هر دری سخن در پیوستم و هر بایدن سوز اولاشد ردیم یعنی ابتداء
 مقصودی بیان اقدم بلکه الکلام بجز الکلام اقتضا سنج صبر اتم تا حدیث
 ذلت یاران و تاکه یارانک خطاسی سوزی در میان امد او تایه کلدی یعنی
 ذکر اولندی کفتم اول مناسبت ایلد ایتدم قطعه جرم دید خداوند سابق
 الانعام سابق الانعام صاحبی اولان صاحب دوت بونده سنک نه کنایه
 کوردی که بنده در نظرش خویش خواری می دارد که بند سنی کند و نظر بنده جعفر
 طوتر خدا یر است مسلم بزرگواری لطف حق تعالی حضرت مسلم ولایت اولوق
 و لطف کجرم بیند و نان برقرار میدارد بند لرنیک خطاسی کورر و اولکی کبی
 نازی قرار اوزره طوتریت ولیکن خداوند و بیت بعضیان در رزق بر کس
 نیست حاکم این سخن عظم پسندیده امد حاکم بوسوز عظیم و زیاده مقبول
 و معقول کلدی و اسباب معاش یاران و یارانک معیشت اسبابی فرمود
 بیوردی تا بر قاعده ماضی که بخش عادت و تریب اوزره بی قصور مهتیا
 دارند حاضر طوره لر و موت ایام تعطیل و فاکنند و معطل قلش کونلرک
 مؤنشی و فایده لر شکر نعمت بکفتم نعمت شکر بی ایتدم زیر من لم شکر
 الناس لم یشرک الله و زمین خدمت پیوستیم و خدمت یرنی او پدم و عذر جبارت بخوانم

با کرم مر تقدیرنده در
 اصلا و صفاییدی خاتک
 شد سی ایلد ضرورت شمر
 ایچون محقق قلندی

نازینی ده اولان یا
 خطاب ایچوند

پیوستم بونده مقتدر

زیت طیر غرق معنائی
 اما خطا معنائی
 استعمال اولنور

خدا یر مسلم است
 تقدیرنده در
 خداوند بونده
 صاحب معنائی

خوار و اولیکه حقیر
 معنائی در
 قائده عادت و اسلحه
 معنائی در

موت متفق
 اما بونده عوض
 و لازم اولان معنائی
 زیاده ظاهر در

جبارت جبارت
 معنائی در

و بخصوده

و خصوصاً حدن تجاوز ایلک عذرنی دیدم و در حالت بیرون آمدن اول صاحب
 دولتک خانه سندن طش کلک حالده این بگفتم بونی ایدم قطعه جو کعبه قبل حاجت
 شد از دیار بعید چونکه کعبه شریف حاجت قبلر اولدی یعنی حاجت حاصل اولجق
 یر اولدی اول سبدن در که ایراق دیاردن بوقدر مشقت ایلر و ندر خلق بدیدارش
 از بسی فرسنگ جو قلق فرسنگدن خلق انی کورمه و زیارت انکه کیدر لر نرا تحمل امثال
 مایاید کنگا بر جلین که لره تحمل و صبر ایلک و بونجلین بی ادیان و ضعی معذور طو توق
 کرک که هیچ کس نرند بر درخت بی سنگ زیر اهیچ که میوه سز درخت اوزره
 طاش افر حکایت ملک زاده بر پادشاه او غل کنج فروان از بدرش یافت بدرندن
 میراث بولدی یعنی بدی یرنه پادشاه اولوب انک جلد کنج و مالنی ضبط ایلدی دست
 کرم بر کشا دشمن اده کرم و سنی الینی اجدی و داد سخاوت بداد و سخاوت و ادنی
 و یردی یعنی تمام جوانم دلک ایلدی و نعت و مال بی قیاس و اول قیاس نر نعت
 و مالی بی دریغ سز بر سپاه رعیت بر نیت سپاه و رعیت اوزره دو کدی یعنی بدل
 ایلدی قطعه بناساید شام از طبله عود و دماغ عودنک طبله سندن دکلمه یعنی
 رایچ سندن محفوظ اولمز بر آتش نه که چون غنبر بیوید لیکن عودی آتش اوزره
 قوکه غنبر کی قوقه و دماغ انک رایچ سندن معطر اولان برر کی بابت بخشند
 کیکن سکا اولوق و پاشایلق کرک بغشایچیک ایلد یعنی انعام و احسان ایل
 کردانه تانیفتانی نر وید زیر امداد که دانی حاکم صاحب حسن بتمه یعنی عالی قدر اولوق
 استرایک سن دخی سیم وزری خلق اوزره صباچ یکی از جلساء بی تدبیر تدبیر
 و ادراک نر مصالح سندن بری نصیحتش آغاز کرد اول غمزه اده بی نصیحت انکه شروع
 ایلدی یعنی بویله دیو که ملوک پیشین که سندن اول کلن پادشاه این نعت را
 بونعت و مالی سنان و خسته اند سعی و مشقت ایلد قهر مشرد و بر برای مصلحت وانی
 مصلحت تهما ایچون نهاده قوشلدر دست ازین حرکت کوتاه کن بو حرکت سندن
 الکی قصه ایلد یعنی سیم وزری بویله بریشان ایلد که دریش واقعات زیر واقع

خط ایسلام است تقدیرنده
 فرسنگ فرسنگ معنای در
 اوزن ایکیک ادم درسه
 کردند بوند کردن مصدر
 مخم در
 بی برده اولان برسیو معنای در

طبله ده اولان بخره اضافت
 ایچوندرسه

جلسا جمع جلسین
 نهاد اند تقدیرنده در

و حادثه را او کرده درود شمنان در پس و دو شمن را رنده حاضر در نیاید که
 کرمان که یعنی اولیه که بوقت حاجت حاجت و قنده فرومانی عاجز قدس قطع
 اگر کنی کنی بر عامیان بخش اگر عوام او زره بر کنی بخش و احسان ایده سن رسید
 هر کتدای برنجی هر بر او صاحب یعنی هر بر سینه بر سرنج مقداری ایر شو جستان
 از هر یک جوی سیم بخون هر بر نون بر ارپه مقداری سیم اگر سن که کرد اید ترا هر روز
 کنی تا که هر کون سا بر خزینه جمع اوله ملک زاده شهزاده ازین سخن روی در هم
 کشید اول بد بختک بونا معقول سوزندن یوزنی بورت ردی که موافق طبعش
 نیامد زیرا اول شهزاده نک طبعه موافق کلمدی مرور از جبر فرمود اول بد بخت
 زجر و عقوبت پیوردی و گفت دخی ایدی خدای عز و جل عز و جلیل الله
 مرا ملک این مملکت گردانیده است بنی بوملکتک پادشاهی ایل شد تا بخورم
 و بخشیم تا که سیم و خلقه بخشش ایلم نه پاساغم که نگه دارم پاسان دکلم که اول
 مالی که طوتم یعنی حفظ ایلم بیت قارون هلاک شد که جهل خانه کنج داشت
 قارون هلاک اولدی حال بو که قرق خانه کنج و خزینه طوتم ایدی یعنی ملک
 اولدی لیکن مالی که فائده و برمدی عاقبت انی بر پیودی فحش فناء و بداره
 الارض نو شیر و ان نم که نام نکو گذاشت نو شیر و ان اولدی زیرا دنیا ده
 عدل بسبب ایل ایونام قودی حکایت آورده اند که نو شیر و ان عادل را تو انجده
 کتور مشور در که نو شیر و ان عادلی در شکار گلی بر شکاری رنده صیدی کباب ایلدیلر
 ایدی نمک نبود اتفاق او راده طوز حاضر دکل ایدی غلامی برو فرستاند
 بر غلامی کویه کوندردیلر تا نمک آورده تا که گویدن طوز کتوره نو شیر و ان
 گفت نو شیر و ان اول غلامه ایدی نمک را بقیه بستان طوزی قیمت
 ایلال صاقر منت المه تارسی نکرد تا که بودخی کوی خلقی او زره بر عاد
 و قانون اولیه و ده خراب شود و بونک ایل کوی خراب المیه گفته اند انده خطر اولنلر
 ایتدلر ازین قدرجه خلل زاید خلل طوتم و نه ناقص اولور گفت نو شیر و ان ایدی نیاید

کنی ده اولان یا وحدت

ایچوندر

ترج لغت مشترک

عامیان جمع عامی

کنی ده اولان یا وحدت

ایچوندر

کرد اید بونده جمع

معناست

مر بونده تحمین لفظ

ایچوندر

گذاشت بونده نهاد

معناست

گاه بونده جای

کرد ندیده اولان حکایت

ایچوندر

روستان قریه معناه در

بستان امر حاضر در

نکرد و بونده نشود

معناست

رسمی بونده عادت معناه

ظلم ظلماتی در جهان جهانده اول اندک بوده است اول از اولت در ویر که آمد
بروی میزد کرد و هر کیم که کدی انگ اوزش زیاده ایلدی تابیدن غایت رسید
تا بومرتبه یه ایرشدی قطعه اگر زبان رعیت ملک خورد سیس اگر رعیتک باغندن
پاشاه ظلم ایلدی المایر بر اورند غلامان او درخت از پنخ پادشاهک غلامی
انجاش کوکندن چقار لر پیچ بیضه که سلطان ستم رواد اردشش میرده یه که پادشاه
ظلمی و اطوته زشد شکریانش هزار مرغ بر پنخ پادشاهک لشکر بیگ مرغی دموره
اور لر یعنی ظلم ایلد الوب کباب ایلد لر بیت نماد ستمکار بد روز کار بر امر حاللو
ونا معقول زمانلو ظلم قلم عاقبت دنیا ده کیدر نماد بر و لغت پایدار لیکن انگ
اوزنه ایدی لغت قالور حکایت عاملی را شنیدم بر عاملی اشتدم که خانه رعیت
خراب کردی که رعیتک خانه سنی خراب ایلدی یعنی رعیت ظلم ایلدی خزینه سلطان
ابادان کند تا که سلطانک خزینه سنی معور ایلد و پیر ایلد بی خبر از قول حکما که گفته اند
اما عاقلدک سوزدن خبر سز که ایشد در هر که خدای تعالی را بیازارد هر کیم که عالی
اللهی انجیده یعنی بنده لره ظلم ایلد ان الله لا یحب الظالمین تادل خلق بدست ارد
تا بر مخلوقک کوکلن الکتوره یعنی پادشاهک تسبیح و یرمک ایچون حق تعالی
حضر تنک امر نه مخالفت ایدوب ظلم ارتکاب ایلد خدای تعالی عالی الله همان
خلق لها خلقی بر و کارد اول ظالم اوزره حواله ایدر تا دمار از روزگارش برادر
تا خلق انگ زمانشدن دمار یوقاری کتور یعنی هلاک ایدر بیت آتش سوزان
نکند یا سپند یا قی آتش یوزرک اولم انچه کند و ددل مستمند اول سنه که مظلومک
اه ویدد عاسی ایلد حکمت کوئید ایلد لر سر جمله حیوانات جمله حیوانک سروری
شیر است ارسلاندر و کثیر من جانوران خیرست و جانور لرک ادر کی خرد و باتفاق
خرد مندان و عاقلدک اتفاق ایلد خبر بار بر یوک الیدی خیار به از شیر مردم در
ادم یر قبی ارسلاندر یکدر مشنوی مسکین خراجه بی تمیز است مسکین خراجه بی تمیز
ولی ادر اک در جو بار همی کشد عزیز است لیکن چونکه یوک جگر عزیز و مقبول در حکم

زید فعل مضارع در از ندن
مستقدر طوع و تمق معنائی در
میزد بونده مصدر میوز
بیضه میرده معنائی در
بد روز کار بد حال معنائی در
بعض نسخه ده عاملی یرنه
نخافلی واقع اولور مست
کودیده اولان حکایت ایچوندر
یا حکایت انجق فعلک آخرت
لاحق اولور مست
مغنائی در
خلق بونده مخلوق است
مصدر یعنی منفعل طریقی ایلد
انده اولان یا وحدت ایچوندر
مغنائی در
کمار بونده حواله ایدر معنائی در
دمار بونده هلاک انگ معنائی در
میسند یوزرک معنائی در
دود دل بونده اه بد دعا معنائی در
مست ظلم و شکایت مستمند مظلوم
مغنائی در
مار سر و صف تر کیدر یا بک
فتمی ایلد

حکایت

حکایت

کاوان خزان بار بردار بکوت کتور بجی صغر لرواشک لرب از اد میان مردم
 از انجیدی اولردن یکدر ملک را طرفی از زمایم اخلاق او پادشاه اول
 ظالمک مذموم و نامعقول خویدردن بعضی خوی یعنی ظلم اندوکی بقراین معلوم
 شد قرینه لروعلامت لرایله معلوم اولدی در شکنج کشیدش اول عاملی شکنج
 جکری و بانواع عفویت بکشت و انواع عفویت و عذاب ایلد دپلری قطع
 حاصل شد در رضای سلطان سلطانک رضاسی حاصل اولمز یعنی سلطان شدن
 راضی اولمز تا خاطر بندگان پنجوی ماد مک بنده لرنیک خاطر لرنی استمیس یعنی
 راضی المیس خواهی که خدای بر تو بخشد استه ایسک که الله تعالی حفر ق سنک
 اوزره که ترجم ایلد با خلق خدای کن نیکویی حق تعالی حفر تنک عمر اسم مخلوقه ایلک
 ایلد آورده اند که یکی از ستم دیده کان تو انجده کتور مشرد که اول عاملدن ظلم کور مشردن
 بری بر سر او هلاک اولد قدن صکره انک باشی اوزره بگذشت کجری یعنی اهل عاملک
 سیاستی بر نه او غمادی و در حیات او تامل کرد و گفت و انک حاله تامل و نظر ایلدی
 و ایتدی قطعه هر که قوت باز و منصبی دارد بویزد کل در هر کیمه باز و منصب قوتی
 طوته یعنی بار و سنده قوتی اول و بر منصب صاحبی اوله سلطنت بخورد مال مرد
 بکذا قوت سلطنت ایلد خلقک مالی کزاف ایلد یعنی بر پروده ظلم ایدوب
 بی و بواتدوکی اکه قاله محال در زیر اتوان فرو بردن بخلق استخوان درشت
 ایرکوی بوغازدن اشغه التیک ممکنر ولی شکم بدرد چون بکرد اندر زاف لیکن
 شکمی برتر چون که کوک ده طوتوله حکایت مردم از اریل بر ظالمی حکایت کنند
 حکایت ایلر که سنک که طراشی بر سر صلی زد بر صالمک باشنه اوردی درویش
 مجال انتقام نبود درویشک اول وقت انتقام اتمک مجالی یوق ایدی سنک را
 با خود نگه می داشت اول طاشی درویش کنی ایلد صقلی طوتدی تا وقتی
 که شول وقت دکن که ملک بران شکر پادشاه اول شکری اوزره چشم گرفت
 چشم طوتدی یعنی غضب ایلدی و در جهاش کرد وانی زندانه جس ایلدی

زمایم ذمیک جمعی
 طرف بونده بعضی معنی
 انده اولان یا وحدت
 انجودر

فجوی فعل فی
 سن دن یعنی انده
 مشتق
 بخش فعل مضارع
 بونده بخشودن و دند
 ترجم معنی در

کز او بونده بلاحق المق
 معنی در

اگر چه خبر از بونک مقرب در
 اول کوندی معنی در

ناز کوکب
 مردم از او وصف
 خشم خاتک فقی ایلد فصیح
 ضمیر غایت اول ظالمه
 راجع در

درویش درآمد درویش اول ظالمک جس اولدوغی بیره کلدی وان سنگ
اول طاشی بر سرش اندخت انک باشی اورزه اتدی یعنی داشته اوردی
گفت ظالم اول درویش دیدی ایتدی تو کیسی حسن کسن و این سنگ را و بوطاشی
بر سرین جبر اددی بنم باشم بخون اوردک گفت دروش اول ظالم ایتدی من
فلان بن فلان کیسم و این سنگ همان سنگت و بوطاش همان اول طاش
که در فلان مار یخ که فلان تارخیده بر سرین زدی بنم باشم اوردک گفت
اول که درویش ایتدی چندین مدت کجا بودی بوقدر زمان قنده ایدیک
که بن سنی کور مردم گفت دروش اول بد نخته ایتدی از چاهت اندیشه می کردم
سنگ منصفه کن خود ایدر ایدوم اکنون در چاهت یافتم شمدی که چاه وزندانه
بولدم فرصت را غنیمت دانستم فرصتی غنیمت بیدم که گفته اند که عاقل را پیش دروغ
ناسه ای را جو بنی بختیار بر نامعقول چون بختیار و دوستمند کوره سن انک کی
محلده عاقلان تسلیم کردند اختیار عاقلان اول ناسه ای اختیار بر نی تسلیم
ایلدیلر و ام نه منقاد اولدیلر سن دخی اگر عاقل ایست اختیار تسلیم ایلر چون نداری
ناخون درنده نیز چونکه تیز کشی طلق طومر سن یعنی مقابله قادر دکل سن بابدان
ان به که کم گیر یستیز اولیک که یر ام لرو نامعقول لرایله ستیز و عنادی از طوسن
یعنی خصومت اقیس هر که بابولاد بازو نیچر کرد هر کیمکه بولاد بازوی ایلر نیم ایلدی
یعنی زیاده قتل و کس ایلر نیم طوشدی ساعد مسکین خود را رنج کرده کندونک
سیم کی بیاض و نازک ساعدنی رنجیده ایلدی یعنی اغرندی و الم و یردی باش
تا دستش بند روز کار صبر ایلر تا که زمانه انک الینی بغلیه و مصیبتی الذن
اولوب خوار حق ایلر سن بکام دوستان مغریش برابر اندن صکره دوستلرک
مراد ایلر انک بیستی جبار یعنی هلاک ایلر حکایت یکی از ملکوک پادشاهلردن
برینک مرضی مائل بود مخوف و قبیح بر مرضی و ارایدی که اغادت ذکران کردن
که اولد مرصنک ذکرانی اغاده و تکرار ایلرک موجب نیست معقول دکل در طایفه

رنجه رنجیده معنایند در
باش امر حاضر در بونک کبی
محلده صبر معنایند استعمال
اولنوں

بایل بیکنار معنایند در
موجب معقول معنایند در

دادورد و علاج
زهره اود معنایند در
که عرب سراره دیر

بیر دهقان تقدیرنده در
کران کنار معنایند در

تفاوت

حکما یونان بر بلوک یونان حکیم ادی بود و جملہ معنی دخی قابل در یونان حکیم لرینک
بر بلوکی متفق شدند اتفاق ایرجی اولدیلر که میرن رنج را که بورنجه دوا نیست
برد و او بر علامی یوقدر مرکز ہرہ ادی مکر ادمنک اودی مجتہدین موصوف
بود کہ اول ادی یوقدر صفت ایلہ صفتلش اولہ یعنی ہر کہ نک اودینک فایدہ کی
یوقدر ملک فہود پادشاہ بیوردی تا طلب کردند تا انی طلب ایلدیلر دیہقات
یسری یافتند ہر کوی الہی سنک او غنی بولدیلر بران صفت اول صفت ایلہ حکما
گفتہ بودند کہ حکما اتشکریولر بدرو مادرش را بخواند پادشاہ اول سپرک باباسنی
واناسنی او قودی و نبوت بی کران خستود کرد ایند و انلری بی قیاس وی کران مال
و نعت ایلہ راضی ایلدی قاضی فتوی داد قاضی فتوی و یردی بویزدیو کہ خون یکہ از رعیت
رنجین کہ رعیتدن برینک قاضی دو ملک یعنی ہلاک ایلک برای سلامتی نفس پادشاہ
پادشاہک ذاتک سلامت لکی ایچون روا باشد روا و جائیز در جلا د قصد
بسر کرد جلا د اول سری ہلاک ایلک قصد ایلدی ہر سر سوی آسمان کرد ہر چونکہ
بو حال کوردی باشنی آسمان جانشینہ ایلدی یعنی یوزنی کو کہ طو تدی و مجتہدند
دخی کلدی ملک گفت پادشاہ اول سرہ ایتدی درین حالت چہ خندہ است
بو حال تودہ نہ کو ملک یریدر بود و جملہ دخی جائیز در بو حال دہ کو ملک نہ یریدر کہ گفت
ہر پادشاہ بہ ایتدی ناز فرزند ان ہر پدرا باشد فرزند لڑک نازی بابانک و اتانک
قتندہ اولور و دعوی پیش قاضی ہرند و دعوی قاضی قستہ الت لر و داد از پادشاہ
خواہند و عدلی پادشاہ دن طلب ایدر لر اکنون بدرو مادر م شمدی بررو مادر م
بعثت حکام دنیا دنیا متاعی ایلہ سبب مرا ایچون در سپردند یعنی قانہ طیشہ دیلر
یعنی نیم ہلاکہ راضی اولوب بنی پادشاہہ تسلیم ایلدیلر و قاضی بکشتنم داد و قاضی
بن ہلاکہ ایلک فتوی و یردی و سلطان صحت خویش و حال بو کہ سلطان کند و صحتی
در ہلاک من می بیند نیم ہلاکہ کور رسن بحر خدای تعالی ایدہ حق تعالی حقتند
غیر پناہی ندارم ہر ملکی طو غنم بو اجلدن جناب حق توجہ ادم بیت

باشد بونده ادا
زمانه در

داد بونده دادنده
فعل ماضی درسته

کربنده استغفار وارد

داد بونده عدل
معنا در

پیش

بیت پیش که بر اورم زدست فریاد سنگ الکن یکم قتنه فریاد کتورم
وسندن کیم شکایت ایدم هم ز پیش تو از دست تو بخواهم داد هم سنگ قتنه
سنگ الکن داد دیدم یعنی سندن ینه شکایت ایدم زیرا سندن غیری
شکایت ایلمک ممکن دکل در سلطان این سخن بهم بر آمد سلطانک کوکل سیرک
سوزندن بی حضور و منقبض اولدی و اب در دیده بگردانیده و کوزنده یاش دندری
یعنی چشمی یاش ایدر طولدی و گفت دخی ایتدی هلاک منه اویترست نیم هلاک اولارک
از خون جنین کی کناه ریختن بونجیلین بر کناه سزک قانشی دو مکدن سر و جش
پوسید بوید دید کدن صکره اول سیرک باشی و کوزنی اویدی سلیه ویرمکن
اوتوری و در کنارش گرفت و اول سیری قوجاغنده طوتدی یعنی تر تها در اغوش
ایلدی و نعت بی کران بخشید و ازاد کرد اول سیره نهایت سزمال و نعت احسان بخشیدن مستعد
ایلدی و هلاک اتمکدن ازاد ایلدی کونیدهم دران هفته شفا یافت ایدر لکه
پادشاه حق تعالی حضرتی نک لطفی اید هم اول هفته ده اول مر صندن شفا
بولدی الراجون بر حرمهم الرحمن ارحمونه فی الارض بر حکمهم فی السماء قطعه همچنان
در فکران بینم گفت انجیلین اول بیتک فکرند ایم یعنی اول بیتک معنی سی هنوز
خاطرم مدن کتمه شد که اول بیت ایتدی پیل بانی بر ب دریای نیل بر فلیج نیک دگر
نیک کنارنده زیر پایت کردندانی حال مور اول فلیج بر ک بی کورمش که ایاغی اید
قرنجه لری بصوب المجد که خطاب ایدوب ایدر اگر ایاغک السنده اولان قرنجه نک
حالینی بیلیم ایست اندره ترجم اتم ایست سنگ حالک کبی در فیلک ایاغی السنده
یعنی سنی فیلک ایاغی السنده نجمه ایست قرنجه دخی سنگ ایاغک السنده ایدر
ایلیه انی ایاغک السنده جینم حکایت یکی از بندکان عم لیت لیت او غلغ عمر وک
بنده لرندن بری کویخته بود قاپچش ایدی کان در عقبش رفتند پادشاهک امر اید
بعض که لر اول بنده نک اردنجه کتدیرو باز آوردند وانی طوتوب کیر و کتور دیلر
وزیر را بای غرضی بود اتفاق مکر وزیرک اول بنده به بر غرضی و ارایدی اشارت

بخشید فعل ماضی
بخشیدن مشتق
نیل دریا طلوعی کثرت دادن
اوترید
حال تست زیبای پیل
اول قرنجه نک حالی مح

عمیرن لیت تقدیرنده در
این لفظی حذف او نمیشد

کرد بکشتن او کرد اول بنده بی قتل آنکه اشارت ایلدی تا در بندگان تا که غیر بنده از چنین
 حرکت نکنند بوجله این نامعقول حرکت ایلدی بر بنده پیش غم و سر بر زمین نهاد و گفت
 بنده چونکه وزیرک بوحالتی کوردی غم و او کنده باشی بر او زره قودی و ایتدی
 بیت هر چه رود بر سرم چون تو پسندی رواست هر نه که بنم باشم او زره که در یعنی هر نه
 سیاست و بلا و جفا که بنم باشم کلور چونکه سن انی بکنور سن و معقول کور سن روا
 و سزا در بنده جد دعوی کند حکم خداوند راست بنده نه دعوی ایدر که حکم افند نیکد
 مرادی نه ایسه انی ایدر اما بموجب آنکه اقا سب ایدر که پرورده نعت این خانه دایم
 بوحاندانک نعمتک بسنم شرام یعنی بوحال کلنج پادشاهک انعام و احسان کور شرم
 نخواهد که در روز قیامت استمه که قیامت کوشنده بخون من گرفتار بی بنم قائم
 سبب ایدر عذاب گرفتار کله سن یعنی گرفتار اوله سن اگر بی کمان اگر شک سزا این
 بنده را بخوای بکشتن بوبنده بی قتل آنکه استرایک باری تاویل شرعی بکش
 باری شرع صورت ایدر دپیل تا در قیامت تا که قیامت مؤاخذ نباشی گرفتار اولین
 گفت پادشاه اول بنده به ایتدی تاویل چه کوز کنم تاویل نجه ایدیم گفت اول بنده
 پادشاه ایتدی اجازت فرمانی اجازت بیور تا من وزیر را بکشم تا که اول بن وزیر
 دپیم آنکه اندن صکره بقصاص او آنکه قصاصی ایدر ما بفرمای کشتن بی قتل ایلک
 بیور تا بحق کشته باشم تا که حق ایدر قتل ایش اوله سن ملک بخندید پادشاه چونکه
 بنده دن بو ظم افی کوردی کولدی وزیر گفت دخی وزیر ایتدی چه مصلحت می بینی
 نجه اولی معقول کور سن گفت وزیر پادشاه ایتدی ای خداوندای پادشاه
 بهدقه کور بدت بابانک قبرنک صدقه لزه یعنی باباک جانی ایچون این حرام زاده ل
 بوحرام زاده می ازاد کن قتل دن ازاد ایلد تا من نیز در بلا نیفکنده تا که بی دخی بر بلایه
 برقمی کنده است کنه بند دندر که قول حکما را معتبر انداشتم که عاقلدرک
 قولی معتبر طو مقدم یعنی اعتبار ایلدم که گفته اند که ایتشدور قطع جو کرد کلوخ
 انداز پیکار چونکه کشت اتجی ایدر جنگ ایلدک سر خود را بنا دانی شکستی نادانلق

پسندی فعل مضارع
 فی طبر سنیدین دن
 مشتقده

خداوند راست ایدی
 بالف حذف اولدی
 به

بخون ده اولان یا
 سبب ایچوندر
 کشت بونده کشتن
 معناه مصدر مخرج

باشی فعل مضارع
 باشیدن دن مشتقده
 مصلحت معقول معناه

کلوخ انداز وصف
 تیرکبیر کلوخ کشت
 معناه در

پیکار و پیکار جنگ
 معناه در

اند اخق در روی دشمن
امام و امام اوقشانی در

ایده کند و باشکوهی صدک زیرا البته راست لیوب باشد که اورر جو تیر انداز خشمی در روی دشمن
چونکه دشمن بوزن اوق اندک یعنی تیر ایله اوروب انی هلاک امله قصد ایله که او تورمک
خبر کن کاندرا چشم شستی خذر اید انک تیر ندن زیرا که انک اوقنک نشاندن
او تورمک نه کم سن انی تیر ایله اوروب هلاک امله استرک اول دخی اوق سنی نشانه امله
استرناک انی هلاک ایله حکایت ملک روزن را روزن پادشاهنک خواجه بود بر خواجه سی وار
ایوی کریم النفس وینک محض ذاتی کریم وایو خویلو که امکان را که دو کلبه در مواج خدمت
کردی مقابله خدمت و رعایت ایدر ایوی و در غیبت یکنوی کفتی و قفاده دو کلبه ایکنی
سویدر ایوی اتفاق از وی مکر اول خواجه دن هم کتی در نظر ملک پادشاهنک نظر نه بر حرکت
نابیندیده نامعقول کلدی مصادره کرد اول خواجه یه مصادره ایله دی یعنی بغیر حقمانی الودی
و عقوبت فرمود واکه عقوبت بیوردی سر بهکان ملک پادشاهنک سر بهنک لری به اوقنک
او اول خواجهنک نیت سابقه لرنه و قدیم انعام لرنه معترف بودند مقر ایدر و بشکران و اول
نوبت شکر ایله مرتهن زمین لمتش ایدر یعنی اول خواجه دن کور دکوری انعامک هنوز شکر
و حقیقتی ادا التمش ایدر در مدت توکیل او اگر وکیل اولق مدینه یعنی انک اوزرنه وکیل
اول قلدی زمانده رفیق و ملاطف کردندی ملاطفت و ملاطف ایدر لرایدی و زجر معاشیت
روایع داشتندی واکه زجر و عتاب انکی روا و معقول طوتم لرایدی بلکه تمام رعایت ایدر لر
ایدی زجر و عتاب انکی روا و معقول طوتم لرایدی بلکه تمام رعایت ایدر لرایدی قطع
صاحب دشمن اگر خواهی هر که ترا اگر دشمن ایله صلح امله استرایک وینک ایدر دوست
اولسون دیرایک در قفایب کند در نظرش تحسین کن هرگاه که دشمن سنی قفاده تعیب
ایلیه سن انی نظر نه تحسین و مدح ایله سخن اخر بدین میگوید میگوید دموزی ل اخر
موزینک سکا سوزی دین و سید سی ایدر کند ایدر یعنی سکا اذی سی اغرندن جقاده سوز
ایدر در سایر اعضا ایدر کل در سنجش تلخ فحواهی دینش شیرین کن انک سوزن
سنگ حقله اچ لستم ایکنی اخری چیزی نه ایدر طبلو ایدر من عذاب بانه کثر
اخوانه انچه مضمون خطاب ملک بود اول نه که پادشاهنک سوزنک مضمونی ایوی یعنی

همکنان بهمنک جمعی
محض خوی معنانه در

نابیندیده معنانه
کردی ده و کفتی ده اولان یا
حکایت حال ماضیه در دست
روزن بشهرک استی در

رفیق ملاطفت معنانه
هر که ترا تیر کنک معنای
مضامین ده مظهر اولدی
سهولت معنی ایدر

حواس

که صادر ده امر اتدی ایدی از عهدہ بعض بعض سنگ حقندن بیرون آمد طاشره
 کلدی یعنی ویدی و بقیه ان در زندان بماند و انک باقی فلان سبب ایل زندانده
 قالدی یکی از ملکوک خواجه اطراف ملک لرندن بری در خفیه پیامش فرستاد کیر لوده
 اول خواجه یہ بر خبر کوندردی یعنی بر مکتوب کوندردی که انده بو و جهله یازمش که ملکوک
 ان طرف که اول طرفک ملک لری قدر چنان بزرگواری انجیلین بر اولونک قدری نداشتند
 بیلیدیلر و بی عزتی کردند و عزت سزلق ایلیدیلر یعنی که عزت اتمیوب خوار حقیق ایلیدیلر
 اگر خاص فلان عزیز اگر فلان عزیزک یعنی خواجه نک خاطری احسن الله خلاصه
 حق تعالی حضرت لطفی زندان دن خلاصی احسان ایلون اگر میاب ما التقاتی کند
 که بزم جایگزیده بر التفات ایلید که بزم قیومزده کلک جائز اوله در رعایت خاطرش
 انک خاطر نک رعایتند هر چه تمام تر نشه که تمام رک در سعی کرده شود سعی ایلنش اوله
 یعنی رعایتند هیچ قیوم و اعیان این مملکت و بومملکت اکابر و اعیانی بیدار
 او مفتخرند انک دیوار یدله فخر ایدجی لرد و جواب این هر دو را منتظم و بوحروفک
 یعنی ارسال اولنان مکتوبک جواب منتظم لرد جواب برین وقوف یافت جواب بوحال
 اوزره وقوف بولدی و مکتوبدن مراد ایدو کنی بیلدی از خط اندشید خط دن خوف ایلدی
 جوابی مختصر بر مختصر جواب چنانکه معلیت دید انجیلین معقول کوردی بر قعاء و رقب
 و اول ارسال مکتوبک اردنه نوشت باز دی و روان کرد و ارسال ایلدی یکی از متعلقان
 ملک پادشاه متعلق اولنردن یعنی مصاحب لردن بری برین واقعه بو خصوص اوزره
 اطلاع یافت اطلاع بولدی و ملک را اعلام کرد و بو خصوص پادشاه اعلام ایلدی و گفت
 دخی ایدی فلان را که جس فرمود فلان خویم ی که جس بو پورش سن با ملکوک نواحی
 مر است دارد اطراف ملک لری مر است طوتر ملک بهم بر احد پادشاه چونکه بوزری
 کشیدی ثقبض اولوب بیوردی تا کور و لکه غضب ایلدی و کشف این خبر فرمود
 و خبرک کشفی بیوردی تا کور و لکه واقع میدر قاصدا بگرفتند اول مکتوبی
 کورن که بی طوندیلر و رسا رانجو اندند و مکتوب او قودیلر نوشته بود اول مکتوبده

عهد بونده حق معناد
 مثلا از عهد فلان فلان
 حقند
 نواحی ناحیه نک جمع
 اطراف و حدود معناد
 پیغام بر خبر معناد

اندشید فعل ماضی مفرد
 اندشیدن دن مشتق

فرموده اولان نامه خطا
 ایچوندر
 مر است مکتوب

باز نشاید که حسن ظن بزرگان که اولاد حسن ظن بیش از فضیلت این بنده است بپوشد
فضیلت و بختندن زیاده در یعنی اندوختن ظن اندوختن کس دکلم و تشریف قبول که فرموده اند
و بواسطه ترک ایدوب اول استانی قبول ایلک تشریفی که بیور مشد در بنده را
امکان اجابت نیست بنده به انی قبول انکا امکان یوقدر بحکم انکه اول سبب ایلر که پرورده
نعمت این خاندانم بوخاندانک نعمتک بسننم و حددن بیرون انعام و احسانن
کورشم و باندک مایه تغییر خاطر و خاطرک ارجق مقداری بحضورلق سبب ایلر باولی نعمت
خود گشتی کند و نک ولی نعمته بی وفای نتوان کرد و فاسدلق ایلک ممکن و لایق دکلر که گفته اند
نیر عاقل را تیشد در بیت انرا که بجای نیست مردم کرمی اول کسک که مردم سنگ حقد
بر کرمی وارد در یعنی سکار زیاده کرم اتمشدر عذرش بنه ار کند بمعنی ستمی انک عذر ن قبول
ایله اگر سکار بر عمره بر ظلم ایلیم یعنی بر نجه زمانده بر کرمه سنی بحضور و بر شان خاطر ایلیم
ملک حق شناسی او پادشاه انک حق شناسی پسندامد مقبول کلمدی خلوت
و نعمت بخشید که خلعت و نعمت بغلادی و عذر خواست و اندوختن حقارتک عذر ن دیلدی
بویله دیو که خطا کردم که ترا کی نه بیار زدم که خطا ایلدم که سنی بی گناه انجندم گفت
خواج پادشاه ایتدی ای خداوند ای افندی بنده درین حالت بنده مک بو حالده شما
کنایه نمی بینم سزک بر کنایه کرمی کور مرزم یعنی بو خصوص سزدن بیلم بلکه تقدیر خدای تعالی
بلکه عالی اللهک تقدیری چنین بود بو فحشین ایدی که میر بنده را مکروبی برسد که بنده
بر حقارت ایرش پس بدست اولیترت ایلیم سزک الک ایلر ایرشک اولی رگدر که سوابق
نعت که نعت سابقه لری برین بنده داری بو بنده اوزره طوئسن و اما بادئی منت
و منت نعت لونی طوئسن یعنی حددن زیاده اتمش سن اول انعام سبب ایلر بکامت
بو کلمتک لایق در حکما گفته اند و عاقل را تیشد در مشنوی که گزنده سز خلق مرغ
ظاهر اگر خلقدن سکار و الم از راحت و حضور نه رنج و الم ایر شور بلکه جلدی حق تعالی
ایر شور بلکه جلدی حق تعالی حفر شدن ایر شور از خدا دن خلافت دشمن دوست
الله تعالی حفر شدن بیل دشمنک و دوستک خلافتی یعنی دوستک دوست و دشمنک

اجابت قبول ایلک
حکم بنده سبب معنائ
مایه بنده مقدار معنائ
کرد کردن معنائ
جای بنده حق معنائ اوللق
اوی در زانده اوللقه جائه
عذرش بنه انک عذر ن قبول
ایله معنائ مستعمل
پسندیده معنائ
مرونده تحسین لفظه ایچوندر
مکروه بنده حقارت معنائ
ابادی جمع اید جمع بد معنائ النعمه
منج نهی حاضر در نجیدن دن
نور مشقده
نور مشقده
نور مشقده

دشمن اوله کدل هر دو در تقف اوست زیرا اکینک دخی کوکل اول اللهک حکمنده در
 لهند و کی کبی در کرجه تیر از کمان می گذرد اگر چه ظاهر اوق اتلده قده یایدن گذر ایدر از کماندار
 بنید اهل خرد لیکن عاقل یایی طو تجیدن یعنی ایچندن کدر رواندن اکثر بیت
 درین نوعی از شرک پوشیده هست که زیدم بیان زد و عمر نجت حکایت یکی از ملوک
 عرب عرب پادشاه پندرن بری متعلقان دیوان را دیوان متعلقه یعنی ارکان
 دولت فرمود پیوردی که هر سوم فلان را که فلان کسک و وظیفه سنی چند اندک هست
 اول قدر که وارد مضاعف کند مضاعف ایلکوز یعنی بر اول قدر دخی زیاده ایلکوز ایلام
 در کاهست زیرا اول که در کاهیک ملازمیدر و مترصد فرمان و فرمان کوز دیچیدر سایر
 خدمتکاران باقی خدمت کار لر بله و ولعب مشغولند له و ولعب مشغولند و در ادای
 خدمت مشغولان و خدمت ادا سنده است لردر صاحب دلی شنید بر صاحب
 دل بو خصوص اشندی و ایتدی علور جات بندگان بنده لک در جاتنگ علوی
 یعنی بلند مرتبه لری بدرگاه حق جل و علا عالی و جلیل اللهک در کاهنده همین مثال
 دارد همین بومثالی طوتر یعنی بوکمشابه در رباعی دو بامداد کراید کسی بخدمت شاه
 اکی صباح برک اگر پادشاهیک خدمت کند و جان دلدن خدمت ادا ایلیه سیوم هراینه
 دروی کند بلطف نگاه او جنبی صباح البت پادشاه اول کی لطف ایله نظر ایدر امینده
 پرستندگان مخلص خلاص ایدر عبادت ایدر جیلده امیدوار در که ورجانا امینده
 نکر دندز استان حق تعالی حضرتک استانندن محروم دو تمیه لرمشو مهتری یار قبول
 فرمانیت اولولق فرمان قبول اتمکده و بنده لک شریطنی یرینه کور مکده در ترک
 فرمان دلیل حرمانست فرمان ترک ایلمک و عبودیت حقنی ادا اتمک محروم و ملغ دلیل
 و سعادت لرفشاندر هر کسای استان دارد هرک که راستدک و سعادت لک
 علامتی طوتر و اندک طریقه سلوک ایدر سر خدمت بر استان دارد خدمت باشی
 استان اوزره طوتر یعنی خدمت ایدر بیت نداشتی کوزک خود پسند که هر مردان
 خدمت بجای رسندن خدمت خدمت حکایت ظالمی را کنند بر ظالمی حکایت ایدر لر
 حکایت هم که هنرم

وادن ادکار در انستون
 مشتق در
 کماندار و صفه کسید
 مرسوم بونده و وظیفه
 کسید بونده امر حاضر در جمع
 مفردی کتاد
 مترصد کوز دیچ
 متروان است

پرستندگان لفاعل جمع در
 مفردی پرستنده در

سیما بونده غلات معنی

همزم او دن معنی
درست

بیت ده اولان یا
خطاب ایچوندر

که همزم درویشان که درویشک همزمی خبریدی بحیف ظلم ایلد صاوتون الورایدی
وتوانکران رادادی بطرح و غنیمده فائده و طرح ایلد ویرردی یعنی صاوتدی
صاحب دلی بر صاحب دل بو کتایده اکثر محل ده صاحب دل دین مراد حضرت شیخ لکبیر
برو بگذشت آنک اوزره او غمزدی یعنی اول ظالم اولدوغنی بره کلدی و گفت و اول ظالم
ایتدی بیت ماری تو که هر که را بینی بزنی سن بر ایلان سن که هر کیم که کوروسن
صوقرلن یعنی سن بر ظالم سن که هر کیم که قادر اول سن یا بوم که هر کجا شینی بکنی یا خود
یا خود با یقوشن که هر قنده که او توره سن قز سن یعنی ویران ایدرسن قطعه زورت
از پیش میرود با ما اگر سنک قوتک بزه زیاده کچر یعنی اگر چه درویشده و ضعیفده
زیاده ظلم و جور اقله قادر اولورسن با خداوند غیب دان نرود لیکن غیب بیلمی
کچر اخرا ندن خوف ایلد روز مندی مکن بر اهل زمین بر خلقی اوزره روز مندی لک
و ظلم لک ایلد حذر ایلد نادعایی بر آسمان نرود تا آسمان اوزره برد عا کتمیه یعنی سنک
حقکده برد عا کتمیه لر مصراع مکه آه کیم خیران سوی کردن نخواهد شد ظالم ایزین
سخن بر غنیمده ظالم بوسوزدن انجیندی و روی ازودر کشیده و یوزنی اندن پورتردی
و بر و التفات نکرد و آنک اوزره بر التفات ایلدی قولش اخذت العزة
بالا ثم عنت جاهلیه سی انی کناه طودی یعنی شترته مغرور اولوب بچر پید پیزیم اولدی
بلکه ظلمی زیاده ایلدی تا شیشی اش از مطیع تا که بر کیم اول ظالمک مطیع ندن اش
در انبار پیرشش آنک همزمی انبارنه دوشدی و سایر املاکش سوخت و آنک
سایر املاکنی اش تمام یا قدی و از پسترم و ملایم با طوفرا شدن برخاکتر
کرمش نشاند اش اول ظالم اس کل اوزره دکدی یعنی جمله اسباب یا نوب
کل اولدی اتفاقا همان صاحب دل اتفاقینه اول صاحب دل برو بگذشت
اول ظالم اوزره او غمزدی شنیدش صاحب اول ظالمی اشدی که بایارانش
همی گفت که کند و لک دوستلره ایدر ایدی ندانم این اش پیمزم بواش از کجا
در سرای من اوفتاد قندن بنم سراجه دوشدی گفت صاحب دل ایتدی

خاکستر زیاد معنی
نه کی کل

از دود درویشان درویشک آه بدعکندن قطعه حذرکن زدود دروینهای
 ریش مجروح کوکل آه و بدعکندن حذر ایل که ریش درون عاقبت سرکنند
 زیرا انکر کوکل پاره سی عاقبت باش ایلر یعنی دعاسی مقبول اول ظالمه انون
 اثر و ضرر ایشور بهم برکن تا توانی دلی قمار مک قادر سن بر کوکل بی حضور و مقبض
 ایل که ای جهانی بهم برکنند زیرا باه جهانی مشوش و پریشان ایلر یعنی بد دعای ایل
 تمام جهانی خلقه زیان ایشور قطعه بر تاج کنج و نوشت بود کنج و ک تاجی
 اوزره یا زلش اید یا قطعه جالهای فراوان عمهای دراز و وافر بیلر و زو
 اوزون عمر که خلق بر سر ما بر زمین بخوبی رفت که خلق بر اوزره بزم باشند
 اوزره کت کرک و قبر مر اوزره یورس کرک بیت قدمی فرق ملک زاده هر رقی
 چهره ازاده چنانکه دست بدست آمدست ملک بیا انجیلین سلطنت بزه الدن ال
 کلمه رعین سیر پادشاهلردن بزه انتقال اتمش در بدستهای دگر همچنین
 بخوبی رفت بونجیلین یعنی بواسطه اوزره بزدن صکره غیر پادشاهلردن الکره
 کت کرک حکایت یکی در صنعت کشتی گیری بر که کور شچیک صنعتده برآمده بود
 باش کلمش ایدی و فایق الاقران اولش ایدی سیصد و شصت بند فاخر او چو
 اتمش لطیف و مقبول بند یعنی او یون درین علم بو علمده دانستی بیلور ایدی و هر روز
 و هر کون بنوعی کشتی گرفت بر نوع ایلر کورش طو تر ایدی یعنی زیاده کامل و استاد ایدی
 مکر کوشه خاطرش مکر اول استادک کوشه سی با جمال یکی از شاگردان میل داشت
 شاگرد لردن بر حیلنه بر میل طو تر ایدی یعنی بر مقدار محبت اتمش ایدی نت که استاد
 و معلم لکر عادی سیصد و پنجاه و نه بندش او خست اول محبت سب ایل اول
 شا کرده اوج یوز الی طغوز فی تعلیم ایلدی مکر یک بند الا بر بنیدی تعلیم ایدی
 که در تعلیم ان دفع انداختی که اول بر بندک تعلیمده دفع اثر ایدی
 پس در صنعت و قوت اول بر صنعتده و قوت برآمده باش کلمدی و استاد
 اولدی و کسی را با و مجال مقاومت بنودی و بر کمسک انک ایلر ابر لشمه

وقت بونده رفتن معنای
 مصدر مخرج و ریس
 کشتی کورش
 سر آمده بونده منتی
 معنای و ریس
 سیصد اوج یوز
 شصت اتمش
 دانسته گرفتار اولان
 یا حکایت حالک ماضیه
 ایچوند

مجال و قدرتی یوق ایدی تا چندی پیش ملک گفت تا بر مرتبه ده که سلطان قنده
ایدی استاد را فضیلتی که بر منست استادک فضیلتی و زیاده لکی که بنم او زمرده در
از روی بزرگی و حق تربیت است اولوق یوزندن و تربیت حقنددر یعنی استالوق
و تربیت حقیقتر و کرد بقوت ازو کمتر نیستم والا قوتده اندن ادنی و کمتر د کلم
و بضعت با او برابر و ضعفه مانک ایلد برابرم هیچ بر وجهیل اندن قالمزم ملک
را این ترک ادب پادشاه بود ادب ترک یعنی بود بسز لک از روی اول سپردن
پسندیده نیامد مقبول کلمدی بفرمود پیوردی تا مصارعت کنند تا کور شه لر
مقامی متع بر متع مقام معین کردند تعیین ایلد یلر ارکان دولت و اعیان نفرت
دولت ادکائی و نفرت اعیانی حاضر شدند اول مقامده حاضر اولدیلر تا کوره لر استاد
ایلد ش کردک حالی نیه ایر شورسیر چون پیل مست کندونه اعتمادی اولدغندن
پسیرست فیل کبی در آمد کلمدی بصدمتی اما بر صدمت و هیبت ایلد که اگر کوه
اینین بودی که اگر اول میدانشده ایندن طایغ اولدی از جای بر کنندی برندن
قوپار ایدی استاد دانست که جوان بقوت ازو برترست استاد بلدی که جوان
قوتده انده برتر و اعلا در بران بند خجرب اول عج بند ایلد که ازو نهان داشت
بود که اول سپردن نهان و دریغ طومش ایدی باوی در او نخت اول سپر انک ایلد ایلد
یعنی سپر انک ایلد کور شدی جوان دفع ان نتوانست جوان اول بندی دفع انک قادو
اولدی استاد بدو دست استاد ایکی الی ایلد از زمین برداشت اول جوانی برندن
قالدردی و بر بالای سرش برد و باشی اوزر نه التدی و بر زمین زد و خنی بر اوزره یعنی
پره اوردی غیره و غوغا قالقدی ملک فرمود پادشاه پیوردی تا استاد خلعت
و نخت دادند که استاد خلعت و نخت ویردیلر و پسر راجهر و ملامت کردند و پسر
راجهر ملامت ایلدیلر بویل دیوک با پرورنده خوش گکند و مربیک ایلد دعوی مقاومت
کردی برابر لشک دعوی سن ایلدک و پسر سیردی و بات التمدک پسر گفت پسر چونکه
پادشاه بدن بو عتائی اشتدی ایتدی ای خداوند ای پادشاه بزور قوت زور قوت

مصارعت کور شک معنای

او نخت بونده مجرول در

پرورده پسر و پسر
مفاد و ریس

ایله بر من دست نیافت نیم اورزمه ال بولدی یعنی غالب اولدی بلکه در علم کشتی بلکه کوش
 علمنده دقیقه مانده بود بر دقیقه قالمش ایدی که از من دریغ هم داشت که انی بنده
 دریغ طوتر ایدی امروز بدان دقیقه بکون اول دقیقه ایله بر من دست یافت نیم اورزمه
 ال بولدی استاد گفت پس دن چونکه بوسوزی اشندی ایدی از بهر چنین روز نگاه
 می داشتیم اول دقیقه بی بوغیلین کوندن او تروی نگاه طوتر ایدم یعنی حفظ ایدم
 که حکما گفته اند که عاقلان ایشلر در دوست را چندان قوت مده دوست اول قدر قدرت
 و قوت ویرمه که اگر دشمنی کند نتواند که اگر بعد زمان زمان دسمنلک ایله قادر اولمیه
 شنیده که چه گفت ایشلر پس نه دیدی انکه از بهر پرورده خود اول که کند و بسندن
 جفا دیدی جفا کوردی قطعه با وفا خود نبود در عالم یا بود که وفا کند و سنی عالمده
 اولدی که اللهم موجود ال اسم و معدوم ال اسم بر من در با مکر کس درین زمانه نکرده
 یا بود که بوزمانه ده مکس به وفا ایلدی و هرگز مکس اندن نشان ویرمدی
 کس نیافت علم تیر از من دنیا ده که بنده اوق علمی او کندی که هر عاقبت
 نشانه نکرده که بنی عاقبت تیره نشانه ایلدی یعنی هر که که تیر علمی تعلیم ایلدیم عاقبت
 بنی تیر ایدلر و معصده ایلدی مجموع عقار همه از طبع مردم که کل هرگز ز شورستان تخیر
 و فار صورت بی معنی خلق چو از صورت ملائک کرید بغیر بال فلک بر خرق اینها
 قضا جبر مکر و عذاری نه سیردیم هر کی پیش خواهی بکت هر زمان بدتر سیرد
 جواشک انرا که ساری جای در چشم اگر دستش دهد حونت بریزد حکایت دروشی
 مجرور بر مجرور دروشش بکوشه صحابی بر صحر اکوشه شسته بود او توشش ایدی یادش
 برو بگذشت بر پادشاه انک اورزمه مرور ایلدی دروشش از نجا که فراغ ملک قناعت
 است دروشش اول بسیدن که قناعت ملک فراغی در که کسب احتیاجی یوقدر سر
 بر نیار و دباشنی اول بسیدن قادر مدی پادشاه از نجا که سطر سلطنت
 است پادشاه اول بسیدن که سلطنت قوقی در یعنی بن پادشاه اولم بود دروشش بکاحرت
 اتدی دیو بهم برآمد بی حضور و منقبض اولدی و گفت دخی پادشاه ایدی این ظایف

خرق

دست بونده قدرت معنای
 که غلبه ایلک دن کنایت در
 پرورده اسم فاعل
 پرورندن مشتق

موجود بونده محبت معنای
 خدا نیک غیر بسندن معنای
 و یک در
 سطوت قوت معنای در

حکایت

خفته پوشان بود خرقه بوش طایفه سی یعنی صوفیون زمره سی بر مثال حیوانند حیوان کبی در که خفته پوشان و صفت زکبیر
مفردی خفته پوش در

اهلیت و ادمیت ندارد که اهلیت و ادمیت طوتم لری صاحب دولت در رعایت و التفات
اندر وزیر گفت وزیر چونکه پادشاه بن بوزی اشدی کلوب در ویش ایدی ای در ویش
پادشاه روی زمین ای در ویش بر یوزینک پادشاهی بر تو کذر کرد سنگ اوزر که کوز ایدی
جر اخذت نکردی بخون پادشاه خدمت و تعظیم ایدک و شرط ادب بجای نیاد و رهای
و ادب شرطی بر نه لئور مدک در ویش گفت در ویش وزیر ایدی بکو ملک را پادشاهی
توقع خدمت از کسی خدمت امیدی شول که دن طوتمون که توقع نعت دارد که اول
که کندن نعت امیدی طوتم و دیگر مدانک در ویش وزیر کیر و ایدی ییل که ملوک از بهر
پاک رعیت اند پادشاه در رعیتی رعایت و حمایت املدن او تری در نه رعیت از بهر طاعت
ملوک رعیت پادشاه طاعتندن و خدمتندن او تری و کل در قطعه پادشاه پاسبان
در ویش پادشاه در ویشک حافظی و پاسبانی در که انک سایسده اسوده اولور لیر
که به نعت بعز و دولت اوست اگر به نعت انک دولتک قوتی ایل در که صاحب نعم در کو خند
از برای جو بانش قیون جو باندن او تری و کل در بلکه جو بان برای خدمت اوست
بلکه جو بان انک خدمتی و حفظی ایچون در قطعه یکی امر ووز کارن بینی بو کون دنیاده برنی
مراد سو ری و نوش ایدی بی کور رسن و دیگر برادل از مجاهده ریش بر غیر سنک کو کلنی مجاهده
واضطراب دن مجروح و برشان کور رسن روز کی چند باش مجود و بر قاج کو فخر صبر ایل
خاک مغر خیال اندیش تا خاک خیال فکر ایدی بی پاشنک بینی سن یه جور دیه خیال و صفت زکبیر
فرق شای و بندگی به خاست شایق و بنده نک فرقی قالقدی یعنی کندی که هر کس کند کافیه فقی ایدی
انک مابینده فرق قالمی جون قضای نوشت امد پیش چونک یازلمش قضا فعل مضارع غایب در
او کند کلدی یعنی اجلی ایر شوب اولدی کر کسی خاک مرده باز کند اگر هر که مرده نک کند بر کند او قوت امینی کیر
قبرنی کیر و قره شمس تو انکر از در ویش اول که تو انگری در ویشدن بیلمن منفی معایر اولور کیر و قره
یعنی کسی بری بر نون فرق ایده مزبیت شکوه تاج سلطانن کیریم جان در ویش ایلید و یک اولور کیر و قره
کلاه دلکشت اما تیرک سرخی ارزد ملک گفتار در ویش استوار امد پادشاه معنائی بالانتم لازم
مطهر بالمقابله اولور

جو بان پادشاهی ایل در
برای پادشاهی ایل در
کامران و صفت زکبیر
مجاهد و صفت زکبیر
یا خور و لفظنک معنائی
نیایه قید اولدی سر و است معنائی
خیال و صفت زکبیر
کند کافیه فقی ایدی
فعل مضارع غایب در
کند بر کند او قوت امینی کیر
منفی معایر اولور کیر و قره
ایلید و یک اولور کیر و قره
معنائی بالانتم لازم
مطهر بالمقابله اولور

درویشک سوزی محکم و مؤثر کلدی گفت درویش ایتدی از من چیزی بخواه بندن
برنه استه گفت درویش ایتدی این میخوهم انی استرم که دیگر باز رحمت من ندی
گفت درویش ایتدی بیت در باب کنون که نعمت هست بدست اکلده شدی که نعمت
و مال سنک اکلده و تم فکده در کند و جانک ایچون انی یولنه بدل ایلیه کهن نعمت
و ملک میرود دست بدست زیر بو نعمت و ملک که شدی اکلدن در عاقبت الدن
اکیدر بیت پریشان کن اموز کجینه جیت که فردا کلیدش نه در دست تست
حکایت بیک از وزرا وزیر لدن بری پیش ذوالنون مصری رفت ذوالنون مصری چشم تنک
قدس الله العزیز قسه کندی و بیت خواست و بیت و دعا طلب ایلدی بویلد یو که روز
شب بخد مت سلطان مشغولم که روز شب پادشاهک خدمت مشغولم و بنجرش
امید وارم و انک خیر فایده سنه امید لوم و از عقوبت ترسان و انک عقوبت شدن
خوفا ایدیم ذوالنون قدس ستره ذوالنون حفر قی قدس ستره چونکه وزیر دن بوسوزی
اشتهی بکست و گفت اغلده و ایتدی اگر من از خدای تعالی اگر بن عالی الله دن
جهنم تر کیدی بو بخلین خوف ایدیم که تواز سلطان که سن سلطان دن خوف ایدرسن
از جمله صدیقان بودی صد یقلو بولو کندن اولور ایدیم قطعه کوبودی امید راحت
ورنج اگر دنیا ده راحت و رنج و الم و حضور اولییدی پای درویش هر فلک بودی درو
ایاغی فلک اوزره اولور ایدی و جناب قدس ایر شور دی که وزیر از خدا بر سیدی اگر
وزیر الله تعالی حفر شدن قور قیدی همچنان که ملک ملک بودی انجلیین که با
پادشاه دن قور مغر فرشته اولور ایدی حکایت پادشاهی بی کنایه فرمان
داد بر پادشاه بر کنه سرنی قیل انک فرمان ویردی یعنی بیوردی گفت اول
بجاره پادشاه ایتدی ای ملک ای پادشاه بموجبی خشمی شول خشم سب
ایلد که ترا بر منست که سنک نیم اوزرمده در یعنی بکا غضب انک ایل از ار
خود مجوی کند و ضرک استه گفت چگونه پادشاه ایتدی کند و ضرر و م استمک
نجه اولور گفت اول بجاره ایتدی این عقوبت بر من بیک نفس بر اید بو عقوبت

پنم اوزر مه بر نفس ده باشه کلور که انک السنده خلاص اولورم و نه نه ان لیکن
 انک کنایه بر توجا وید بماند سنک اوزر کرده باقی و جاوید قالور رباعی دوران بقا
 جو باد صحر ا بگذشت دنیا بقا سنک و حیاتنک زمانی صحر ایلر کس تمام سرعت ایلر کجری
 تلخی و خوشی و زشت و زیبا بگذشت تلخ لقا و خوش لقا و زشت و زیبا کجری بو و جهل
 دخی معنی قابل در زشت لقا و زیبا لقا بو تقدیر چه زشتی و زیبا بی تقدیر نه در که
 باد مصدر را بیکت بیلد معر و قدریند اغت ستم که ستم بر ما کرد ظلم صاندی که دنیا ده
 بزم اوزر مزه ظلم ایلدی و کردن او بماند و بر ما بگذشت ریز اول ظلم انک
 بویندن قالدی و بزم اوزر موزه یعنی بزدن کجری که هر بر دمه انک ظلمت ده
 خلاص بولور اما قیامتده اول ظلم عذاب گرفتار اولری ملک را نصیحت او نمود
 اید پادشاه اول بی کنایک نصیحت فائده لو کلدی و از سر خون او در گذشت و انک
 قاشنی دو ملک بویندن کجری حکایت و رزاء نوشتران عادل نوشتران عادل
 وزیر در در می از مصالح مملکت مملکت مصاحبه نون بر می اندیشه می کردند اندیشه
 و فکر ایلدی لر هر یکی بر وفق دانش خود هر بر سر کینه و علمنک وفق اوزر یعنی
 علمه موافق رای می زد بر رای اوردی ملک تینر نوشتران عادل دخی همچنین
 بو نجیق یعنی وزیر لر کی اندیشه می کرد بر اندیشه ایلدی و هر زجر هر رای ملک
 بوزر جمهره نوشترانک رای اختیار افتاد اختیار دوشی یعنی اختیار ایلدی
 وزیران در سر گفتندش وزیر شاه و هر جمهره ایدیلر رای ملک راجه مزیت دیدی
 بر فکر چندین حکیم پادشاه یک نه مزیتی و نه زیاده لکن کوردک بو قدر عاقلک فکری
 اوزر گفت بر جمهره وزیر لر ایدی بموجب انک اول سبب ایلر اختیار ایلدیم که انجام
 کار که ایشک عاقبتی معلوم نیت معلوم و ظاهر دکل در و رای ممکنان و دو کلیدر
 رای در مشیت الله است الله تعالی انک ارادتنده در که صواب اید یا خطا که صواب
 کله یا خطا کله چونکه حال بویلدر برش موافقت رای ملک ایلد پادشاه یک رای نه
 موافقت ایلک اولیترت اولی رک در معقول رک در تا اگر خلاف صواب اید تا اگر

اولی رای تدبیر صوابک خلافتی و عکس کل بعثت متابعت پادشاه تابع اولی
سبب ایل از متابعت او این باشم پادشاه یک عتائیدن امین اولم مشنوی
خلافتی رای سلطان رای جستن سلطانک زایت مخالف رای استمک یعنی
انک زایت تابع اولی بخون خویش باشد دست شستن بونی محقق پس کند
قانی ایل الیوم قدر یعنی کند و شی هلاک ایل مکر اگر خود روز را گوید شبت این اگر
خود پادشاه روز هوش در دیه یعنی بویل روشن بر نشد ده پادشاه عکس قبول
ایلیه بیاید گفتن اینک ماه پروین عناد اتمیوب دیک کرک آشته ای و اولکر
بوندر علامت شب در حکایت شاید کیسوان نیافت بر شباد کیسورینی آوردی
که من علوی ام که بن شریفیو قافلہ حجاز و حجاز قافلہ سی اید یعنی حاجی ایلین شهر
در آمد شهره کدی که از حج می آیم که محمدن کلور دیو و قصیده پیش ملک برد
و اول شهر پادشاه بی نک قسنه بر قصیده اتدی که من گفته ایم که بو قصیده بی بن دیشم
دیو ایکه از نند ما ملک پادشاه یک مصاحبه نندن بری دران سال ارسفر در یالیده
بود اتفاق اول یلیده در یاسفر نندن کلمش ایدی گفت اول ندیم ایدی من اورا در عید
اضحی بنانی قربان بیرامندن بصره دیدم بصره شهر ننده کوردم حاجی چگونه باشد
اول سیاد نیجه حاجی اولور حال بوک اول کون کعبه شریفده اولی کرک که حاجی اول دیکری
گفت انده حاضر اولنلردن بری دخی ایدی بدرش نصرانی بود انک پوری نصرانی
ایدی در ملا طیه ملا طیه شهر ننده اولور ایدی علوی چگونه باشد نیجه علوی اولور
و شورش را دیوان قاسم یافتند وانک شعری یعنی کتور کی قصیده بی انورینک
دیواننده بولدیلر که بر قطعه دخی انورینک در قطعه هر بلای کز آسمان اید کر
جبه دیکری قضا نباشد بر زمین نارسیده میگوید خانه انوری کجا باشد ملک
فرمود پادشاه بیوردی تا بر نندش و نفی کند تا که انی آورده لرو شهر دن سوره لر
که چندین دور غنچه گفتی که بو قدر بلانی بخون ایدک دیوار زیر اوج یلان سوبلدی
گفت اول شاید ایدی ای خداوند روی زمین ای بیروزینک پادشاه بی سخن دیکر

بگویم بر روز دخی سویم اگر راست نباشد اول سوز کرچک اولیه بهر عقوبت فرمای
 در عقوبت که بیورسن سزوارم لایق و مستحق گفت پادشاه ایتدی ان جیست اول
 سوز در گفت شاید ایتدی قطعه غیر بی کرت ماست پیش آورد بر غریب اگر سنگ قتل
 بی غرت کتوره دو پیمان است و یکت حجی دوغ کتور دخی بو غرتک ایکه اولجیکه صو و بزجی
 کیران در یعنی صحیح بو غرت دکل در ایله کذب امتش اولور بب نه که اگر بی حضور اولور سن
 بی حضور اولور سن کرا زنده لغوی شنیدی مرغ اگر زنده بر لغو و کذب اشک ای
 انچه زیر جهان دیده بسیار کوبید دوروغ جهان دیده اولان که یلانی چوق سویدر
 ملک بخندید و گفت پادشاه شاید چونکه بسوزی اشدی کلدی و ایتدی ایزین
 راست تر سخن در غم خود نکفت کند و عم زنده بونده کرچک سوز سویم سن بفرمود
 پادشاه بیوردی تا انچه مامول اوست تا اول سنه که اول شاید که مامولی و مراد یدر
 مهتیا دارند مهتیا و حاضر طوطی لر تا بان خوش برود تا که اول خوشلق ایر کیده حکایت
 آورده اند حکایت کتور شد در یکم از وزرا که وزیر لردن بری بزرگستان رحمت
 آوردی ریز دستر و ضعیف لر زنه تر حم کتور ر ایدی اتفاق بختاب ملک گرفتار
 آمد اتفاق اول وزیر پادشاه یک خطاب و عتاب نه گرفتار کلدی یعنی پادشاه که
 غضب ایلدی بمکنان در موجب استخفاف او دو کلیدر انک استخلافه صنگ سبیدن
 سو کردند سو ایلدی و موکلان در معاقبتش و انک او زنه موکل و حوال اولاندر
 که عقاب انگده ملا طفت کردند ملا طفت ایلر لرایدی و بزرگان دیگر و غیر
 اولور سیرت بنگ او انک ابو سرتی پیاده گفتند پادشاه ایتدی لر تا ملک از سر
 خطای او در گذشت پادشاه انک خطا بوسندن کجی یعنی عفو ایلدی صاحب
 دلی برین حال اطلاع یافت بر صاحب دل بو حال او زنه اطلاع بولدی و گفت دخی
 ایتدی تادل دوستان بدست آری تا که دوستک کو کلنی ال کتوره سن یعنی ال کتور مکنان
 او تری بوسنان بدر فروخته به بابایک بوستانی صانکش یکدر یعنی انک حاطری بوستانی
 صانکشی اید متلی انک ممکن ای صانکش یکدر ریز بوسناندن دوستان لازم

لغوی باطل و نامعقول
 سوز سنان در س

کردند دیده اولان با حکایت
 حال با ضعیف ایدر س

حکایت

و اولاد درختن بنک خواها را بنک خواهد کرد و دستدرک جو ملکی یعنی طعام بشمک
ایچون هر چه رخت سرایت سوخته به هر نه که سرای اسبابی در پانخس یکدر زیر
سرای و مال ال کیر و راما بار صادق ال کیز من تا بداندیش هم نکوی کن بداندیش
و دو شمنه دخی ایلک و احسان ایلدهن سن بلفقه دوخته به زیر الو کلک ایلدنی
بر لقمه ایلد کلکش یکدر بیت بداندیش اوازش کن ای بنک مرد که سنک پاسدار جوان
تو خورد حکایت یکی از پسران یارون الرشید یارون الرشید کن پسر لرندن بری
پیش بر آمد بابا سنک قنکه کلدی خشنک محضلو که فلان سر سنک زاده پدر نه
شکایت ایدوب ایدی که فلان جاوش او غلیر مراد شنام مادر داد بکا مادر دشنامی
و یردی یعنی قبیح لفظ ایلد نامی سوکدی یارون ارکان دولت یارون ارکان دولت
گفت ایدی جزای چنین کس چه باشد بونجیلین که نک جز اسی در یکی اشارت
بکشتن کرد ارکان دولتدن بری اول کسی قتل اتمک اشارت ایلدی و دیگری بزبان
بریدن بری دخی دینی قطع اتمک اشارت ایلدی و دیگری بمصادرة و نفی بری دخی
عظم ابر مانی الو ب کند و سنی شهر دن سورمکه اشارت ایلدی یارون گفت یارون
ایندی ای پسر کرم انت که عفو کنی ای پسر کرم اولدر که بونون بوکنای عفو ایده سن
و کورتوان و اگر عفو اتمک قادر اولمیسن تو نیز دشنام مادرش ده سن دخی اکا
اما دشنامی و یر یعنی مادر نه سوک جند که انتقام از حد گذرد اما اول قدر دشنام
و یرمه که انتقام حد دن که اکا ظلم از طرف تو باشد اول وقت ظلم سنک طرفلندن
اولور قطعه نه مرد ست ان بنزدیک خردمند عاقل قنده مرد کل در اول که کبابیل
دما ن بیکار جوید که کوکوش فیل ایلر جنک استی یعنی جنک اتمک قدرتی اول بلی
مرد انگس است تحقیق بلی تحقیق بوزندن ار اول که در که خشم ایدیش باطل نکویید
که چونکه اول کس عجب کل باطل و نامعقول سویلیه مشوی یکل رازشت خوی
داد دشنام برسی الحق بر کسب دشنام و یردی تحمل کرد گفت ای بنک فرجام اول
که اول دشنام تحمل ایلدی و اکا ایدی ای خوب عاقلو بتر زانم که خدای گفتن اتی

دما ن کوکوش
بیکار جنک

بن اندن بر امرک و نامعقول رکم بکا اوسن دیک استرک که دانم عجب من چون
 زندانی زیر اسلورم بنم عیسی بنجلین بیلمن سن حکایت با طایفه بزرگان بر بلوک اولور
 ایدر کشتی بودم حضرت شیخ ایدر کی ده ایدم زورقی در پی ما غرق شد اردو منزه
 بر زورق غرق اولدی دو برادر بگردانی در افتاد اتفاق اول زورق خلقه نایلی
 برادر بر کرد ابه دوشید یکی از بزرگان ملاح را گفت اول کشته اولان اولور دن
 بری ملاحه ایتدی بکیر این هر دو برادر را تا ترا صد دینار و برهم طوت یعنی خلاص
 اید بویلی برادری که سکا یوز دینار و برهم ملاح تا یکی را خلاص کرد ملاح تا که بر بنی
 خلاص ایلدی یعنی خلاص ایدنجه ان دیگری هلاک شد او برسی هلاک اولدی
 کفتم حضرت شیخ بن ایدم بقیت عمرش نماد بود انک عمرک بقیه سی قالمش ایدی ازان
 سب اول سیدن در گرفتن او تاخیر افتادنی طوتمقه تاخیر دوشدن ملاح بنجدید
 و گفت ملاح چونکه بدن بوسوزی اشتدی کلدی و ایتدی انجه تو کفتی راست است
 اینک سن ایتدی راست و صحیح در لیکن میل خاطر من لیکن بنم خاطر مک میل بره ایدن
 این پشته بود بو خلاص انکه زیاده رک لیدی سب انکه اول سب که وقتی در پیا بانی
 ماند بود که وقت بر پیا بانه یورمش ایدم این موا بو که بنی بر اشترا تاند
 دوه اوزر بنردی و از دست ان دیگر و اول غرق اولینک النذن تازیانه خورم
 بودم قبحی عیش ایدم در طفل طفیلیم حالده کفتم ایدم صدق الله العظم
 عظیم الله صادق اولدی که کلام قد عینده بیور شد من عمل صالحی فلف و نه اس
 فعلیم ها بر عمل صالح ات او کند و نفسی میچوندر و بر که قبیح عمل ات او کند و نفسی
 تا توانی درون کس مخراش ماد مک قادر سن کنک خاطر بنی طرلمه یعنی پریشان
 و بیخود راقه کاندین ره خارها باشد زینا بو بوله خار لروارد یعنی هر نه ایدک
 انی بولور سن کار درویش مستمند بر از مظلوم و بیچاره درویشک ایشی بوقاری کتور
 یعنی مرادنی حاصل ایل که تر اینتر کارها باشد زینا سکا دخی ایشل اولور یعنی انجه
 سنه سکا لازم اولور غیر کی که لر دخی سنک مقصودک حاصل ایده لر حکایت دو برادر

بر از این حاضره
 رما برون قطع
 نظر

بودند اکی برادر واراییدل یکی خدمت سلطان کردی برسی سلطان خدمت ایدراییدی
 و دیگر بازوان نان خوردی بری دخی بازو لرسی ایل نان ایراییدی یعنی کسب ایل
 کفاف حاصل ایدراییدی باری برگزیده ان توان کرد رویش را گفت اول غنی برادر دروش
 برادر نه ایدی هر خدمت سلطان نمیکنی بخون سلطان خدمت اتمز سن تا از مشقت
 کار کردند تارنج پرک مشقتن برمی خلاص بول سن گفت درویش برادر غنی
 برادر نه ایدی توجه کار نکن سن بخون کسب اتمز سن تا از مدت خدمت تا کند و ک
 کی مخلوق خدمت مند نشده خلاص یابی خلاص بول سن که حکما گفته اند که عاقله
 ایتمزد نان خوردن و نشستن کشی کند و ناینبی یک و او تورمق یعنی قاتق سن
 نان بیوب حضور ایل او تورمق به یکدر که کمر و شمشیر زینت بستن و بخدمت
 استادن که التون قوشاق و قلم قوشاق و خدمت اید ایام اوزره طور مقدر
 بیت بدست اینک تفته کردن خیر ال ایل قوشاق الجوی خیر ایل یکدیگر به از دست
 برینه پیش امیر امیر او کنده اینی سینه اوزره قیوب طور مقدر قطعه عمر کرغایه درین
 صرف شد انم بهالو عم بونده صرف اولدی تاجه خورم صیف و چیه شتا عجب یازن نه
 نیم و قیشن نه کم یعنی بوفکرده عمر اخره ایردی ای شکم خیره بناسنی بار
 ای جوج و طویز قوشاق سز بر نان ایل قناعت ایل تا کنی پشت بخدمت
 دو تا تا خدمت اید ارقه کی ایکی قات ایل سن یعنی بلا و مشقت حکمیه سن
 القنای کنز لا یعنی حکایت کسی پیش نوشروان عادل بر که نوشروان
 عادلک قسته مرده اورد بشارت کتوردی بویل دیو که خدای عز و جل که
 عزیز و جلیل الله فلان دشمن ترا فلان سنک دشمنانکی برداشت دنیا دن
 کتوردی یعنی هلاک ایلدی گفت نوشروان عادل اول کسبه ایدی هیچ شنیدی
 که مرا فرو گذاشت هیچ اشد کم که بنی اشفه قودی یعنی بنی دنیا ده ایدی قودی
 اشته حقیقت بشارت بود در بیت اگر هر کس عدو جای شادمانی نیست زیر بزم
 میانه دخی باقی دکل در بیت مکن شادمانی بمرک کسی که دهر غماند پس از وی کسی

ط
 پونم صح

حکایت

حکایت

حکامه مراد بونده
وزرا و درنده
بصلحتی ده اولان یاغی مستور
ویادخی وحدت ایچدن

برایشیم فصول لغز حاصل اوله
مراد روی سخن گفتن شانده
اول وقت بکا اول ایشده سوز بلیک
لایق دکلدر کج
سروی افندی مکرده و سخن
لفظنه وصول بولمده غمی اجلدن حضرت
خیجی اعراض انشد کر بونده رکاکت
وارد مکر بونده الایعانه در مکر

حالت جمع خلوت انجی
معنا در

حکایت کردی حکما بر بلوک عاقلدر در بارگاه کسری بوشروانک دیوان خانه
بصاحتی سخن میگفتند بر مصلحتده سوز سولیدیلر یعنی بر مهم ده تدبیر ایلدیلر
بزرجمهر خاموش بود بزرجمهر انده خاموش اولدی گفتند انده اولان عاقلدر
ایتدیلر جبر ادرین بخت نچون بخت ده باما سخن نیکوئی بزم ایلدیلر سوز سولیم
گفت بزرجمهر انده ایتدی وزرا مثال اطباء اند وزیر لر طبیب لر کی در و طبیب دارو
ندهد و حال بوکه طبیب دارو ویرنر یعنی علاج ایلر خبر سقیم را خست دن غیر یه
بیت عاشق کد شد که بحال نظر نگرد ای خواجده درد نیست و کزنه طبیب هست پس
جون بینم که زای شما ایلد چون کورم که لیزک زایک بزرجمهر صوابت صواب طریق
اوزره در یعنی معقول در مراد ران سخن گفتن بکا اول محل ده سوز سولیک حکمت
نباشد حکمت اولر مشغولی جوکاری بی فصولی من بر اید چونکه اول ایشده سوز سولیک
لایق دکلدر و کر بینم که نابنا و جاهست اما اگر کورم که کور و قیودر اگر خاموش بنشینم
کناست اول محل ده اگر خاموش او تورم کناست در زیر تلف نفس لازم کلور حکایت
بارون الرشید را چون ملک مصر بارون الرشید چونکه مصر ملک مسلم شد مسلم اولدی
یعنی ضبط ایلدی گفت بارون الرشید ایتدی بخلاف ان طاعنی اول طاعنیک کور لکنه
که مراد فرعون علیه السلام در که بغرور ملک مصر سلطنتک سبب ایلد دعوائی خدای
کرد الوهیت دعوی کشی بنحیث این مملکت را بو مملکتی بغشلمم مکر بکتمیر بنده کان
مکر بنده لر مکر ادنی سنده بغشلمم کونیند ایدر لر سیاهی داشت بر سیاه کور دن بنده
وار ایدکانام او خصب انک نامی خصب ایدی ملک مصر را بوار زانی داشت
بارون الرشید مصر ملکی اول سیاه لایق طوودی یعنی اکا احسان ایلدی کونیند
ایدلر عقل کیاست او اول سیاهک عقلی وزیر کلکی تا بجدی بود تا بر مرده ایدی
که طایفه حراث مصر که مصر اکتیجیدرک بر بلوکی شکایت اوردند شکایت کتور دیلر
بویلجه دیوا که پنبه کاشته بودیم که پنبه اکثر ایدک بر کنار نیل ارمغی کنارنده
باران بی وقت آمد و تلف شد وقت سزیمور کلدی یعنی یاغدی و اول پنبه تلف

اولدی بونلرک مرادی مقاطعی و عشری عفو انک ایدی انک شکایت اندیلر
کفت سیاه چونک اتلردن بوقی اشدی مراد لرین اکیوب ایدی پشم یا بستی
کاشتن یوک انک کرک ایدی تاتباه نشدی تاتباه و تلف المیدی بیچاره قره
اجویو کی الکور صانور ایش بیت فلک بمر دم نادان دهر زمان مراد تو اهل دانش
و فضلی همین کنایت بس صاحب دلی شنید و کفت بر صاحب دل بو کلامی اشدی
و اشدی و ایدی مشوی اگر روزی بدانش در فرودی اگر رزق و مال و علم و فضل ایلر
زیاده اولیدی ز نادان تنگ روزی تر نبودی عالمده نادان دن فقیرک که اولمز ایدی
لیکن بویلر دکل در بنادان جنان روزی رساند اما الله تعالی حضرتی عمره اسمی نادانلره
انجیلین وافر رزق ایرلر و بر مرتبه ده عناویر که دنا اندران خیر ان غانده عاقل
انده خیران و متجربالور که انک غنی اولمنه سبب و حکمت نه ایدو کی روشن و ظاهیر
مشوخت دولت بکار دانی نیست بخت و دولت کارد انلق و عاقلق ایلر دکل در
جنر شایید اسمانی نیست بلکه اسمانه منسوب اولنک یعنی حق تعالی نک عون
و توفیقندن بغیری دکل در او داست در جهان بسیار جبرها نده جوق واقع لشر
لی تمیز از چمند و عاقل خوار ادراک سز جاهل تمام قدر تلو و مر متلو و عاقل خوار
و بی اعتبار کیمیا کر بغضه مرده و رنج کیمیا جلق یعنی کیمیا طلب ایدی بی غصه
ورنج ایلر اولمش که بو قدر بلا و مشقت چکر الله شنه کیر مز ایلر اندر خرابه یافته
کنج ایلر نخت سز ویرانده کنج بولمش و حضور سرورده اولمش بیت جامی و خون
دل هر یک بکسی دارند دزدایره قسمت او شاع جنین باشد حکایت یکی راز ملوک
پادشاهلردن برینه کینرک خستی بر خشدو جاریه جک آورده بودند کتور مش ایدیلر
خواست پادشاه دیلدی که در حالتی مستی باوی جمع ایدر که مستلک حالنده
اول دختر ایلر جمع کله یعنی جماع ایلر و دختر ممانعت کرد دختر منع ایلدی ملک
در خشم شد پادشاه دخترک بو فعلندن خشم کندی یعنی غصه ایلدی و مرور
و اول دختری سیاهی بخشید مستلک حالنده بر سیاه بغضدی که لب زیرش که اول
سیاهک

تاتباه خرابه

روزی بونده رزق
معنا در

کاروان و صفت کرد
یا معبد را بچوندر

انج حمت و عفت
معنا در از چمند
مر متلو و غیرتلو

خراب ویرانه

سیاهک اوست طوداغی از تیره بین گذشت بود یوزنیک قناد بندن کجش ایدی
 وزیر ربن والت طوداغی بکیربان فروشته اشقه مهرش ایدی بیکله بود
 اول سیاه بر هیات و بر صورت ایدی صخره جینی صخره جینی که حضرت سیاهک
 سلطت خاتمی ایدوب بر جاریهک الندن التدی ایدی که حددن زیاده قبیح ایدی
 از طلعتش بر میرد اول قبیح اید اول سیاهک طلعتندن نفرت اید ر ایدی و عین
 القطر دخی بقه و قطران چشم س از بغلش کندی انک جرکین قولند و غندن
 قوقر ایدی یعنی اول سیاهک بغل عین القطر دن مردار قوقر ایدی بیت نکوی تاقیت
 زشت روی سن دیر سن که قیامت دکن زشت رویک و اندام سزلق بر خشم و بر یوف
 نکوی اول سیاه اورزه ختم و تمام اولشدر رویوف اورزه کوزلک و موزون لق
 ختم اولشدر یعنی یوسفدن خوب و اندن زشت قیامت دکن کلمه دیر ایدک اگر ان
 کوریدک قطعه شخصه جنان کریم منظر انجلین قبیح صورتلو بر شخصه دکل ایدی
 کر زشتی او خبر توان داد که انک زشت لکندن خبر ویرمک ممکن اوله یعنی ممکن در
 زیر قبضه نهایت یوق ایدی و انک بغلش نفوذ بالده و اندن صکره انک بر قلعوخی
 و ارایدی که نفوذ بالده انک قبیح رایحه سندن زیرا رنگیدک قولتوخی غایت اید مردار
 قوقر ایدی مردار بافتاب مردار مردار اینک افتابندن اولان جیفه کی یعنی
 اول سیاهک بغل بود کراولنان ایده جیفه نجه قبیح قوقر اید اید قبیح قوقر ایدی
 سیاه رادران مدت اتفاق سیاهک اول زمانده نفس طالب بود نفسی جماعه
 طالب ایدی و شهوت غالب و ارزومیلی غالب ایدی مهرش مجبیدی اول کینزک
 مجتبی حرکت ایدی و کولکی جکدی و مهرش برداشت و اول کینزک مهرنی قالدردی
 یعنی بکار تنی از له ایدی بامدادان علی الصباح ملک کینزک راجست پادشاه
 کینزکی طلب ایدی و نیافت دخی بولمدی ماجرا بگفتند حکایتی اتیدیلر
 خشم گرفت خشم طوتدی و بفرمود دخی بیوردی تا سیاه کینزک را تا سیاه
 اید کینزک دست و پای استوار بنهد د اینی و ایاغنی محکم بغلیه لرو از بام

بیکل صورت معانی در
 وان عظیمه حضرت سیاه
 قیسه واریه عین
 القطر که واقع اولشدر سوره
 سیاه ده در انده مذوقه
 چشمه سیدر

سیه منظر معانی در
 سیه قبیح منظر صورت
 معانی در

داو بونده داوون معانی در
 تارنج جلال ده اورت بای
 ایدر که غایت استیسی
 اولون

مهر بونده محبت معانی در

چو بقع حندق در اندازند و قلعه برجی اوزره اولان قعرک طامندن
 قلعه حندقنه اندر یک از وزرائی یک محضر ابوخلو وزیر لردن بری روی
 شفاعت بر زمین نهاد شفاعت یوزنی بر اوزره قودی و گفت دخی ایتدی سیاه
 بیچاره رادرین خطایی نیست بیچاره سیاه بو خصوصاً اصدا بر خطاسی یوقدر
 بلکه سایر بندکان بلکه سایر بنده لوز بخشیش و انعام خداوندی خداونده منسوب
 اولان بخشیش و انعام معتادند معتاد لر در یعنی عادت ایتشد در گفت پادشاه
 وزیر ایتدی اگر در مقاد و طه او بشی تاخیر کردی اگر سیاه اول جاریه نک مکار کشته
 یعنی اکاجاع آمده بر کیم تاخیر ایتدی چه شدی نه اولوردی گفت وزیر ایتدی
 ای خداوند ای پادشاه شنیده که گفت انداشتشمس میس که عاقلد ایتشد در که
 تشنه سوخته در چشم حیوان جو رسیده بایتمش صوکر یعنی زیاده صرارتلوک چونکه
 اب حیات چشم لسته ایتشدی تو میزار که از پیل دمان اندیشه سن طن ایلد که
 اول دمه کوکره مش فیل دن خوف و حذر ایدد ملحد کرسته در خانه خالی پر خوان
 نعت ایلد طلوع خالی و تنها خانه ده آج ملحد عقل باور نکند کز رمضان اندیشه
 عقل اعتقاد ایلد که اول ملحد رمضان فکر ایلید و طعام بیه یعنی البت طعام بیر
 ملک را این لطیفه خوش آمد پادشاه بولطیفه خوش کلدی و گفت دخی ایتدی سیاه
 بتو بخشیدم سیاهی سا بغلدم اما کینزک را جگم اما کینزک کی نیلیم گفت وزیر ایتدی
 کینزک را هم سیاه بخش کینزک کی هم سیاه بغلدم که نیم خورده او هم اورا شاید
 زیر انگ ارتغیینه که لایق در قطعه هرگز بدوستی پسند هرگزانی دوستلغه قبول
 ایلد که رود جای نالیندیده که اول که نامعقول و استمد و کل پیره کیده تشنه را
 دل نخواهد اب زلال صوکر کوکلی شیرین و لذتیه صوکر نیم خورد دهمان کندیده
 حال بو که اول صوکر قوش انگزک ارتغی اول یعنی اغزی هر که اندن صوکر بخش
 اول قطعه دست سلطان دگر کجا بسند سلطانک الینی کیر و قنده کوررجون
 سیرکین در افتاد ترنج چونکه ترنج حیوان بخشنه دوشدی یعنی سلطان اول ترنجی

جوق برج اوزره
 اولان قصر مکه

مقاد و طه مکار کینزک
 بونده بیجا معنی مکار

تشنه ده اولان بنمده و تشنه
 اولان بنمده اضافت ایچوندر

بومصر اعده اولان بنمده
 افیت ایچوندر مکه

باور اعتقاد معنی
 نیم خورده بونده فضل معنی
 انده اولان بنمده اضافت
 ایچوندر

اب زلال لذتیه صوم
 سیرکین حیوان بخشی

طوداغی بیدار و لشن صحاح
سلنج طوداغی بیدار و لشن

الله المیزبیر سلطان دلی سابر لک دله بکمزرد کلد رشنه دل کی نجو اهداب زلال رشنه نک
گوکل قین لذید و شرین آب طلب ایدر یعنی اتم کوزه بکدشته بر دیان سلنج حال بوک
اول کوزه طوداغی بیدار نک اغرنی اوزره کجش اول یعنی اندن صوابش اول احکایت
اسکندر رومی پرسیدند اسکندر رومی سوال ایلدیلر بویله دیو که دیار مشرق مغرب
بچه رفتی که مشرق و مغرب و یارقی نه و جهریل طوتدک و حمد عالمی نیمه مستخر ایلدک که ملوک
پیشین راخیران و عمر و لشکر که سندن اول کلدن یادش ایلد خزینه لری و عمر و لشکری
پیش ازین بود بودند یعنی سندن زیاده ایدی و ایشان را و انلره جنین فتحی میسر
شد بونجیلین بر فتح میسر اولدی گفت اسکندر سوال ایلدله ایتدی بعون خدای
تعالی عالی اللهک عون و عنایتی ایلد هر مملکت را گرفتیم هر مملکتی طوتدم یعنی
مستخر ایلدم رعیتش را بنیاز زدم انک رعیتی انجتمدم و نام یادش یان
و یادش ایلدک نامی جز نیکوی نبردم ایلکدن بخیری ایلتمدم یعنی ایلک ایل یاد
ایلدم قطعه بزرکش نخوانند اهل خبر اهل عقل اول که بی بزرک و سعادتو
او قونلر و مقبول طوتلر نام بزرگان بزرستی برد که اولولرک ناینب قباح ایلد
ایلده یعنی نام مقبول لقا ایل یاد ایلده قطعه این هم بهجت چون می بکزد بود و کل
سی بیج و لایشی در چونکه کج و قانی اولور این همه دان مراد مصراع ثابندر غفلت
و خطا اولنیه تحت و نجت و امر نهی و کید و آرت تحت و نجت و امر و نهی یعنی حکم
و حکومت و کیر و و دار یعنی طمطراق و طنططه و صا و لیورت بونک استعمال بود در
غفلت اولنیه نام نیک رفتگان ضایع مکن کتشرک ایوادی ضایع ایلد بلکه
انکرک نامی ایلک ایل یاد ایلد تا بماند نام نیکت پایدار تاکه سنک ایوادرک دنیاده
پایدار و باقی قاله که غیر ملردخی سنک نامکی ایلک ایل یاد ایلده لر بیت نام نیکو کرمانند
زاد می به کز و ماند سرای زرنگار باب دوم در اخلاق درویشان یکی از بزرگان
پارسی را گفت اولولردن بری بر صبا ایتدی که چه کوی در حق فلان عابد
که فلان عابدک حقه نه ویرسن که دیگران در حق او که غیر لرائک حقه نه

بعطنه طعنه ایدل سخرها گفته اند سوزايشم در گفت اول پادشاه ايتدي بظايرش
 عيب نمي بينم آنک ظاهري اوزره عيب کورمزم و در باطنش عيب نمي بينم و آنک
 باطنش عيب بيلمزم قطعه برکرا جامه پارسا بيني هر کي ميکي پارسا جامه سي
 ايد کوره سن يعني ظاهر صالح اولاً پارسا دان ينک مرد انکار اني صالح بيل و ايو
 ظن ايدل نامعقول و اعتقاد ايلمه و رنداني که در نهادش جبيت اگر بيلمزم ايک
 که آنک طبعنده نه وارد در محاسب رادرون خانه چه کار محاسبک او ايجنده
 نه ايشي وارد در حکايت درويشي را ديدم بر درويشي کوردم و روی در زمين
 مي ماليد و مي ناليد و يوزني يره سور و ايلکرا ايد و ميگفت دخی ايدرا ايد و ياغفور
 يار حيم اي عاصره مغفرت ايد جي و اي بجا ره لره ترخم ايد جي الله توداني که از ظلوم
 و جهول جدايد سن بيلور سن که ظلوم و جهول دن نه عمل کلور که تراشايد که سکا
 لايق اوله انه کان ظلوما جهولا عذر تقصير خدمت او رددم در کايکه خدمت قصور
 عذري کتوردم که ندارم بطاعت استظهار ريرا طاعته استظهار طوتمزم بلکه
 سنک لطفک اعتماد طوتم عاصيان از کناه توبه کنند عاصيلک کناه دن
 توبه ايدر لر عارفان از عبادت استغفار اما عارف لر عبادت دن استغفار
 ايدر لر کويابر کز عبادت ايتشدر عابدان جزاي طاعت خواهند عابد لر اند و کلري
 طاعتک جزا سني استر لر من بنده اما بن بنده اميد او رده ام نه طاعت اميد
 کتورشم طاعت کتورشم و بدر يوزه امده ام نه تجارت و دکايه سوال کلشم متاع عمل
 ايدل تجارت کلمه ششم اصلع لي مانت ايل اشل بزم حقير ده شول سنه بي که سن
 اکالايق سن اول مغفرت و رحمت در که عاصي بنده لرک سندن اني رجا ايدر لر
 ولا تفعل بنا ما نحن ايل و اشل بزم حقير ده شول سنه بي که بزر اکالايقم
 زيار بزه لايق اولان خطا و عصيا غردن او تری عذاب و عقاب در اتا
 سن لطفک دن عفو ايدوب بزي جهنم دن ازاد ايدل بيت کرکشي و رجم
 بخشى روی سر بر استانم اگر بنی هلاک ايد سن اگر جرمي بفتيحه سن

یوزم

هر کي جامه پارسا بيني
 تقدير نده در
 نهاد موند طبع
 معنای
 محاسب عجب نمي
 بهش حال او نده
 معنای
 دانی فعل مضارع

حکایت

اعتماد معنای
 استظهار

در بنده سوال
 معنای در تیرگی
 دشمنی

ایل بنده لایق
 معنای

یوزم و باشم استانک اوزره در یعنی هرگز سندن یوز جورم بیت جو کل
 بنشر ما خاک استان شماس کجا روم بفرما ازین جناب کجا بنده را
 فرمان بنامد هر چه فرمای برانم بنده نک فرمانی اولمز و سنه یه قادی
 کل در هر نه که بیور رسن یوزم انک اوزره ام یعنی جمیع امر که مطیع و منقاد
 مصرع قول قجان طوئیسرانی که سلطان بیور ر قعطه هر در کعبه سائلی دیدم
 حضرت شیخ ایدر کعبه شریفک قیوسی اوزره بر سائلی کوردم که همی گفت و می گزستی
 خوش که اول سائیل جان دلدن جناب حقه توجیه ایدوب ایدر ایدی و حرارت
 ایدر خوش اغلر ایدی مقول قول بوبیت در من نگویم که طاعتیم پذیرای نم رتم
 بن دیمزم که بنم طاعتی قبول ایدر و اندن او تری بکا اجر و ثواب ویر قلم عفو
 بر کنا هم کشن بلکه دیرم که لطفک ایدر عفو قلمی کنا هم اوزره جک یعنی
 کنا هم عفو ایدر بنجه کلام طاعت ایدم دیمزم زیرا اصلا طاعتیم یوقدر بلکه
 جمیع افعالم خطا و کنا هم در اما سن کر مک ایدر عفو ایدر بیت مکر کوه مکست
 از کرمور اینجا نامید از رحمت مشنوی باده حکایت عبدالقادر کیدلار ایدم
 کیدلانو عبدالقاری کوردیلر قدس الله ستره العیزر که در حرم کعبه روی بر حصیا
 نهاده همی گفت که کعبه شریف هر منده یوز وینی خورده طاش لر اوزره قومش
 ایدر ایدی ای خداوند بنجشای ای افندی بو عاصی بنده که که ترحم ایدر و کرستوب
 عقوقیم اما اگر عذاب مستحق ایسم که بکا البتة عقوقت ایدر سک در قیامت
 نابیت انگیز باری قیامتده بنی کوز سر قویار بادر روی نیکان شرمسار
 نشوم تا که سنگ مقبول ترک یوزنده خجل اولیم قطع روی بر خاک عجز میکنیم
 یوزمی عجز و بچاره لک خاکی اوزره قویوب ایدرم هر سحر که بادی ایدر هر سحر
 وقتی که بل کلور یعنی اسرم مقول قول بودر ای که هرگز فرامشت نگنم ای که هرگز
 سنی فراموش المزم سمجیت از بنده یاد می اید عجب هیچ سکا بند کردن یاد کلور
 یعنی یاد ایدر مسین بیت ازین جانب فراموشی محالت از ان جانب نمی داغ

عبدالقادر سیلانی مشایخ
 عظامدن بک در مکه
 کیدلان شهر کراسمی در اک
 منتقل اولان یانیت ایدر
 مکه

انگیز حاضر در
 مکه

چه حالت حکایت دزدی بخانه پارسی در آمد بر او غری بر صالیک خانه سینه کلدی
 که اندن بر سینه او غریبیه چند نکه طلب کرد اول قدر که خانه ده الاجق سینه طلب ایلدی
 چیزی نیافت اصلا بر سینه بولدی زیر اول پارسی زیاده فقیر ایدی و لشک شد
 اول دزد و لشک و بحضور اولدی یا خود معنی بویل اول او را دن و لشک کندی بو تقدیر چه
 شد رفت معناسه در پارسی را خبر شد پارسیه خبر اولدی کلیمی که بران خفت بود
 بر کلیم که انک او زرنده یا غش ایدی در سبکدزدی دانداخت او کلیمی دزدک کلجک بولنه
 بر اقدی تا محروم نکرده تا که اول کلیمی اله و اندن محروم دو نیمه و معنی خود بویل اول
 تا که محروم اولیه بو تقدیر ده نکرده معناسه اولور قطعه شنیدم که مردان راه
 خدای اشتدم که خدا یونسک ارلری یعنی الله تعالی حفر تنگ دوستری دل
 دشمنان نکرده تنگ دو شمنهنگ کو کلنی طار ایلدیلر یعنی پیرشان خاطر اتمدیلر
 تراکی میسر شود این مقام بو مقام سکا و بو مرتبه فغان میسر اولور که باد و ستاند
 خلافت جنگ زیر او سترک و ستر ایلد خلافت و جنگ وارد که متقل اندرک
 ایلر خصوت ایدرسن مودت اهل صفایچه در روی چه دقفا اهل صفایک محبتی
 یعنی اولیاء الله که دوستی یوزده نه و آورده نه ایکی سیده علی السویه نه چنانکه
 از پشت عیب گیرند انجیلین دکل که سنک اردکن بحب طوطی لرو سنی زم ایده لر
 و پشت پیش میرد و سنک او کلمه زیاده او که لر یعنی تعلق و تواضع ایده لر بیت
 در برابر جو کوفند سلیم مقابل ده انزله سلیم و حلیم کوفند کبی در یعنی زیاده تواضع
 ایدر لر در قفا همجو کرک مردم خوار اتا قفاده ام بیچی قور و کبی در یعنی ذم
 ایدر لر اتا اهل الله بویل دکل در انزله مواجه و قفا برابر در بیت هر که عیب و کران
 پیش تو اور دشم دهر کیمکه غیر لوک یعنی سنک قنکه کتوردی و صایدی تقیر اتدی
 بی لکان عیب تو پیش و کران خواهد برد بشه سز سنک یعنی دخی غیر لر قننه
 الت کرک در مصراع مانه مردان ریایم و نه از اهل نفاق حکایت تنی چند از زوندگان
 سیاحت ایدجی صوفیلر دن بر قاج کر متفق سیاحت بودند سیاحت متفق اولدیلر

و شریک رنج رات و رنج و رات اور تق اولید یعنی که جمیع خصوصان هر ی برینه
ظهور معین اولیدر خودم که مرافقت کنم حضرت شیخ ایدر دیدم که اندر بولد تلق
ایلم یعنی اندر ایله سیاحت کیدم موافقت نکردند اما بکام موافقت ایلمید
یعنی یارلقه کفم ایتم اذکم اخلاق برزگان بدیعت اولورک کومندن و اخلاق
حمیده شدن بدیع و بعید در کروی از مصاحبت میکنان بر یافتن که میگرد
مصاحبتدن بوز جویرمک و فایده دریغ داشتن و فایده بی دریغ طوطی که من
در نفس خویش ریزان کند و داند این قدر قوت و سرعت می شناسم بو قدر
قوت سرعت اکرم که در خدمت مردان گمرد لرخز متنده یار شاطر باشم
بهادر و خدمت گذار یار اولم نه یار خاطر خاطر یوک اولیم شوم غریبی آن لم کن
راکب المواشی اگر بن مرکبه نجی اولیم یعنی سزک ایلد بمعنای اولوب مصاحبتکه
لیاقت اولیه اسعی لکم حامل الفواشی سعی ایدرم سزک غاشیه لر و کوزی کوترمک
یعنی خدمتکن ایدرم یکی از میان گفت چونکه بو قدر ابرام اتم اول اورتا دن بری
ایتدی یعنی قبول اعتد کلرینه عذر بیان اتدی بویله دیو ایزین سخن که شنیدی
بووزدن که اشتدک دلتک مدار کو کلکی تنک و بحضور طوطی که درین روزها
زیر ابو کوندره یعنی بو تعیینده دزدی بصورت صالحان در آمد بر دزد صالح
صورتنده بزه کلدی و خود را در سبک صحت مانتظر کرد و کند و سنی بزم
مصاحبتوز سکنده منتظم و مختلط اولدی بیت چه دانند مردم که در جامه
کیست ادملر نه بیور لر که جامه ده کیم در صالح میدر یوخه فاسق میدر نویسنده
دانند نامه جیت کابت لر بیلور که نامه ده و واردر از نجا که سلامت حال درویشان
نست اول سبیدن که درویشک حالک سلامتی در که تمام خلوص قلبه و صفای
خاطره مالک در مکان فضولش بنزدند اول دزده قبیح و نامعقول ظن التمدید
یعنی بود رویش دکل در بلکه بر فضولی که در دیدید و بیاری قبولش کردند
وانی صالح دیو یارلقه قبول اتدیلر بیت ظاهر حال عارفان دلفت عارفک

سرعت چایک معاشیه
سرعت در نفس خویش
حال بویکین کند و داند
بو معنی دخی قابل و جابین در
شاطر شطارت بولیکن بهادر
و خدمت گذار معنای استعمال
اول نور
غواشی جمع عاشیه تبرکی
بابوق
سک دزم مجاز زمره
معنای استعمال
اول نور
دلف جانه صوفیان

ظاهر حالی دلق در یعنی علامت ظاهره لری خرقه کیمک در این قدر پس که روی در خلقت
 اندر بود قدر نیز یعنی خرقه ایل عارف اولد قلی کافی در زیر اندرک یوزی خلقده در
 فی الحقیقه باطنی معوم اولمق لازم دکل در زیر عارف بالته دکلر بوبیت بطریق
 الاستهرا در غفلت اولنیه رباعی در عمل کوش و هر چه خواهی پوش عمل صالحه سعی ایل
 و ملبو ساند هرنه استر ایستک کی تاج بر سر نه و علم بر دوش باد شاید و صاحب
 دولترکی باشک اوزره تاج و اموزک اوزره علم قویغی تمغالو قفتان کی غمجلرک
 عادی در علم سوزده دوشور لر بوسوز اکلورده علم بونده سنیاق معنانه دکل در
 تمغامعنا سنده در که جامه لر بهر لر راهد پاک پاش و اطلس پوش عمل صالح ایل
 پاک و ریاسه زاهد اول و اطلس کی یعنی باطنک معوم اولون ظاهرک نجم اولور
 ضرر اتمز بونده مبالغه یوق دکلر مشغولی ترک دنیا و شهوتست و هوسس پارساق
 وزاهدک و نیایی و شهوتی و اوزدی و هوا و هوسس ترک ایلک در پارسایی نه ترک
 جامه و بس آنجق لطیف و جبر جامه کیمکی ترک ایلک دکل در در هر کز اعنند
 مرد باید بود زره ده بهادر که اولمق کرک بر محنت سلاح جنگ چه شود محنت
 یعنی قورقق اوزره جنگ سلاحی نه فایده زیر اناک ایلر بیل قورقوسون تمیل طریقی ایلر
 فی الجمله محصل کلام روزی ناشی رفته بودیم هر کون تمام اخشام دکن کتشر
 ایلک و شبانه بیای حصاری و اخشام وقتی بر حصاریک و بنده خفته استراحت
 ایچون یاغش ایلک دزدی بی توفیق سعادتمن اوغری ابرقو رفیق برداشت
 بر رفیقک ابرغنی کتوردی که بطهارت میروم که طهارت کیدرم دیوار و خود بغارت
 میرفت حال بوکا و خود یغیا کیدر ایدی بیت پارساین که خرقه در بر کردی پارسایی
 کور که اوزر زنده خرقه ایلدی یعنی صالح لر کیم خرقه کیدی جامه کعبه را جل خرقه کرد
 کعبه اوتسنی کوماشک جلی ایلدی یعنی اصلا اول لونده صالح لر لباسی پیر شدی
 نه کیم کعبه اوتسنی خرقه پیر شدی چند که از نظر درویشان غایب شد اول قدر
 ایراق کتدی که در ویشدرک نظرندن غایب و نابید اولدی بخرجی بزدید

فحایط
 خواهی فعل مضارع
 پارسایی یک معنی معراج اول
 قیدی اولندی سر و کت معنی
 ایچون که متصل اولان بابه
 نمانیه مصداق ایچوندر
 کتر غنذره معنانه در
 پای بونده دیت معنانه در
 پای درخت و پای دیوار
 سب
 جل ایدی ضرورت شعری
 مخفف قلندی حول
 معنانه در
 بر جرجی رفت تقدیرنده در
 که متصل اولان یا و حدت
 ایچوندر

و بیج حرفه کو چک صدق است که متعین اولان
با وحدت ایچند در مکه
تاریک دل وصف ترکی در

نقش می ده کردیم
معنا در مکه
منزلت مرتبه در

خطاب
ندید دست ده اولان یا
ایچند و هم بگویم ده معنی
سنگ تمام اولون مکه

منجمله نایک معنی در
مکه

اول حصار دن جواهر درخی قیمت سنه طلوع بر حقه او غور لدی و درخی برفت
بر برج اوزره چقدی تارون روشن شد روز روشن اولنج ان تاریک دل
اول قمره کو کل او در مبلغ راه رفته بود بروا فریول گمش ایدی و رفیقان بی گناه
و گناه نذر رفیق خفته او یوش ایدیلر بامداد ان علی الصبح بامداد بقلعه
بردند دو کلی سنی قلعه به التدید و بزدان کردند و زندان ایدیلر یعنی زندان
قودیلر عاقبت خلاص بولدق ازان تاریخ ترک صحت کفتم اول زمانده بری
صحت ترکی ایتدک یعنی یک ایدر مصاحبت اعلی ترک اتک و طریق عزت کفتم
و عزت طریق طوطی که السلامه فی الوحدة زینا سلامت و حضور وحدته
قطعه جواز قوی یکی بی دانشی کرد چونکه بر قومدن بری جاهل لق یعنی ابدی لقا
ایدی مانده که را منزلت مانده مهرانک آدب سز لکندن اول قومک ناولوسه نیکو
حرمت و عزت قالور انک قباحتی جمله نه ایر شور ندیدستی که کاوی در علف زار کور مدکی
بر کاو علف زارده بیایدیمه کاوان ده را گویند دو کلی صغر لر بی بولا شدر یعنی
انک بب ایدر دو کلی نه ضریر شور که علف زارک صاحبی کوروب دو کوب فوار قباحتی
برسی ایدر اما جمله سی مشتم اولور کفتم سپار و منت خدایر حضرت شیخ ایدر اندون
بو حکایتی استماع اتدکون سکه ایتدم عزیز و جلیل الله به شکر و منت که از فواید درویشان
محروم نمادیم که درویشک فایده لرندن محروم قالمدم اگرچه از صحبت ایشان وحید
اگرچه اندرک مصاحبتند و حیدر اولدم یعنی اندر ایدر مصاحبت میسر اولدی اما
بدین حکایت که گفتی اما بو حکایت ایلر که ایتدک مستفید گشتم مستفید و فایده مند
اولدم و امثال منرا و نیم کبیلر در عجم این نصیحت بکار اید دو کلمه عمرده بو نصیحت ایش کلور
یعنی ایش برار مشنوی بیگ نا ترا شیده در مجلسی برادر سرب ایلر بر مجلسی بر خجند دل
هوشمندان بسی جوق عاقلر کو کلی انجنور و پریشان اولور اگر بر که پر کنند از کلاب
اگر بر حوضی کلابدن یعنی کلاب ایلر بر ایلر لرسکی دروی افتد کند منجلا ب کلاب که
اول حوضه دوش انی پاک ایدر یا خود معنی بویر اول کلاب اول کلاب نایک اولور بو تقدیر

کند شود معنی از او حکایت ز ایدری همان پادشاهی بود بر زاید پادشاه بهرمان
اولدی چون بر سفره نشینند چونکه سفره اوزره او توردیلر و طعامه شروع ایلدیلر کمتر از آن
خورد ز ایدر طعامی اندن از رک یدری که ارادت او بود که آنک ارادتی ایدی یعنی بیچاره
ز ایدر یابلا کندن قرنی طونیم عیدی و چون بنماز برخاستند و چونکه نمازه قالدیلر
بشتر از آن کرد اندن زیاده رک ایدی یعنی قلدی که عادت ایدی تا ظن صلاحیت
در حق او زیادت کنند اول مرای بوجه ریای اندن او تری ایدی که تالخلق ظنی آنک
حقنه زیاده ایلدی لر بیت ترسم نرسن کعبه اعرابی قو قرم کعبه به ایر شمر سن
ای اعرابی کین ره که تو مبروی ترکست نرسن نیز ایول کسن کیدرسن ترکستانه ندر یعنی
پوریا یونی سنی حق تعالی حضرتته ایر شدر منز بلکه دخی زیاده بعد کسب اولوب
چون بمقام خویش باز آمد چونکه اول ز ایدر کیر و مقامه کلدی سفره خواست
تا تناول کند سفره طلب ایدری تاک طعامنه پیری داشت صاحب فراست اول
ز ایدر صاحب فراست بر سر طو تر ایدی یعنی وار ایدی گفت اول پسر بابا نه ایدی ای پدر
ای بابا در دعوت سلطان جیزی نخورد پادشاهک دعوتنده بر نشنن عیدم کل گفت
ز ایدر ایدی در نظر ایشان اندرک نظرند جیزی نخوردم که بکار اید بر نشنن عیدم که ایش
برایه یعنی مراد چه عیدم گفت پسر ایدی نماز را هم قضا کن فلد و غک غازی
دخی قضا اید که چیزی نکردی که بکار اید زیر بر نشنن ایلدک که ایش برایه یعنی حق
تعالی حضرتنه لایق برغان قلدک قطعه ای هنر یا نهاده بر کف دست آس هنر لرینی
الی ایسی اوزره قوش و اشکاره ایلدش که عیبها در گرفته زیر بغل عیب لرینی
قولتی الت قوش و اشکاره ایلدش که تاجه خواهی خریدن ای مغرور عجب صاتون
القی استرسن ای مغرور یعنی صاتون السک کرک درای غافل روز در ماندکی سیم
دغل عاجز لق و بیچاره لقا کوئی قلب و ناسزه سیم ویرد و درم اید یعنی ریا اید
اولان عمل اخرتده ثواب و درجات امید طو تم حکایت یاد دارم که در عهد طفولیت
حضرت شیخ ایدر یاد طو ترم یعنی خاطر مدیده در که طفولیت زمانده متعبد بودم

عبادت

زیادت اصفند زیاده ایدی
فارسید سر دنا اوزون
یازیلو سرب میله
اعراب صحرا ده اولنه دیر
متصل اولان یانیت
ایچوندر

بکار اید ایش برایه و ایش برایه
مفاتی

ای هنر نهاده منادی مخدوف

سیم دغل کچنر اقمه
عهد بونده زمان
مفاتی

عبادت اید و شب و کیم اید قالق اید و موی زهد بر پیر و زهد و پیر
حیرص اید و شبی در خدمت پدر نشسته بودم بر کیم بابام حضورنده او تودش اید
و همه شب دیده بر هم نهسته و دو کلی کیم کوز می بری بری اوزره بغلش اید و م یعنی
اول کیم صبا حد کن او یومدم و مصحف غیر نزد کنار گرفته و غیر نزد مصحف قوجا غده
طویش اید و م یعنی تلاوت اید اید و م و طایفه کرد ما خفته و بر طایفه بزم اطراف زده
اویش اید و م پدر را کفتم بابام اول حاله ایدم از اینها یکی سر بر نمی ارد بونل دن بری
باشی یوقاری قالدر میز که دو کانه بگذارد بر کی رکعت نماز ادا اید در خواب
غفلت جنان خفته اند غفلت خواننده انجیلین محکم اید و م در که کوی مرده اند که
دیرن بونل اولمش در کفتم پدرم چون که بدن بوسوزی افشیدی نصیحت طریقی اید بکا
ایتدا جان پدر ای بابانگ جانی تو نیز اگر بخفتی سن دخی بونل کی اگر او یوسید
به که پوشین خلق افقی یک ایدی که خلق عیسین دوش سن یعنی او یومق یک ایدی
خلق غیب انکده قطعه نبیند مدعی جز خوشن را مدعی و خود بین کند و ندن
غیری سنی کور میز که دارد پرده پندار در پیش زینا او گزیه کن ظن و عجب پردنی طوتر
یعنی خود پرستک انک دیده دل قشند پرده در که غیری کور میز که مانع قویدر اگر چشم
خدا اینی بنشیند اگر اول مدعی خدا کور بچک کوز بغشلیه لر بنشیندن علی الله
تعالی حفری در تعظیما صیفه جمع اید کتوردی نته کم روشن و ظاهر در نبینی
همچکس عاجز تر از خوش اول وقت هیچ کسی عا جز رک و حقیر کور میز سن بونده
صفت التفات و ادور من الغیب الی الخطاب حکایت بزرگی در محفل همی شودند
بر اولوی بر مجلس مدح اتدیل و در او طواف جمیلش و انک جمیل و لطیف
وصف لرندن مبالغه همی نمودند مبالغه کور ستر دیل سر بر آورد و کف اول که
باشی یوقاری قالدر می و ایتدی من انم که منه دانم که بن اول که یم که بن بیلورم
یعنی بن بنی سزدن یک بیلورم شعر عربی کفیت اذایا من تعدی عما سبقی
سن کفایت اولند که اذایا نندن ای شول که که سن بنم اید خوشی یلدی صایر سن

مولع لامع
مولع لامع
مغنا در مکه
شب خیر و صف نرسید
کنار بیدنده قوجا
مغنا در

جان پدر ای جان
تقدیرنده در مکه

بعضی سخن در کت قانع اولور
نما خطاب اید و تقدیر
التفات اولور مکه

خدا اینی و صف تر کسید اگر
متصل اولان یا مصلحت انجیلین

محاسن جمع حسن در مکه
نبینی فعل مضارع نفی طبر
نسخه نبینی بر نبیند
بعضی واقع اولور مکه

مجلس اراده مخصوص اولان
انده اولان يا وحده
مجلس
ايچوندر يکله

الحق طبرق صاحب حق حش
الحق طبرق صاحب حق حش
وجه شعله ازاري وجهه
نيز ايا اختري حله

نقش و نگاره اکی
بر معنای در معنه

لبنان عثمان وزن اوزره
بر طالع اسمی در

دشمن یک فتحی ایل
فصیح در معنه

یعنی سگ بکا بود جفاک شیر که خلق اور تا سنده بنی مدح ایدرسن زیرا اول مدح دن
بکا غرور و کبر و عجب حاصل اولور که اول مدح معنی ده بنم هلاک و حق دن دور اولوق لغه
سب اولور قال النبی صلی الله علیه وسلم احشوا التراب فی وجوه المداحین و قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم و یحک و طفت عنق صاحبک صدق صیب الله ذلیم
المقال علانیة بهذا اولم ندري باطنی بوسن کوردکک بنم ظاهر مددخی سن بنم باطنی
وقله متعلق اولان عالمی بیلدی اوله سبیدن بکا حسن اعتقاد اتمش سن قطعه
شخم بچشم عالمیان خوب منتظر بنم شخم عالمیلر کوزنده خوب منظر در یعنی
هر کس بکا صالح دیو اعتقاد ایدر و حسن ظن ایدوب بنی مدح ایدر و رخت باطنم
سر خجلت فتاده پیش لیکن باطنک خباثتدن حجالت باشی او کومد شمشیر
یعنی بن شرم سارم طاوس را بنقش نگاری که هست خلق طاوسه اول نقش
ونگار سب ایلر که انده وارد رنجین کنند و او خجل از پای زشت خویش خلق
تجین ایدر لاما او کند و نک زشت ایا غندن خجل در حکایت از صلحا جبل
لبنان لبنان طاعنه ساکن اولان صلحا دن بری که مقامات اودر
دیار عرب مذکور بود که اول صالحک مقاماتی عرب دیارنده مذکور ایدی و گراما
او مشهور و اول صالحک گرامتری مشهور ایدی بجامع دمشق در آمد
اول صالح شام جامع کلمی که جامع بنی امیه دیک ایل مشهور در و بر کنار
برکه کلاس و برکه کلاس نک کن رنده برکه کلاس اول جامعده بر باب
باننده واقع اولش بر حوضک اسمی در طهارت همی کرد طهارت ایدر ایدی
پایش بلغرید ناگاه قضا ایل اول صالحک ایاغی طیرندی و مجوس در افتاد
اول حوضه دوشدی و بمشقت بسیار و جق رحمت ایلر از انجا خلاصیت
اورادن خلاص بولوی جوغان را سپرداختند چون که غان تمام ایلدیلر یک از اصحاب
گفت اصحابدن یعنی مریدلر ندن بری شیخ ایتدی مرا مشکمی هست بنم بر مشکلم
وارد رفت شیخ ایتدی ان جیست اول مشکل ندن گفت اول مرید ایتدی

یاد دارم که تق بر روی دریای مغرب می رفتی یاد طورم یعنی الان بهم خاطر مرده
 در که کن مغرب دریاسنگ پوزنی اوزره کتدک و قدمت تر نشد و قدمک یا شر اولدی
 ایدی دکل که غرق اولدوک امروز بوکون جه شده اولدی بوکون که درین یک قامت
 اب که برادم بوی صوده از هلاکت چیزی غانده بود سنگ برشته هلاک کنند
 قالمش ایدی یعنی قریب ایدی که غرق اولدوک درین جه حکمت بونده حکمت واردر
 شیخ سرعجب فرورده شیخ چونکه اول که دن بوسوزی اشدی باشی تفکر یقه نشسته
 التدی و سب از تامل بسیار و جوق فکر دن صکره سیر اورو و گفت باشی یوقاری
 قلدری و اول مک جواب و یروب ایدی نشینده سید عالم اشته شرمین که عالمک
 سیدی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم گفت ایدی لی مع الله وقت نیم ایچون یعنی
 بکا مخصوص الله تعالی ایلد بروقت واردر لایسعی فیہ ملک مقرب و لانی مرسل
 ایلد وقت که بکا و ست و یرمز اول وقت ده مقرب ملک و مرسل نبی یعنی اول وقت
 بکا مخصوص در که بن اول وقتده حق تعالی حضرتنه بر مرتبه تقرب حاصل ایدرم که اول
 تقریبه نه ملک و نه مرسل نبی ایرشور و نگفت علی الدوام و حبیب اکرم علیه افضل الصلوة
 و الملك التحیات لی مع الله علی الدوام دیمدی و قتی جنین فرمود بروقت بوخلین
 که یوردی بجبریل و میکائیل نیر داختی اول وقت ده جبریل و میکائیل ایلد مصاحبت
 انزایدی و مقارنت و دیگر وقت با حفصه و زینت در ساختی و بروقت حفصه
 و زینت ایلد مصاحبت و مقارنت ایدرایدی رضی الله عنهما مشاهده الابرار بین
 التجلی و الاستار ایولرک یعنی مقبول درگاه اولندرک مشاهده سی و کرامت اظهار
 اقمه سی اشکاره ایلر نهان بتینده در می نمایند و می ریایند بر دم کولتر لر و یردم قاپر لر
 یعنی ستر ایدر لر بیت و بهار می نمایی و برهنی میکنی دیدار کی کولتر رسن و پیریز و ستر
 ایدرسن بازار خویش و اتش ماییز میکنی کند و بازار کی و بزم اشنیری تیز و زیاده
 ایدرسن یعنی عشق می و سکا میلمزی متضا عفا ایدرسن بیت شیدا ازان شدم
 که نکارم جو ماه تو ابرو غوغو جلوه کری کرد و دست شعر اشد من اهو بغیر و سید

وقتی کلام متد ایدس
 من مقول نکفت ملک

حفصه و زینت حب اکریک
 خاتونارندن و رضی الله عنهما
 می نمایند بونده متعدد بیت
 ملک

اهو فی فعل مضارع نفس متکلم وحده
 و در نمی بایندن احب معانات و
 ملک

مشاهده ایدرم شول که یک بنانی سورم و سید و سب سز یعنی مجموعی اشکاره کورم
 که بکا و سید اولمز فیلحقنی شان اضل طریقاً اول مشاهده سبب ایلکا
 بر حال لاحق اولور و عارض که اول حال سبب ایلد طریق بلکه کندومی که و ناپیدا
 ایدرم توجج نار تم بطفی برشته مراقبده یعنی عشق آشنه یقر صکره وصال صونیک
 سرپند سی اید اول اشقی سویندر لذاک ترانی محرقا و عریقا شول اجدن بنی کور رس
 کاهی عشق اشقی ایدر اینش اولد و غم حلاله و کاهی وصال این غریق اولد و غم حلاله یعنی
 محرقا و عریقا حال اولد و غم کور در اما ترانی دن رویت قلب مراد اولد و غم کور
 اول وقت ترانک معقول ثانی سی اولور حکایت منضمه یکی پرسید ازان کم کرده
 فرزند اول فرزندنی کم وضایح ایلشدن که مراد یعقوب علیه السلام در بر
 سوال ایلدی بویله یوا که ای روشن کهر سپر خردمند که ای روشن و لطیف اهل
 عاقل پسر ز مهرش پسر این شنیدی حکمت نه در که یوسف علیه السلام پسر اینی رایجی
 مهر دن اشکد حال بو که مهر ایلد ما بیند جوق مصافه واردن چهره در چاه کنعانی
 نزدیک اینی در که کنعان چاهنده کور مدک حال بو که چاه مصره شب زیاده قریب
 بلکه تمام بر منزل یوقدر بکفت احوال مابرق جهانست حضرت یعقوب علیه السلام اول
 که ریاضت بزم احوال و معجزه اظهار اندوکنز همان قالقبر برق کبی در یا خود معنی
 بویله اول جهانک برقی کبیراکی وجوده بیلادات تشبیه مخدوف در تقدیری
 جو برق جهانست دمی پیدا او کردم نهانست که اول برق بر دم پیدا ویر دم
 نهاندر انبیا و اولیاک احوالی دخی بویله در کهن بر طارم اعلا شینم بروقت
 اعلا و بلند طارم اوزره او تورم طارمدن مراد بونده فلک در مجاز یعنی کاهی
 فلک اوزره بلکه اندن بلند مکان اوزره جلوس ایدرم کهی بر جشت پای خود
 شینم بروقت کند و ایا غم ارقه سنگ اوزرنی یعنی ایا غم ارقه سنی کور مزم اکی
 در ویش بر حالی غاندی اگر در ویش بر حال اوزره قایدی که مراد تجلی و مشاهده
 سر دست از دو عالم برق شاندی انک او چنی اکی عالم دن سلک ایدی یعنی فراشت

شد سرپندی

حکایت

کهر بونده اصل
معنا در

معنای اول کور جهان
صفت مشهور و جهیدن دن
قالقبر معنای در

ایون

ایدر ایدر بایت یکدمه و بهار دوست مرد و جیرانش به است اول صحبت خیز کاخر
 دنیا قامت حکایت در جامع بعیدک بعیدک جامعده کلمه جند بر قاج کلمه بطریق بعیدک بشرک کلمه
 وعظ میگویم و غضا طریقی ایدر ایدم با جماعتی افسرده دل مرده کوکل اولش منجد
 یعنی فهم سز بر طایفه و راه از عالم صورت بمعنی نبرده و صورت عالمندن معنی به یول
 التمش بر طایفه دیدم کوردم که نفسم در نمی گیرد که نفسم یعنی نصیحت تاثیر اتمش
 و اتش گرم من نیم گرم اتشم در بهرم تراش ن اندک یا شش بهر منده اثر نمی کند اثر ایلن
 یعنی سوزمک اصلا تاثیر یوق در یغ امدم بکا حیف کلمه تربیت ستوان
 بت لره و حیوانله تربیت ایلک و این داری در محله کوران و کور لر محله سنده
 این دالقه و این فرو شلق ایلک و لیکن در معنی بان بود و لیکن معنی و شوق قیوس
 اچو ایدی و سلسله سخن دراز و سوز زنجیری دراز ایدی یعنی سوز کور محل ایدر
 در محله این ایت بوایت کریمک معنا سنده و سخن اقرب الیمن جبل الوری بر شاه
 قریب رکزش طمندن سخن بجای رسایند بودم سوزی بریر ایدر زرش ایدم که میگویم
 که ایدر ایدم و اعظ اولان حفر شیخ کند و کیدر قطعه دوست نزدیک ترا من نیست
 دوست یعنی حق تعالی حفری بنده بکا یقین رکدر وین عجب ترک من از وی دورم
 بو عجب رکلی بن اندن ایراغ حکم با که توان گفت که او نیلیم کیمه فیک ممکن در که اول الله
 عزه الهم در کنار من و من مهرم نیم کنارنده یعنی نیم ایدر بید که بران بنده جدا
 اولما امانده دور و کجورم و الله معکم ایما کنتم من از شراب این سخن است
 بن بوسوزک شربن یعنی بوسوزده اولاهالتدن مست ایدم و فضله قدح در دست
 و قدحک فضله سیلده ایدی یعنی بنوی سوز من تمام اتمش ایدم که رونده که کویجی
 یا خود بک دیمک اوله از کنار مجلس گذر کرد مجلس کنارندن گذر ایلدی و دور اخر
 و اخر دور دروی اثر کرد اول که به اثر ایلدی نعره چنان زد شوقندن انجیلین نعره
 آوردی که دیگران بموافقت او در خردش آمدند که غیر یل که موافقت اتمک ایل
 خروشه کلدیر و خامان مجلس در جوش و محسک حاملی یعنی بی فهم و بی شوقلری

انک سبب اید جوش کلدیل کفتم حضرت شیخ ایدر چونکه چال کوردم تعجیب ایتدم سجان الله
 با خبره عجب حال اولور که خبر و فهم اید اولان دو لر یعنی مجلس دن ایراغ اولندر در
 حضور معنی ده اول مجلس ده اندر حضور ده در یعنی فریددر زیر افهم ایدر لر و نزدیکان
 بی بصر و بصر و فهم سز نزدیکاری یعنی واعظه قریب او تورن احقر در و حقیقده
 اندر مجلس دن بعید لر زیر افهم انزل و قطع فهم سخن چون نکند مستمع مستمع چونکه
 متکلم سوزنی فهم ایدیم قوت طبع از متکلم مجوی ارتق متکلمدن طبع قوتش
 طبع ایدیم یعنی متکلمدن کلام قدرتی اولمز چونکن کور و مخاطب انک سوزنی جانق
 دلدن استماع ایدوب فهم ایدیم فسحت میدان ارادت بیار او ادتک واسع میداننی
 کتور یعنی واسع میدان بکنز ادتی کتور و جان دلدن سولین سوزی کوش عقل اید
 اصفا اید تا بنزد مرده سخن کوی تا کسوز بیلچی از طوب روره یعنی مرادی اوزره
 میدان سخته فضاحت و بلاغت غصص ایده بیت هر که او از همزه بانی شد جدا
 بی زبان شد که چه دارد صدق احکایت بشی در بیابان مک بر کبی مک بیابانده
 از یات بی خوابی غایت او یقوز لقدن پای رفتم غاند کتمک ایانم قلمدی یعنی مشبه
 اصلا قدرتم قلمدی و شتر با نرا کفتم و شتر با نرا ایتدم دست از من بدار بدن ال جک
 یعنی قوتی بر مقدار بورده او یویم قطع پای میکن پیاده چند رود و بجاره و قدر سز
 ایق پیاده نیم بر کره کیدر کز تحمل ستوره شد خجی حال بو که تحمل و صبر دن بترک دوه
 عاجر و زبون اولدی تا شود جسم فرمهی لاغر تا که بر فرمهی جسم لاغر اولای یعنی
 بر کم ارق اولنجیه دکی لاغر مرده باشد از سخی بر لاغر ستملقدن والمادن اولش
 اولور ای برادر حرم در پیش است ای برادر حرم او کده در حرامی در پیش
 و حرامی ارد کده در اگر رفتی بر دی اگر کتدک جان التک یعنی حرامی دن خلاص
 اولور سن و کر خفتی مردکها اگر بونده او بودک الدک یعنی او یسن سنی هلاک
 ایدر لر اگر کیدر ایست خلاص اولور سن اگر او یور ایست هلاک اولور سن
 دیکدر یعنی فعل مضارع معناسی مراد اولور بیت خوشست زیر مغیلان

سوزنی طوب یعنی شور که
 بنزد کلمه سنگ مفعول

حکایت

ستوه بونده عاجر و زبون
 معنای دور

خفت بونده خفتن
 معنای دور

براه

حکایت

گفت بودند گفتی معناه در
و گفتی کردی معناه در
یک کفلی ایست معناه اولی
بویله اولی

راه بادیه خفت کوچ کجسی صحرای بلند معین الله الله او بومق خوش و لطیف در
شب ریح و ترک جان بیاید گفت آتا جان تر کن و یک کرک یعنی کند و رضاسی ایل
جان دن امین قطع انگ کرک حکایت پاری را دیدم حضرت شیخ ابوبار پاری
گوردم بر کن رویا دریا کن رنده که زخم پلنگ داشت که قیلان زخمی طور ایدی
یعنی قیلان انی مجروح انش ایدی و بهیج دار و به غمی شد و بهیج علاج اید ابوبار پاری
و مدت باز مجبور بود و نچه زمانه اول جرحه مرین ایدی دیدم دینا شکر خدای
تعالی میگردم اول حاله عالی الله شکر اید ایدی و میگفت دخی اید ایدی الحمد لله
بعینتی گرفتارم الحمد لله که بر میبستی و بلایه گرفتارم نه بعینتی بعینتی گرفتارم و کلم قطع
کر مران از بکشتن دمدان یار عزیز اگر بن ضعیفی قتل انگه ویره یعنی بیره اول یار
عیز تا تو کوی که دران دم غم جام ضیقین دیمه سن که بکا اول دمه جانم غمی اولور یعنی
اصلا جان دن او تری غم میزم و الم جگر من گویم از بنده میکن چه کنه صادر شده
بلکه اول ایدرم میکن و بیاره بدن دل از رده و پریشان خاطر اولوی بکا همان انگ
غمی اولور بیت کرتار قدم یار کرامی نیکن جوهریان بچه کار دکرم بار اید حکایت در پیش را
ضرورتی پیش آمد که درویشک او کنه بر ضرورت کلدی یعنی زیاده لازم و مهم واقع
اولی کلیم از خانه باری بذر دید بالفور و بر دوشک خانه سندن بر کلیم او غور لری
حاکم فرمود که دستش را بپزند قاضی بیوردی که انگ ایست که صاحب کلیم صاحب
شفاعت کرد شفاعت ایلدی بویله دیو که من اورا بجل کردم که بن کلیم که حلال ایلدم
گفت قاضی ایدی بشفاعت تو سنگ شفاعتک ایلد حد شرع فرو نگذارم شرع
شرع حدی اشعه قویم یعنی الله تعالی نک حکمتی ترک انمزم گفت صاحب کلیم ایدی
راست فرمودی که جک بیوردی که انا هر که از مال وقف چیزی بزد د انا هر سیمه وقف
مال دن برسنه او غریبه قطعش لازم نیاید که قطع لازم کلیم که الفقری لایمک
شیئا نیز فقیر کند و سی برشیه مالک دکل در و لایمک و بر کیه مملوک دکل در یعنی
یعنی فقیر نیاده نه مالک نه مملوک در هر چه درویشان راست وقف محتاج جانت

بنده و عجب کنه صادر اولوی
که دل از رده شد از منم غم باشد
که اول یار عزیز بازنده حج

حکایت

در پیشگاه کرم معنی ده اول سنه محتاجی و فقیر که در دن دروغ اتمز احکم
 دست از وی بدانت قاضی چونکه بوسوزی استندی اندن ال جکری یعنی النی قطع نمکدن
 فراغت اندی و گفت دخی طعن ایل اول سارقه ایتدی جهان بر تو تنگ آمد بود جهان
 سنگ اوزر که طاری کلمش ایدی که دودی نکردی الا از خانه جینس یاری که سارقه ایلدک
 الا بوجینس بردو سنگ خانه سندن ایلدک گفت سارق ایتدی ای خداوند شنیده که گفته اند
 ای افندی اشمش مسین که ایتدی در خانه دوستان بروب دوستلرک خانه سنی سوپر یعنی
 خانه ده وار سه کتور و در دشمنان مکوب و دو دشمنلرک قیوسی فقر یعنی اندردن سنه
 نیشنه طلب ایلد بیت چون فردمانی بسختی تن بجز اندر مده چونکه سخته لقه فقر لقه
 عاجز قال سن و مضطرب اول سن تنگی عجزه و یرمه یعنی دست و پال کی عجزه ایلد
 او تورمه دشمنانرا پوست برکن دوست نرا پوستین بلکه دشمنلرک پوستنی صوی
 یعنی هلاک ایلد و سترک پوستنی صوی یعنی کورکن ال تا بومرتب سعی و اقدام ایلد حکایت
 یکی از پادشاهان پادشاهلردن بری پارسای را دید و گفت بر صالحی کوردی و اله
 ایتدی بهجت از ما یاد می اید همیشه سا بزدن کمک کلور می یعنی بی یاد ایدر مسین
 گفت بل پارسا ایتدی بل یاد ایدرم یعنی یاد اتم دیک اولور هر که خدا یرافرموش
 یکم هر که الله تعالی یرافرموش ایلیم بوسون تعلیق محال بالمال در زیر خدای
 فراموش اتمک یوق ایلانی دخی یاد ایلیمک یوق هر سود و انگش زدر خویش براند
 هر جانبه یل اول که که انی حق تعالی حضرتی عمره اسمی کند و قیوسندن سوره یعنی
 رد ایلیم و انرا که بخواند بدر کسند و اند و اما اول کسنگ قبولیدر مزبک هرگز
 انی کسی محتاج اتمز بیت حافظ اب رخ خود بر در هر سفله میرز حاجت ان
 بد که بر قاضی حاجات بریم حکایت یکی از صلحا صالحدن بری پادشاهی بخواب
 دید در بهشت بر پادشاه دوشنده و جنتده کوردی و پارسای را در دوزخ
 و بر صالحی دوشنده جهنمه کوردی پرسید اول صالح دوشنده بر که دن سوال
 ایلدی بویدر دیو که موجب درجات این چیست که بونک یعنی پادشاهک درجات

علیاب

بروب امر حاضر فتن
 سوپوریک معنانه در

پوتینی بونده کورک معنانه
 بعضی محله غیب معنانه
 بوسوز استر طریقی ایلد
 غفلت اولنجه

الکه زور خوشی تقدیر نده در
 بعضی شعله انگش بر نه انگش
 واقع اولور مکه
 رود فعل مضارع در ویدندن
 یکم معنانه

درجات اعلا کپوره در

حکایت

حکایت

درکات سفلی در

علیه ایرشک و مقبول جناب اولمق کبریا اولمغه سبب ندر و سبب درکات انچه
وانک یعی پارسا نک درکات سفلی به ایرشک سبب ندر بزه بیان ایل که ما بخلاف
این پنداشتم که دیناده بزبونک خلافتی ظن ایلدک نه عجب واقع اولمش گفت
اولدک صالح جواب و یروپ ایدی این بو پاشا هجرت درویشان هفت است درویش
حجت و رعایت انک سببی اید جسته در وان دخی اول پارسا بتقریب پادشاهان
پادشاهه تعین اولمق و محبت ایلک سبب ایلدرد و زرخ جهنده در قطعه
دلقت بجه کار اید و شیخ مرقع دلق و شیخ و مرقعک نایه کلور یعنی نایه
یرار خود از علمهای نگویده بر ما دار حقیقه درویش صالح ایسک کند و کی شیخ
عملترنده و مذموم خویدن پاک ویری طوت حاجت بکلاه برکی داشت نیست
کلاه برکی طوتق درویش کس ساکلاه برکی یکم حاجت و لازم کل در زیل
صورت اصلا اعتبار یوقدر درویش صفت باش و کلاه تری دار بلکه درویش
صفت اول و اخلاق حمیده حاصل اید و تیره منسوب کلاه طوت یعنی تتر کلاه کی
بونده کافر معنائ در نسته کم محل که قرینه در و هم زیان فارسیده اکثر محله تتر کافر
معنا استعمال اولور کند و معنائ دخی کلور که مهر و مشتیده واقع اولمش
سروری اخدس و معروف تا معنائ قید انمش رفیق اختیار اختا اند و کم معنی ده
مبالغه وارد نسته کیم یوقار و ده کجشد که انده دخی مبالغه وارد که محله تمام ملایمتی
دارد یوقار و ده کجس یومهره در مهره زاهد پاک باش و اطلس پوش حکایت
پیاده سروپا باغی و باغی چلاق یعنی زیاده قدر سر پیاده باه کاروان حجاز
کعبه شریف کاروانی ایل از کوفه بدر آمد کوفه شهر ندن طاشره کلدی اول کاروانی
ایل کعبه شریف کتک قصد ایدی و هم آه ماشد حضرت شیخ رحمه الله علیه اید اول
درویش بزه یولد اش اولدی خرامان می رفت و میگفت بو قدر فقیر اید اول درویش
صالح فرق کیدر ایدی و ایدر ایدی رباعی نه بر اشتی سوارم نه جواشتر زیر بارم
نه یلر دوه اوزره بنشم نه دوه کی یوک الشده ام نه خداوند رعیت نه غلام شهریارم

دلق جاست درویشان اگر متصل
اولان تا خطاب ایچوند

کلاه برکی بکونه کلاه در
که درویش کس کلاه

حکایت

حکایت

ندرت صاحبی ام یعنی نه پادشاهم نه پادشاه قولی ام غم موجود بر پاشی معدوم
 ندارم موجود اولان شینگ غم و معدوم اولان شینگ پریشان لغی طومرزم
 یعنی دنیا ایچون اصلا غم میزنم نفسی میزنم اسوده و عمری سرارم اسوده بر نفس
 اورم و بر عمری باشه کتورورم یعنی حضور ایل عمر سورم ما عاشقیم و بی سرو سامان
 و بی پرست قانع بهر چه باشد و قانع ز هر چه هست اشتر سواری گفتش دویه
 بخش بر که ترخا اول درویش ایتدی ای درویش کی مبروی ای درویش بو حال
 ایل قنده کیدرسن باز گردید و دون که بنی میری که سخیلف و مشقت ایل اولورسن
 نشینده درویش انک سوزنی استماع اقدی و قدم در بیابان نهاد و برقت
 و کاروانی ایل بیابان قدم قودی و کندی چون نخله محمود رسیدیم چونکه نخله محمود
 ایرشدک تو نکر اول اشتر سوار اولان توانگره اجل فرارید اجل ایر شدی
 درویش بیالینش فراز آمد درویش اول توانگره بالینه یعنی باقی او جنت تعیین
 کلدی و گفت دخی ایتدی ما بنی میری بر سخیلف ایل اولدک و تو بر بنی میری
 و اما سرک دده اوزره اولدک بیت شخصی همه شب بیما کریت بر کس و کل
 کیجه صبا بی دکن برخست نک باش اوزره اغلدی که انی اولور ظن ایلدی چون روز
 شد او بر دو بیمار بریت چونکه زور اولدی ناگاه اول اغلدی که اولدی و
 حق تعالی نک لطفی ایلدیرلدی یعنی صحت بولدی قطعه ای با اسب تیز رو که
 بخاند ای جوق تیز و سرعت ایلدیر یجات که یورلدی قالدی منزل ایر شدی
 که خرنک جان بمنزل برد که افسق و ضعیف خرن جانن بمنزل اتدی و هلاک
 اولقدن خلاص بولدی سر که در خاک تندورستانرا جوق تندرت لری که خاکده
 دفن کردند و زخم خورده نموده دفن ایلدیل و زخم میش که اولدی یعنی جوق
 که زخم یدین و خسته اولدین اجل ایر شوب اولدی و نجه زخم میش و مدت مدیده مریض
 اولمش که اولدی حکایت عابدی را پادشاهی طلب کرد بر عابد بر پادشاه
 طلب ایلدی عابد اندیش کرد عابد فکر ایلدی که دارومی بخورم تا ضعیف شوم که

مضارع
 مبروی فعل
 مخاطب
 کمر بونده کس دیدن
 مستعد امر حاضر
 نخله محمود
 معین اسم
 فرو بونده تحبب لفظ ایچون
 اولوق روشن
 فراز بونده قریب معنی
 تیز او وصف ترکیب

حکایت

برادر و بیم و هرسرت اینچنین تا که ضعیف اولم تا اعتقاد در حق من زیادت کند تا پادشاه
 ریاضت ایدی و صوم طوطی در دیو نیم حقه اعتقاد و محبتی زیاده ایلید آورد و اند
 حکایت کنور شد در که دارو قاتل بود و بخورد و بعد که اول عابد بدو کی دار و قاتل ایدی
 بدی و اولدی قطوانک چون بسته دیدمش همه مغز اول کسی که فستق کی دو کلی
 ایج کوردک یعنی تمام صال و مقبول حق ظن ایلدوک و جان و دلدن اک محبت
 و معتقد اولدک پوست بر پوست همچو بیان خبرک یوق که بیان کی پوست پوست
 اوزره ایدی یعنی سیرت نیکدن و اخلاصدن اصله بهر سی یوق ایدی بیازک
 اصلا ایج یوق در همان پوست پوست اوزره دن پارسا یان روی در مخلوق یوزی
 مخلوقه اولان پارسا پشت بر قبله می کنند غان یعنی اوقه لرینی قبله به و یروپ غان
 قلور یعنی کافر اولور لر مشنوی کسی که نیاید ز محراب روی بکمرش کواهی دهند
 اهل کوی کرت با خدا نیست روی نیان تویم پشت بر قبله در غار بیت جون
 بنده خدای خویش خداوند چونکه بنده کند و خوشی آقوبه یعنی چونکه ذاکر حق
 اولوب انک طلبنده اوله باید که بجز خدا نماند کرک خداوند غیری سنی بیلیمه یعنی لایق
 اولان بودر که اول که حق تعالی دن غیر سنی بیلیمه و طلب و محبت اقبه تا که اول که
 صادق اولاد سر ایزده محبت اوست دیده اینته دار طلعت اوست حکایت
 کاروانی را در زمین یونان نبردند و همان مملکتند حرامیلر بر کارواندن حرامیلر
 قیاسه نعمت و مال التدیر یعنی الدیر بازار کاتان را گریه و زاری کردند بازار کاتان
 گریه و زاری بق ایلدیلر و خدا و رسول را شفیع آوردند و الله تعالی حضرتنی و رسول
 حضرتنی شفیع کتور دیلر سودی نداد اما بر فائده ویرمدی بیت جو پیرون
 شد در دیتره روان چونکه جانی قره حرامی کاروان اوزره مضطرب و غالب
 اولدی جبرم دارد از گریه کاروان کاروانک اغلم سندن نه غم طوتر و نه تر حسم
 ایدر لقمان حکیم در ان میان بود لقمان حکیم مکر اول اور تاده ایدی یعنی کاروان
 ایدر سید ایدی یکی از کاروانیان اول کاروانده اولنلردن بری گفت لقمان

ویدیش ده اولان با خطا
 ایچوندر

پارسا یان لفظی روی
 روی لفظه مضافد

نخبر ده اولان یازانده
 در سه

کاروان

بیر و مضطرب و غالب
 معنا سندر

روان بونده جان
 معنا سندر

چنانچه ای کلمه چند از حکمت و مواعظت با اینان بکوی حکمت و وعظادن بوندن بر قیج کلمه
 سوبله باشد که طریقی از مال مادت بدارند اول که بر مقدار بزوم مالزدن ال طوت
 یعنی جمله سن المیه لر در یغ باشد که چندین نعمت ضایع گردد حیث اول که بود در نعمت
 و مال ضایع اول لقمان گفت لقمان حکیم ابتدی در یغ کلمه حکمت باشد حیث
 حکمت کلمه نه اولور که ایشان گفتن که انله دیمک زبیرا اصلا تاثیر بود قطعه
 اینی موریانه بخورد بر اینی که پیدی یعنی پاستندی نتوان بر داز و بصیقل زنگ
 صیقل ایلر اول ایندن پاسی کجور مک ممکن دکلر با سیه دل چه سود گفتن
 قرالو کلمه و عطا و نصیحت ایلک نرو داینس در سنگ ایندن دوزلش میخ
 طاشه یا غز یعنی سیدن دل نصیحت ایلک طاشه میخ اینس یا غمه بکرز قطعه
 بر روزگار سلامت شکستان دیاب سلامت و حضور زماننده فقیر لره ایرش
 مراد لرین حاصل و خاطر لرین متلی ایلر خاطر مکین بلا بگرداند زیر امکنیک شکسته
 خاطر لرین صریق یعنی مسرور ایلک بلای دوزلر یعنی دفع ایدر بیت دعای کوش
 شنب بلا بگرداند جرابکوش چشمی عابثی نگر جوسایل از تو بزاری طلب کند
 جبری چونکه سائل زاریق ایلر سندن بر شنه طلب ایلر بده و کمره ستمگر بزور بستاند
 و بیرون ظلم ایلر وقوت انی سندن الور حرامیلر بازار کانلر دن ظلم و زور
 ایلر دقلی کبی حکایت چند کمرایشیخ اجل اولقدر که بکا شیخ اجل شمس الدین
 ابوالفرج جوزی قریح باباسی جوزه منسوب اولان شمس الدین ترک سماع فرمودی
 سماع ترکین بیور ایدی و مجلوت و غرلت اشارت کردی و خلوت و عزت اشارت
 ایدر ایدی عنقوان شبایم غالب امدی یکینک اولی بکا غالب کلور ایدی یعنی جوانلق
 مانع اولور ایدی و هوا و هوس طالب و هوا و هوس طالب کلور ایدی یعنی بکارن اولور
 ایدی ناجار بخلاف رای قدیمی بی بالظهوری شیخ زاینه مخالف بر قیج قدم بر قیج کیدر
 ایدی و از سماع و مخالطت خطی بر گرفتگی و سمار و اختلاطدن بر خطا و دوق طوتر
 ایدم یعنی سماع ایدر ایدم و چون نصیحت شیخم یاد امدی و چونکه شیخ نصیحتی خاطر
 کلامی

کرد شود معنات
 درست

موریانه غول با سدر
 که اینی دنگ دنگ ایلر
 زنگ مطلقا

سیه دل وصف طبع صحیح
 ترکیب بدین معنات
 بر بونده بر

دیاب بونده ایرش
 معنات در کلمه و بیون

معنات در کل
 جبر بونده پاره صریق
 معنات در

شدید لام ایلر اجل
 اولور معنات
 عنقوان هر شک
 اولی منه

کدی گفتی ایدر ایدم بیت قاضی از با ما نشیند بر فشان دست را قاضی مجلس ده اگر
بروم اید و توره انی سلکری یعنی سماع ایدر محتسب کرمی خوری معذور دارد مست را
محتسب اگر شراب ایچ مستی معذور طوتر یعنی انجمن بیت رقص بر شعر تر و ناله فی خوش
باشد خاصه رقصی که در آن دست نکاری گیرند تا شبی مجمع قومی رسیدم تا که
بر کچر قومک محبتن ایر شدم که در میان مطرب دیدم که اول اور تاده بر مطرب کوردم
بیت کوی رک جان می کسدر زخم سازش دیر سن که جان طمر فی قطع ایدر انک سازنک
زخم سی شوید ناساز ایدی که انی اشیدن زیاده المدن کویا بسلامک اولور ایدی بونده
مبالغه تامه دارد ناخوشر از وازه مرک بدر او ازش انک اوازی بابا اولومی اواندن
ناخوشر که وقیع رک یعنی بر که باباک اولدی دیر لرادل که نه بجحضور اولور معلومدر
اگر اول مطربک اوانی اتش اندن زیاده بجحضور اولور ایدی کاهن انگشت حریفان
از در کوش کاهن اول مجلسه اولندرک بر معنی انک قبیح صوتنی اشیمکدن او تری
قولقلرنده ایدی و کاهن بر لب که خاموش و کاه انکر بر مغنی لب اوزره که خاموش
اول دیو شارت ایدر لر ایدی بهاج الی صوت الاغانی الطیبه مفیترک ایر لر نک میل
اولور انکر صوتی لطیف و خوش اولدی ایچون وانت مغنی ان سکت تطیب حال
بوک سن بر مغنی سنکه اگر سکوت ایده سن لطیف اولور سن بیت بنیند کسی در سماعت
خوش بر که سنک سماعکده خوشلق و سرور کورم مکر وقت رفتن که دم در کشی مکر نک
وقتی که نفسی جکه سن یعنی خاموش اولور سن اول وقت سنک سماعکده اولان حضور ایدر
مهر اغانی موتدن کنایت اولقی جائز در مشنوی جو در اواز آمدن بر بط سرائی
چونکه اواره کدی یعنی ایر لمغله باشلدی اول قویر ز جالبی کنجدار اکفتم از بهر
خدای او صاحب اترم الله ایچون زیبقم در کوش کن تا شنوم قولقلده زیوه ایلده
یعنی قولغی زیوه ایدر ایلده تا که بوناسان مطربیک هر که صدقنی اسماع ایتیم یادرم بکشی
بیرون روم یا لطیف ایدر قبونی اج تا که طشه کیدم فی الجمله پاسر خاطر یاران را محصل
کلام دوستر که خاطر بنی صیانت ایچون موافقت کردم انکره موافقت ایدم و شبی

فی هذا النص جمیع نظر الاغانی
اغنیه جمع غنا که این غنائت در مس
والاغنیه الغنا و جمع الاغانی
جویری
القوت مذکر والداء
جمع الیضیبه المذکر مکمله
بر ط سرائی وصف کیدر
زیبق در کوشم کن تقدیرنده در
زیبق زیق مغاندر

بچندین مجاهده و اولی که بود در تحت ایلد بر روز آوردم روز دهم کتوردم یعنی صباح چقدرم
 قطع نمودن بانگ بی هنگام برداشت مؤذن وقت سزاوارت قالدردی یعنی بی وقت از آن
 دیرمکه شروع ایلدی نمی دانند که از شب چند گذشت اما بیلیم که کچه دن نمقدار که پیش در
 درازة شب از شرکان من پرس اول کیمیک اوز نلغنی نیم کر یکمیدن صوب
 که یکدم خواب در چشم نگشتت زیرا اول کیم بر دم اولیقو نیم کوزمده طولیمت در یعنی
 بر نفس او یومدر بامدادان بحکم تبرک علی الصباح که بخشیش حکمی ایلد ستاری از
 برودیناری از مکر بکشدیم باشمدر برد و لبند جوردم و کمر دن بردینار چقدرم
 و پیش معنی بنهادم و اول ناسان و برادران اولامفتی نک اوکنه قودم یعنی احسان
 ایلدم و در کنارش گرفتیم و انی قوجانمده طوتم واکه تمام محبت اظهار ایلدم و سی
 شکر کفتم و جوق شکر دیدم یاران ارات من در حق آن مجلسه اولان یار لر
 اول مغنک حقنده نیم محبت و رعایتی برخلاف عادت دیدند عادتک خلایق اوزره
 یعنی غلته مخالف کوردیدر زیر مغنیدن اصلاح خط اولمندی که بوقدر التفات و رعایت
 لایق اولد برخفت عقل من بواشی نیم عقلک خفت اوزره حمل کردند نسبت ایلدیر
 و نهفته بنخندیدند و خفته نیم بو حال کولیدیر یکم از ایشان اندون بری زبان
 تقرض دراز کرد طعن اوزارتی و ملات افغان کردن و ملات امک شروع ایلدی
 بوید دیو که این حرکت را مناسب زای خردمندان نکردی که بو حرکت عاقلان را این
 مناسب ایلد که خرقه مشایخ که شیخ لر خرقه سنی که مراد بونده احسان اتدوکی دشار
 بچنین مطری دادی بونجیلین بر قبیح مطربه ویردک که در همه عمرش در می در کف نبود
 که دوکل عمر نه انگ او جنده بر دم اولمشر یعنی اکاک که بر دم ویرمشر و قراضه
 در دق و دفته بر قراضه اولمشر مثنوی مطری دور این نجسته سرای بو مطرب
 بو نجسته و مبارک سرایدن ایراغ اولسون کس دو بازش در یک جای که
 اول مطری بریده اکی کره کورمشر و هرگز بریر اکی کره دعوت اولمشر راست
 چون بانگش از دهن برخاست و دغری یعنی برادر غردن چونک انگ اوازی اغرنون

ارادت میل محبت
 معنائی در

خفت نیجکک
 ثقلک ضدید

تقرض طعن معنائی در
 بعضی سخنده حال درویشان
 واقع اولور
 قراضه التون خردوسی که
 متصل اولان اجنه وحدت

ایچوندر
 مطربی ده اولان یا وحدت
 ایچوندر خطاب

ایچوندر و کلام بی متعلق
 نمانیده و باز لفظ
 اولان ضمیر غایب که
 قریب در

جقدی

این خطبیه
 در روز پنجشنبه
 در شهر تبریز
 ایراد فرموده شد

چقدری و ترنم آنکه باشدی خلق را موی بر بدن برخاست انده اولان
خلق موی اول صوتک هولندن بدنی اوزره قالقدی مرغ ایوان از هول او بر
ایوانک مرغی اول صوتک بیت و هولندن اجدی یعنی اورکدی مغز ما برد و خلق
خود بدید اول قیبع و ناسان مطرب اوز ایل بزم بینمزی السدی و کند و بونغانی
یرتدی بوسون لر شیخ سعدی حضرت طعن ایدن که جانبش ند که حضرت شیخ
انک اغرندن بیان ایدر معلوم اولاکه بوحکایت شیخ سعدیک کند و نه واقع اولدر
کفتم حضرت شیخ ایدر چونکه اول کسک بو طعن کوردم اکه جواب و یروب ایدم مصلحت
انست که زبان تعرض کوتاه کن معقول اولدر که طعن و تعرض دلی قصه
ایده من حکم انک اول سبب ایل که مراکرات این شخص ظاهر شد بکا بوشخصک
کرامتی ظاهر اولدی یعنی بو مطرب بنم فائده مه سبب اولدی که مراد ترک سماع در گفت
اول طعن ایدن که حضرت شیخ ایتدی مرا نیز بر کیفیت این مطلع گردان بنی دخی
بونک نت لکی و حقیقتی اوزره مطلع ایل تا ممکنان تقرب نماییم تا دو کلیم تقرب
کوستره لوم یعنی بو خصوصه کنی تصدیق ایده لم و بر مطایبه گرفت استغفار کنیم
و شول بر لطفه اوزره که کتدی یعنی واقع اولدی استغفار ایده لم کفتم حضرت شیخ
ایده اندره ایدم مرا شیخ اجلم بکا بنم اولورک شیخیم بارها ترک سماع فرموده بود
کرات ایل سماع ترکش بیورش ایدی و موغظا بدیع و اخ وافر و عطار گفته ایش
ایدی و مجلوت عزالت اشارت کرده و خلوت و عزالت اشارت ایلش ایدی در سماع
قبول من نیامده اما بنم قبول قول اغمه کلیمش ایدی یعنی شیخک نصحتی قبول ایش
ایدم امشب لکن بویکجه مرا طالع میمون بکا مبارک طالع و نجت میایون دخی
قولو و سعادت لو نجت بدان بقعه بو موضع ده رهبری کرد رهبرک ایدی
تا بدست این مطرب بابو مطربک النذن توبه کردم توبه ایدم که دیگر بار که کتره
دخی کرد سماع مخالطت نکردم سماع و اختلاط طرفه طولیم یعنی بالکلیه فرغت
ایدم قطعه اواز خوش از کام و دبان و لب شیرین خوش و لطیف اوان

این شخص مطربیت که در این
نحیه برای تقدیر شده

سنی فعل مضارع مخاطب در
حکم و بنده سبب معانیه در
گردان بونک کبی محل و کن معانیه در
مطایبه لطیفه اگر متصل اولان جمله
و حدت ایدندر
اجلم ده لاشده در
میمون مبارک معانیه در
گفته بود تقدیر شده در
نیامده بود تقدیر شده در
میایون قتل معانیه در

شیرین لبیدن و شیرین دیاندن و شیرین طمقدن یعنی محبوبک اغرنندن لطیف صوت
 کرنغی کند و ورنه کند دل بفریبده اول صفتلو گوینده اگر نغمه ایلیه سماع ایدند و ک
 کوکلی الدری یعنی میل ایدور و پرده عشاق صفیان و جوارست اگر عشاق و صفیان
 و کر حجان پرده سیدر یعنی بواوچ مشاهدن سر اغاز ایدر سه ده که بوندل لطیف مقبول
 معاملدن از خنجره مطرب مکروه نیز سیدر مکروه و قیسع بوز غازندن یراشمنر حکمت
 لقمان را گفتند لقمان حکیم ایتدی یلر ادا ب از که امونحتی ادبی کیمدن او کرنگ
 گفت لقمان حکیم ایتدی از بی ادبیان ادب سزلردن او کرندم هر چه از ایشان در نظرم
 ناپسند امد شول و جهیل که هر شنه که اندردن نیم نظر مده نامعقول و نامقبول
 کلدی از فعل بترکردم انی اشلکدن بر پهنرو اختران ایلدم قطعه نکویند از سر
 بازیچه حرفی یاریجه او چندن لعب و لطیفه ایل بر محل ده بر حرف دیغر کر پندی
 نیکر د صاحب پوشش که اول حرفدن عقل صاحبی بر نصیحت طوطیه یعنی لعب ایل
 بر حرف دیسر لر صاحب عقل اولان که اندن مستنصع اولور و کر صد باب حکمت پیش
 نادان اما اگر نادان اولندن یوز حکمت یا بس او قویسن و دقایقه و حقایق سولیسسن
 بخوان ایدش باریجه در گوش اول نادانک قولغه اول جمله حکمت یاریجه و لعب کلور
 اصلا اندن شنه حاصل ایلر بیت بگفته گفتن پیش کم فهمان ز حکمت بکمان
 کو هر چند از جواهر ریختن پیش خست حکایت عابدی حکایت کشته بر عابدی حکایت
 ایدر لر که بشی ده من طعام خوردی که بر کبی اون یتمن طعام یدی و سحر ختمی کردغان
 کردی و صابو دکن غازه بر ختم ایلدی صاحب دلی شبنده و گفت بر صاحب دل
 اشتهدی و ایتدی اگر نیم نانی بخوردی و نجفتی اگر اول عابد همان بر نایک نصفی
 سیدی و او سیدی بسیاران فاضلتر بودی جو قمر تبه اندن ثواب لرک اولور ایدی
 قطعه اندرون از طعام خالی دار ایچکی طعامدن حالی طوت یعنی جو قمر تبه تادرو
 نور معرفت بین تا اندن معرفت نورنی کوره سن و دوق حاصل ایده سن
 تهی از حکمت بعلت ان به حکمت و علمدن پوشش سن اول سبب ایلر که بر از طعام

تأیین

سر و طرف معنی در
 سقام طبع معنی در
 صحیح کاف و عربی ایدور
 بفریبده یا بکشت
 اولی بود که شیرین لفظنه
 دیان کام لفظنه مصروفی
 اول در
 ضحیه بوز غاز معنی در
 ناپسند یا پسندیده
 معنی در
 بخوانی یک معنی مصرع
 اول قید اولندی سهرولت
 ایچوندر
 در گوش در گوش
 تقدیرنده در
 مذنونک شده سی ایل
 بونده یتمن معنی در
 خوردیده و گردیده اولان
 یا حکایت ایچوندر

مطالع رابعه اولان بینی
بورون معنانه درسته
الهی ده اولان یانست
ایچون درسته

فریبده قیاس معنانه در
خلقده بوند زمره معنانه در
زبان زانک قیاس
فصیح درسته

معقول اعتماد و بی معقول
اعتماد معنانه در
معقول

عیب جوان و صفت کبیر
مفردی عیب جوی در

تا بنی زیر اطعامدن یوز که دکن ملوس ایلده حکمت انده نیمه قرار طو تر حکایت بنش
الهی حق تعالی حضرتک ترجمی و احسانی کم شده را در مناس مناسی و معاصیده
کم و ضایع اولش بر کسب چراغ توفیق فراراه داشت توفیق و هدایت جرائنی
بولنه یقین طودی یعنی لطفی ایلر که انصاف و یردی که حمله قیاسدن توبه و استغفار
ایدی تا خلقه اهل تحقیق در آمد تا که اول که اهل تحقیق خلقه ننه کلدی
یعنی صوفیون زمره قریب که کلوب بر شمع مرید اولدی بچین صحت درویشان در و شکر
مصاحبتک مبارکلی ایلر و صدق نفس ایشان و اندک نفک صدق ایلر دایم اخلاش
انک قیس و مذموم خویری مجاهد مبتدل کشت ایو خویله مبتدل اولدی و دست از هوا
و هوکس و هوا و هوکس دن انی کوتاه کرد قصه ایلدی یعنی فراشت ایدی و زبان طاعتان
در حق او در ان اگر چه اول که صدق و اخلاص ایلر طاعت شروع ایلدی لکن
طعن ایو جیلرک دلی انک حقنده در ان ایدی بویله دیوا که همچنان بر قاعده
اوست که اول که انجیلین اول اولان قاعده اوزره یعنی ینه اولکی کسی درو زهد
صلاحش بی معقول و انک زهد و صلاحی اعتیاد سزدر بیت بعد از توبه توان رستن
از عذاب خدا توبه عذری ایلر یعنی توبه سبب ایلر حق تعالی حضرتک عذابدن
قورتلدی ممکن در ولیکن می توان از زبان مردم رست اما خلقک عذرا باندن
خلاص بولمک ممکن دکل در چون طاقت جور زینها نیار و اول که چونکه دللر جور
طاقت کتور مدی یعنی طعن ایو جیلرک طعن تحیل ایلدی شکایت پیش پیر
طریقت بر د طریق بر نیک فتنه شکایت ایدی یعنی واروب شیخ شکایت
ایدی شیخ بکمریت شیخ چونکه انک شکایتی کوردی اغلدی و ایتدی شکر
این نعت چگونه کذاری بونعتک شکر نی نیمه ایدرسن که بهتر ازانی که پندارند
که اندن یلرک سن که سنی صانر لر یعنی ظن اتو و کلرندن ایوسن قطعه جند کوی که
بد اندیش شود نیمه بر دیر سن که بد اندیش و حسود عیب جوان منه مسکین اند
بن مسکینک عیبی یستجید رس که بخون ریخته بر خیزند کاس کاس نیم قانمی دو ملک

که کاهن مخفف در

باشی فعل مضارع مجزئ

مردمی مردمی بود معنی در

بعضی سخنده بودی واقع

مردمی سیرینه

جیران جار لفظی جمع در

معانی معانی در قوشی

دیگر معنی

تحقیق بن معانی اگر چه

پنهان اولی و عیب لری

ستر ای جیم

سر استر و اعلان علق جمع

واسرار و اعلان اول مقدمه جایز

و تقدیر به یک سیده مصدر اول

معنی اگر چه اعتبار اول

ظاهر بود در عالم الغیب

کنند و معنی معروفه

حکایت

قالقرین بنی هلاک انکه قصد ایورلدیون شکایت ایورسن که بید خواستم نشینند

کاهن نیم عیسی طلب انکه او تور لرین بنی غیبت و مذمت ایورلدیون بحضور اولورسن

نیکی باشی و بدت کونید خلق اما سن او یواوله سن و خلق سکایر امر دیه لرین سنی

دقم ایوره لر بو حال سکایک و فائده لودر به که باشی و نیکت بینه اول حاله لریر امر

اوله سن اما خلق سنی کوره لرین حقیقه سن صالح اوله سن و خلق سکافاسق

دیه لر بو حال یگور اندن که سن فاسق اوله سن خلق سکاصالح دیه لر بیت جوروی

پرسیدنت در خداست اگر چه برکت بنیستد راست و لیکن مرابین و لیکن بنی کور

که حسن خلق ممکنان که دو کلی لک حسن خلق در حق من بکمالت نیم حقه کمال ایورسن

ومن درین نقصان حال بو که بن عین نقصانده ایم بیت کرانها که من کفنی کردی

اگر اول نیکی لری کین خلقه ایتم ایوی انری ایدیدم نکوسیرت پارسا مردی

ایویرتلو صالح که اولور ایورم انی مستر من عین جیران و الله بعلم اسراری و اعلائی

لیکن الله تعالی حضرت عز اسم نیم سر لری و اشکاره لری بیلور قطعه در بسته بروی

خود ز مردم خلقدن کند و یوزمزه قیو بغلش یعنی غزلت اختیار انشتر تا عیب

نکسترنده مار که بزم عیسری دو شمه لرین عیسری مطلع اولوب فاشر اتمیه لودر

بسته چه شود عالم الغیب قیو بغلش او فائده عالم الغیب یعنی الله تعالی حضرت

دانای نهان اشکار ازین عالم الغیب اشکاره بی و نهان بیلجیدر ایلیه قیو بغلش

نه فائده حاصل اولور حکایت کله کردم پیش یکی از مشایخ شایخدن برنگ قتنده

شکایت ایلام بویله دیو که فلان در حق من کوی داده است بفاد که فلان که

نیم حقه فسق ایطانلق دیر شد لرین فاسق دینشد گفت بسلامت خجل کس

حضرت شیخ بکایفیت طریق ایوی سن اول که بی صلاح ایله خجل ایورین سن صالح

اول کسنگ حقه نامعقول سوز سولمک قادر اولیه رباعی تو نیکی روش تابد

باش سال سن ایوروشلو اول تا یرمز صابقی یعنی سن صالح اول تا دشمن

بنقص تو گفتن نیابد مجال سنگ عیب و نقصانک سولمک مجال و قدرت بویه

جو

بد کمال وصف ترکیب

نیکی روش وصف ترکیب

جو اینک بر مطبوستیم زیرا کوره چونکه قویوزک اینک و صداسی راست و افق
 اولای از دست مطرب خورد کوشمال مطربک النون چن کوشمال بر عین عین
 زیرا اصلا که احتیاج فالز بیت کراتی که دشت کویدمرغ و کرنیستی کوبرد باد
 سنج حکایت یک از مشایخ شام دمشق شهرنگ شیخ لریدن برینه پرسیدند که
 حقیقت تصوف چیست سوال اید یار که تصوفک حقیقتی نذر و حقیقه صوفی
 کم دیر لرکت اول شیخ ایدی پیش ازین بودند اول یعنی بزم زمان نمودن اول طائف
 بودند در جهان جهمانده بر طایفه و اراید یار کننده بصورت و بعضی جمع اول طائفه صورت
 پرکنده و معنی ده جمع ایدیل یعنی باطنی محبت الله ایدله و زهد و صلاح ایدل معور ایدی
 اما ظاهر لرین اصلاح اتمکدن فراغت اتمش ایدی حقیقه تصوف بود و بونک
 ایدل متصف اولنل مقبول حق اولان صوفیون در بیت جو بیت المقدس درون پر قیام
 رها کرده دیوار برون خراب امر و زقومی اند اما بونکون یعنی بزم زمان نموده بر قوم
 وارد در بطن جمع بباطن پرکنده اند ظاهر ده جمع و باطنده بریشان در عین ظاهر لر
 صوفیون لباسی ایدل راست و ریا ایدل اولان عمل صالح ایدل راسته لیکن باطنی محبت
 ماسوی ایدل و کبر و عجب ایدل خراب و بیاب اولمش بیت مرا ای که چندین ورع می نمود
 بدیدند بیچش در انبان نبود قطعه جو هر ساعت از تو بجای دود دل چونکه هر ساعت
 قلبک بریره گیر و ویردم قرار و آرام اتمز بطنهای اندر صفای بینی بو حال ایدل تنها لقمه
 و خلوتده بر صوف و ویردق کور منرسن کرت مال جا هست و زرع و تجارت اگر سنگ مال
 و منصبک و زرع و تجارتک اوله یعنی ظاهر بونکره مقید اولسن جو دل با خداست
 خلوت نشینی اما چونکه دلک خدای ایدل در عین قلبده محبت الله و نغیر نشه بوقدر
 خلوت و تنها اولور رسن اصلا اول تجارت و منصبک و سایر اشغالک زبانی اولن
 نهایتی کشته و حدت اولور رجال لالهیه قیامه و لایع عن ذکر الله حکایت
 یاد دارم که در کار وانی خاطر مدده طو ترم که بر کار و اندامه شب رفت بودم حضرت
 شیخ ایدر دوکان کجه کشش ایدم و سحر در کنار پیشه خفت و سحر و قتی بر پیش کنارنده

بر مطبوستیم ایدل فصیح
 و ختم ایدله جایز و قویون
 معانی در

کوشمال قویون بوق
 لیکن تا ویب معانی در
 استعمال اولور

قیام قلبک جمعی در

خلوت نشینی و صف ترکیب
 خلوت اولان یا خطاب
 اگر متقبل اولان چونکه
 ایچوندر معنی بویله اولور
 قلبک الله ایدل در خلوت نشینی

یاغش او پیش ایدم شوریده که در آن سفر همراه ما بود بر شوریده که اول سفره ده بزم
یولداشم ایدی نغره بزو بر نغره او ردی و راه بیابان گرفت و بیابان یولن طودی
ویک نفس ارام نیافت و بر خوش و خروش و خروشدن ارام بولدی و خاموش اولدی چون
اوز شد چونکه صباح اولدی گفتش اول شوریده به ایدم این چه حالتست بوز حالتون
که بویو ایدک گفت اول شوریده ایدی بیلان را دیدم نیاش در آمده بودند
از درخت بیل لری کوردم که اغاجون نالاش و قفانه کلش ایدیلر خدایک تسبیح شروع
اغتس ایدیلر و کبان از کوه و کلک لری کوردم که طافدن نالاش و قفانه کلش ایدیلر
و غوکلان از آب و بهایم از پشه و قوربغه لری آبدن و حیواناتی پشه دن کوردم
که جمله سی نالاش بلکه زبان حال ایدلر که تسبیح کلش ایدیلر اندیشه کردم فکر ایدم
مروت نباشد که مروت اولیه همه در تسبیح رفته بود دو کله تسبیح کتمش یعنی
تسبیح خدایه شروع ائتس اولاد من بغفلت خفته و من غفلت ایدلر او پیش
اولم حال بوکه بوجلدن مکرم اولوب طاعت و محبت ایچون مخلوق اولم قطع
دوغش مرتعی بهیج می نالید دون کیم بر مرغ صبا دکن ایدلر عقل و صبرم
بیرد و طاقت هوش عقل و صبری طاقت هوش ایدی یکم از دوستان مخلصانه
مخلص و صادق و ستم نندن برینک مکر او از من رسید بکوش مکر نیم او از من
قولانغه ایر شدی گفت باور نداشتم که ترا حضرت شیخ ایدر اول دوست چونکه
نیم عالم کوردی ایدی اعتقاد طومر ایدم یعنی انا نمز ایدی م که سنی بو عقل ایل
بانک مرغ چنین کند مد هوش بر قوش او از من بویل مد هوش و حیران ایلیم
گفتم این شرط ادبست نیست حضرت شیخ ایدر اول دوست جواب ویروب ایدم
بو فعل آدمی لک لایق دکلر مرغ تسبیح خوان و من خاموش مرغ بو حال ایل
تسبیح او قوی بی اولاد بن خاموش اولم حال بوکه آدمی اولم بو قطع حضرت شیخ
حب حالی در مذکور شوریده انک حب حالی دکلر حکایت وقتی در سفر حجاب
بر وقت کعبه شریفی سفر نده طائف جوانان صاحب دل بر یکو صاحب دل جوانان

سبک کلک کبان
جمعی
غوک قد باغ عوکان انک
جمعی

بهایم بهیج جمعی
چار باپی
فخلص راده اولان رانک
لفظانک معنای مصرع
تثانیه معنی قدر

شرط فارسیده لایق
استعمال اولور سکه

تسبیح خوان وصفه کرد
معنی

جایز مک شرفها
معنی

همین و بمقدم اولدیلر و قترها زمره زد کردند کاکاه اول جوانلر بر صدا و ترغیم
ایدرلرایدی و بیستی چند محققانه بگفتندی و محققان و توحیده متعلق بر فتح
بیت ایدرلرایدی و عابدی در بیل منکر حال درویشان بود و اول یولده بر عابد
و ارایدی که در و شکر حاله منکر ایدی و بیستی از درویشان و اندوکل دردندن
بی خبر ایدی تا بر رسیدیم بچی بنی هلاک تا که بنی هلاک قید سینه ایر شد که کودکی سیاه
از حق عرب در آمد بر قره او غلجق اول عرب قید سینه طاشره کلدی و او از ی
بر آورد و بر او از یوقاری کتوردی یعنی اول کودکل تعلم حسن صوتی و اراغیش اول محلله
بر ترغیم ایلدی که مرغ از هوا در آورد که مرغ هوادن اندردی اشتر عابد را دیدیم که بر قص
در آمد اول صوتک له تشدن منکر عابدک دوه سنی کوردم که بر قص کلدی و عابد را
بنداخت و عابدی ارقه سینه اتدی و راه بیابان گرفت و بیابان یولینی طوتدی
و کتدی کفتم ای شیخ حضرت شیخ چونکه بو حال کوردم اول عابد ایتدم ای شیخ در
حیوانی اثر کرد اول کودکل اواری بوخیلین بر حیوانه اثر ایلدی که بو حال ایر شدی
و ترا اثر مل کند حال بو که سن ادم سن و سکا اثر ایلیمز بو استفهام اول مقده
جائز در یعنی سکا اثر ایلیمز ریاضی دانی که چه گفت مران ببلل سحری بیلتورسن
اول سحر ببلل لسان حال ایلر بکانه دیدی تو خود چه ادمی که عشق بیخبری حسن
خود نی ادم سن که عشقون بی خبر سن مع آع عشق کاریت که موقوف هدایت باشد
اشتر شعر عرب در حاشت طرب اشتر عرب شعر ایل حیات و شوق ده در که
لطیف صد ادن ذوق ایدر که ذوق نیست ترا که طبع جانوری اگر سنگ عشقون
ذوق و طرب بوقایه اگر کی طبع قتل و بد خلق و جانور سن بیت شتر را
چو شور و طرب در سرست شتر کی چونکه باشند شور و طرب و شوق و ذوق
وارد اگر ادمی را نباشد خیرست اگر ادمیک عشقنده ذوق حالی او طیب
معده خوراک ادمی دیک لایق دکلور و معده هوب الناشرات علی الی فوری
اوزره یللمر اسدی کی قسده دکل در غیل غصون البان لا لجر الصند الفون

و از فعل مضارع مخاطب در
کرانده معنی استفهام وارور
که گفت در آری معنی
واقع اول شتر است
در اوایش ممکن زبان کج بهج
در مهابیش اراکن از تعجب
طرب شوق معنانه در
هوب اسک معنانه در
ناشرات ریح معنانه در
بان الفون معنانه در

و حکم معنانه در
صمدیاس

اغاجینک بود اقلری بدن اطرف میل و حرکت ایدریا بس و محکم طاسر اصلا میل
 و حرکت اتمز ایلیه اندرک که لطافت طبع وارد در خوب صدادن و عشق دن ذوق و حفظ
 ایدر لول اما اندرک کشف طبع و افسوده دل در بونک کبی لردن ذوق اتمز لرمشوی بکرش
 چه بینی در خورشفت عالمه هر نه که کور رسن معنی یوزندن اول اللهمک ذکر و تسبیح ایلیه
 جوش و خروشده در وان من شیئ الا یستجج بجمده ولکن لا تفقهون تسبیح هم دلی
 داندورین معنی که گوشت اتمایونی بر دل بیلور که انک بومعنی ده قولش وارد در معنی
 حقایق شناس اولان که بورازی فهم ایدر عوام محسوب کوجلد ادراک ایدر قنده
 قالدی که بوسری ادراک ایده نه ببل برکش تسبیح خوانیت کل اوزره تسبیح اوقوبی انجوق ببل
 دکل در که هر خاری تسبیحش زبانت بلکه هر بخار که کور رسن اول اللهمک تسبیحه
 برسان در که زبان حال ایدر که تسبیح ایدر حکایت یک از ملوک پادشاهان بری مدت
 عمرش سپری شد انک عمری زمانی تمام اولدی و قایم مقامی نه داشت و اول پادشاه بر قایم مقام
 طوقدی یعنی برینه حاکم اولدجق برکس یوقی ایدی و صیت کرد پادشاه و صیت ایدی
 که بامدادان که علی الصباح نخستین کسی که از در شهر در ایدر اول بر که شهر قیوسدن اجرو
 کله تاج شلی بر سر وی نهند پادشاهلق تاجش انک باشی اوزره قویه و تفویض
 مملکت بدو کنند و مملکتی که تفویض و سلیم ایده لرا اتفاق اول که در شهر در آمد اتفاق
 اول که شهر قیوسدن اجرو کله کدی کدی بود که بر عمر لقی اند و خسته بر که ایدی که دو کله
 عمر لقی قریش ایدی و رقع بر خرقه دوخته و خرقه اوزره بد کش ایدی یعنی زیاده فقیر
 ایدی ارکان دولت و اعیان حضرت و صیت ملک بجای آوردند ارکان دولت و اعیان
 حضرت پادشاهک و صیتی بر نه کتور دیلر و سلیم ملک و مفاتیح و قلاع و خزاین و بدو
 کردند و سطلتی و قلعه لری و خزینه لک مفتاح لری انک سلیم ایدر مدتی مملکت
 راند دروش بر زمین سلطنت صودی تا بعضی از امراد دولت تاکه دودا امراد
 دولته بعضی کردن از متابعت او بچایندن انک متابعدن بیون جور دیلر
 یعنی دروشی قبول اقبوب عام اولدیلر و ملوک دیار از هر طرف بمنارعت برخاستند

و دیار

سرشت ده اولان ضعیف غایب حق
 حضرت راجع در مملکت
 ایدر در مملکت

دلی داند که درین معنی کف
 تقدیر نه در معنی ده که فظانک
 بری بو محله درین معنی کف

سببی
 سببی تمام
 معنای در

برخی معنی بعضی است مکه

و دیار یکی در طرفه اول طر دروش ایل نرای قالقدیلر و بقاومت لشکر استند و اول
دروش ایل مقابل آنکه لشکر تریدیلر یعنی مرتب ایلدیلر فی الجمله سپاه و رعیت بهم برآمدند
محصل کلام سپاه و رعیت بحضور و مضطرب اولدیلر و برخی از بلاد و شهر لرودن
بعضی از دست تصرف او بدر رفت آنکه تصرف النون طاشره کندی دروش ایلین واقع
خسته خاطر می بود دروش بوضو صمدن خسته خاطر و پیرین دل ایدی تایک از دوستان
قدیمش تا که اول دروشک قدیم دوستدارن بری که در حالت درویش قرین بود که دروش
لک جاننده آنکه مصاحب ایدی از سفر باز آمد سفرون کیر و کلدی اورا در جنان مرتبه دید
بود دروش اول دروشی انجلیس مرتبه ده کوردی و گفت دخی سفرون کلن دروش پادشاه
اولان دروش ایتدی مت خدا یراعز و جل غیرنر و جلیل الله شکر و مت که بخت بلندت
که بخت بلندت کامعانت ایدی و اقبال دولت و بهری و سعادت در دولت سارهرک
ایلدی یعنی دلیل اولدی تا که از خار تا که سنگ کوک خاردن و خارت از پای بدر آمد
و ایا غندن خار طشره کلدی یعنی جقدی که فقرون خلاص بولوب حضور ایلدک و بدین
پای رسیدی و بمرتبه یر شدک ان مع العیبر حق تعالی حضرت پیور شد تحقیق
پیر ایلر و هر غم ایل سرور و اردر بیت شکوفه گاه شکفت و گاه خوشیده
شکوفه گاه اجلش و گاه بورشش و پیر مرده اولمش درخت وقت پیرنه است
وقت پوشیده درخت کاس اوراق و انار دن پیرنه و عاریدر و کاس اوراق و انار
ایل لباس پوشیده و مرتبه غیر ذوی القولک حالی بویل اولد غنی کبی ذوی العقولک
حالی دخی بویل درگاه غنی و فقیر و کاس غیرنر و حقیر اولور بر حال اوزره برقرار دکلدر
گفت پادشاه اولاف دروش ایتدی ای برادر تعزیم کن ای برادر بنم تعزیم ایل
یعنی ماتم زده لر و مصایب و الاقم ایرشش لره غراویر دکلری کبی سن دخی بکا عزا
ایل که جای تمنیت نیست زیرا تمنیت یری دکلدر آنکه تو دیدی غم نانی داشتم
زیرا اول وقت که سن کوردک یعنی درویشک حالنده بر نان غمی طوتم و امروز تشویش
جهانی و بکون بر جهانک یعنی جهان خلقک غمی طوتم مشغول اگر دنیا نباشد

صعوبت است

شکوفه است تقدیر نده در شکوفه بونده اجلش

خوشه و خوش و قورمش معانی در

در دمنیم اگر دنیا اولیه فقر و احتیاج چنانچه در دمنند و بیچاره ای که دنیا عالم
 جکرون و کر باشد بهر ش پای بندیم اگر دنیا اول انک محبتی ایل پای بند این که
 حق تعالی حضرتیک محبت و طاعتند انک سبب ایل دور اویش اینر بلای زین
 جهان اشوب ترشیت بوجهان دن مشوشک و مشکوک بر بلا یوقدر که رنج خاطر
 از بهت ورنیت زین دنیا خاطر که رنج و المیدر یعنی رنج و المدن خلاص میسر
 دکل در اگر دنیا وارد اگر یوقدر بیت نکهبانی ملک دولت بدست کدایا دشت
 و نامش کد است قلعو مطلب که توانگری خواهی اگر غنی باشی استراییک جز
 قناعت که دولت است منی قناعتدن غیر برشته طلب ایل زیر قناعت بهضم
 اویچی و ایدی بر دولتدر القناعت کنز لایقن که یعنی زیر امان افشاند فرضا اگر غنی
 انک ایل اتون صاحب یعنی حق یونس بزل احسان ایل به تا نظر در ثواب او نکلن آگاه
 اول صاقل انک ثوابنده نظر اتمی سن و نیم غنائم اولیدی بن دخی ثواب ایچون
 احسان ایل ایدم دعی سن که بزرگان شنیدام بسیار زین او لوردن جوق اشتهش ام
 که دیر لر صبر درویش به که بزل غنی درویشک صبری بونک بزلندن بکدر بیت اگر بزیان
 کند بهرام کوری اگر بهرام کور بان اشکن بریان ایل بهرام کور عجم پادشاه بزلندن
 بر پادشاهک اسمی در کوزک صحنه میل و مداومتی اولدوغندن بهرام کور و دیر
 مذکور اولان کور بهرام موصوفه دکلدر زیر تقدیری اگر بریان کند بهرام کور
 کوری دشرنون و هزوت شرندن او توری حدق اویش در به چوق پای ملای باشد
 ز موری بر قنچه دن بر جکرک ایاغی کس اولن زیر موره نبت پای می ملخ زیادیم
 بهرام نبت کور زیادیم حقیق در حکایت یکی را دوستی بود که عمل دیوان کردی برکنک
 بر دوستی واره ایدی که دیوان عمل فی ایلر ایدی یعنی دیوانه متعلق بر عمل او زره
 ایدی مدتی اتفاق دیدنش بیفتاد اتفاق بر زمان بودت دیوان عمل
 منسوب اولان دوستی کور ملک اتفاق دوشدی کسی گفت برکس ایدی بودت
 ایدی فلان دیر شد که دیدیدی فلانی یعنی دیوان عملی ایدن دوستی جوق زمان

اشوب پریشان معنی
 مطلب فقطنک معنی
 مصرع ثانیه قید اولندی
 دولت معنی ایچون
 سکه

کور بونده بیان اشک
 معنی دور

اولدیکه کورمک گفت من اورا نمی خواستم که بسیم بود دوست ایتدی بن استرم که انی
کورمک قضا را از کسان او حاضر بود اتفاق اول دوستک ادملرندن برسی
حاضر ایدی گفت اول که اول دوست ایتدی چه خطا کرده است که از دیدن او ملول
اول دوست نه خطا ایلد که انی کورمک ملول سن یعنی کورمک استرم سگفت
خطای نیت بود دوست اول دوستک ادمی سینه ایتدی اصلا هر خطایو قدر یعنی اندن
خطا صادر اولمشر اما دوست دیوانی را اما دیوانه منسوب اولان دوستی وقتی
توان دید که معزول باشد شوق وقت کورمک ممکن در که معزول اولان و مراحت خویش
در رنج اونی باید وانک رنجند بکاکند و راحتم کرکزیع اول که کثرت اشتغال دن
متصل رنج المده در اول وقت اکاملاقی اطلق بکاراحت و ذوق در که ملاقات دن حال
اطور که رنج در زیر اشتغالده در قطعه در بزرگی و دارو گیر و عمل اولولقده یعنی
منصب ده و عمل دارو گیرنده ز اشکیان فراخی دارند اشکالردن فارشلق طوتر لر
کثرت اشتغال دن دولت فاتیبه معزول اولد قلرندن روز در ماندکی و معزولی لیکن
عاجزلق و معزول لق لو تنده درد دل پیش وستان ارند گوکل دردنی دوستلر
قتنه کتور پس معقول اولان بود که بونک کبی که لرایله دوستلق اولمیه حکایت ابوهریره
رضی الله عنه ابوهریره حضرتی الله تعی حضرتی راضی اولسون ابوهریره کنیس در
اسمی شریف عبد الرحمن در هر روز مجذمت مصطفی صلی الله علیه وسلم آمدی
هر کونه جیب اگر من حضور شریفنه کلور ایدی گفت حضرت رسول صلی الله علیه
ایتدی یا اباهریره ای اباهریره ذرنی غبان بن هر کون اثری زیارت اید تزدو
حتی اسن زیاده اولسن بوتندن یعنی هر روز میاتا محبت زیادت کرده یعنی
هر کون کلمه محبت زیاده اولا صاحب دلی را بر صاحب دل گفتند ایتدی لر بدین
خوبی که افتابست بوخویلق اید افتابدر شیندیم اشش ایز که کس اورا دوست
کر گفت که برک انی دوست دو قشدر یعنی طومشدر و عشق آورده و عشق کتورشدر
یعنی برک الکاشق اولمشر گفت اول صاحب دل ایتدی از برای انک اول سبدنکه

قضا بونک کبی محل رده
اتفاق معنای دوستی
اول دوست غفلت اولنمیه

دارو گیرنده غوغا و اضطراب
و طمطمه آف و غفلت معنای اوللق
جائز در

غیبه کونه اشکریه

بدین ده اولان یا فی معنای
دخا جائز در

دید بونده دیدن معنای در

هر روز توان دید هر کون افتای کورمک نمکدر مکر روزستان مکر قیسه ده ممکن
 دکل در که محبوب و محبوب که زمستانه افتاب مستورد اما اول وقت مرغوب
 و مقبول در قطعه بیدار مردم شدن عیب نیست خلقت دیدارینه و زیاده
 کتمک عیب دکل در و لیکن نه بندگان که گویند بس اما اول قدر دکل که نیردیه لر یعنی
 دوستی ایل ملاقات و مصاحبت مقبول در لیکن حدّ زن زیاده معقول دکل در
 زیرا کثرت مشاهده قلّه حرمتی موجب در اگر خوش شدن را ملامت کنی اگر کند و کی ملامت
 ایده سن کثرت مشاهده و مصاحبت ایل ملامت نباید شنیدن ز کس ایل که دن
 ملامت اشتک که کمر زیر حقیقه سن سنی ملامت ایدرسن بیت خوشا کس که
 مدام از پی نظر نرود بهر درش که نخوانندی خبر نرود حکایت یکی از بزرگان
 اولوردن بری باد مخالف در شکم بچیدن گرفت مخالف یل انگ قرننده صرطوطی
 یعنی زیاده هجوم ایدوب چغغه قصد ایلدی و طاقت ضبط ان نداشت دخی اول اولو
 باد ضبط انکه طاقت طوطی یعنی قادر ایلدی بی اختیار از وی صادر شد اختیار
 اول اولودن رنج صادر اولدی گفت اول اولو حیا سنده انلو اولو ستر ایلدی
 ای دوستان ای دوستلر مراد اردنجه کردم اختیاری نبود ای که ایلدم انده
 اصلا اختیارم یوق ایدی یعنی بوقباحتی اختیار ایل اقدم و بیزه بر من نشوند
 و اندن او تری نیم اوزمه بر کنه یازم زور را حق عن رسید و انده بکار رفت
 ایرشری حال بود که به اندن ضرر بر اشدی شما نیز بگرم معذور دارید
 سر دخی گرم ایل بو خصوصه بنی معذور طوتکر مشوشکم زندان بادست
 ای خردمند ای عاقل شکم بادک زندانی در ندارد هیچ عاقل باد در بند هیچ
 عاقل بادی بنده طوتن بلکه رها و خلاص ایدر جو باد اندر شکم بچید فرویل
 چونکه شکم ده یل صاریله زیاده اضطراب ویره اشغ قویو برکتسون
 که باد اندر شکم بار نیست بر دل زینرا شکم ده یل کوکل اوزره بر یو کدر یعنی زیاده
 مؤلدر ایلیمه لمدن خلاص اولی در بیت عیب زندان ممکن ای نه بد یا کینه

بویک معنی فقر شرح
 اندوکی اوزره زیاده روشنند
 اما بویک قابل در اگر
 کتد و کی ملامت ایدرسن
 کثرت مشاهده دن نشد و کی
 منع ایده سن

پیچید صرطوطی و طوطی
 و صرطوطی و طوطی مجاز
 نی معنای کلور

بیزه کنه معنای در انده
 اولان همه وحدت ایدر
 عاقل عاقل عقل
 اولی اولی در ندارد
 معذور اولی در ندارد

سرشت

سرت که نه دگری بر تو نخواهند نوشت بیت جیفی ترش روی ناسان کار موافق
 اولین اکثر یوزلو حریف جو خواهد شدن دست پیش مردان چونکه کنگ استرانی
 او کت ال طوطه یعنی کنگ مانع اوله قو کسون بو بیتن مراده ایدو کی معلومدر
 تصحیح آنکه احتیاج بود در بعضی بی ادب خفه لر حضرت شیخی بو حکایتدن
 او تری نامعقول کلمات ایدر لر سن همان قصه دن حقه ایسه ان کورنته کم
 مولانا مشوی ده کتور شدن بیت من بیت نیست اقلست هزل ترک نیست تعلت
 حکایت از صحبت یاران دمشق شامده اولان دوستلر مک مصباح جندن بکا
 ملا می بدیده آمده بود بر ملامت ظاهر کلمش ایدی یعنی انلردن بکا بحضور بقا
 واقع اولش ایدی سر میا بان قدس نه هادام اول سبدن قدس شریف بیابانه
 باش تو دم یعنی شام شریفی ترک ایدوب اول سستی کتدم و با حیوانات انس کرتیم
 و انسانی ترک ایدوب حیوانلر ایل انس طوطه تم تلو قتی شول وقت دکن که اسیر قید
 فرنگ شدم که فرنگ قیده اسیر اولدم یعنی فرنگ بنی اسیر ایلدی و در حندق
 طر ایلر و طر ایلر حندق قنده باجه و دایم بکار کل بداشتند جه و در ایلر بنی
 بالحق ایش طوطه یلر یعنی اندر ایلر بنی ارغاد لغ قوشدیلر تا یکی از روسا حجب
 اول زمانه دکن انده کافر لر انندن اسیر اولوب بالحق طاشدم که حجب رئیس
 رئیس لر نون بری که سابق معرفتی در میان ما بود که انگ ایلر بزم او نامزده
 قیدن اشنالغ و ارایدی کدر کرد دین اولدوغم ییره او غنرادی و مرا شاخت
 و بنی انده کوروب اکلدی و گفت ای فلان و اول که بکا ایتدی ای فلان یعنی
 ای سعدی این چه حالتست بونه حالتدر و بونده نیلرسن وجه کونه می گذاری و بنی
 بکنورس کفم جواب ویروب ایتدم قطعه می کریمیم از مردمان بکوه بدشت قرار
 ایدر ایدم ادملردن داع و صحرایه که از خدای بنودم بدیکری پرداخت ریز احق
 تقاضا خفتنن غیری برک ایلر بکا مقارنت و مصاحبت اولدی یعنی حق تقاضا غیری
 ایلر بکا مقارنت و حفظ اولدوغی اجلدن ادملری ترک ایدوب کوه و دشت فخر ایدم

خندق لفظ عربی و عوام
 تحریف ایدوب خندق و

صاحب شام شریف قریب شهرک
 رسی در سبب ایلدی مقدار در
 یادن ابلاغ واقع اولمش در

پرداخت پرداختن معنادر

بعض کس بود مهر انگ مناسبی که خداوند بخیرش برکس ایلد بکامقارن اولیده دیو تعین
 و تیرج افشرد بو تقدیر چه نبودم که کمز نبودم که کرد و او که فتنی ایلد یعنی صوفی نفی
 کرک در قیاس کرک که چه حالت بود درین ساعت قیاس ایلد که بوساعده بود در
 رحمت ده حال نجه اولور و ز قدر الم ایلر شور که در طویل نامردم ببايد ساخت
 که بکام مردم لر یعنی کافر طویل سنده جکند کرک یعنی اندر ایلد مصاحبت و اختلاط
 لازم در ایلدیشدی نیم حاملی نجه ایلد و کن بلد و کی حضرت شیخ بوسوز لری اول ریس دور
 بیت پای در رنج پیش دوستان و دوشتر قسته ایق زنجیره اولموقه که بایک کان
 در بوستان یک که یاد ایلد بوستانده اولمقدن اول بلاده کوردی نیم عالم اوزره
 ترجم کتوردی و بده دینار و اون دینار ایلد از قید فرنگ خلاص کرد فرنگ
 قیددن بنی خلاص ایلدی و با خود مجلب برد و بنی کندوسی ایلد جلب شهره ایلدی
 دختری داشت اول رئیس برد دختر دو ترایدی یعنی بر قزی و ارایدی بقصد نکاح
 من در اورد اول دختری نیم نکاح عقد نه کتوردی یعنی بکام نکاح ایلدی بکابین
 صد دینار بوز دینار کابین ایلد چون مدتی برآمد چونکه بو حال اوزره بر زمان
 کلدی یعنی کجی دختری بدخوی و سینه روی بود اول دختر نامعقول و عناد
 ایدیحی ایدی زبان درازی کرک زبانی درازلق ایلد طوتدی و عیش منقص
 داشتن اغازی و نیم عیش منقص و مکدر طوتغ اغاز ایلدی چنانکه گفته اند
 انجیلین که ایتشد در مشوی زن بد در سرای مرد نکو میرامر عورت ایوارک سرینده
 هم ازین عالمست دوزخ او نام بو عالمده در انگ دوزخی زنهار از قرین بدر زنهار
 زنهار میرامر بولد اشدن زنهار و قنار بنا عذاب النار ای بزم رنج نیزی حفظ
 ایلد نار عذابدن کویا قرین بد که بونده یزامر عورت مراد در همان نار عذابیدر که
 زیاده الم و میر بیت جکی خوانم زدن این دلق ریایی حکم روح را صحت ناجنس
 عذابیت ایلد باری زبان تعنت دراز کرده همی گفت بر تره تعنت دلنی دراز ایلدش
 اولدوغی حالده ایدر ایدی توان نیسی که پدر من سن اول دکل میسن که نیم بابام تر از قید

فرنگ

ساخت بونده ساختن
معنا در

که در طویل نامردم مرا
تقدیرنده در

بیکانک جمع در
باد معنا در

سینه روی عناد
ایدیحی معنا در

زنها بونده حذر ایلد
بعض محله امان معنا در
سکون

تعنت مذلت طلب ایلد
معنا در

فرنگ باز خبر بدستی فرنگ قیدندن کیر و صاوتون الدی یعنی خلاص ایلدی کفتم
بلی حضرت شیخ ایدر اول دختره جواب ویروب ایتدم بلی بده دینار بان خیر اوان
دینار فرنگک الندن صاوتون الدی و بعد دینار و یوز دینار ایلدی که مراد مهر موخل در
بوسب تو گرفتار کرد سنگ الکهده گرفتار ایلدی سنگ الکهده خلاص اولمق اذن اصغر
مثنوی شنیدم کوفندی را برزکی اشتدم که هر کوفند بر اولور پایند از دپان
دست کرکی بر قوردک اغزندن والندن قورتردی شبانکه کار در بر خلقش عالیده
فوری اختم وقتی انک بو غاری اوزره بچاق اولدی یعنی بو غارندی تاکه ضایع
اولمیر روان کوفند از وی نیلاید کوفندک جانی اندن ایلدی و لسان حال ایل
دیدک که از جنگال کرکم در رو بودی که بنی قوردک پنجه سندن قایدک جو دیدم عاقبت
کرکم تو نبودی چونکه نظر ایدم کوردم عاقبت قوردم سن اولدک حکایت یکی
از پادشاه پادشاه بدن بری عابدی ن برسد بر عابده سوال ایلدی بویل
دیو که اوقات غیرت چون می گذرد که سنگ بفرز و قندرک پنجه کجرو بنه صوفی ایدرسن
گفت عابد پادشاه ایتدی همه شب در مناجات دو کلمی کجی حق تعالی حضرت مناجاته
و سحر در دعا حاجات و سحر وقتی حاجت در عا سنده یعنی حصول حاجات ایچون
دعا اتمکده و همه روز در بند آخر حاجات و دو کلم کون لوازم قیدنده که نفسیم عیالم
ایچون کرک در و ملک را مضمونی اشارت عابد معلوم گشت پادشاه عابدک
اشارتک مضمونی و اول سوزدن مقصود نه ایدو کی معلوم و ظاهر اولدی فرمود پادشاه
بیوردی تا وجه کفاف او تا که وجه کفافی یعنی انک لوازم کفایت ایدجک قدر
خیر خلق معینی دارن چیزینه دن معین طوره لر یعنی ویره لرتا یار عیال از دل او
برخیزند تا اهل بیت یوکی یعنی اضطرابی انک کو کلندن قالقه یعنی کیده تاکه
جمع اوقاتن طاته صرف ایده مثنوی ای کرکشار بند عیال ای عیال پای بند
گرفتار اولمش که دکر از ادکی میند خیال کیر و ازاده لک خیالنی بغل
یعنی شدن صکره حضور سرور فکرن ایلدی غم فرزند و نان جامه و قوت

چون امار ایلد استغفارم
نبودنده قید معانات و

عیال جمع عیال و عیال و جمع
جید اولد و غنی کی
پای بند ایاق باغی
دکر خیال از ادکی میند تقدیرنده و
قوت برین معانات و

حکایت

مضامین
لفظی ملکوت
اولیای جانی و روحانی

عقد نماز تکبیر الافتتاح

کردن و حوری ده اولان یا
حکایت ایچوندر جو و جهل
معنی قابل در عبادت ایل
عبادت ایلر و انجا جلد
بیراغی بر ایدی
حکیم بونده بی معنانه
فراغ حضور معنانه
کدورت بی حضور لطف
استعمال اولنور

زیرا فرزندان و جبار و قوت غمی بازت اروز سیر در ملکوت عالم ملوک
اولان سیر و مشاهد دن سنی کیر و کتور یعنی جناب قدسک و صولند سکا
مانع اولور همه روز اتفاق می سازم حضرت شیخ ایدر و دکل کون اتفاق
دوزیم یعنی جهل و اقدام ایدوب خاطر مدده مقرر ایدرم که شب با خدای
پردارم که کچه ده حق تعالی حضرت ایلر مخالطت ایدم یعنی مناجات و طاعت
ایدم و خلقت محبتی قلمده از ال ایلیم شب جو عقد غان می بندم اما کچه چونکه
غار عقدن تعلیم یعنی تکبیر ایدوب نماز شروع ایلیم جو خورد بامداد فرزندم
اول همان خاطر که کور که عجب صاحب فرزندم نهیر یعنی اگر قول نه وجهل حاصل
ایدم حکایت یک از متعبدان شام شام عابد لرندن بری در پست بر میث ده
سالمها عبادت کردی نیجه یلک عبادت ایلدی و برک در خندان خوردی
و طعام یرینه افغانلر سیراغنی یردی پادشاه ان طرف اول طرفک پادشاهی
بکم زیارت بنزدیک اورفت زیارت حکم ایلر اول عابدک وقت کندی گفت
پادشاه عابده ایتدی اگر مصلحت بینی اگر معقول کور رایسک در شهر از برای
تو مقامی سازم شهر ده شدن او تری بر مقام دوزلم اگر فراغ عبادت ازین
بمیر شود که عبادتک حضوری بوندن یک میسر اول و دیگران هم و غیر
که لرذن بیبرکات انفا س شما مستفید شوند سزک نفس کزک برکتدر
اید یعنی مبارک نفس لرکون ایدر مستفید اولر و باعمال صالح شما افتدا
گشند و سیزک صالح و مقبول عمل کوز افتدا ایلید لر زاهد این سخن لر
قبول نکرد زاهد بوسوزی قبول ایلیدی ارکان دولت گفتند ارکان دولت
زاهد ایتدی یلر یاس خاطر ملک لر پادشاهک خاطر لر رعایت اتمک
ایچون مصلحت انست که چند روز شهر درای معقول اولدر که بر قاج کون
شهر کلاس اگر صفای وقت عزیزان اگر عزیزک صافی و لطیف و قتی
از صحبت اغیار کدوری پدرد عزیز لکر صحبتند بر کدورت قبول ایلید

یعنی

یعنی اضطراب و الم ایرتیه اختیار با قیت اختیار با قید مراد ایدینور مکرر کند
اولکی مقام کیده سزاورده اند حکایتیه کتور شد در که عابد بشهر در آمد که عابد شهره
کلدی بستان سرای خاص ملک را پادشاه یک خاص بستان سرایی از برای او
ببرداختند اول عابدن او تری حاضر و مهتیا ایدیلر مقام دکتای اول بستان
سرای دکتا و کتت بخش بر مقام ایدی و روان اسای و روان اسای و حیث
افزار مکان ایدی مشوکل سرخشن جو عارض خوبان اول بستان سرایک قریوزی
کلی خوبلرک عارضی کی رنگین و لطیف ایدی سنبشش همجو زلفا محبوبان انگ
سنبه لطافت و رایحه ده محبوبلرک زلفی کی ایدی همچنان از نهیب بر دنجون
انجیلین بر دنجوزک خوفندن شیر ناخورده طفل دایه هنوز دایه قوجا غنده
اولان سوت انمش طفل کی ایدی یعنی هنوز انگ کلی سنبه بر دنجوزک خوفندن و شتر سندن تمام
اجلش ایدی اما احد حضرت شیخ و صفیاته و کی کسی اولور ایدی بوکه باعتبار المال دیر لرنه کم
کلام قدیمه سوره بوسف و موافق اولمشد رانی اراقی اعظم خمر ا و غایتین علیها جلتار
بود اقلد اوزره انا شکوفسی خلقت بالشجر الاخضر نارکویا یا شل اغاچه اشل اصدی که
همان اکبرز ایدی ملک در حال پادشاه زاهد کلد و کی کسی قوری کینزکی خوب روی پیش
فرست دبر خوب روی جاریه چک اول زاهدک قتنه کوندر دی رباعی ازین ماره
عابد فری بو عابد الی ایچی ماره دن ملایک صورت طاوس زین ملایک صورت
طاوس زینتو بر کینزکی ایدی یعنی زیاده خوب ایدی و رعنا لباس کیمش ایدی که
بعد ازید نش صورت شبد که انی کورد کن صکر صورت بغلر یعنی ممکن و متصور دکلدر
وجود پارسیان را شکی صالحدک وجود نه صبر ایدک لک یعنی صالحدک اول کینزکی
کور سوا ایدی انگ ایل ملاقات طلب ایدر لر ایدی صبره مجال لری محالری قالمز ایدی
همچنان در عقبش انجیلین یعنی جاریه کوندر دکی کی اول جاریه ننگ عقبش غلامی
بدیع الجمال و لطیف الاعتدال جمال بدیع و عجیب قاتی لطیف و معتدل بر غلام فرستاد
پادشاه انگ رعایتندن بر کز قصور قالمون ایچون انگ قتنه کوندر دی ملک

بستان سرای بستان ایچنده
اولان سادیه ویرمه
دکتا و صفی ترکیدر
روان اسای و صفی ترکیدر
جان دکتایی و جان دکتا
معنا در مده
بر دنجوز مشهور
بو مصرع ده ادان شش مجذوف
افانین جمع افان افنان
جمع فن که غصین معنا در
جلتار انار جگکی و کراس
جملک بو مصرع غایبده اولان
تار اشل معنا در مده
زیب زینت معنا در
ملایک صورتده صفی جمع اید
واقع اولدی مبالغه
اعتدال بونده قامت معنا در
زیبیده اولان یا وحدت ایچون
بر صیف معلوم اولوب ایکی مفعولی
بیل مجذوف اولوق ملایم در صیف مجهول
اولمقدن

الناس حول عطشاناس هلاک اولدی اول غلامک اطرافنده عطش یونده یعنی
 انک عشق ایشدن حاصل اولان اتش و حرارتدن خلق هلاک اولدی و هوسا
 یرک و لایق حال بوک بر ساقی در که صوره الی کو ستر ایا صوازمز دیده از پیش
 نکشتی سیر کو زانی کو رنکده سیر اولمز و قناعت کلیمز ایدی اول غلام بومرتبه ده خوب
 ایدی ایمنان کز فرات مستقی استقامت منه مبتلا اولمش کفرات ایرمندن
 قالمغدی کبی عابد لقمه لندیز خوردن گرفت عابدک لرنیز لقمه و نفیس طعام یک شروع
 ایلدی و از فواکه مشموم خلوت و قناعت یافتن و میوه لرده و خوش بو یلردن خلوت
 و قناعت بولمغی باشدی تاره میوه لر و لطیف رایحه لر قوقولمغی شروع ایلدی و کسوت
 لطیف پوشیدن و لطیف جامه یکم شروع ایلدی در جمال غلام و کینزک نظر کردن و پاشا
 کوندر دوکی غلام ایل کینزکک جمالنه نظر ایلک باشدی بو محله ده غلامک کینزک اوزره
 تقدیده اثرت خفته دارد کویا اول عابدک محبوبه نظری زیاده اید و کنی اشعار اید
 زیر ایوقار و ده کینزک غلام اوزره تقدیم لشمز ایدی بو محله ده تاخیر اتدی بونکته بیاندن
 اوتری و خردمندان گفته اند و عاقل لرا یتشد در زلف خوبان زنجیر پای عقلست خوبک
 زلفی عقل ایانک زنجیر بیدر و دام مرغ زیرک و زیرک قوشک طوزغی در بیت در سر
 کار تو کردم دل و دین باه دانشش بود کلایع علم اید دلی و دینمی سنک اشک و محبتک سودا
 صوفیه ایلدوم مرغ زیرک بحقیقت منم اموز تو دامی حقیقه مرغ زیرک نیم بوکون
 سن طوزاق سن که زیرک قوش ایکی ایاعی نده طوزغی کبی بن دخی سکا طونلدم بیت
 علم و فضل کی محل سالدم جمع اورد ترسم ان ترکس مستانه بینما ببرد فی الجمله دولت
 وقت مجموعش بزوال آمد محصل کلام اول عابدک جمع اولمش دولتک و قناعت زوال
 کلامی یعنی اولک دوق و حال کندی چنانکه گفته اند انجیلین که عاقل لرا یتشد در قطع
 هر که هست از فقیه و پیر و مدید هر که که وارد در فقیه و شیخ دن و مریدن و زبان اوران
 پاک نفس دخی پاک نفس و لطیف سوز لوزبان اور لردن یعنی عالم لردن و اغظ لردن
 چون بدنیای دون فرود آمد بود کلایع چونکه دنی دنیا به اشتغال کلامی یعنی دنیا به محبت

مستقی استقامت
 سیر طوق معنای

فواکه جمع فاکه تازه میوه
 معنای

مشموم خوش بوی اولان
 سینه و دیرینه

فرود اشتغال معنای

ایدوب انگ دوقت الداندی وانگ مغلوبی اولدی بعل در جانده بچو مکس عسلده
 مکس کی قالدی یعنی عسلده مکس بایسته اولوب خلاص بولمده وخی کی دنیای دنیته
 محبت و میل ایدنلردخی اندن خلاص بولوب جناب قدس ایدر اشفاق حاصل ایدم کز لر
 بیت طرّه شایه دنی بیهست و فریب عارف برسد این رشته بچو بند بزرع
 قطع کر شایه ان دنی و دین می برند و عقل اگر محبوبلر دنیاده دین و عقل و هوش
 التمز لر پس زاهدان برای چه اخلاوت کریده اند ایلده زاهد لر چون اختیار ایتشد در
 یعنی خوبلر کند و لرافتات ایدنلری بی عقل و بی دین اند کلرندن او تری زاهد لر
 اول خوفدن اختیار ایتشد در بیت منعم کن رعشق وی ای منفی زمان معذور
 دارست که تو اوراندیر زنههار اگر بدانه خالشر نظر کنی زنههار انگ دانه به مشایه
 حاله نظر ایدم سن می دان که دام زلف برو کسیرده انده محقق بیل که زلف دانی
 انگ اوزرنه دو شخدر در کوکل تر کور مکس میل ایلدی عابد را دید عابد کوردی ان
 بیات نخستن بکرویده که اولکی شکلندن دو تمش و حشر و سفید شد
 و تلذذ و ذوقدن یوزنگ بعضی بری قزل و بعضی بری اق اولمش و فریه شده
 و تقم و حضورده سمر اولمش و بر بالمش دیبا تکیه زده و دیبا بیدق اوزره
 طور مش یعنی طایمش و غلامی بری پیکر و بری صورتلو بر غلام با مروحه طاوسی
 طاوس قنادندن دورلش مروجه ایلر بالای سرش استاده انگ باشی اوزره
 طور مش بر سلامت حالش شادنی کرد پادشاه اول عابد ک سلامت حالی اوزره
 شادمانلق ایلدی و اذر در سخن گفتند و هر بایدن الکلام بجز الکلام طریق
 ایلر پادشاه عابد ایلر اول محلده سوز سوز ایلر تا ملک بانجام سخن گفت
 تا که پادشاه سوز اخرنده ایلدی من این دو طایفه را در جهان میدارم بن بوا یکی
 طایفه فی جهانده دوست هلو مرم علما و زهاد که اول طایفه نک بری عالم لک و بری
 زاهد لر در وریر فیلسوف جهان دیده بر جهان دیده عاقل و زیر حاضر بود حاضر ایدی
 گفت پادشاه ایدی ای ملک ای پادشاه شرط دوستی انست که با هر دو طایفه نیکو بی کنی

بعضی برینه بچو مکس عسلده
 اولورمه

حال بک معنانه در

باری ملک بدیده او رعیت کن
 برتره پادشاه اول عابدی کورمک
 میل الله

باش صیدق معنانه در

تکیه طایمق معنانه در

مروجه بینه معنانه در

شرط فارسیده لایق معنانه
 استعمال اولورمه

۴۹

دو شلک شرط و لایق اولد که هر ایک طایفه به ایک ایده سن علم را زربده
 عالم دره التون ویر تا دیگران بخوانند تا که غیر یل اول رعایتی کوروب اوقیه لر و علم
 و فضل تحصیل ایده لر و زبانه در اجیزی مده تا زاهد باشند و زاهد لر بهرینه ط
 ویرمه تا زاهد قالر بیت نه زاهد را درم باید نه وینار نه درم نه وینار کرک زاهد
 جو سبت زاهد دیگر است چونکه اول زاهد درم و دینار الی بر غری زاهد اگر
 کتورانی ترک ایلد زاهد اول زاهد دکل در قطعه انرا که سیرت خوش و سیرت با خدی
 اول کمینک که خوش و لطیف سیرتی و اند ایلد بر سیری و ارد در بی نانه و وقف لقمه
 در یوز زاهد است وقف انک سز و دینک لقمه سز اول زاهد رنونه احتیاجی
 یوقدر انکشت خوب روی و بنا گوش دلفریب خوب روی بر معی و محبوبی قولی
 توری کو شوار و خاتم فیروزه شایه است گوشوار سز و فیروزه خاتم سز محبوب
 یعنی گوشوار ایلد و فیروزه قاشلو خاتم ایلد و سایر رتبت ایلد اول محبوبی تزیین
 ایک لازم و حاجت دکل در قطعه دروش نیک سیرت و فرخنده رای دلا یو سیرتو
 و مبارک و معقول زاید درویش نه نان رباط لقمه در یوزه کو مباحث نقش
 و نکار و خاتم فیروزه کو مباحث و زینت و رنگ و یوی دی اولسون که اصلا
 احتیاج یوقدر بیت تا مر است و دیگر کم باید ماد که نیم قوت لایموت مقدای
 شنبه به قدر تم و ارد راندن غری بکار کرک اوله یعنی اولان شنبه به ایلد قناعت
 انیم اگر نخونند زاهد شایه بود حال ایلد اگر بکار زاهد او قومیه لر یعنی زاهد دکل در
 دیه لر لایق در زیر افتانیم یوقدر حکایت مطابق این سخن بو سوزه موافق بر حکایت
 بود که اولنج حکایت پادشاهی زلفتی پسر آمده بر پادشاهی بر مهم کلدی گفت
 اول پادشاه ایشدی اگر انجام این حالت اگر بو حالک عاقبت بر مراد منه باشد نیم مراد
 اوزره اولاجندین درم زاهدان را بر مهم زاید لوره یوقدر درم ویرم دیوندر
 ایلدی و فای نذر بموجب شرط لازم شد پادشاه نذر فی وفا ایک شرط سبب ایلد
 لازم کلدی لاجرم اول سبب دیکر از بندکان خاص را خاص بنده لرندن برینه کیده

سبت بونده ماضی سبتدن
 اولمق معنانه در
 بنا گوش قولق توری
 دلفریب و وصف ترکیب کوه کلیدی
 معنانه در
 بومر ایلده صفت نقشه
 غیر مرتب و ارد در
 گوشوار کو به
 فرخنده قتل و مبارک
 رباط صوفی اوله قدری صوفی
 و خانقا و بر کاروان سیری
 اما بونده اولکی مراد در
 نقش نگار نغین و العبار
 ام حاضر دن صکره نهی حاضر واقع
 اوله نهی غایب معنانه اولور
 کو مباحث بر
 پاکیزه پاک معنانه در
 دم فارسی در مهم سیر
 معنانه در
 بموجب معنانه در

دباط ایملی و دلفریب لقمه دی اوله
 خاتونه خوب صورت و بایز و یوزلو قاتونه
 خوب صورت و بایز و یوزلو قاتونه

هشتم لغتده اصول و ایق
معناست درین مختصه
استعمال اول نور

درم داد بر کیسه و بر دی تا بر اهدان تفریق کند تا که بقیه را اول آفرینی زاهد لره
تفرقه ایلیه یعنی اول شدره کوبیده ایدر ران غلام عاقل و هوشیار بود اول غلام
عاقل و تحسنت ایدی همه روز بکمر دید و کل کون دولندی و شبانگه باز آمد و لغت نام
وقتی کیر و پادشاه کلدی و در صهار بوسه داد و پادشاه تعظیما اول درم لره
بوسه و بر دی و پیش ملک بنهاد و گفت دخی پادشاه یک او کون قودی و ایتدی
چند آنکه زاهد اتر اطلب کردم نیافتم اول قدر که زاهد لری طلب ایلدم بولدم
گفت پادشاه ایتدی این چه حکایت است بونه حکایت و ز سوز در آنچه مندا
مشهور اولنکر کا دن انی بیلورم درین شهر بوشهر ده چهار صد زاهد اند
دورت یهوز زاهد رب زدر کسن انکر کور میس گفت اول غلام استی ای خدا و نه جهان
ای چه هانک پادشاهی آنکه زاهد است نمی ستاند اولکه زاهد در المز و آنکه می ستاند
زاهد نیست و اولکه الوز زاهد کل در سر خود زاهد لره تعیین اند و کوز ملک بخندید
پادشاه کلدی و ندیمانر گفت و مصاحبه ایندی چند آنکه اول قدر که مراد حق
این طایفه خیر استان نیم بو خدا پرستلر یعنی عابد لره زاهد لره طایفه سنگ حقه
ارادت و اقرار محبت و اقرارم وارد این شوخ دیده را عداوت و انگار
بوستانک اندر حقه عداوت و انگاری وارد لیکن بجانب اوست لیکن حق
اول غلام جانبده در بیت زاهد که درم گرفت دین زاهد که درم و بیار طودی
یعنی الی زاهد ترا و یکی بدست آراند زاهد رک بر زاهد که کتور حکایت
یکم از علم و راسخ علم ده راسوخ بولش عالم لره برینه برسیدند سوال ایلدی لر بویل
دیوا که کوی در نان وقف کو وقف انکی حقه نه دیر سن حالیدر یوخ حرامیدر
گفت اول عالم ایتدی اگر از جمعیت خاطر و فراع عبادت می ستاند حلاست اگر وقف
انکی بنی خاطر جمعیدن و عبادتک حضور نزن او تری احلاله در و اگر مجموع از بهر
نان می نشسته حرام اما اگر مجلسی ناندن او تری جمع اولوب او توره لره صراحت در بیت

اگر نان از برای کنج عبادت گرفته اند صاحب دلگرنانی عبادت بوجای خندن او تری طو
 که آنده حضور اید عبادت ایلیه لر صاحب دلان کنج عبادت برای نان عبادت بوجای خن
 نان ایچون طو قشدر در زیر اید بولید اید نر یزدان برست اولمز لر بلکه نان پرست اولور لر
 حکایت درویشی بقای رسو بر درویش بر مقامه ایر شدی که صاحب آن بقعه که اول بقعه
 صاحبی مردی کریم النفس کریم النفس بر که ایدی طایفه اهل فضل بداعت بر بول
 اهل فضل و بلاغت بر بول فظلا در صحت او اول صاحب بقونک صحبتند هر یک
 بذله و لطیف هر یکی بر بذله و بر لطیفه چنانکه رسم طریقان باشد انجلیس که طریف لر
 عادت اولور می گفتند ایندی درویش راه بیابان قطع کرده بود درویش
 بیابان یولنی قطع ایلش ایدی یعنی بول جکش ایدی و مانده شده ویرغون
 اولش ایدی و چیزی نخورده و اول وقت دکن بر ششیمش ایدی یکم از آن میان
 اول او رتادن یعنی مجلس ده اولنردن بری بطریق انب ط لطیف طریق اید گفت
 اول درویش ایدی ترا هم چیزی بیاید گفت سکا دخی بو مجلس ده بر نه دیکن کرک
 درویش جواب داد درویش جواب ویردی که مرا چون دیگران فضل و بلا غنی نیست که
 نم یخیزم بر فضل و بلا غم یوقدر چیزی نخوانده ام و بر نه او قوشام بیگ بیت
 از من قنانت کینه خان بریت ایل قنانت ایلکون ممکنان بر شت و ارادت گفتند بکوی
 دوکل لر میل و محبت ایل درویش ایدیلر اول بیستی ده گفت درویش ایدی بیت می کر نه
 در برابرم سفره نان بن اچ برابر مده نان سفره سی همچون غریب بر در حاتم زنان
 عورتلر حاتمک قیوسی اوزره اولان ارکن کبی ام یعنی طعام زیاده اشتهم
 وارد هم پسندید جدا نده اولنر بویش بکندیلر و سفره پیش آوردند
 و اول درویشک او کنه سفره کتوردیلر صاحب دعوت گفت صاحب دعوت
 اولان که درویش ایدی ای یار زحانی توقف ایلد پرستار ام کوفته بریان
 می سزد که جاریه لر کوفته پشور لر درویش سر بر آورد درویش با شنی

قلودی

بقعه موضع معنی
 بذله لطیفه معنی
 اندره اولان کنه
 ایچوندر
 باشد بونده ادات زمانیه
 رسم عادت معنی

بیاید گفت اولان
 گفت گفتن معنی

کنید بونده امر حاضر

عرب ارکن یعنی
 اولنمشک ملک

کن ای بار بر زمان
 توقف

پرستار و جاریه اما
 بونده ثانی مراد در

درویشی
 درویشی
 درویشی

قلده دی و گفت دخی ایتدی بیت کوفت در سفره من کو مباحش دی نیم سفره
 کوفت اولسون گفت رانان تمی کوفت است زیر لام سفره ایلد گفته و زبون اولت
 قفق سزاتک کوفت در بکه اندن زیاده در زیر تمام اشترهای راست کلور حکایت
 مریدی پیرا گفت بر مریه شیخه ایتدی حکم از خلائق که بر حجت اندرم نجایده یم
 خلائقن کز حمتده ایم از بسیاری که بزیا رتم ایند جو قلقدن که نیم زیارتم کلور لر
 یعنی زیارتم زیاده کل کلرندن و اوقات مرا و نیم وقت لرمه از ترد ایشان تشویش
 حاصل میشود اندر کلوب کتم لرندن تشویش و پریشانلق حاصل اولور گفت شیخ اول مریده
 ایتدی هر چه درو شاشد سنگ زیارتم کل کلرندن اندر که درو شد در ایشان راد می بده
 قیل و کثیر اندر بر قرض و پره و هر چه توانگرند و اندر که غیندر ایشان چیزی نجواه
 اندون بر سنه قرض است که دیگر کرد تو نکردند که گیر و سنگ اطراف که طولم لرودیانک
 کلور لرودی و جهل دخی جائز که گیر و سنگ اطراف که طولم لرودیانک کلیم فان الغرض
 مقرض المحبته بیت اگر که ایش رو شد اسدم بود اگر که اسدم عسرنیک مقدی
 اولاکافر ایزیم توقع برود تا در چین کافر دینک خوفدن چین مملکت کیدر یعنی جنگ
 انیوب فخر حکایت فقهین پیرا گفت برفیق پدردن ایتدی ایچ اربن سخنان دلاویز متکلمان
 ایچ متکلمرک یعنی واعظارک و عالملاک بوکو کل میل و تعلق ایدر لطف سوز لرندن
 درمن اثر غی کردنده اثر ایلد بعد انک اول سبب ایلد که ایشانرا نمی بینیم
 کرداری موافق گفت که اندرک بر عملی سوز لرند موافق کور مزیم قول تعالی اتامرون
 الناس بالبر و نیسون انکم ای عجب ناس ایلک امر ایدر سز و کنو و نفس لر کوزی
 فراموش ایدر سز ترک دنیا بگردم امورند دنیا نیک تر کن خلقه او کردار یعنی
 سیم و از جمع انگور دیو خلقه و عطا و نسیب ایدر لر خوشن بسم غلا اندور
 امکاند ورلره سیم و از محصول قره تور و اسباب و اهلک جمع ایدر لر حق تعالی
 حاضر شدن خفا اتمز لر عالم را که گفت باشد و بین بر عالمک که اخق سوزی اوله
 عمل اولیه هر چه گوید نیکر داند کسر اول عالم هر سوز که سوییپ و هر نه که نسیبت

اندر حکم
 اندر حکم
 اندر حکم

ایدیه کسی تا اثر از بیت و اشعار کین جلوه محراب و منیر میکند چون نخلوت
 می رود آن کار دیگر می کنند عالم انکس بود که بد نکند بلکه حقیقه عالم اول
 که در که نامشروع و فسق اینمزه بگوید بخلق وجود نکند عالم دکل اول که خلق
 ویر یعنی نصیحت ایدر لیکن کند و سی انی اینمزه بیت عالم که کامرانی و تن پروری کند
 عالم که مراد کور بچلک و تن ببلجیک ایدر یعنی نف تا بح اولوب تاز و تنقی سوسی ایدر
 او خوشی تن کست کر اربری کند اول کند و سی ضالده ریبی رهبر لک ایدر پیدر گفت ماباس
 نصیحت طریق ایدر ای پسر او غول مجر داین خیال باطل محض باطل نامعقول
 خیال ایدر شاید لایق دکل در روی از تربیت ناصحان بر تافتن ناصحان بر تافتن
 یوز جویر منک و علما را بخلالت منسوب کردن و عالمی ضلالت نیست ایدر لک
 و اندر ک حقه ناشایسته کلمات اتمک در طلب عالم معصوم و صالح عالم طلبنده و از
 فواید علم محروم ماندن علم فائده لرزون محروم قلمق مثل همچو نابینایی که بشن شول
 کور کبی بر کچه در وحل او فتاده بود میگفت با نقده و و شمس ایدی و ایدر ایدی ای
 مسلمان ای مسلمان جراحی قراره من دارید نیم بوله یقین بر جراحی طو تگون زنی
 فاجره بشند و گفت بر فاجره عورت اول کورک سوزنی اشندی و اک ایدی تو که
 جراحی بینی سن که جراحی کور مرز سن جراحی جبینی ایدر کور رسن همچنین بو بلج
 مجلس و عطا چون کلیه نیران است و عطا مجلس نیراز لر و یاز ار کامل دکاشی کی در انجا
 تا نقد نهی بضاعت نشانی انده یعنی یازار کانلر و یازار دکاشنده ماد مک
 بر فقه و یر میسن و بر قماش المزسن و اینجا تا ارادی نیاری سعادت نیاری و بوند
 یعنی عیما مجلنده ماد مک بر ارات و محبت کتور میسن بر سعادت النمر سن قطعه
 گفت عالم بکوش جان بشنو عالم سوزنی جان قولفی استماع ایدر و در نماید بکیفت کرداره
 اگر اول عالمک سوزنه عمل بکتر مزایه ده یعنی کند و عمل بوق ایسه ده باطلت انگ
 مدتی گوید باطل و نامعقول در اول سوزنی که دشمن و مدعی دیر اول سوزن مصرع ثانی
 خفت را خفته کی کند بیدار او بوش قحان بیدار ایدر یعنی شول عالم که علمنده
 اک فائده

رهبر و تن بر و در و صف
 ترکیب و اندر متصل اولان
 یازر مصدر ایچوندر
 نشاید لفظک معنای مجید
 نابینایی لفظک دکن معروفه
 معصوم عصمت دیر بوند
 پاک و صالح معنای در
 وحل باقی معنای در
 نابینایی ده اولان یا
 ثانیه تنکیر ایچوندر
 نمائند فعل نف و مانستن دن
 بکزنک معنای در
 بیدار او یا نقد معنای در

7

بیدار و بایق معنای
بسیار در این
بعضی واقع اولور

اگر فائده اولیه غیره نه و جریله فائده سی اولور مرد باید که گیرد اندر کوشش لیکن مرد و قابل
وجود کرک در قولغده طوطی یعنی نصیحت پیریز اولوب تمام ارادت کتوره بنشست پذیر
چند یواز اگر چه نصیحت دیوار اوزره یازش ایسه ده دیگر رغبت اولنمه حکایت منظومه
صاحب دلی عبد رس اندر خانقاه بر صاحب دل خانقاهدن یعنی خانقاهی ترک ایدوب
مدرسه کلوی بشکست عهد صحت اهل طریق را اول صاحب دل اهل طریق صحت
عهدنی صدی یعنی صوفیون ترک ایدوب و علامه سنی اختیار ایدی کفتم میان عالم
و عابد چه فرق بود حضرت شیخ ایدر بن صاحب دل ایدم عالم ایدر عابدک اور تا سنده
نه فرق واردر تا اختیار کردی از ان این فریق را که اول بگو کدن فراغت ایدر بولوی
اختیار ایدر که گفت کلیم خویش برون می برد ز موح اول صاحب دل ایدی اول صوفی
انجو کند کلیم موجدن طوره ایدر یعنی همان کند و نفسی اصلاح ایدر غیره نفعی اولور
وین جهدم کند که بگیرد غریق را اما بومعنی عالم جهدم و سعی ایدر که معاصی دریاسند
غرق اولش طوطی و اندن خلاص ایدیه حکایت یکم بر سر راهی مست خفته بود بر که
بر بول باشی اوزره مست یا تمس ایدی یعنی مست اولوب بولده دو شمشیر قاتلش ایدی و زمام
اختیار از دست داده و اختیار یولارنی الدن و میرش ایدی یعنی زیاده مست ایدی
عابد بر سر او گذر کرد بر عابد اول مست کسنگ باشی اوزره گذر ایدی یعنی اول یره او را
و در حالت مستقیم او نظر کرد و انک قبیح حاله نظر ایدی چون سر بر آورد
و گفت اول مست چون باشی یوقار قالوردی و عابده ایدی و اذ امر و بالتفو مرقا
که اما حق تعالی حضرتک قوللری وارد که قجان اهل لغوه کنه کاره مرور ایلر لاندلر مرور
ایلر لایل لغوه کریم لر یعنی حکیم لر و بر پیر لر اولد قکر حاله و اورادن ادب ایلر لایل
ایدی اولد ققری حاله که اصلا اول کنه کار حقارت ایدر نظر ایدوب طعن لایلر بلکه
زنجیده خاطر اولسون دیو ادب و حرمت ایدر لایلر ای عابد سن بنجون با حقارت ایدر
نظر ایدر سن شعر اذاریت اثما کن سطر او چکی قجان بر کنه کاری کورسک فق ایدر
انک عیب خطاسن ستر ایدر اول و انک خطاسدن بی حضور اولوب غضب ایدم کلیم اول

بشت و نوشت جائز دور

اختیار کردم از این فریق را
تا اقب ر ایدم انداز بولوی

فاعله
انچیم فعل جمعی
مفاد
سنه ایدر جمعی
بغوی بونده کنه
ای شولک نه جمعی
نجوم کلیم و بر پیر

کتاب

کتاب

یا من تقیج لغوی لم لا تم کریمای شول که به نیم لغوه خطام سکا قیج و نامعقول کورنول
 بنجون کریم اولونک حالده نیم اورزم هرورایلر سن قطوه مشاب ای پارسا روی ازکنه
 کارای صالک کنه کاردن یوز جورمه بنجش بندگی دروی نظر کن بلکه اول کنه کاره ترخم
 و لطف ایل نظر ایل انی تعیب ایلر اگر من نا جوانمردم بگردار اگر بن عمل ایلر نا جوانمرد و نامعقول
 ایلر یعنی عمل صالک استیوب فسق و فجور ایلر رسم تو بر من چون جوانمردان گذر کن سن
 نیم نامعقول لغی نظر ایلر بلکه نیم اورزم جوانمردلر و کریم کی گذر ایلر نه جولو میرود
 هر که جویای دوست بجفتش کثان می برد لطیف دوست حکایت طائفه رندان
 بر بکول لوندر با نکار درویشی بدر آمدند هر درویش انکار ایلر طشره کلیدلر یعنی
 ظاهر اولدیلر و سخنان ناسزا گفتند و اول درویش نامعقول سوزلر سوزیلر
 و برنجیدند و اول درویشی انجندیلر شکایت سیر طریقت برد درویش اول لوندر نون
 طریقت پیرینک قه شکایت التدی یعنی شیخه شکایت ایلدی بویلر دیوکه
 بر من چنین حالتی رفت که نیم اورزم بونجیدین بر حالت کندی یعنی واقع اولان
 عالی بیان ایلدیلر گفت شیخ نصیحت طریقی ایلر که ایتدی ای فرزندی او غل بی
 خرقه درویشان درویش خرقه س جامه رضاست رضا قفغانی در یعنی یکمک بوجامه
 کیه جلد بدیه صبر ایلر کرک هر که درین کسوت تحمل می مرادی نکند هر که که بکوشده
 مراد سوزلر تحمل ایلر مدح نیست اول که که آید درویش دکلر و خرقه بروی حرام
 و خرقه انک اورزم حرام در بیت دریای فراوان نشود تیره سنگ فراوان و بی
 پایان دریا طاش ایلر تیره اولمز یعنی بولمز عارف که برنجند ننگ است بنور
 عارف که خلقک طعن جفا سندن انجمنه بنوز اول عارف بقعه صود در دخی دریا
 اولمز که کز نوت رسد تحمل کن اگر خلقدن سکا ضرر و الم ایرشه تحمل و صبر ایلر بعفو
 از کنه پاک شوی زیرا خلقدن ایرسن خطایی عفو ایلر کنه پایدن پاک اولور سن
 ای برادر جو عاقبت خاکست ای برادر چونکه عاقبت خاک اولمقدر خاک شو پیش
 از آنکه شوی خاک اولاندن اول که اولور سن یعنی اولمزدن اول خاک کس هر جفا به تحمل
 ایلر

مشاب نهی حاضر در
 تا فتن جویر مک
 معنای در
 جوانمرد و ایو وخی
 معنای در
 با جوانمرد بونده فاسق
 معنای در
 بگردار کامرین در که
 دار عمل معنای در
 مدعی بونده کذاب
 معنای در
 تیره بونده بولانق
 معنای در
 شور فعل مضارع
 مخاطب در

ایده مو قبل ان تموت حکایت منظومه این حکایت شنو که در بغداد به حکایت افت که بغداد
زایت و پرده را خلافت افتاد سنجاق ایل قیو بردست مخالفت و غوغا دوشی یعنی واقع
اولی رایت از کرد راه و بیج رکاب سنجاق یول توزند و رکاب رحمتند که سفره جکندر
گفت بایر ده از طریق عتاب برده عتاب بولندن ایتدی نه تو هر خواجه ناشانم بن و سن
و یلمز بیده بر افندیک بند لیر یون بمصرع ثانی مصرع اولی تبیین و مفسر در بنده بارگاه
سلطان نیم بر سلطان بارگاهینک بنده کی ایز یعنی بر بارگاه خدمت ایدر زمین ادمن از خدمت
نیاسودم بن خدمتون بر دم دکلمدم گاه بی گاه در سفر بودم وقت لود وقت سز سفرده اولوم
توزنج از موده حصار انا سن نه رنج صامش سن نه حصار صامش سن یعنی نه زحمت
و مشقت و نه حصار جنگی کورش سن دایم اسوده سن نه بیابان و باد کرد و غبار نه بیابان و نه
قصر غاده صامش سن یعنی یونلری کورمیش سن قدم من سعی پیشتر است سعی ده نیم قدم
بسندن ایلر و وز کرد پس چراغ غرت تو پیشتر است پس همچون سنگ غرتک بندن زیاده
رک در تو بر بنده گاه روی سنجاق پرده یه ایتدی سن ای یوز لو بنده لو و محبوبلر
قتنده سن با کینر ان یاسمن بوی یاسمن رایج لوجدی لرایله سن من افتاده بدست
شکر دان اما بن خدمتکار لر المده خوار و حقیر دوشمشرام اصلا رعایت و عزتم یوقدر
بفرمای بند و سر گردان سفرده ات اوزره ایانم بغلو و سر گردان و سر اسیمه گفت نه سر
براستان دارم پرده سنجاقن چونک بوسوز لری ایشدی که جواب و یروب ایتدی گاهم
یوقدر غرت و حضور سب اولدر که بن باشی ان اوزره طو تریم و خلک کی تواضع
ایدرم نه جو بر سر بر آسمان دارم سنجاقن کبر ایلد باشی آسمان اوزره طو تریم من تواضع
رفع الله و من تکبر وضع الله هر که پیهوده کردن افر از و هر کیم که بی فائده عیش و سرور
بویون یوجده یعنی کبر ایلد خوشی را بکردن افر از اول که کند و سنی هلاک ایلر
بیت درین حضرت انا گرفتند صد که خود را فرد تر نهادند قدر حکایت یک از صاحب
دلان صاحب دل کردن بری اوز از مای را دید بر زور یا زوی کوردی که بهم برآمده
که بچیز و منقبض او مشر و در خشم رفته و غضب کتشت یعنی غضب کلمش و کف بردیان

سین از جمع کنیز در جاریه
مفاسه در

مه روی ده یا ثانیه
خطاب ایچوندر

سفرده اولان باقی
مفاسه در

زور ار مالی وصف کیدر
زور بار مقنا نه در آن
متصل اولان یا وحدت ایچوندر
سک کویک مفاسه در

آورده و انگری اوزره کف کتورش یعنی زیاده اضطراب بدن انگری کو بکشت
 گفت اول صاحب دل انده اولندردن برینه ایتدی این راجه حالتت یوز و بارزه
 نه حال اولشدر که بویله اولمشدر کسی گفت برک اول زور بارزه دشنام ویرشدر
 گفت اول صاحب دل ایتدی این فرومایه بوالحق اصلتو هزارین سنگ برمی دارد بیک
 انگری طاش قالدرو طاقت بار سختی نمی آرد و بر سوز یونک طاقت کتور مزمی نه عجب حال
 اولور قطعه لاف سر نخکی و دعوی مردی بکذا ر قویک لاف و مرد لک دعوانی قو
 عاجز نفس فرومایه چه مردی چه زن ای الحق نفسک عاجز نی از نه عورت سن یعنی
 مرد لک و زن لک مابینده اصلا فرق یوقدر گرت از دست براید دهنی شیرین کن
 اگر سنک الندن کلور سه بر انگری طلو ایل و بر کسک مرادی حاصل ایل مرانیت
 کشتی برنی بر دهنی مرد لک و مروت دکل در که بر دهنان اوزره مشت اوره سن
 یعنی بر کسک اغرنه بر مشت اورو ب خاطر نی بریشان ایلک دکل در بهادلق
 قطعه اگر خود بر در پیشانی پس اگر خود قوت ایل فیلک الی برت و خرطونی قویتر
 و نه کر که فیل زبون ایل نه مرد است اند در وی مردی نیست عارف قشده مرد
 دکل در اول که انده ادمی لک و مروت یوقدر بنی ادم سرشت از خاک دارد بنی
 ادم خلقی خاک کن طوتر یعنی ترا بدن مخلوقدر اگر خاکی نباشد ادمی نیست اگر
 خاک منسوب او اولیه یعنی خاک کبی حلیم و متحمل اولیه فی الحقیقه اول که ادمی دکل در
 اگر چه صورتا ادمه مشاب در حکایت بزرگی را پسیدند از سیرت اخوان صفا بر اولویه
 اخوان صفاتک سیرتدن سوال ایلدی یعنی اولیا ادمه نه که لر در دیدر گفت
 اولوا ایتدی کینه اند اخوان صفاتک ادنی سنی اول که در مراد خاطر یاران کند
 دوستدینک خاطرینک مرادی بر مصالح خود مقدم دارد کند و مصلحتدی اوزره
 مقدم طوتر و حکما گفته اند و عاقلتر ایشدر در بند خوش است برادر که کنی
 مصالحی و قید نه در نه برادر و نه خوس است اول که حقیقه نه برادر و نه خصم در
 زیرا که لراید انگ فرقی یوقدر بیت همراه اگر شتاب کند همراه تونیت یولداش

دشنام سوگ معنی در

فرومایه الحق اصلتو معنی در

من تشدیدیون ایل معنی در

سرنجه قوی معنی در

سرنجه قویک معنی در

مردم لطیف و کرم معنی در

ای عاجز نفس فرومایه معنی در

تقدیر نه در فرومایه معنی در

بونده الحق معنی در

پیشانی الن انده اولان معنی در

همراه و همراه معنی در

نیت با یومک معنی در

اگر بولده ایوه کاموافت ایلدینگ بولداشک دکل در دلد رکی منبر که دبست تو
نیت شول کسیه کوکل بغیر و محبت اتمه که اول کسکا کوکل بغلش و تعلق اتمش دکل در بیت
چون نبودت خویش را دیانت تقوی چونکه خصم دیانت تقوی اولیه قطع رحم بود
بهر از مودت قریب انجلین خصم ایل مودت قریب دن قرابتی قطع ایلک یکر کور زیا
احتمال در مصاحبت ایلر سنی نامشروع میل اندوره باد دارم حضرت شیخ ایدر باد طویرم
یعنی خاطر مرده در که مدعی که بر مدعی درین بیت بر من اعتراض کرد بوبیت ده
بنم اوزره اعتراض ایلدی یعنی قبول ایلدی و گفت دخی ایتدی حق جل و علا جلیل و عالی
الده در کتب مجیده قران عظیمه از قطع رحم نهی کرده است قرابتی قطع ایلکدن
نهی ایلر و مودت ذوی القربی فرموده و اقرابانک محبت بیور مشدر و آنچه توا
توکفی مناقض است وانی که سن ایتدک انک مناقض درین قران عظیمه واقع
اولان ایه کریمه به مخالف در کفتم حضرت شیخ ایدر اول اعتراض ایدر ایتدم غلط کردی
که موافق قرانت غلط ایلدک که بنم سوزم قران عظیم موافق درنت که حق تعالی حضرت
بیور مشدر و ان جا بهدک علی ان تشکر بی مالیرک به علم فلا تطعمها اگر والدینک جهده لیر
سنی بکا مشرک قلمه شول سنی که سنک که علمک بو قدر سن والدینک اطاعت ایلر زیا
بونک کی خصوصه مخلوقه اطاعت ایلک حق تعالی حضرت عامی اولمق در حذر ایلر
بیت هزار خویش که بیکان از خدا باشد بیک خصم که حق تعالی حضرت ندن بیکان اوله یعنی
مقبول اولیه فدائی بیک تن بیکان کاشنا باشد اول خصم بر بیکان که فدا اولون که
اول بیکان حق تعالی حضرتنک اشناس اوله یعنی مقبول درگاه اول حکایت منظومه پیر
مردی لطیف در بغداد لطیف و خوش طبع بر پیر که بغداده دخترش بگفتش دوزی
دادن جعفرنی بر با شقیه و پیری مردک سنگدل چنان یکر نید طاش کوکلو ارجکن
انجلین حکم ایلدی لب دختر که خون از او میکید اوله دخترک لبی که اندن قان طا
بامدادان پورچنان دیدمش علی الصباح قزک باباس قزنی انجلین کوردی پیش
دما درفت و پرسیدش کو بکونک فتنه کنده واکه سوال ایلدی بویل دیو کای فرومایه

رحم بونده قرابت منتهی
قرنی قریب باقی
مجید اولو منتهی

بیکان اجنبی منتهی

گفتش با شقیه و پیری
وصف پیر بیکان

ملدی

این چه دنداشت ای الحق اصل تو بود و بشد رانک لینی حکم امر من سن چند خانی لیسنه انبا
 انک لینی بنی خبر سن صخر جو دکل در یعنی سحیان و میش دکل در نمراحت بکفم این
 گفتار بوسوزی بن سکا لطیفه ایلد بدم بزل بکذا از جد از و برد از اول ترک
 ایلد و اندن چه مرادی حاصل ایلد بوسبت اخیر اول پسرک کفش دوز و عتب طیرنی
 ایلد اولسی روشن اول تقدیر ج زدودن مراد دختر اولور حضرت شمشک کند و اغرندن
 خطاب عام طیرنی ایلد اولفده جایز در خوی بد که در طبعی کنشت پیر امر خوی
 بر طبعی که او تردی یعنی حکم اولدی نرو د جز بوقت مرگ از دست اول خوی اولمک
 وقتنده غیر ایلد دن کتمز یعنی ترک اتمز حکایت فقیر دخری داشت بغایت
 زشت دوی بر فقهک زیاده زشت دوی بر قزی و ارایدی و بجای زنان رسید
 و عورتلر حده ایرشش ایدی یعنی بالغه ایدی و با وجود جرها ز نعت و اول قزک
 جهاز ز نعتک یعنی جهازی و مالی و ارا یکن کسی در مناکحت او رغبت نمودی
 بر که اول دخترک نکاحه رغبت و میل کو ستر مزایوی بیت زشت باشد طبقی دیباه
 زشت اولور دیبای و یبا قفتانی که بود بر عروس نازیبا که بر اشق سز و قبیح الوجه
 کلن او زره اول فی الجمله محصل الکلام حکم ضرورت حکم ایلد یعنی بالظهور
 یا فیزی بر کور ایلد عقد نکاح سنند انک نکاح عقدی بغلید یعنی اکا نگاه اندیلر
 آورده اند حکایت کتور مشدر که در ان تاریخ که اول تاریخده حکمی بر حادق حکم از سر
 ندیب آمده بود سر ندیب دن کلش ایدی که دیده نابینان را روشن کردی که کور لک
 کوزنی روسن ایلر ایدی فقیه گفتند فقیه اندیلر حیراد امدت و علاج نکن
 بنچون کو بیکو که علاج ایلنر سن گفت فقیه ترسم که بینا شود قور قرم کور یچی
 اوله و دخترم را طلاق دهم و دخترم طلاق ویره بیت شوی زن زشت
 روی نابینا به قبیح الوجه اولان عورتک زو جی کور اولمق بیکر تاک مصاحبت
 قابل اول حکایت پادشاهی حقارت بر پادشاه حقارت کوزیل در طایفه درویشان
 نظر کردی درویشلر طایفه سه نظر ایلدی یکی از ایشان بفرست دریافت

مرده ده اولان
 کان تصغیر تحقیر ایچوندر

و ماد کو بیکو معنی د-

اینان طمع جق

مراح لطیفه که متصل
 اولان تا خطاب
 ایچوندر

بزل عجز و کلام باطل
 چه بزرگ عکس

بعض نسخه ده نیز در پیش
 ندهد واقع اولور

و بیقی بر شهر ک اسمی
 اگر متصل اولان یا نسبت

ایچوندر
 عروس بوفنده کلن
 معنای د-

سندیب بوشهر در

اول در ویش کردن بری فراست اید پادشاهت اول حالتی اکلدی و گفت دخی ایتی
ای ملک ای پادشاه مادرین دنیا بز بود نیاده بیخش ایتو کمتر ییم عسکره مندن
کتر و حقیر تر و بیخش از تو خوشتر و دیر لک ده سندن خوشترک ایز و بمرک برابر
و موه برابر ایز و بقیامت بهتر و قیامتده یلرک ایز مشوی اگر کشور کشای کامرا
اگر مرد لوری اقلیم فتح اید جیدر یعنی اگر پادشاه در اگر دروش حاجتمند ناست
اگر نانه محتاج اولان در ویشده در ان حالت خواهند این وان مرد اول حالده که
پو و او اول لکر که رنخواهند از جهان پیش از کفن برد جهراندن کفن دن
زیاده التشر لدر بیت اگر بهلوانی و کر بیع زن نخواست بدر بردن ان کفی جو
رخت از مملکت برست خواهی چونکه دنیا مملکتند رخت اسبابی بغیرین یعنی
چونکه دنیا دن رحلت اید رس کدای خوشتر است از پادشاهی اید کدالو پادشاه بلفد ن
خوشتر که ظاهر در ویش در ویشک ظاهر جامه زنده است اسکی جامه در و موی
سترده و حاجی یونشدر یعنی زیت و لباس دن مجرد صورتا حقیر و قدر اعتبار در
و حقیقت ان و اما انک یعنی در ویشک حقیقتی دل زنده و نفس مرده قلبی ذکر حق
اید ویر و نفس رضاقت و مجاهده ایل اولشدر دل زنده به و نفس مرده به مضف
اولوقده جایز در اول وقت معنی بویل اولور در ویشک حقیقتی دیری کوکل اولش
نفس قطعه نه انکه بر در دعوی شنید ز خلقی در ویش دکل اول که که دعوی قیوسی
اوزه او توره که اگر خلایق کنندش بجنک بر خیزد که خلق دن بر نیجه که اگر اکی لفت
ایده لرحمل اتمیوب جنک و خصومت قالد و کز ز کوه فرو غلطد اسیا سنگی اگر
طاغدن اشغه بر دکر من طاش یولنه نه عارفست که از راه سنگ بر خیزد عارف
دکل در اول که که حق تعالی به توکل اتمیوب طاش یولنه قالد بلکه عارف اول
که در کتب تعالی جمع قضایه رضاء و بیروب خاطر نه غم کتور به طریق درویشان
در ویشک طریقی ذکر است و شکر حق تعالی حضرتش قلبی و لسانی اید ذکر ایلک در
حق تعالی که نعمت نه شکر ایلک در و خدمت و طاعت و خدمت طاعت در

سختی و کامران
سختی و بیدار
و صفات و بیدار

مردم در معنا
بر بردن معنا
مردم در معنا

سختی و بیدار
معنا
سختی و بیدار

زنده اسکی معنا
از خلق یک معنای
قید اولندی سهولت معنی
اچون

غلطه فعل مضارع غایب در
غلطیدن مشتق در غایب
معنا

اسیا سنگ دکر من طاشی
معنا

وایشار و قناعت و قدری اوله و غنی قدر حق تعالی حضرتی یولنه مایلین بدل ایلمک در
 و حق تعالی حضرتی و بر دوشی اید قناعت ایلمک در و توحید توکل و حق تعالی حضرتی
 توحید ایلمک اوله توحید کرکننده حبس الافعال کرکننده حبس الصفات کرکننده حبس الذات
 اولون و جمیع خصوصیه حق تعالی حضرتی توکل و اعتماد ایلمک در بر مرتبه ده که خلقدن
 رجای قطع ایده و تسلیم و تحمل و کندوشی جمیع خصوصیه حق تعالی حضرتی تسلیم ایلمک در
 و هر یک که اگر بشور بحضور او طیب و تحمل ایلمک در هر که بدین صفتها موصوفست
 هر یک که بود که اولان صفته اید صفتی که بحقیقت درویش است حقیقه درویش در
 اگر در قیاس است اگر چه اول که قناتنده در یعنی حلال اولان قبالدن لطیف گیرنده
 اما هرزه کوی و بی خان و هوپرست و هوس باز اما شول که که نامعقول سولیمچی و بی خان
 و هوپرست و هوس باز در که روزها شب آرد در بند شهوت که کونلری کیمه کتور
 شهوت قیدنده و شبها بر روز کند در خواب غفلت و کیمه لری کوندره ایلمر غفلت او یقو
 یعنی صبح دکن با تورا و پور و بخورد هر چه در میان اید و هر شنه که اور تایه کلمه میرد مگر که
 حلالیدر یا حرامیدر و بگوید هر چه بزبان اید و نامعقول سوزلردن دلنه هر نه کلورسه
 سولیرنده است اگر چه در عداست اول که کوندره اگر چه عبادت در یعنی عبا کیرایه ده
 قطوای دینیت پیرینه از تقوی ای شول که که سنگ باطنک تقوی و صلاح حد
 عاری و خالی در که بیرون جامه ریاداری طشه ده ریای جامه سنی طوترسن یعنی زهد
 و صلاح که ریای اید در اخلاصک یوقدر برده هفت رنگ در مگذار صاحب و تکرار
 قیو کیدی زنگلو برده قوم یعنی اصمه تو که در خانه بور یاداری سن که او کده بور یا
 طوترسن یعنی حصیر و ششتر سن حکایت منظومه دیدم کلی نازه چند دست
 بر قیاق دست تازه کل گودم بر کنید از گیاه بسته اوتده بر بغین اوزره بغلش
 یعنی بر مقدار کل بر مقدار گیاه اوزره بغلش کوردم کفتم چه بود گیاه نا چیزه
 حضرت شیخ ایدر چونکه بونی کودم ایتم نه اولور یعنی نه فائده به میرارونه اعتباری
 وارد که لاشی و حقیر اوت تا در صف کل نشید او نیز که اول گیاه دخی کل صفده

بدین اصلند باین ایدی
 الف دال قلب اولندی

تحسین
 در مگذار ده اولان و
 لفظ اولمغدن اب در
 تقدیرنده اولی بقیو
 اولمغ اولی رشند
 کندی معنی تعیین
 مجاز دیر

او توره بکرت کیا و گفت خاموش کیا چونکه بنده بوسوزی اشتدنی اغدی
ولسان حال ایدایتی خاموش اول بوسوزی بویله اول سب دنک صحت نکند
کرم فراموش اهل کرم ساقده اولان مصاحبت و دوستلی فراموش ایلمز گزینیت
جمال و رنگ بویم اگر کل کس نیم جمال و رنگم و بویم بوقایب اخره کیا باغ اویم اخر
انک باغینک اوق و حکیم حضرت شیخ رحمۃ الله حصه و معرفت بیانشه شروع ایلدی
من بنده حضرت کریم بن جمیع عالم کرم ایدجی الله تعالی حضرتینک بنده سیام پرورده
نعت قدیم اول اللهم قدیم نعمتک بلسنسی ام یعنی انک نعم ظاهره من و نعم باطنه من ایل
تربیت بولشم کز بی هنرم و کرهنرمند هنر سزم و کرهنر لویم یعنی اکا طاعت و علم بوق اگر وار
لطفت ایدم از خداوند شوید ایکن کنه نیم امیدم الله تعالی حضرتین لطف احساند
بانکه بیضاغی ندارم شونک برله که اصلا بیضاغی طوعنرم یعنی علم بوق در سر بایه
طاعتی ندارم بر طاعت سر بایه سنی طوعنرم طاعت و علم بوق در مصلحت اول مبتنی در او
جاده کار بنده و اند اول الله بنده انک اشینک جاده سنی بیلور و کنایه عفو ایدوب
اگر رحمت اید ز بر ارحم الراحمین در بیت تو با خدای خود اندر ز کار دل خوش داره که زحم
اگر نکند مدتی خدا بکند چون بیج و سلیتش نمائند چونکه اول خدایه طاعت و عبادتدن
بیج بر وسیده قلب رست که مالکان تحیر عادتدر که بنده از اوائک مالک و قادر اولان
که لر ازاد ازاد کنند بنده پیر کطفه نون پیر قولی ازاد ایدر لر ای بار خدای کیتی
ارای ای عالمی وضع و اناری ایل مزین و کونا کون شکوفه لر ایل حبت کبی لطف و کاش
بوجه الله بر بنده پیر خود بیجشای سنگ خدمت کرده صقلین کند و پیر قولک اوزره
ترجم ایلد سعدی ره کعبه رضا کیر ای سعدی رضا کعبه سنگ یولنی طوت یعنی خدائک
رضاسنی طلب ایلد ای سر و خدا راه خدا کیر ای الله دوستی الله یولنی طوت که اک
واصل اولوب ایکی عالمدن سعادت حاصل اید سن بد بخت کسی که سر نیابد بد بخت
شول که که باش جویره زین در که در وی دیگر نیابد بوقیودن یعنی الله قیوسدن
زیر ابر بری قیو بولر بیت کو برو و استین بخون تشوی مر که درین استانه راه راه

کرم بونده اهل کرم تقدیر بنده در

بانکه با خصوص که معنای
تجیر بونده بنده از ادائک

معنای
باری بونده بوجو الله معنای

و سلیتش ده اولان ضمیم خدای
راجع اولمقد اولی در روشند بنده
راجع اولمقدن مس

نه ارد حکایت حکیمی پرسیدند بر عاقل سوال ایلدی که ارشیعت و سخاوت که ام بهتر است که شجاعت
 ایلد سخاوت و قنقی سی پیکر که گفت عاقل ایلدی انرا که سخاوت است شجاعت حاجت نیست
 اول کسنگ سخاوتی وار در شجاعت احتیاجی یوقدر زیر مال جانده در و هم حد داشته سخاوت
 حق تعالی حضرتی قسند و مخلوق قسند مقبول و شرف قدر است نوشت بر کور بهرام کور
 بهرام کور ک قبری اوزره یازلشد بر بو مصرع که دست کرم به زبازوی زور که سخاوت کرم
 الی قوت باز و سندن پیکر قطعه نمائند خاتم طای و لیکن ناباید خاتم طای اگر چه و نیاده
 قلمدی و لیکن تا ابدی عالمده بماند نام بلندش بنیکوی مشهور انک بلند نامی ایلک
 و سخا ایل مشهور قلمدی که معنی ده اولدی بیت سخا نمائند سخن طلمی کیم بیاساقی بده بشوی
 روح روان خاتم طای زکوة مال بدر کن که فضله زرا مالک زکواتی اخراج ایلد زیر از رک
 فضله سنی جو باغبان پیر دیشتر دهد انکور چونکه باغبان که یعنی بود اید انکوری
 زیاده رک و پیر زکوة بود در ظاهر اگر چه ناقص اولور اما معنی ده زیاده اولور و هم ثواب
 حاصل اولور بار سوم در قناعت حکایت خواننده مغربی بر مغرب و لغی سی در صفا
 هزاران حلب حلب بازاد کانک صغده میگفت ایدر ایلدی ای خداوند نعمت ای نعمت
 صاحبی یعنی ای غنی اگر شمار انصاف بودی و مارقانیت اگر سزک انصاف فکر و بزم
 قناعت اولیدی رسم سوال از جهلان بر خاستی سوال رسمی جهلان مر ترفع اولور ایلدی
 قطعه ای قناعت توانکرم کردن ای قناعت بن غنی ایلد که و رای تو هیچ نعمت نیست
 زیر اسندن ایراق علله هیچ نعمت و حضور یوقدر کیم صبر اختیار لقمی است هر چه جو حاجی
 لقمی که اختیاری در هر کرا صبر نیست حکمت نیست ایلد هر کیم صبری یوقدر
 حکمت یوقدر القناعت کنز لا یعنی حکایت دو میرزاده بودند در مهر مهرده
 ایکی بک زاده و اراید مال یکی علم اموخت بر س علم او کردند و دیگری مال اندوخت
 و بر مال کب ایلدی ان علامه عمر شد اول علی سیدن عاقبت زمانک علامه
 اولدی و ای غیر از مهم گشت و بو مال جمع ایدن مرور ایام ایلد مهم شهرنگ غیری
 اولدی پس این توانکرمس بو غنی برادر چشم حقارت در فقیه نظر کرد و گفت

کور اول قبر معنات در
 کور شانی بیان انک معنات
 که بهرام انی جوق صید
 اندوکی اجلدن که سبب
 قلمدر
 رز او ز جه جونی و اصمه
 ببر و فعل مضارع در
 ببریدن قطع معنات در
 صفت شدید الفاء العربی
 علی القلیل
 و موجب الصبر
 و ترک سوال و الموضعین
 سرور
 وار بونده ایراق معنات در
 کتب بر نه کتب اولمق جائز در
 کتب بر نه کتب العربی معنی الزاویه
 و هو المسموع من الاستیاده و
 الزاویه علی الصبر شایع و محتمل
 ان یکون بفتح الکاف الفارسی
 یعنی خزینه سرور
 ان انش و الی الذی تعلیم
 سرور

حقارت کوزی ایلد فقیه بر افرین نظر ایلدی وایتدی من سلطنت رسیدم بن سلطنت ایشدم
و تو همچنان در مسکت بماندی و من اولکی کس مسکت و فقرده قالدک شکر نعت باری
تعا علی اللهک نعمتک شکر باری افرین ترست بنم اوز ره زیاده رک درسندن
که میراث پیغمبر یافتیم زیرا که بن پیغمبر لک میراثی بولدیم یعنی که اول علم در العلماء و ثروت
الانبیاء و ترا میراث فرعون و هان رسید و اما سا فرعون ایلر بامانک میراثی ایشدی
یعنی ملک مصر که اول مصر سلطنت در مشنوی من ان مورم که در پایم بمانند بن اول مورم
ایاغ التند جینر یعنی اصلا اعتبار قیوب خوار و حقیر ایلر نذر نبورم که از دستم
نبالد زنبور دکلم که بنم المدن الکلیه لر کجا خود شکر این نعت کذارم بنو نعمتک شکر
خود قنده ادا ایدم یعنی بوحالت بر نعت در که بن شکر ادا التک قادر دکلم اول
مصر عثانی در که زور مردم از اری ندارم که دنیا ده مردم از ارق و ظالمق زورنی طومرم
که کسک خاطری برشان ایدم حکایت درویش را غنیمت که اشرف فاقه میسخت
بر درویش ایشدم که فقیر ایشده یا ترا ایدی زیاده مشام ایدی و رقع بر خر قه و دخت
وزیاده فقر ندن خر قه و زریه دکر ایدی و شکی خاطر خود بدین بیت می کرد و بوبیت
ایلر کند و خاطری تسلی و تسکین ایلر ایدی بیت بنان خشک قناعت کنیم و جامه
دلق قوری اتمک ایلد یعنی قناعت سزنان ایلر و اسکر جامه ایلر قناعت ایلد که
یار محنت خود به که بار منت خلق زیر اکشی کند و نک محنتی یو کی جلدک یکدر که
خلقک منتی یو کنی جلدک کن کسی گفتش بر که اول درویش ایتدی چه نشینی نه او تور
که فلان درین شهر که فلان که پوشمرده طبع کریم دارد کریم طبع طور و کرم غنیم
و عام کرم طور میان بخدمت ازاده کان سب ازاده لر و درویش خذمته بغله
و بر در لهانشنه و کوکالتر قیوسی اوزره او تور شد یعنی کوکالتر لاکتور مک
خانم در اگر بصورت حال تو مطلع کرد اگر اول کسک صورت حالک اوزره
اولا پاسر خاطر غیرت مت دارد سنگ غیر خاطر کک رعایتی منت طور یعنی سکا
احسان اتمکی منت بیلور گفت اول فقیر ایتدی خاموش ایشم اول که در نیستی مردن

انصاف بالحق
باب علم سید
زبور اری فقط سید
زنا نیر سید
زنا نیر سید
زنا نیر سید

ای لایحه
وقتی که
ششم مقام
نست با مقام
سرو
آدم ابو روم که ابغلی اول
نعت

و لولم اری سندن اعلی
شکر فی ابد می و بدن که
ما که نعم المان
شسته و ستم برینه
بعض واقع اولور
خ

بسم الله الرحمن الرحيم
 بسم الله الرحمن الرحيم
 حكاية حال ماضية ورسالة
 جارية ولقاء عالمك خاصه
 اضافتي ورسالة
 والموضعيين يعني

لفظ بار بار
الحل کسر الماء سردی
ششنی فعل مضارع مخاطب
کرد و پیونده شود معنای
قبه پیونده پاره ثوب و حایب
نور

اتفق العارفون بهذا الكتاب
على ان يثبت الكافي العرفي فيه
اما وعدته انفا واعلم ان الزام
الشيء والتمسك بالاعتقاد سروري
نوشته يعني نوشتن و الماد
ارسال ايلك دن حقا که با عقوبت دوزخ برابرست الله حقیق چون که جهنم
اطلب التوب سروری
الزام بویون اورتی یعنی
بسته عهد سند کلوم
ذی قبول ایلک حق الله
حقیق
مردی برین بعضی
مردم واقع اولور
حاذق استاد معانی و
شکایت معانی و
کتاب الکافی
کلمه شکایت
بمعنی شکایت
سروری

کنایه عن ترک الاکل ومن
قل بدرا ند موضع باز دارند
فلیم يعرف المتن سروری

که یوقلغده اولک بکدر به که حاجت پیش کسی بردن یک که برک قتنه حاجت الیمک
یعنی احتیاج عرض اتمکدن اولک یکدر قطع هم رقع دوختن به الزام کنج صبر
هم رقع دکنک و صبر بو جاغده بویون اورتی یعنی قبول ایدوب حقدن کلک
یکدر کر بهر جامه رقع برنجو اچکان نوشت که جامه طلب اتمکدن اوتری کایه یازوب
انله ارسال ایلک دن حقا که با عقوبت دوزخ برابرست الله حقیق چون که جهنم
عذابی ایلد بر ایدر رفتن بیای مردی همایه در بهشت همایه نیک شقای و منق
ایله جنة کتمک یعنی جنة کرک بادی مرد شفیع معانی در یاد مصدر لاحق اولمو ایلد
شعاع معانی اولورنت کیم شفیع معانی بو ستانده واقع اولک ربیت یک کفتش
ای مجلس رای مرد که بود اندرین مجلس بیای مرد بعضی نسخ ده بیای مردم همایه
واقع اولور بیای مردی یرین حکایت یک از ملکوک عجم پادشاه بلندن بری طبعی حاذق
بر حاذق طبعی خدمت مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرت رسولک حضور شریفه خدمت
صلوة الله وسلامه علیه فرستاد کونردی سالی چند درد یار عرب بود اول طیب
برنجیل عرب دیارنده اولدی کسی تجریش پیش او نیامد صحابه دن برک برنجیر
ایله ایلک قتنه کلدی و معاطبتی ازوی درنخواست و اندن بر معالی طلب ایلدی
روزی پیش رسول علیه السلام آمد اول طیب برکون حضرت رسولک قتنه کلدی
علیه السلام و کلمه کرد و شکایت ایلدی بویله دیو که مرا برای معالجت اصحاب
که نبی اصحابه علاج اتمک ایچون فرستاده اند کوندرمشود در هیچ کس درین
مدت لیکن هیچ کس بومده بمن التفاتی نکرد بکا بر التفات ایلدی تا خدمت که
برین بنده معین است بجای آرد تا بر خدمت که بوبنده اورزه تعیین اولمشدر
یرینه کتوره رسول الله علیه السلام اللهم رسولک سلام انک اورزه اولسون
فرمود که این طایفه را طهرش هست بیوردی که بو طایفه نیک بر طریق یعنی بر عادت داره
که تا اشتها غالب نشود که مادام که اشتها غالب اولیه چیزی نخورند برین
یغزلر و هنوز اشتها باقی باشد که دست از طعام باز دارند و هنوز باقی اولور
یعنی اشتها هم

بعنه باقی این طعام را ال کیر و طوتر لر یعنی فراغت اید لر چیم گفت حکم ایتدی اینست گفتارش حکمت بود تقدیر ندهد -
موجب تندرستی صحت سبب در پس زمین خدمت پیوسید و برقت پس حکم خدمت یرن او پدی باز تندرستی ارد تقدیر ندهد -
یعنی حضرت رسولک اول کنده باش قیوب تعظیم و کندی مشغولی سخن انک کند حکم آغاز -
عاقل اول وقت سوز مکر و ملکه شروع ایلر با سر انگشت سوی لقمه دراز یا خود پیر مغنیک
او چنین لقمه جانب اول وقت دراز ایلر یعنی طعام یک شروع ایلر که گفتش خلل
زاید که اول سوز مکر خلل طوغه یعنی ضرر حاصل اول باز نا خوردنش بجای آمد -
یا خود طعام نمکدن اول عاقل جان کله یعنی زیاده ضعف و اطرب کله لاجرم
حکمتش بود گفتار اول سبب انک سوزی حکمت و معقول اولور خوردنش تندرستی
ارد بار انک بیستی صحت یمشنی کتور یعنی صحت حاصل اولور حکایت یک توبه بسیار کردی
بر که جوق توبه ایلر ایدیک باز شکستی و کیر و توبه بی صردی بیت اساس توبه کرد
محکمی جوسنک نمود برین که جام زجاجی طرفه اشش شکست تا یکی از مشایخ بدو
گفت تا که شیخ لردن بری اک ایتدی چنین شنام که بسیار خوردن عادت داری
بویله کلام که جوق یکی عادت طوتر سن و قید نفر از موی بار یکتر و نفک
قیدی قلدن انجی رکور یعنی توبه یعنی نفک قیدی توبه در و نفر را چنین که
تومی پروردی و نفکی بویله که سن بد سن زنجری کساند زنجری قرار
وروزی اید که تر ایدرد و بر کون کلور یعنی اولور که لسی سیرتر هلاک ایلر
بیت یک یکه کرک می پرورید بر قور دیور سنی سلسی چوپر ورده شد خوجرا
برورید چونکه بلمش اولدی یعنی بودی صاحبی یرتدی هلاک ایلدی بو بیت بوستانند
حکایت در سیرت ارد شیر با یکان ارد شیر با یکان سیرتدن آمده است کلمه در
که حکمی عرب را بر سید که ارد شیر بر عرب حکمت ال ایلدی که حکمی عرب چه عاید طعام باید خوردن
که بر کون یعنی هر کون مقدار طعام یک کرک که تن قوت و صحت حاصل اوله گفت
حکم ایتدی صد درم سنک کفایت می کند یوز درهم اغرنی طعام کفایت ایدر گفت
ارد شیر ایتدی این قدر جوق دهم بود قدر طعام جسمه قوت و پرور حکم گفت
تدبیر الملکه ان ذکر العلیل علیک سروری

الخطاب سروری
داری بیای

باریک انچه معنیست

مجد
بر در فعل مضارع دریدن
سروری

حاصل
ارد شیر با یکی لردن
اولش بر یادش است

مایه بونده مقدار معنیست
سنک بونده اغرنی معنیست
تدبیر الملکه ان ذکر العلیل
علیک سروری

وزنه من طعام سروی حکیم ابتدی هذا المقدار بحملک وماذا اد علی ذلک فانت حامل یعنی این قدر ترا برایی
 دارد یعنی بقدر طعام سنی ایام او روزه طوتر و صحتک سبب اولور و هر چه برین زیادت
 کنی و هر نه که بونک او روزه زیاده ایلی سن تو حال انی اول وقت سن انک حمالی سن که بلا سن
 چکر سن بیت خوردن برای رستی و ذکر کردست و یک دیرلک و ذکر و طاعت انک
 ایچو ندر تو معقده که زیتن از بهر خوردنت اما سن اعتقاد ایچی سن که دیرلک
 انجق یک دن او تری در حکایت دو درویش خراسانی ایکی خراسانید درویش که ملازم
 صحت یکدیگر که بری برینک صحت ملازم سیاحت کردند سیاحت ایچو لرایدی
 یک ضعیف بود اول ایچو درویشد بری ضعیف ایچی که بهر دو شب افطار کردی که
 بر ایکی کجده بر افطار ایچو ایچی و ان دیکر قوی بود و اول بری قوی ایچی که روزی
 بار خوردی که بر کون اوج کره بر ایچی اتفاقا بر در شهری اتفاق بر شهرک قیوسی او روزه
 بتیمی جاسوس گرفت رشده جاسوسلق تهمی ایل گرفتار اولدیلر و درویش را بکل
 برادر آوردند و اول خانک قیوسی بالحق ایل یایدیلر بعد از دو هفته معلوم شد
 که بی گناه اند ایچو هفته ده صکره معلوم اولدی که اول ایچی درویش گناه سرلرد در یکش
 قیوی اجدیلر قوی را دیدند مرده قوی بی کوردیلر اولمش و ضعیف جان سلامت
 برده و ضعیف جانی سلامت ایلر التمش یعنی اولمکن خلاص بولمش درین عجب
 ماندند بحال واقف اولند بر خصوصده عجب قالدیلر حکمی گفت بر عاقل ابتدی
 خلاق این عجب بودی بونک عکس عجب ایچی که ان یکم بسیار خوار بود زیرا اول بری
 چوق بیچی ایچی طاقت بی نوایی نداشت اجله طاقت طوعدی و هلاک شد هلاک
 اولدی و ان دیکر خوشی داد بود و اول بری کندوش حفظ ایچی ایچی یعنی از طعام
 یکم اعتاد اولمش ایچی بر عادت خود صبر کرد و سلامت بماند کندو عادت او روزه صبر
 ایچی و سلامت ایلر قالدی قطعه جوکم خوردن طبیعت شد کسی را چونکه بر یکدیگر
 عادت اولدی و خوی جو سختی پیشش ایدسل کیرد چونکه انک او کندو ستملق که فرضا

یک دیرلک و دخی ذکر
 ایچو ایچو سن بونک
 معقده که دیرلک یک ایچو
 دخی بعضی ده تضرار ایچی
 دخی بعضی ده تضرار ایچی
 هر یونده لفظی ناک ایچو ندر
 هر لفظی خانک قوی ایچی
 روزی ده اولان یا وحدت
 ایچو ندر بخانه ده اولان ایچی
 وحدت ایچو ندر هر دو را بخانه
 کردند ایچی بی خانیه ایچی
 بیاء الحکایه و ثلثت موضع
 سلامت برده سلامت
 معنای در دخی قابل
 بسیار خوار و وصف ترکید
 توانعت بی توانعت
 خوشین دار و وصف ترکید
 خوی عدم حسن اطال
 ایلم ایچو عدم النعمه سروی
 او غلبه عدم النعمه سروی
 طبیعت بونده عادت و خوی
 معنای در

84

برنج کون طعام بول الم جکیو سهل و اسن طو تر و کرتن بر و رست اندر فراخی تن بر و روصف کید
 اتا اگر وسعت و قدر نده شن بیلجی و جوق بیجی ایه جوتنکی بیند از سختی ای اذاکان قلته الاکل
 غیر اول که چونکه طارلق کوره سخته قدن اولور یعنی برنج کون طعام بولیه بلا و شفت کشتی بخوی اولاجق یک از قنی
 اید هلاک اولور ایلب عقل اولنه لازم در که کند ویه جوق یکی عادت و خوی اتمیه بیت کون کله بولیه کشتکده او ستم
 شکم بند دست و رجهر بای شکم بنده ناد و برستند خدای حکایت یکم از حکما بر اولدی جو طارلق اجلقدن اولدی
 پسرش از تنی کرد از خوندن بسیار حکمان بری پسر نی یکدن منع ایدی بول دیوا سیر طوق سیری طوقلق انده اولان
 که سیری شخص را بنجور دارد که طوقلق کشتی رنجور طو تر یعنی مریض ایدر گفت پسر رنجور مریض معنات در
 ایدی ای پدر ای بابا اگر سنگی مردم را بکشد اجلق آدمی دیر نشینده که ظریفان کون اچ معنات در
 گفت اندای پدر اشمش مین که ظریف ایتلدر در سیری مردن به که بکسرنگی زیستن کرسنگی اجلقا انده اولان
 طوقلق ایل اولک یک که اجلق ایل دیری اولمقدن گفت اول حکیم پسر نه ایدی اندازه یامعد ر اچوند
 نکه دار مقدار حفظ ایل یعنی بن سکا هیچ و عددن زیاده جوق یه دیمزم بلکه لفظ کی بکسر الکاف الفارسی و الباء
 اعتدال اوزره که هلاک و نه زیاده یه سن که قال الله تعالی که حق تعالی حفظ قران الاصلی بقید معنی المصدری ای
 عظیم ده بنده لرنه امر ایدوب ایدی کلو و اشربوا و لا تسرفوا یکوز و اچکوز دخی اسراف الجوع سروری
 ایلکوز بیت نه جبدان اچو کزد یا نت بر اید اول قدر جوق یه که اغزندن یوقاری کله سر ج خد اکت کلو و اشربوا
 یعنی حد دن زیاده جوق یه نه جبدان اکت از ضعف جاست بر اید اول قدر در عقبت کفت و لا تسرفوا
 ی که معقدن جانک یوقاری کله یعنی هلاک اوله سن قطع بانکه در وجود طعامت حفظ قدربنده مقدار معنات در
 نفس شوکد بر لره که طعامک وجودند نفک عقل و حیاتی رنج آورد طعام که پیش رنج آورد الوادای لوکان زاید
 از قدر بود مرض کتور طعامک مقدار دن زیاده اول یعنی زیاده سیر ایک مریض اولور من المقدار لان سروری
 کر کلشک خوری تکلف زیان کند و فرضا تکلیف ایل کلشکریه سن ضرر ایدر انسان کلشکری ایدی یا خدق
 تمام نفع و اراکین و زنان خشک دیر خوری کلشک بود اما اگر قوری انگلی کج یوغ شتها بعضی شخم ده معده جو پرست
 ایدر یه سن کلشک اولور تکلفدن مراد بونده طوقلق در دیر دن مراد اجلق در شکم در دخوات واقع اولور
 ذکر لازم وارد ملزوم طریق ایدر بیت هر که شکم پر کند نا کلو نیت گذارنده ام کله و او عا طفه سن اول وقت معنی
 حکایت رنجور سیر گفتند دلت چه میخواهد بر مریضه ایدر کلو کلک نه استر بولید اولور چونکه شکم طعام اید
 گفت اول مریض ایدی انکه دلم جیزی نخواهد افی استر کولم بر نه طلب اتمیه بیت معده طو لری معده یه درد قالقدی
 یعنی مریض حاصل اولدی

حج

۸۹

چو پرگشت و شکم درو خواست چونکه معده و شکم طعام ایدر طولدی درد و مرض فالتدی
 یعنی مریض حاصل اولدی سود ندارد همه اسباب راست دوکله راست اسبیل اصلا
 فائده طوغز یعنی جمع اعضا ظاهر نک صحتی و اسباب معاشک استقامتی اول دروک
 ظاهر اولمنه فائده ویرمز زیر اکثر اکل ضرردن خالی دکل در حکایت بقای رادری
 چند بر صوفیان گرد آمده بود بر بقا لک صوفیله ورزه بر قیچی شیخ جمع اولش ایسی اندن
 بعضی منه الموقایل و هر روز مطالبت کردی و بقال صوفیلردن خشونت ایدر و غف
 ایدر سوزلر سولر ایسی اصحاب از نعت او خسته خاطر همی بودند اصحاب یعنی صوفیل
 اول بقا لک تعنتدن خسته خاطر و پریشان دل ایدر و اجزا از تحمل جاره نبود
 و تحملدن غیر بر جاره یوق ایسی صاحب دل ازان میان گفت اول اور تادن بر صاحب
 دل ایسی نفس را وعده دادن بعطام نف طعام ایدر وعده ویرمک اسان ترست
 اسان رک در که بقال را بدرم که بقال درم وعده ویرمک دن زیر صکره نفک
 المی جکمرسن اما بقا لک جفا سنی جکمرسن قطعه ترک اسان خواجه اولیتره
 صاحب درویشک احسانی ترک اولی رک در کاحتمال جفای بوابان که بوابلرک
 جفا سنی چکمدن تمینای گوشت مردن به ات ارزوسی ایدر اولک یکدر که
 تقاضای زشت قصایان که زشت قصایلرک تقضاسنی چکمدن حکایت جوانمردی را
 در جنگ تاتار زیر جواغز کافر جنگنده جراحی هول برسد بر خوف جراحت ایشدی
 کسی گفتش بر که اول جوانمرد ایسی فلان بازگان نوش دارد فلان بازگان
 نوش دارو طوتر یعنی نوش دروسی وارد رک سنگ جراحی فائده بود اگر میخواهی
 اگر استیسن نشاید قدری بدهد شاید که بر مقدار ویره و کونید دخی ایدر لران
 بازگان بنجل معروف بود اول بازگان بنجل ایدر مشهور ایدر بیت کریمای ناشن
 اندر سفره بودی افتاب اگر اول بازگانک سفر سنده اتمک برینه افتاب اولیدی
 تا قیامت روز روشن کس نبود در جهان قیامت دکن جهانده که روشن کون
 کورمز ایسی زیر سفره سی هرگز اجل مز ایدر جواغز گفت اول مجروح جواغز ایشدی
 اگر نوش دارو خواهم دهم باندهد اگر اول بنجل بازگانن نوش دارو طلب

یعنی اجاب ذلک المریض
 بابی اطلب ان لا یطلب خاطری
 شیخ سروری
 اشتری طائف من الصوفیه
 طعاما مثل لازو السمن من یقال
 حتی اجتمع دراهمهم متعدد
 علی دهمهم دنیا لخشونت
 ابریک
 تعنت مذلت خواستی
 و تحقیر کردن کسی را
 و صحاب ای الصوفیون
 اذ اکانو فقراء لا یقدرون
 علی الاراء سروری
 بالاضافه ترک احسان خواجه یکدر
 جفا سنی چکمدن بوابان ان ایدر ایدر
 یکدر اولک که تقاضا سندن ایدر
 قصایک سروری
 من تحمل از ایهام کما قبل غم دنیا
 منه بکیردن جان اولاحندنگ
 جندانی طعام جبر بسترین
 زبان تلخ در باقی سروری
 تاتار فارسیده اکثر مصلده کافر
 معنائ استعمال او نور بعض
 محله کند و معنائ دخی
 کلدر
 معروف بونده مشهور معنائ در
 ندیدی اولان یا حکایت حال ماضیه
 ایچوندر

ایدم احتمال درویره یا ویریه و اگر دهم منفعت کند یا نکند و اگر ویریه احتمال در که فایده ایلد ای
 یا ایلد بهر حال خواستن از ویریه حالده اندن نوش دارو استمک زهر قاططت زهر
 قاتلدر بیت هر چه از دونان بنت خاستی الجفردن هرگز که منت ایلد طلب ایلدک در تن
 افروزی و از جان کاستی اگر چه انک ایلد تنده زیاده ایلدک که جسمه اندن قوت حاصل اتا
 جانن انک که اندن سنه استمک ایلد عرض که خلل و نقصان ایر شدی و چکمان گفته اند و قاتلدر
 ایتمدر در اگر اب حیات را اگر اب حیات فی المثل باب روی فروشد فرضا بوز صوبه صانه لر
 و انانخر عاقل اولان که عرضی و بیرو اب حیات صاتون المز که مردن بعزت به ارزندگانی
 بذلت زیر اعزت ایلد اولمک یکدر مذلت حقارت ایلد دیر لمکن بیت اگر خنطل خوری
 از دست خوش خوی اگر ابو جهل قیر روی یسین لطیف و کلمه بوز لونک اندن به از
 شیرینی از دست ترش روی انکی بوز لونک اندن شیرین و لذیذ سنه یکدر بیت
 اگر زهر این خوله ریا اندن کرگز شکی انیا لرندن حکایت یکدر از علما خورنده
 سیار داشت علمادن بری جوق خورنده طور ایدی بایکی از بزرگان اولور دن بری
 که حسن ظن بلیغ در حق او داشت که اول عالمک حقنه زیاده حسن ظن طور ایدی بکفت
 اول عالم که کند و حالتی ایندی روی از توقع او در کشید اول اولو عالمک امیندن بوزنی
 پورشدی و تعریف سوال از اهل ادب و ادب اهلندن یعنی عالمدن سوال عرض انک و احتیاج
 کو لرمک در نظرش قبیح امد اول اولونک نظرنده قبیح کلدی قطعه زنجبت روی ترش کرده پیش
 یا دریم زنجبتدن بوزنی ترش ایش اولو و نکل حالده غیر بزیارک قتنده کتی مرد عیش بر و نینر
 تلخ کردانی زیاده لکی انک اوزرنه دخی اچی به دوندر رسن یعنی اچی ایدرسن حاصل معنی انی دخی
 عیشدن بیز ایدوب زیاده بحضور ایدرسن دیمکدن بجاحتی که روی تازه روی خندان
 دو بر حاجت که کیدرسن تازه روی خندان کیت فرو بندد کار کشده پیشانی انی اجلش
 اولان انک ایشی اشغه بغلدر یعنی خنده روی اولونک مقصودی حاصل اولور بو قصه دن
 معلوم اولور که اول عالم احتیاج عرض اتو که اول اولونک قتنه ترش روی و بحضور
 کتشی آورده اند کتور مشرد که اندکی در و طیفه اوزیادت کرد که انک و طیفه شده بهر

دونا جمع دون سوری
 افروزی ده یا حکایت ایچون اولوق
 روشند فرورنگ فاعله اولوقدن
 خاستی قبیح الحار اذ الواء الرستیه سوری
 ساستی بیاه الخطاب من کاستی یعنی
 انقص متقد یا سوری
 فی المثل فرضیانه استعمال اولور
 مذلت خوارق معنائنه در
 خورنده اوده اولونک رزقی
 لازم اولمه
 توقع امید معنائنه در
 تعویض عرض انک مه
 بر و لفظنک معنائی مصراع
 اوله قید اولندی سهولت معنی
 ایچوندر مه
 رفتن دن امر حاضر در
 پیشانی بونده الن معنائنه در

85

بر از حق زیاده ایلدی و بسیار از ارادت کم و محبت ارادتدن چو قلی ناقص ایلدی عالم
 پس از چند روز عالم بر قبح کوندن صکره چوق محبت معهود بر قرار نید چونکه قدیم و معهود
 محبتی اولکی قرار اوزره کورمدی گفت ایتدی بشر المطاعم حین الذل تکسیر هانه قبح
 اولور شول طعاملرک خوارلق وقتنده سن اول طعاملری کسب ایدرسن القدر منتصب و القدر
 محفوظ زیر احوک طعام ایلر بر اولوب ساج ایق اوزره نصب اولمشدر لیکن قدر
 و حرمت اشغایتشد ریعنی ناقص اولمشدر بیت نام افزوده و اب رویم کاست اول ناولو
 نامی زیاده ایلدی و اب روی اکتدی بود و جملده دنی معنی قابل در نام زیاده اولدی و اب
 رویم اکتدی بو تقدیر چه اول ایکی فعل لازم اولور اما اولکی معنیه کوره متعبدیر ربی نوایی
 به از مذلت خواست بی نوالق یعنی دلتک یعنی فقیر لق دلتک خوار لغندن یکدر
 حکایت دروشی را ضرورتی پیش آمد بر درویشک او کنه بر ضرورت کلدی کسی گفتش
 بر اول درویش ایتکی فلان نفی بی قیاس دارد فلان که قیاس نفی طوثر اگر
 بر حاجت تو واقف گردد اگر سنک احتیاجک اوزره واقف اوله بما تا در قفای ان
 توقف رواند اذ شول معلوم اولور که اول حاجتک قفا سنده توقفی روا و معقول
 طوثر گفت درویش ایتدی من اوراندم بن اولک بی بیلمزم گفت اولک ایتدی منت
 رهبری کنم بن سکار هر لک ایلیم دستن بگرفت اولک درویشک النی طوثری و بمنزل
 انگس در آورد اولک سنک منتر لک کتوری درویش یکدر اید درویش بر که بی کوردی
 لب فروشت طوطائی اشو صرقتش و تند نشسته و تند و بی حضور او تورش سخن
 نکفت درویش اولک بی اصلا سوز سولمیدی و باز گشت و کیر و دندی کسی گفتش
 بر که اول درویش ایتدی چه کردی نجه ایتدی گفت درویش ایتدی عطای او بلقائی
 او خشیدم انگ احسان انگ صورتنه بغلدم بیت نه خیر او مار سن ای دل شوندن اخر
 چیل شکله انگ خیری ظاهر قطره حاجت بنزدیک ترش روی اکشی یوز لونک قنت
 حاجت الله و اندن سنه طلب الله که از خوی بدش فرسوده کردی زیرا انگ قبیح
 و نامعقول خونیدن فرسوده و بی حضوره تر سن یا خود معنی بویل اول فرسود و بی حضوره

الذل وهو بالضم
 ضد العزة
 انك انت تلك المطاعم
 اسی الخطاب عام
 و الخطاب عام
 فعل من افعال الذم المطاعم
 فاعله هو جمع معظم بالفتح
 اسم لا بطعم والخصم
 حین نصب علی ان طرفی
 معناه االی الذل سروری
 والقدر بالفتح المرتب سروری
 القدر بالکسر طرق بطبع فی سروری
 محقق من الحفظ ضد الرفع
 نحفی ان الصریح
 للذل سروری
 بذلت بکسر التاء للاضاقه
 مذ بوزنه قدس و نعت
 فی ندای قدس لقا و نعت
 سراد فقر لقا در رب
 خواست بالواو و رسمه معنی خانی
 اسی مذلت السؤال سروری
 همانا بر جمع و جهل اسعالم اول نور
 بکسر و امید طوثر و فرقت
 و شوبه معلوم اولور و فرقت
 ایده لم مع
 همانا منت بالکسر بکسر روی
 طوثر و من فیها البیحه و همان
 و همانا معنی واحد و الفرق
 ان همانا قبیح الی التحقیق
 لم یکن المطاعم سروری

فرسوده هم
 من فرسودن و هو یان
 معنی ازنگ و اوصی
 فرسوداشتمش و عاجز
 و بی حضور معنانه در
 هست بونده متعبدی
 اولقده جاندر معنی
 اشو صرقتش
 ربهبری دلیل معنانه
 اولان یا مصدر ایدندر

اولور سن

اینها را باید که
 در این کتاب
 به این روش
 به این روش
 به این روش

اولورسن اگر کوی غم دل با کسی کوی اگر دیر ایک کو کل غمی شول کیسه دی که از رویش
نیفتد اسوده کردی که انک یوزنون اول حالده آسوده و سرور دوسن یا خود اسوده

وهر واولسن ديمك اولد حكايت خشت سالي در اسكندريه پيدا شد اسكندريه

دوہر خط پیل ظہر اولدی جنانکہ عنان طاوت خلق انجیلین کہ خلقک طاقن عنانی

از دست رفت بود الدن گمشایدی یعنی طاق‌فلس طاق اولش ایدی و درهای

اسماء بر زمین است و اسمائک قبولی زمین اوزر و بغلش ایدی یعنی یحیی و یحیی

یادگار و فریاد اهل ربیب ویر طغلق فریادین با آسمان پیوسته آسمان اولاد کس

و طردن و ملامی موردن که هر فلک نشد از دونه ای و افغانی که قدرت سزاق و نفع

اجلہدن انک فغانی فلک اوزر وکتدی یعنی بوجہ ملک فغانی فلک ایرشدی قحط لاف

بلاسنده عجب که در دل خلق جمع می شود عجب که خلق کوکل تو تونی یعنی ای جمع

اولیه که ابر کرد و سیلاب دیده بارانش که اول دو دلدل رسحاب اول خلاق کوریک

سیلابی اولاسی بک بارانی اولای یعنی بویله اولمده غننه تعجب ایدرم زیر احدون زیاده

اه و کریم ایدر لردی در چنین سالی بوجلیس بریده مخمسی دور از دوشان

بهر کس که دوست دارد این را بخواند و در وقت حاجت خود بخواند و در وقت حاجت خود بخواند و در وقت حاجت خود بخواند

سورویک ادب سر ایلم در ساجه در سحر بر رکان سیوه اودور سحرور

سوز و ملال و صفه ساز اندک و بس و گشتن و از گشتن و لایه و کادر

اینرا بر طایفه مرغی گویند چرا کنند اجمال افکار به یلمه کانی بخیر او زره است

اپنے لرغین دہر کہ انی وصف اٹکے قادر اولمشیرین دوست

کیم باری وصفی ہو ایک بیت اور زہ اختصار آیدہ لم کہ اندکی دلیل سیار بود دیگر از جو

شد بر جوق شنبه دلیل اول و ثلث بعد از آن بر مقدار الوب طمخ ایل بحر که تمام کیفیت حال

معلوم اولور و مثنی نمونہ خمر واری و ہر اوج نہ ہر پو پوکٹ اؤرنکی اولور مثلاً ہر نجدن

بروج برج الته قانی نیجہ ایدو کی ظاہر اولو، قطعہ کرتی رہے ان محنت را اگر کافول

اندر دوا و الاوقات
اول منقذ از این
خوارا صلند

میرزا محمد علی خان

خود را از اینده اشتک یوکی
نمونه او

قوی برضی کوردم که پشت خا فراموش آورد که بر ارقه یوک دکنی بر سر کتورش بیج
 ایش گفت بمهانی خاتم جبر انروی خاتم اید بن اول خار کنده ایدم خاتم ضیافتی
 نچون کتور کن که خلقی رسما او کرده اند که بر وافر خلق انگ ساطی او رزه جمع
 اول شد در گفت اول خار کن خاتم اید بی بیت هر که نان از عمل خویش خورد هر یک
 نانی کند و عملند بر یعنی کسب اند و کی اید قناعت ایلست خاتم طای نبرد اول که
 خاتم طای پست اتم و احتیاج عرض اتم خاتم طایست متقی بود و جهل دخی معنی لطیف
 من او را بهمت و جوا نردی خاتم اید بن انی بهمت سخاوت ده بر سر از خود دیدم
 کند و مدد بلند تر و بهتر کوردم حکایت موس علیه السلام در ویش را دید موسی
 عم بر روشی کوردی از برینگی بر یک اندر نهان شد عمر یا ندخندن قم ایچده
 بهمان اولش گفت اول در ویش اید یاموکی دعای بکن ای ماموسی بر دعا اید
 تا خدای تعالی کفایت دهد تا که الله تعالی بکار کفایت یعنی بر مقدار قدرت ویره
 که از بی طاقی بیان ایدم که طاق سز لغدن جان کلام موس علیه السلام دعا کرد
 و برقت موس علیه السلام ایچون دعا ایددی و کتدی تا حق تعالی او را دستکای داد
 تا که حق تعالی حضرت اول در ویش بر قدرت ویردی بعد از چند روزی بر قی کونون صکره
 از مناجات اید حضرت موس علیه السلام مناجاتدن کیر و کلدی دیدش گرفتار اول در ویش
 گرفتار کوردی و خلقی اینوه و بر وافر خلق بر و کرده اند انگ او رزه جمع اولش موسی
 علیه السلام گفت موس علیه السلام اول خلق ایددی این راجه حالت بوفیره نه حال
 اول شد گفتند ایددی یلر خم خورده است شرب ایچشد در و عمریده کرده و غوغا
 اید شد رویکی را کشته و بر کبی قتل اید را کنون قصاص میکنند شدی قصاص
 اید بر یعنی اندن او تری بونی دخی سلاک اید بر بیت کریمه میکن اگر برداشتن میکن
 کدی اگر قناد طو تیدی یعنی او جموع قادر ایددی تخم کجشک از جهان برداشتن
 سرجه نک تخمینی جهانندن بوقاری طو تیر ایدی یعنی کو کنی کس ایدی بیت عاجر باشد که
 دست قدرت باید عاجز و ضعیف اولان که اولور که قدرت النی بولور یعنی قدرتی

خلق ده اولان یا وحدت مبالغه
 ایچوندرست

برینگی جیلوق
 برینگی جیلوق لغ
 معنای در
 اندر یک نهان شد تقدیر نیده در

اینوه کثرت معنای در

بداشتیده اولان یا
 حکایت ایچوندر
 تا بد فعل مضارع در تافتن دن
 جویر یک معنای در

۸۸

اولور بر خیز اودست عاجزان بر تابه قالق و عاجزان لک الی جویر یعنی ظلم ابر موسی
 علیه السلام بحکمت جهان افرین اقرار کرده موسی علیه السلام جبرمان بر او بچینک اقرار
 ایدری و از تجا سز خوش استغفار و کند و نک تجا سزیدن استغفار ایدری گویا
 عالی اللهک قوی و لوسط الله الرزق لعباده لبغوی الارض اگر الله تعا حضرت
 عبادی ایچون رزقی زیاده ایدری البتہ خاص اولور لر ایدری یعنی طاعت اتمر لر ایدری
 بیت ما اذا خاضک یا مغرور فی الحظر ای مغرور نشسته منی مخوف و نامشروع ایش
 شروع اندردی حتی هکت فلیست النمل کم سطر تا که هلاک اولدک نه اولیدی قرنج
 او جمییدی ریز او حق انک هلاک سبب در نه اولدی سندن دخی قدرت اولیدی و من
 العصه ان لا یقدر رباعی فله جواه امد و سیم و زرغ سفلی چونک منصب و سیم و زر کلدی
 یعنی غنی اولوب بر منصب ایشدی سیدی خواهد بحقیقت سرش حقیقت ایدری یعنی محقق انک
 باشی سر سکه استر تا که مغرور و متکبر اولیب این مثل اخر نه حکمی دوست بو مثلی اخر عاقل
 او رمش مید اول مثل بودر مور همان به که نباشد برش قرنج به همان اول یک که انک
 قنادی اولیب مهرای قرنج نک قنادیدر زوالی حکمت پدر زرعل بسیارست پدرک علی
 جو قدر و لیکن پسر کرلی دارست اتا پسر حر از تلو در کسک که ضرری وارد پدرک
 اول سیدن اندن علی منع ایدر بوسوز عیشل طریق ایل در مراد اید و کی ما بعد نه
 اولابیت اشعار ایدر بیت انکس که توانکرت نمی گرداند اول الله که سنی غنی ایدر او مصحح
 تو از بهر داند اول سنک مصحح کی و کالایق و اول اولی سندن یکسرک بیلور حکایت
 اعرابی را دیدم حضرت شیخ بر اعرابی کوردم در خلق جوهریان بصره جوهر فروشدنیک
 صفته حکایت می کرد حکایت ایدر ایدری بوی دیو که وقتی در بیابان راه کم کرده بودم
 که بردقت صحرا ده بولی ضایع ایلش ایدم و از زاده معنی با من جیسی نمائده بود و مراد
 اولنان از قدن بم ایل بر شنه قالمش ایدی دل بر هلاک نهادم هلاک اوزره دل قووم
 یعنی هلاکی مقرر در ناگاه کیه یافتیم بر ارمرو ایدر ناگاه بر کیه بولدیم مرواریدین
 بر یعنی مروارید ایل بر اولش هرگز ان ذوق شادی فراموش ایلنم که پنداشتم
 کندم بریاشت که انی قادر لش بغدادی صندم و باز فراموش نکتم و کیر و فراموش

ایلنم

تجاسر کن خلق معناه

اصلند لم طرد
قافیه اچندن طافح اید
و اکر ایدیه

ومن العصه ان لا یقدر
سیک سیکه معنات و سیراکا
متصل اولان معنزه و حدت اچوند

زده است ایدری وزن ایچون
الف حذف اولندی

توانکرت ده اولان معنزه خطاب
اچوند

اعراب بادیه ده اولان معنزه
ویر که متصل اولان یا وحدت
اچوند

معنی بوند مراد و لازم اولان
نه در که ارق چندن اولان
زاو معنی علیک خاصه
اصافق و

مروارید تلو معنات در

حکایت

ایلمم ان تلخی نا امیدی اول تالخلقی و اول محروم و ملخی که معلوم کردم که مر و ابر دست
که معلوم ایلمم که کسب ایچیده کی مر و ابر در قطعه در بیابان خشک و ریگ روان
قوری یعنی اول بوق صحراده و اچق قمر ده یعنی زیاده قوملقد شنه را در دهان چود
چه صدق صورتک اغرنده در نه صدق نه بر ابر در کسی دخی عطشی دفع انز مردی تو
گفتاد از بای ازق سزگشی که او ایقن دوشدی یعنی اجلقن که عاجز و ضعیف اولدی
در کربند اوچه رزچه خرق انگ کمر بندنده التون نه صقسی پاره سنی نه هیچ فرق بود حکایت
یک از عرب عربدن بر که در بیابان بر صحراده از غایت تشنگی زیاده صورتلقدن میگفت
شعر بالیت قبل مینی یوما افوز بنیشی نه اولیدی موتدن اول بر کون مراده ظونولیدم
نهر تلام رکتی فاضل املاء قرستی بر ایر مق که بر می دو کیدی و بن قرستی اول ایر مق
صوبی ایل طولدریوم حکایت همچنین بونجه در قاع بسیط بر داسع صحراده مسافری
که شده بوده بر می فکر اوتمش ایدی یعنی یول یئورش ایدی و قوت قوشش غانده وانگ
از غی و جسک قوتی قالمش ایدی و در می جند و بر قاج اچ بر میان داشت بلند طوتر ایدی
یعنی بر قاج اچ و دار ایدی بسیاری بگردید جو خلق طولدی راه بجای نبرده یولی بریره
المدی و سختی سلاک شده و اول بجاره سخلق ایل سلاک اولدی طایفه برسیدند بر طایفه
محل ایرشدیلر در مهابش رو نهاده دیدن در مدی یوزی اوکنده قوش کوردیلر و بر
خاک نوشته و خاک اوزره بوقطعه بی یازمش کوردیلر قطعه کریمه رز جعفر دارد اگر دوکلی
جعفری التون طوته یعنی یاننده صافی جعفری التون اولامردی توشه بر نگیر و کام ازق سز
مرد که آیدیم یوقاری طوغز یعنی مشیت قدرتی اولمز بود و جهل دخی معنی لطیف در مراد
حاصل انمز اول وقت کام اولور کاف عربی ایل در بیابان فقیر سوخته را بیابانده افتاده
یاغش اچ و صورت فقیه شلغم بخته به که نقره خام پشمش شلغم خام کشدن یکدر حکایت
هرگز از دور زمان شنالیده بودم حضرت شیخ ایدر هرگز زمانک دو نمسندن نالانمش
ایدم و روی از کردش آسمان در هم نگشیده و اسمانک دو نمسندن یوز می بوز ترمش
ایدم مکر و قتی که بایم برهنه مانده بود مکر بر وقت که ایانم چیلای قالمش ایدی و انتظار
پای پوشی نداشتم و برایق قانی المغه قدرت طوتمدم بجامع کوف در امدم کوفه جامعنه

توش ازق معنانه در
خوف بونده صقسی پاره سنی
معنانه اولمق اولدی در و رز
نته کمر محل اگر قنده در مر

ضی موت معنانه در
فاضل ای فاقیت بنیه از و مراد
معنانه در

نهر بونده بختی دن مر
بسیط بو طمعنانه در
واسع معنانه استعمال اولنور
لزم طریق ایلر

رز جعفری بر نوع التون در
رز لفظی بونده شده ایل او قنور
وزن ایچون

کام ادم معنانه در
کام مراد معنانه در
نقره خام مضروب اولمین
قضیه

استطاعت قدرت معنانه در

عت
پای پوش ایاق قانی معنانه در

حکایت

حکایت

کلام یعنی کردم دلتنگ بجزو یکی را دیدم که پای نداشت انده بر کسی کوردم که ایاق طومر ایدی
 یعنی بوق ایدی بسیار نعمت حق تعالیست شکر بی جای آوردم بر نه کتوردم یعنی شکر
 ایدم و بی بر کفشی صبر کردم و کفش نزاع او رزه صبر ایدم قطع مرغ بریان بچشم مردم
 سر پیشش قوش طوق کسنگ کوزنه کمر از هرک تره بر خاست طعام ایدم بر او لش سفر او رزه
 اولان تره پیر اغندن کمر و حقیق تره و انکه را دستگاه قدرت نیست و اما اول که به که
 انگلیم و رزه دستگاه و قدرتی بود در شلغم نیمه مرغ بریانت پیشش شلغم پیشش قوش
 حکایت یکی از ملوک پادشاهان بری بانی چند از خاقان حاصلردن برقاج ک اید
 در شکار گاهی بر او برنده در قشده از عمارت و ورافتاد عمارتدن ایراق دوشی یعنی شهردن
 ایراق اولدی شب در آمد یکی کلدی خانه دهقان دیدند او را ده بر دهقان خانسی
 کوردیلر ملک گفت پادشاه ایدی شب انجا رویم کچه انده کیده لم تازحت سرمان باشد
 تا که صوق زحمتی اولید یکی از وزیران بری گفت ایدی لایق قدر بلند شاهان باشد
 پادشاه یک عالی قدر نه لایق اولمز یعنی لایق دکل در انجا بماند دهقان یکی برون بر ضعیف
 و حقیق دهقان خانسه التجا التک یعنی اکا صغنی هم انجا خیمه ز نیم هم بورده چادر
 قوره لم و اتش فروزم و اتش شعلندرم یعنی اتش پید ایدم دهقان را خبر شد
 پادشاه یک قالمسندن دهقان خبر اولدی که وزیر و وزیر مانع اولدی یوغه پادشاه سنگ
 خانک قون کرک ایدی اما حضری از طعام ترتیب کرد طعامدن حاضر اولانی ترتیب و مرتب
 ایدی و پیش سلطان برد و پادشاه قسته التدی و زمین خدمت بپوسید و گفت و خدمت
 یرنی او پدی یعنی تعظیم شمرطن یرنه کتوردی و ایتدی قدر بلند سلطان سلطان بلند قدری
 بدین قدر نازل شدی بود قدر اید نازل و ناقص اولمز و لیکن نخو استند اما استدی که قدر
 دهقان بلند شود که دهقان قدری بلند اولامک را سخن گفتن او مطبوع آمد پادشاه
 اول دهقان سوز سولیمسی و اداسی مطبوع و مقبول کلدی شب انگاه اختام دقتی
 بنزل او نقل کرد اول دهقان منزله نقل ایدیلر با بعد اوان علی الصباح خلوت نعمت بخشید
 پادشاه اول دهقان خلوت و نعمت بغلدری شنیدم که در رکاب ملک اشتدم که پادشاه یک
 رکابنده قدمی چند برقاج قدم می رفت و می گفت کندی و ایتدی قطعه ز قدر شوکت سلطان

سیره کسه مجهول اید
 طوق معنانه در
 تره وزن ایچون شده اید
 او قونر تره دخی تره دیر
 دستگاه قدرت معنانه در
 قدرت عطف تفسیر معنانه در
 شکار گاهی ده اولان یا وحدت
 ایچوندر
 دهقان لفظ عرسد فارسیده
 خان در اهل زراعت مقدسه
 دیر لر اما گاه اولور که مطلقا کنجی
 وکیل معنانه استعمال اولور انده
 اولان یا وحدت ایچوندر
 التجا صغنی معنانه در
 رکبک ضعیف معنانه در
 خیمه ز نیم چادر قوره لوم
 معنانه استعمال اولور
 قدر واک سکونی اید بونده مرتب
 معنانه در
 مطبوع مقبول معنانه در
 رکاب اوزنگو معنانه در
 شوکت عظمت معنانه در
 نکشت شد معنانه در

۴۹

نکست چیزی که سلطان قدر و شوکتند برین ناقص اولدی ز التفات بهمانی سرای
 و بهمانی قدر و بهمانی سرای التفات ایلمدن یعنی آنده قوند و غندن او تری کلاه
 گوشه دهقان بافتاب رسید اما دهقان کلاه اوجی افتاب به ایرشده و رفیع القدر اولدی
 که سایه بر سرش انداخت چون تو سلطانی زیر اسجلین بر سلطان انگ باشی و زره سایه
 اتدی و اگر التفات و اعتبار ایلدی بیت نظر کردن بر رویش نمانی بر کی نیت بیدمان بایان
 خشم نظر با بود با مورش حکایت کدایی هول را بر خوف و به حال کدایی حکایت کند حکایت
 ایرد که نعت و افرو داشت که دافرنعت طوتر ایدی یعنی و افرسیم و زجمع ایش ایدی یک از
 ملوک اورا گفت پادشاه یزدن بری کدایه ایدی می نماید که مال بی کران داری کور نور
 یعنی اکلنور که نهایت سز مال طوتر سن یعنی بی حد مال مالک سن و مارا مته می است و بزوم
 بر تم وارد را اگر برخی از آن دستگیری کنی اگر اول مالدن بر مقدار ایلد بزه دستگیر کن و معاونت
 اید سن بجم عاریت عاریت و فرض چکی ایلد یعنی منت استمزم چون ارتفاع ولایت
 رسد چون که ولایتک حاصلی ایرت و فاکرده شود و فایلمش اولاکت که پادشاه ایدی
 لایق قدر بلند خود اوند جهان نباشد جهان پادشاه یک بلند قدر نه لایق اولمیه دست
 تحت مال چون من کدایی که سمت الی تجلین بر کدایک مالی اید الوده کردن الوده ایلمک
 یعنی بندن مال الموق که جو جو فرایم آورده ام زیر این اول مالی جو جو یعنی از زجمع ایش ام
 گفت پادشاه ایدی غم نیت غم دکل در بکافران بدیم زیر کافره و یرم الخیات
 الخیشین خیشل خیشل اچوندر قلنا شد به شقوق المبرز بزانلره ایتدک بر الجوایل
 خلایق لرینی سدا یرز بیت کر آب جآه نصرانی نه پاکست اگر نصرانیک قوسی صوبی
 پاک دکل ایسه جهود مرده چه پاکست اول اب ایلد جهود اولسنی یورم نه پاک
 و نه غم وارد یعنی پاک غم یوقدر رشیدم که سراز فرمان ملک باز زد ایشدم که اول کدایک شاهک
 فرماندن باشی کیر و اوردی یعنی پادشاهک سوزنی قبول اعدی و حجت اوردن
 گرفت و دلیل و حجت کتور مک شروع ایلدی و شوخ چشمی و یوز سوزنک و اج کوزنک ایلمک
 شروع ایلدی ملک فرمود پادشاه بیوردی تا مضمون خطاب تا سوزنک مضمون
 یعنی امر ایتدوکی مالی ازو بجز و تبویح اول کدادن زجر و تبویح ایلد مستخلص کرد اند خلاص

حکایت

جائز و سیرش
 کدایی هول شول کدایک
 اول حاللو اولمقدن خوف
 می نماید بونده مجرول در
 کرده بونده مجرول در
 بعضی شده بکافران بیهوش
 واقع اولور که اول دخی کافه
 معنائند
 شقوق شقی لفظنک جمعی
 منیر خلاص معنائند
 عجین الکلس خود قطع کنی
 اولق و عامک حاکم اضاقت قییدن
 اولق جائز در
 شوخ چشم بونده یوز سوزنک
 واج کوزلو معنائند
 خطاب سوز معنائند
 زجر بونده علف معنائند
 روشن در

تسهانی سرای
 اولدی سرای
 سرای ضیافت اید جک
 سرای لفظ بونده البه دهقان
 مضاف اولمقدن اضاقت

ایلدر مشوی بلطاف جو بر نیامد کار ملاطفت و رفقا ایلر چونکه ایش یوقاری کلمیه
 یعنی مصلحت حاصل اولیه سربیه بی حرمت کشدنا چارنا چار صوک حرمت سر لک باش
 جکر یعنی عاقبت عتف و قهر ایلر اول مصلحت حاصل اولور معناده خان حرمت سر لک قالور
 هر که بر خوشن بنی شاید هر کیم که کند و اوزره ترجمه اتمیه که کند و دن اولو ایلر عتف و لثوب
 امر نه اطاعت اتمیه که بنی شاید هر کیم که کند و اوزره ترجمه اتمیه لایق در حکایت باز کالی را
 دیدم حضرت شیخ ایلر بر باز کانی کوردم که صد و پنجاه شیر بار داشت که یوز االی دوه
 یوکی و ارایدی و جهل بنده و خدشکار و قرق خدشکار و قول و ارایدی بشی در خضره کیش
 بر کیمه کیش خضره سنده مرچیه خوش بر دینی اول باز کان کند و جگر سندی و همه شب
 نیار امید و دو کلی کیمه دکلندی و ایومدی از سخنهای بریشان گفتن بریشان و نامعقول
 سوزار سولمکن بویلر بو که فلان انبارم که فلان شیر کیم شیر کست است ترکست نده و
 فلان بضاعت بهمنستان و فلان متاع بهمنستانه در و این و بو کاغذ قبالة فلان زمین
 است فلان یرک قابله سیر یعنی اول یرنیم اید و کت قاضیدن حجت جعفر مشر و فلان جیبر اقلان
 کس ضحین فلان سنده به فلان که ضما مندر کاه گفتی که خاطا اسکندر یه دارم کاه ایدر ایدی که
 اسکندر یه خاطی طو تریم یعنی اسکندر یه به کیمک از دوس طو تریم که هوای خوشست زیر
 لطیف هواسی و اردر باز گفتی نه کیر و ایدر ایدی که اسکندر یه به کیمک هواسی طو تریم
 که دریای مغرب زینر مغرب دریاسی مشوش مشوش و مخوفدر گفت سعدیا اندن
 صکره اول باز کان بکا ایدی ای سعدی سفری دیگر در پیش است او کنده یعنی نیته
 بر فردخی و اردر که اگر ان کرده شود اگر اول سفر ایلنیش اوله بقیه عمر خویش کند و علم و ملک
 باقیسی بکوشه نشینم بر کوشه ده او تورم و ترک تجارت کنم و تجارتی ترک ایلیم گفت حضرت
 شیخ ایلر اول باز کان ایدم ان که ام سفرست اول قنقی سفر در گفت باز کان ایدی
 کو کو ذی پارسسی بچین خواهم بردن اول پارسک کو دنی جین بهرنه النک استرم شنیدم که
 انجا قیمت عظیم دارد اشتدم که کو کر دانه زیاده قیمت دوتر و از انجا کاهه جین
 برورم اوزم و اوردن جین کاسنی که مراد فغفوریدر رومه کتورم و دیبای روی
 بهمنبردم و رومک دیبای سنی بنده ایلدم و پولاد هندی بچب و هندک قولادنی حلب

ایلدیم

سربونده صوک و عاقبت
 معناسه در
 بنیایدن در که ترجم
 معناسه در
 بنیایدن و دن در
 معناسه در
 ترجم
 کیم اسم خبر بر دین
 بهمنستان وخی جائیر در
 قبالة قاضی کاغذی یعنی
 حجت
 ضحین فاعیل یعنی فاعل در
 ضحین است تقدیر نده و
 سعدی اولان الفندا
 ایچوند
 کرد بونده مجهول در
 گلو کو کرد فارسی ایلر ترکی
 بنده لغت مشترک در
 پارسسی بملکت اسمی
 که شیز از انک و ارنک
 پولاد فارسی قولاد
 عربیدر

و اکتی جلیس بین و حلیک و حرجی بین ایدم و بر عانی ببارس و یمک بردنی بار ایدم
 و از آن پیش ترک تجارت کنم و اندن صکره تجارتی ترک ایلیم و بهوکانی ششیم و برد کانه
 او تریم جندان ازین مالخولیا اول قدر مال خولیا دن و نامعقول بگفت ایدی که پیش طاقت
 گفتش نماید که اول باز کانک ارتق سولیک طاقت قالدی گفت ای اسعدی ایدی ای سعدی
 تو نیز سنی بگوئی سن دخی بر سول ازنها کشیده یادیده اندون اشتمش سن و یا کوشش
 گفتیم اکا ایدم رباعی ان شینه هستی که در صحرا غور گانی اشته کی که غور صحرا کنده پارسا لاری
 بنقا و از سوز چنیدر اولو باز کان سورندن دوشدی پارسه بار اوقونده باء عربی ایل
 معنایوک اولوسی و صاحبی دیک اولور بحسب اللغة اما معین استعمال اولور باز کان دیک
 در سالار اولو معنانه در ترکیب اولند غنی شیه نسبت ایل قافل سالار قافل با شیه خوان
 چاشیند با شیه سائر بونده قیاس اولندان صکره سالار ایل ترکیب اولندان لفظی آخری
 ایت ساکن اولور یعنی ساکن اوقموق کرک در گفت چشم تنک دنیا دار اول سور دن دوش
 که ایدی دنیا طویچیک یعنی غینک مال ایل طویغیر طار کوزنی یعنی اج کوزنی با قناعت
 پر کند با خاک کوز یا قناعت یا قبر طیراغی طوله و رر بو اکیدن بنمیری ایل ممکن دکل در
 چشم تنک آج کوز تنک چشم اج کوز لوشیم سلسله الذهب ده دفتر ثانی ده واقع
 اولشد بیت تنک چشمان محط سالی رجوع صید شان صبت شکار شان بر بوع
 حکایت مالدار اید شیدم بر مال داری اشتمم که بخیل اندر جهان که بخیل ایل جهانده
 جنان معروض بود انجلیس مشهور ایدی که خاتم طایی سخا که خاتم طایی سخا اید
 مشهور ایدی یعنی خاتم طایی سخا اید مشهور اولدغی کی اول باز کان بخیل ایل انجلیس
 مشهور ظاهر حالش انک ظاهر حال نیست دنیا راست دنیا نعمت ایل بر نمش ایدی یعنی غنی
 ایدی و خست نفس جتلی و خلقی نفک خستی در نهادش انجنان ممکن انک طبعده
 انجلیس ثابت و حکم ایدی که نانی بجانی از دست ندادی که بر نانی بر جانده ویرمز ایدی یعنی انک
 قسده بر نانی بر جانندن مقبولی و کریم ابو هریره رالفی سواختی و ابو هریره نک هره سنی
 بر لغز ایل او خشم ایدی یعنی فرضا اگر ابو هریره نک هره سی اول زمانده موجود اولیدی
 رعایه بر لغز ویرمز ایدی و سک اصحاب کشف استخوانی نینداختی و اصحاب کشف
 کلبه بر استخوان انمز ایدی بود غنی اگر قیاس اولند فی الجمله محصل کلام خانه اورا کسی

عانی دینی بر معنایه در
 انده اولان یا نسبت ایدم

دنیایا و وصف ترکیب

مالدار و وصف ترکیب
 متصل اولان یا وحدت
 ایدم

شیدم

شنیدی بونده بنو مسدی
 معناه در حجاز است
 نجیدی ده اولان یا حکایت
 حال ماضیه در مس
 حضرت شیخ بوایت کریمیه
 اول بار زکان حقه اقباس
 انشد بوایت کریمیه فرعون
 حقه در مس
 کند ضیفه مضارع ده امر
 بو زیاده جو در مضارع اولمق
 ده جائز در بنجه ایده معنای
 جلفظی ایل بیل مس

آقاب اقبانک جمعی در اقربا
 قریبک جمعی در خیم معنای

ندیدی در کثادت که انک خانه سنگ قیوسی کثاده کور مز ایدی و سفره اورا سر کثاده
 وانک سفره سنگ باشی اچلمش که کور مز ایدی انک بجلی بو طبق ده ایدی بیت درویش
 بجز بوی طعاش شنیدی دروش انک طعامنک رایج سندن غیر ایشتر ایدی مرغ
 از سرتان خوردن او ریزه چینی قوش انک اید و کندن صکره خرده ویر مز ایدی
 شنیدم که بر ریای مغرب ایشتم که مغرب دریا سنده راه مصر گرفت بود مصر بولنی
 طوقش ایدی و خیال فرعون در سر و فرعون حیالی باشنده طوقش ایدی قولتغا حتی
 اذا درک الغرق و عالی اللهک قولی حتی که هلاکی و زیاده شت ایشتر ایدی که ناگاه باد مخالف
 کرد کشتی بر آمد که ناگاه کشتیک اطرافه مخالف بیل کلدی یعنی اشدی چنانکه گفته اند
 انجلیس که ایشتر بیت یا طبع ملوک به کند دل که بازو بنج استون کوکل که سسک ملول
 طبعک ایل دور یعنی موافقت ایدوب انک ایل صلح و اتحاد اوزره اولاحاصل معنی دل
 طبع ایل هر زمان هر حال اوزره اولمز ریزر اگاه شادان گاه نادان اولور شیر طبعی وقت
 وقتی نبود لایق کشتی موافق بیل هر بر وقت کشتیه موافق استخر بلکه کاس مخالف استر
 دست دعا بر آورده اولنجیل چونکه بو حال کوردی دعا ایسی یوقاری قالاردی یعنی
 دعا به ال کوردی و فریادی فائده کردن گرفت و فایده سز فریاد ایلکه بشدی قولتغا
 فاوار کبوا فی الفلک دعوائه مخلصین له الدین بود دعا عالی اللهک قولید رجبان که کشتیه
 کیمه لرا الله تعالی به دعا ایدر اولخلاص ایدر ایدی اولدقلری حاله دینی الله تعالی به
 بیت دست تقصیر چه سود بنده محتاج را تفرغ الی فائده ویر محتاج قول یعنی تخریک
 فائده س اولور اولکسبه که وقت دعا بر خدا وقت کرم در بغل دعا وقت الی خدا اوزره
 اولاکرم وقت الی قولتغه لتغده اول یعنی باشنده بر بلا کله دعا به ال قلدره اسوده
 لک زمانده حق ایچون کمسبه بر سنده ویر میب قطع از زر و سیم راحت برسان زر
 و سیمدن بر راحت ایشتر یعنی ویر خوش تن هم تمتعی بر کیمر کند و کاسم بر تمتع
 طوت یعنی سن دیه حتی انک این خانه از تو خواهد ماند اول وقت که خانه سندن قال
 که کور یعنی اولور سن خشتی از زر کیمر اولخانک بر کیمر چینی کشدن ویر که بچینی التوندن
 ایشتر فرض ایل اندن سکان فایده اند حکایتلرده کتور مشردر که در مصر اقارب
 درویش داشت که اول غرق اولان بخیل مهرده دروش خیم لر طوتر ایدی یعنی فقیر

الحال

الحال اقرباس وارايدى بقيت مال او توانگر شدند انك مالينك باقىس ايلر غنى اولدير
 وجامه‌هاى كهن و كهنه جاملى برك او بدر شدند انك اولوميسى ايلر تيريندر و خردميا
 پيريند و كند و لره قفتان ايچون حير و طميا طل قماشك سدير اتفاق دران هفت
 يكي رايدم از ايشان اتفاق اول هفت ده انلرون برينى كوردم بر باد پاي روان
 سرعت ايل يوريجى برات اوزره سوار اولمش كيديجى ايدى و غلامى پيرى پيكر و پيرى صوتلو
 بر غلام در پي اودوان انك اردنجه يلجى ايدى با خود كفتيم كندويه ايتيم قطع
 وه كه كرم ده يار كرديدى وه كه اكر اول اولمش بارزكان لبر و دويندى بيمان قيدر
 بيونده قيدر ايل اقربا اور تاسنه يعنى تگر ارحيات بولوب اقرباس مختلط اوليدى
 رده ميراث سخت تر بودى ميراث رده ايلك مشكل رك اولور و ارتان رازمرك خوش اند
 و ارتله خصمك اولمندن سابقه معرفتى كه ميان ما بود شول كجش اتفاق ايلر كه
 انك ايل يردم اور تاسنده مزده ايدى استنشر كشيديم انك يكنى جگدم يعنى يكن طوب
 اشفاق ايلدم و كفتيم دخى ايتيم بيت بحوراي نيك مرد سيرت و سره مرديه
 اى ايو سرتلو و مقبول ايو كه كان نكون نجت كرد و نخورد ريز او اول نكون نجت لور انر
 طالعلو بود مال منال جمع ايلدى و عيى حكاييت صياد ضعيف راماي قوى در دام
 افتاد بود بر ضعيف صيادك دامن پير شيوك مايى دوشمش ايدى طاقت ضبط ان نداشت
 انى ضبط انك طاقت طومدى مايى برو غالب امد مايى اول ضعيف صيادك اوزر نه غالب كلك
 و دام ازلشش در يود و طوزغى انك الندن قاپدى و برقت و دخى كندى قطع
 شد غلامى كه اب جوى ارد كندى بر غلام كه ايرتو صوينى يعنى اير مقدرن صوكتوره اب
 جوى امد غلام پيرد اير ماغك صوي كلى و غلام الندى يعنى اول غلام برنجي كره
 اير مقدرن صواوب اوه الندى عاقبت صود دخى غلامى كوردى كه كار نبوت دام
 هر بار مايى اوردى كه ايشن نوبت ايل دام هر كره يعنى هر وقت مايى كوردى ايدى
 يا خود كتور ايدى ديكمك اولاماي اين بار رفت و دام پيرد مايى بو كره كندى و طوزاغى
 بله الندى ديكر صيادان دريغ خورد غيرى صياد لر حيف يديرو ملامش كردند
 و اول صيادى ملامت ايلد يلد بويلر ديو كه جينى صيدى در دامت افتاد كه بو نخلين

خر حير
 و مبا طل بر نوع قماشك
 و مبا طل منسوب ديكر
 و مبا طل بر برك اسمر
 باد پاي خرسيع المشى
 روان صفت مشبه در ايب
 معنائى در

بيونده اقربا معنائى در
 خوش دند ختم معنائى در
 نكون منعكس معنائى در
 قوى بيونده عظيم معنائى در
 لزوم طريقت ايل
 شديونده رفت معنائى در

كرد بيونده كردن معنائى در
 اوچ محل و بيد روزى معنائى در
 رزق معنائى دخى جائز و

حكايت

مزار پای قرق ایلو بر
که جیانه بکتر

سیان ستان وصف
تکبیر

بیایی بری اردنجه یعنی
اشتریکش اما بونده سرعت
مراود

کمان کیانی بر نوع کماند که
کمان منسوب در کمان
بر قسم پادشاه و در

قصب بونده انچه نزدیک
ابر شون طوقنورانی
دیندگی با شصت و در

بر صید سنگ دامک دوشدی نتوانستی نگاه داشتن انی حفظ اتمک قادر اولمک گفت
اول صیاد ایتدی ای برادران ای قرداشلر چه توان کرد نجه اتمک ممکن در یعنی نه قادریم
مرا زوری نبود زیرا اول ماهی نیم نصیم دکل ایدی و ماهی را همچنان روزی مانده بود
و ماهینک انجلیین دریا ده نبیسی قالمش ایدی حکمت صیادی روزی نصیب سز صیاد
در دجله ماهی نگیرد دجله ایر مغنده بوقدر ماهی و ارا این ماهی طو غر و ماهی بی
اجل و اجل سز ماهی در خشکی نمیرد قوری برده اولمز حکایت دست پابریده الی
ایاغی کلمش بر کمر مزار پای را بکشت بر قرق ایلو دپلدی صاحب دلی برو بکشت
اول حالده بر صاحب دل انگ اور زنجیدی یعنی انده او غرادی و گفت دخی ایتدی
سکان الله بن الله تعالیه تنزهه ایدرم لغت معناسیع بودر اما معنای استعالی تعجب
ایچون یعنی شعیب حال اولور با هزار پای که داشت بیگ ایق ایل که طو تر ایدی یعنی
بیگ ایاغی و ارا این جون اجلش فرار سید چونکه انگ اجل یقین ایشدی از بی
دست و پای برال سز و ایق سز نتوانست گرفت قرق قادر اولمدی مشوی جواید
زیر دشمن جان ستان چونکه جان ایچی و هلاک ایدی دشمن اردن دن کله
سیند و اجل پای مرد روان اجل بلجی و سکر دیچی ارک ایاغی بغل و سیر آدیم اومف
قومز دران دم که دشمن بیایی رسیده اولدمده که دشمن کوزاجدر میوب
زیاده سرعت ایلد ایشد کمانی کمانی شاید کشید اول محلده کمان کیانی
چکمه امکان و قدرت اولمز قنده قالدی که حکم پای چکمه قادر اوله حکایت
ابلهی را دیدم سیمین حضرت شیخ ایدر بر سر ابلهس کوردیم که خلعتی عین در بر
که اور زنده بر بهالو خلعت یعنی بر قیملو خلعت یکش و مرکب تازی در زیر
و اتنده بر عربات و قصب مصری بر سر و مصر قصب که باش اوزره انی عمامه
اتمش ایدی کسی گفت برک ایتدی ای سعدی ای سعدی چگونه می بینی نجه
کو درکن این دیبا معلم بوشنلو دیبایی برین حیوان لایعلم بوشن بیلیمز
جاهل حیوان اوزره کفتم حضرت شیخ ایدر بن اکا ایتدم خط زشت
کباب زر نوشت بر قیچ خط در که التون صوبی ایل یازلشد یعنی بوک بکتر

قدشاه

قدش به بالوری حمار تحقیق حمار بنی ادمه مشبه اولدی عجل جسد ال خوار عجل جسدی کبی
که انک ایچون بقراوازی وارد سامری بنی اسرائیل قومک جلد ایلرمانی الوب
اندن بر بوزغی جسدی دزدی و انک ایچنه بر اوج طراق بر اقدی فی الحال جسد
بقرکی اواز و یردی اول طیرانی فرعون علیه التغه نیل غرق اولدی کون حفر جبریک
بندوکی یوندک ایاعی التندن المشایدی تفصیل محله کورنه بیت بانک کاوی
باز دهم غنوه مخر سامری کیست که دست از بد بیضا پرد قطعه بادی نتوان گفت
ماند این حیوان بوجیوانی آدمی به بکر زد یک ممکن و لایق دکل در بخیر دارعه و دکنار
و نقش بر و نش انک داره سندن و عمار سندن و طاشره نقشندن بنی لاهمان
بوجهتله آدمی به بکر ز الاتی الحقیقه ادم دکل در بکر در همه اسباب و ملک
بستی او دور ایل انک دو کلی اسباب و ملکنده دخی و ارفنده یعنی جمیع ما
ملکنه نظر ایل کور که هیچ چیزی نیایی حلال جینه خوشه که انک قیسم بر نشه سنی حلال
بولمز سن قانندن بغری یعنی همان قتل حلا در باقی سی حرامدر قطعه شریف اگر متعصیف
شود خیال میند شریف اگر ضعیف و محتاج اولا خیال بغیر و ظن ایلیم که پایگاه بلندش
ضعیف خواهد شد که اول شریفک بلند مرتبه سی ضعیف اول که کر یعنی انک شریفک
نقصان ایر شمر و راستانه یحیی بیخ زربند اگر کشش شکل التون میخ ایل او ره
یعنی اگر استانه سی سیم دن و مینی زردن اولا که غناسی بو مرتبه ده اولا گمان
میر که یهودی شریف خواهد شد ظن الته که یهودی مال سبب ایل شریف اول
کرک یعنی اولمز حکایت دزدی که ادای را گفت بر سارق بر سائل ایتدی شرم نداری شرم
طوتمز مین که از برای جوی سیم بر جو مقداری کشدن اوتری دست پیش هر لیم دراز
میکنی الکی هر لیم و هر خیس اوکنه دراز ایدرسن و اندن جتر ایدرسن گفت اول که داد و زده
ایتدی بیت دست دراز ازی یک حیه سیم بر حیه کشدن اوتری بر کسک اوکنه دلتک
ایل از تمق یکدرب که بپرنند انک و نیم که و انک و نصفی دلتک سبب ایل اول که لر یعنی
سریقه ایل ال قطع اولنمقدن ایل ال صحتت او زده یکد حکایت مشت زنی و حکایت
کنند بر زور بازی حکایت ایدر که از دهر مخالف بجان آمده بود که مخالف زماندن

عجل بونده بوزغی معنات در
خوار بقراوازی
ماند بونده مانستن دن فعل
ماندن دکل در
در اعراضه وزن ایچون تخفف
قل شد
در اعراضه رد امعانات
بودنی جابز در
نوشته اولان ضمیمه اول
کسیه راجع در
شیف ال رسولدن اولان کنه
متصف اسم فاعل در
پایان مرتبه معنات در
شد بونده ایکی محله شدن
معنات در
لیم غله و خیس
بی بونده اجل معنات در
وانک عموم نمک دیک دیر

قوله به بالوری حمار بنی ادمه مشبه اولدی عجل جسد ال خوار عجل جسدی کبی

جاز کاش یعنی قدرت و غنا به ساعده می بوی زماندن زیاده مشک و مضطرب
 و از خلق فراخ بیغان و دخی گش یعنی قناعت سز بو غارتدن فغان کلمش ایوی مقوت
 پیش پد بر د اول روز با با سی قته مشورت الندی یعنی مشا و ره ایلدی و اجازت
 خواست و پد رندن اجازت طلب ایلدی بویل دیو که عزم سفر دارم که سفر قصدن
 طو تریم که مکر بقوت بازو که مکر بازو قوتی ایل دامن کامی کف ارم بر مراد اتکنی ال
 کتورم بیت فضل هنر ضایعت تا نمانند فضل و هنر ضایع در مادام که کوستر می ره
 یعنی اظهار اتمیه لعود براتش نهند مشک بایند عودی اشش اوزره قور لر مشک
 ازل لر لطیف رایحه حاصل اولور پد رگفت با با سی زور بازه ایتدی ای پسر خیال محال
 از سر بر کن ای پسر خیال خیالی باشکن حقار یعنی ترک ایل و پای قناعت در دامن سلام
 کشتی و قناعت ایافنی سلامت اتکنه جک یعنی قناعت ایل که بزرگان گفته اند زیر خا قللر
 ایتمل در دولت نه بگو شیدنت دولت جالشی ایلد کلدر یعنی سعی ایل حاصل اولور
 چاره کم جو شیدنت بلکه چاره از قینق در یعنی بی حضور و مضطرب اولمق در
 بیت کس نتواند گرفت دامن دولت بزور که زور ایلد دولت اتکن طو تمف
 قادر اولور کوشش بی فایده است و سیه بر روی کور کور کاشی اوزره راستق
 اور مق کوزنه فایده اولسون دیو فایده سز جالشمقد و جده و جده ایلد دولت حاصل
 اتکن همان بوک بکر که محال در بیت اگر بهر سر موت هنر د و صد باشد اگر هر بر
 فلک باشنده ای که یوز هنرک اولو هنر بکار نیاید چه نخت بد باشد هنر ایش کلمن
 یعنی فایده به برهنه چونکه طالع نحس و برهنه اولو بیت چه کند زور مند و ارون نخت
 شوم نختلو اولان قوی نیجه اتسون بازوی نخت به که بازوی سخت ایلید دولت
 بازوسی بکدر زیرا اتکن سبب ایلد نیجه مرادات حاصل اولور که محکم و قوت بازوی
 ای یعنی قوت بازو سندن دولت بازوسی بکدر پسر گشت پسر با با سی ایتدی ای
 پد رفواید سفر بسیار است ای پد رفواید فایده لری چو قدر از نخت خاطر فوایدک
 بری خاطر ک شاد اولسندن یعنی شاد اولسید و جذب فواید فواید لرحذب
 اتکن و دیدن عجایب و عجایب کور مکدن و شنیدن غریب و غریب اشتمکدن

عود معروف بر درخت
 لطیف رایحه سی اولور

مسک غریبی مسک
 قار سیدر

و سدر استغنی در

کند بونده صورت مفارحه ده
 امر غایب اولمق اولی در

دارون نخت وصف ترکیب
 و ارون شوم نحس معنای دور

نخت سرور معنای دور

و تفرج بلدان و شهر لر تفرج اتمکن و محاورت خلاف و دستر ایل آشنا اولوب مصاحبت
ایلمکن و تحصیل جاه و ادب و عزت ادب تحصیل اتمکن و میرند مال و مکتب و تفرج زیاده
ایلمکن و معرفت یاران و آنچه که لایه یار اولوب اشناق حاصل اتمکن و تفرج روز کاران
در روز کار لایه تجربه ایلمکن دن که مساعدی یوخر مخالف میرد چنانکه سالکان طریقت
گفته اند انجیلین که طریقت سالک لایه ایتمکن در رباعی تا بدکان و خانه در کروی مادام
که دکان و خانه ده رهس سن هرگز ای خام ادمی شوی هرگز ای خام ادمی اولمزن سن
برو اندر جهان تفرج کن یوری جهانده اثار حقدن عجایب و غرائب سیر و تفرج
ایلمش از آن روز که جهان بروی اول کوندن اول اولک جهاندن کیدرسن یدر گرفت
باباسی ایدی ای پسر ای اوغل برین غلط و اسلوب اوزره کبیان ایلدک منافع سفری شما
سفرک فایده لایه حسابسز در و لیکن بیچ طایفه راست اما همان یس طایفه یه
مسلم و مفوضند تختن بازارکانی که باوجود نعت و مکت اول بش طائفه نک
اولکسی بر بازارکان ک نعت و قدر نک وجود ایل غلامانی کینز کان دلا ویزت و شاکر دان
چایک دارد که کوکل میل اید جی زیبا غلام و رعنا کینز کلدخی چایک و مصطفی
کذا خذ منکار طوطه هر روز شهری بو حالگو بازارکان هر کون بر شهرده و هر
شب بمقامی ویر کجه بر مقامده و هر دم تفرج گاهن و هر دم بر سیر انگاهده از
نیعم و دنیا متع شود دنیا نعتدن متع و ذوق اید جی اوله قطعه منع بکوه دشت
دیبان غریب نیست غنی طلع و صحراده دخی بیابانده غریب و بی کس دکل در هر جا که
رفت خیزی زد و خوابگاه ساخت ریزه بره که کنک جادر قوردی و او یوجق
و راحت او یجو برد و زدی و اثراک بر مراد جهان نیست دست رس و اما اول
مکنک که جهان مرادی اوزره یعنی مرادی حاصل اولمزد قدری یو قدر در زاد بوم
خوشی غریب و ناشاخت اول ک کند و نک طوغدخی سیودکی و حاصل اولدخی وطن
اصلی سنده غریب و نامعلوم در یعنی مشهور مکنک معلومی دکل در دوم
عالمی که بنطق شیرین اول بش طائفه نک اکبری بر عالم که شیرین سوز و لطیف تکلم
سب ایل و قوت فصاحت و مایه بلاغت دخی فصاحت قوت سب ایل و بلاغت

مزید مصدر می در زیاده
معنا در سه
در دکان و خان کردی
تقدیرند در سه
است بونده ایل است لفظندن
تکب در بعد ترکیب است لفظندن
الف حذف اولشدر است
شاکر بونده خذ منکار
دست رس قدرت معنائند
زاد و بوم مولد معنائند
شیخده و اوایل واقع اولور
جمع شیخده و اوایل واقع
اما نعت اولشدر
اولش در سه
نطق لطیف معنائند

سرایسی سبب ایل یعنی معرفت و فضل سبب ایل هر جا که رود هر چه کیده بخدش
 اقدام نمایند انگ کبی ظالم خدمت اقدام کو سر رر و اگرام کنند و اگرام ایدر لر
 قطعه وجود مردم دانا مثال زر طلاست عالم کشیک وجودی یعنی ذاتی خالص
 و صافی التون کبیر المعلم کالذیب و التعم کالفقه و الباقی کالبی طبع که هر کجا که
 رود قدر قیتمش دانسته زیرا قنده اول عالم کیده و انگ قدر قیمتی بیلور لر و اک
 التفات و اعتبار ایدر لر بزرگ زاده نادان شهر و اماند اما بزرگ و غنی
 جاهل او غلبه شهر و ایه بکزر که در دیار غریب هیچ شایسته غیری دیارده انی هیچ
 المزلر سوم خوب روی که درون صاحب دلان بخالطت او میل کند اول بش طائفه نک
 او جنسی بر محبوب که صاحب دلر که دلی انگ ایلر اختلاطه میل ایلر و صیحتش را غنیمت
 شناسند و انگ مصاحبتی غنیمت اکیله لر و خدمتش را منت دانند و اگر خدمت
 انگ منت بلر که گفته اند زیرا ایشدر اندکی جمال جمال از لغی به از بسیاری مال مال
 چو قلغندن بکدر و روی زیبا مرهم دلشهای خسته است و زیبا یوز خسته دلر که
 مرهمیدر و کیدر درهای بسته و بغانش قبولر که مفتاح حیدر که اگر تدیو قدر قطعه
 شاهد انجا که رزود حرمت و عزت بنده محبوب اول بره که کیدر یعنی هر چند کیدر حرمت
 و عزت کور و زبر اند بقرهش پدر و مادر خویش کند و نک پدر و مادر اگر آنی
 قهر ایدر سور رایب پتر طاوس بر اوراق مصاحف دیدم مصحفی که ورق اوزره
 طاوس قنادی کوردم صیدر که عادی در منقش اولد غنده او تر اعتبار ایدر لر
 ایدوب مصحفی ایچنه قورر کفتم این منزلت از قدر تومی بنیم پیش حضرت شیخ ایدر
 پتر طاوس ایتدم بومرتب فی سنگ قور کردن و حد کردن زیاده کوردم گفت
 خاموش که هر کس جمال دارد طاوس قنادی چون که نم بوسوزمی اشتدی سان حال
 ایل جواب ویروب ایتدی خاموش اول زیر هر که که از حق حسن طوطه هر کجا پای نهد
 دست ندارندش پیش اول که هر قنده ایق قویه انگ او کند ال طوطه لر رباعی
 جودر پسر موافقت و دلبری بود چون که سپرده موافقت و ملایت و دلبر لک
 اولاندر شینیت کربدرا زوی بری جود غم کل در اگر پدری اول سپردن بری و
 و سیرار

عجمت با دشت بلند بعضی با دشت هر سلطنت رنگ
 او المند شوت و قوتلرانی اشعار و امر رنگ
 نفوزنی اظهار انگ ایچو ن امر ایشدر
 کند و رنگ اسلمانی ایچو مقداری و تی
 اوزره دریم نقش کبی باز شدر و بیج
 شده که در هم کبی اعتبار ایشدر
 ایشدر در خلق دخی انگ
 دیو امر ایشدر قبول ایشدر در شهر
 خوفدن انی قبول ایشدر در سروری
 و ایدور قلر که اسلم در سروریه
 افندی دخی و بلیه
 صریح

دست ندارند پیش تقدیرنده
 اندکی و بیاریده اولان یا مصد
 ایچوندر و حمزه اضافت ایچوندر
 اما حمزه اعتبار او نمیکه

ایچوندر
 سلیک کاف فارسی کسری
 مفتاح معانی در
 بعضی نسخه بداندش واقع
 اولور معانی زیاده
 روشن و لطیف در شرحه
 احتیاج بوقدر

نجدی که خالق البشک است
عاشق مهر بان به از دیدار است
بیمه و العقول ده بدی اولیة دیگر
جیو اناتند مادی اولیة دیگر حمادند
اولیة دیگر یعنی زیاده به اول
نظری
خنجره بوغاز معانی در
بود بونده مضارع اولیة در
امادات زمانیه اولیة
لطیف در
اغانی اغنیة جمع در اغنیة غنیة
جمع در ابریک معانی در
طرات طریقین حاصل اولیة در
صبح صبح اچیلین شریک اسمی در
بیت صنعت و صفاء معانی در
او لایان یا وحدت اچیلین در
رود فعل مضارع مفعول غایب در
فاعل پند دوز در
پند دوز و صفاء مفعول
نجر ابیده یا مصدر اچیلین در
وحدت اچیلین اطلق
جائز در
نیم روز بونده اسم شهر در
فقد فعل مضارع در فاعل ملک
نم روز در

و نیز اوله زیر عاشق بی یک مرتبه به رندن که زیاده رعایت ایدر لر بیت نه اسناده
تا کنش جان فداحوشع او خود کوز بما حوسیم سحر بکرد او کوهرست کو صدقش در جهان
مباش اول پسر کوهر در یعنی کوهر کی مقبول در پیری صدق کبیر دی جهانده انک صدق
اولسون زیر صدق مراد مرد کل در در تیم را که س مشتری بود در تیم دو کل که مشتری
در چهارم خوش اولی اولی طایفه نک در در نجی سی بر خوش او از که صخره د اودی که
دول د اودی بوغاز ایل د اودی پیغمبر علیه السلام کی خوب اواری اولی ایل اب از جریان
صوی اقمعدن و مرغ از جران و قوشی او جمدن باز دارد کبر و طوطه پس و سیت این
فضیت ایل به فضیت سب ایل دل مردمان صید کند ادمک کو کلن صید ایل و ارباب
معنی و معنی صاحبی یعنی صاحب دلکرمینا دمت اور غبت نمایند انک مصاحبت
رغبت و میل کو ستره لر سعی الحسن الاغانی بنم قولانم اغانی انک ایونس در من ایدی
حیس المشائی کیم در شول که الی ایل مشائی یا بشدی یعنی مشائی چالیدی که مراد حس
صوتی که قطعه خوش باشد او از نرم خزین نه خوش و نه لطیف در نرم
و خرن او از بکوش حریفان مست صبح صبح شری ایل مست اولش حرفی فکر
قولغنه به از روی زیباست او از خوش خوب یوزدن یکدر خوش و لطیف او از
که ان خط نفس است و این قوت روح زیرا او یعنی زیبا یوزن فکر خطبیدر که انون
نفس تلفظ ادا ایدر بو یعنی خوش او از روحی قوتیدر که روح حیات و پیر
بنج بیت وری که بسی باز و کفافی حاصل کند اول پسر طایفه نک بشخصی بر اهل صنعت که
باز و سب ایل بر کفاف حاصل ایل به تاب روی از بهر نان ریخته شود تا انک
یوزی صوی ناندن او تری دو کلش اولیه چنانکه خردمند ان گفته اند اچیلین که
عاطله ایتشد در کبر بفرس رود از شهر خوش اگر کند و شهر ندن غریبک کیده یعنی
غربت دوش سختی و سخت شیرد پند دوز اسکی جی ستملق و محنت التمر زیر کند و به
کفاف حاصل اتمک قدرتی وارد و رور بخوابی فتد از مملکت اگر مملکتندن غریب بلغه
بایر خرابه دوشه کرسه خست ملک نیم روز نیم روز پادشاهی آج او پور زیر کند و در
کفاف حاصل اتمک قادر دکل در چنین صفتها بیان کردم بو نجلین صفت که بیان ایلدم

در سفر موجب جمعیت خاطرست سفرده خاطر که جمعیت سبب درود اعیثه طیب عیثه
 و طیب عیثه و سروره باعث در اما انکه این جلد بی بهره است اول که که بوجه صقلیدن
 نصیب سردرخیال در جهان برود باطل خیال و نامعقول فکر ایل جهانده کیدر یعنی سبب
 عالم هو سی ایدر و دیگر کشن نام و نشانی نشود دیگر که انک نامی و نشانی اشمن و نجه اولدغنی
 بیطر اول سود اندوسن ضایع و هلاک ایدر قطعه هر انکه کردش کیتی بکین او بر خاست
 هر اول که که جهانک دو غنی انک کیت قالقدی یعنی اگر انتقام انک قصد ایدر بغیر
 مصلحتش رهبری کند ایام زمانه اول که مصلحتک عکس قوزلق ایلرانی خلاف ستم برغور
 کبوتری که در اشیان خواهد دید بر کبوتر کبوتر یواسنی کورم کرک یعنی کورم کرک نصیب
 اولی قضای بردش تا بسوی دانه و دام حکم الهی فی تادانه و دام طرفه ایلدر دانه
 سبب ایلر اسیر ایدر بر سر گفت بر کمت زنده چونک با با سندن بوسوزری اشتدای که
 جواب و یروپ ایدر ای پیرای بابا قول حکما را چگونه مخالفت کنم عاقل لک سوزنه
 نجه مخالفت ایدم که گفته اند که ایتمش در رزق اگر چه مقسومت رزق اگر چه قسم اولدغنی
 با سباب حصول ان تعلق شرطست اما اول رزق حاصل اولان سبب لره مباشرت
 انک شرط و لازم در و بلا اگر چه مقدرت و بلا اگر چه تقدیر اولدغنی از ابواب دخول
 ان احتراز واجب اول بلا داخل اولدغنی قبولدن احتراز ایکن واجب در و لا تلقوا
 بایدیم الی التهلكة قطعه رزق اگر چند بی گمان برسد رزق اگر چه نه قدر قسمت اولدغنی
 ای گمان سزاوارش شرط عقلست جستن از درها لیکن عقلک شرطیدرانی قبولدن استک
 یعنی معقول اولان بود که انی سبیلندن طلب ایدر سن اطلبوا الارزاق من اسبابها
 و اخذوا الاوطان من ابوابها اگر چه کس بی اجل نخواهد مرد اگر چه که اجل سزا و لمیسر در
 تو مرد و در دهان از درها اما سن از درها انک اغرنه کت یعنی کند و کی تهلکیه اتم
 درین صورت که منم بوضوح کتیم یعنی بوقدر قوت و صلاحیت که بنده وارد در
 بایسل دمان بزخم کو کرمش فیل ایلر او رشورم و پایش زین پیچ در افکنم و اگر مش
 ارسلان ایلر پیچ طوشورم مصلحت است که سفر کردم معقول اولدر که سفر ایلیم که ازین
 پیش بریاده بونده طاقت بی نوایی ندارم قدرت سزلفه طاقت طوتمزم قطع چون
 زیر بونده

مردیرا

تعلق مباشرت

دما د کو کرمش
 پیچ در افکنم بر غورم لغت
 معنای استعمال
 پیچ طوشورم

95

فرسنگ قدح معنای در
افزون ایستادگی اویم در

منبع آب اورنگ

فراخه آفتون خنده کی انده
اولان بخت ایچوندر

معبود کشتی معنای در

بده اولان خنده خطاب
ایچوندر

سردیر افتاد ز جای و مقام خویش چونک کشتی کند بریدن و مقام ندن دوشدی یعنی
 دور اولدی دیگر چه غم خوردی افاق جای اوست کیمرون غم بر زیر او کلی عالم انک
 جاییدرنه یرده استرایه قرار ایدر شب هر تو انگری برای زود کیم هر بر غنی بر سرایه
 کیدرد ویش هر کجا کشب آمد سرای اوست آقا هم در ویش هر قنده که کیم کلدی
 یعنی کیم ایرشدی انک سراییدر این بکفت مشت دن بوسوز لری باباسنه ایتدی و همت
 خواست ویدرندن همت طلب ایلدی ویدر را وداغ کرد و باباسنی وداغ ایلدی و روان
 شد دخی کندی و در هنگام رفتن و کیم و قشند شیندش انی اغیشدیلر کیمکفت
 که ایدر ایدی بیت هنر و کجختش نباشد بجام هنرمند که انک فحش مراد ایل اولمیه یعنی
 فحش اکا ماعده اولمیه بجای رود کشر نه اند نام بریرد کیدر که انک نامی بلخره
 یعنی خلایق سمنه کیدر تا بر سید بکنار اب تا کبر صو یک کنارنه ایرشدی کسنگ از صلابت
 او بر سگ همی اید اما اول صو ایدی که انک شتندن و جهر یا ننگ قوتندن طاش طاش
 اوزره کلور ایدی و او از غرنیش بفرسنگ همی رقت دخی اول صو یک جوش و خروشنگ
 اواری فرسنگ کیدر ایدی بیت ستمکین ابی مرغ ابی درو اچین نبود بر بیتلو صو ایدی که
 صوقوشی انده ایمن دکل ایدی که کتور ایدی کیمین موج اسپا سگ از کنارش
 در بودی انک الجفر ک موج کنارندن دکر من طاش قیر ایدی کروی مردمانه اید
 اول مشت زن بر بلوک ادمر کوردی که هر یک بقراضه که انده اولنلرک هر بریس بر
 قراضه ایل در معبر نشسته معبرده او توش و رخت سفر بست و سفر اسپا بن بفلش
 یعنی کشتی کیر و ب کیمک حاضر اولنلر و چونر ادست بست بود لیکن جوانک که
 مراد مشت زنده فقر سب ایل عطا الی بفلش ایدی یعنی یا منده اصلا بر ننگ
 یوق ایدی که اجرت کشتی دیو ویریدی زبان بر کشود بالضروری شادنی اجدی
 یعنی ملاح مدح اندی چند انک زاری کرد اول قدر که زار یلق ایلدی یاری نکرندن
 و گفتند ترجم ایدوب اک یارلق ایلدی و ایتدی بیت بی رزنتو انی کیم کشتی
 زور آفتون سفر قادر دکل سن که مک اوزره زور و ظم ایلدین یعنی قوت ایل
 مراد کی حاصل اتمک قادر دکل سن و زرداری محتاج نه مکر ز طو تر ایدک یعنی

ازک و ارایه اول وقت قوت محتاج و کل سن زیر التون ایل جمع متهما حاصل اولور ملاح
 بی مروت مروت ستر ملاح از و خنده بگردید و گفت اول مشت زدن کولک ایل سیر و دوندی
 وطن ایل ایدی بیت زرنه اری توان رفت بزور از دریا ز طومر ایست یعنی زرک
 یوقایه زر ایل دریان کیمک یعنی دریای کیمک ممکن و قابل دکل در زورده مرده چه
 باشد زر یک مرده بیار اون ارقدر قوت نه اولور یعنی نه فایده به برارش همان برابر
 و بر دو کی قدر التون کتور یعنی اجرت کشت غیر لیرنه و بر لر ایه انی و بر جوان رادل
 ازین طعن بهم بر امد ملاح بو طعنندن جوانک کولک بچینور و منقبض اولدی
 خواست که از و انتقام بکشد مشت زن دیلر که اندن انتقام چک کشتی رفته بود
 اول وقت دکن یکی کنار ندن کتشی ایدی او از داد مشت زن او از ویردی یعنی چاغدی
 بویل دیو اگر بدین جامه که پوشیده ام اگر بوجام ایل که کتشیام یعنی بوقفتان ایلر که
 یکتشیام قانع شوی قانع اول سن دیرغ نیت دیرغ دکل در ملاح طمع کرد ملاح
 طمع ایلدی و کشتی را باز گردانید و کشتی بی کبر و دوندی و کناره کلدی بیت
 بدوزد شره دیده و شمشند حریف عاقلک کوزنی دگر کورمز ایلر در ارد طمع مرغ
 و ماهی بند طمع مرغ و ماهی بی بنده کتور رهواده دریاده ایکن انی گرفتار ایدر
 چند آنکه مشت زن انتقام انکه اول قدر صبر ایلدی که دست جوان جوانک الی
 ریش و کریبان ملاح برسد ملاح صقاینه و یقانه ایر شدی او بخورد کشید
 حکم طوبانی کند و سه چکدی و بی محابا فرو کوفت و میل توفیق سز یعنی اصلا
 که دن خوف اعیوب و ملاحه ترخم اعیوب حکم د و کدی یارش از کشتی بدر امد
 ملاح دوستی کبدن طشره کلدی که پشتی کند که ملاحه معاونت ایلید همچنان
 درشتی دید ملاح دوستی ملاح کی ابریک کوردی یعنی کت ایدی پشت بگردانید
 اول که ارق سن دوندی یعنی قاجدی مصیبت ان دیدند که با او ملاح کنند
 انی معقول کوردیلر که اول مشت زن ایل صلح ایده لر و با جرت کشتی مساحت نمایند
 و کی اجرت ایل مساحت کور سه لر یعنی سنه المیه لر مشوی جو بر خاش بین تحمل بیار
 چونکه و غوغا کوره سن تحمل کتور که سهل بنید و در کار زار زیر ملائمت و ملاطف
 چنک قیوس بغلر لطافت کن انجا کین سینه ملاطف و رفق ایل اول برده که

مرده ده اولان با
 مقدار اچوندر یک
 شب ده دیک سارده
 اولان با کبی

انتقام کین المق
 شوی فعل مضارع مخاطبه

افعالک اولون دروم
 تحین لفظ اچوندر شدوم
 کبی

محابا ترخم معنانه
 کارزار جنگ معنانه

مساحت مساحت در که
 سخاوت معنانه ان عمل
 اولونور

پر خاش غوغا و قش
 معنانه

عناد و کور رس نبرد قز نزم را بیغ نیز رند ملایم ایکی ککن قلیج ملایم اولدو
 اوتر کسمن بثرین زبان و لطف خوشی شترین زبانلق و لطیف و خوشلق ایلد
 توانی بوی که پیدی کشی قادر سن که بر پیل بر قل ایلد جکه یعنی بیده سن بعد زماض
 بجش عذرب ایلد در قدمش افتادند ملاج و رفیقهری ایاغنه دوشدیلر
 و بوی چند و بر قاج بوی نفاق نفاق ایلد بر سر و چشمن دادند اول مشت زنگ
 باشی و کوری اورزه ویردیلر یعنی اظهار محبت ایدوب منافقان انک باشی
 و کونی او پیلرنت کم عادت و بکشتی در اوردند و کشتیه کتور دیلر و کندیلر تا پیدند
 برستونی تاکه برستوت ایشدیلر که از عمارت یونان کیونان عمارتشدن یعنی انکر
 بناسندن در اب استاده بود صوده دیکلمش قالمش ایدی ملاج گفت چونکه اول
 ستونی کوردی مشت زن انتقام انکدن اوتری ایدی کشی خللی است کشی نک
 برخلی وارد یک از شما که دلاور ترست سیزدن بر یکوز که دلاور رک در باید بری ستون
 برود کرک که بوسون اورزه کیده یعنی جیق و مقود کشی بگرد و اوراده کینگ اپینی
 طوت تاعمارت کیم تاکه کشینگ اول خلج عمارت ایده لم جوان بغورد دلاوری که بر سر
 داشت جوان دلاورک عمروری ایلد باشنده طوتر ایدی یعنی کندونک دلاور کند
 مغور اولق ایلد از خم دل از رده بیندیتد کوکل انجمن و جیضور اولش خم دن
 احتر از ایدوب خوف اعدی و قول حکم را شنید و عاقلر سوز استماع ایلدی گفته اند
 که انجمن در هر کراخی بدل رسایندی هر کیک کوکلنده بر رنج ایشد رک اگر در عقب
 اگر اول رنجک صوکلنده صدراحت برسانی خاطر فی متلی انک ایچون یوز راحت اید
 ایشد سن از پاداش انیک دنجش ایمن مباشش دوشمنک اول بر رنجک عوضندن
 ایمن اوله که پیکان از جرحت پدرا اید زیر پیکان یازدن طشره کلور و جرحت
 ایو اولور و از اردل ردل بماند و اما اول پیکاندن ایرشن ازار و الم کوکلده قالور
 بیت چه خوش گفت بکنش خیلناش خوش و نه لطیف دیدی بکنناش خیلناش
 جودشمن خراشیدی ایمن مباشش چونکه دشمن طرملدک ایمن اوله قطع مشو
 ایمن که تنک دل کردی اله که تنک دل برشان خاطر اولور سن جوز دست دلی تنک اید

شیره عناد معنانه در
 تنبیه و قانع معنانه در
 ستون دل انده اولان باوحدت
 ایچوندر

مقود قید اید جک الت
 بونده رسیان سر اودرمه
 بغورده اولان یا معنی
 پندن از خم دل از روی
 مصروف درمه

پاداش غوص و جزامه

کیناش بر کینک اسمی در
 خیلناش بر کینک اسمی در

سعد بنک

خواب گریختن گرفت
تقدیر نه در خواب باب انداخت
سفید است ده اولان قیلند

چونکه سنگ آلودن هر کوه کل سنگ بر ریاده حصار من حصارک باروسی اورزه طاش
اوزمه که بود که حصار سنگ آید نیز احتمال در که حصار دن طاش کله که سکا اندون ضرر
ایر نه چند انگریمان کشتی باعد مجید ملاح اول قدر صبر اتدی که مشت زن کینک اینی
ساعده طولادی و بر بلای ستون رفت و ستونک اوزر نه کندی ملاح زمام از کفش
در کسلایند ملاح یولاری یعنی اینک الون قدری یعنی کدی و کشتی براند
و کیس سوردی بچاره در ایاچیران بماند بچاره مشت زن اول یرده حیران قلدی
و روزی دوخت دید و بر ایک کون بلا وخت کوردی و سختی کشید و سختی جلدی
سوم روز از جی کون خواش گریبان گرفت خواب الی بقاسنی طوتدی و باب انداخت
و صویه اتدی بعد از شبان روزی اول کون او کیم دن صکره بکنار افتاد کناره دوی
از حیاش رمق مانده بود بر مرتبه ضعیف اولش ایدی که الی حیاشدن بر رمق
قالش ایدی برک درختان خوردن حرکت اغاجلرک بیراشن یکله باشلدی و پیخ
کیما بان بر آوردن و اولرک کوکنه جفار مغه باشلدی تا اندکی قوت یافت تا که بر
از حق قوت بولدی و سردر بیابان و برقت دخی بیابانه باش قودی و کندی
تا شنه و کرسنه قانچ که اچ و صولزدی طاق و طاق سز بر سر چاهی رسید
بر قیو باشنه ایر شدی قومی را دید که بر و گرد آمده بود بر قومی کوردی که صودن او تری
انک اوزرنج جمع اولش ایدر و شرقی اب و بر ایچم صوی بی پیشیری بر پول ایدر اشایدند
ایچر لرایدی جوان پیشیری نبود جوانک بر پیشیری یوق ایدی اب طلب کرد اب طلب
ایلدی ابا کردند ابا ایلدیلر دست تعدی دراز کرد مشت زن بی حضور اولوب تعدی
و خصوصت الی دراز ایلدی اندون صر با صوالوب ایچ میتر نبود میت و ممکن اولدی
یاری تنی چند را فرد کوفت محفل کلام برنجبه کی بی حکم دو کدی مردمان غلبه کردند
انده اولان که مشت زن اوزرن غلبه ایلدیلر و بی محابا بزدند و ترحم اتمیوب اور دیلر
و مجروح کردند و مجروح ایلدیلر قطعه پیشه بر شد بر نپیل را شوری سنگ جوق
اولدی فیله اوزر یعنی صوقر الم ویرر با همه صلابت که اوست اول فیله که بود و کله
قوت و سنگ و جسات و صلابت ایلدر یعنی انده بوقدر قوت و صلابت و اراکین
زبون

28

مورچکان مورچیک جمع در
چه لفظ تصغیر می‌یوندر

مورچکانه اجو بود اتفاق قریب به وجه جملک چونکه اتفاق اولاشیر زبان را
برداشتند پوست فغان و مهیت ارسلانک پوستی پیرتر که جلم صورت صورت
حکمی ایل در پی کاروان افتاد کاروانک اردن دوشی و برقت دخی کندی شبگاه
اختام وقتی بمقام رسیدند که از دزدان بر خطر بود به مقام ایل شدیلر که حرامیلردن
خوف و خطر او زره ایوی کاروانیا نرا دید کاروانلو لری کوردی لرزه بر اندام
افتاده حرامیلر خوفندن انداملری او زره لرزه دوشمش و دل بر هلاک نهاد
و هلاک او زره کوکل قومش لرقت اندیشه مدارید مشت زن کاروان خلقه ایتدی
غم و خوف طوعکله که من تنها دین میان زیر این یا لکوز بو اور تاده پنجاه مراد را
جواب دهم الکی کیه جواب ویررم و دیگر جوانان هم یاری کنند و بوقافله
اولان غیره یعنی سایر جوانلره دخی معاونت ایلیمه مردم منرا بلاق و دل
قوی کشت کاروانده اولان که لک کوکل انک لافی ایل قوی اولدی و بصحبت او
شادمان گشتند و انک مصاحبی ایلر شادمان اولدیله و هزار ایش دستگیر
کردند و زادب ایلر که دستگیر لک ایلدیله یعنی اک طعام و آب ویردیله جوانلر ایش
معه بالا گرفته بود و جوانک معهه ایشی بوکک طوعش ایدی یعنی زیاده ایش
ایوی لقه چند از سرشته تناول کرد اشتها او چندن بر قیقه و تناول ایلدی
یعنی تمام اشتها ایل اول طعامی ایدی و دمی جناب دخی بر قیقه صو بر و بیاشامید
انک او زره ایجری تادیور در روش بیارامید تا انک ایچینک شیطانی یعنی نفس
دکلندی و خواش در ریود بخفت وانی او یقو قایدی دخی یاتدی او بودی پیر مرد
نجه و جهان دیده در کاروان بود اول کاروانده نجه و جهان دیده بر پیر وار
ایدی گفت رفیق لره ایتدی ای یاران ای دوستلر من ارین بدرقه شما اندیش
نکتم بن بوسیزک رفیق و حافظ لره دن خوف لور کم نه چند که از دزدان حرامیلردن
اول قدر خوف لک دکلیم یعنی بوکک دن خوف اند و کم کسی حرامیلردن خوف اتم چنانکه
حکایت کنند انجیلین که حکایت ایلر که انرا را در می چند کرد آمده که بر لک انیک
بر قیاق اچمه جمع اولمش ایدی یعنی بر مقدار اچمه سی و ارا ایدی و شب از تشووش

نجه و جهان دیده
مغفانه در مس

دزدان تنها خواش نبردی و کج هر میدک خوندن تنها خواب التمز ایوی یعنی خوندن
 بالکوز او بو مو کتر ایدی یک از دوستان بنزد خود برد و سترندن برین کند وقت
 التدی تا وحشت تنهای تابالکوز لوق وحشتی بدیدار و منصرف کند انک دیداری ایل
 ازاله ایلیه شی چند در صحت او بود بر قاج کج انک صحتده اولدی چند انک بردر مهاس
 وقوف یافت اول قدر که انک در ملر او زره وقوف بولدی یعنی انک اچج سنی و نه برده حفظ
 ایتدی کی اکلدی بیز سفر کرد اولک انک اچج سنی التدی و اورادن سفر ایلدی یعنی
 اچجی التدی قاجدی بامدادان غیر ایدینو علی الصبح عربی کوردیلر عربیان و کریان
 عربیان و کریان گفتند حال چیست اول عمره ایتدی لکه حالک ندر مکران در مهاس ترا
 دزد ببرد مکر اول سنک معلوم اولان در ملر کی او غری التدی لا والله بذر قبه
 بنم در ملر می دوزد التدی والله که مونس و حافظ اولان دو سم التدی قطعه هرگز
 ایمن زمار نه نشستم هرگز ایلانن ایمن او تور مزم تا برانتم اچج خلعت اوست
 تا که بلام اول سنه کی که انک خویدر زخم دندان دشمن تیرت شو حالک تو بر دشمنک
 زخمی برام زد در و ضرر لودر کدر بو مصرع ثانی دشمنک لفظک صغیر غایب که
 بیستم مردم دوست که اول دشمن خلقک کوزنه دوست کوزنه یعنی اشکارا دشمن
 بونک کی در زیر اندن حذر ایلی قابل در اما دوست صورتی و دشمن دن احتر از ممکن
 دکل در گفت چه داند اول پیر رفیق لیه ایتدی نه بیلور سن که این نیز یوان دخی از جمله دزدان
 باشد حرا بیلر بکنون اولابقتاری در میان مایعیه شده باشد و عیارلق ایل بزم ارامزده
 فرکش اولاتا بوقت فرصت تا که تا که فرصت و قسده یارنر اچج کند بولد اشک ز خیر ایلیه
 پس مصلحت ان می بینم ایل معقول انی کوررم که مرور اخفته بکذاریم که انی بونده خفته
 اویش قویوم و برانیم دخی سوره لم جوانا نرا تو بیری پیری استوار امده
 جوانره پیروک تدبیری محکم و مؤثر کلدی و مهاسی از مشت زن در دل گرفتند
 و مشت زنن کو کلدننن بر بیت طو تدیلر رخت برداشتند قوری اسبابی بو کلدیلر
 و چونرا خفته بکذاشتند و جوانی او یومش قودیلر انما خیر یافت پیما ره اول
 وقت خیر اولدی که افتاب برکتش بتافت که افتاب انک کتفی او زره یلدرادی یعنی

بدرد بونده حافظ
 معنای در
 بنده ذردان نیز بوریان
 بعضی سخته و طائفه مخصوصه
 واقع او بود که بر طائفه مخصوصه
 اسبیدر کرمی از دزدان معنای
 استعمال

بنده بتر معنای در
 نماید فعل مضارع مجهول در

تعبیر مخلوط یعنی قرشمش
 معنای در

مهاسیت بیت معنای در

بکذاشتند بونده بنهادند
 معنای در

گفتی قزوی سر بر آورد خوابدن باش قالدردی کار و نراندید کار وانی کوردی
بسی بگردید اطرافه جو قلق طولندی و ره بجای نبرد و بریره بول التمدی یعنی
بول بولدی تشنه و نوا صور و اذق سز یعنی اچ روی بر خاک یوزنی خاک اوزره
و دل بر هلاک نهاده می گفت دخی کو کلن هلاک اوزره قوش ایدر ایوی من ذاتحدش و زم
العیس کمد که بوراده نیم ایل مصاحت ایل و وحشت کرتی بدن از لا ایل حال
بود یعنی بولار لندی یعنی قافل کندی بن بوراده تنها قالدیم مال لغریب سوی الغریب انیس
غریب ایچون غریب دن غیری مونس یوقدر یعنی غریبک مونسینه غریبدر الجنس الی الجنس
یکمیل بیت درشته کند بر غریبان کس غلظت و خشونت ایدر غریبدره شویر که کنا بوده
باشد بغرب بسی کغم بنده جو قلق اولمش و غربت بلاسی جکرمش اولاد درین سخن بود
اول پیاره بوسوزده ایوی که پادشاه زاده که بر پادشاه او غلج در پی صیدی بر صیدارنده
از لشکریان دور افتاده بود یا ننده اولان بنده لردن و مصاحبه لردن ایراق دوشمش
ایوی و این سخن هم شنیده و انک بوسوزنی استماع ایدر ایوی در بیت شش نظر کرد
اول مت زنگ بیت ته نظر ایلدی صورت ظاهرش پاکیزه دید انک ظاهر صورتی
پاکیزه و لطیف کوردی و حاش پریشان و انک حالنی پریشان کوردی پریش
که از کی شهر زاده اک قندس دیو سوال ایلدی و بدین جایکه چگونه افتادی و بویه
نچه دوشک برخی از پی بر سر او گذشت بود اعدا دت کرد اول سنه دن که انی باش اوزره
بکشم ایوی بعضی سعادته ایلدی یعنی حکایت ایلدی ملک زاده را بر و رحم آمد پادشاه
زاده به انک اوزره رحم کلدی خلعت و نعت داد و خلعت و نعت و یردی و معتمدی
باوی همراه کرد و بر معتمدک بی اکیولد اش ایلدی تا بشهر خویش باز آمد تا که کیر و
کند و شهر کلدی پدر بیدن او شد دمان شد با بای انی کورمک ایلدش دمان اولدی
و بر سلامت حاش شکر گفت و انک حالنک سلامتی اوزره شکر دیدی شبانکه اختام
وقتی از پی بر سر او رفت بود اول سنه دن که انک باش اوزره کتشی ایوی از حالت
کشتی کشتی حالندن و جور ملاح و ملاحک جورندن و روستا بیان بر سر جاده
وقیو باشی اوزره کو یلو لک جورندن و غدر کار و اینان و کار و انلو لک و فاسر لغندن
با پدر گفت پورنه ایتدی پدر گفت باباسی ایتدی ای پسر ای او غول نکفت سکا دیدمی

عسک جمع و بیغین ایغینک
عسک برسی عسک بیان ووه لرد
جمع اولدهش عسک بیان ووه لرد
جمع اولدهش عسک بیان ووه لرد
کرزنده و نهمه
و کاروان معنائی در
شکریان لشکر یک جمع در
شکریان پادشاه یک و ضیفش
شکریان پادشاه یک و ضیفش
بین ک در اگر متصل اولان
پادشاه است ایچوندر

جایکه جایگاهدن محقق و
نعتدن بونده سیم و زرد
روستا بیان روستا بیغ جمع در

غدر و فاسر نف غدر و فاسر
معنائی در

محل بیت

سخت و خنجر و یک در اصلنده
شلاق شوریدی وزن ایون
الغضف اولی در دست

باندک ده اولان بایست
ایچوندر

مایه بونده مقدار معنی

نیش ده اولان یا وحدت
نیشی بونده اری صو
ایچوندر نیش نیش
معنی در نیش که
قرینه در
خور بونده خوردن معنی
هم فتح خا ایل اوقق کرکی وزن
ایچون

کام طلق معنی کاف
ایل مشهور کاف عربیله فصح

اسیاد من

غمره فغان و مهبت
شهره غصه کلوب دیش
ضررندن برنجیدر کسب
خسبک صفت مد و سیر

در وقت رفتن کتک و قنده که تهنی ستانرا که قدرت بشری دست سب است
بها درلق الی بختند و پنج شیری شکسته و ارسلا نلق پنج سب صندریع بنده
قادر اولر بیت چه خوش گفت ان تهنی دست سحسوره لطیف دیدی اولر سحسور
اولان فقر مقول قول بودر جوی زر بهتر از پنجاه من زور برار به قدر التون الی
تمن قوتدن یکدر پسر گفت کسیر است ایتدی ای پدر هر این تارنج نبری
کنج برنداری برنگیری البته مادامکه جانکی رنج التیه سن و رحمت حکیمین کنج و مال
یوقاری طومر سن و تاجان در خطر نیش و مادامکه جانک خطر ده قومیه سن یعن جیاتندن
امیدی قطع التیه سن بر دشمن ظفر نیایی دشمن اورزه طغر بولمر سن و تادانه
پرشان مکن و مادامکه داین پریشان التیه سن و خرمن برنداری خرمن حاصل اید مر سن
بینی کورمز میسن که باندک مایه رنجی که بر دم بر از حق مقداری رنج که التدم انک سب ایل
چه تحصیل راحت کردم نه راحت تحصیل ایدم و به نیشی خوردم و شول نیشی که یدم که
انک سب ایل چه عسل اوردم نه قدر عسل دگری بونده نیش مناسبت ایل در یوخ
مراد یوقدر رحمت که جکدم انک سب ایل یوقدر نعمت الکتوردم دیک در مراد
شهراده انک احسان اندوکی در بیت چه بیرون زررق نتوان خورد اگر چه شش
رزق دن زیاده یک ممکن دکل در در طلب کا هله شاید کرد لیکن طلب ده کا هلق
ایلمک کر کمز بیت عواقب کر اندیش کند کام نه انک عواقب اگر قساک طمعن
فکرایلیه یعن بو تمسندن فکرایده هر کمز نکند کر اغایه بچنک هر کمز اغیر هالو
دری الله ایلنر حکمت اسباسنک زبهرین متحرک نیت دکر منک الت طاش
حرکت ایدجی دکل در لاجرم تحمل بار کران همی کند اول سبدن اغیریو که تحمل ایدر
یعنی یوک کتورر اگر حرکت ایدیری یوقدر گریوکی جکمر ایدی ایلیه سیاحت انک
ایل نه بلا و الم دن خلاص بولور اما حرکت و ساحت انک ایل نه مشقت
وزحمت جکمر بوسوز لر مشقت زنگدر یوقطوع ایل بیل چه خورد شیر شتر زه درین
غار شتر زه ارسلان مغاره دبنده نه شیر باز افتاده راجه قوت بود و شمش
طوغانک نه قوتی اولور یعن مادامکه سیر و از ایدوب صید انک سعی التیه کند و به
لازم اولان قوتی قنده بولور کر تو در خانه صید خواهی کرد اگر سن خانه ده صید

انگ استراییک یعنی هرگز سوا نمیشد دست و پایت جو عجبوت بود سنگ الگ و ایانگ
عجبوت یکی دلو یعنی بر کره قید اولوب قالورسن پدر گفت پدری نصحت طیرتی ایراک
ایتدی ای سیرای او غول درین نوبت یونوبیده یعنی بوسفرده فلک ترا پادری کرد
فلک کامعانت ایلدی و اقبال رهبری و اقبال سعادت و مرادک حصوله هرک
ایلدی تا کلت از خار و خارت از پای پدر آمد که سنگ کولک خاردن و خار
ایانگدن طشره کلدی یعنی چقدی که بوقدر گرت و مختدن خلاص بولدک و صاحب
دولتی بتورید و بر صاحب دولت کامیشدی و بر تو بخشید و سنگ اوزر که یعنی سکا
احسان ایلدی و ترحم کرد و حق ترحم ایلدی و ک حال ترا و سنگ حالک گسرتی بتفقده
خبر کرد بر تفقدی و تفحص ایلد خبر ایلدی یعنی شکسته قلبه انعام و احسان ایلد
متسل و مسرور قلدی و چنین اتفاق تادرا افتاد و بونجیلین نادر دوش و زبازار
حکم نتوان کرد و قیل الوقوع اوزره حکم ایلک اولمز زنهار تا بدین طبع صیقین بوا میدی
ایلد یکبار کرد و دلغ نکردی بر کره خرسک اطرافنه طو نمیشد بیت صیادنه هر بار
شغالی برده صیاد هر کره بر چقالی التمز افتد که یکروز پینکش پدر دوش که بر کون عرش
انی قیدان یر تار جنانکه یک از ملک بارس انجیلین که زمان مافی ده پارش پادشاه
بر نیکنی کرانایه در انگشتری داشت خاتمه بر آغز مهالو یوزک قاشی طو تر ایدی فارسیده جقال معنانه در استعمال
باری حکم تفرج بر کره تفرج حکمی ایلد باتنی چند از خاقان حاصلردن بر نجه ک ایلد
بمصلی شیراز شرازک نماز کاینه بیرون رفت طشره کندی و فرمود دخی بیوردی باریس بر ملکک اسمی در
تا انگشتری اول خانی بر کسبده عهد الدوله عهد الدوله نک قبه سی اوزره که
عهد الدوله انگ التنده مدفون در نصب کرد نصب ایلد یلر تاهیر که تیر از حلقه
انگشتری بکد ارند تاهیر که اول انگشتری نک خلق سندن اوق کچوره خاتم اورا
بانه خاتم انگ اولاً اتفاق جهها صد حکم انذار اتفاق درت یوز حکم انذار کرد در
خدمت او بودند که اول پادشاهک خذ متنده ایلد یلر جمله خطا کردند جمله خط
ایلد یلر مکر کودکی مکر طفل بر بام رباطی بر کار و انا سرایک طامی اوزره که
ببازرجه که او یغنی ایلد شیراز هر طرف انداخت هر طرفدن اوق استر ایدی باد صبا

عجبوت او رنگ
نوبت یونوبیده
استعمال اوزره
تفحص ایلد
تفقد بر نجه
طلب ایلک در اما بونده خا
متسل معنانه در نجه
حافظده واقع اولمز
در ارباد جبر
فارسیده جقال معنانه در استعمال
باریس بر ملکک اسمی در
شیراز انگ دار الملک
نکین یوزق قاشی
انگشتری خاتم
عهد الدوله بر شهر
که در درگاه
حکم انذار شعلک در کشته
دارنه حکم ایلد یعنی زیاده
اوستاد
رباط بونده کاروان ساری
معنانه در

تیر او قضا بد صبا بد انک او قنی از خلق انکشتی بگذارینه اول خاتمک خلق کردن
 کچوردی انکشتی بپوشی ارزانی داشتند وعده لری اورزه خاتم اول طفل لایق
 طوته بیلر و نعمت بی قیاس دادندش واک خاتم دن زیاده قیاس نعمت و مال و بیلر
 بر همان دم بر همان اول دم تیر و کمان را بسوخت التدی تیر و کمانی یا قدی
 گفتند جبراجین کردی ایندی که بنحون بویل ایتدی وکی گفت پسر ایتدی تار و نفی اولین
 بر جای بماند تا اولکی نک رونق و اعتباری بریدن قال ریز بر گره دخی اتمه تکلیف
 اولد نشانه اورمسی مقرر در ایلیه اولکی رونق و اعتبار قالمز قطعه که بود
 که حکیم روشی زای کاه اولور که روشی زایلو عاقل دن بر نیاید درست تدبیری
 بر تدبیری درست کلمه خطا ایور کاه باشد که کودکی نادان کاه اولور که بر نادان
 او غلجی بخلط بهدف زند تیری غلط و خطا اید بر اوقی نشانه او در حکایت
 درویشی را دیوم بر درویشی کوردم در غاری شست بر مغاره ده او تورش و در
 بروی خود از جهان بست و جهاندن کند و یوزنه اختطاط و مصاحبت قیوسن
 بغلش یعنی عزلت اختیار ایدوب خلقدن اختطاط قطع التمش ایدی و ملوک سلاطین
 دخی ملوک لردک و سلطان لردک در چشم بهمت او انک بهمتی کوزنده شوکت بیت
 غانده شوکت و بهستی قالمش ایدی یعنی اصلا التفات انمرا ایدی قطعه هرگز بر خود
 در سوال کشد هر کیم کند و اورزه سوال قیوسن ایدی یعنی دلنگ کند و به عادت
 ایلدی تا بجز دنیا زمند بود اولک اولنجی دکن محتاج اولور عمری اولو قیاحتی بدن
 خلاص بولمز از بگذار و پادشاهی کن حیرص قویادش هلق ایل کردن بی طمع
 بلند بود زینرا طمع سنک بونی بوسک اولور یعنی احتیاج جهتندن کسیه سرفرو
 انمرا بیک از ملوک ان طرف اول طرف یادش بلمندن بری اشارت کرد اشارت
 ایلدی یعنی طلب ایلدی بویل دیو که توقع بکرم اخلاق غیر نر ان است که غیر لردک
 اخلاقی و کرم امیدی اولور که بنان و نمک با ما موافقت کنند که نان و نمک ده
 بزه موافقت ایلدی لر یعنی بزم و دعوت مری قبول ایلدی لر شیخ رضا داد شیخ
 بوزره رضا ویردی که اجابت دعوت سنت است زینرا دعوتی قبول ایلدی

باز معنی
 باری معنی
 ج لفظی
 هدف نشانه تیرمه

نیازمند محتاج معنی
 از خصص معنی
 بنده بانک فتحی
 لغت در معنی
 کرم بونده نیک معنی

ستد ریزا بر قبان برک حبیب اگر صلی الله علیه وسلم طعامه دعوت اید قبول اید رایدی ^{مخاست بونده بر خاستن}
دیگر روز و برسی کوشیخه رعایت قصید ملک پادشاه بعد از قدمش رفت عذر ^{مخاست و رید}
انگ قدمه کندی یعنی عمر نرنگ ضیافت و اردو کی اجلدن اگر استند از انکه کندی ^{دکن گرفت قوشید}
عابد بر خلعت عابد چونک پادشاهی کوردی تعظیم ایام او روزه قالدی و ملک را ^{او کوچه سروی افندی بجهت}
در کنار گرفت و پادشاهی کنارنده دوستی یعنی پادشاهی قوشیدی و تطفو کرد ^{و صلت معاند در پیش جده تفریر}
و پادشاه تطف و ملائمت ایلدی چون ملک غایب شد چونک پادشاه غایب اولدی ^{اول شد اما بوی هر تبه ده روشد}
یک از اصحاب اصحاب دن بری شیخ پیر سید شیخ ثوال ایلدی بویل دیو چندین ملا ^{اصولا شرح محتاج دکل در}
که ام و زب پادشاه کردی که بوقدر ملا طفت و رعایت که بوی کون پادشاه ایلدی خلاف ^{مکافات خبر و عوض معاند}
عادت نیست سنگ عادت که مخالف در ریزا دنیا اهلند بوقدر التفات انکه سنگ ^{عمری ده اضافت ایلدی جانور}
عادتک دکل در دین چه حکمت بونده حکمت وارد گرفت شنیده شیخ اول ایلدی ^{اول وقت معنی انکه دو کلمه عمر}
اشتمش من گفت اندک ایشدر در قطره هر که ابر سماء بنشتی هر یک سوره ^{دیگه اولور}
اوزره او توردی یعنی صامنی یک واجب آمد بخد متش بر خاست انکه خدمت فالتق ^{شکیده فعل مضارع دین بر اق}
و اک تعظیم ایلک واجب کلدی چون مکافات خیر نتوان کرد چونک اول اتو کی خیرک ^{بجک در بعضی اق کورد دیشد}
عوض انکه ممکن دکل در عذر پیجی ره کی بیاید خواست باری پیجی ره لک عذر نی ^{برون مر او بونده پوپل در عوام}
دیگه کرک مشوی کوش تواند که همه عمر وی سمع قادر اولور که دو کلمه عمر اول کعب ^{اور تاسنده بویل مشهور}
نشود او از دق و جنگ و فی و جنگ و فی او از فی اسماء ایلدی و اصلا ^{اکنده طوالت و طغلت معاند}
اک زحمت و الم کلمه دیده شکیده رتخاشی باغ کوز صبر ایدر باغ غاشا سندن که تاش ^{بعضی شخذه سر اور واقع}
انکه ایل هر که که ضرر کلمه بی کل و شیرین ستر ارد و مانع کل و شیرین ستر مانع باش ^{اولور معنی باغ کتور دیک اولور}
کلور یعنی لطیف رایچه لرد مانع ایشر اصلا دماغه زیان اولمز ان سرحیات ^{ارد مجهول در}
میتز اولور و رنود باش اکنده پیر اگر کوش قنادی ایل طوالتش صدق اولیه خواب ^{اغوش قوجاق}
توان کرد چه بر سر باش الته طاش قویوب او یومق ممکن و قابل در و رنود ^{نقطه لری قبل الاضداد اندر}
دلبز محو ابه پیش اگر بردوشکده او کنده بیل یا تورد لبر اولیه دست توان ^{پیش پیش نطق اعتباری ایل}
کرد در اغوش خوشی النی کند و قوجا عنده ایلک ممکن دکل در یعنی النی قوجوب ^{پیش پیش نطق اعتباری ایل}
یا نمود لبر سز اولق قابل در ان اصلا بونلرک بر سندن زبون و مضطرب اولمز ^{دولاشق معاند دخی}
وین شکم بی هنر پیش پیش اما بوزیاده هنر سز قرن عالم ده صبر ندارد که باز و پیش ^{قابل در}

هرگز بهر طوتم که هیچ شنه به قناعت ایلی بلکه جمله عالم بولنه انک صرف ایلسک هرگز قناعت
 ایلم انان همان بوندن زبون اولور بیت جود و زخ که بهر شش کند اوقید و کربانی دارد که
 اهل من فیرد معلوم اولور که هیچ هیچ لفظی بعضی محله ده دم مقامنده استعمال اولورنت که
 بوستانده معروف کفرخی رجه الله علیه حکایتنده واقع اولور بیت ندیدیم جنین هیچ
 بهر هیچ کس مکن هیچ رحمت برین هیچ کس بعضی محله ده مدح مقامنده استعمال
 اولورنت که بوستانده سلطان محمود حکایتنده واقع اولور بیت بدو گفت
 کای دگیر هیچ هیچ زیغاجه آورده گفت هیچ باب چهارم در فواید خلوص
 یک از دوستان گفته حضرت شیخ ایوردو سترندن برین ایتدم امتناع سخن گفته
 بکاسوز سولیک امتناعی یعنی سوز سولیک بعلت ان اختیار افتاده است اول
 سبب ایلا اختیار دوشمدر که اغلب اوقات که اکثر اوقات در سخن نیک و بد اتفاق
 افتد سوزده ایو و کم اتفاق دوشمدر یعنی لطیف و معقول سوز و نامعقول سوز واقع
 اولور و دیده دشمنان جز بیزیدی نمی آید و دشمنی که کوزنی نامعقول و قبیح سوزن
 غیر از او زده کلمه یعنی دشمنی لطیف سوزی کوزنی را انجوق قبیح سوزی کوزنی را گفت
 اول دوست ایتدی ای برادر ای قدراش دشمن ان به که نیکی بیند اولاد و گمن
 اول بیکر که ایلیک کور میه بونده ایهام لطیف دارد بیت هنر چشم عداوت
 بزرگتر عیبت هنر و کمال عداوت و حد کوزنی ایلا اولور که عیب در یعنی عدو
 و تهم و دقتنده عظیم و قبیح در کاست سعدی و در چشم دشمنان خاست فی الحقیقه
 سعدی کلمه لیکن و دشمنی که کوزنی خادربونده ایهام لطیف دارد بیت
 واخو العداوة لا یمر بهما عداوت قدراش یعنی عداوت صاحبی که مراد عدو در
 به صلاحه و رایلر الا یلمزه بلکه اب اشرا الا البت اول عداوت صاحبی اول
 صالی طعن ایوردو یعنی صالی بغضی اولان که قیام صالی کورس ادب و جهل
 طعن ایوردو بیت نور کیتی فردو چشمه خورشید چشم سنگ جهانی روشن
 ایوردو نور بود قدر لطیف ایکن دشت باشد چشمه موشک کوریر سنگ کوزنه قبیح در
 زیرا اصلا افتاب بدن حظا کثر حکایت باور کاینرا بهر از دینا رخسارت افتاد بر بازگانه
 بیک دینا ضرر دوشدی پسرش را گفت اول بازگان پسر نه نصیحت طبعی ایلا ایتدی

مله طعن معنایند
 اخو لفظی بونده صاحب معنایند
 اشرفه مشبهه در متکبر معنایند
 نور کیتی فردو وصف ترکیب اعتبار
 اولنی معنی بویل اولور جهلک نوری
 یعنی منور اولمسی خورشید چشم سنگ
 شعله سیدرم

نیاید که این سخن را با کسی در میان نهی که گفته که بوسوزی برک ایلد اور تابه آقویه سن یعنی
اولیه که بون که یه دیه سن گفت پیر بابا سنا ایتدی ای بد قرمان تراست ای بابا قرمان
سنگ در نگویم که دییم ولیکن مرابز فایده این مطلع کردن اما بنی بونک فایده سه
اوزره مطلع ایلد که مصلحت در نهان داشتن جیت که نهان دستور طوطی مقدن
فائده ندر گفت بابا ای ایتدی تا مصلحت دوشود تا که ایکه مصلحت اولیه بیکه نقصان
مایه بری سر مایه ننگ ناقص اولسی و دیگر شجاعت همایه و بری دخی همایه ننگ کلر
و سرور سدر بیت میگویند و خوشی با دشمنان کند و غفرتی دوشمنده دیم که لاحول
گویند شادی کنان زیر ظاهر اگر چه کوسر و لاحول و لافوه التاب الله العلی العظیم
دیر لیکن تنهارنده شاد بلیق اید جیلدر حکایت جوانی را خردمند بر عاقل جوان که
از فنون فضیلت که فضیلت لک فنون زیاد و فنون ایدی و طبعی نادر و لطیف
و نادر بر طبع طوطی ایدی چند انکه اما اول قدر که در محافل دانشندان نشستی دانشمند
مجلس لرنده او توردی هیچ سخن نگفتی اصلا بر سوز سوز ایدی باری پدرش گفت هرگز
بابا ای ایتدی ای پسر ای او غول تو شیر از انچه دانی نگوئی سن دخی اندن که بیلور سن
نچون سوز سوز سن گفت پسر ایتدی ترسم که پرسشدم از انچه ندانم خوار ایدرم که بکا سوال
ایدی لر اول سن دن که بیلمزم و شرمساری برم و شرمنده لک ایلدم قطعه آن شنیدی که
صوفی میگویند انی شنیدی که بر صوفی فقار ایدی زیر غلیظ خوشی میخی چند
کند و غلظتک الت بر قاج کبک استیشتر گرفت سرهنک اول حالده ایکن ناگاه
بر سرهنک اول صوفیک یکین طوطی بویله دیو که نعل بر ستورم بند کای کشی
کل نیم ستورم نعل بغله عین بنی نعل بیت لکفته نوار دکی باثوکار سوز سوز ایکن
که سنگ ایلد ایش طوطی معنی مادامک سن بن فلانم و فلانم بیلورم دییم سن هیچ سنگ
سنگ ایلد ایش یوقدر ولیکن جو گفت و لیشر بیار اما چونک التک یعنی بن شوک قادرم
دیدک ایلد و لیشی کتور و اندوگ دعوتینک حقنه کل دیر لر حکایت بیکه را از علما
معتبر اولو عالم لردن برین مناظره افتاد بایک از ملاحد ۷ ملحد لردن بری ایلد
مباحثه دوشدی لعنهم الله علی حده الله تعا حضرتی التکر هر بری اوزره باشقه
باشقه لغت ایلسون با او بخت بر نیامد اول عالم ملحد ایلر حجت و دلیل ده باش

نهی فعل مضارع مخاطبه در
کردن امر حاضر در بونده کن
معنات در آنک
شجاعت و شنگ کولسی
بونده دشمنان فنون تشریل
اولشدر بر کبیر مفردی
نای کنان وصف کبیر مفردی
نای کن و بعضی محله مفردی
تفجیر کنان کبی معنای تفجیر
دینک
محافل محفل نفطنک جمع
و محفل اولر محفل و محفل
دیر بر
دانشمند عالم معنانه در
پرسند مرا تقدیرنده در
نعلین شفق و پا بوج معنانه در
هر یک جری باش و بونکره مانند
لره اطلاق اولنور
سوز نیت

کلمه ای یعنی اگر غالب اولدی پس پنداخت عاقبت پسر اندی یعنی منظره دن فراغت
 اندی و برکت و آوردن رجوع ایلدی کسی گفتش برکت اول عالم ایتدی تو با چندین علم
 و ادب و فضل و حکمت یابی دینی حجت نمائند بود علم و ادب و فضل و حکمت ایلد بری دین
 سنگ جتنگ قالمدی یعنی ملحدی ملزم انکه قادر اولدی گفت اول عالم ایتدی علم من
 قرانت نیم علم قران و حدیث و حدیث شریف و کفار مشایخ و مشایخ سوزید و او
 بدینها معتقد نیست و حال بود اول ملحد بود لره اعتقاد اید جی دکل درونی شنود و
 و اشتم و قبول اتمز مرا شنیدن کفر او چه کار اید ایلد بکا انک کفرنی اشتمک نه ایتد کلور
 یعنی نه فایده بیر اربیت انکس قران و غیره و نه بری اول که قران عظیم ایلد و حدیث
 شریف ایلاندن قورتلنرسن یعنی قران عظمی و حدیث شریف قبول ایلنر انت جوابش
 که جوابش نه بری اگ جواب اولد که هرگز اگ جواب ویر میس حکایت جالینوس
 جالینوس حکیم ایلدی رادید بر ایلدی کوردی دست در کریبان دانشمندس زده و
 دی حرمش کرده النی برداشتمدک یقاسنه اور مشحرت سترلق ایلر ایدی یعنی او
 ایدی گفت جالینوس ایتدی اگر این دانا بودی اگر بود دانشمند عاقل و نادانا
 اولیدی کار او بانادان اول دانشمندک ایشی نادان ایل بدین مرتبه نرسید اول
 طابو مرتبه ایر شمر ایدی مشنوی دو عاقل رانبا شد کین و یکار ایلد عاقل
 بری بری ایلد کین و جنگ اولمز نه دانا یی سینه و با سبک نه هرگز نه دانا
 ریشک کسه ایل یعنی غرض و وقار سز ایلد عناد و جنگ ایدر یعنی اتمز زیر کند و
 عرضنه ضرر در اگر نادان بو حشت سخن کوید اگر نادان و حشت ایلد سخت و
 نامعقول سولیه و عاقله بی حضور اید خردمندش برمی دل بجوید عاقل
 ملایت ایلد انک کو کلنی استر یعنی نامعقول سوز ایلد خاطر بی پریشان اتمز
 دو صاحب دل نکه دارند موی ایلک صاحب دل بر موی صقلر لر یعنی هرگز
 بری برینک خاطر بی بر موی قدر بی حضور اتمز لر همیدون سرکش و ارم
 جوک شویلد بر سرکش و بر حمت استیجی یعنی ایلک عاقل بری بری ایلد جنگ
 اتمد و ککی بر عاقل بر جا ایل جنگ اتمز اگر بر هر دو جانب جا ایلانند

پسر پنداخت استعمال او نور
 فراغت ایلدی معنانه در
 بدینها بانیها معنانه در
 الف وال قلب او نشد
 شنیدن اشتمک و قبول اتمز
 معنانه در طریق الانش
 جالینوس بر جاذبه حکیمک
 رسمی در

سبکلا ریشک معنانه در
 لغتده اما استعمال ده بی عرض
 و سفی معنانه در

از رم حمت معنانه در
 همیدون شویلد معنانه در
 و بویا زلدی اما اتمز
 دخی جالینوس

اما اگر هر یک جابنده یعنی خصومت اینک یکسیده جاهل اول را اگر زنجی باشد
بکسانند فرضا اگر اکیسک او را تاسنده زنجیر اول قرار گزینش و یک را زشت
خوبی داد دشنام تحمل کرد و گفتاری خوب فرجام پیر زانم که خواهی گفتن
انی که دامن عیب من چون نه دانی بویایک بیت باب اولده هارون الرشید
پیرنگ حکایت شده بخش در اول جمله مراجعت اوله که اندک تمام شرح اولش در کتب
بویایک بیت تکرار واقع اولور اول سبدن تکرار این اختیار اتم حکایت سجدان و ایل
و ایل لا و غل سجدان در فصاحت بی نظیر نهاده اند فصاحت ده بی نظیر قوشلردر
یعنی بی نظیر اید و کنه اتفاق امثالدر سبب انکه اول سبب ایل که سالی بر سر جمعی سخن
گفتی بریل بر جمعک باشی او زره یعنی بر مجلسه سوز سوزییدی لفظ را مکرر نکردی
بر لفظ تکرار ایل را ایدی و اگر همان معنی اتفاق اتفادی و اگر همان اول معنی اتفاق
دو شیدی یعنی لازم کلیدی عبارت دیگر گفتی غیر عبارت ایل اید را ایدی و از جمله اداب
ندماء حضرت ملوک و پادشاه حضرتک ندیدلرینک ادب لریک جمله شدن یعنی پادشاه
ندیدلرند لازم اولان یک نیست بری بود یعنی تکرار سوزییدی در مشنوی سخن که چه
دلبنده و شیرین بود سوز اگر چه مقبول و شیرین اولاسزا و تصدیق عجب بود
تصدیق و تحسین ز لایق اولاز زیاد لطیف و معقول اولد و غنودن جو یکبار گفتی
مکوباز پس چونکه بر گره ابتدای اول سوزی تکرار بر دخی سوزی که حلوا جو یکبار
خوارند پس زینرا حلوا بود در شیرین ایلن چونکه بر گره بدیلر بیشتر تکرار میکند حفظ
اولش حکایت یکرا از حکایت شدم عاقلردن برنی اشتدم که میگفت اید را ایدی هرگز
کسی بر جهل خوار قرار نگذرد هرگز بر کند و جهلند اقدار ایلیم مکرر انکر مکرر اول
که کند جهلند اقدار ایلر که چون دیگری در سخن باشد که چون بر غیر مکرر سوزده اول
هنوز تمام ناکرده هنوز سوزنی تمام ایلش او سخن آغاز کند اول که کند و جهلند سوز
اقدار امثال اولور مشنوی سخن را سرست ای خردمندین ای عاقل سوزک ابتدا می
و انتهایه وارد میاور سخن در میان سخن ایلیم سوز را سنده سوز کثور معنی

سجدان فصاحت عیدن
بکسک اسیدر
سجدان ابن و ایل ایدی
فارسیده ابن لفظ علمین
ما بینده واقع اول
حذف تا بعدر
بعضی سخن معنی برین لفظ
واقع اولور

سخن ضمینی ایل و فتحه
جائز در
سر ابتدا این انتها معنی در
فرنگی و کمال معنی در

حکایت

مملکت ده اولان یا خطاب
ایچوندر که دستور لفظنه
مهر و قدر

و دستور وزیر معنانه در

می برسد بونده فعل مضارع

جمع مخاطب در مد

شناخت بونده شناختن

معنانه در

ماخت بونده باختن

لفظنک معنانه فتنه

تعرض اولنمیه معنای لازمی

ایله شرح اولندن

بیع قبل الاضداد اند بونده

شده معنانه در اشغاده

نجه لفظی که قریبه

نجم حاضر و خانک قتی

و کسی جائز در نیاید

و خریدن لغت در حاضر

و خریدن شایسته مشویده

خانک قتی اولنده

واقع

بیت

کوشش خریف بغیرش دیکه کوشش

این سخن را در نیاید کوشش

که عیار و فتنه معنانه

سویله خداوند فرینک تدبیر و هوش کمال هنر و تدبیر و عقل صاحبی نکوید سخن

تا نبیند خوش سوز و یلزم ماد که بغیرش خاموش کورمیه حکایت تن چند از بندگان

سلطان محمود سلطان محمود ک بنده لرزده برنج که حسن میمندیر گفتند حسن میمندیر

ایتیدیلر حسن میمندیر سلطان محمود ک وزیر در که سلطان امر و وزیر اجه گفت که

سلطان بکون سکا نه دیدی در فلان مصلحتی فلان مصلحتی گفت حسن میندی

اندره ایتدی بر شما هم پوشیده باشد اول سوز لرزیزوک اوزره دخی مستور اولمز یعنی

سزدخی بیلور سز گفتند اندر ایتیدیلر تور مملکتی سن مملکت وزیر سن انچه باتو

گوید اول سن بی که پادشاه سکا سویله با مثال ما گفتن رواندارد اول سوزی

بزم کیسره دیکی رواد و غمز و لایق کورمز گفت حسن میندی ایتدی با اعتماد انکه

اول اعتماد ایلر سویله که داند که بکس نگویم پادشاه بیلور که کیسه دیمزم پس

جرامی برسدی ایلر بنجون سوال ایدر سز بیت نه هر سخن که بداند نکوید اهل

شناخت اهل ادراک و صاحب عقل هر سوزی که بیلور سویلمز یعنی عاقل اولان کنه

جمع بیلد و کن و سرتی کیسه فاش ایلر ستر خوشتن شاید باخت ریشا شک سرتی

فاش ایلر کند و باشن ترک ایلر یعنی کند و نه هلاک ایلر لایق و معقول دکلر

حکایت در عقد بیع سرای مشرد بودم حضرت شیخ ایدر بر سر ایک بیعی عقدنده

شرد و ایدر ایدم یعنی الماسی مقرر اتمش ایدم جهودی گفت اول حاله بر جهود ایتدی

من از کتید ایلان قدیم این محکم بو محکم قدیم کتید الرندن و صف این چنانکه

است بو خانه نک و صفی انجلیین که وارد یعنی تمام اصل ایل از من پرس

بدون سوال ایلر که انک احوالی زیاده خوب بیلورم و بخیر صبا تون ال

که هیچ عیبی ندارد که بو خانه هیچ عیب طوتمز کفتم بجه انکه تو همسایه اولی

حضرت شیخ ایدر بن جهوده ایتدم اول خانه نک بوندن غیر کی هرگز عیب بو قدر

سن انک همسایه سن بو خود عظیم عیب در قطعه خانه را که چون تو همسایه است

بر خانه نک که انجلیین همسایه سی وارد رده درم بسم کم عیار ارزد اون درم

کم عیار

که عیار بر دگر یعنی اولی که در دگر انجق لیکن امیدوار باید بود لیکن امیدوار
گرگ یعنی امید قطع آتمک کرک که پس از مرگ تو هزار از دگر بر این اولی که در دگر
خاندیک در دگر زیر عیس قالمز حکایت یک از شعرا شاعر نودن بری پیش امیر دزدان
رقت حرامی که یک قسنت کتدی که اندن بر سنه حاصل ایده و شکافت و اکثنا ایتدی و بدج
ایلدی فرموده جامه اش بر کشند امیر دزدان پیوردی که انک جامه سی قوپره لر یعنی آلر
و ازاده بر کشند و اول کوبیدن طشره ایلدی بر سکان در قفای وی افتادند کلب لر از دز
دو شیرخواست تا سنگ بر دارد شاعر دیکدی که بر طاش قالدره زمین پنج بست بود
پروزلش ایلی عاجم شد عاجز اولدی گفت شاعر ایتدی این چه حرم زاده مردمان
بوند حرم زاده ادم در یعنی بوندله نخند طایفه در که سنگ را کشاده اند و سنگ را
ست کلب صالی و پر مشروط طاش بغل مشدر در تک که طاش ابوب کلبه امیر از غفره بشند
و بخندید امیر دزدان غرزدن شاعر لطیفه سی اشیدی و تعجب ایوب کلدی گفت
دخی شاعره ایتدی ای حکیم این چه پیری بجواه ای عاقل بدن بر نشسته است که ویرم
گفت شاعر ایتدی چانه خود می خواهم اگر انعام در نیایی کند و قفتمی استرم اگر
انعام بیورسک بیت امیدوار ادمی بخیرسان ادمی که لیک خیر و نفعند امیدوار
اولور که ایدر لر دیو مرا بخیر تو امید نیست بشر مرسان لیکن سنگ خیر که بنم امیدم
یوقدر همان شر ابر شدم مهمراع رحنان من نوانک بالرحیل سنگ عطا کن بنر
راخی اولدی کنگ مانع اولد کنگ تمام احساند رسالار دزدان بر و رحمت امد حرامی
اولوسه انک اوزر نه ترجم کلدی جامه اش بفرمود اگر کند جامه سی پیوردی و قیا و یوستینی
بران میرند کرد و انک اوزر نه بر کور کلو قفتان زیاده ایلدی و در می چند بداد و بر قاج
اچی ویردی حکایت منبج خانه خود در آمد بر منبج کند و خانه کلدی مرد بیگانه را
دید خانه بر یاد کسی کوردی بازین خود کند و عورتی ایله بهم بنشسته بیدج او توش
دغنام داد منج اول کسبه دشنام ویردی و سقط گفت و نام معقول سوز سولیدی و
و اشوب بر خاست و فتنه و غوغا قالدی صاحب دلی برین حال واقف شد بر صاحب
دل بو حال اوزر واقف اولدی و گفت دخی ایتدی بیت تو بر اوج فلک ج دانی جیت سن

حکایت

امید نشده ایله
از دگر فعل مضارع در
از دیدن بر کشند در
بود بونده بودن معنای در
بر کشند و کاف عریک قتل ایلیس
نیم نوز معنای در فارسیده و غیره
نفت در
حرم زاده غنند معنای
ننه که محل اگر قدینه در
امید بونده مخفف در
امید بونده شده ایله او کتدی کرک
وزن ایچین در
وال احسان معنای در
رحیل بونده ستمک معنای در
بعضی ستمک و شریریه بد واقع
اولور
قبا اوکی اجوق قفتان معنای در
بوستین کورک معنای در
سقط بونده نام معقول سوز
معنای در
اشوب غوغا معنای در
اوج فوق معنای در

حکایت

اوج فلک اوزره حواد شدن نه بیلورس ندر یعنی ظاهر اول کرک در چون ندانی که در سراسر
تو کیست جو بیلورس سن که سنک سر ایده یکم در یعنی حانکه کلن و اتد و کنی بیلورس سن
حکایت خطیبی کریم الصوت صوتی قبیح بر خطیب خود را خوش اوازی بلند اشقی
کند و خوش اوازی را نوردی و بیهوده فریاد داشتی و بیهوده و فریاد طوتر ایدی
یعنی خطیب بی اول قبیح صوتی ایل تمام شده ایل او قدر ایدی اعتقادی بوایدی که انک اوازندن
تمام حفظ ایدر لر کفتی اگر سن انک اوازی استماع ایدر ایدی که نغیب غراب البین
غراب البینک اوازی در سرده الحان اوست اول خطیبک الحانی برده سنده در یعنی
انک صوتی غراب البینک صوتی کبی ریابت ان انکر الاصوات لصوت الحیر در شان او
یا خود بو ایت کریمه انک حقه تارن اولشدر ایت کریمه کنک معناس تحقیق صوتلرک
قبیح رک حمار اوازی در شمر اذ انق الخطیب ابو الفوارس ابو الفوارس خطیب جان غمره
یعنی بلند اوازی را قور له صوت مندا صنفه فارس اول خطیب ایچون بر صوت
وارد اول صوت زیاده قوتده و خوش تنده اولد و غندن فارسک اصطنعنی تقیار
خدا بایدر زیاده استحکامی و اراکن مردمان ده اول خطیب خطیب اولد و غنی قرینک
ادملری بعثت جای که داغث شول منصب سبب ایلر که اول خطیب طوتر ایدی یعنی خطیب
اولد و غنی ایلدن بلیش مکشیدند انک بلا سنی جکر لرایدی و اذ تیشد مصلحت نمی دیدند
و اگر اذ انکی معقول کور منر لرایدی تا یکم از خطباء ان اقلیم تا که اول اقلیم خطیب نندن
برکی باعداوت نهانی داغث اول خطیب مخفی عداوت طوتر ایدی باری سپر سیدن او
آمده بود بر کره انی یعنی اول خطیبک خاطر فی صور مغه طمش ایدی کفت که ایتدی
ترا خوابی دیده ام سنک ایچون یعنی سنک حقه بر درویش کورشم خیر باد
خیر اولسون کفت خطیب تا خوش اوازی اول خطیب ایتدی کیده نه کورشم سن
کفت دروش کوردم دین خطیب ایتدی چنان دیدم که ترا اوازی خوش بود
انجیلین کوردم که سنک اوازی لطیف اولشد و مردمان از نفست در راحت
بوده اند و ادملر سنک نفکدن راحت ده اولشدر خطیب اندرین لخی تبید شید خطیب
بو نوزه بر مقدار فکر ایدی کفت دخی ایتدی این چه مبارک خواست که دیدی بونه مبارک
دولشدر که نیم حقه کوردم که مرعوب خوش مطلع گردایند که منی کند و عیسم اوزره مطلع

برنج و خجسته در باغ
اسم اولور باقی
رنجیده ایم دیگر
اولور و سبب

سبقت ارشی و شکافی سرم زبوی دهانت
برنج اندرم اندر خجسته تقدیرند در
دشمن بونده دشمنان معنانه در
ما بعدنده اولان نمایند لفظی اک
قدینه در

تطوع اجرت سزایک
سزده بونده شود معنانه در
مسجد سبب

تبعه موضع معنانه در
اما بونده مذکور مسجد

بست عشرین معنانه در
بعض محله پیشین ماضی
بوصورت واقع اولور

ایلدک معلوم شد که اواز نا خوش دارم معلوم اولدی که نا خوش اواز طوثرم و خلق را
نقسم در چند و خلق بنم نفسم دن رنج دهه در یا خود معن بویلا و لا خلق نفسم دن انجور
بو تقدیر چه در تحسین لفظ ایچون اولور توبه کردم توبه ایلدیم ازین پس خطبه میخواهم
مکر باهکی شدن صکره خطبه او قومیم فکر است لک ایلد یعنی است او قومیم قطع
از صحت دوستان برنج دوستلرک مصاحبتدن انجینورم کا خلا و بدم حسن نمایند
زیر اقیح خوبیلرم بکا خوب و لطیف کوستر لر بنی کند و عیم اوزره خبردار اتمز لر
عیم بنرو کال بنید محبتلرمدن عیم بنرو کال کور لر حقارم کل و یا سمن نمایند
خاری بکا کل و یا سمن کوستر لر بوسوز تمیشل طریقیدر کودشمن شوخ چشم بی باک
باری قتی عیم اشکار بوزد قرشو بیلکدن خواتم کتاج دو شمنلر تا عیب مرعین
نمایند تا بنم عیم بکا کوستره لکه بن دخی مستبه اولوب اخلاق حمیده تبدیل انکدر عی
ایدم حکایت یکدر مسجد سنجاریه برک سنجاریه مسجد ندیده تطوع بانک غار کفتی
تطوع ایلر غار بانک دیر ایدی یعنی الله ایچون اجرت سزادان او قور ایدی با وازی که سزده بونده شود معنانه در
مسما نرا از و نفرت بودی اما بر اواز و بر صد ایلد که مستعمله اوله اواز دن نفرت
اولور ایدی و صاحب مسجد امیری بود عادل و مسجد صاحب بر عادل بک ایدی و نیکو سرت
و ابوسر یو ایدی خواستش که دل از رده کرده گرده امیر استمدی از رده و سچفور اولاکت امیر
کمیه ایدی ای جوانمرد این مسجد را مؤذنان قدیمند ای جوانمرد بوسجده ک قدیم مؤذنلری
وارد که هر یک را از ایشان گذاردن هر برین پنج دینار و وظیفه است پس دینار و وظیفه وارد
تراده دینار بدیم سکا اون درم ویرم تا بجای دیگر بروی تا بر غیری بره کیده سن برین
اتفاق افتاد و برقت بوسوز اوزره اتفاق دوشدی یعنی قبول ایلدی دا و رادن کندی بعد
از مدتی برمدتون صکره در کوزی پیش امیر باز آمد بر کجیده ده یعنی بر یولره امیر او کنه کیر
کلوی و کفت دخی ایدی ای خداوند بر من حیف کردی ای خداوند بکا حیف ایلدک بده دینارم
ازین بقعه روان کردی که اون دینار ایلد بنی بوقعه دن روان ایلدک انجا کرفت ام اول
یره که گتمش راضی اند که بست دینارم میدهند راضی لرد که بکا یکرم دینار ویره لکه بجای دیگر
بردم که بر غیری بره کیدم قبول نمیکنم اما بن قبول اتمزم امیر بخندید و کفت امیر کلوی و ایتدی

زنه رشتانی صافن که المیس که بجه دینار هم راضی شوند زیرا الکی دیناره دخی راضی
 اولور لوبیت به تیش کس غم از دوی غار کس ایل کس سنگ خار انگ یوزندن
 یعنی او شنیدن بالحق قریب یعنی قریقه قادر و کل در جنانک بانک درشت تو می خراش کل دل
 انجلین کسنگ ایری اوازک کو کل طر ملر یعنی تیش کسنگ خار ایل تا بشنیدن دل سنگ
 ایری اواز و کل تاثیر زیاده در حکایت ناخوش اوزی بر قبیح اواز لوبیا ک بلند
 قران هم خواند بلند اواز ایل قران عظیم او قور ایری صاحب دلی برو بگذشت بر صاحب
 دل انگ اوزر کذرا ایدی یعنی او غم ایدی و گفت دخی ایدی ترا مشا هر چندست سنگ
 مشا هر کقدر در گفت هیچ اول که ایدی هیچ شسم یوق گفت اول صاحب دل ایدی پس
 چرا زحمت خود می دهی ایدی بخون کند و زحمت و پیر سن گفت اول که ایدی از بهر خدا
 می خوانم الله ایچون او قورم گفت صاحب دل ایدی از بهر خدا ایچون الله ایچون او قور
 بونده ایهام لطیف وارد ریت کر تو قران بدین غمط خوانی قران عظمی اگر سن بواسطه
 ایل او قوی سن ببری رونق مسلمانی مسلمانک رونقن ایلدر سن یعنی کیدر سن که مسلمانان
 اصلا رونق اثر قالمز با پنجم و عشق جوانی حسن میمندیر گفتند حسن میمندیر ایدیلر
 سلطان محمود در چندین بنده صاحب جمال دارد سلطان محمود بوقدر جمال طوتر یعنی
 بوقدر محبوب بنده وارد که هر یکی بدیع جهانی اند که هر برسی جهان تو کبریدی
 مشغ در جکود است همچون در یعنی سب بند که با هیچ یک از ایشان و محبت ندارند
 چنانکه با ایلان انجلین که ایازه طوتر یعنی ایازه اندردن زیاده محبت ایدر که او را زیاده
 حسن نیست حال بو که اندردن انگ بر حسن زیاده بوقدر گفت حسن میمندیر ایدی هر چه
 در دل فرواید هر نه کو کله معقول و محبوب کله در دیده نگو نماید بالضرورتی چشمه
 ابو کور نور فی الحقیقه انده خس بوقایه ده مشوی هر که سلطان مرید او باشد
 هر یک که سلطان انگ محبتی او لا کر همه بد کند نگو باشد اول که دو کل قبات و نامعقول
 ایده ایو و معقول اولور و انگ را پادشاه بنید از اول که بی که پادشاه است یعنی رتد
 ایده معناسه کس از خیل خانه ننوازد پادشاه رتد اتوی دیو او غلقندن ک
 انی و شمر یعنی التفات و اعتبار ایدر قطع کس بدیده انکار اگر کند برک اگر انکار کوزی
 نگاه

خار علم طاش
 خراشیدن قاشق و طر ملق
 وقایق معناسه کلور اما بونده
 منادی اخرم او در
 صاحب دل دن مراد حضرت شیخ
 مشا هر ایلق
 غمط اسلوب
 مسلمانیده اولان یا مصدریه
 بعضی سنخه ده از مسلمانی واقع
 اولور
 باب پنجم در عشق
 جوانی تتم
 بدیع غریب و عجیب معناسه
 نماید بونده فعل مضارع
 مجهول
 فرود فرد جائز
 ایچورده بیان اولمشد بونده
 اشغ معناسه دکل
 خیل بونده جماعت معناسه
 مرید محبت معناسه در

ایل نظر ایلین شان صورت یوق دهنه بنا خوش یوسفک صورت ششلق ایل شان و بر
 یعنی بر کماله زی ایل و سغه نظر ایلده بو قدر حسن ایل که قیج دردیر و کریم ارادت
 نک کندردیو و اما اگر محبت و ارادت کوزی ایل شیطان نظر ایلده فرشته ایش
 غاید چشم کروی اول کسک کوزنه شیطان فرشته کروی کور نور قیج ایکن حکایت کونید
 ایلر یعنی حکایت ایلر لر خواجه بنده نادر الحسن بود بر خود نک نادر الحسن بر محبوب بنده
 و ارایوی و باوی و اول بنده بر سبیل مودت و دیانت محبت و دیانت طریقی ایلر اوزره
 نظری داغت بر نظر طوتر ایلر با یکی از دوستان گفت دوستلرندن برینه ایلدی
 یعنی بنده سندن نکایت ایلدی بویل دیو دریغ اگر این بنده من حیث اگر بوبنده حسن
 شمائل که دارد شول حسن و شمائل ایلر که طوتر یعنی بنده بو قدر حسن و شمائل وارد
 زبان درازی و بی ادب نبودی دلی اوزون و اب سزا و لمییدی گفت اول که اکا ایلر
 ای برادر چون اقرار دوستی کردی ای برادر چونکه دوستلق اقرارین ایلر که یعنی اگر محبت
 ایلر که از توقع خدمت مدار اول بنده دن خدمت امیدنی طوقه که چون عاشقی
 و معشوقی در میان امد ریز چونکه عاشق و معشوق اولر تابه کلدی مالک و مملوک
 بر خاست افندیگ و بنده لک مرتفع اولدی بلکه امر بر عکس اولدی قطعه خواجه بنده
 پری رخسار افندی پری پکاملو یعنی محبوب بنده ایلر چون در اید بیاری و خنده چونکه
 اولنمغه و کولکله یعنی لطیفه مباشرت ایلر چه عجب که جو حواجه ناز کند عجب کحل
 اول بنده اگر حواجه کس حکم ناز ایلر وین کشد باز چون بنده و بو یعنی حواجه اول حلاله
 بنده نک ناز و حکم یوکن جکه بنده کس بیت غلام ایش باید و خست زن غلام سقا
 و کبر سچ جی کرک یعنی دلبر و ساده روی کرکمز بود بنده زنین مشت زن زینر نازنین
 و محبوب بنده مشت او بری و افندیسی دو کیم اولور زینر خدمت باشق بوس و کنار
 باشق در حکایت پارسای را دیدم حضرت شیخ ایلر بر صافی کوردم محبت شخصی
 گرفتار شده بر کنگ محبت گرفتار اولمش یعنی عاشق اولمش و رارش از مرده بر ملا
 افتاده و انک رارش پرده دن ملایه دو شمش یعنی عشق قاش اولمش بیت پیرانه

106

حکایت

حکایت

سرمه عشق جوانی بس افتاد این راز که در دل پنهانم بدرافت و چند آنکه ملامت دیدی
 اول قدر که خلقدن ملامت کور رایدی و غمراست کشیدی و غمراست و عذاب جگر ایدی ترک
 نصای نگردی اشتیاق و محبت ترک نمی آیدی و گفتی دخی اید رایدی قطعه کوزه نگم ز دامت
 دست خستند دامت کن دستم قصد ایلمزم یعنی سنی ترک اتمزم وار خود بزی به بتغ یتیم
 اگر خود بینی کس کن قلیج اید اوره سن بعد از تو ملاذ و ملجاء نیست سندن مهره
 یعنی سندن بخیری نیم ملاذ و ملجاء یوقدر هم در حق کریمیم از کریمیم اگر قهریم بینم
 قهریم یعنی عالم ده همان سنی بیورم سندن بخیری که بلیم که اگر التجا ایدم باری ملامتش
 کردم حضرت شیخ اید بر برگره اول یار سانی ملامت ایدم و کفتم دخی ایدم عقل نفیست را
 چه شد که نفس خسیس بر و غالب آمد سنگ نفیس و لطیف عقلم نه حال اولوی که خسیس و خبیث
 نفک اید اوره غلب کلدی که سنی بوبلای اید کوردی زمانی بفکرت فرو رفت اول یار
 بر زمان فکر طالوی و گفت دخی ایدی قطعه هر گجا سلطان عشق آمد مانند هر قلعه که
 عشق سلطان کلدی یعنی عشق ظاهر اولوی قوت بازوی تقوی را محل تقوی و زهد بازوی
 قوت محل و اعتبار قالمه است نه ان میکند بار در شاهیدی که با او توان گفتن از راهیدی
 پاک دامن چون رند پیچیده پاک دامن نجی دیر بلیه بر بچاره افتاده تا گیرسان در و حل
 که یغاسند دکن با شوق دشمنی و لایبت عشق که چه نشان نیت بدست نزد عاشق
 سعادت ایدت حکایت یکی را دل از دست رفته بود بر کسنگ کو کلای الدن کشترایدی
 یعنی عاشق اولشرایدی و ترک جان گفته و جان تر کن دیش مراد جانی ترک ایدش
 ایدی دیک در یعنی معشوقی یولنده اولکه راض اولش ایدی و مطهر نظر او جای
 خطرناک و اول عاشق نظرنیک مطهر خوف و خطرناک یر ایدی زیر آتش نهاده
 ایدی و ورطه هلاک و هلاک کردانی ایدی زیرا احتمال ایدی که فاش اولدوده
 آنکه هلاک کند قصد ایده در مصراع قول اولد که بر شایه کو کل عالی خیاب استرنه
 لقمه که متصور شد بکام اید آنکه بی بر لقمه دکل ایدی که ممکن و متصور ایدی طمغ کله
 و یا مرغ که در دام افتد و یا خود با خلیق بر مرغ دکل ایدی که طوزان دوش یعنی هرگز
 بر طریق

اصل سفت در قافک فتحی
 اما قافک سکونیه مشهور در
 در و آگاه اولان الف نحر
 نحر و اشجع ایچند
 صبر بونده برخی اسمی
 بنهفت ده اولان با مفتوحه
 فی معانی در
 خوش طبع و شیرین زبان
 وصفی تر کبیر
 غوره بونده عشق و سودا و جنون
 معانی در
 شید اسنک فتحی ای و کسری
 لغت

اولم که بود فی عاشق قسنده بر سعادت در متعلق نش که نظر در کار او بود اول عاشق متعلق
 انک ایشنده اندک نظری و ارایی یعنی انی کور و کوز در لری و شفقت بر روزگار او و انک روزگار
 انک شفقت و ارایی یعنی انک بحال شفقت ایدر لری ایدی بنده شدادند که پند ویردیلر و بندش
 نهادند که محبوبی بند بودیلر بیت گفتش دل غم زلف تو در قید بماند گفت دیوان
 همان به که مقید باشد شودی نداشت اما اصلا بر فایده طومدی یعنی فایده اولدی
 مشوی درد اگر طیب صبری فرماید درد اگر طیب بکا صبر بیور وین نفس صبر صبر را شکر
 می باید اما صبر صبر شکر کرک بوسوزی پیش طریق ایل در مشوی ان شنیدی کث بدی
 بنهفت انی اشتدک که بر محبوب تنهاده با دل از دست افته می گفت هر کو کلیر الدن کتشت
 یعنی عاشقنه ایدی تا نرا قدر خوشتر باشد مادامک سکا کند و قدری اول پیش چشت
 چه قدرین باشد سگ چشمت قسنده بنم نه قدرم اولور پادشاه زاده را که مطمح نظر او
 بود پادشاه زاده که اول عاشق نظر نیک مطمحی ایدی یعنی انک منظوری و محبوبی
 ایدی خبر کردند خبر ایلدیلر بویله دیو که جوانی بر سر این میدان که هر جوان بو میدان باش
 اوزره مدد امت می نماید مدد امت کو ستر خوش طبع و شیرین زبان خون طبع و شیرین
 سنجدر سخنها لطف و نکته های غریب از وی شنویم اول جواندن لطیف سوز لر
 و غیب غریب نکت لراستما ایدر ز جین معلومی شود بویله معلوم اولور که شوری در سر
 و سوزی درد دل دارد که باشند بر شور و سودا و قلبنده بر سوز و حرارت طوتر شیدا
 صفت است دیوانه شکر سپرد است شهزاده بیدری که دل او نخته اوست که اول
 چون شهزاده نک دل او نخته سده یعنی شهزاده کلدی که وصف اندک لری جوان
 کند و عاشقیدر که اک تمام تعلق امشدر و این کژد بلا و بوبلا توری انکینه او انک
 قویشدر یعنی اول جوانک بوبلایه ایر شمن سبب کندوسی اولشدر مرکب او راند
 شهزاده مرکب اول جوانک جانینه سوزی جوان چون دید که شاه زاده جوان چونک
 کوردی که شاه زاده بنهفدیک او عزم آمدن دارد انک قسنده کلمه قصدن طوتر
 نکرست و گفت اغدی و ایدی بیت انک که مرا بگشت باز آمد پیش اول کله که بنی
 عشق

عشق ابله دیدی کیم و نیم قتی کلهی مانا که لش سوست بر گشته خویش بگرزد کند و نک مقتولی
اوزره کوکلی یاندی یعنی عاشق ترحم اندی چند انکه ملاطفت کرد اول شهرزاده اول جوار ملاطفت
ایلدی و پرسیش که از کجایی و آه فندن سن دیو سوال ایلدی و چه نام داری و نه نام طو تر سن
وجه صفت دانی و نه صفت بیلور سن جوان در قعر بحر مودت جوان محبت و ریاسنک فغنده
جنان غیرت بود انجیلین غریق اولش ایلدی که بحال دم زدن نه داشت که نفس او رمف بحال
طو محو قنده قالدی که سوال جواب ویرد مصاحبت انکه قادر اولد بیت اگر خوشهفت سبع
انر بر جوانی اگر خود دیدی سبعی یعنی تمام کلام قدیمی ازیر او قوی سن که بود در حفظک اوله
جواشتی الفی قی ندانی جو نکر عاشق اولدک الی بای تایی بیلر سن یعنی بیلر اولور سن
ایلدی بو خصوص ده اول جوان تعیب ایلمی سبع بریده بر هفت سبع تمام مصحف معناه در
کلام قدیمی یدی قسم شدر در حمد کونی اولنده سوره انعام جوارش کی سوره انعام دن
سوره یونس یکشنبه کونی سوره یونس سوره طه و دو شنبه کونی سوره طه دن سوره
عنکبوت شنبه کونی سوره عنکبوت دن سوره زمره جار شنبه کونی سوره زمره دن سوره
واقعه پنجشنبه سوره واقعه دن اخر هر کیم بو تریب ایل کلام قدیمی ختم الله و دعا
ایلدی عایع مقبول اولور بیت جو عشق امد از عقل دیگر مکوی که در دست جوکان است
کوی شهرزاده گفت شهرزاده ایلدی که بامن جبر سخن نکوی که بکا بنجون سوز سولر سن
که من هم از خلق درویش نام که بن دخی درویش خلقه سندیم بلکه خلقه بکوش ایشام
بلکه انکه خلقه بکوشی یعنی بنده سیرام انکه بقوت استیا سر محبوب انده صکره جوان
محبوبی یاننده اولسنک قوی ایل ایمان تلاطم امواج محبت محبت موجلر تک تلاطمک
اورتا سنده سر بر آورد و گفت باسنی بو قاری کتوردی و ایلدی یعنی دلبری قنده سولمک
نه بلا ایل بر مقدار فرصت بولدی تا بو مرتبه عشق دریا سن یزنی ایدی بیت عیبت با وجود که
وجود نه بماند عجب که سنک وجودک ایل بنم وجودم قاله تو بکفتن اندرانی و مرا سخن
بماند سن سوز کلاس و بکا سوز قال این بکفت اول جوان بونی ایلدی و نعره نزد

مانا و بکبر معنایندو
داری فعل مضارع محذوف
سبع و سیک ضمی و یوس
ایر فخری در هم نمی در
از به هم فخری در هم نمی در
عربی تا با هم فخری در هم نمی در

ایشی اسن طوطق معناه در
مطلقا قرب
سخن او قنق
سخن بکند
فکری ایلین دن او تر
خاک

و بر نغمه آوردی و جان بحق بستم کرد و جانی تسلیم ایدی بیت بحی از گشت نباشد
 بدر خیمه دوست دوست خیمه قبوسنده دینش درن بجی اولمزی از زنده که چون جان
 بر آورد بستم بجی زنده دن که جانی طشره نجه اولدی ایلده نجه بونده درانده دکل در
 بیت اباد نشد دل که خراب پیران شد حسن پیران افت صاحب نظران شد حکایت
 یک از متعلقان کمال بهجت داشت کرد دردن بری بر حسن بهجت کمالی طوتر ایدی یعنی
 حسن ایدی بود و جملہ دخی معنی قابل در حسن کمالی طوتر ایدی یعنی خنده حد دن
 زیاده ایدی و معلّم از آنجا که حسن بشیریت است و استاذک او بردن یعنی اول سپیدن
 که بشیریت حسیدر که بالضروری حسی قابل در با حسن بشیر او اول شاکر دکی بشیر سینه یعنی
 خوب چهره سینه میداد است بر میل طوتر ایدی نه کم او ستاد لرک عادیتر که محبوب شاکر ده
 میل ایدر بمشابتی که از جرم و توبیخ که هر کدو کان دیگر کردی اما میل بر مرتب ده ایدی که غیر
 کدو کلر او زده زجم و توبیخ که ایدر ایدی در حق او رواند اشقی اول محبوب شاکر دکل حقیقه
 اندر او و معقول طوتر ایدی بلکه اگر نجه رعایت ایدر چکن بیستم ایدی و غلاب اوقات
 او درین سخن بودی و اکثر اوقات اول استاد دوسوزده ایدی قطعه انجمنان
 بتو مشغولم ای بهشتی روحی ای بهشتی روحی سا انجلیین مشغولم دکلم یاد خیمه در خیمه اید
 که کند و می گفتیم خاطره کلمه یعنی سا شویله مشغول اولشم که کند و یاد اتمکی فراموش اولشم
 زید دنت نتوانم که دیده بردوزم سا نظر اتمکدن قادر دکلم که کورس دکه یعنی کورس
 یومم و کر مقابل بنیم که تیرم اید و کر مقابل ده کورم که او قکلور حاصل معنی بران سا
 نظر اتمک قادر دکلم بیت بضرلخ دل زمانی تفری بماه روح به از ان که جبر شای
 همه عمر و های و موی باری سپر گفتند بر رژه پسر اول استاده ایدری انجمنان در اداب
 در رسم اجتهاد میکنی انجلیین در رسم ادب برنده اجتهاد و ایشهم ایدر سن
 در ادب نفسم هم نظری فرمای نفسم ادب برنده دخی بر نظریور که اگر در اخلاقم
 که اگر نیم خویلمر مده ناپسندی بین برنا معقول کوره سن که مران پسندیده می اید که

بهاجت حسن معنی در انده اند
 اولان یاد حدت اولمزی
 اولمزی اما یا مصدیه
 ممکن در رسم

بشیر افشاک در کمال
 ظاهری

ای بهشتی روحی و صفی تر کبیر
 معنی ای لطافت یوزی قتلو
 کسک یوزی شاکر اولان و
 دیگر در ترکیب معنی اوزر معنی
 جب الاستعمال جت یوزی معنی

نا پسندیده
 ناپسندی ده اولان یاد حدت
 ایچوندر

اول نامعقول خوش بکام مقبول کلمه برانم مطلع گردان انگ اوزره بن مطلع ایل تا تبیدیل ان
مشغول شوم تا که انگ تبیدیل مشغول اولم گفت اوست داک ایتدی ای پسر این سخن
از دیگر پرس ای پسر بوسوزی بهخیزین سوال ایل که ان نظر که مرا باشت ریز اول نظر که
نم سکا در عین نم نظرم سکا بر حالت ایل در که جز بهر نیم بنردن بغری کورم نم قطعه
چشم بد اندایش که برگنده باد به اندیشک کوزی قویمش عین چشمش اولون عیب
نماید بهر نش در نظر بهر انگ کوزنه عیب کور نور ریز اعداوت کوزیل نظر ایدر در بهر
داری دهفتا دعیب اما اگر بهر بهر و چشم عیب طوت سن عین بهر که و چشم عیب
اول دوست بهیند بچران یک بهر دوست اول بهر بهر دن بغیر سنی کورم حکایت شبی
یاد دارم یار بهر نرم از در در آمد یا دطو تر م یعنی خاطر مده در که بر کجه نیم بهر نرم
محبوبم قبودن ایچر و کلدی چنان بی اختیار از جای بر جستم اختیار سزا جلدین بریدن
صبر دم یعنی ایایغ اوزره قالدقم که جبر انم باستین کشته شد که جبر انم استیم ایل دینش
اولدی یعنی سونیدی بیت سری طیف من بخلو بطلعت الدجی کیم ایل کلدی شول کسک
خیالی که طلمت انگ ایل روشن اولور شکفت آمد از خیم که این دولت از کجا بهیم دن بکا
عجب کلدی که بود دولت قند در نشت و عتاب آغاز کرد محبوبم او توردی و بکاعتاب
اتک شروع ایلدی بویله دیوا که مراد رخاک که دیدی جبر انم را بگشتی که بن قوری که کوردک
یعنی کوردک دم جبر انم سونیدر دک سبب ندر گفت حضرت شیخ ایدر ایتدم کان بر دم
که افتار بر آمد ظن التدم که افتار طلوع ایلدی و نیزه ظریفان گفت اندود دخی ظر غلیر
اتشد در قطعه کرگرافی به پیش شمع ایدر اگر بر تخیل ک یعنی بر صقللو شمع او کند کله
خیزش اندر میان جمع پیش تلور اول صقللو جمع اور تا سنده دیکه و رشکر خنده
ایست شرکب آنا اگر او کند کلن بر شرک کلدی شیرین لب یعنی دلیر اول استنش
بگیر و شمع بکش اول محبوب یکین طوت و شمع سونیدر حکایت یکی دوستی را مدتها
ندیده بود بر که محبوبی مخ زمان کورمش ایدی گفت اولک ملائده آک ایتدی
کجایی که مشتاق بوده ام قنده سن مشتاق اول شمع گفت محبوبه آک ایتدی مشتاق

بجند با و علی در
رند شید با و علی در
خیمه عیب عیب عیب
نماید بهر نش در نظر بهر انگ کوزنه عیب کور نور ریز اعداوت کوزیل نظر ایدر در بهر

نخلوروشن اولور
دخالت معاند
باردن مراد بونده محبوب
طلعت جمال معاند
شکفت عجب معاند
در حال فوری معاند

کراندن بونده مراد صقللو
نیم بیت خانی ده اولان شرک خنده
شیرین آک قمرینه درم

به که ملول کور محبوب مشتاق اولی بیکر چوق کور و ب ملول اولمقدن مشوق برآمد ای نیکار
 سر مست کیچ کلد ای عالی جناب نیکار زودت ندیم دامن از دست سنگ داملی الدن
 نیز و بر مز یعنی سنی تعیندن کیمکه قوم ز زیر اشتیاق سز کا حد دن زیاده در
 معشوق که دیر دیر بیند محبوب کی کیچ کور کوره سن یعنی دایما ملاقاتده اولیه لراخر
 کم از آن کیسیر بیند اخر اندن کمیدر که اول معشوقی طو نجه کوره لر یعنی ملول اولی و کلو
 کور مکدن گاه کور و اشتیاق اورزه اولی اولی در کویا بیت اول عاشق جانبدن بیت
 ثانی معشوق جانبدن در نکت شایده که بار فیقان اید محبوب که رفیق لری ایل عاشق
 زیارت انگ کور بجفا کردن آمده است معنده عاشق جفا انگ کلد در حکم انگ
 اول سبب که از عمر است معنات یاران خالی نباشد غیر ندن وضد لشکر کن یعنی شقنه
 مخافتدن خالی اولمز شعر اذاجتنی فی رفقه لتزورنی رفیق و ک ایل قی ن
 سن بن زیارت انگ کلد سن بومصر انگ معنای ترکیب سه تفرق اول نمیب معنای
 صلیح س ایل کتفا اولندی سهولت معنی ایچون وان جیت فی صلح فانت می رب
 اگر چه صلح انگ کلد اما سن یند جنگ اید جی سن ریز انخالف ایدر سن قطع بیک
 نفس که بر اینخت یار باغیار بر نفس ده که یار اغیاره قرش دی بسی نماند که غیرت
 وجود من نکت جوق المدی که غیرت نیم وجود می دلب یعنی غیرت بن پنداک
 ایدر بخنده گفت که من شمع جمع ای سعدی محبوبیم بوسوزی اشتری کولک
 ایل ایدی که بن جمعک شمعیم یعنی بن کسک مخصوص دلبری دکلم ای سعدی
 مرا از آن چه که پروانه خوشن بکشد بکا اندن نه غم که پروانه کند و سنی دپلر حکایت
 یاد دارم که در ایام پیشین یاد طوترم که بخش نمانده یعنی خاطر مدده در که
 جو انلق عالمنده بو حکایت حضرت شیخک گندی سم گذشتی در من دوستی بن و بر
 محبوب یعنی بن محبوب ایل چون دو سفر بادام در پوستی برقیقه حاصل اولش
 ایکه بادام ایچن کی یعنی ایکه ایل بادام کی صحنه داشتم مصاحبت طوتر ایدوک
 ناکاه اتفاق سفر افتاد ناکاه محبوبه سفر اتفاق دوشدی پس از مدتی که باز آمد

برمدن

مشتاقی به ملول کی معنای
 ترکیب سه تفرق
 یعنی ملولقدن مشتاق
 وادی در
 سر مست عالی جناب
 استعمال اولی و
 زودت ندیم دامن از دست
 تقدیرده در
 اخر ادات تفسیر
 کم از آنده معنی
 وارد
 لان تزورنی تقدیرده در
 یا شکام ایچون
 رفقه سفرده مرافقت
 طایفه انگ اسمی
 اذاجتنی فی رفقه لتزورنی
 دانه جنت فی صلح فانت می رب
 بکشد فعل مضارع مفرد
 غایب در

حکایت

برمدن صده که اول محبوب بکیر و کلدی عتاب آغاز کرد یکا عتاب اتمک شروع ایدی قاصد پیک
 بوید دیو که درین مدت قاصد نفیستادی که بومده یعنی بوقدر زمان که بکا
 بر قاصد کوندر مدی که سنگ صحتک بیلوب طهرم اوله و زسن دخی بنم احوال بنجه ایدونی
 معلوم ایدی که کفتم حفت شیخ ایدر که ایتدم دریغ ایدم که دیده قاصد بجهال تو
 کردد بکا حیف کلدی که قاصدک کوزی سنگ جمانک ایل روشن اوله و من محروم بشم
 و بن محروم اولم قطعه یار دیرینه مرا کو بر نان توبه مدته قدیم یاز یعنی قدیم نا بنم
 محبوبم اولان بکار زبان ایل توبه و پیرمه بن ترک ایل دیو که مرا توبه شمشیر نخواهد
 بودن ریز بکا قلیج ایل توبه اولمه کرک در یعنی بن ترک ایل یوخ سنی هلاک ایدرم
 دیسن اول قابل دکل در که سنی ترک ایلم رشکم اید که کسی سیر نظر در تو کند بکار شک
 کلور که بر کس طوینجه سکا نظر ایلیب باز گویم نه که کسی سیر نخواهد بودن کیر و دیرم که
 بکار شک کلور ریز که سکا نظر انگده سیر اولمه کرک در بیت خود را بکش بیل
 ازین رشک که کل را تا باد صبا وقت سحر جلوه کری بود حکایت داشتمدیر ایدم
 بر عالم کوردم محبت شخص گرفتار بر کسک محبت گرفتار اولمش و راضی از و گرفتار
 اول محبوبدن مصاحبت راضی بهمان مصاحبت راضی و قانع اولمش جور فراوان
 بر روی عالم اول محبوبدن و افر جور ایدی رایدی و تحمل بی کران کردی و نهایت
 تحمل ایلر ایدی باری بطریق نصیحت کفتم حفت شیخ ایدر بر کره بن اول کی نصیحت
 طریقیل ایتدم دانم که تراد در محبت این منصور علی نیست بیلورم که سکا بوجوبک
 بر عتک یعنی غرض نفسانی بوقدر و بنای این مودت بر ذلتی و محبت بناس بر خطا یعنی
 شهوت پرستک اوزره دکل در با و جو این معنی بو معنی نک وجود ایل یعنی چونکه حال
 بویدر لایق قدر علما نباشد علمای نک قدر نه لایق اولمز خود را مستم کردن کندونی
 نامشروع تمام اولمک و جوری ادیان بردن و ادا پس از که جورنا التک مراد خویدر
 گفت اول عالم ایدی ای یار دست عتاب از دامن زور کارم برداری دوست عتاب

منظور بونده محبوب معنی در
 بطریق اللزوم است
 عتک سبب معنی در
 و با و حفت ایچند
 در خطا و با و حفت ایچند
 بر کس نیست تقدیر نده در
 نباشد بونده ادات زمانیه المقده
 جائز و اول وقت لایق و طر معنی
 اولور لایق لایق شک سبب

مجاهد و رحمت معتمد

النی روز کارم انگندن طو تر یعنی بکایت ایلمه که بارها که نی کره درین مصلحت که تو گوی
بو مصلحت ده کس دیر سن یعنی بونده فراموشت خصوصاً اندیشه کردم فکر ایلمه مبر جفا
اوسه لته نماید انگ جفا سے اوزره صبر ایلمه آسانرک که کور نور که صبر اوزره که اول محبوب
صبر ایلمه یعنی انگ جمالی مشایده سنده صبر ایلمه جفا سنده صبر ایلمه آسانرک کلور که حکمان
گفته اند که عاقلند آتش در دل بر مجاهده نهادن جفا و مجاهده اوزره که کل قوم یعنی تحمل
ایلمه آسانرست آسانرک در که چشم از مشایده مبر گرفتن که جانا انگ جمالی مشایده سنده چشم
یوقاری طو عقدن یعنی نظر ایلمه مکن مثنوی انگ بی اوسر شایده بزره اول که که المنعری
بش انگ مکن اولیه یعنی انگ مشایده سنده جز اول مقدمه تمام اضطراب و الم لازم کلمه کر
جفا بی کند باید بزره انجیلین که اگر جفا اید انگ کرک یعنی جفا سنده تحمل انگ کرک هر که دل
پش دلبری دارد هر یک که کو کلنی بر دلبر قتنده طو تر یعنی عاشق در زینش در دست
دیگری دارد صقلنی بر بغیری کسنگ انده طو تر غریبن مراد بونده محبوب در اهو پالهنک
در کردن بوشنده پالهنک اولان آهون نتوانند نخست رفتن کند و اختیاری مراد اندوکی
بره کنگ قادر او ملز زیر مانع وارد روزی از دوست گفتش زینهار بر کون دوستند
ینه دوست زینهار دیدم یعنی الامان سندن که بکایت بود جفا اید رسن دیدم چند از آن
روز کردم استغفار اذ بسزک اندوم دیو اول کونن بر منی قدر استغفار اتم نمکند دوست
زینهار از دوست عاشق معشوقدن زینهار ایلمه بلکه انگ جمیع جفا سنده تحمل ایلمه دل زینهار دم
بر انجی خاطر اوست چونکه بویله در ایلمه بین دخی کو کل قوم اول سنده اوزره که انگ خاطر
و مراد اید یعنی راضی اولدم هر زاید رسن استون کر بلطفم بنزد خواند اگر دوست لطف اید
نی کند وقت او قویه وفا ایلمه و بر بهرم بر اند او دانند اگر قهر من قتنده سوره جفا
ایلمه او بلور هرگز مخالفتم بود حکایت در عنفوان جوانی جوانلق اولنده جنا که
افتد انجیلین که دوشدی و دانی دخی بیورسن یا خوش سیری بر خوش سپره یا خود
بر خوش سپره اید انگ اولاسری و ستری دالتم بر سر و لستر طو تدم یعنی زیبا دلبره

مجت

حکایت

مجت اتم حکم آنکه اول سبب ایل که خلق داشت اول پسر بر یوزخار طوتر ایدی طیب الاداء
ادایه لطیف یعنی خوش اوازی و آرایه و خلقی دخی اول پسر بر ذات طوتر ایدی کا البدر
اذا بدایا ایل دن دوردی کبی قیام ظاهر اول یعنی اول پسر که حسن بر مرتب ده ایدی که بدر
منیر کبی کور نور ایدی بیت آنکه نبات عارضش آب حیات میخورد اول محبوب که آنکه عارضش
نباتی آب حیات ایچر در شکرش نکند هر که نبات میخورد اول محبوب که نبات نظر ایلر و هر که
شکر بر زیر لذتده بر مقدار لبه مشابیه اولور اتفاق بخلاف طبع اتفاق طبع
مخالف از و حرکت دیدم اول پسر دن بر حرکت کوردم که پسندیدم که انی بکندم دامن
او بر کشیدم اول پسر دن دامن حکم یعنی آنکه ایل اولان مصاحبت و اختلاط ترک
اتدم و مشهوره مشهورش بر جیدم و اول پسر که محبتی بو محققین دیردم یعنی ایل دن تعلق
کیدردم و کفتم دخی اول پسر ایتدم بو حکایت شحک کند و سر گذشتی در بیت برق هر چه
می باید پیش گیر یوری هر که سا کر که او کو که طوط یعنی شدن صکره هر نه ایلر سک ایلر که سا
مانع اولم سر مانداری سر خوشش گیر برزم باشم می طوط اس کند و باشکی طوط یعنی بر نه
موافقت و متابعت ایو بر زم ایل باش قوشم سن و امراد اولان کس ایل باش قوش
شیدمش که میرفت و می گفت حضرت شیخ ایدر اشهد که اول کیدر ایدی و ایدر ایدی بیت
شب پره که وصل افتار نخواهد اگر افتابک برست وصالی طلب اتمه رونق بازار افتاب
نکاهد افتاب باز رنگ رونق و لطافتی اکسیر این بگفت و سفر کرد اول پسر یوزی
ایتدی و سفر ایلدی و پیرشانی او در من افر و آنکه پیرشانی لغی بنده اثر ایلدی شعر فقت
زمان الوصل والمرء جاهل من وصال زمانی تیرم حال بو که کشی بیلیجیدر بقدر لذت العیش
قبل المصایب لذت عیش قدری مصیبه اول بیت بازی و مرا بکش که بیت مردن
کیو کل و بی دبل زیر اسک او کو که اولم خوش کرد خوشتر که پسر از نوزندگانی بردن
کسک سفر افکده سندن صکره دیر لک التمدن اما شکر منت خدای عز وجل اما جیل
و عالی الله شکر منت که پس از مدتی باز آمد که بر زمانه صکره اول محبوبم کیر و کلدی
ان خلق داودی میفرشد اول داودی یوزخار یعنی اول لطیف اواز میفر اولمش و جمال

یوسفی بزبان آمده و اول یوسفی جمال زیانه کلمش یعنی حسن کلمش و سبب زخم داشت و اول محبوب
سبب کی لطیف ذقنی او زره جو به کردی نشست ایوا کی بر تون او بر مش یعنی تازه خط کلمش
و رونق بازار حسن سگسته و انگ حسن بازار یک رونق صفت یعنی اولکی لطافت کلمش
متوقع که در کنارش گیرم امید لیلی ایدی که اولکی کی کنار مرده طو ترم یعنی در اغوش
ایرو ب انگ ایلد معانقه و مصافحه ایدم کناره گرفته اما کناره طو ترم یعنی کنار چیز دم
و کلمه دخا ایدم قطعه آن روز که خطا شایسته بود اول کونک سنگ شایسته و لطیف خطک
و ارایدی یعنی محبوب ایدک صاحب نظر از نظر براندی صاحب نظری صاحب نظری حسنک
غور نظر بکدن سوردک یعنی ترک ایلدک امر و زیامدی بصلحت بکون اول صاحب نظر ایلد
صلح اتمک کلوک کش فتنه و ضمه بر فتنای حال بود که شمدی اول خط فتنه صاحب کد یعنی
صقلک کلدی مشنوی تازه بهار اورت زرد شد ای تازه بهار سنگ و رفق زرد اولدی
یعنی حسنک کوی صولوی دیک من کاش ماسه دشت جو ملک قومه رنیا بروم اشمن
سرد اولدی یعنی بزه ناز و شیوه ایلکه که کامیلنر قائمدی چند خرامی و تکبر کنی نجه
بر صالو رسن و نجه بر تکبر ایدرسن دولت یارینه تصور کنی بلدر دانی دولتی یعنی اولکی
حسن هنوز باقی تصور ایدرسن اول خود زایل اولدی پیش کسی رو که طلبکار است شمدی
بکینک او کند کیت که سنگ طلبکار کرد ناز بران کن که خبر بدار است اول که او زره یعنی اول
کسبه ناز ایلد که سنگ مشر کرد و حلقه سبزه در باغ گفت اند خوش است ایتملدر که باغده
سبزه خوشتر داند انگس که این سخن داند مصراع اولده مرادنه ایدو کنی اول که بیور که
بوسوزی دیر یعنی از روی دلبران خط سبزه یعنی دلبر لری یوزندن تازه خطی
دل عاشق بیشتر جوید عاشق کوی کللی زیاده رک استر بوستان تو کنده نازایت
اما سنگ بوستانک یعنی بر شنده لکدر پس که بردن کنی همی روید زیاده سن یعنی
بره قدر که یوزرسن گیر و متصل بتر قطعه تو یار بر فتنه جوا هو سن بلدر اهو کس
لطیف و مقبول کلمش یعنی کجده بونده کدشته اهو کس لطیف و مقبول ایدک که کورن
میل ایدر ایدی اسال بیامدی چو یوزی اما بوییل بر پارس کس کلک که صقلک
کلک

کلک ایل کورنر سندن نعت ایدر لر سعدی خط سهندوست داره سعدی تازه خطی
 یعنی خطی کلک دیری دوست طوتر و محبت ایدر نه هر الف جو الووری اول محبوبی دو نفر که
 صفتک هر هر قلب جو اندر کی در اند و خوش اوله قطعه کر صبر کنی و ربکی موی بنا کوش اگر بو
 حال صبر اید و سن که بنا کوش موی بولیس سن اگر بو حال صبر انیس بنا کوش موی بولیس سن این
 دولت ایام نکوی سرب اید البت بو کوز تلک زمانه ک دولت با نه کلور یعنی نهایت بولور کردت
 بجان دشتی بجهو بر ریش اگر سن جانم قدرت طو تیدم سن صفتک اورزه طوند و غک کی
 یعنی سنک صفتک جلک کج و کی کی نیم جانم حکم بجیدی نکد اشتهی تا بقامت که بر اید قومز
 ایدم که قیامت دکن جانم یوقاری کله یعنی جفا اما سن قادر سن پس نه سبب دن تراش اتمز سن
 قطعه سوال کردم کفتم حال روی ترا اول محبوبه سوال ایدم و ایدم سنک یوزک جمانه یعنی کوز
 یوز که چه شد که مورچه بر کر دماه جو شیدست نه حال اولدی یکی ایک اطرافده قر نجه جک یعنی جلک
 قینشد یعنی ماه کی لطیف عذارک اطرافده خط کلک در نجه کفت ندانم چه بود در ویم را
 کولک ایل ایدی بیلم یوز نه اولدی مکر بایتم حسنه سیاه پوشیده ست واری حسنه مامدن
 او توری یوزم سیاه بخت دنته کیم مام زده لک عادی در حکایت یکر از مستقر بان بغداد بغداد
 مستقر بان بلرندن بر نه بر سیدند سوال ایدی که ما تقول فی المرد مرد کتر حقه نه دیر سن لا
 خیر فهم اول مستقر بایندی اصلا اندره خیر یوقدر مادام احد هم لطیف رنبر مادامک
 انکر بری لطیف و مقبول اولایتی شخسوت ایدر فاذا اخش متلاطف اما قیام خشن
 اول ملاطف ایدر یعنی تا خوب و لطیف درشتی میکند یعنی مادامک اندر خوب و لطیف در ایدر لک
 ایدر لر و چون درشت شوند و چون درشت اولد لر چنانکه بکاری نیامد انجلیس که بر ایش بر ایدر
 یعنی بوسن کناره قابل اولد لر تلطف کنند دوستی نمایند اول وقت تلطف و ملا میند ایدر لر
 و دوستی و محبت کوسر لر قطعه امر دانه خوب شیرینت یا لک یوز اول اول وقت که
 خود شیرین در تلخ گفتار دند خوی بود اچی سوز لو و نامعقول خوی اولور که دائم حسنه
 مغر اولور چون بر شین امد و بلغت شد اما چونکه امر دیش کلوی و لغت ایل اولدی
 یعنی صفی کلک ایل خلقک محبت و التفاتندن دور اولدی که کار عایت و اعتبار اتمز اولدی

المستقر بالمعرب هو الذي
 يعني طلبه خالصا لله و
 لا يرجع امره و يعني تارة
 دلبره

و در پاسته ورقه آن خفته
چوب اید خلوتده تنها او بود
اوله ع

مردم امیر و مهرجوی بود اول حالده خلق قریشی و محبت الهی او نور یعنی هر کس اید اختلاط بود
کند و سنی شود و مکار است حکایت یکی از علماء پرسیدند عالم کردن برینه سوال اید یلر که کسی باماه
روی در خلوت نشست که برک برای یوزلو چوب اید خلوتده تنها او نور مش اوله و نفس طاب
و شهوت غاب و اول وقت نفس مراد نه طاب و شهوت اورزه و غاب اوله حال بود که مانع دخی
یوقدر چنانکه عرب گوید انجلین که عرب ایدر التمر یا لیغ حزنا ایدر شمش یعنی تمام لطیفه اولمش اوله
و الناطور غیر مانع دخی باغبان مانع اولیه هیچ باشد که بقوت پیریزکاری هیچ اولوری که
اول که پیریزکاری که قوتی ایدر از وی سلامت بماند اوله چوبیدن سلامت ایدر قاله انک ایدر میست
اول عالم انیدی از ماه رویان سلامت بماند اگر اول که ماه رویلردن سلامت ایدر قاله اوله
فعلی خاطر که کتور میه از بد گوینان ثمانه البت بد گویدلردن سلامت ایدر قلمزانی در اغوش
امشدر دیر لر شعروان سم الاثان من سوء نفس اگر چه انان کند و نفک قبا حنده
سالم اول یعنی نفستابع اولوب هرگز نامشروع اقیه فن سوء ظن المدعی لیس شام لیکن
مدعینک ظنک قبا حندن سالم اولور دکل در سبت شاید بس کار خویش نشین
ممکن در شمش کند و ایضی اورزه او نور حق جمیع نامشروع و عدن فراغت ایلک لیکن نتوان
زبان مردم بستان لیکن خلقک دین بغلق ممکن دکل در حکایت طوطی را بازاغ
در نفس کردند بر طوطی بی بازاغ ایدر قفس ده ایدر یلر طوطی از قبیح مشاهده او
طوطی زاغ مشاهده سی فچندن مجاهده می برد رخت ایدر ایدی و می گفت دخی
ایدر ایدی این چه طلعت مکر و هست بونه مکره طلعت در و هیئت ممقوت و بغض
اولمش هیئت تدر که هرگز که حظ انمز و منظر ملعون و لغت او تمش منظر که هرگز که
اکه محبت ایدر نظر ایدر و شمائل ناموزون و ناموزون شمائل در باغراب البین ای اعراب
البین یا لیت بینی و بینک بعد المشرقین تولیدی سنگ ایدر نیم اور شامده ایکه مشرق
ایر قلعی اولیدی یعنی سن مشرقه بن مغریه اولیدم قطعه علی الصباح بروی تو کم خیزد
علی الصباح هر یکله سنگ یوز که قاله یعنی هر یکله علی الصباح خوابدن قاله قدده سنگ
یوزکی کوره صباح روز سلامت بروم باشد سنگ شامتکن سلامت کونیک صباحی
انک اورزه ما اولور و اول کون انک ابشی هرگز راست کلمه بد اختری جو تو در صحت

زاع بونده قدغه معنا اولوق رشند
قفس سنی ایدر فارسی در قفس
صاد ایدر عربی در
منظر بونده وجه معانی در
ممقوت بمعنی ضعیف
شمائل شمائل جمع در خلق معانی
مشرقین ده تغیب وارد
شمسین و قمرین یکی

تو بایستی سنگ صجده برید آخر که ایدی ولی چنانکه توی در جهان کجا باشد اما اخیلی
که تن جهانده قنده اولور یعنی قباحته و جهاشته جهانده کما مشاکسه بود در عجب آنکه
عجبه که اولی غراب نیز غراب دخی از مجاورت طوطی طوطینک قویشکن و مصاحبتن بجان آمد
جانه کلمش ایدی یعنی زیاده مضطرب اولمش ایدی لاحول کنان لاحول ولا قوه الا بالله العلی العظیم
دیگر که از کوشش کشتی هم نالید جهانده دوشدن ایدر ایدی و دستهای تغابن بریکدیگر هم مالید
و چیرتندن زیان الدین بری بری اورزه اسور ایدی یعنی الدامش و زیان اتمش که لرزیدند
الدین او دقلوی کی غراب دخی کویا طوطینک مقارنتندن الدامش و زیان اتمش اتمام اضطرار بدن
الدین او ارایدی و میگفت دخی ایدر ایدی و این چه نجت نیکون است بونه منعکس نمیدر
وطالع دوز و الحق طالع در و ایام بوقلمون و بوقلمون یعنی متغیر و بر حال اورزه اولی نمائدر تغابن الدنق معنایند
لایق قدر من استی نیم قدره لایق اول ایدی که بارانی که کند و قسمه بر باغ ایلد بر دیوار
باغی بر باغ دیواری اورزه خرامان همی رفتی صالنه ق کبیدیم بیت بار سار بس
این قدر زنده ان صالنه بوقدر زنده ان بیکر بود هم طوطی زنده ان که لوندلرک هم طوطی
اوله یعنی انرا ایل مختلط اولابیت جاک خواهم زدن این دلق زبایس جگم روح را
صحت نبض غدا بایس الیم تاج کنه کرده ام عجب نه کنه ایشم که روز کارم بعقوبت
ان که روز کارم نبی انک عقوبتی ایلد یعنی اول کنه بدن او تری بکا عقوبت اتمک ایچون
در سنگ صحت جنین ایلد بونجلین بر ایلدک سلکنده که خود رای که اول ایلد
خود رای در و نا جنس و یاقه دارایی و نا جنس هرزه کویدر نجبین بند بلا مبتلا
کرده است بونجلین بلا بدنه گرفتار ایش در قطعه کس نیاید بیای دیواری شول
دیوار وینه که کلنر که بران صورت نکارکنده که اول دیوار اورزه سنگ صورتکی نقاش
اگر ترا در بهشت باشد جای اگر سا جسته یعنی جسته کیره سن دیگر ان دوزخ
اختیارکنند غیر بیکر صورتکی کور ممکن او تری جهنده اختیار ایدر لر این مثل بدن اوردم
بومثل اول سب ایلد کتوردم تابدانی تابید سن که صد جند اندک دانا را از نادان
نفرست که یوز اول قدر که عالمک جا بیلدن نفرت و اجتنابی وارد در نادان از نادان

مجاورت بر نه مجاورت واقع
اولد قده مصاحبت معناسی
مراد درم
سردش اسم مصدر درم
نموز منعکس معنایند
بعضی نسخه خود را بی واقع اولور
یا وحدت ایلد
بعضی نسخه لنبند و بلا واقع اولور
واو عاطفه ایلد
پای بونده دیب معنایند در
پای درخت و پای چهارکی
ان اجل معنایند استعمال
اونشدر
نادان را از نادان صد جند ان
دخت تقدیرنده در

جمع بر جمع در کلام اولی
بر کلام برین اولی
دخی قابل در
تو هنرم تو جمع بر جمع
اولی یعنی ادات
اعتبار اولی یا خود
تقدیر اولی یا معنی
اولی

چون باد مخالف و جوسر مانا خوشی
اعتبار اولی مقدمه جایزه در
ایله جمله حذف اولی
بولی اولی و مخالف اولی
صوقی چون باد مخالف
ناخوش تقدیر اولی
شرح اولی

و حشت جاسک عالمی بوز اول قدر و حشت و احترازی و اردر قطعه زایدی
در سماع رندان بود رند لرسما عنده بر زاید و ارایدی که انکره فخط اولی
زان میان گفت شایدی بلخی اول او رندان بلخ لور محبوب اول زایدی کرمولی
زمانه شش منیش اگر بزدن ملول و جیضو رایک ترش روی او ترش که تو هم در
میان مالتی زیر اس دخی برنم او رتا مزده اجی سن یعنی سن بزدن پنج خطا من
ایک بزدن سن ایل انمز زبانی جمع جو کل و لاله بریم پیوسته بر جمع کل و لاله کی بری
برین اولی شش یعنی مستظم اولی تو هنرم خشک در میان شان رست سن قوری
هنرم سن یعنی سن قوری او دون کی انکر او رتا سنده شش سن که اصلا یقین سن چون
باد مخالف و جوسر مانا خوش بزه شست سن خطا اولی بل کی مخالف و صوق و صوق کی
ناخوش جو بر فرشته و چون پنج بسته برنم او رتا مزده قاری برود ایل او تورش و بوز
کی طورش سن یعنی منقبض سن حکایت رفیق داشتم که سالها با هم سفر کرده بودیم بر رفیق
و ارایدی که پنج یلتری بریم ایل سفر انکر ایک و کی کران حقوق صحبت ثابت شد و نهایت
مصاحبت و دوستی حلقه مابینم زده ثابت اولی شش ایدی آخر سبب نفی انکر آخر
بر از جوسبب فایده ایل از از خاطر من رواد است نیم خاطر می انجمله رواد طوندی
دوستی شیری شد اول سیدن دو سلق تمام اولی و باین هم و بود و کل مخالف
ایل از هر دو طرف و بستیک بود ایک طرفن بیل میل و محبت و ارایدی بکلمه اول سبب
ایله شنیدم که روزی دو بیت اشتم که بر کون یکی بیت از سخنهای من نیم سوز
در جمعی هم گفت بر محمده ایل یلر قطعه نگار من جو در اید نمجند غلین نیم محبوبم
چونکه غلین خنده یک کلمه یعنی طلقو طلقو کلمه نمک زیاد کند بر جرات ایشان مجر و جلرک
یعنی دل ریش عاشق ک یاره سوز و زده نمک زیاد ایدر غلین مناسب ایل نمک ذکر
لطیف در حاصل معنی نیم محبوبم چونکه بو حالت ایل بستی کلمه عاشق ک محبت و شورن
زیاده ایدر چه بودی ار سوز زلفش بستم اقلوی نویدی اگر انگ زلف او جی نیم ایل
دو شیدی یعنی ایل ک بریدی چو استین کریمان بدست درویشان کریدر یکی درویش ک
انکه دو شک کی طایفه دوستان بر بلوک دوستی بر لطیف این سخن بوسوزک لطیف

اوزره دکل بلکه بر حسن سیرت خویش بکند و رنگ حسن سیرت اوزره کو ای داده بودند
 طایفه و بر مشایخ و ایدیه و اسم در میان و اول دوست دخی اور تاده مبالغه کرده بود
 اول تنیک لطفی مدحده مبالغه ایلمش ایدی و بر قوت صحبت قدیم تأسف خورده بود
 و صحبت قدیم بر قوتی اوزره تأسف و تحیر پیش ایدی و بخطای خویش اعتراف نمود
 و اول دوست کند و نک خطا سه اعتراف کو ستر مشایخ معلوم کردم که از طرف او رغبت است
 حضرت شیخ ایدر معلوم ایلام که انگ طر فزون دخی بر رغبت وارد این بیتها فرستادم
 بویت لری کونردم و صلح کردم دخی صلح ایلام قطعه مار در میان عهد او وفا بود بزم
 اور تا مرده عهد و فاشی ایدوب بکا جفا ایلام و محبت سزلک کو ستر دکل بیکار از
 از جهان دله در تو ستم با کتیه جهاندن کوطن سکا بغلام نداشتم که بر نزدی
 بزودی بیلیم که تینک ایل بدن دوزخ سن هنوزت کمر صلیت بازی هنوز اگر نیم ایل
 صلح ایلام بوسی و ار سیر و کل گزان مجبور استی که بودی اندن مجبور ک اولوسن که
 اول اولدک یعنی اولکده مقبول رک اولور سن حکایت یکم از ازی صاحب جمال در کشت
 بر کشت بر صاحب جمال عورت و ایدیه کجی یعنی وفات ایلدی و مادر زن و اول عورت
 اناسی پیر فرقت بونا شقری ایدی بعثت صداق کابین سبب ایدر خانه ممکن
 بماند اول کسک خانه ستمکن قالدی مرد از محاورت او بیارنجیدی وفات ایدن
 عورتی اری انگ مادر نک مصاحبندن جان ایلر انجنور ایدی یعنی حد زن زیاده
 ایدی اولور و حکم صداق و کابین سبب ایل از محاورت او چاره ندیدی انگ قو کشیکند
 چاره کوز مر ایدی یعنی خلاص و نجات بجال بولمز یکی این طایفه بو طایفه دن
 یعنی دو سترندن بری گفت ایتدی چگونه در فراق یار غیر نر عمر نر یارک یعنی زوج کک
 فراقندن نجس گفت اول که ایتدی نادیدن زن بر من جنان و شوار غی ایدر دیدن
 و در زن عورتی کور مک بکا انجلین دشوار و مشکل کلر که عورتی اناسی یعنی خاتونک
 فراقندن والد سگ و جانی بکا مشکل کلور مشغولی کل بت راج رفت خار بماند
 کل تاراج کندی و خار قالدی کنج برداشته و مار بماند کنج قالدی دیر یعنی الذیر و ایلان

واینان قالدی دیده بر تارک سنان دیدن کشی کوزنی کوندک دپلس اورزه کورمک یعنی
 کوزنی چو خوشتر از روی دشمنان دیدن دشمنی کوزنی کورمکدن خوش رک در واجب
 از هزار دوست برید یک دوستدن واجب در یایی دشمن نیابد دیدگر سکا و دشمنی
 کورمک کر کمز یعنی برد دشمنی کورمکدن اوتری حکایت یا دارم که در ایام جوانی
 یاد طو ترم که جوانلق ایامنده گذرد اشتهم بکوی بر محلیه کز طو تر ایدم یعنی محبوب
 محسن طواف ایدر ایدم بو حکایت حضرت شیخ سر کز شتیر و نظرد اشتهم باده روی
 و برای یوز لویه نظر طو تر ایدم یعنی عاشق اولش ایدم در تموزی اما بر تموزده طواف
 ایدر ایدم کوی جانانی که حروش اب دپانرا بچوشایندی که اول تموزک کیم سن استی
 یله دپانرا صیونی یعنی تو کردی قوریدر ایدی و سوش مغز استخوان را بچوشایندی
 و اول تموزک کوندز سن استی یله استخوانک ایملن قینا در ایدی ار ضعیف شرت
 ادیمک ضعیفدن و خلق الانسان ضعیفا باب افتاب اوید افتابک حرارت
 طاقت نیاوردم طاقت کورمدم التجا سایه دیواری کردم بالظوری بر دیوار
 سایه التجا ایدم یعنی صغدم مترقب که کس رحمت حر تموزی مترقب و منظر ایدم که
 که تموزک حرارتی رحمتی از من بدن بردای فروشا بر صوق صوایل اشفا و توره
 یعنی کیده ناکاه از تاریک دپلنر خانه ناکاه خان دپلنر ک قره کولغندن
 روشنای دیدم بر اید کلور کوردم یعنی جمالی یعنی بر جمال کوردم ک زبان فصاحت
 که فصاحت دلی از بیان فصاحت و انک حسن بیانندن عاجز بماند عاجز قالور
 چنانکه در شب تاریک انجیلین که لیل مظلم ده صبح بر اید صبح طلوع ایدر باب
 حیات از ظلمات بدر اید یا خود اب حیات ظلماتندن طاهره کلور یعنی محبوب
 کوش یعنی بو کلمه زایدی قدحی برف اب در دست گرفته بود بر قدح قارنوصو
 النده طو تر ایدی و شکر در ان ریخته و انده شکر و کشر ایدی و بقرق
 بر ریخته و انی عرق اید قر شد رش ایدی یعنی کلاب اید تعبید اولمش شکر
 شکر شربتی کتوردی نداغم بکاشن مطیب کرده بود بمنم اول شربتی فی الحقیقه

کلا اید

تموز معروف در انده اولان یا
 وحدت ایچوندر
 حرور کیمه ایل سن اس بل
 سموم کوندز سن بل اما کاه
 اولور که بری بری معنائ
 استعمال اولنور
 شول شیخ ده که طاقت واقع
 طاقت معنائ
 اول وقت باب
 اوور اما شول شیخ
 طاقت واقع اول اول
 وقت تاب حرارت
 معنائ اولور
 تاریک ظلمت
 دپلنر ایکی قیوار الفی
 صاحت حسن معنائ
 صبح الوجه بونده در
 قدح عامدر صوایلین
 و شربت ایچن ظرف
 دیر لیم

کلامی مطب ایلمش در باقطره چند اکل رویش در آن چکیده یا خود اندک لک لطف
پوزندن شربتده بر ققطری طامش ایدی فی الجمله شراب از دست نکار من گرفتیم
محصل کلام شرتی اول نکار نیک النون الدم و بخوردیم دخی نوش ایلمد و عظم
کذشت از سر گرفتیم و بکشتیم می باشدن طو تدم کو یا که ارجیات ایچدم شعر ظلماء بقلی
لایکا دیستقه بر عظمش وار در نیم قلمده که قریب اولمز یعنی ممکن دکل در اول
عظمی از الیه شف الزلال و گوشه شربت جوار زلال که رشتی بلکه بجر لایحه شده
نیم عظمی کیدرمز قطعه خرم آن فرخنده طالع را که چشم خرم و سرور اول مبارک
طالعو که انگ کوزی بر جنبی روی افتد هر بامداد هر صبح بوخچلین بر جیل یوز
اوزره دوش مست می بیدار کرد و نیم شب میست اولان نصف الیلده بیدار
اولور مست ساقی روز محشر بامداد لیکن ساقیست اولان یعنی شراب محبوب
عشق شرابی ایلمست اولان قیامت کونی صبح او یا نور یعنی شراب عشق سکره
نهایت یوقدر ماد که حیاته در بو وجهل دخی معنی محبوب که عشق شرابی ایلمست
اولان قیامت کونک صبحی بیدار اولور حکایت سالی سلطانی محمود خوارزم
شاه بریل خوارزم شاه سلطان محمود بامک خطه خطا پادشاهی ایل برای
مصلحت بر مصلحت ایچون صلح اختیار کرد صلح اختیار ایدی بیجامع کا شفر حضرت
ایدر کا شفر جامع در امدم کلدوم یعنی اهر و کیر دوم پیری دیدم انده بر
پیر کوردیم در خوبی خوبلقده بغایت اعتدال و نهایت جمال اعتدال کاغایتنده
یعنی حد دن زیاده خوب ایدی چنانکه امثال او گفته اند انجیلین که انگ مثالی محبوب
حقده ایتمش در رباعی مصلحت هم شوخ دد لیری اموخت معل سکا دکل شو خلق
و دله لوق اولم تری جفا و ناز و عتاب و ستمگری اموخت عاشق جفا و ناز و
دخی عتاب و ستمگری اولم تری که بوفتله ده عجب اوستاد سن من ادمی نجیبین
شکل و خوبی و قدر و رویش بن ادم او غلن بوخچلین خوب شکلده و لطیف
خویرده و سوزون قد و رعنا ده کور محشم ندیده ام مکر این شیوه از پیری

کلامی مطب ایلمش در باقطره چند اکل رویش در آن چکیده یا خود اندک لک لطف
افزونی قبیل و ندر
عزیز او بوده کلام در سندان
بکلامش مطب کرده بوده بخوبی
العارضه و ندر
بعضی که بیدار کرد و ندر
و دست نکار نیدن مراد صانع الله
دیو و بامداد اولور
کلمه زیاده اصلا ملائمت یوقدر
رشف سر نیدن در رشف الزلال
بیجغ بزرگ معنی در رشف الزلال
انگ فاعل در
فرخنده مبارک و قتلک
معنا در
مست ساقی بامداد و ندر
بیدار کرد و ندر
اول الیه نیک مابینده فرق
روز محشر بامداد سر کیده در سایر
کل مرده اتفاق وارد
خط اسم مملکت خایک قحی
خطا ایدر حد یوقدره فتح ایدر
و بو تبیین اولور

خوارزم کم مملکت در

بوایکی محله اموخت مقدر پیری

غلام ان لب ضحاک چشم قشنگ

گرید و سحر و بخت و سحر
اموخت

بچین ده اولان یافا معانه اولق
اولا و روشند مع

اموخت بونده لازم در
رحمتی صاحب
اسم محمود در

وکان المتعدی عمر اول ترکیده
خوارزم لفظه خاصه ایلد فحه
بینه تلفظ اولد

باقیت ده معنی استفهام
وارد

خاک بونده ملک معانه
مجاز بعضی محل و قبر معانه

استعمال اول نور
یست فعل ماضی مجهول
مشکلم وحده در

زمین بونده دیار معانه
طیح بیان فکر و اردی و گفت وخی
ابتدی غالب اشعار اول

طه

اموخت و ارایه بوسه بوشو بی پریدن او کندی کشتوه بومرتبه ده ماهه در بیت کناز
و کیم عفو کیم لطف و کیم جو رغبت از توجه داند این همه فضا مقدمه نحو ز عیشی

در دست داشت ز عیشی که حور سلاخی اول پسر النده طو تر ایدی و هم خواند
ضرب زید عمر آو اول رسالدن بو تر کین او قور ایدی و کان المتعدی عمر ادنی ضرب

متعدی و عمر اولدی یعنی عمر و مفعول به واقع اولدی کفتم حضرت شیخ ایدر چونکه اول
پسردن بونی اشدیم سبب مصاحبت اولسون ایچون لطیفه ایلد ایتدم خوارزم و خطای

صلح کردندی اول پسر خوارزم ایل خطا پادشاه صلح ایلد یلر و زید عمر و رایجین خصوصیت
باقیت و زید ایلد عمر ده انجیلین یعنی اولک کیم خفوت باقی در بخندید پسر چونکه بندن بو لطیفه

اشندی تعجب اید و کندی و مولودم پرسید و مولودم صورتی کفتم از خاک شیر از شیراز
ملکته یم دیدم گفت اول پسر ایتدی از سخنان سعدی چه یاد داری سعدیک سوز لرندن
نیاد طو تر کین کفتم حضرت شیخ ایدر بن اول پسر ایتدم قطعه ابلیت بخوی یصلو مخاضا

بن مبتدا اولدم بر نحو او قوی محبوبه اما ایلد محبوب که حمل ایلد نیم اوزمه غضب ایدر بی اولدغی
حاله علی کزید فی مقابله العمر زیدک حمل ایتدی کیم عمر و مقابل سنده علی جتر ذیل لیس برقع راسه

اتکلی جکیجی اولدوغی حاله یور که اول محبوب باشی یوقاری قالدرد کل در عین متکبر لکس
کیر و ناز ایلد باشی قالدرد کسب التفات ایلد و هل یقیم الرفع من عامل الحجة و هر کز رفیع لیتیم

حاصل اولور می جتر عاملندن یعنی جردن رفیع یستر اولدوغی کیم جتر ذیل معناه اولان
و لبردن راستی رفیع ایلد کلمه و هل یقیم الرفع ممر اعنده ایهام لطیف وارد که

ایله مخفی دکل در لحنی بانه یشه فرورفت اول چونکه بندن بو ایکی بیت اشندی
ط اکثر اشعار درین زمین بویرد و بزبان فارسیست فارسی دل ایلد در اگر بکوبی

اگر فارسی اشعارنده دین بفرم نزدیکتر باشد اکلمه یقینک اولور کلمه الناس علی قدر
عقولهم سن ناسه سویل انکر عقلی مقداری اوزره یعنی تعقل اندکری قدر کفتم ایتدم

مثنوی طبع ترانا هوس خوشه سنگ طبعه تا که غو هوس و لدی یعنی سن علم نحوه
خو هوس ایلدن بری صورت عقل از دل ما خوشه عقل صورتی بوزم کو کلمه دن

محو اولدی اول سبدن که درسی غیر کادن او قورسن بیت خواهم در استل افکنم اجزای خوش را
از بهر آنکه میدید دیگری سبوی دل عشاق بهام توفیق ای محبوبه که عشاق کوکله سنگ دانه صید در
یعنی سنگ عشق اسیر و گرفتار او بشود در مابین مشغول تو بیا و زید نه عجب حال او لور که
بزرگ مشغول از سن عمرده و زید مشغول سن بومر اعده ایهام وار در بامد او دیگر هم سفر
مستقیم شد علی الصباح که سفر عمر نمی مقرر اولدی مکر از کار و اینان کسی گفته بودش مکر کار
وانده او لشکر دن بر که اول سپهر دیشل ای که فلان سعادت که فلان که سنگ ایل مصفا
ایلدی سعید بر دیدم که دوان آمده بود اع کوردم که اول سپهر یک وداعنه کلدی و تطف
کردن تطف ایلدی و شاسف خورد و تحیریدی بوی دیو که چندین روز که بود کون بشود
اولو که جبرایلفی که منم نخون دیدم که بنم تابش کردم بر کائنات که اولو که کلمه شکر
کلدرنن او تری بخد مت میان بستی خدمت بل بغلیدم گفته اول سپهر ایتدم باو جودت
زمن او از دنیا مد که منم اول وقت سنده بر حال کورد مکسنگ و جودک ایل بندن او از کلدی که بنم
دیم زبر اسنگ قنکده محو اولدم گفت پیر ایتدی چه شود اگر چندین روزی درین بعقد برسانی
نه اولور یعنی نه نفا و ایدر اگر بر قاج کون بر پرده و کلنه سن تا بخدمت مستفید شویم تا که سنگ
بانگده خدمت ایل مستفید او بشور گفته نتوانم اول سپهر ایتدم قادر دکلیم حکم این حکایت
بو حکایت سب ایل مشغولی بزرگی دیدم اندر کوپساری بر کوپسارده بر اولوی کوردم
قناعت کرده از دنیا بخاری دینا دن فراغت یلا در بر مغاره ده قناعت ایلن جبر اکتف
شهر اندر نیایی اول کسی ایتدم بخون شهر کلمه سن که باری بند از دل برسانی که بر کوه کلدن
پندی اچ سن یعنی غی دفع ایده سن بکفت انجا پیری رویان نغرنه اول بزرگ ایتدی انده یعنی
شهرده لطیف پیری یوز لور واردر که انده نظر ایدن دل بند پیری لور لور جو کل بسیار
شد فیلان بلغه نزدیک کلدی کسن زاهد سن اندر نه خوف ایدر سن که جواب و پروب
ایدر چونکه بالحق جوق اولدی فیلر بیل طیر نور یعنی چونکه دیر زیاده رینیا اولار اهدلر
بیل اشفت اولور بیت چشم اگر اینست و ابرو این ناز و شیوه این الوداع ای زهد
تقوی الفراق ای عقل و دین این بکفتم بونی ایتدم و بوسه بر سر و روی هم دیگر دادیم

قدر بونده مقدار معنائند
ای دل ای محبوبه تقدیر بونده
یعنی منادی محذوف است
مستقیم مقرر معنائند

سویسی طالع و پستی انده اولان یا
و حدت ایچوندر

و بری بریزک با شمره و یوز مزه پوسه و یردک پوسه دادن بروی دوست چه سود
 عجب یک یوز مزه پور و یردک پوسه و پیک نه فایده هم در آن لحظه گردش برود هم اول
 لحظه دهانی و دایه اید و استملک نجبه زمانه سید و ملق کرک تا که فایده حاصل اول
 سبب کوئی و دایه باران گردد یرسن که تفاح با غده دوستی و دایه ایدی روی
 این نیمه سرخ و زان زرد و جابندن سرخ و اول جابندن زرد در بین شنگ
 نصف صاری اولش رکوبیا اول باشند باشد قزل ایدی یعنی آقا باران شنگ و فاقندن
 نصف صاری اولی حضرت شیخ بونده مبالغه ایدر یعنی فراق بر حال در کدی روحه غیری
 نباتات بلکه خار و پیل ثانی ایدر دیشتر نشه کم کند و لک دیوانده و بی شمرانک
 دیواننده واقع اولش در شمران لم امت یوم الوداع تا سفا اگر بن و دایه کونی
 تحسرن اولیم لا تحسبونی فی الموده منصفه سز بنی محبت ده انصاف و صمکوز
 شعرا لا مفارقه الا حباب و جدت بد المبتدا الی رواجنا سبلا حکایت طریقه پوش
 بر طریقه پوش یعنی بر درویش در کاروان حجاز هم راه ما بود حجاز کارواننده بره یولواش
 اولی یکی از امراء عرب بکندن بری مرد را صد دینار بخشیده بود اول خرقة
 پوش یوز دینار بخشید مش ایدی تا نفقه عیال کند که عیال نه نفقه ایلید دیوانگاه
 در زان خفاجه نگاه خفاجه قید سنگ هر امیدی بر کاروان زدن کاروانی آوردیلر
 و یکا ببردند و اول قافله اولان مالی حبله التمدیر بارزکانان کریم و راری
 کردند بارزکانان مال لردن اوتری کریم و زاری ایلکه شروع ایلدیلر و فریاد
 بی فایده خوانده و فایده سز فریاد او قوفه یعنی فریاد اتمکه باشد یلرست
 کر تضرع کن و کر فریاد اگر تضرع و کر فریاد ایده سن دزد رز باز پس نخواهد
 حرامی اولوغی التونی صکره سیر و یرچک دکل در مکر درویش خرق پوشی مکر
 اول پوشش درویش که برقرار خود مانده بود که کند و قراری اوزره قالمش
 ایدی و تغییری درویش مانده واکه تغیر کلمه ایدی کفتم حضرت شیخ ایدر که ایدم
 مکران معلوم تر ایدر دند مکر سنگ اول معلومی التمدیر یعنی اول یوز دیناری هر امیلر ایدر

کنی فصل مضاعف مخاطب و نخواهد
 داد و یرچک دکل و یر
 و یرسرد

دزد بونده قاطع طریق
 معاند

بجضور دکل سن گفت اول درویش ایدوی بی نزد نبی و بیدر و لیکن مرابان معلوم
ولیکن نم معلوم ایل جندان الفی نبود اول قدر یرشم و مجیم یوق ایدی که بکفارت
ان حسه دل باشم که ایل مفادقی ایل حسه دل و پریان خاطر اولم بیت نیا یو پستن اندر
چیز کس دل بر شیشه و بر کس کول بغلی کرگز که دل برد اشتن کار بیت مشکل زبر صکره
کول قالد رمق بر شکل ایلدر کفتم حضرت شیخ ایدر بن ایدم موافق حال منست نم
حاله موافق در آنچه تو گفتی انی که سن ایدر که مراد عهد جوانی که با جوانان و نمائنده
با جوانی اتفاق مخالط بود بر جوان ایل مخالطت اتفاق اولدی یعنی ایل ایل اختلاف
ایلدیم و صدق مودت بمشایق که قبل چشمی ایل او بودی و محبت صدق بر مرتبه ده
ایدیک چشمک قبل سی ایل جمال ایدی یعنی چشم ایل جمالیدن غیر نظر ایل ایدی و سود
سرمایه عمرم وصال او و عمرم سرمایه سنگ سودی ایل وصال ایدی قطعه مکرملایک
برسمان و کره بشیر مکر اسمان اوزره ملائکه اول حسنه که نظر یو خیره بشیر مجسم
صورت او در زمین نخواهد بود ایل حسن صورتی ایل یعنی ایل کس خوب صورت ایل
یرده اولوق دکل در بدوستی که حرمت بعد از وصیت بر دوستی چون کاندن صکره
صحت حرام در که هیچ نطفه جوان ادمی نخواهد بود که هیچ نطفه انجیلین ادمی اولوق دکل در
ناگاه پای وجودش ناگاه ایل وجودی ایاغی بکل اجل فرو رفت اجل بالجف باندی
یعنی وفات ایدوی و دود فراق از دود مانش برآمد و فراق یو کونی ایل قیل سندن
یوقاری کلای روز با بر سر خاکش مجاور شستم غبه کونلر قبریک باشی اوزره مجاور اولدم
واز جمله بیتها که در فراق او کفتم و اول بیتیک جمله سنده که ایل فراقندن ایدم یک این
بود برسی بوایدی قطعه کاش کان روز که در پای توشه خار اجل کاشک اول کونلر
سنگ ایاغله کنده یعنی باندی اجل دکن یعنی وفات ایلدک دست کیش نزدی
بتبع هلاک بر سر جهانک الی باشم اوزره هلاک تیغی اورییدی تا درین روز جهان
بی تو ندیدی چشمم تا که بکون ده سن سر جهانی کوزم کور مییدی این منم بر سر
خاک تو که خاکم بر سر بونم سنگ قبر که اوزره که خاک نم باشم اوزره یعنی ای محبوبم

الوقت اشتاق و لیکن محال
محبت معانات اشتغال و نیت

زمی بونده زمین معانی و فاقیه احلندن
نون حذف او نمیشد
بود بونده بودن معانی و
بود بونده اولان باقیم ایچیندر
باو حلت نوعیه ایچین اولوق
دخی قابل و
دود مان قیل معانی و
کشت بونده شدم معانی و
شد بونده رفت معانی و
خاک بر سر باو و خاک بر سر مات
تقدیرنده اولوق جائیز در

شدن بسیار چنگ اسم در
 بعضی که مصدر کلید و پیش
 کردن اسم مصدر است به
 چنان در
 بن و بی اما لفظ آخر این است
 اول نهال معانی استعمال
 کلین و سرورین و خارجین
 سر و طرف و اطراف معانی استعمال
 او نور
 ندی بنده مخفف در
 وصلی باغچه شیباید
 دیگر امر و کبر و کون معنی
 ملامت و کلام
 می بچشم فعل مضارع نفس
 مشکم و صده و ص
 مصدر
 شروع
 سرفته بک کسی محله ده شروع
 استعمال او نور
 معنی
 نفس بنده ذات معنی

سنگ فراقندن بوحال گرفتار اولی قسم قطعه اند فرارش نگرش و خواب اول محبوب که قرارت
 و او پوزن ایدی ناکل و شیرین نشاندی تخت ماد مکر اول فراشی او زره کل و شیرین
 صبا تمیزی بومرتبه ده نازک اندام ایدی کردیش کین کل رویش برخت جهانگ
 دوغری اول محبوب کل پوزنی دو کدی یعنی فولد زردی خار بنان بر سر خاکش برست و کن
 فداندی شدی انک قبری او زره ایدی بیت عی نیست بر خال اگر کل شکفت که چندین کل
 اندام در خال خفت بعد از مفارقت او عزیم کردم اول محبوب که مفارقتن صکره
 قصد ایدم و نیت جزم و حکم نیت ایدم که بقیت زنده کانی فرشتن بوس در نوردم
 که در لک بقیه سنگ هوای فرشتن و درم یعنی عزم اولد قی بوسی ترک ایدم و کرد بحالت
 نکردم و بحالت و محالطت اطرافه طولیم یعنی عزت اختیار ایدم قطع سود
 دریانیک بودی که نبودی بیم موج دریانیک بونفع ایدم اگر موج خوبی اولمیدی
 صحت کل خوش بودی که نیستی تشویش خار کل صحبت و مقارنتی ایدم اگر تشویش
 خارالمیدی دوش چون طایوس می ناریدم اندر باغ وصل دون کیج وصال باغنده
 طایوس کی تغافل ایدم جلوه یعنی وصالی سبب ایل تمام شاشت و سرورده ایدم
 دیگر ام و ز افراقت یاری پیچیم بومار بوبرس کون یعنی بکون یارک فراقندن ایلان کی
 قوریلورم یعنی انکض انقباض و اضطرار ایدیم حکایت یکی از ملوک عرب
 پادشاه بزرگ بر نه حدیث لیلی و چون بگفتند لیل اید و چون سوزنی اید و شوریش
 حال او دانک جانک پرش نلفی و جنونستی بیان کردند بیان ایلدیر و بیدر دیو که با کمال
 و فضل بلاغت که فضل و بلاغت کمال اید یعنی بوقدر فضل و بلاغت و ارا یکی سردر بیان
 نهاده است حیوانلر کی بیانه باش قوشدر و زمام اختیار از دست داده
 اختیار یولارینی اندن و پیرشدر که هیچ برنده به مقید و کل در بفرمودش تا خاطر
 آوردند عرب پادشاهی بوردیک محبوبی خاطر کتور دیلر و ملامت کردن گرفت
 بویله دیو ملامت انک شروع ایدی که در غرق نفس انسان که جمله دن غیر نزد شریفی
 اولان انسانده چه خلل دیدی نه خلل و نقصان کوردل که خوی حیوانی گرفت که حیوانلق

خونین

گفتی ترک عیش وادامیگ عیش ترک ایلدک مجنون بناید و گفت
او نورم

خونی طوئدک و ترک عیش ادمی گفتی وادامیگ عیش ترک ایلدک مجنون بناید و گفت
مجنون ایلدک وایتدی بیت ورت صدیق لایمنی فدایا جوق دوست بنی ملامت
ایلدی اول ایلدک مجتهدن المیر با یوما فیوض عذری ای عجب اول دوست برکون
یلدی کوردمی کیم عذرمی ایضاح و روشن ایلدک بیت یارب سیی سارک بادم سلا
باز اید برهاندم از جنگ ملامت قطع کاش کانان که عیب من جتند اول کسلرک
نیم عیم استولر یعنی سنگ عشقه بنی تعیب ایلدیر رویت ای دلستان ندیدنی روشن اولامده
کاشک ای دلستان سنگ کوره لرایدی تا بجای نریج در نظرت تا که نریج رز سکا
نظرانگده بی خبر دشتها پریدنی بی خبر الکرمین قطع ایده لرایدی تا حقیقت معنای تاجهای
تا که معینک حقیقی یعنی محبوبک حسنی بر صورت دعوی دعوی صورتی اوزره یعنی
عشقک صدقی اوزره کواهی داده طانلق ویردی وگفتی اول حاله بن دخی
ایدیم قول تعالی فذلک الدن المستغنی فیه بوشول که در که سزنی ملامت اندوکوز
انک ایچون عشقندن زیر مهرک خاتوندر که بوشول عشقندن زینخا به طعن امشکر
ایدی یوسف علیه السلام انده کوسر مک ایل اندی خجل ایدوب ملا متلندن خلاص
بولدی ایدی مجنون دخی اوسته سکر ایدوب طعن ایون پادشایک ملا متلندن خلاص
اولمقون اوتری بویه کریمه یی اقتباس ایلدی کویا اول پادش به خطاب ایدوب
ایتدی اگر سن انی کوریدک بنی ملامت انخر ایدوک ملکر اردول اعد پادشایک کوکلند
کلدی که جمال لیلی را مطالعه کند که کیلینک جهانی مطالعه ایلدک ناسید که به صورت
ناکوره به صورت درونه جملله خوبدر که موجب چندین فتنه است که بوقدر فتنه
سبب در فرمود طلب کردن پادشاه بنده لرنه ییلدک طلب ایلدک بیوردی در احیای
عرب بگردیدند اول که لرعب قبیل لرزه طولندیلر یعنی قبیله قبیله انی جست وچو
ایلدیلر و بهت اوردند و الکتور دیلر و پیش ملکر در صحن سراج به داشتند و ییلد
پادشایک اوکنده اول سراجیلرک اورتا سنده طوئدیلر که پادشاه انی نیچر ایدکن
کوره ملکر در بیات او نظر کرد پادشاه انکرا اندام شکله نظر ایلدی شخصی دید خام

صدیق دوست معنای دور
و داد محبت معنای دور
فیوض افغان بانبند فعل مضارع در
بویک یرنه ثلاثی مجرر اوله یعنی
قابل در یعنی بویک اولور نیم عذرم
روشن اولامده
کاشک ای دلستان سنگ کوره
معنای تاجهای
کاشک کاشک معنای دور بویک
معنای سراج
که معروف اولدوخی ایچون
کانان کانان تقدیرنده در
دلستان وصف ترکیبی در سواک الیجی
معنای دور
فیه ده اولان فی لام جاره
ضمیر یفیه راجع در یعنی مقول در
منقول فیه کل در
چهارم در
احادیث فتنه جمع در بونده
احیای قبیل معنای دور
لری معنای دور
در صحن میان سراج معنای دور
شخصی فطنی عام در مذکر مؤنث
اطلاق اولور اما بونده مؤنث در

بابتی ده اولان با حکایت این
 اولدوغند شرح اولدی خطاب
 ایچون ده جایزه جانده نظر ایچون
 بویله اولور سینگ
 برک ایچون
 ورق و رنگ جمعی و رنگ کورچین
 معنایه و
 معنی معنایه و
 التسمی و
 حم فوری معنایه و
 حبیب منشی حمی شیباید
 بوز کر محل و حال قیلنده و زینا
 مراد حبیب منشی و زینا
 للمبارک ایچون و زینا
 فی فطنی معنی و زینا
 نه کم جامی و زینا
 سنده اخلاص و زینا
 حکایتینده و زینا
 کلمه فیه و زینا
 پانی الله بقوم جیهیم و زینا
 ای جیهیم و زینا
 بقوم جیهیم و زینا
 اصل
 حال من پیشتر افسانه
 تقدیر نوده و افسانه
 وارد و صواب و زینا
 معنایه

لیل قره بغیر کوردی در نظرش بفرامه لیل پادشاه نظرده حیرت کلدی حکم اول سب
 ایلر کیمین خدام حرم او اول پادشاه حرمده اولان خدمتکار کیمین جاریه ادنی سنی
 بجمال پیش بود جمالده اندون زیاده ایدی و بریت پیش و زینتده ایلر و ایدی مجنون
 بغایت دریافت مجنون پادشاهک لیلیه حصار ایل نظر اتدوکنی فرات ایلر اکلدی و گفت
 دخی ایدی ای ملک ای پادشاه ازور حیه چشم مجنون مجنون کورده بفرمانده بجمالی
 یل نظر باری کردن لیسنگ حاله نظر ایلر کیمین ایدی تا سترشاید او تا کاش بد سنگ
 سرک و بی لیسنگ حقیقی بر تو تجلی کند سنگ او زرک تجلی ایلید یعنی ظاهر اوله مشوی ترا
 بروردن رحمت نیاید نیم دردم او زره سکا رحت کلر رفیق من یکم در و باید
 نیم رفیقم نجلیین درد لو کرک کربا و فقه میگویم شب و روز کند و قصه می دیم دو پیغم را
 بهم خوشتر بود سوز زینا ایکی اودنگ بری بر لبه یا غمی خوشتر ک اولور شوم مامتر من ذکر
 من الحی مستمع شول نه که چینگ من سنگ یعنی حبیب او صافنگ و حسنک ذکر ندن نیم سمی
 م و ر ایلدی یعنی استماع ایلدم حسنه نیم ایدوکنی معلوم ایلدم لو سمعت و رقی الحی
 صاحت معی چینگ کول رنگلو کو کر جیلری اگر اول او صافی استماع ایدیدی ذوی العقولدن
 دکل ایکن اندون خوشو قلندن نیم ایلر میج و افغان ایدر ایدی یا معشر الخلان قولو للعلما
 ای و دستر بلوکی سزدیکوز حالا عشق ندن بی خبر اولان عاقبت لنت کیست تدری بالقلب
 الموضع سن اکلر دکل سن درد لو و مجروح قلمده اولان سوز و جراح حق رباعی تن در ستانرا
 نباشد درد دریش تن در ستره یاره وردی اولر یعنی مجروح اولی ستره جراحه الم اولر
 جز بهمدردی نکویم درد خویش ایلید کند و دردی بر نیم درد نه غیریه دینم
 زینا فایده کی یوقدر بلکه تمسح ایدر گفتن از زینور بی حاصل بود زینور دن سولیک
 یعنی زینور ک نشیمن حکایت ایلر فایده سزا اولور بایکی در عمر خود ناخوردیش
 بر کسبه کند و عمر نه نیش عیش یعنی آری صومغش در نا ترا خالی نباشد بهیمن
 مادامکه کسک نجلیین بر حال اولیه یعنی نجلیین عاشق اولیه سن دالم عشق چلمی سن
 حال من باشد ترا افسانه پیش نیم عالم سنگ قتلده افسانه اولور نه تقدیر ایدرسن
 و نه مشاعر

و نه مشاشر اولور سن بلکه نیم سوزی بر قفص فرض ایور سن سوز من بادیکر کانت مکن نیم سوز سوزنگ بر دست دارد من بر غفورش
عشق بر غیره نبت و تشبیه ایلمه کونک بر دست و من بر غفورش زیر اول که ال اوزره طوز درم نقدیر نو در مسه
طوتر و بن مجروح غصوم اوزره طوترم یعنی سائر عاشق ک عشق نیم عشق نبت ال قاضی ده اولان بحر اخلافت
اوزره ال اولان طوز ایلمه مجروح غصوه اوزره اولان طوز کبیر ال اندن الم حکم
اما جرح غفور تیا ده جکر حکایت قاضی محمد ان را حکایت کنند امدان قاضی شهر نیک
قاضی لسی حکایت ایدر لر که با نعل بند پری سر خوشی بود که نعل بند او غلیله باشی خوش نعل بند
ایدی و فعل دلش در اتش وانک کوکلی نعل اول پسرک عشق اتشیدن یعنی لک سر نقدیر
اول پسرک عشقیدن تمام حرارت ایر شمش ایدی روز کاری بر روز کار یعنی جوق زمان
در طلبش متکلف بود و پویان قاضی اول پسرک طلبیدن محتر ایدی و بر حسب
واقع کویان دخی واقع حبسی اوزره دخی ایدی یعنی کند و نک حسب عالی اوزره بو
بیلر سویلی ایدی ر باغی در چشم من امدان سر و بلند نیم چشم کلوی اول بلند
سرو سبی یعنی قدی بلند محبوبی کوردم بر بود دلم زد دست دور پای افکند
کوکلی المدن قیدی و ایانغ بر اقدی یعنی دلم الدی و بن حیف ایلدی این دیده
شوخ میکشد دل بکند بو کستخ کوز کوکلی کند ایلمه جکر خواهی که بکس دل ندی
دیده بیند و استر ایک که بر کسیه کوکل ویر میسن کوز کی نعلیه یعنی محبوب نظر
ایلمه بیت از باغ تو غافل نتوان کرد بر هیچ سن المقدن هیچ سنه ایلر بن غافل
ایلمه ممکن دکل در یعنی سن یاد ایلمه دن هیچ سنه بکا مانع اولمز سر کوفته مارم
نتوانم که بیچیم باش از در لبش ایلام قادر دکلیم که قور یلم یعنی سنک عشقک ایل
بر حالت ایر شمش کند و می ضبط اتک و مصالحته ار کند قدرتم قائم شد رشیدم که در
گذری اشدیم که بر یوله قاضی باز امد اول پسر قاضیک او کنه کلدی برخی ازین
معامله بو معاملدن یعنی قاضیک که اولان محبتدن بر مقدار یکوشش
رسیده بود اول پسرک قولانغ ایر شمش ایدی و زاید الوصفه رنجیده و
وحد ددن زیا ده انجمنش ایدی و شتم بی جاشی اول پسر قاضیه احتر از سن

فایده اول آن جناب اخلاقی
ایستند به
ده حاشیه

عزیز خورشید و طالع
عزیز و طالع و طالع
عزیز و طالع و طالع
عزیز و طالع و طالع
عزیز و طالع و طالع

جوانان جو چند صفو مشابہ

جواب پنجم
مستحق

شوخ. اردو مقدمہ: جلد دوم

پیچیده و بارز

مفتی محمد شفیع
سید محمد شفیع

شک باو کده هیچ
 اینک ممکن دکل و هیچ
 دور و مقدار

ایک دفعہ
مرحوم

بر سماؤ قید
آنگاه از قید
معنا و قید

کتابت معنی معنی
کتابت معنی معنی
کتابت معنی معنی

استعمال او شورو

قطره بوند نام معقول سوز
 معنای در
 شاید بونده محبوس
 انده اولان یا مصدر ایچون
 اولمقدن
 اولی در وحدت ایچون
 اولمقدن
 معنی اوله کوره وان عقده
 ترش برابر وی شمش اولور
 معنای ثانیه کوره وان عقده
 شین برابر وی لفظه
 اولور
 حبیب فعل بمعنی مفعول در
 محبوس معنای در
 زین قوری اوزم
 ساحت جود معنای در
 طعم لذت معنای در
 انگور اوزم انگور
 قدری اوزم انگور تراش
 اوزم انگور غاوردده طوف
 مانده اوزم
 کرد بونده شود معنای
 مزکی ترکیب ایدجی قاضی بونده
 لازم در ترکیب معنی یک خلق
 رو معقول معنای در

دشنام و پردی یعنی پاک سوکدی و سقط گفت و نام معقول سوز سولیدی و سنگ داشت
 و طاش قالدردی یعنی طاش جابندی که قاضی اوره و بیج از بی حرمی فرو نکذشت
 و حرمت سزلقدن بیج اشغ قومدی یعنی اللدن کلن ایا ننی ترک اتمدی قاضی با یکی
 از علماء معتبر که معنی ن او بود گفت قاضی معتبر عالم لردن برنه که انکار ایل رکاب و کابه
 مصاحبت ایدوب کیدر ایدی بیت ان شاییدی و خشم گرفتیش اول محبوبک محبوب بلغنی و انگ
 خشم لوتغنی یعنی عاشقنه غضبی کور که نه لطافت وارد روان عقده برابر وی ترش
 غمیش و انگ پیرن و لطیف ابروسی اوزره کشی بورشغی کور که نجه حلاوت وارد بو معنی
 دخی قابل در اکل ترش ابروس اوزره اول شیرین عقده بی کور و در بلاد عرب کونبد
 و عرب شهر لرزنده ایدور لرضب الجیب بزیب محبوبک ضربی کند و عاشقنه قوری اوزمدر
 یعنی انجیلین لذت در بیت از دست تو مشت برد بان خوردن سنگ اللدن دهاغم
 اوزره مشت یک ایل اوزم خوشتر که بدست خویش نان خوردن خوشتر که کند
 الم ایل نان یک یعنی اول خوشتر که در اوم ایل نان یکدن آسمان بکمر که از وقاحت
 قلت جیکندن بوی ساحت می اید سخا رایحه مع کلور یعنی ملایم دلبره بکمر که
 پادشاهان سخن بصلابت می گویند زیرا پادشاهلر سوزی اشکاره اصلا بیت
 ایل سولیر و باشد که در نهان صلح جویند و اولور که نهان ده صلح استر لرایله احتمال در
 بوسپردنی بویل اول بیت انگور نواورده ترش طعم بودیک کتوریش انگور یعنی هنوز
 تازه بشمش اوزمک لذتی کشی اولور روزی دوسه صبر کن که شیرین کرد در بر ایکه
 اوج کون صبر ایل یعنی بر قاج کون صبر ایل که شیرین اولور پس بوسپردنی بر زمان
 یک ایل قولغی او کور انون صبره صید اتمک اسان اولور این بکفت قاضی معنای
 اولان عالم بونی دیدی و بمنده قضا باز آمد و حکم نه کیر و کلدی تن چند از عدول
 مزکی که ملازم او بودند ترکیب ایدجی عادل دن نجه یک که اول قاضی ملازمی و مصاحبت
 ایدیلر زمین خدمت بوسیدن قاضی او کنده خدمت یرنی ایدیلر بویلر دیو که با جاز
 سختی داریم در خدمت بگویم بر روز طویر و ز یعنی بر سوزم وارد که اجازت ایل
 انی

انی خذ متکده سولیه لوم اگر چه ترک ادبست اگر چه ترک ادب در و بزرگان گفته اند و اولول
مقدوریت نه در سخن بخت کردن رواست هر سوزده بخت و نزاع امکن او ادکل در خطا
بر بزرگان گرفتن خطاست اولول و اوزره خطا طومو یعنی خطا اسناد امکن خطا در
اما حکم انکه اما اول سبب ایله که سوابق انعام خداوندی خداوند منسوب اولان انعام
سوابق که ملازم روزگار بندگانت که بنده ترک روزگار نه ملازم مدبر یعنی خداوند که
بوقدر زمانه نبری انعامی کو بر مشل در مصلحتی که بشینه بر مصلحتی که کوره لرو اعلام
نکنند و انی اعلام امتیه لرونوخی از خیانت باشد خیانتدن بر نوع اولور ایله بنده لرو که
لارم در که سنی خبره دلالت ایده لرو طریق صوا انست معقول طریق اولور که پیرامن این
طبیع نکردی که طمع اطرافنه طومو نمیس و فرس و لغ در نوردی و حرص فرشی دوره سن
یعنی بونده فراغت ایده سن که منصب قضا زیر اقصا منصبی یا بکاهی مینع است بلند
و لطیف مرتبه در تابکناهی شیعشر ملوث نکرد انی تا که انی بر شیع و قبیح کنه ایله
ملوث و ناپاک امتیه سن حریفی انست که دیوی محبت اندوکل که بودر که کوردی که
هر که انک و صافی میسر و کل در و حدیث این که شنیدی و انک سوزی بودر که اشتد که نقدر
نامعقول سوز سولیدی مشغول کرده ای اب روی کسی بر که نک جو و بوز سنه لایم اول
چه غم دارد از اب روی کسی اول که بر کسک یوزی صویندن یعنی انی رسوای ایله کن
نغم طو تر ب نام یلکوی پنجاه سال الی سیده حاصل اولش جو و ایوادی که یک
نام زشتتر کند یا یمال که بر قبیح نام ایل یا یمال و ضایع ایلر قاضیر انصحت یا ران
یکدل قاضیه صاده و متفوق و شدک نیحی مقبول کلدی و بر حسن رای و حفظ
وفای ایشان افری کرد و انلر کند و حقه اولان حسن زانی وفای حفظ و دستغی
اوزره تحسین ایلدی و گفت دنی ابتدی نظر نیران در مصلحتی حال من غیر ترک نظری
نم عالمک مهلتده عین صوابت هوایک عیند یعنی صواب اولقده اصلا شک بوقدر
و سله فی جواب و جواب سز مشد در یعنی تمام مقبول و معقول در و لیکن اما
بوقدر و اردر که شعر و لوان حبیباً با مللام بر و ل اگر تحقیق محبت ملامت ایلر زایل اولدی

فشیق و شمشینه معنی
درین
و تلح حرص معنی در
یا بکاه مرتبه معنی در
مینع بلند معنی استعمال
اولند
حریفه سوز بونده تعلنب
اول بودر که اب روییدن
واب روییده اب لفظی روی
روی لفظنه مضایف اول
سند سنده معنی در
وب و بی بر معنی در سه

دلو از الحس باللام بزدل
لست اقل بقتله العود

بزدل عدول ده نام مقدار
جنگ کرک و زن ابجود
مدام ملامت معناه در
عدول ملامت ایدج
افک کذب معناه در
فخص تجسس بر معناه در
کران کفار معناه در و کران
کناسه و یک در اما وافر
و نهایت سز معناه استعمال
اول نور
دست رین قدرت معناه
استعمال اول نور
فرو و فرو بر معناه استعمال اول نور
دوش بونده اسوز معناه
شخته بونده سو باشی معناه
که عجمه محتب دیر لرم
کنار بونده قوت معناه در
سرو و افندی بونده اضافت
اتشد
خم بونده قوت و بولکم
معناه در

لسمعت افکایفتریه عدول البت بن قبول ایدر ایدم شول کنی که ملامت ایدج اقر ایدر
یعنی ملامت ایل عشق زائل اولمز بیت ملامت کن مرا چند انک خولای ملامت ایل
بنی اولقور که استرسین بین هرگز ثانی یوق در که نتوان شستن از زنگ سیاه
بیر از نلیدن سیاه بلی بوم و انن اول حالتی کیدر مل ممکن دکل در بیت هر سومی
مرابانو هزاران کارت ما کجا بیم و ملامت کر سیکار کجاست این بکفت قاضی بونی
ایتوی و کسانرا و کند کنه لری بتفخض حال او اول پسرک حالتی تجسر انگه
بر انگیخت قوی پری یعنی کوردی و نعت بی کران بر نعت و اول پسرک و صولنه وافر
نعت کوردی یعنی جوق سیم و زخرج ایلدی که گفت اند که ایتم شد در هر کرار
در ترانست هر یک که ترا و سنده زری وارد زور در باز دست باز و سنده قوتی
وارد یعنی التون ایل جمع مرادنه ابر شکی قادر در وانکه بر دنیا دست رس ندارد
اول که کدین اوزره قدرت طوتم یعنی سیم و زبوق در در همه عالم کس ندارد
او که دو کلی عامله که طوتم یعنی مرادنه که حصوله که کامعین اولمز بیت هر کرار
دید کفر او در هر یک که التون کوردی باش اگوی یعنی التون میل ایدوب جمیع اموره
اطاعت ایلدی بونده ایهام ایدو لطیف وارد و رتر از وی اینین دوش
اگر دمو را موز لو ترا و اید ده ز کورد کده سه فر ایدر بیت بر قریب سنده بولم
اسم اکر سیم و ز کیم کیم خرج ایلسم فدن بو کر بفرن دلرفی الجلد بشی خلوتی میتر شد
محصل کلام بر کجه محبوب ایل خلوت میسر اولدی و هم دران شب شخته را خیر شد
و هم اول کجه ده شخته جز اولدی که قاضی همه شب شراب در سه که قاضی دو کجه
شراب باشنده یعنی سر خوش و شاه در بر و محبوب سین سنده از تنعم تخفیه
تنعمدن ایدم دی و بتر تم کفتی و تر تم ایل ایتدی رباعی امشب مکر بوقت نمی خواند
این خروس بوی کجه بو خروس مکر وقت ایل او تم دی بو خروس عشاق بس نکرده
هنوز از کنار بوس ریز عشاق هنوز کنار بوسن جوق او یلمی یعنی مراد لر کجه
کنار بوسن متمتع اولم شد در رخسار یاد رخس کیموی تابدار محبوبک رخساری

تابدار

تا بهار کیسوتک خنده چون کوی عاج در خم خوگان انبوس انبوس دوزلش بر کمانک
خنده قیل استخوان دوزلش طوب کی ایدی یکدم که چشم فتنه حقیقت زینهار
بردم که فتنه لک کوزی ایو مشد حاقن بیدار باش تا برود عمر بر فوس بیدار
اول تا که عمر بر سر پیوده کتیه تاشنوی رمسی اذینه بانگ صبح ماد مک جامعه
صبح غارینک اذانن اشتمیسن یا از در سرای اتانک بمر کوس یا خود پا و شاک
سرای قیو سندن کوس صدایع اشتمیسن لب بر لبی جو چشم خروس ابله ی بود چشم خروس
کی قزل بر لب اوزره لبی یو قرو ایلرک در برداشتن بکفتن پیوده غم و ش خروس
پیوده اولسی ایلر قالدورق یعنی خروس او توی دیو محبوب شکر کی لذت قزل لبی یوس
د کندوسن در اغوش امکدن فراغت ایلرک ایلرک و اتمق لو در قاضی دین حال بود
قاضی بو حلاله ایدی کرکی از متعلقان در آمد که قاضیک متعلقان در برسی ایچر دگلدی
و گفت دخی ایدی چه شستی خیزنه او تور رسن طور یوقاری تاپای داری کریمه مادانک
ایق طوتر رسن یعنی مشب قدر تک و طاق تک و اردر بورادن قاج که حیوان بر تودقی
گرفته اند زیر احسود لر سنک اوزره که بر دق طومش در یعنی مایه ای هنوز دق پیونده غم اتمک معنایه
از در تا مکر این اشرفته که هنوز اندکست تا مکر بوفتنه اکتی که هنوز از در انده اولان یا وحلت ایچندر
باب تدبیری فرو نشایم فی تدبیر صوبی ایلر سویندره لوم یعنی انک دفعه بر تدارک ضیغم ارسلان معنایه
ایده لم مباد اگر فردا چون بالا گیرد اولمیه که یارین چون بو کک طوطی یعنی بلند نیاید فعل مضارع در لایبیدن
و نایاده اوله عالمی فردا گیرد بتون عالمی احاطه ایده قاضی به تبسم درونکر کرد و گفت
قاضی تبسم ایلر اول کسب نظر ایلدی و ایتدی قطعه نیجه در صید برده ضیغم را نیجه نی
صید التمش یعنی ارسلان چه تفاوت کند که سک لایده تفاوت ایدرونه ضرر و برر که
کلب اولاره یعنی کلبک او رسندن اگر زیان ایر شمر روی در روی دوست کن
بکزار یوزکی محبوب یوزنه ایلر و ذوق کده اول تاعد و پشت دست می خایده اندون
صکره قوتاد شمن اضطر بنیدن الک ارقسنی جنبه ملک راهم در ان شب
پادشاه دخی اول کیجه اکهن دادند اکاهلق ویر دیر بوید دیو که در ملک تو

تا بهار کیسوتک خنده
خنده قیل استخوان
بردم که فتنه لک کوزی
اول تا که عمر بر سر
صبح غارینک اذانن
سرای قیو سندن کوس
کی قزل بر لب اوزره
پیوده اولسی ایلر
د کندوسن در اغوش
قاضی بو حلاله ایدی
و گفت دخی ایدی
ایق طوتر رسن
گرفته اند زیر
از در تا مکر این
باب تدبیری
ایده لم مباد
و نایاده اوله
قاضی تبسم ایلر
صید التمش
کلب اولاره
بکزار یوزکی
صکره قوتاد
پادشاه دخی

خوض شروع معناه در
 یگان فید معناه در یکجا
 معطف اول مقدمه جائز در اول وقت
 معنی بویله اولورین انی دهرک
 فزیدی جمله سندن بیلورم
 کرد شد معناه در
 تند بونده غضب معناه در
 سبک قدری معناه در
 من بونده که معناه در
 بعضی نسخه و کرد پیش بر واقع
 اولور بعضی نسخه و بر واقع اولور
 بانگ می آید بریدن قطع معناه در
 استاد و استاده جائز در
 و اوایل او سر
 حکم بونده دلیل معناه در
 شمس ثبوت سما عید زیر تصغیر
 شمس در
 دویره و نوره کی که مکرری
 دار و نادر

چنین منکری که سنگ ملکند بهنجیلین برنا شروع حادث شده است ظاهر اولش درجه فرمائی
 دیورسن گفت پادشاه ایتدی من اوز این اول قاضی از جمله فضائی عصر زمانه فاضلرتک
 جمله سندن و یگان دهری داغ و دهرک فزیدی بیلورم باشد که معاندان اول که معاندان
 در حق او بغرض خوض کرده باشند انک حقه غرض ایلر بونجیلین نامعقول سوزه شروع
 امش اولر این سخن در سبج قبول من نیاید بوسوز نیم قبول سمی کلیمه یعنی قبول انحراف
 مکرانکه معاینه کرد دهر اول وقت قبول سمی کلیمه که معاینه و اشکار اولر حکما گفته اند
 که عاقلر ایشدر ریت به تنی سبک دست بردن بیغ غضب ایلر تیز و فوری الیقلی
 الیک یعنی برک بی قتل ایلک بدندان کرد پشت دست در سبج ایلر ایدن که دیشی ایل
 در سبج الیک ارقسنی اصر یعنی حیف لنوب و پشیمان اولوب الیک ارقسنی
 اصر ایلر هر شده تائی کرک شنیدم که سحرگاه آشتد مکر سحر وقتی ملک پادشاه
 باقی چند از خاصان خاقلردن بر قیج که ایلر سبایلین قاضی آمد قاضیک بید و غش
 یعنی باشی او جنبه کلدی شمع را دیدار استاده شمع حالی او زره طورش کوردی
 و شاید شست و محبوبی او توش کوردی و می رخیه و قدم شکست و شراب
 دو کلیمش و قدم صحنش کوردی و قاضی در خواب مستی و قاضی مستک او یقو
 بی خبر از ملک هستی و ارق ملکند خبر سز ملک بد طغش بیدار کرد پادشاه انی
 لطف ایلر خوابدن بیدار ایلدی و گفت دخی ایتدی بر خیز که افتاب بر آمد قالق که
 افتاب طلوع ایلدی قاضی دریافت که حال حبست قاضی اکلدی که حال ندر و گفت
 دخی ایتدی از گرام جانب قنقی جانبندن طلوع ایلدی گفت پادشاه ایتدی از
 جانب مشرق او لکی کین مشرق جانبندن طلوع ایلدی گفت قاضی ایتدی الحمد لله که
 در توبه باریست الحمد لله که هنوز توبه قیوسی مفتوح در حکم این بو حدیث شریف
 حکمی ایلر که لا یغلق باب التوبه علی العباد که توبه قیوسی قینم قوتلر او زره
 حتی تطلع الشمس من مغربها شمس طلوع ایتدی غروب اتدو کی یردن استغفر الله و
 واتوب الله الیه اتدو کم نام شروع فعلند الله تعالی حضرتندن عز اسمی مغفرت

طلب ایدرم یعنی کنایه ن فراغت ایدوب حق تعالی جفته رجو ع ایدرم قطع این
دو چیزم کنایه اینجند بوایکه سنه بن کنایه قدر دیر یعنی سبب اولدیر بخت نافر جام
وعقل ناقص میرا منجمه و ناقص عظم بومصرع ثانی اولی بین در کر گرفتارم کن
مستوجم که کنایه اوستری مؤاخذ و گرفتار اید سن مستحق و رنجش عفو
بهرز انتقام اگر لطف ایل خطای بخشیده عفو ایلک بیک در انتقام ایلک دن
بشوش دامن عفو بزرگ من مست که اید روی شریعت باین قدر نرو دگفت یار
ایتدی توبه درین حالت توبه حالنده که بر هلاک خود اطلاع یافتی که کند و هلاک
اوزره اطلاع بولوی سودی نکند بر فایده ایلنر فلم یک نیفصهم ایمانهم ملازوا
باست بر دم عذابن کورد کلری چیندن کورد کلری ایمان الله فایده و پرمی
دیر ایمان با سر فرعون علیه اللعنه نک حالت نزعده ایمان کلن کفره نک کی قطع
جسود اردزدی الی توبه کردن او غریب قیدن اول وقت توبه ایلک نه فایده یعنی
اصلا فایده سی یوق در که نتوانند انداخت بر کجای که قصر اوزره کند امغه
قادر اولیه سن بلند از میوه کوکوتاه کن دست بلند قامت اولان مکب دی الی
میوه دن که خود النی شاخ اوزره طوتمز یعنی انگ الی بود انچه ایر شمره اک تبیه
لازم دکل در ترا وجود چنین منکر که ظاهر شده است بخلای صورت نبند
بوجلین نامشروع و وجود ایل که سندن ظاهر اولش رسکا خلاص طو صورت
بغلز یعنی سن خلاص بولق متصور دکل در این بگفت پادشاه بونی ایتدی و
موکلان عقوبت و عقوبت موکلتری که بود روی او میخند که پارسه بیک اوردن
الوب کیده لرگفت قاض پادشاه ایتدی مراد خدمت سلطان یک سخن باقیست
سلطانک سفورنده سوبلجک بنم بر سوزم باقی در ملک پارسه چیست پادشاه
قاضیه سوال ایلدی که اول سوزن لرگفت قاض ایتدی قطعه باستین ملالی که
بر افشای شول ملال یک ایل که بنم اوزر و مسکه سن یعنی مجبور اولوب بنده
اعراض ایدرسن طبع مدار که از دامت ندارم دست امید طوطی که سنگ دانگده
مردون در غفلت او نمید

این دو چیز را تقدیر نموده در
اینجند قدر بر رفته و رفته و
ناقص بونده عفو و رنجش
هر وقت ده عاقبت سز نمائند و
سن و بخشی فعل مضارع مخاطب و
نکند لفظی و عاقله راجع اولان
خیر در سبب
فجانه ایلیم حاضر جمع اول غایب
معنا این لفظی
کولفظی بونده انداختن معنا
انداخت بونده انداختن معنا
بلند قامت ای بلند قامت تقدیر نموده
مردی افندی اگر مانع قویید خیر
و بخت بر لفظی اگر مانع نیست بومعنا یا
و گرانده کی معنای است بومعنا یا
الحق قدر صورت نبند متصور دکل
صورت نبند معنای در اما
او میخند بونده یا شد بیکر معنای در
نقده اصلدی و اصلدی معنای در
مثل در وی او بخت اگر اصلدی یعنی اگر
صادر اولدی و پارسه دی دیگر در
استین لفظه متصل اولان طمع لفظه
مردون در غفلت او نمید

بعضی نسخه شش دانیزه منظره آن واقع او در حوض و آن معانی در

امید و آریه اولان یا مصدر آریه
معنای امید و آریه
لنگ آریه بر آریه
ازین ده اولان ازین آریه
بویع غریب معنای در
نقل بونده شرح معنای در
چنگ بونده دست معنای در
شیب زینر معنای در
اشغتها بونده یا لکوز معنای در
خلوت معنای در
بغیرده سبب ایمن اولقده
جائیزه در لفظی بونده معنای در
جائیزه در
مفت نهاده اولان لفظی گفت
لفظی معروف در متصرف مذکرت
طلب ایوبی منه
پارو صف تکرید شدت برت
اولین کسیه دیر لریه
پاکیزه روی محبوب معنای در
که در ریای اعظم معنای در
مرهوندی

ال طوق یعنی بکار خجیده خاطر اطلق ایله سن ترک ایدرسک ظن ایله کن سن ترک ایدوب دامسک
المدن قوم اگر خلاص محالست ازین کنه که مرانست اگر بکار در بعن بدن صادر اولمش
هوان کرم که تو داری امید واری هست اما اول کرمی که سن انک ایله بکار عقوبتدن
خلاص اولمش امید نلک وارد در بعن امید که قطع انتم ملک گفت پادشاه ایتدی این
لطیفه بدیع آوردی بولطیفه بی عجب کتوردی و این نکت غریب گفت و بونکت بی غریب
و خوب دیدی و لیکن محال عقلست اما محال عقل در و خلاص نقل و خلاص شرح در که
امر و ز که بکون ترا فضل و بلاغت سنی فضل و بلاغت از جنگ عقوبت من برهاند
نیم عقوبت شدن قورتره مصلحت این نیم معقول انی کوردم که ترا از قلعه شیب اندازم
کسی قلعه دن اشغلاتام تا دیگران عبرت گیرند تا که غیر بلی عبرت طوطی لرو بونجیلین
قلعه دن احتر از ایده لر گفت قاضی ایتدی ای خداوند جهان ای جهان پادشاه
پرورده این نعت خانداغم بو خانداغ نعتیک بسکت و تنها من این کنه نکرده ام
و بونکهای یا لکوز بن ایلمن دیگر نرا از تان عبرت گیرم بر غیر سنی ات تابن عبرت
طوتم ملک را ازین سخن خنده آمد پادشاه به بوسوزدن کولک کلری و بعفو
از سر خطای او در گذشت و عفو ایلمن خطاسی بوسندن کجری و متعت انرا که
اشارت بکشتن او کرده بودند و قاضیک مذلتن طلب ایوبی لره که قاضی بی قتل انکه
اشارت ایشی ایدیلر یعنی اولور که سنی ایشی ایدیلر گفت پادشاه خطاب ایدوب ایتدی
بیت ای جمال عیب خوشیند ای که لک کند و عیبکوز جمال سیر یعنی مزوق دخی نجه
عیب وارد در طعنه بر عیب دیگران مزیند غیر لک عیبی او رزه طعنه او رملکوز بیت
محبت کونا برهنه در بازار عجب را سبز نکر دوی بیوش حکایت منظومه جوانی
پاک باز و پاک رو با بود بر جوان و اریوی که یا کبانه و پاک رو ایدی که پاکیزه رویی
در کرو بود که پاکیزه یوز لویه زنده ایدی یعنی بر زینبا دیر عا شوق اولمش ایدی
بو و جهل دخی معنی ملکند بلکه اندن اولی در اول جوان بر پاکیزه دوی محبوب ایله
کشتیده ایدی بو تقدیر چه کرد و فتنی لک که کا و علم نیک در انک فتنی ایله که کشتی معنای در

دریا

دریا لفظ بمعنای موی در جبین خواندم که در دریای اعظم حکایتده بویله کرد و اب و اوطر معنی شد
او قودم که اول جوان ایر محبوبی دریای محیطه و بگردانی در افتادند با هم کسی بعضی شیخه حالت بر سختی واقع
بیل بر کرد و اب و دوشد بیلر جو ملاح اموشن دست گیر و چونکه ملاح کلدی اول جوانک
انی طوطه که ان غرق اولمقدن خلاص ایده مبادا کاندان حالت بیدر اولیه اول
حاله اولامی گفت از میان موج و نشویر اول جوان غرقدن بی باک اولوب موج اورتا
وختا شدن ایر ایدی مرا بگذار دست یار من کسر بنی قودنم جو بک انی طوط
اول که انی خلاص ایده سن بیت درستی ملاحظه مکر ورنیت نیست و سخن به
اد کسی که بیدر ای دوست درین گفتن جهان بروی بر اشتفت بولوزده جهان
انک اوزره مکر و مشوش اولدی یعنی غرق اولمسی معرزا اولدی شنیدش که جانی می
داد میگفت اشتد بیلر که اول جوان اول حاله جان ویر و ایوی مقول قول بودر اگر متصل اولان یا مصداق میوند
حدیث عشق از ان بطال مینوش عشق سوزنی اول بطالون اشتی و عشقه اعتماد باری عرب معنات در زبان عرب
ایلمه که در سخن کند باری فراموشی که سختکده یعنی باشه بر بلا کلد کده دوستی
فراموش ایلب بیت اگر افسون اجل بخلنم اید دهنم جان ویر رکن بیک ذکر
اول هر سخن چنین کردند یاران زندگانی دوستلر بویلر دیر لک ایلدیلر ز کار افتاده
شنونا بوان ریش دوشمشدر یعنی حالات عشقندن خبر دار اولان که دن اشت
عشوق حانی تاکه بیدو کنی بیلر سن حضرت شیخ کر جک دیشدر اما مصرع شنیده کی
بود مانند دیده کار افتادن مراد حضرت شیخ کندوسی اولوق روشندر رجه
اند علیه که سوره راه رسم عشق باری که سعدی عشق باز لنگ عادتش و طریقی
چنان داند که در بغداد نازی اخیلین بیلور که بغداده عربی بیلور یعنی شب
بغداده عرب و ادایدو کنی بیلور کی عشق باز لنگ رسم و راهن دخی اخیلین بیلور
دلاری داری دل درو بندم محبوبه طوتر سن یعنی انی کند و محبوب امتش سن همان
کوکلر اکل بخله ذکر چشم از همه عالم فری بند کرد و کوکلر عللدن چشمک اشغه بخل
یعنی انون غیری بر فردا نظر ایلمه اگر لیلی و مجنون زنده کشتی اگر لیلی مجنون

اشفت فعل ماضی
اشفتن معنات در
بطل بونده زیاده باطل معنات
مینوشن می حاضر در
عشق باز عشق باری عشق لاق
اولان یا مصداق میوند
بازی عرب معنات در زبان عرب

دلارام محب و محبوب یک وصف
ایچین استعمال اولنور اشتاده
صوفی بر اقامت اولنور انده اولان
یا وحدت ایچیندر

نوشتی اول مقدمه جائز در نوشتن اول وقت
دیر اولی حدیث عشق این دفتر نوشتی عشق سوزنی بود فردن یار ز ایدی یعنی

معنی بویله اولی عشق سوزنی بود عالم
دقتیون در ایدی یعنی عشق

فاغت ایدی م

فراغت ایدی م
ششم در ضعف پیری

باب ششم در ضعف پیری
دشویک فتنی از صبح در

شام معنای

کسی است ده معنی

استغراق وارد

نمودن نمی شود معنای

نمی شود معنای

زنجیر تجید معنای

شوی فعل مضارع نمی طلب

فرا فرب معنای

دم بونده نفس معنای

بکرت ماضی مجهول معنای

سب بونده نیز معنای

شامیاده اولان یا نیت ایچون

مفرد شامی در

ایدم و تعجب ایدی بود و صهل

دخی جائز در

بوکتابدن اگر نور و حاصل ایدی بیت لیل و مجنون اگر بود در دوران تو این
یکی حیران من بود آن یکی حیران تو باب ششم در ضعف پیری حکایت باطایفه
دانشمندان بر بلوک دانشمند لایل در جامع دمشق شام جامع بنی
امیه در بحثی می کردم بر بحث ایدم ناکاه جوانی از در ایدم ناکاه بر جوان جامع
قبول کردن ایچو و کلدی و گفت دخی ایدی در میان شما سزک اور تا کرده کسی است
که زبان فارس داند هر که وار میر فارس دلسی بیلور اشارت بمن کردند اول
دانشمند لایل اشارت ایدی بیلور یعنی بنی کوستر دیکر گفته چه حالت حضرت شیخ ایدر
بن اول کیه ایدم نه حالت در یعنی فارس بیلور که طلب ایل کردن مراد اندر گفت
اول که ایدی پیری صد پنجاه سال یوز الکی باشند بر پیری و حالت در
حالت نزع است حالت نزعده در و بزبان فارس چیزی میگوید و اول پیری
فارس دل ایل بر نیت سولیر لیکن مفهوم همز اولمز یعنی فهمیده من ز زنیلا
سان مزد کلدرا اگر بقدم رنجی شوی اگر کرم ایدر قدم رنجی اول سن یعنی که کرم کردن
اولیره کلد سن اگر چه رحمت در مزد یابی ثواب بولور سن باشد که وحیتی کند
اول که بروصیت ایده چون بیانش فرار سید چون که میدهد و کند یعنی باشی
او چند تعیین ایدم شنیدم که این بیت می گفت اشتدم که اول پیری بویست ایدر
ایدر ایدی قطعه می چند گفته بر ارم بکام ایدم که بر قاج نفسی مراد مل
یوقاری کتور دم یعنی عمر سورم و اسوده حال اولم در بقا که بکرت راه نفس
صیفا که نفس یولی طوتلدی یعنی موت مغر اولوی در بقا که پیر خوان الوان عمر
جفا که عمر کونا کونا نیت ایدر بر اولش سفره سی اوزره دم حورده بودیم گفته
س بر دم پیش ایو کیشردو ک دید بیلور یعنی قوم دیکر که مراد اوزره عمر سورم
معنی این بیت با شامیان گفته بویستک معنای سن سان عمری ایل شامیالوره
ایدر ایدم شامیان دن مراد بونده جامعده کند و ایل بحث لیل و دانشمند لایل در

حضرت شیخ ابراهیم پیر کشتن ایدر تجب میکردند اول داشتند لر تعجب ایدر برایدی از عمر دراز تا سف
خوردن او بر حیات دنیا اول پیر ک اوزن بخرن وانک دنیا حیات اوزره حق ایدر و کندن
کفتمش چگونه حضرت شیخ ایدر اول پیره ایدم نجسن درین حالت بو حالده یعنی حالت نزعده و ما نش و نهون ساکن او قمتف
گفت اول پیر ایدم قطع ندیده که چه سختی همارس بدکشی کور کشتن مسین که سختف
ونه الم ایدر شور بر کیه که از دهاش بدر میکنند و ندانی که انک اغزن ندن بردیشنی چقد ره لر
قیاس کن که چه حالش بود درین ساعت قیاس ایل که بو ساعتده انک حالی نجه اولور
یعنی نه مشقت و نه الم حکم که از وجود غیرش رو د جانی که انک غیر نز وجود ندن بر جان
طشره کیدر یعنی اولور کفتم تصور مری که از خیال بدر کن اولی پیره ایدم موت فکری چه بکن
طشره ایل یعنی موتی خام که کورمه و و هم بر طبیعت مستولی مگردان و طبیعت اوزره و همی
غالب ایل یعنی و هم اتم که فیلسوفان یونان ریز یونان مملکتک فیلسوفلری گفته اند
اتمسلا و مزاج اگر چه مستقیم بود مزاج اگر چه مستقیم و قوی و لا اعتماد بقار نشاید بقانک استعمال اولندی اند اولان
اعتماد نه لایق دکل در یعنی ماد مک صحت مزاج برنده در حیات اوزره باقی اولسنه
اعتماد انک کر که ریز را نجه کسه مزاج الحرف عارض اولمزدن اول موت ایدر شوب
اولور و مرض اگر چه هاییل بود و مرض اگر چه و دشته اولاد لالت کل بر هلاک کنند
هلاک اوزره دلالت ایلر یعنی موت مغر اولمزدن اگر فرمائی طیبس را نخوانیم نامعالجه کند
اگر بیور رسک طیب او قویلهز تا که علاجه ایلی که به شوی ایو اولسن گفت بیسات
اول پیر بیسات دیدی یعنی شدن صکره علاج محالدر مثنوی خواجه در بند
نقش یوانست خواجه ایوانی نقش ایلکی قیدنده در خانه از پای پست ویراست
حال بو که خانه تملندن ویراندر دست بر هم زید طیب ظریف طیب الی بری
برین اورر کویا اندن او تری تا سف یز لیکن متسخ ایدر چون خرق بیندای
فتاده حریف اول خسته یاتن که بی چونکه بو نامش کوره انک علاجه نباشت
اتمزدنر علاجه دن بختدر پیری مردی ز شترع مینالید بر بر پیرش نزعدن
ایکلر ایوی ریز جان احرسی زیاده اچیدر پیر صندش هم عالیده انک

و ما نش و نهون ساکن او قمتف
وزن ایون
مکده ان مکن معاش
استعمال
حکمت معاش
فیلسوفان
فلسوفان
و نهون ساکن او قمتف
حذف اولف و فیلسوفان
مطلقا حکیم یعنی غافل معاش
استعمال اولندی اند اولان
الف نون جمع ایدر
بیشا بعد معاش
اما محال معاش
ایوان چار طاق معاش
پای پست و پایست معاش
خرق انک کسری ایلر
دیگر
صدا معروف

عجری کا صندل سور ایوی ظن ایوی ایوی که صدک اک فایده سی اولاً صندل خود صندل
 و حرارت ایچون بود که دفع ایچون محیط شد اعتدال مزاج چونک مزاج اعتدالی
 یعنی معتدل اولان مزاج خنثی و مخترق اولدی قوی مرض و با پیرک سبب ایلنه طبعیت
 اثر کنده علاج انون صکره که افسون و نه علاج اثر و فایده ایچون حکایت پیر مردی
 حکایت کنند بر پیرک حکایت ایچون که دخترکی خواسته بودم که بر فقیر حقیق طلب
 امش ایچون یعنی نکاح ایل امش ایچون و حجره بکل راست بودم و حجره می کل ایچون
 امش ایچون و بخلوت باوشسته و دیده و دل درو بسته و کوز می و کوکلی که بخلش
 ایچون یعنی محبت ایچون که زیاده مفید اولمش ایچون و شبهای دراز غفنی و اول
 وقت اوزن کیچر او یومز ایچون و بذلهها و لطیفها کفتم و بذله لرو لطیفه لرایر ایچون
 تا باشد که وحشت نکیرد تا اول وحشت طوعیه و موافقت پذیرد و موافقت قبول
 ایلیم یعنی بکایش اول و ازان جمله که بشن میفتم اول جمله سوزدن که بر کیچر که ایچون
 که تحت بندت یار بود که بندت سکا یار اولدی و چشم دولت بیدار و دولتک
 کوزی بیدار اولدی که بخت پیر او فتادی که بر پیرک صحت دوشد کیچر و جهان دیده
 کیچر و جهان دیده در کرم و سرد روز کار چشید روز کار کرم و سردی طبع رنیک
 و دیدار نموده ابو ویران منامش در یعنی او مورد دیده در حقوق صحت بداند
 صحت حقلنی بلور و شرط مودت بجای آورد و محبت و استلق شرطین سیرن
 کتور و شفق و مهربان شفق و محبت و در خوش طبع و شیرین زبان لطیف
 طبع و شیرین سوز لرد مشق تا توانم دلت بدست ارم مادام که قادرم سنگ
 کوکلن اکتورم یعنی المدن کلدو کی قدر سکا رعایت ایچون و در بیاز ایچون نیاز ارم
 اگر سن بنی انجده سن بنی انجتم بو و جهل دخی معنی قابل در اگر سن بکای انجده سن
 بن سکا انجتم بو تقدیر چه لازم اولور که چو طوطی شکر بود خوششت اگر طوطی کی
 سنگ طعامک شکر اولاجان شیرین فدای پیر و رشت شیرین جان سنگ پیر و رشت
 و طعامک حصوله فدای اولسون نه گرفتار آمدی بدست جوانی بر جوانک الله گرفتار
 کلدک

دخترکی ده اولایا وحدت و کافیه
 ایچون در
 راست بودم دست بودم
 تقدیر کنده و رسته
 سفتی و معنی خفتی و حکایت
 حال ماضیه ایچون در
 اما او بودم ایچون معنی
 یا حکایت ایچون
 بخت بونده این کور معنی
 کرم ایچون در معنی
 مهربان محبت معنی
 و ارباب زاری معنی تقدیر کنده
 بونده متعبد و لازم اولمق
 جایز و
 برورش هم مبدور
 نیاز ارم اولمقده جائز و
 ارم فعل مضارع اولوب
 نیاز ارم کفتم ایچون
 معنی اولایا خیر رای
 سفیه معنی
 و رسته

حکایت

کلید محب و خیر رای متبرک و ضعیف را یگو یعنی سفید در سرتیز و لبک پای
فایده دگر یکی در که مردم هوس میزد بر نفس بر هوس این شور و هر لحظه رای زند
و هر لحظه بر رای او را و هر شب جای خست و هر کج بر برده یا نور و هر روز
یار ک گیر و هر کون بر یار طو تر قطعه وفاداری مدار از بیدان چشم بلبردن
بلردن وفاداری امیدی طوطی که مردم بر کل دگر سراید زیرا اندر هر نفس بر غیر کل
اوزه ایر لار یعنی بر کون بر کله میل و محبت ایر لار جوانان خوب رخسارند و دلبه
جوانم خوب بکا قلو رود لبر لرد و لیکن در وفا کس نیاید لیکن وفاده که ایله
اقرار اولمزلر یعنی وفاسز لرد اما طائفه سیران اما سیر طائفه سی بعقل و ادب
زندگانی کنند عقل و ادب ایله دیر لک ایر لرد بر مقتضای جهل جوانی جهل و جوانی
مقتضای اوزره دیر لک ایلمز لر بیت ز خود بهتری جوی فرصت شمار کنند و کن
ایورک بر که است و فرصت های که با چون خودی کم کنی روز کار ز سر بر کنند و ک
کبی ایله روزی کار کم و ضایع ایر لرس بلکه جد و جهد ایله نه طبع کنند یک
که ایله تا که مردم سا اندن فائده اولایت اگر نادان بود بمحضیت تو تو همان
بهتر که تو تنها نشینی گفت اول پیر اتیدی برین نمط بسیار بگفتم بواستوب اوزره که
اولان دختره چوق سوز سولیدم و کان نبرد و وطن التدم که دلش در قید
من امد که اول دخترک کو کلیم بنم قید و مه کله ی و صید من شد و بنم صیدم اولو
یعنی جان و دلن بن قبول ایله ی ناکاه نفسی سرد از دل پرورد بر آورد ناکاه درد
ایله طلو کو کلیم بر صوق نفس بوقار کاتوردی یعنی بر گره آه ایله ی و گفته دخی اتیدی
چندین سخن ندارد اول بر روزک و زنی طو تمز یعنی اول سوز سنک جمیع سوز لردن عقل من بم
یک و مقبول در که وقتی از قائله خوش شنیدم که بروقت کند قائم دن کثمت
میگفت ایتمش که زن جوان را اگر تیری در پهلوشنید اگر کنج شور که پهلوشنید
تیر بانه به کسیری یک که عورتک پهلوشنید بر پیر او توره اول سوز که قابل شدن
نقل ایله ی ذکر اولان سوز در غفلت اولیته لما ریت بینیدی بجلها و قناک

از بیان چشم وفاداری مدار
تقدیرند و
خوب رخسار و لبر و صفت بر کید
نیاید فعل غنی جمع غایب
باید تا توقف ایلمز و به حال
باید تا توقف ایلمز و به حال
اوزه بر قرار اولمزلر معنائی بودند
مغای ناکه مراد در
کاف عجبیک ضمایب ایلمز که کم
کاف عجبیک ضمایب ایلمز که کم
تغلی کم و معنائی کم
ایتمش
قابله معنائی در
بوق سوز سولیدم در اثر ازوی
تغلی بوق سوز سولیدم در اثر ازوی
عقل من بم
وزان ان یک سخن صح

بینی بوی پیش معنای
بزرگی او که

خوانست بونده خاستن معنای
عصا کیش کی بر خیزد

انجام میدک معنای لغوی
اوضه اولوی دیگر در

ایم الم و بر ج عذاب الیم دن
مراد بونده اول پیر در

تند خوی بد خوی معنای
نقد لطف و پاک معنای

عرقدن مراد بونده
کلاب

عورت کند و زو جنگ او کنده بر نه کور دی ایب شیا کار خی کشفته القیام صایک
نفه سنگ یستی و ملایمتی کس فقول هذا معیت عورت ایو بر بوانک ایل بیل اولشدر
یعنی زوجی و انک ذکر متبدر که هرگز حرکت مجالتری یوقدر و انما الرقیته للنایم
حال بوک تحقیق افسون اولمز الانایم ایچون اولور بو خود اولشدر افسونکر بوک تاثیر
یوقدر بای زنی گریز مردی رهنا بر خیزد عورتک زو جنگ قشندن رهنا سر و اجازت
قالقرس فتنه و جنگ زان سر ابر خیزد اول سر ایدن چوق فتنه و جنگ قالقرس یعنی
زوج ایل زوجه اور تا سنده چوق خصوصیت واقع اولور پیری که زجای خوش
نتواند خواست بر پیر که کند و یردن قالقره قادر اولمز الا عصا ایل الا بعضا
کیش عصا بر خیزد اول پیر کی عصا سیع یعنی ذکر قحان قالقره جماع اتمک قادر
اول غوغا خود انک ایچوندر فی الجملة امکان موافقت نبود محصل کلام موافقت
امکان قالمی بمفارقت انجامید مفارقت ایرتدی بو وجهله دخی معنی جایز در
مفارقت ایل اخر اولدی یعنی ایرتدی چون مدت عدت بر آمد چون عدت زمانی
کلمدی یعنی تمام اولدی عقد نکاحش با جوانی بستند انک نکاح عقدنی بر جوان
بغلدی یعنی بر جوانه نکاح و یر دیلر تند و ترش روی اول جوان یا و ترش
روی ایوی و ترش دست و بد خوی دخی فیه ایوی و بد خوی و رنج عنا میکنند
و در دبلا جکر ایوی و شکر نعمت حق بچنان میگفت و انجلین حق تعالی که نعمت
شکر ایوی که الحمد لله از ان عذاب الیم بر رسیدم که الحمد لله که اول عذاب الیم دن
قوتلدم و بدین نعمت مقیم بر رسیدم و بوقیم و ابوی نعمت ایرتدم بیت باین همه
جور تند خوی بود و کله جور و تند خوی ایل یعنی سفدن که بو قدر جورم الم
حکرم نازت بکشم که خوب روی شک ناز و بلا کی حکرم زنی خوب رو سین قطعه
با تومر اسوختن اندر عذاب بکاسک ایل عذابده یعنی جهنمده یا منق
یکدر به کشدن بادیکری در بهشت که بر غیری ایل یعنی جهنمده اول پیر ایل
جستده اولمقدن بوی بیاز از دهن خوب روی خوب رویک اغرندن بیاز

رایحه سی

عودن مراد اول خوش بوی اولان
شیخه در

و فرزند خوب روی داشت
نقد بنده در

واوی دره در

ایست یا بچه معنائند
خواجیه بودند شش معنائند

کنان و طعن زبان وصف
نخاوی بر بیدر

جای ده اولان جاسی فقط اولی
ده جایز در

را چیه نغمه تر اید که کل از دست زشت لطیفه کلوز زشت رویک اندن کلون قطعه
روی زیبا و جامه دیبا رزیا یوز و دیبا قفتان عمر و شود و رنگ و بوی و هوس
کلاب و عود و خنی و انگ و رایحه و هوا و هوس این همه زینت زنان باشد بود و کلوز تلوز
زینت در یعنی انلره لایق و سزارم مرد را کیر و خایه زینت پس مرد اولن ذکر ایل
خانه زینت تیر کو یا بولوز لر اول زن اعزندن در حکایت مهمان پیری بودم در دیار بکر
حضرت شیخ ایدر سیاحت زماننده در یار بکر به پیره مهمان اولدم که مال فراوان
داشت و فرزند خوب روی که اول پیر و افرمال طو تر ایدی و محبت او غل و ارایدی
شی حکایت کرد حضرت شیخ ایدر بر بنی کیم انده اولدم به کیم اول پیر با حکایت ایلدی
که مراد عمر خوش نیم عمر مرده یعنی جمیع عمر مرده چیز این فرزند نبوده است بو فرزندون
غیری اولمش در درخت درین وادی زیارت کاهست بو وادیده زیارت کاه به درخت
وارد که مردمان بی حاجت خواستن اغی روند که ادملر حاجت طلب املک انده کیدر لر
یعنی دعا لری انده مقبول اولور شبها در پای ان درخت بحق نالیدام کیم لر
اول درخت دینده حو تعالی حضرت ناله و نظاع اتمش نامر این فرزند بخشیده است
تا که الله تعالی لظنندن بکابر فرزند بعثد رشیدم که پیر بار فیقان است می گفت
اشتم مک پیر رفیق نه است ایدر ایدی چه بودی که من ان درخت را بداشتم
که کجاست نه اولیدیک بن اول درختی بلید مک قنده در تادعا کردم که پدرم بمیرد
تادعا ایدم که پدرم اول لطیف خواجیه شادی کنان که فرزندم عاقلست با باشا دلیق
ایدجی که فرزندم عاقل در پسر طعنه زبان که پدرم فروتست و پسر طعنه او ریجی که پدرم
بونامش در قطعه سالها بر تو بگذرد که گذر می یلدر کجمر سنگ اورز که نگی سوی تربت
پدرت که باباک تربت جاننه کوز ایلنر سن یعنی تربت زیارت ایدوب رو اتنی خیر ایلید
اتنر سن تو جای پدر چه کردی خیر سن پدر که حقنه خیر اتدی ایسه تالمان چشم داری
ای پسر پیر کردن همان اول خیر امید طو تسن حکایت روزی بغروری جوانی
سخت راند بودم حضرت شیخ ایدر جوانلق عالمنده به کون جوانلق غروری ایل

از رده اولوب بکنج شست بر بوجقه او توردی کربان هم گفت کربان اولوب ایدر ایدی
مکر خوردی فراموش کردی مکر طفلی فراموش ایدک که درشت میکن که غلظت و باور لق
ایلر سن قطعه ج خوش زای بفرزند خوش بر بر قری کند و فرزند لطیف دیدی جو
دیدش بکنک افکن و پیل سن چونکه فرزند نی بکنک یغی بملوان و ایری جسمی
کوردی مقول قول بود که از عهد خردیت یاد آمدی اگر طفولیت زمانده سنک یاد که
کلیدی که بچاره بودی در اغوش سن که اول نم قوجا غده چاره سزایدک نگردی درین روز
بر من جفا بکونده بکاجفا ایلر ایدک که نو شیر مردی و پیر زن که شمکی سن شیر مرد
وقی سن و بن پیره زن و ضعیف ام حکایت تو انگری بچیل را پیری بود در بخور
بر بچیل غنیک بر او غلخت اولدی نیکو هاش گفت اول بچیل دوستی الی ایدی لر
مصلحت است معقول اولد که از مهر او که اندن او تری یعنی فرزند بکنک صحتندن
او تری ختم قران کن یا بدل قران قران عظیم ختم اید سن یا خود قران بدل اید سن
باشد که اول که خدای تعالی شفا دهد الله تعالی حضرت شفا و پیره لحنی باندیش فروخت
بر زمان فکره طالیدی و گفت دخی اتیدی ختم مصحف بحضرت اولیت است حضور قلب
ایده مصحف غیری ختم ایدک شمکی مصحف غیره حافظ در او پیر کور که کله درست
زیر اسوری ابر اقدر صاحب دلی بشیند و گفت ختمش بعزت ان اختیار آمد اول
بچید ختم قران عظیم اول سبب اید اختیار کلیدی که قران بر سر زبانت زیر قران
عظیم دل او جنده در ورز در میان جان اما التون جان او رسته سنده در مشوی
دریغا کردن طاعت نهادن ای دریغ انک طاعت بویش قومنه یعنی انک طاعت کمرش
همراه بودی دست دادن اگر اول طاعت بویش قومنه دیر مک الی یولداش اولیدی
یعنی طاعت کی سخا به دخی اولیدی غایت ایوا اولور ایدی اما حیف انک طاعت کمرش
بیج بر عملی بر امر بدیناری جو خود در کل عابد بر دینار ایل خبر مال جده قالدو غی کی
قالدو یعنی بر دینار و پیر مغه قادر اولمز و الحمد بخوانی صد بخواند اما اگر بر فاتحه
طلب اید سن یوز اوقور حکایت پیر مردیر گفتند جبر از ننگن بر پیر مرده ایدیلر
نجمون

پنک فکن وصفه کیدر
پهلوان از معنای کتعال
اول نور

نیکخواه وصفه کیدر
دوست معنای

نحوه اولی که گفت اول پیر مرد ایدی با پیر زن نام الفتی نباشد پیر زن را پیر
هر الفت اولی یعنی انس حاصل اولی زیر اصیبت حفظ الفتی گفتند اول پیر مرده دوستی صورت نبود تقدیر نده در
ایتدی پیر زن جوان بخواه جو مکت داری عورت است جو که جماعت قدرت طو تر سن
گفت اول پیر ایدی مرا که پیرم زن الفت نباشد بلکه پیرم قری عورت را الفت
و محبت اولی او را که جوان باشد با من که پیرم دوست چون صورت بند اول
عورتی که کنج اولی انیم ایل که پیرم دوستی که صورت بغیر سبت زور باید زک
با نور اقوت کرک جماعه التون کرک زیر اخاتون کرکزی دوست تر که ده من گوشت
هر هو عوج مقبور کی در که اون تمن ات یعنی اندن حکایت منظمه شنیدم که
درین روزها که من پیرم اشتیتم که بو کو نکرده یعنی بوقیقین زفا نده یا شد
هر پیر خیال سبت به پیرانه سر که کیرد جفت خیال بغلد یکی پیر یک وقت شده
جفت طو ت یعنی اولی فکر ایدی بخواست دختر کی خوب روی کو هر نام کو هر
اولی خوب روی به قر جعفر استدی یعنی نکاح ایدو ب الی جو درج کو هر ش از چشم
مردمان نه هفت اول دختر امدک کو زدن کو هر خفته سبب خفی ایدی یعنی مستوره
ایو که چنانکه رسم عمر و سبب بود مهیا بود ساخت انجیلین که دو کون عادی در یعنی
لازم در بی قصور جمله مهیا اولی ولی جمله اول عصای شیخ نجفت اما اول جمله ده
شیخ عصای او بودی یعنی التی قالقمدی گمان کشید و نزد برسد و که نتوان دوخت
گمان جلدی اما نشانه او رمد یعنی جماعه قصدا تدی اما قادر اولدی ریراد ملک دکل در
مکر بوزن پولا دجامه بمکفت صق و حکم دو قنمش جاسی مکر بولا دسوزن
ایله یعنی بکارتی از الیه قادر اولدی بدوستان کله آغاز کرد و حجت ساخت
تعیب انمو نکر دیو اول پیر دوستی شکایت باشد و حجت دوزدی
یعنی بهمانه پیدا ایدی بویل دیو که خانمان من این شوخ دیده پاک برفت که
نیم خانمانی بو کستان پاک سپردی یعنی نیم و ارایه اناسه یا پا اونه التدی
میان شوخ وزن جنگ و فتنه بر خاست عاقبت زوج ایل زو جاور تانده
مغایبه

روز باین که او جوانت و من پیرم
باتو خاتون معنی در شعر ایچون
تکلیف اولمش
در گفت در
پیرانه سر یک وقت دیگر در
نیم پیر دیوان حافظ کلامه واقع
اولمش
پیرانه سر عشق جوانی به
وین راز که در دل نه هفتم
افتاد
بندف اونی نشانی معنی
کله شکایت معنی
کله شکایت معنی
الندی قوددی
مثل پاک پیر جمله
دیگر
مغایبه
خانمان او به
و مال اسباب
اما بونده مال و اسباب
مغایبه

حکایت

بسیار بونده عاقبت و نهایت
معناست در

داشتند عالم معناست در

مرد بونده تحسین لفظ الجود

کرد کردن معناست در

جوهر بونده ذات معناست در

کمانه بونده گونه معناست در که

عمر بونده نوع در دریای هفت گانه

دریای صفت گونه معناست در

تر اولیایش معناست در ثانی

ادات تفصیل در

ای جانان تقدیرنده در حرف

ند حذف او نشد

اموزید امر حاضر جمع در

مفردی موز در

هفته
باب

حکایت

چنگ و فتنه قالیقدی انجلیس که بر شمع قاضی کشید و سعدی گفت که صوکی شمع
وقاضیه جلگه یعنی عاقبت شمع وقاضیه واردیلر و سعدی اول پیر طعن طریقه
ایندی بو حکایت حضرت شیخ زماننده واقع اولمشدر غفلت اولنجه سیر از خلافت
شعیت کنانه دختر جمیت سنگ محال قلدن و قبا حکنن صکر قزق کنانی ندر
یعنی تو خصوصیه قباحت سنگ در قزق بونده اصلا کنانی یوقدر ترا دست بلرز
که هر چه دانی سفت سنگ که الگ دتر رکهر دلمانه بیورسن بومصر اعده ایرهام لطیفه
وارد در معلوم در لطیف طبع اولن بار هفتم در تاثیر تربیت یکر از وزیر پیری
کودن داشت وزیر لردن بر نیک بر کودن پیری و ارایدی پیش یکر از دانشمندان
فرستاد و اول پیره تعلیم یچون دانشمند لردن بر نیک قسته کوندردی که میرین را
تربیتی میکن که بوسیره بر تربیت ایلر مکر حاصل شود اولاک عاقل اولامه قی تعلیمش کرد
بر مدت اول پیره تعلیم ایلدی مؤثر نبود تعلیم که مؤثر اولدی پیش پدرش
که فرستاد و اول پیرک بابا به قسته بر که کوندردی بویل دیو که این عاقل غنی
شود که بوسیره عاقل اولن و سرانیز دیوانه کرد و بنی دخی دیوانه ایلدی و طوعه چون
بود اصل جوهری قابل چونکه ذات اصل قابل اولابریت را در و اثر باشد تربیت
انده اثری یعنی تاثیر اولور هیچ صیقل نیلوندان که در هر کز صیقل ایو ایلک بلنر
یعنی ایوانه این را که بد کهر باشد بر اینی که بد کهر اولا یعنی جنسی و مقبول
این اولیه سک بدریای هفت گانه مشوی کلبی بوی در لود دریایه یومه یعنی دریاده
یو بوسپاک الگ قصودن الیه که جوهر شد پلید تر باشد زیرا چونکه کلب اصلنده او اولیکده
نایاک اولور خیر عیس اگر عکس بر ندر عیس بیغی مبرک خیرینی اگر مکتب ایده لر شرفها الله تعالی
چون بیاید هنوز خیر باشد چونکه مکدن کله اولنکی کسی هنوزینه خیر در حکایت چکی پیرانرا
نیخته همی کرد بر عاقل پیر لرنه نصحت و بر رایی بویل دیو جانان بدرای بابانک جانلری
هنر آموزید هنر او کرنگوز و کمال حاصل اید یکوز که ملک و دولت دنیا زیر دنیا ک سطن و
دولتی اعتماد را شاید اعتماد لایق دکل در و جاه از در و ازه بر سر رود و منصب در و ازه دن
طشره

طشده کمتر زیر انگر شده سنگ اید بیل اولمز و سیم و زر در محل خط است و سیم و زر خط
و خود مخلتده در یاد زد بیکبار سیرد یا بود که بر ان خوردن دزد و ایدر یا خواج
بتفاریق خورد یا خود صدام از راز سیر اما هنر چشمه را بنده است اما طویغی
چشمه در بعضی ناقص اولیوب زیاده او کیچی در و دولت پابنده و باقی دولت در و اگر
هنرمند از دولت بقیه غم نباشد و اگر هنر بود دولتدن دوشه اصلا اکا نام اولمز
که هنر در نفس خود دولت زیر هنر کند و نغسده دولت در هنرمند هر جا کرد
هنر او هر پرده که کیدر قدر بند حرمت و عزت کور و در صدر نشیند و صدرده او تور
و بی هنر هر جا کرد اما هنر سز هر پرده که کیدر رقیب چند لقمه دیر یعنی سوالی
اید حقدن خلقدن طلب ایدر و سختی بیند و سختی و مشقت کور را احتیاج و نمودن
بیت سخت پس از جاه حکم بردن منصب ده صکره که دن حکم التک مشکل در بعضی
حکم و حکومت معتاد اولمشک بنده کی کسک حکم التکده اولمز زیاده امر سیرد
خو کرده نیاز جور مردم بردن تاز و سروره خوی الیمش که خلق جورنی التک
و جفایه جنگ مشکل در قطعه وقتی افتاد فتنه در شام هر وقت شام ده
برشته دوشی یعنی واقع اولری هر کس از کوشه فرار فتنه هر کس بر کوشدن
کند یلر یعنی اورادن بر اکنده اولدیلر روست زاده کان دانشمند دانشمند اولمش
روستازاده لر یعنی کوی خلقنگ دانشمند اولمش او غلری بوزیری پادشاه رفته
پادشاه یک وزیر کنه کند یلر یعنی پادشاه وزیر اولمغه سیران وزیر ناقص عقل
وزیر ناقص عقل سیرلر بکدای بروستار فتنه کوه دلچیکه کند یلر زیاده اعتبار
و علم و کمال در نسب و مال دکل در بیت میراث پذیر خواهی علم پذیرت آموز باباک میراثی
یعنی منصب اگر استر یک باباک علمنی او کرن یعنی انجیلین اهل کمال اول کین مال بدر
خرچ توان کرد بدروز رنیا بو باباک مانی اون کونده یعنی از جوق زمانده خبر ایک
ممکن در حکایت یک از فضله تعلیم ملک زاده کردی فضله دن بری بر پادشاه زاده
تعلیم ایلر ایدی و ضرب بی محابازدی اول پادشاه زاده به ترم سز ضرب او را ایدی

در واره شهر و قاعی و قلعه
قبول معنائند در
را بنده اسم فاعل در
بیتد بانگ فتنی ایدر در
جنبه فعل مضارع در
جندن معنائند در
فرا بونده تحبب لفظ
ایچوند
عقل ناقص
ان لفظ تک
ناقص عقل
صفه وزیر صفی دکل
اگر میراث پذیر خواهی
تقدیرنده در
کین که این تقدیرنده
در
سر و کردن معنائند در

وز جبر قیاس کردی و قیاس زجبر و جفا ایدر ایدی پس از بی طاقتی سیر طاعت سز
 لغندون شکایت پیش پیر برد بابا سیس قسته شکایت الهی و جامه ازین درد
 مندید افت و درد لو جهمندون جامه سیخ فالردی که استاد کی ضربندون شد
 تنده فرمیش بر لری کوستر دی پیر را دل بهم بر آمد پیرک کو کلر بو فصوصه منقبض
 و مکر را ولدی استاد بخواند استاد کی او قودی و گفت دخی ایدی بر سران احاد
 رعیت را لا علی التعین احاد رعیتک پسر لری اوزره جندین جفا و تو بیخروا طوتم
 که هر پیر مرا که بنم پیرم اوزره طوتم سن یعنی تم پیرمه اندون زیاده جفا و تو بیخ
 ایدرسن سب جیت سب ند گفت استاد ایدی سخن باندیشه باید گفتن
 سوزی فکر ایله سویدکی کرک و حرکت پسندیده باید کردن و هر کتی مقبول ایلمک
 کرک یعنی ادب اوزره اولوق کرک همه خلق را دو کلمه خلقه خاصه پادشاه پسر اخصو
 پادشاهلره که زیاده لازم در که هر چه بردست و زبان ملوک رفته شود زیر هر که
 که پادشاه لک دست و زبانی اوزره کتیش اولای یعنی الملک الملک و دلندن پیرنه که
 صادر اولایه اینه با فواه گفته شود البته اغز لرده سوبلتمش اولور یعنی مشهور
 اولور و قول فعل عوام را جند ان اعتبار نباشد اما عوامک قول و فعلنه اول
 قدر اعتبار اولونمز قطعه اگر صدنا پسنداید دریش اگر درویشدن یوز نامعقول
 کله رفیقانش یکر از صدند اندانک رفیقاری یوز دن برنی بلنمز لر زبر التفات
 ایلمز لر و کرکک ناسنداید سلطان اما اگر سلطان ندن بر نامعقول کله یعنی صادر
 اول از اقلیم یا قلم رسا تند بر اقلیم دن بر اقلیمه پیر شد رر بس در تمهذیب اخلاق
 خداوند زاده کان ایلیه خداوند زاده لک اخلاقک تمهذیبده و اندرک
 تر تبیده انستم الله نباتا حسانا الله تعالی حضرتی الملک نبات حسن بتورسن
 یعنی نبات حسن کبی حاصل و بر خور دار استون اجتهاد پیش از ان باید کرد که
 در حق عوام اجتهادی اندون زیاده ایلمک کرک که عوام عقنده قطعه هر که شر
 دیش ادب نکند هر یککه طفولیت حالنده که تا دیب ایلمز لر در بزرگی فلاح
 از هر خاست

خاصا
 خاصه خصوصاً معناه
 در

از ویرخواست جوانلق عالمنده صلاح اندن قالقدی یعنی کندی که ارتق
اصلاح قابل در جواب تر از جفای که خواهی هیچ باش و تازه جیوشی انجلیین
استیرین یوک شود خشک جز باش راست اما خوب خشک استدن غیر ایل طوغری
اولر یعنی استدن غیر سیر امر شعر ان العضون اذا قدمتھا اعتدلت تحقیق تازه بو
بود قلر جان سن الری مستقیم انگ مراد ایدنگ معتدل و مستقیم اولور لیس ان یقعک
التقوم ما جنب تحقیق شان بود که قوری چو لیر سکا مستقیم ایلک ممکن دکل در ملک را
حسن تدبیر ادیب پادشاه استادکی حسن تدبیری پسندیده امد مقبول کلدی خلعت و نعمت
بخشید خلعت و مال بختدی و پاپکاهش از آن بود و آنک مرتبسی اولر سنه دنگ و ار ایدی
یعنی اولکیده هر زگر دایند بوجرک ایدی حکایت معلّم کتابیر ایدیم در دیار مغرب
دیارنده هر ملک خواجی کوردوم ترش روی و تلخ گفتار کشتی یوزلو و اجی سوزلو و بدخوی
و مردم از او ویر امر خو یلو و آدم انجیدی و کدا طبع و ناپر هیز کار و جاهل و فاسق و عیش
مسلمانان بدیدن او تب کشتی که مسلمانلر عیشی انی کورمک ایل خراب اولور ایدی و خواندن
قرانش دل مردم سیاه کردی و آنک قران عظیمه او قومس خلقک کو کللی سیاه ایلر ایدی بدست
جفا او گرفتار انگ جفا سیه الله گرفتار ایدیلر زهره خنده و نه یارای گفتار انگ خوندن
کلمه زهره لری و نه سولمک قدر تلی و ار ایدی که عارض سین یکسر طیانچه زدی گاه برنگ
سیم کبی بیاض و نازک عارضه طیانچه او رر ایدی و گاه شاق بلورین دیکر یه او گاه برنگ
بلور کبی لطیف و بیاض ساقه شکنجه کردی شکنجه ایلر ایدی یعنی فقیر صر ایدی الققه
شتم که طرفی از خیانت او معلوم کردند محصل کلام اشتم که انگ خیداشتن به مقدار
معلوم ایلر ایدیلر نزد ویر اندند اول معلمی و کدیله و مکتب و قودیله و مکتب او را و انگ
مکتبی بمصلحتی دادند بر مصلحتی ویر دیلر یار سایی سلیم اولر که سلیم یار سایی و نیک
مردی حکیم و حلیم برنگ مرد ایدی که جز حکم ضرورت نکفتی که ضرورت حکمنده غیر
ایل سوز سولیم ایدی و موجب از ار کس بر زبانش نرفت و انگ لسان او زره کمنک
انجیده سبب بر سنه کتنر ایدی یعنی که رنجیده الحق سوز سولیم ایدی کو دکان را

خطب جنبک جمع
ادب فعیل فاعل
بایکاه مرتب معنانه در
کتاب جمع کاتب در اما بونده
تا نباید اطفالک معلوم دیکر
زیر عریک عادتید که سبب
ایده شتابت بیجه تعلیم ایدیلر
سر ا طبع جاهل و ذنی معنانه
استعمال اولور
کشتی شدی معنانه و
انده اولان یا حکایت حال ماضیه
و شیه قنیه او غلان بکر و عذار
معنانه و حلیم
زهره او معنانه و لغتده آتا
قدرت معنانه استعمال اولور
بلورنده یانب و نون تا کید ایچوند

حکایت

دومین کنج معنای در
 و کنج معنی ملکه منسوب
 خوبترین کور و بدترین کرب
 معنای سنی بوی در
 اغلب اکثر معنای در
 و لوح درست لفظه مضاف
 اولی اوز و شرح اولندی
 مضاف اول مقدمه جائز در
 اول وقت معنی آگاه کرده
 اولی
 خرسک اوزن اشک
 او بونی معنای در
 باز آورده بودند تقدیر زده
 باز بونده کبر و معنای در
 انصاف لفظی معنی آفاده اید
 زیاده لک معنای اعتباری
 الحق لفظی اعتباری
 بار بونده کبر معنای در
 شیخ و نون کفن و
 وزن اچون
 لوح یکن در کنارش نهاد
 تقدیر زده در
 مهر معنای در
 مهر معنای در

بیت استاد تختن اسر بر فت اولگی استادک بیستی او غلنج خلوک باشند کندی
 و معلم دومین را اخلاق ملکی دیدند و کنج معلم ملک خوب بود و بد بود یکدیگر
 شدند بری بر نیک شیطانی اولدی یعنی ضبط سن اولدی و با اعتماد علم او ترک علم کردند
 و انک علم اعتماد ایلک ایل علم ترک ایلدی و در اغلب اوقات و اکثر وقت کرده بیاریجه
 فرایم شنیدی بر بر جمیع اولوب او یمنغ او تورر لر ایدی و لوح درست ناکرده و لوح حریفی
 درست ایلش اینک یعنی لوحه مطور اولان سیفدن حفظ اعتراف اول در سر یکدیگر
 شکستندی بری بر نیک باشند صر لر ایدی بیت استاد معلم چو بودی ازار استاد
 و معلم چونکه ازار سزا و لایعین شاکر دله سینه زیاده علم کوسره خر سک بازند کودکان
 در بازار او غلنج خلوک باز کرده او نیار لر استاد لر ندن خوف اند کله ندر بعد از دو هفته
 ایکه هفته دن صکر بر دران مسجد کذر کردم حفر شیخ ایدر اول مسجد ک قیوسه اوزره
 کذر ایلدم معلم اولین را دیدم دل خوش کرده بودند کور دم اولگی معلم ک کوطن خوش
 ایلش ایلدی و بمقام خویش باز آورد و کیر و مقامه کتور مثلر ایلدی انصاف بر نخبه دم الحلق
 بو خصوصه زیاده انجندم و لاحول کنان کفتم و لاحول ایدرک یعنی لاحول ولا
 قوة الا بالله العلی العظیم دیو ایتدم ابلیس را معلم مدایکه دگر یار جر اگر دند ابلیس
 کبر و بر کوه دخی مدایکه نچون معلم ایلدی بر پیر مردی جهان دید جهان کورمش بر پیرش
 شنید و بچندید و گفت ستم سوزم اشتدی و تعجب ایدوب کولوی و ایتدی نشینده که
 گفته اند اشتمش مسین که ایتش در مشنوی پادشاهی ملک و ادب پادشاه فرزندنی
 ملک و پیردی لوح سیمش در کنار نهاد اول پیرک کنار شده یعنی قولغه سیم دن
 و وزمش لوح قودی بر سر لوح او نوشته بزرگ لوحک باشع اوزره التون ایدر بازمش
 ایدی بو مراح جور استاد به که مهر پیر استادک جوری یک که بابانک محبت یعنی
 پیر رحمتدن استادک جوری یکد رزیر ابو عمل سب اول حله سب در حکایت باربا
 زاده رانیت و قیاس امر بر که عثمان بدست افتاد و عم لر نیک تر که سندن بر باربا
 زاده نکر الله قیاس زینت و دوشدی یعنی وافر مال میراث یدی فسق و فجور
 انما

حکایت

آغاز کرد فسخ و بخوره شروع ایلدک و مبذری پیش گرفت و سر فک صف طوطی فی الجمله
 محصل کلام چیزی نماند از سایر معاصی و منکر که نکرد سایر معصیتر دن و منکر دن بر نشه قلدی که
 ایلدی و مسکری که بخورد و بر سر و بر جی قالمی که انی ایچدی باری بیصحتش گفته حضرت
 شیخ ایدر بر کمره اول پارس زاده یہ نصحت ایلد ایتدم ای فرزند و خل آب روانست
 ای فرزند کشینک کلور آب روان در یعنی آب روان کی در و عیش آسیای گردان و عیش
 و ونجی دکر مندر یعنی دو نچی دکر من کی در یعنی خرم فراوان کردن یعنی وافر خرم ایلک
 مسلم کسی را باشد بر کیسه مسلم اولور که دخل معین دارد که معین کلور طوطه قطعه
 جو دخت نیت خرم هست کنی چونکه کلور کی بود در خرم هست کی ایلر که میگویند ملا جان
 سروردی زیر ملا خلم بر سر و دیر لر سروردن مراد بیت ثانی در اگر باران بگوستان نیارد
 اگر طایفه لوده بغور باغی سالی دجله کرد و خشک دودی بر بلیده دجله ابر ماغی بر قوری دره
 اولور انده بر وافر و ایلک عقل ادب پیش گیر عقل و ادبی او که طوطه و لهو لعب بگذار
 و لهو لعب قو که چون نعت پسر شود زیر چونکه نعت تمام اولاستختی بری ستم خلق ایلد سن
 در شبانی خوردی و پشمالق پیرن پسر از لذت نای و نوش پسر بوغز لذتشدن یعنی بغور و
 و عیش و نوش لذتشدن این سخن در گوش نیارد و بسوزی قوغنه کتور مدی و بر قول
 من اعتراف کردم و بنیم سوزم اوزره اعتراض ایلدی و گفت دخی ایتدی راحت عاجل شد
 و حاضر اولان راضی بشویش تحت اجل کلیچ تحتک تشویش ایلد متغیض کردن مکرر
 ایلک خلا فو رای که هر دمنده است عاقله رایک خلا فی در مشویش خداوندان کام نیک
 بخش مراد نیکخت لک صاحبدری چه سختی برند اریسم سخنی ستم خلق یعنی فقر و احتیاج
 خوفندن نچون ستم ایدر لر و متالم و بر جی یار عم فردا شاید خوردن امروز یار نک
 غنی بوکون یک معقول لایق دکل در بیت غم ناامده خوردن لتقدم در خجه میبرد
 همان بهتر که با فردا کنارم کار فردا یا فکیف مرا که در صدر مروت نشسته ام خصوصاً
 بکا که مروت صورته او نورش و عقد قنوت بسته و قنوت عقلی بغلش و ذکر
 انعام و بنیم انعام ذکر در افواه عوام افتاده است عوام املر غزلر نه دو شمشیر

[illegible]

علم یونده مشهور معنی در
شد یونده رفت معنی در

خیر سر جوج و سر اسج
معنی در

افتاده افتاده محله
کوره جائیز در

نکت کاف و عریک سکونی الیه
عوام کاف و عریک سکونی الیه
اما خطا و فاحش ایدر

بهم برآمد مقبض اولی
دعک
درینه

مثنوی هر که علم شد سخا و کرم هر که که سخا و کرم اید مشهور اولی بند نشاید که نهد که
نهد هر درم لایق دکل در که اول که درم او رزه بند قویه یعنی بذل اسمیه مال نام نیکو چونکه
برون شد بکوی چونکه ایلک دخی و ادی طشر هجلیه کندی یعنی فاش اولی در ستوانی که
بندی بروی قادر اولی سن که قیوی یوز که بغلیه سن یعنی سخای هر که اید هر سن ریز شهرت
مانع اولور دیدم که نصحت من نمی پذیرد حضرت شیخ ایدر کوردم که بنم نصیحت قبول انمزد دم کرم
من و بنم هستی تقسم در این سرد او اثر نکند انک صوق ایندن اثر اینم یعنی بنم لطیف سوزم
اکه سربت انمزد ترک من صحت کردم اول پارسا زاده یعنی نصحت انکی ترک ایدم و روی از جهالت
او بگردانیدم و انک مها جتدن یوز دندردم و بکنجی سلامت بنشستم و سلامت بوجانده
او توردم و قول حکم را کارستم و عاقل سوزنی ایش بغلدم که گفته اند و عاقل که انشور در
بلغ ما علیک سنگ او زرنده لازم اولان شنیدنی ایر شرفان لم یقبلوا علیک اگر سنگ سوزک
قبول انمزد لرنگ او زرنده یوز در زیر ما علیک الا ابلاغ قطعه کرجه دانی که شنوند
بکوی اگر چه بیورسن که سوز که قبول انمزد لرما سن سوبله هر چه میدانی از نصحت پند نصحت
و پند در نه که بیورسن زود باشد که خبره سر بین تیز اولد که اول سر اسج و لوج کوره
بد و بافتاده اندر بند یکی ایانغ اید بنده دو شمش یعنی گرفتار اولش دست بردست میند که
دریغ پشیمان اولد و غندن و المندن النی الله او رر که حیف شنیدم حدیث دان شنید
عالمک سوزنی یعنی شنیدنی قبول انمزد اما اولن فایده پس از مدتی بر مدتن صکره انج
اندیشه کرده بودم آنی که فکر ایش ایدم ارنگت حالش انک حالک بکشدن بصورت
بدیدم صوتا یعنی اشکاره کوردم که پاره پاره هر هم مید و خت که پری پری او رزه
پاره بد که ایدی و لغی می اند و خت و زیاده فقرندن دلیک ایدن نان و طعامی
لغی لغی فرزند ایدی دلم از ضعف حالش بهم برآمد که کلام انک حالک ضعفند
و زیاده فقرندن منقبض و مکر اولی مروت ندیدم مروت کوردم در جهان
حالت انجیلن حاله ریش درو شش انک ایچنک پاره سنی بناختن سلامت
خارشیدن سلامت طرناغی اید قاشمو و نک پاشیدن و طوز صابون بادل خود
کفتم

گفته کند و کو کلمه ایتم مشوی حیرت سفل در پایان مستی سفل و بی عقل اولان که مستک
نهایتی یعنی تمام مست لکده بنده بشد روز تنگ دستی تنگ دستک و فقر کونده
فکر و عاقبت حال نجو الجونی اکثر درخت اندر بهار این برشاند درخت بهار لوده میوه سنی
تثرا یور یعنی سخا کور زستان لا جرم هرک مانند اول سیدن بیراق سرفا و حکایت
پادشاهی سرشار بادیه داد بر پادشاه فرزندی ادیب و پردی و گفت دخی ایتدی بر پیش
جان کن یکی از فرزندان خود اول پسره انجلیین تربیت ایلکنده و فرزند لرون برینه
ایدرین سالی برو سگی کرد اول ادیب بریل اول پسر او زره بجای بر سیده اما بریره ایر شدی
یعنی شنه حاصل اتمدی و فرزندان ادیب اما او ستادک فرزندی در فضل و بلاغت
منتهی شدند فضل و بلاغت منتهی اولدی ملک دانشمند را مواخذه پادشاه دانشمندی
مواخذه یعنی اکا عتاب ایتدی و گفت دخی ایتدی وعده را خلا و کردی وعده خلاف
ایدرک و شرط وفا بجای آورد دخی و فاش طن برینه کتور مدک گفت استاد ایتدی
ای ملک تربیت یک نیست ای پادشاه تربیت یک اندر و یکی استعداد مختلف اقا
استعداد مختلف در قطعه کر جسم و زرز سنگ اید همی اگر جسم و زرز طاش کلور
یعنی حاصل اولور از هم سنگی نیاید زرز و نیم لیکن دو کلی طاش شدن زرز و نیم کلیم هر یک
عالم هم تابد سهیل سهیل یلدری و دو کلی عالم او زره یلدر و پیر تو و پیر جای ایشان
میکنند جای ادیم بویل ایکن بریده ایشان بریده ادیم اولور یعنی سهیلک تاثیر
بونده در دانسته دکل در اول سیدن در که مشی سخنان سخنانی مشی اتمک قادر
دکل در حکایت یک را شنیدم از پیران قری تربیت اید جی پیر لردن یعنی مشایخ عظام
برنی اشنیدم سریدیر می گفت که بر مریده ایدر ایدی چند انکه اول قدر که تعلق و میلی
زرد در اگر روزی ده بودی اگر زرز عالم اولیدی بمقام از ملائکه در کز شش
مرتبه ده ملائکه دن کجری ایدی قطعه فراموش نکر داید در ان حال
اول حاده سنی اند تعالی حضرتی فراموش ایلدی که بودی نطفه مدفون مدحوش
که اتاکی فرشته دفن اولمش یعنی مستور و بی عقل نطفه ایدک که هرگز بر شینه عالم

نطفه سنگ کس ایل
دنی معانی در
بر بونده میوه معانی
منتهی کامل معانی
استعداد و قابلیت معانی
بدی می اید تقدیر بونده در
مصرع شانی ده اولان زرت
شدید ایل او فنی سرل وزن
ایچدن
روزی ده و وصف تربیدر
انسان طفره جق بونده مشین
مراد در
مدفون مستور معانی در
مدحوش بی عقل معانی در
میکنند بونده شود معانی در
ادیم سخنان معانی در
روان بونده روح معانی در

فکر تا به نفس کلام در معنا

بنی لفظیک تعخیر در اخذ
مسکون الحاق اولش تعخیر
شفت ایچون در تحقیر ایچون

دکل در
پیل یک کرم پیل یک قوری
نام ده اولان یا مصدر ایچون در
کرامی حشر معنی در اصح
کافی عجمیک کرامی در
تصانیف مضاف اولمده جانی
اول وقت معنی بویله اولمده تصانیف
حکمی کتور مشدر
نخورد لفظن جمع ایل کتوردی
کتر دم کلم جنس اولمده اعتبار ایل

حکایت

حکایت

وقدرنگ یوق ایدر وانت داد و طبع و عقل و ادراک سکا لطفون اول الله روح و طبع
و عقل ادراک و یردی جمال و لطف و رای در فکر و هوش جمال و نطق و رای دخی فکر
و هوش و یردی ده انشت مرتب کرد بر دست الگ اوزره اون بر مق مرتب ایدری دوبار ویت مرتب
ساخت بر دوش اموزک اوزره ایک باز و تریب ایدری کون بنداری ای با جبریت شدی ظن ایدرسن
ای می سر که خواهد کردنت روزی فراموش که سکا بو قدر انعام و احسان انش این سنگ رز قلم
اونت کرک در که اگر یوقدر تو غل و اشتغال کو ستر دمک اول خود رز قلم فراموشی انچه حکایت ایدری
دیدم که پسر امیکفت بر اعدای کورد مک پسر ایدر ایدری یا بنی اسی بنم او غول جفم الگ منول یوم القیامه
تحقیق کت قیامت کونده سوال اول نورسن بویل دیوما ذا الکتب دنیا ده خبر و شردن نه کسب اندوکی ولا
بقال من انش یک منسوب سن دینلر یعنی ترا خواهد رسیدن یعنی قیامت کونی سکا سوال است که کرک که
علت جیت که سنگ غمک ندر و نگویند که پدر شریست و سکا دینلر که سنگ پدر یک کمد رفاذ انفع
و الصور فلا انساب بنهم قطع جامعه کعبه رامی بوسند کعبه شریفک اورتسی که او پیر لربک
یعنی مشهور و مقبول اولدی ریزه اکا اولان رعایت ایک فوردنه اولمز با غیر نری نشست روزی چند
بلکه کعبه یک جامه برج کون بر عزم ایل اورتدی که مراد کعبه شریف در شرفها الله تعالی بعد هم تجو
او کرامی شد اول اجلدن کعبه شریفک اورتسی کعبه شریف کی مرمتلو اولدی حکایت در تصانیف
حکما اوردده اند حکما کی تصنیف ندره کتور مشدر که کردم را اولاد معهوده نیست که عفریک ولاد
معهوده که یوقدر جنانک سائر حیوانات را انجلین که سائر حیواناتک که ولاد معهوده که
وارد ریزه هر برینه بر مدت تعیین اولمشد را معفریده یوقدر بلکه اختای مادر
بخورند مادر لک ایچلرین بر لرو شکمشه ایدریدند و مادر لرنیک قرینش بر تار لرو و بیرون
اینه دخی طشه کلور لرو راه صحرا گیرند و صحرا یولی طوتادروان بوسنها که در خان
کردم بنید و اول بوسندری که عفریک بوسنده کور لرا شراشت الگ اشریدر باری این
نکته را بر کتوبنکته بی پیش بزرگی کفتم بر اولونک قنده ایتدم کفت اول اولو ایتدی
دل من در صدق این حدیث کواهی دهد بنم کو کلم بوسوزک صدقنه طانقلق و یرد جبر

خبین

چنین نشاید بود و بویک کین بخیری اولمغه بر امر که در حالت خردی زنی کو چکلک حالنده
بامادرید چنین معامل کرده اند اتاری و بابالری ایل انجیلین نامعقول معامل المیشدر
لاجرم اولاجلدن در بزرگی بیو کلکده چنین مقبول اند و محبوب بو نجلین محبوبه و مقبول
بوز اسنه اطریق ایله در یعنی مقبول دکلدر قطع سیر ایدر وصیت کرد بر سیرده بابایه وصیت
ایلدی کای جوانمرد یاد گیر این پند کای جوان مرد پویندی یاد طورت یعنی خاطر ال هر که با اصل
خود و کافا نکلند هر کیمکه کند واصلت و فایلیه پدرو مادر نه رعایت اتمیه شود دوست
روی دولت مند اول که دوست یوز لود دولت مند اولمزه لطیفه کردم مرا گفتند عقمه ایتدیله
جرایزستان سیر و نغی ای بخون قیشده طشه کلکدرین گفت عقمه ایتدی بنا سناغم چه حرمست
یازده نه حرمست وارد بود جمل دخی جائیز در بازده بکانه حرمست وارد که بزمستان نیز بیایم که قیشده
دخی طشه کلک حکایت فقیه درویش بر درویشک خاتونی حامل بود حامله ایی مدت حملش بر آمد
انک حمل زمانی باش کلک یعنی قریب اولوی درویش را در هم فرزند نیامده بود درویشک دو کلک
کلک فرزند کی کلک نی ایی یعنی فرزند کی اولمش ایی فرزند زباده اشتقاقی و ارایدی گفت
اول درویش ایتدی اگر خدای عم آوجل اگر غیر نر و جلیل الله مرا پیری دبد بکا بر سیر ویره جبرین
خرقه که پوشیده ام بو خرقه دن بخیری که کیشتم هر چه ملک منست هر سینه که بنم ملکم در بدل درویش کلک
درویش بکل ایوم اتفاق زنش سیر آورد اتفاق انک غوری سیر کتوردی شادمانی کرد
شادمانی ایلدی و سفره یاران بموجب وجود شرط بنهاد و شرطک وجود کی بس ایل
یارانه سفره قویدی یعنی ضیافت ایلدی سیر از چند سال بر قاج بیلدن صکره از سفر
شام باز آمد حضرت شیخ ایدر شام سفر نه کیر و کلدم بجله ان درویش کدر کردم اول درویش
مجلسه کدر ایلدم و از کیفیت حالش پرسیدم و انک کیفیت حالش دن سوال ایلدم گفتند
ایتدیله بزمندان شخه درست شخه نک زنداننده در کفتم لب چیست سبب ندر کیدم
گفتند ایتدیله سیرش خم خورده است انک پیری شراب ایچشد و غم برده کرده و غوغا
ایلمشد و خون که ریخته و بر کسک قانش و کسدر و از شهر کر خینه و قصاص خوشن
شهرده قاجمشدر اکنون بدور رعیت ان گرفته اند شمدی پدرو اول سبب ایل طو کسدر

بود بونده بودن معنای
بعضی شخه اصل
ایس واقع اولور

بجمله اولان خمره اخافت
ایچوندر
شخه بونده صوبای شخ معنای
اولمق و شندر

بعضی شخه و کردن بزم پایی
واقع اولور فقط جهنندن
بای لطفنه مناسبدر

از آن بهتر بنزدیک خردمند

و سلسله در کردن و بند کران در پای نهاده اند و خی بوبنده و غیر و یا غی او رزه اغر بند قوش در

زایند فعل مضارع جمع

کفتم بن الله ایتدم این بلار بولای او اول دوش بدعا از خدا خواسته است و عا ایل الله تعالی

باردار و صفت ترکیب

حضرتن طب اقتدر قطعه زنان یار دارهای مرد بسیار حامله عورتلرای عاقل که اگر وقت

حامله معنی

ولادت مادر زایند اگر ولادت و قی ایلان طوغوره لر که فرزند آن نامور زایند که مایه وار یعنی

نامدار موافق اولین

بدیستلو فرزند طوغوره لر زیر ایلان درد بو هلاک ایدر لر اما فرزند ک تریبیه مشقت

آما بونده سیر تلک

چکر لر سکر بده و مادر نه نکستی ایش و کندن غیری نج کسبیل ضرر ایش و حکایت طفل بودم که

فرزند آن قریبیه

بزرگی را بر سیدم از بلوغ طفل ایدم که بر اولوی بلوغدن یعنی بالغ اولمک نشا نلرندن سوال

پانزد او ن شین معنی

ایدم گفت اول اولو ایتدی در کتب مسطوریت کتا بلده مسطور در که سه نشان دارد اوج

انها فرق معنی

نشان طوتر یکی پانزده سالگی برسی اون بش یا شلوق و دوم دخی انجی سه اختلام

محققان جمع محقق در قاعده

اختلام اولوق و سوم دخی او جی سه اندن موی زهار زهارنگ موی کلک اما در حقیقت

فارس اوزر

یک نشان دارد اما حقیقه بر نشان طوتر انکه اول بر نشان اولور که که در بند رضای حق عز

جل صبر فرق معنی

وجل عزیز و جلیل اللهک رضایه قنده بیش از آن باشد که در بند حفظ نفس اندن زیاده

رحم انه قریب و لوفار

اولک نفسک حفظ قنده اولور هر که در این صنعت موجود نیست هر کم که انده بوضعت

ایده که بر

موجود دکل در محققان بالغ شمارندش محقق لر دن انی بالغ ضمیر لر یوز یا شنده بیه

پسولانی جسم دانه حال

اولور ایسه ده قطعه بصورت آدمی شد قطره آب صوتیا آدمی اولدی بر قطره آب که

اولان شنه لر اعراض کبی

جل و زش فرار اندر جسم ماند که قر قون اولول قطره نگر حده قرار قالدی و کر جل

شکر زنجیره منه

ساده عقل ادب نیست اگر قریبیل دکن عقل و ادب اولیه تحقیقش شاید آدمی

شکر زنجیره منه

خواند حقیقت ایل که آدمی او قوموق لایق دکل در اگر چه صوتیا آدمی ایسه ده قطعه

شکر زنجیره منه

جوانمردی و لطفت آدمیت آدمیلک جوان مردک و لطف در یعنی آدمی در

شکر زنجیره منه

شولک که انده سخا و لطف وارد در همین نقش بولانی میندار آدمیلک انحق

شکر زنجیره منه

بوظاهرده کورنن بولانی نقش صحنه هنر باید که صورت می توان کرد آدمی ده هنر

شکر زنجیره منه

کرک زیر صورت ایلک نمیکند یعنی نقش انک ممکن در بابوا نهاد در شکر و زنگاره

شکر زنجیره منه

ایواندرده شکر و زنگار دن جوانان نباشد فضل و احسان چونک انک فضل

شکر زنجیره منه

واحصانی

واحصانی

واحسان اولیای حق صورت اولان فرق از آدمی ناقش دیوار آمدیدن دیوار نقشه دکن یعنی
اول ملای دیوارده اولان نقشه مابینده نه فرق وارد بدست آوردن دنیا هنر نیست
دنیا الکتوریک بند کل در یکی را اگر توانی دل بدست آر اگر قادر ایک اگر قادر ایک هر کسنگ
کوکلی الکتور حکایت مال نزاع در میان پیادگان حجاج افتاد بریل حاجیلرک پیاده لری
اورتاسنده نزاع دوشدی و داعی هم در آن سفر پیاده بود و حاجیلرک زوخی اول
سفرده پیاده ایدی انصافی در سرورس یکدیگر افتادیم الحق زیاده بری بریمیزی
باشته و یوزنه دوشدک یعنی محکم خصومت ایتدک و داد فسق جدال بدادیم و فسق
جدال و ادنی و یردک یعنی سو کشمکن و نزاعده قصور قومدق کجاوه نشینی را بر محفوده و اجدین مراد شیخ حضرت ابد کند
او توریچی شنیدم اشتدم که یا عدیل خویا للجب ای کشی بونه عجب حال اولور که پیادگان
عاج که فیل لختو انده و وزلش شطرنج پید قلی جون عمره شطرنج بری برند چون
شطرنج میداننی باش ایلده لر فرین می شود و قرین اولور لر یعنی به از آن شوند که بودند
یعنی اندن یک اولور لر که ایدیلر یعنی اولکیدن یک اولور لر و پیادگان حجاج عمره بادیه
اما حاجیلرک پیاده لری یرنه میداننی بر بردند باش التدیرو بر شدند دخی سیر
اولدیلقطعه از من بکوی حاجی مردم کز ایرا آدم اجدی حاجیه بدن یعنی نیم اغرمین
دی کو یوتین خلق بازار می درد که اول حاجی خلقک پوستن ازار و جفا ایلر تار
یعنی خلقه زیاده جفا ایدر حاجی تو نست شترست از برای انکه حاجی سن دکل سن
بلکه بند و مک شتر حاجی در اول سبدن که بجاره خاری خود رو باری بر دچاره
شتر خاری و یوک ایلدر اما سن اشتر او زره حضور ایدو و خلقه جفا ایدر سن رباعی دل
بدست او زکج اکبرت ز هزاران کعب یک دل بنهرت کعب بنیاد خلیل از رست
دل نظرگاه خلیل اکبرست حکایت بند و بی نقطه اندازی هم اموخت بر بند و نقطه
اندازلق او کز نور ایدی چک کفت بر عاقل اکا ایتدی ترا که خانه نیست بندندر
یعنی فی دن بنا اولمشدر بار نیست نه اینست سنگ او بونک بود کل در یعنی سکا
لابق اولان او یون بود کل در ریز اشتر ایلنیک نه مناسبی وار در قطعه تانوانی
که سخن یعنی صوابست نکوی ماد مک سو یکیمی سوزی عینی صواب ایدو کنی تمام

در بیان و خاتمه اندیشه ایوان
چهار کلاف معنای در
بعضی سخن و واقع اولور
نظام قلمی و نظام
و اجدین مراد شیخ حضرت ابد کند
سجاده نشینی و صفات کبریا
عدیل و مکوش
عاج فیل کموکی
مردم کزای و صفات کبریا
مردم ازار معنای در
نقطه اندازی و صفات کبریا
فراج معنای در

بیست و نهمین نوید و آنچه دانی که نیکوی جوابت ملوک و اول سنی که بیلورسن ابو و معقول
 جواب دکلر نویله حکایت مردکی را در چشم خاست بر مردکی که کوزا غرض ظاهر اولدی یعنی
 کوزی ما غرضی پیش ببطار رفت ایلکدن نعلبند قتنه کندی که مراد و آن که بکاعلاج
 ایلدیو ببطار از آنچه در چشم چار یایان کردی نعلبند اول سنه دنگه چار یایلرک
 کوزنده ایلر ایدی یعنی اندرک کوزنه قور ایدی در وید او کشید انک کوزنه چکدی
 کورشد کور ایدی حکومت پیش داور هر دند حکومتی قاضی قتنه التدیله یعنی قاضی
 واردیلر حاکم گفت قاضی ایدی پرونا و آن نیست انک یعنی ببطارک اوزرنه ضمان یوق در
 اول سیدنکه اگر این خبر نبودی اگر بومردکی خبر اولمیدی پیش ببطار رفتی ببطار قتنه
 کتمه ایدی مقصود این سخن است بوسوزدن مقصود اولدر هر که نا از موده را هر که که
 صامتش و ایش کورمشکیه کار بزرگ فرماید اولو و مشکل ایش بیوره با انک ندامت
 بره شوک بر که ندامت ایلدر یعنی ندامت فضل بنبردیگ خرد مندان عاقلر قتنده
 نجفت رای منسوب کرد و خفت رایلق ایلر یعنی خفت عقل ایلر منسوب و مشهور اولور قطعه
 ندهد بومرد روشن رای رایلو عاقل ویرمز بفرماید کارهای خطیر الحق اصلتوبه مخوف و مشکل
 ایش بزرگ حقندن کلمه بوریاق اگر چه با فندست حصری اگر چه دخی و قیو مجیدر تشرینش
 بکارگاه جبر اما انی ابر شیم کارگاه است انتم لر زیر اصلا انک بر قلنی اتمعه قادر دکلر در
 حکایت یک از هر کان اولولردن بر تاسی شایعه بر معقول و مقبول پسر طومر ایدی وفات
 یافت وفات بولوی برسدنوش اول اولوی سلا ایلر که بر هند و قش تریش اول پسرک تریش و قش
 اوزره جویلمه باز اوم گفت اول پسرک ایدی ایات کتاب مجید را قران عظیم ایلر نیک
 شرفش از است شرفی اندن زیاده در که روا باشد در چنین جایها نوشتن که بویلمین
 برلرده یازمق دو اول یعنی روا دکلر که بر ورکار رسوده کرد زیر زمان ایلر محو اولور
 و خلاق او کوزند و خلافتی انک اوزرنه کلمه لر و سکان بر و شتند و کلمه انک اوزرنه
 بنوله ایلر اگر بفرمودت چیری نویسد اگر ضرورت ایلر بر شنه یازر سکر این دو بیت کفایت
 میکند بویلمی بیت کفایت ایلر قطعه واه که هر که که سبزه در بوستان واه که هر قبان که
 ستانده سبزه بیتدی بومیدی چه خوش شادی دل من نه خوش اولور ایدی بنم کو کلمه
 بگذاری

بین ده اولان یا ایلر نون
 شت ایچوند
 و آنچه دانی که جواب نیکو نیست
 ملکوش تقدیر ندهد ورم
 مردکی ار جکر انده اولان کا
 تصفیر ایچوند چار یایان
 حیوان
 مادان نبرک اودک
 ندامت شیمایلق معنانه
 کرد و بونده شود معنانه
 روشن رای و صف ترکیب
 خطیر مخوف و عظیم
 با فند اسم فاعل در
 نویسه فعل مضارع جمع
 مخاطب در مفردی نوسدر
 ستان و اوسر عسری

بگذارای دوست تا بوقت بهار او غمره ای دوست که بهار و قنده و قاعدن صکره
بهره بینی دیده بر کل من بنم قبرم اوزره سبزه بخش کوره سن حکایت پارسایی بر یکی
از خداوندان نعمت گذر کرد بر صباغ اغنیادن برین راست کلدی و دید که بنده را
دست پای استوار بسته و خن کوردی که بر بندنگ الهی و ایاشن حکم بغلش عقوبت میکرد
عذاب ایدر ایدی پارسا گفت صباغ ایتدی ای پسر همچو تو مخلوقی ای پسر سنجین بر مخلوق
خداوند عزوجل عزیز و جلیل الله اسیر حکم تو کرد اینده است سنگ حاکم اسیر ایلدر یعنی سنی
حاکم انی محکوم ایشدر و ترا پروی فقیلت نهاده و انک اوزره فقیلت و زیاده لک قومشدر
یعنی سنی خداوندانی بنده ایلدر شکر نعمت حق تعالی بجای آرحق تعالیک نوتک شکر فی
یرینه کتور و جنون جفا پروی و امدار و اول بنده اوزره بود در جفا و اطوئه شاید که
فردا در قیامت کرکیز که یعنی اولیه که یارن قیامتده این بنده را از توبه باشد بونده
سندیک اول او شرمساری بری و خنجرات ایلدر سن مشنوی بر بند میگه خشم بسیار بنده
بنده اوزره جوق خشم طوئه جورش مکن و دلش میازاراک جور ایلد و انک کو کلنی انجته
اورا توبه درم میریدی نهایتی سن اون انجیه یعنی بر حق انجیه صبا تون الدک اخره
بقدرت ایزدی آخرانی قدرت ایلد بر تمک که اکا بود در جفا ایلدر سن این حکم غرور
خشم تا چند بو حکم و غرور و بو خشم بخر و بخیه دکن هست از نو بزرگتر خداوند
ای مغرور سندن اولورک افندی و ارد در مراد حق تعالی در عاقل اوله ای خواجه ارسلان
و اغوش ای ارسلان و اغوشک خواجکی فرمان ده خود مکن فراموش کند و فرمان
دیگی یعنی حق فراموش ایلد در خبرت حدیث شریفه و ارد از پیغمبر علیه الصلوه
والسلام دن که بیور مشد در بزرگترین حسرت رنیده اولورک بر حسرت در روز قیامت
قیامت کوننده ان بود که بنده صباغ را اولورک صباغ بنده بی جفته ایلده لرو خداوند
فاسق را بر دوزخ و فاسق افندی جرته ایلده لرو قطعه بر غلامی که طوع خدمت
نیست بر غلام اوزره که سنگ خدمتک مطیع و منقاد در خشم بی حد مران
و طیره حد سر خشم سورمه یعنی حد دن زیاده غلب ایلد و طیره و پیشمان خاطر انکه

بنی فعل مضارع مخاطبه در
کل دن مراد قبر در
بر پیریدن فعل مضارع مخاطبه در
ارسلان و اغوش ایکنده کجاست
خواجده مراد شیکم مدوح اولان
یادشده اودر
فرمان ده وصف ترکیدر حاکم
مغناشده اولد عالی حضرتی

طیره غلب معنایند
بود فعل مضارع و ادوات
زمانیه اولی و حایزه

طایفه

فیض و فضاحت رسوایی معناه در

برق جارس و قلاوز بونده که
دخی جائز در

دلاور که کوسنگ صدایع دیک اول
رعدن مراد مطلق صدا
یونک معنای افندی بویل
اولانته کیم سروری
بیان اشد

دوان صفت مشهور و هم تفضل اولق
مکن در الکر درک معنای اولور
هم تفضل ده م

پی بونده بس معنای در
سوار که شمشیر برق دیک اول
برق مطلق بیدار معنای
سروری افندی دخی بویل
اشد

کنان بونه هم تفضل د

کتف بغن معنای د

کردان بهادر معنای د
کرد بهادر کاف و بخت
کردان در بونده کردان او قدق فتح
کاف اید فاشد

کلوخ کوب وصف بکیر که
از درد کلری شنگ کلمی

طوقی که فیض بود بر وز شمار نیز رسوایی اولور حباب کونده بنده ازاد خواجه در زنجیره
بنده ازاد اولور افندی زنجیره عقابده حکایت سالی از بلخ بریل بلخده با احمد نام سفره بود
احمد نام کا سفر اولدی و راه حرامیان بر خطریول حرامیلردن خطر اورزه ایدی جوانی
بدرقه همراه باشد بزه یولداش اولدی سیر باز سیر اویندی و جریخ انداز و جریخ ایتی
ایدی و سحر دخی جندی و پیش زور زیاد و قوتلو که بده مردها توانا که اون قوتلوم دایل
کمان اورزه نکر دندی اولور جوانک باینی قورمز لرایدی و زور اوران روی زمین ویر یوزنیک
ذور لک بشت اوراد در مصارع دنیا وردندی کور شیره انگ ارقه سنی بر اورزه کتورم لرایدی
اما متعیم بود اما نعت و ناز ایل بیو مشرایدی و سایه ویر ورده و حضور ده و سرورده
بشمش خانه دن طشره جیش دکل ایدی نه جهان دیده و نه سفر کرده اول جوان نه جهان
کورمش و نه سفر ایش ایدی و رعد کوس دلاوران و دلاور لک رعد بکیر کوسنی یعنی کوسنگ اوارنی
بکوش او بر سیده اول جوان قولغه ایش ایدی و برق شمشیر سواران ندید و سوار لک برق
کی بیدرایمی شمشیر کورمش ایدی یعنی هر جنگ کورمش دکل ایدی بیت بیفتاده در دست
دشمن اسیر بکرده دشمن الله اسیر و شمشیر ایدی بکرده شمشیر یاران یتر انگ اطرفه
اوق بغورکی یعنی بغورکی او قیامت ایدی اتفاقا من و این جوان اتفاق بن و بوجوان در پی
هم دوان بری بریکوزک اردنچ بلخی هر ان دیوار قدیم کیش امدی لاعی ایقینی هر اول اسکر
دیوار کنگ او کنگ کلیدس یعنی او غر ایدس بقوت باز بیفکنس باز و قوتی انی یقار ایدی
و هر درخت عظیم که دیدی و هر عظیم شجر که کوریدی بزور سر پنجه بر کنیدی سر پنجه زور ایل
قویار ایدی و تفاخ کنان کف و تفاخ ایدیه ایدرک ایدر ایدی بیت بیل کونا کتف
و بازوی مردان بینه قیل قتی تا که مردرک بغرنی و بازووش کوره یعنی قوت پنجه اولور کوره
شیر کوتاکف و پر پنجه که دان بینه آردن قتی تا که بهادر لک کفنی سر پنجه کوره مادرین
حال بودیم بزبوحالده ایدر دو بندی ایدی بندس از پس سنگ سر بر اورد بر طاش اردندن
باش قالدردی و اینک قتال کردند و نزدیم ایل قتال ایلک قصد ایلر در بیت یک جوی برنگ
الده بر جوب و ارایدی و در بغل ان دیگر کلوخ کوی و اول برنگ قورغنده بر کلوخ کور و ارایدی
جوان را کفم جایی جوانه ایدم نه توقو ایدرسن ایلک کوسر بیت بیار ایدی داری زمردی

دورگتوانی که طوثر من اردک دن و قوتن که دشمن بیای خود آمد بکور که دشمن کند و ایانگی ایل
قبره کدی زیر السجین بهاروک مقابله کلک کند و ایانگی ایل قبره کلک که بتر و کمان را دیدم
از دست جوان افتاد اول حالده کوردم بتر و کمان خوفندن جوانک السون دوشده و لرزه
برلتخوان و جوانک السونانی اورزه لرزه دوشدی یعنی خوفندن دستر مک باشد بیت
نه که موی شکافیه بتر جوشن غای بویله کل در هر کیم که قل یاره جوشن چینی بتر ایل یعنی
جوشن دیلجی اوق ایل بزور حمله جنگ اوران بهار دپای بهار لک حمدیه زورنه ایاق
طوته یعنی طوثر زیر انچه است و سلخه و وار در که جنگ کونند خوفندن ات اورزه
او نورم و اولمتر قنده قالدیک جنگ ایوه جاره خزان ندیویم آذن بغیر جاره کورمک
که رخت و صلاح را رها کردیم که اسباب و سلامی ترک ایلدک یعنی اوراده قودق و جان
سلامت بردیم و جانمیزی سلامت ایلدک یعنی قودق بومعنی دخی لطیف در جانمیزی
سلامت ایلدک قطعه بکارهای کران مرد دیده فرست مشکرا شده ایش کورمش
که کوندر که شیر شتره در ارد بزیر خرم بکند که شتره ارسلانی کندک خلقه الله کتور تدبیر
و حیل ایله اصلا قوت احتیاج قالمز جوان اگر چه قوی بال و پیر استن باشد جوان اگر چه مهاتلو
و قوتند دخی بر قل کود لو اولاب جنگ دشمنش از هول بکسد پیوند اول که دشمن جلنده خوفندن
پیونوی قرار بنه پیش مصاف از نموده معلومست جنگ صفا مشر که قتنده جنگ معلوم
و اساندر چنانکه مشد شرع پیش داشتند انجیلین که شرع مسندیه عالم قتنده معلوم در محصل
کلام برهنه ایلد قتنده روش و اساندر حکایت توانگری زاده را دیدم بر غنیک فرزندنی
کوردم بر سر کور پورش نشسته پد زکد قبرنیک باش قتنده او تورش و باد روش بجه مناظره
در پیوسته و بر روش او غل ایله مناظره اولاشد مش یعنی انگ ایلر بحث اتمک شروع ایلدک
صندوق بیت پدرم که نیم نیم پدرمک تر به سنگ صندوقی سنگین است طاشد ندر و کتابه رنگین
ورنگین کتابس و ارد فرش رخام انداخته و مرم فرش قوشد و خشت پیروزه در ساخته
وانده فیروزه کیرج دور شد یعنی قوشد رظاظر بود که خشت پیروزدن مراد کاشیدر
بکورد پرت چه ماند سک پد رنگ قبرنه بکزر که خشتی دو فر لیم آورده که برای کیرج بریره تورش

بسی فعل مطوع مخاطبه در
توقف اتمک معنانه در
جوشن غای وصف ترکیدر
جنگ اوران وصف ترکیدر
مطامع اولده اولان لفظ مطامع
نیمه و قدر که بدارد لفظه متصل
اعتبار اول نور تقدیر بویله اولور در
حملة جنگ اوران ندارد پای
زخت اسباب معنانه در
شتره اکثر معنی معنانه در
خیم پیونده بولکم معنانه در
که خلقه تکبیر اول نور
سرور افندک پیوند مفصل
معنانه شرح ایلدک که معنی بویله اولور
دشمن جلنده خوفندن مفصل منقطع
اولور که حرکت مجالی قالمز
در پیوسته پیونده متعدد در
کتاب معروفه
رخام مرم و انفت و یکبارگی
قوش جلمه
ماند مانتین دندر
منت میرق و اوج معنانه
دخی کلور

وشتی خاک و بر اوج طهر اقصی بر پاشیده انگ اوزره صاحب شد در ویش سپر این
 شنبه در ویش او غلبه بوسوزی لشتری و گفت دخی ایتدی خاموشی ایسم اول که تا بدست تا سنگ بابایی
 زبر این سنگ گران بر چو کند و اوزره اولان بو ثقیل طاشک التندن چینه باشد حرکت ایدینه
 بدین بهشت رسیده باشد نیم پرم بهشتی تمشیر اولور در حضرت موت الفقراء راحت حدیث
 شریفه وارد که فقیر لری موتی راحت در چیزی نذارند که بحسرت بگذارند دنیا ده بر نشد
 طوتمز که حسرت ایلد قوی که خر که نهند بروی یا خر که انگ یو کی از زر که قوی لر بر آه اسوده تر
 کند رفتار بولده رفتاری اسوده رک ایدر عین حضور ایلد کیدر قطعه مرد در ویشی که بار سیم
 قاق کشیده در ویش کشتی که فقر ظلمت یو کنی جلدی پدر مر که همانا که سبک یا راید بکر که موت
 که بولنه بیجک یو کلو کلو رین موتدن زیاده زحمت جکمز و انگ در نیت در راحت اسایش
 نیست اما اول که که نعت و راحتده واسایش و حضور ده دیر لری مردنش زمین همه
 شک نیست که دشوار ایدر بود و کل ناز و نعمته شک بود که موت که دشوار کلو ر زینرا
 بود رسنه دن جدا و بشر همه حال اسیری که زیندی بر بهد دو کله حلاله بر اسیر که محبوب
 اولقدن قور تلو به نرسش دان را سیری که گرفتار ایدر اول اسیری بر امیر دن بکر که بیل که اول امیر
 گرفتار کله یعنی بند دن ازاد اولان اسیر بنده گرفتار اولان امیر دن بکر که حکایت بزرگیم
 پر سیم بزرگی سوال ایلدم از معنی این حدیث بو حدیث شریفک معنایندن که انقدی عدو ک
 نفک المی بین جنبیک که سنگ دشمنک دشمنی معنی جمله دشمنیدن قوی و ظالم دشمنک
 نفکدر انجیلین نفس که او کو کوه در گفت اول بزرگ ایتدی حکم انگ اول سبب ایلد کان دشمن که
 باوی احسان کنی هر اول دشمن که احسان ایدر سن دوست کرد دوست اولور مکر نفس الا
 نفس بولید کل در که چندانکه زینرا اول قدر که مدارا پیش کن نف مدارا احسان زیاده
 ایدر سن مخالفت بیشتر کند مخالفت زیاده رک ایدر قطعه فرشته خوی شود آدمی بکم خوردن
 از یک ایلد آدمی فرشته خوی اولور و کر خوری جو بهایم بیو فتی جو حار اگر بهایم کس بیسن
 جوادکی دو شر سن مراد هر که برای مطیع امر نونشد هر کیمک که مرادنی حاصل ایدر سن
 سنگ امر که مطیع اولدی بلکه عبود اولدی الا ان عبید الاحسان خلاقی نفس که فرمان
 دهد جو یافت مراد نفس بولک خلا فیدر زینرا چونکه مرادنی بولدی فرمان ویر نام شروع جانبه امیر

دشوارت کل معنایند

بندیده اولان یا نیت
و مصدر ایدر اولوق جانن

اعدی هم تفصیل در
کرد و بونده شود معنایند

خوری و بیوفتی فعل
مضارع مخاطب در

حکایت

جدال سعدی بامدی در بیان توانگر و درویش باب هشتم در آنچه بوحل شیخ سعید غنیک
و درویش لک اور تا سنده بر مدعی ایل اولان جدال و جیش بیان ایدر بکیرا در صورت درویشان
بر کبی درویش صورت نده نه بر سیرت ایشان اما انگر سیرت او زره دکل دیدم کوردم
در حقیقت بر مجلس ده او توش و شغتی در پیوست و بر صنعت او لاشش یعنی انده معقول
سوزه شری ایش و دفتر شکایت باز کرده و شکایت دفترنی کشف ایش و ذم توانگر اغازید
و غنیک دمنه شروع ایش سخن بدنی رسیده بویا ایر شد مرش که میگفت که ایدر ایوی
درویش از دست قدرت سبب انت درویش که قدرتی الی بغل شد و توانگر از پای
ارادت شکست و غنیک ارادت ایانغی ضمت در یعنی قدرتی وارد اما احسان انگر لر
بیت کر عیان بدست اندر دم نیست کر عیلرک انده در هم بوق در که کرم ایده لر
خداوندان نعمت اگر کم نیست نعمت صاحب لک کرم بوق در مرا که پرورده نعمت بزرگانه
بکا اولولرک نعمتک بستمشیم که انگر دن زیاده احسان کورشم این سخن ناسپندامده
بوسوزنا معقول و نامعقول کلمی کفتم ای یار اول کسب ایتم ای یار توانگران
دخل مکیان اند غنیکر مکیلرک کلوریدر و زخیره کوشه نشینان و کوشه نشینلرک
از غنیدر و مقصد زبران و زیارت ایدر جیلرک و سایلرک مقصود حاصل اولجق بریدر
و کشف مسافران و مسافر لک و غریبلرک مفار سیدر یعنی صفنا حق بریدر و تحمل یار
کران از بهر راحت دکران و غیر لیرک راحتده او تری اغریبو که تحمل ایدر جلددر یعنی بلا
مشقت جکجیلدر دست تطاول بطعام انکه برند تناول النی طعام اول وقت ایدر لر
که متعلقان و زیرستان بخورند که کندونک متعلقلری و زیرد ستلری یعنی بنوه لری
و خدمتکار لری بیه لر و فضل مکارم ایشان و انگر کرم لیرک ارتغی بارامل و پسران
طول عورتلره و پیرلره و اقارب حیران رسیده و اقبالره ایر شمشدر رباعی توانگر ازنا
وقفست و نذر مهمانی غنیکر وقف و نذری و مهمانلغی وارد یعنی بوقدر ثواب
قادر لر زکات قطره و اعتناق دخی بهدا و قربانی وارد یعنی بوجلیین خیراته قادر لر
توکی بدولت ایشان رسی که نتوانغ انگرک دولته سن قحان ایر شورش که قادر دکل سن

معنی شیخ و سیرت بر نه صنعت واقع
اولولر

شغتی قباحه معنانه در

خداوندان بونده صاحبان معنانه در

نایبندیده معنانه در

نایبندیده معنانه در

دخل خرقه و کوشه نشینان و کوشه نشینلرک
مکارم و ارادت لفظک جمع
اولمق و ارادت لفظک جمع
جایز

خلاف قیاس کرم لفظک جمع
اولمق و ارادت لفظک جمع
جایز

ارامل ارادت لفظک جمع
اولمق و ارادت لفظک جمع
جایز

ارامل ارادت لفظک جمع
اولمق و ارادت لفظک جمع
جایز

ارامل ارادت لفظک جمع
اولمق و ارادت لفظک جمع
جایز

سجود بونده اطاقت
معنا در

پیدا به عجم اید فیض در
وجه بونده هر خلق معنا در

نبو لفظ تک معنا در
اول قید اولندکی سهولت
معنی آید

عش فتح عین اید اخلاص
طعامی

ماند بونده ماستند در
که بگزینک معنات در

پراکنده روزی اولان پراکنده
دل در بود و جهل و غمی جائز
در

چنین دور گفت و آن هم بعد پیرشانی بویکی رکعتن غیریه انی دخی یوز پیرشانی لقا ایل
ادا اید رسن اگر قدرت خود دست اگر سخا قدرتی در و کر قدرت سجود و کر طاعت قدرتی در
توانکر اندازد میسر شود و غنیده یک میسر او نور که مال مزکی دارند زیر از کاتی ویر نش
پاک مال طوثر لر و جامه پاک و پاک جامه طوثر یعنی پاک الباس کیر لر و عرض مضمون
و محفوظ عرض و وقار طوثر لر زیر ادب لیک ایلن لر و دل فارغ و فارغ لوکل طوثر لر زیر
هر نه قادر لر در وقوت طاعت در لقی لطیفست و طاعت قدرتی لقمه در و صحت عبادت
و کسوا نظیفه عبادت و عبادتک صحت پاک لباسه ظاهر در زیر جامه پاک اوله عبادت
جائز اولمز که از معده خالی چه قوت اید زیر بوش معده دن نه قوت کلور و اردست
تهی چه مروت و بوش الدن نه مروت کلور و از بای شکست چه کیر و ضحش ایا قدن نه کیر
و از دست چه خبر و اج کنگ اندون نه خبر کلور قطعه شب پراکنده خند انک پیدا یکم پراکنده
و بچهور او یور اول که ظاهر اولیه نبود وجه با مداد انش انک علی الصباح لازم اولان
خر جلفی یعنی لوازمه فایده یک نشی اولیه مور کردارد بناستان قرع کند و به لازم
اولان نشی یازده جمع ایدر تا فراغت بود در مستانش تا کیشراک فراغت و حضور اول
فراغت با فاق بنوند محصل کلام فراغت فقر ایل جمع اولمز و جمعیت در تنگ دستی
صورت نبند و تنگ دست لکده جمعیت خاطر صورت بغلر یعنی مشهور کل در یک تحریر
عش است هر کث عش تحریر سی بغلر یعنی عش نماز نه شروع ایلش و دیگری منتظر عش
نشست و بر غیر عش منتظر او نورش هرگز این بدان کی ماند هرگز بوا که یعنی فقر غنی قبان
بکزر زیر اغنی حضور قلب اید طاعت طور مشد فقر پیرشانی خاطر ایلنه طرفدن بر طعام
کله دیو منتظر او نور مشد ریت خداوندان روزی بحق مشغل رزق حاجی یعنی غنی حق
مشغول در پراکنده روزی پراکنده دل رزقی پراکنده اولان کوکل پراکنده در یعنی فقر است
پیرشانی خاطر در سی عبادت اینان محل قبول نزد کتر است ایلید بوندک عبادتی قبول
عند قریب رک در که جمعند و خاطر ریزا اندر جمع و خاطر در یعنی قلب لری پراکنده
و کل در نه پیرشانی پراکنده خاطر پیرشانی دل و پراکنده خاطر دکلر که معیشت ساخته
زیر معیشت اسبابی دوزخند و مهیا نه اندر و با اوراد عبادت پرداخته و حضور قلب

ایله اوراد و عبادت مشغول اولمشدر در محراب کوی عرب ایدر اعوده بانه
من الفقر المكتب بن الله تعالى حضرت صفقدم کش نوری اوزره و شورعی
یعنی زیاده و فقدان و مجاورت من لا احب و شول کمنگ قو کشد عیندن الله
تعالی حضرت صفقدم که بن الی سومنم و در حضرت و حدیث شریفه واردر
الفقر سواد الوجه فی الدارین فقر یوز قار لغیرد ایک عالم ده گفت اول درویش
ایتدی نشیده که پیغمبر علیه السلام گفت اشتمش مین که پیغمبر علیه السلام ایتدی
الفقر فخری فقر غیم فقره در کفتم حضرت شیخ ایدر بن ایتدم خاموش بیسم اول که
سن حدیث شریفک معناسی بمنرسن که اشارت خواجه عالم صلی الله علیه وسلم
بقطر طائف است ریزا خواجه عالم علیه السلام اشاره بر طائفه نک فقره در که میدان
مردان رضاند که رضامیدانک ار لیدر و تسلیم تیر قضا و قضای تیرن تسلیم لدر
نه اینان جیب اگر یک اشوات بوندک فقره دکل در که خرقة ایرار پوستند ابولر
خرقة سنی کیرلر و لقمه اورار فرشتند وانی وظیفه لقمه سنه صانر لر یعنی دنیا پرست
اولوب وظیفه قبول ایدر لر رباعی ای طبل بلند بانگ که در باطن پیچ ای اواز لو
طبل که باطنکه معرفت و فطنده پیچ سنه یوق در بی توشه چه تدبیر کنی وقت
پیچ ازق لرزد تدبیر ایدرس سفر قصدی و قنده روکی طبع پیچ از مردی اگر مراد
ایک خلقدن طبع یوزنی جوهر پیچ هزار دانه در دست بیک دانه بو پیچ الکه جوهر
زیر الکه قادر در درویشی معرفت نیامد معرفت سز درویش کلیمز یعنی ساکن
اولمز تا فقرش یک فقره نیامد تا که انک فقری کفره ایر شمیم یعنی ایر شمیم که کاد
الفقر ان یکن کفره زیر اقرب اولر یک فقر کند و کفر اول و شاید جز بوجود نعمت
و نعمت وجود نه بغیر این ممکن دکل در برهنه را پوشیدن بو بر عریانه جامه کیدر یک
یادر استخلاص گرفتاری کوشیدن یا خود بر گرفتاری استخلاصه چالشق یعنی گرفتاری
بند دن خلاص ایمل ممکن دکل در المال ایله انبا جنس مارا بر تبه ایشان که رسانده
بزم انبا جنس فی اندروک مرتبه سنه یکم ایر شدر و بد علیا بید سفله ماند یوکسک

مکتب بنده متعدد پیغمبر اوزره
دو شعر بی معناسی در
طبل بود که فقر لفظنی طائفه لفظه
مضای اولام
پیچ سفره ایچون اولان تدارک
وقصد صحیح بود که باد فارسی نیم
ایله اولام
فارسی ایله اولام

الحَقُّ الِيعْنُ وَبِرَجَبِكَ الْيَنْبُجُ الْيَنْبُجُ الْيَنْبُجُ الْيَنْبُجُ الْيَنْبُجُ الْيَنْبُجُ الْيَنْبُجُ الْيَنْبُجُ الْيَنْبُجُ الْيَنْبُجُ
 جليل عالی الله در حکم تنزیل کلام قدیمک که نموده از نعمت اهل بهشت خبر می دهد
 جنت اهلینک نعمتند خبر ویر که اولنک لهم رزق معلوم که جنت اهل ایچون معین و معلوم
 رزق واد در تابدانی که مشغول کفاف تا بیل سن که کفاف و کس مشغول اولان که از دولت
 عفاف و عفاف و عفت و نهندن محرومت محروم در و ملک فراغت و فراغت و حضور
 ملکی زیر نگیان رزق معلوم معلوم رزق نگیان یعنی حکم التندی در که هر یک رزق
 چشمه آب خوابده دو کای عالم صور و رو که کوزنه چشمه کور نور یعنی فقرده فراغت اولان
 و بر اخیلق طاعتش کور رسن خود را بشده در کارهای محوف اندازد کند و سن چهره ای محوف
 ایشده اتار و از توابع ان پیر میزد و انگ کبیردن بر پیر الیمز و از شفویت ان نهرا سدر
 و صلاای حرامدن اکثر بعن فرق الیمز سیکر اگر کلوفی بر سر اید بر طلبک اگر باشی اوزره بر کلوف
 کلام یعنی باشنده اوزره سن زشادی بر جهد کین استحقاق است که بلبا باشنده دو قن سنه
 استخواند دیوشاد لغندن قاققرو کر نغشی دو کس بر دوش کیرنده و اگر بر نغشی ایکی
 که اموزی اوزره طوطی یعنی اموز لرنده کتوره لریمه الطبع پندارد که خوانست بسم الطبع
 اولان صانور که خواند راما صاحب دنیا اما دنیا صاحب یعنی غنی یعنی عنایت حق تعالی
 حق تعالی که عین عنایت ایل ملحق طست نظر اولمشد و جلال از حرام محفوظ و جلال
 بسبب ایل حرامدن محفوظ در من همانا که تقریر این سخن نکردم فرض اید لوم که بن
 بوسوزی تقریر ایدم و بر بان و بیان بیاوردم و بو خصوص ایچون بر بان و بیان بیاوردم
 انصاف از توقع دارم سندن انصاف و امید طوثرم یعنی قن انصاف که هرگز دیدی که
 دت دعایی بر کتف است هرگز کوردیکی که بر دکانکی بغرفی اوزره بغلش یا بی توایی
 در زندان نشسته یا بر قدرت سز یعنی بر مدیون زندانده او توثرش یا پیرده معصومی
 دریده یا بر صالحی کیده سی بر تلمش یعنی رسوای اولش یا کفی از معصم بریده
 یا بلکدن بر ال کسش الا بعلت درویشی الا درویشی لک و قدرت سز لک سبب ایل

حکم که جمع محکمت در که
 مثلها ت الی مفایده
 عفاف و عفت معنی
 که زهد و صلاح حد کنایه
 نگیان فقر معنی
 ننگ که یوزن قیاسی
 بویست بوجهره شرح
 بویست بویست شرح اولمش
 اسان اولد و نهندن او تری
 بین فعل مضارع مخاطب در
 کلوف کس معنی
 جهد جهیم عی ال فعل مضارع
 نقش چنار و چیک کس ایله که
 اجنده میت اولام
 خوان بونده طعام معنی
 همان بونده فرض اید لوم
 معنی
 نعت ترکیبده لغم وید کس که
 کوشه معنی استعجال
 اولنور

مورجی

سیر مردان را حکم ضرورت در فقیرها گرفته اند از سلاخی کسبها در کسب ضرورت و فقر
 بسبب این لغم کرده یعنی کوشه کرده قیامت او زره ایکن طوتمش در و کعبهها سفته و طو بقدری
 دلش در یعنی باشلرینه بلا که کتور شد در و محتملست که در ویشرا و احتمال در که در ویشک نفس امارة
 مطالبت کند نفس امارة میامت و نامشروع طلب ایلب چون قوت احصاش نباشد چون کند وین
 زنا و نامشروع در حفظ امتد قوی اولیه بعصیان مبتلا کرد دعویان مبتلا اولور که بطن و فرج
 زیر بطن و فرج اید تو امانند ایزلرد در یعنی دو فرزندیک شام اند یعنی بر شکم بری بریدن
 ایراز ایکن فرزندیدر ماد مکه این یک بر خاست ماد مکه بو بریکه مراد بطن در پرنده در یعنی اکل
 و شر و مقرب در و ان دیگر با برایت و اول بری که مراد فرج در ایغی او زره در یعنی جماع میل
 مقرب برایت ده ایهام لطیف وارد شنیدم که در ویشرا شنیدم که بر در ویش که در بخشی
 بگرفتند بر غنچه طو تدیر یا انگه شتر ساری بر دشونک بر که اول در ویش نجات الندی
 بیم سنگاری بود طاشق خونی دخی و اریوی گفت اول در ویش ایدی ای مسلمانان زرنارم
 که زن کنم ای مسلمانان زرنارم که ناهل ایدم و قوت ندارم که صبر کنم و قوت طوتمم که جماعه
 صبر ایدم حکم نجه ایدم که کند و می جماعت منع ایدم لاریبانیته فی الاسلام حال بو که اسلام
 رهبانیته یوقدر زیر احیب ارم علیه السلام انی منع اتمش در رهبانیته و رهبان مخصوص
 اولان فعله در و ام او زره صوم و لم ترک و ندادن بالکلیه فراغت اید و بر عزالت
 نشین اولوق کی و از جمله موجب سکون و سکون سبیلرنگ جمله سندن و جمعت در وین و جمعت
 در وین سبیلرنگ جمله سندن که خداوندان نعمت است که نعمت صاحبی ایچون در یعنی اندر ویشرا
 یک است که هر شب صبحی در بر گیرند بری اولور که هر یکجه بر محبوب سینه لرنده طوتم یعنی سینه جگر
 و هر روز جوانی از سر و هر کون جوانی باشند طوتم لر یعنی اول صمک و صالندن زیاده
 سرور حاصل اتد کلرندن کویانیه اولک کی جوان اولور لم بیت کر چه پیرم توشی تنک در اغوشم
 گشته که سرور کنار نو جوان بر خیزم که صبح تابان رادت از صاحب او بردست اتا
 اولی حسن صم که صبح تابانک الی انک حسندن قلبی او زره در یعنی صبح تابان یوقدر خشنیدن
 و تاننده ایکن اندک حسندن طاقن قلمیوب کند و دن یکشد بر بولوز زیاده حسندن

فرج دن مشر آورده
 او زنا در مابعد قوتی
 کنم فعل مضارع
 رهبانیته انک قتمی
 در وین خاطر معنانه
 از سر کینه تقدیر زنده
 که صبح تابان انک صتی
 تسلیم میشد

چنگ بونده دست معناه در

طلعت صورت معناه در

تباين نامعقول فعل معناه در

نيان يغياني دن مراد بونده

رو سبيل اولسي زياده روشنند

محبوب اولمقده جانند

رطب تازه خرما

عن قد غنقودن جمع در بونده خرما

صلقي معنانه در اما لغت ده

اوزم صلقي معنانه در

جه مایه قدر عین جوق

عمرض وقار معنانه در

کنز اسباب اصلیه الم حیرت لو

معنانه در

کنایت در و معالف طریق ایله اوزره در و سر و خرما را پایا نجات از و دو کل و سر و خرما را نجات ایلی
اوصحن با طقده در عین انک قنده رفتار قدر بوقدر بیت رفتار تو بایر گرفت از جنت سرو
سر کش که بنار و قد قامت بر خاست بیت بخون عزیز از فرو برده چنگ اول صم عزیز لک قاننه پنجه سی
یا تو ز سر سر انگشته کرده عت رنگ اول قان ایله بر مقلک او جنی عتاب رنگو ایلمشدر یعنی
پنجه عزیز لری هلاک ایرو انکر قانی ایله بر مقلک او جنی خنکاشدر بوسوز ادعای در و قوی کل در
محالست که با حسن طلعت او محال در که اول صمک حسن طلعتی ایله یعنی اغلیین رنیا صنی مالک ایکن کرد
منایه کردند منایه و نامشروع اولانک اطرافنه طولانله لر یعنی میل ایده لر یا قصد تیا هی کنند یا نیایه
وز نایه قصد ایده لر بیت دلی که حور بهشتی بود یعنی کرد بر کوکله که جنت حور سیم قایدی و یغما ایله
کی التفاز کند بر میان یغما یغما خویله یعنی اورتابه دوشمش زنده و محبوبه چن التفات اید
شعرین کار بین یویه ما اشتری رطب شول که که تازه خرما اشتریا اسی اول وقت اول نشن انک
او کنه اوله یغینه ذلک عن رجم العناقه اول کسک آرزو ایدو کی خرما او کنده حاضر و موجود اولمق
ایله ای خرما صلح لرنه طاشر اقمقده منع اید راصلا احتیاج قومز یعنی غینک که بوقدر حمیده جاریه
وز نیا خاتونی وارد انک سیر زنده و محبوبه نه احتیاجی وارد بوسوز تمیل طریق ایله در
اغلب تهمی دستان فقر لک اکثری دامن عصمت بمعصیت الایده عصمت و صلاح انک معصیت
بولاشدر لر و چون سکان کرسنه واج کلید کی از یکد بلونان دیانید بری برندن نان قیسر
بیت جوک درنده گوشت یافت تیرسد چونک بر تخی کلب ات بولدی صور مز بولدی دیو
کین شتر حالت یا خرد جال که بوسالار پیغمبر که دوه سه میدریا دجالک خا میدر یعنی
حرامون برهیزی اولمیان فقر یک الن برننه کیر سوال انکر که حرام میدریا حلال میدریا
بو بیت تمیل طریق ایله در جه مایه ستوران نه قدر صلاح لر و مستور لر بعت در ویشی در ویشک
وقدر سس لک سیر ایله در عین فدا افتاده اندف دشمه سن دوشمشدر و عرض گرامی
بیاد زشت نام برداده و حرمتلو عرض وقاری زشت ناملو بلند ویر مشدر یعنی کنو لرین
بدنام امشدر در بیت باکر سنک قوت چهره نماند اجلق و قدرت سترلق ایله برهیز قوتی
قاله فلاس عنان از کف تقوی ستانده مفلک تقوی النون عنانی الوریع تقوی یه
غلبه ایدر حالی که من این سخن بگفتم اول حالده که یعنی همان که بن بوسوزی ایتدم عنان طاقت
در ویش

در ویش در ویشک طاقت در کنی اردست تحمل برفت تحمل شدن کنی یعنی صبره طاقت قالمی فصاحت رسوایلیق
و تیغ زبان کشید و زبان تیغی جگدی یعنی بجهت اقدام و ایتیام ایلدی و اب فصاحت وقاحت فله حیاس
در میدان وفات جهایند و رسوایلیق اتش وفات میدانده قالمی و برین دو ایند و بنم تریق عریض در تریای فارس
او زمره بیدردی یعنی بوسوز لکه شروع ایلدی و گفت دخی ایتی چندان مبالغه در وصف ایشان مت بونده عیونک معنائند
کردی اندر و ک وصفده اول قدر مبالغه ایلدی و سخنهای پریشان کفشی و پریشان و نامعقول سوز لر مجازانده اولان یا وحدت
ایتدی که و هم تصور کنند که و هم تصور ایدر که این طایفه زهر فاقه فاقه تریا قند که بو طایفه یعنی اغنیاء
فقره زهر تریا قدر تاکید خزینة از اوق یا خود رز قلدر خزینة سنگ مفتاحیدر مشی متکبر بر یکوک غوت غنا معنائند
متکبر لر در و مغرور معجب و مغرور لر و خود بیند و نفوز و خلق در نفرت ایدر جیدر در متغزل کردانند بونده کنند معنائند
مال و نعت و مال نعت مشغول در و معین جاه شرف و منصب غنایه مفتون لر در سخن نگویند نعت فقر مال لفظه معطوف
الاباخت سوز سوز لر لالاسفاحت ایل و نظر کنند الالبکه ایت غیر و فقر ایل نظر ایلر لالاعت غنا ایلر لالاعت
کراهیت ایل نظر ایلر علما را بکدای منسوب کنند علمای کوا غنبت ایلر لر یعنی کوا در لر و فقر ارای اعتبار ایلر لالاعت
سرو پای مغیوب گردانند و فقر لر یا شوق و ایاق لر ایل معیوب ایلر لر یعنی قدر سوز در بود لر غرور و تقدیر چه
بغور مال که دارند بر مال غرور بسی ایل که طو تر لر و عزت جاهی که پیدا ارد و بر منصب عزت شک غرور و تقدیر چه
غرور بسی ایل که صانور لر یعنی مالک اولو قلدی مال مغرور اولو قلدی بسی ایل و تقوی اتو کلر منصب غرور و تقدیر چه
عزت شک غرور بسی ایل بر تر از بی نشینند و کلک دن یوقا در و کوا و خود را بهتر از همه بیند قید اولو قلدی
دکنو لر نی دو کلک دن یوقا کور لر و زان در سردارند و باشند نه انی طو غمز لر کی بکسی سر برارند بطاعت ده اولان باقی معنائند
بر کسی باش قالدر لر یعنی باش قالدر و بکسب التفات ایلر لر بیخبر از قول حکما اما عاقل لک اوزره شدم اولو قلدی
سوز لر نی خبر در که گفته اند که ایتمشد هر که بطاعت از دیگران کست هر یکیک طاعت ده معنائند اولو قلدی
غیر کردن کور و بنعت پیش و نعت مال ده زیاده در بصورت توانگرست و بعضی در ویش اول اولان یاد خ بویله در معنائند
که صورت غنی و معنی ده در ویش در بیت کر بیسبز مال کند کبر بر حکیم اگر بی هنر مال ایلر عاقل اوزره کبر ایل
اوزره کبر ایل کون خورش شمارا کرا و غنبت سن انی اشک کونی صهای اگر نجیبی اولور معنائند اولو قلدی
کا و رایده یعنی هرزه اولور که اعتبار و التفات ایلر گفته مذلت ایشان دو امدار اولان یاد خ بویله در معنائند
اول درو شایع ایدم اندر که یعنی اغنیاء مذلتش رواطو نم که خداوندان کرم اندر زیر کرم در
صاحبدر گفت اول در ویش ایتی خطا کفشی که بنده در مند خطا ایتدی که اندر در مبنده لر

غوت غنا معنائند
کردانند بونده کنند معنائند
نعت فقر مال لفظه معطوف
اعتبار ایلر لالاعت
غرور و تقدیر چه
لفظ شک معنائند
قید اولو قلدی
بطاعت ده اولان باقی معنائند
اوزره شدم اولو قلدی
معنائند اولو قلدی
اولان یاد خ بویله در معنائند

اور بونده مارت معناه روشن در دال در لغت در

نمی بارند متعدی و لازم ارمق جائز بود

مالی ده اولان یا تنکیر معنی ویرانه ویران

نعمت ده اولان یا تنکیر ایچوندر

سفت ده اولان الف شعباع ایچوندر

بار بونده اجازت معناه در

چه فایده که ابر دارند فرض ایدم که انرا اذریلو دیر اما نه فایده هر کس غی بارند که اوزره
یا غمز لر یا خود یا غمز لر معناه اولایغن قدر تکرر کمال ده ات اول کبیه احسان اتمز لر
و چشمه افتابند و فرض ایدم که انرا افتاب چشمه سید بر کس غی تابند اما بر ک اوزره یلدز لر
یعنی فایده لر ایبر شمر یعنی فرض ایدم که اغنیا قدرنده ابر اذ و چشمه افتاب ایشرا اهر کز
کرم اتمز لر ایلی نه فایده و بر مرکب استطاعت سوارند و قوت مرکب سوار لر در
غی دانند سوز لر و در می بی من وادی ندهند و منت وادی سوز لر در هم ویر سوز لر و مال
بمشقت فراهم آورند و بر و افزمالی مشقت این جمع ایدر لر و جبت نکه دارند و حست ایدر حفظ
ایدر لر و جبت بگذارند و عاقبت انی دنیاده حسرت ایدر فور لر و حکما گفت اند و عاقل لر
اتمزل در سیم غیل و قن از خاک بر ایدر غیلک سیم و زری شول وقت خاکدن چقار که وی غاک
رود که اول خاک کیده بیت برنج و سوسکی غن غیلک ارد رنج و درد و سعی و جهدا یله
بر ک و افرغت الکتور رد کر سید و بی رنج و سوس بر دار دغیر که کلور رنج و سوس سزانی
یوقاری طوتار یعنی جرح ایدر بشر مال البیل مجادث او دارث کفیم بن اکا ایدم بر غیل
خداوندان نعت اغنیا که نعمت اوزره و قوت نیافت الا بعثت و قوت یولمشر سن الا
دلنجیک سبیل یعنی اندردن بعضی سینه طلب ایلدوک ویر مدیدر اندر وک غیلن بود و جهله
مطلع اولدک ورنه طمع بکسونهند یوخه هر کیم طمع بر جانبه قویه یعنی ترک ایلید کریم
و غیلکش یسان غاید کریم و غیلک اکیسان کوروز محک دانند که زر جبت محک بیلور که
زر ندر و نه در و کدادند که ممسک کیست و کد ایلور که ممسک سیم در کفت اول در ویش
تجربه میگویم بولوزی اول تجربه ایدر ایدر دم که متعلقان بر در بند که خدمتکار لر می قیو
اوزره طوتار لر و غلیظان شد بر اکارند و قن غلیظ لر حواله ایدر لر تا بار غیر نران
تا غیر لر ره اجازت و یول ویر می لر که کند و لر اید که کند و لر بوشمیه لر و دست بر سینه
صاحب نمزان نمند و صاحب غیر لر وک سینه سیه اوزره ال قویه یعنی فضل معرفت
صاحبش را بچر و کر مکده مانع اولور لر و کونید که کس در سزای نیت و دیر لر که سزای ده
مکت و در و محقق راست گفته اند و فی الحقیقه که چک دیش اولور لر سبت انرا که
عقل و حمت و تدبیر و رای نیست اول کس که عقل و حمت و تدبیر و رای یوقدر خوش

گفت

گفت برده دار که کس در سرای نیست خوش و لطیف دیدی که سرای ده که یوقدر کفتم بن اکا ایتدم
بعثت ان که اغنیایک قیوی بواب قومه اول سبب ایر در و از رقع کدای بغغان و سایلدرک اغنیایک و سایلدرک
رقولندن فغان کلمش لر در محال عقلت که اگر و یک بیابان در شود محال عقل در که اگر بیابانک انده سوال متعلق
قمری در اول چشم کرایان پر شود که اگر رنگ کوزی بر اولایین اندره قناعت کلمه سبت دیده اهل طمع بارش اولای
نیمت دنیا اهل طمع کوزی دنیا نعمت ایل پر شود همچنانکه جاه بشنیم بر اولر جاه بشنیم بعثت ده تا ایلک کس
ایل بر اولر و غنی کس خاتم طایی که بیایان نشین بود بر اولر خاتم طایی که بیایان نشین ایدی چکک کردن ایچون
اگر در شهر بودی اگر شهر ده اولیدی از جوش کدیان بیچاره کشتی که اگر کس جوش و همچون کشتی بدیده شدی معنی
بیچاره اولور ایدی و جامه بر تن او یاره و انگ جسم او زره جامه یاره یاره اولور ایدی چنانکه در
در مطایات آمده است انجیلین که لطایف ده کلمش در قطعه بر من منکر تا و کران چشم ندارد
بکافله ایدی یعنی بدن امید طوقه تا که غیر لر بندن سنه امید طوقه لر کردست که ایان کرد
تو ابی زیر اگر لر اندون بر تو ابی ممکن دکل در کفست اول درویش ایدی من بر حال ایشان
رحمت می بر من بن اندک حالی اوزره رحمت ایدرم یعنی اندره ترجم ایدرم که یوقدر مال و نعمت
قادر لر در اما تو ابی قصد لر یوقدر کفتم نه ایتدم سن اندوک حالی اوزره ترجم اغزشن که بر مال
ایشان حسرت منجوری بلکه اندوک مالی اوزره حسرت بر سن مادین گفتار بر یوسوزده و هم
دو هم گرفتار و هر ایک منبری بر عزمه گرفتار هر سیدی که بر اندی اول مدعی هر سیدق
که سوزر ایدی بدفع ان بگویشی انگ دفعه سعی ایدر ایدم یعنی هر سوز که سوز ایدی
اگر جوار ویر ایدم و هرش من که بخواند که هر کشت که او قدر ایدی یعنی دیر ایدی بغیرین
پیونشیده می آنی فرزند ایل او رتر ایدم یعنی هر جان که بر معقول سوز ایل بکاغلب
ایدر کس اولی انگ سوزنن معقول بر جواب ایل اگر غلب ایدر ایدم تا بقدر کشت همت
تا که همت کشت سنگ نقدی دو کلنه و ارایه صرف اتدی یعنی سوز یک سوزی قالمدی
و تیر جعبه حجت همه بنیادخت و حجت ترکشنگ بترنی دو کلنه و ارایه ایدی یعنی
دلیل قالمدی قطعه بهان ناسر بفلکن ار حمله فیصح اکاه اول صاقتن سیر قمیه سن
فیصحی حمل سندن یعنی خوف ایدوب ایل بحث انگدن فراغت اعیس کور اخبر ان مبالغه
مستار نیست زیرا انگ اول عایتشش مبالغه در غیر یوقدر یعنی افواه رجال دن خاطر

شاده بود بوند نشین
عواصم تحریف ایدوش
بدفع ان بگویشی انگ دفعه
سعی ایدر ایدم یعنی هر سوز
سوز ایدی
در باخت بونده صرف اتدی
معنا در
وز امر حاضر در وزیر بونده
معنا در

نشان ایدنش بر قاج سوزدن غیر به قادر دکل در فصیح دن مراد حقیقت ده فصیح دکل در بلکه
 بر نجات استعمال و اصطلاح حفظ اید و اظهار فصاحت اید که مراد دین و زور و معرفت که سخن
 دان بسیج کوی دین معرفت حالش بر این بسیج کوی اولان فصیح بر در صلاح دارد و کسر در حصار
 نیست قیو اوزره صلاح طوتر و چهارده که بود بر بونجین بسیج کوی اولان سخن دان دخی
 بود که بکر زک علم و معرفت تحصیل انش و کله راجع انان بوندن بر مقدار سنه فاطمه المدر عاقبت الامر
 دلیلش غانه عاقبت الامر انک دلیل قالمی و لیست کرم غلبه انک ایلانی خوار و نجیل الیدم دست دین
 تعدی در از کرد تعدی النی در از ایلدی یعنی خصومت شروع ایلدی و پیرموده گفتن آغاز و عبث
 و نامعقول سو لیکه آغاز ایلدی که است جاهلاست زیرا جاهل که هر یکی در سیرتی در که چون بدلیل
 از خیم فر و مانند که چون دلیل ده خصم دن اشغیر یعنی و زبون قاله سلسله خصومت بنحیانه
 خصومت زنجیری دیر در بر یعنی خصومت باشد چون از ریت تراشیت یو نجیبت دوری از کی که
 نجات با پسر بر نیامد که حجت ده پسر ایل یعنی حضرت ابراهیم علیه السلام ایل یو قاری کلمه یعنی
 غالب اولدی جنگ برخاست جنگ قالقدی که قال الله تعالی لیئن لم تنته لارجنک از حضرت
 ابراهیم علیه السلام ایلدی اگر سن بنی اضا به عبادتک متفدن فراغت انیس سن البته بن سن رجم
 ایدر لاسم ایل یعنی دشنام و ذم ایل یا خود طاش یا بود در اوله سن یا خود بشدن
 نفرت ایده سن دشنام داد بکا دشنام ویردی سقطش کفتم بن دخی اکانا معقول سوز
 سولیدم کربانم دریدیم یقامی بر تری ز نخواستش کفتم انک جگه سن یعنی صفقن طو تدم
 قطعه او در من و من در افتاده او بکابن اکاد و شمش یعنی یکمیری بر عین ایدر خصومت
 خلق از پی ماد وان خندان خلق بزوم ارد و مزدن یلجی و کلجی ایدی تعجب دن انکنت
 تعجب جهانن جهان خلقک تعجب بر معنی از گفت نشند مابدن ان بزوم کلما نمزدن دشمن
 یعنی تعجب برندن بر مقلدی ایدم شرایری القصة محصل کلام مرافقه این سخن
 بو سوزن مرافقه پیش قاضی بر دیم قاضی قسنت التک و بحکومت عدل راضی شدیم
 و عدلک یعنی قاضی عادلک حکومت راضی اولد و تلک کم مسلمان مصلحت مجوبه مسلمانک
 حاکم بر مصلحت طلب ایده یعنی بر معقول طریق پیدا ایده و در میان توانکران درویشان
 فرقی بگوید و غیند ایل درویشان را سنده بر فرق دیم قاضی چون بیات مابود

سخن دان و بسیج کوی
 و صفی تر کیدر

تعدی تجاوز معنی
 اما خصومت معنی
 استعمال ایدر

بیست تراش و صفی تر کیدر

دو ان خندان صفت

مشبه در
 گفت شنید گفتن و شنیدن
 معنی در

مرافقه یکی خصم و عدل ایدر
 قاضی قسنت التک ویر

قاضی

قاضی چونکه بزوم عالمی و بیاتمندی کوردی و منطق ما شنید و برزم نوزمندی اشتری سنجید
 تفکر و برداشتی تفکر بقاسنه اشغالتی و بعد از تأمل بسیار و جو و فکر در صکره سر بر آورد باشی قادری
 و ایتدی ای آنکه توانگر تراشت کفنی ای شولک اغنیایه ثنا تو ک و اعتری در ویشلر اوزره ترجیع اندک
 بدانکه هر جا که کلت خارت بیل که هر یرده که کل وارد رانده خار وارد و با خمر خارت و حمر ایلر
 حمار وارد و بر سر کنج مارت و کنج باشی اوزره مال اول دغی یرده یلان وارد و انجا که دوش
 و اول یرده که در شاهوار است و آنده که در شاهوار وارد رنهنک مردم خوار است اویم سخی
 نهنک وارد رلنت بخش دنیا را دغه اجل در پس است دنیا را غیش لذتک اجل دغه سی صوکنده در
 یعنی اگر چه دنیا را غیش و نوشدن لذت وارد اما صوکنده اجل المی وارد و دغیم بهشت را دیوار
 مکاره پیش و جنت نعمتک اوکنده مکاه دیواری وارد یعنی طالب جنت اولنه لادیم در که
 تکالیف شرعیته امتثال ایدیم که حبیب اکرم بیور شد رخت الجنة بالمکاده جنت تزیین اولندی و ارا یق
 مشقت و زحمته اید که مراد تکالیف شرعیته بیت جور دشمن چه کند که نکشد طالب دوست
 دوست طالب اولان اگر دشمن جورنی حکمیچه اید یعنی نیه قادر در البته دشمنک جفاسی
 جگر هرگز خلاصه محال یوقدر کنج و مار و کل و خار و غم و شادی بهمند زیر کنج اید مار و کل
 اید خار و غم اید شادی بری برای در یعنی بیلجدر هرگز انفصال محال یوقدریت عاشق
 چه کند که نخورد تیره ملامت یا بیج دلاور سیر تیره قضانیت نظر کن در پوستان
 نظر اید میس بوستانده که ببو مشک است و چوب خشک که آنده مشک رایج لوسکوت و چوب خشک
 و ادر همچنان اخلین در زمره تو نگران اغنیایه بلوکنده شاکر و کفور حق تعالی که نغمت شکر
 اید جید و شکر ایتجید و ادر و در خلف و درویشان و درویش جمعه صابرند و
 و ضجور بلایه صبر اید جید و در و صبر ایتجید و ادر اگر زاله هر قطره در شدی اگر زانک
 هر قطره را و ایدوی چو خمر مهر بازار از ویر شدی خمر مهر کی بازار اندن برادر ایدی
 مفران حضرت حق جل و علی حق جل حضرتک مقربلی توانگر اند درویش سیرت درویش
 سیرتو غنیدر و درویش نند توانگر همت و غنی همت لودر ویشلر در یعنی جناب قدسک
 مقبولی ایکی طایفه در بر سی صورتده غنی سیرتده درویش بر صورتده درویش سیرتده غنی

مد اولو مبین اولو
و همین تو انکران است که غم درویشان بخورد غنیدر وک اولوس اولدر که درویشک اولوس اولدر که
غنیدر بکن طومیه یعنی احتیاج عرض نمیه همان حق تعالی توکل اورزه اولامکار الله تعالی
نست کیم الله تعالی حضرت ایتدی و منیتوکل علی الله فهو حسبه برک الله تعالی حضرت توکل است کما کافی در

غنی و بهین و بهین
انکه کم تو انکران نگیرد
و درویشک
ح
پس روی عت از من بدرویش کرد صکره عتاب یوزنی بندن درویش ایلدی و گفت دخی ایتدی
ای که گفتی ای که که ایتدی تو انکران مشقت بنای و اند غنیدر بنای و نام معقول مشغول درویش
مدام و مدام و مناسیب مستدر در نعم طایفه چنین که گفتی هستند نعم بر طایفه بودی که ایتدی و اردر
قاصر بخت و کافر نعمت قاصم و کافر نعمتو یعنی ملت سز که پیرند و بنهند که مال جمع ایدر لر و حفظ
ایدر لر و بخورند و نهند و اول مالی کند و بنذر لر و الله ایچون کمپ و یرم لر عیشل اگر فی المثل باران

بنای مشروع
نبارد یغوریغیه یا جهران طوفان برارد یا خود جهران طوفان یوقاری کتوره یعنی جبهانده طوفان
پید اوله باغی و مکت خویش کند و لرنگ اعتماد ایلک ایدر از محنت درویش بنهند درویشک محنتدن
صورت لر و از خدای شتر کند و الله تعالی حضرت خورشید لر بیت کر از نیستی دیگر شد هلاک
اگر یوقلقدن بر غیر کی که هلاک اولای ده مر است بطار از طوفان ج باک دیگر که نیم وارد درویش
بطط طوفاندر نه پاک وارد بود و جهر طوفاندر خونی اولدوغی کی غنیک یوقلقدن خونی یوقدر
شهر و راکبات نه قانی هواد جها ناولده بنی خونی اول نافع لر وک اولسند اولان بود

هوادج بود جلد دوه تک
اورتالنده قور محف کب
ایک جانب قونمز
کشت جمع شب قویلق
معنا
دجلده اولد قلدی حاده لم یستفتن الی من عاض فی الکشب هو دجلده اولان نساقم ایچنه
باتن کیه التفات ایلر لر و ز رحمت جلد و کنی بیلر لر بیت دونان جو کلیم خویش بیرون بر دند
الجلد چونکه کند و کلیم ایدر طرزه التذیر یعنی دیر لر که غم اگر دو کل اولد بیلر یعنی اولد لر قومی برین
برین صنعت که بیان کردم اغنیادن بر قوم وارد بر وصفت ایلر که بیان ایلدم یعنی اغنیانک
جمعی صفت ایلر دکل درو طایفه دیگر و اغنیادن بر طایفه دخی وارد که خون نعم نهاده اند که نعمت
غره سنی قوشدر در صلاح در داده و کرم صلاحی و یرشدر برین کرم جالشدر لر و ابر تو اضع
کشاده و تواضع ایلر ابر لرین اجشدر برین ترش روی دکل در طالب نامند و مغفرت نام مغفرت
طالب در و صاحب دنیا و آخرت و دنیا و آخرت صاحبی در ایکی علاقه سعادت ابر شمشدر
چون بنده کان حضرت پادشاه پادشاه هم تنگ بنده لر کی عالم عادل موبد اول پادشاه
عالم در عادل در حق تعالی قنده موبد و موفقد منصور و مضفر منصور در مالک
ازت

پادشاه لفظ مضفر او محقق
اولی در مضفر اعتبار اول نور
عالم اولور لامک فتحی ایلر
میت

دجلده اولد قلدی حاده لم یستفتن الی من عاض فی الکشب هو دجلده اولان نساقم ایچنه
باتن کیه التفات ایلر لر و ز رحمت جلد و کنی بیلر لر بیت دونان جو کلیم خویش بیرون بر دند
الجلد چونکه کند و کلیم ایدر طرزه التذیر یعنی دیر لر که غم اگر دو کل اولد بیلر یعنی اولد لر قومی برین
برین صنعت که بیان کردم اغنیادن بر قوم وارد بر وصفت ایلر که بیان ایلدم یعنی اغنیانک
جمعی صفت ایلر دکل درو طایفه دیگر و اغنیادن بر طایفه دخی وارد که خون نعم نهاده اند که نعمت
غره سنی قوشدر در صلاح در داده و کرم صلاحی و یرشدر برین کرم جالشدر لر و ابر تو اضع
کشاده و تواضع ایلر ابر لرین اجشدر برین ترش روی دکل در طالب نامند و مغفرت نام مغفرت
طالب در و صاحب دنیا و آخرت و دنیا و آخرت صاحبی در ایکی علاقه سعادت ابر شمشدر
چون بنده کان حضرت پادشاه پادشاه هم تنگ بنده لر کی عالم عادل موبد اول پادشاه
عالم در عادل در حق تعالی قنده موبد و موفقد منصور و مضفر منصور در مالک
ازت

چون بنده کان حضرت پادشاه پادشاه هم تنگ بنده لر کی عالم عادل موبد اول پادشاه
عالم در عادل در حق تعالی قنده موبد و موفقد منصور و مضفر منصور در مالک
ازت

از مئه الانام خلق لا درنگ مالکید یعنی نجل خلق پادشاه پدید حاشی ثنور الاسلام اسلام در بند لری تنقید شکر جمع در بند و
و کوه کتری یعنی اسلام ضرر اولان بر لری حوظ اید جید و ارث ملک سلیمان سلیمان ملک و ارثی در عدل اولان بر معانی در
ملوک الرمان زمان پادشاه بزرگ عادل که بر مفضل الدین وینک مفضری یعنی دین اید قوتش در
ابوبکر سعد بود و صاف و موصوف اولان لری او غیاث ابوبکر در دام الد آیات الله تعالی حضرتی انک ایامی
دائم ایسونا یعنی عمری از یونا ایسونا و نصر اعلامه و الله تعالی حضرتی انک علم لری یاروم ایسونا یعنی
اک نعمت دیر کون قطع پیر بجای سپهر کرم این کرم نکند پیر سپهر حقده یعنی پیری نه هرگز پیر می گیر
که دست جود با خاندان ادم کرد گشت خود ک الی ادم او غول لری نه ایلدی یعنی سن خلق با بالار شدن
زیاده شفت ایدرس خدای خواست که بر عالم جتاید حق تعالی حضرتی دید که عالم خلق اوزره ترجمه ایلدی
بلطف خوش تر پادشاه عالم کند و لطفی ایدرس عالمک پادشاه ایلدی قاض چون سخن بدین پایه سر و ششم
رسیند قاضی چون که کوزی بومرت به ایر شد دی و از حد قیاس ما و برزم قیاسم حدود دن اسب
مبالغه در کردار ایند مبالغاتی کجوری یعنی دافر سولیدی بمقتضای حکم رضاد ایدم قضایک
حکم مقتضای رضاد ویردک یعنی قاضیک حکم را فی اوله و ارحاض در گذشتم و کجند کجک و بعد
از ماجرا و ماجرا دن یعنی خصوصت در صکره طریق مدار گرفتیم مدار طریقن طوئدی یعنی مداریه بشکلی
و سر نادر که بر قدم یکدیگر نهادیم و اعتذار ایچون تدارک باشی بری بر عینک قدمی اوزره قودق کامر
یعنی بری بر عیندن عذر دلدک و بوسه بر سر روی همه کرد ایدیم و بری بر عینک باشنه و یوزنه الاداب جمع ادب و هو اجتماع
بوسه ویردک یعنی ادب شوب صلح ایلدک و ختم سخن بدین دو بیت بود و سوزی ختمی بوا یک بیت خصال الخیر و الاداب هو افوی
ایله اولدی قطعه مکن ز کردش سیت شکایت ای در ویش جبرهائک دو عیندن شکایت ایلدی اجمع قیید نمک الخصال وقد
در ویش که تیره نجش اگر هم برین شق مردی زیر آیتره نخت سن اگر هم بوا سلوب اوزره بطلق علی معن الاداب و الصیبه
اولدک ایب یعنی بد نخت سن اگر بوا حال اوزره اولور سک تو انکر جود دل دست کامرانت است یعنی المصاحبه سرورک
ای غنی چونکه شک مراد سور عیالک و اردر یعنی قدر تک کمال ده در بخور به بخش که دنیا و آخرت مال با سکن التلام مبتداء سروری
بردی کند و کیه و غیره بفشد که بویلیم اوله دنیا و آخرت التک یعنی هم دنیا صاحبی هم آخرت از بهر اشیش ای لاجل استراحت
صاحب اولدک بیت بدینا توانی که عقبی خری بخیر جان من ورنه حسرت بری باب هشتم و اداب کرد کاف عجبیلد و کرمین بوالق و طوب
صحت حکمت مال از بهر اسایش عمرت مال عمرک اسایش و استراحتی ایچوندر نه عمر از بهر کرد کردن و اویرد جمع اولق نعت الله

حاشی مجمع المقده جائز و در
عالم اولان با نسبت ایچوندر

سین جهان معانی
تنجست بد نخت معانی
استعمال اولور

کامر این وصف تر کبیر
الاداب جمع ادب و هو اجتماع
خصال الخیر و الاداب هو افوی
اجمع قیید نمک الخصال وقد
بطلق علی معن الاداب و الصیبه

یعنی المصاحبه سرورک
مال با سکن التلام مبتداء سروری
اشیش ای لاجل استراحت
از بهر اشیش ای لاجل استراحت
کرد کاف عجبیلد و کرمین بوالق و طوب
و اویرد جمع اولق نعت الله

باب هشتم

کرد بکاف الفارسی ای جمع سروری

کرد بونده جمع معنای در

کرد کردن معنای در

جست بونده کسب ایلیک معنای در

سروری افندی بویل نصیر معنای در

و قد یعمل جیت یعنی کیت

خورد بکون ارار و الدال ماضی

من حذر دن سروری

سنت فعل ماضی مفرد در

هشت فعل ماضی مفرد در بکسر الحاء

ای ترک حاله سروری

هیچ نکر بونده هیچ طاعت

و خیر نکر معنای در

صرف عمره تحصیل المال و تنفع

احسن امر من الاحسان ای

احسن الی عباد الله تعالی باده

الزکاة و الصدق کا احسن

الله الیک سروری

قبول نکر معنای در یعنی ولم یقبل

قوله سروری

ای صرف زان فیها سروری

جد امر حاضر در مجود دن که باب

اول دن اجوف و اویدر مثلاً جاد

مجود دیرین قال یقول کس

امید بشدید الیم سروری

جای بونده سروری
فکر بونده سروری
فکر بونده سروری

مال عمره جمع افکدن او تری دکل در که عمر کی صر فایده کن عاقل را بر سیدند بر عاقل لوال

ایلدی که نیکیت کیت و بد نیت کیت که نیکیت کیم و بد نیت کیم در یعنی گفت

اول عاقل ایلی نیکیت اند خورد و کشت نیکیت اول که در که یدی و اکوی یعنی

الدینار من الاخرة حی حق تعالی حضرت یونس بنل ایلدی و بد نیت اند فرو هشت

و بد نیت اول که در که اولی و ترک ایلدی یعنی وافر مال ایلدی جمع حق تعالی یونس

بنل ایلیوب ای صقلدی عاقت اولوب حسرت ایل برنده فردی مکن نماز سران هیچ

کسر نکر نماز قلی اول سفل و رزه اولو کدن صکره که دنیا ده حق تعالی حضرت نیک بونده

هیچ عمل صالح و خیر ایلدی که عمر در سر تحصیل مال کرد و نخورد که عمری مال تحصیل سوداگر

صر فایلدی و یدی که عمر فی حاله تحصیل موسی علیه السلام قارون را نصحت کرد موسی علیه السلام

قارون نصحت ایلدی بویل دیو که احسن کا احسن الله الیک که خلق احسان ایله نیکیم

الله تعالی حضرتی سکا احسان ایلدی نشیند و عاقتش نشیند قارون حضرت موسی علیه

السلام نیک نصیحت قبول ایلدی عاقتش اشتد که که نجه هلاک اولدی قطعه انگس که بدینار

و درم درم کرد اول که دینار و درم ایل خیر فردی سر عاقت اندر سر دینار و درم کرد

عاقت باش دینار و درم سوداگر ایلدی یعنی اول سوداگر اولدی قارون کی خواهی که

متمتع شوی از نعمت دنیا استر ایک که متمتع و بهر مند اول سن دنیا نعمت دن با خلق

کرم کن جو خدا یا تو کرم کرد خلق کرم ایل چونکه حق تعالی حضرتی سکا کرم ایلدی عرب

گوید عرب ایدر جده و ولا تمکن سخا ایل و منت قومه فان الفایده الیک عاید

و منت منه یعنی احسان ایل و منت قومه که فایده ان بتو بان کرد و زینر الله

فایده سه کبر و سکا و شر قطعه درخت کرم هر کجا پنخ کرد کرم اغناج هر قنده که کوک

ایلدی منت ایل زائل اولدی گوشت از فلک شاخ و بالای ای اول کرم اغناجینک

بود اغنی و بوی فلک دن جدی یعنی اول کرم مقبول حق اولدی کرامت واری کنو بر

خواری اگر امید لو ایک که انون یش بیسن یعنی مقبول حق اولش اول سن کرم و ایس نک

واری و خواری بیای الخطاب

فیها سروری

توانیدن

توانند اخیره محروم قالمیسن منت مناره برپای او قطع الیک قصد منته ایل اول
کرم اغا جنگ ایامی اوزره قوم یعنی منت ایل کرم باطل ایلد قول تعالی ولا یبطلو صدق
بالم والادی شکر خدای کن که موافق شری بخیر الله تعالی حضرت شکر ایلد که منزه ایلد موافق اولدک
یعنی خیر انکه سکا قدرت ویردی بود و جهله و خجاست در حیزه موافق اولدک رانعام و
فضل اونه معطل کشت اول الله کنه و انعام و فضلندن سن معطل قومدی منت منته که
خدمت سلطان کن منت قوم که سلطان خدمت ایلرسن عین سلطانه خدمت ایلرم دیو
منت ایلد منت شناس اذو که خدمت بدانت منت اکل انون که سن خدمت طوتدی یعنی
خدمت قبول ایلدی که بود خجاست بر نعت حرکت دو کس رنج برهوده هر دوا یکی کعب
یره رنج و زحمت التذیر و سی فایده کردند و فایده سر نسق ایلد بیکر انکه مال اندوخت
هری و خور و بری اولدک مال کسب ایلدی و میدی و دیگر انکه علم اموخت و عمل نکردی هر ی
اولدک علم او کردی و انک ایل عمل ایلدی مشنوی علم چند انکه پیشتر خوانی علم اولد که زیاده رک
او قورسن چون عمل در توفیت نادانی لیکن چون که سنده عمل یوقد نادان سن نه محقق بود
نه دانستنه اولد که نه ملا نه عالم در چار پای برو کنای چند بر حیواند که انک اوزره
بر قاج کنای وار در قال الله تعالی مثل الذین حملو التوریه ثم لم یعملوها کمثل الحمار
المفار ان تمی راجع علم و حیز اول عاقل سزک نه علمی و نه خبری وار در که برهنه و منت
یاد فتر که انک اوزره اولان سن هر دیمدر یوخه کتاب میدر ریزا اگر انون خبری
اولیدی انک ایل عمل ایلر ایسی حکمت علم از بهتر دین پروردست علم دین بسک دن
اوتری در عین دین تربیت و تقویت ایچوندن نه از بهر دنیا خوردن دنیا یکلدن
اوتری دکل در عین ملا و جاه تحصیل ایچون دکل در هر که هنر دزد یه و فروخت هر کیم که بر
هنر دعلمی و زهدنی صنادی یعنی حصول دنیا ایچون حاصل ایلدی خرمن کرده کرباکی بخت
شو که بکیر که اولد که خرمن جمع ایلدی و بهب بقدی یعنی اخر نه اندردن که فایده ایشتم
همان دنیا چکد و کی مشقت قانور حکمت عالم ناپر هنر کار فاسق عالم کو ریت مشغول
دار الله مشغول طوتجی بر کورد ریعن بو که بکیر که میردی و هو لایستندی زیر انک ایل

ری لا یقطع بهایین لا یطلعه بالمنت کا
قال الله تعالی یا ایها الذین آمنوا لا تبطلوا
صدقکم بالمنت والادی سروری
اره یجفی انک شکر ایلد و تحقیق
اره بفتح الهه سروری
ای معظما العات و فضل سروری
ای معظما العات و فضل سروری
اللاخیر للخطای لم یشیر کل سروری
ان الله تعالی لا یمنو علی
سلامکم سروری
بل الله یتن علیکم ان یتدیکم
للایمان سروری
ای ارتکب المشقة الباطلة
رنج امک و زحمت و ضمت لق
ورنجیدن نطفندن صیغه امر در
نحو الله
لفظ پیشتر اسم تعجب و من فیه
بقوله یعنی زیاده من خوانی فلم
یعرف الزیاده سروری
محقق کبر القاق اولی المشددة
معناه من اشت المسائل
بالدلائل سروری
ای لاجل وسیله الی تحصیل الدنیا سروری
پاک لفظ بوک که محظوره است تعالی در مشلا
پاک بیدوب التدی سنه قومدی پاک رخت
بب بقدی اصلا سنه قومدی
بب و یک معناه نه در

۲۰ این کار فانی

ملک سلطنت معنائ

در بخت بونده صرف اتوی معنائ

بیداخت بونده ضایع اتوی

معنائ در

بعضی سنجیده پند و واقع

اولور یا وحدت ایدی

مال تجارت و علم و تحت و ملک

بی سیاست اضافه ایله اولوی

جائز در معنی که کوره اولور

مع

دیشی ککن قیلان اوزره ترجم

ایلمک بو وجهله و معنی قابل در

نقد حفظ و حیات معنائ

بدوت لفظنده اولان یا نیت

ایچون اولور و غنه شرح اولندی

فی معنائ دخی اولوق ممکن در

انبار شریک معنائ در

کرد بونده معنائ در

ضمیر بونده سر و فکر معنائ در

مدایت بولور که غیر کمر این علم تحصیل ایدوب عمل اتک ایدر هدایت بولور اما اول مرتب ایدر که
 عملنده کندونه اصلا هدایت ایدر شکر بیت بی فائده هر که عمر در بخت هر کیم عمر بی فائده سز عتیره صفت
 ایدر که خبری بخیردی و زربینداخت ایدر اتی شوکه بکمر زک بر سنه صحتون المقون او تر می یانته التون
 الی عاقبت بر سنه صحتون المادی و التونی صایع ایدر حکمت ملک از خرد مندان جمال کیم در سلطنت
 عاقلردن جمال و رونق طوطی و دین به پر ایزر کاران کمال باید و دین اسلام صالحه ایدر و شرف
 بولور پادشاهان بیصیتی خرد مندان محتاج ترند پادشاه پادشاه عاقلردن بیصیتینه محتاج عاقلردن که
 خرد مندان بتقریب پادشاهان که پادشاهان که عاقلردن پادشاهان قریبینه محتاج اولور قلردن
 یعنی پادشاهان که عاقلردن قطعه بندم اگر بشنوی ای پادشاه بنیم بیصیتی اگر قبول ایدر ایسک ای
 پادشاه در همه دفتر به این بند نیست و کل دفترده سلطنت متعلق بوندن ایو یقدر اول بود در
 جز خرد مندان مفرع علی عاقلردن غیر کیم عمل بیور میب که عمل کار خرد مندنیت اگر چه عاقلردن
 ایشی و کل در یعنی عاقل اولان که بونک کرایه قرشمز حکمت به چیز بیاید ارغاند
 اوج ننه بیاید و باقی قلردن مال بی تجارت هر چه از مال و علم بی نیت بری دخی نیت سز علم و ملک
 بی سیاست بری دخی سیاست سز سلطنت پندرم آوردن بر بدان هر اهر اوزره ترجم کتور ملک یعنی
 انکه ترجم ایلمک سمت بر نیکان ایدر اوزره ضلم در پوزرا انکه ریجیده ایدر لر و عفو کردن
 از ظالمان و ظالمردن اند قلردن ظلم عفو ایلمک جو رست بر درویشان مظلوم لر و فقیر لر اوزره
 جو در زیر انکه جفا ایدر لر بیت ترجم بر پیک نیز دندان ککن دیشی و قیلان اوزره ترجم
 ایلمک شکار بود بر کوفندان قیون لر اوزره ظالم لر اولور نیز اگر ترجم ایلمک لفظنده انکه ظلم ایلمک در
 بیت حیث راجو تقدیر کن وینواری حیث چونکه حیات و رعایت ایدر سن بدوت تولد
 میکند با نزاری سنگ دونک بسبب اول حیث کنه ایدر شکر کنگ ایدر یعنی کنه ایدر سن
 بیلد شکر بس حکمت هر ان ستری که دانی با دوست در میان منه هر اول ستری که بیور سن دوست
 ایدر در تابه قوم یعنی دوست بویله جبه دانی که وقتی دشمن کرد و نه بیور سن که هر وقت اول صکره
 پیشمان اولور سن و هر کزندی که توانی بدشمن مرسان و هر ضرره که قادر سن انی دشمنه ایدر شکر
 باشد که وقتی دوست کرد و اول که هر وقت دوست اولابند رازی که خواهی نهان ماند بر رازی
 که اکثر سن نهان قاله با کسی در میان منه انی هر که ایدر اوز تابه قوم اگر چه متعبد بود اگر چه اول دوست

معتمد

معتمد و صادق اول که اورا نیز دوستان صادق باشد زیرا انکی دخی صادق دوستی اولور بری ^{ضمیمه بنوده سر و فکر معانی}
 از نون فاش اولور هیچ کس به ستر تو و هیچ کس سنگ ستر کی اورزه او توره از تو مشفق متر نباشد ^{بیم بنوده ساده دل معانی}
 سندن مشفق رک اولور قطعه خاموش به که ضمیر دل خویش خاموشی کی کند و کوکل ستر کی با کسی ^{جوس ایرتی معانی}
 گفتی و گفتی که مگوی هر کیه یک واکتبه ایوب و یک که اول ستر کی سید دیمه ای بیم اب دسر ^{سنن نظر بد معانی}
 چشمه به بند ای بیم هو کی چشمه باشند بغل که چوپر شده نتوان بستن جوس ریزه چون که بر اولوی معنی ^{تعلق یا تعلق معانی}
 جوق اولوی اول وقت ایرتی اولور ایرتی بخلق ممکن دکل در بیت سخن در نهان نیاید گفت ^{سویک بنوده ضعیف و قدرش}
 شول نوزکی تنها سو یک کرگزین معقول دکلر که بهر بهجو انجن شاید گفت که انی به مجلس ده ^{معانی در}
 و کثرته لویک لایق اولیه حکمت دشمن ضعیف که طاعت ایوب ضعیف دشمن که طاعت کله ^{بدان بان معانی در}
 یعنی مطیع اولام معصود وی جزان نیست انکی مقصودی انون بغری دکل در دشمن قوی گردد ^{زه بنوده کشت معانی در}
 که در ایام ایل بر قوی دشمن اولاد گفت اند دخی انجیل در که بر دوستی دوستان اعتمایت ^{یعنی بغیر دشمن دخی انجیل در}
 که دوستی که دوستی او رزه اعتمایت و قدر تا تعلق دشمنان چه رسد عجب و دشمنی که تعلقه زه ایر شور که فرصت بویق عالی خرابه ویر ^{معانی در}
 یعنی اعتبار بند هر که دشمن کو یک را حقیق شمارد هر کیم که ضعیف دشمنی حقیق صایه انون حدز انجیل ^{هزار دوست و صفی ترکیب در}
 بدان ماند که اشک انون در امهیل گذار داک بکرز که از حق اشک مهمل قور یعنی نویند رمز قطعه ^{معانی در}
 ام و ز بخش جوم توان کشت اشک بولون سویدر چون که سونور ملک ممکن دکل در کاش جوبلند ^{معانی در}
 شو جهان بوخت ریز اشک چون که بلند یعنی زیاده اولوی جهان بقدی مکرار که زه کند کانا ^{معانی در}
 قوم دشمن که به تیر می توان دوخت دشمنی که تیر ایل هلاک ایلک ممکن در بود جهله معنی جائز در ^{معانی در}
 دشمنی که تیر دیک یعنی ایلک ممکن در بویک معنی معنی در بر در بند بر دوستی پادشاهان ^{معانی در}
 اعتماد و شاید کردن پادشاه هر که دوستی او رزه اعتماد ایلک لایق و معقول دکل در ^{معانی در}
 و بر او از خوش کوز کان نیاید بودن و اطفالک خوش اوارنی او رزه مغرور اولوق کرگز ^{معانی در}
 که ان خیالی مبدل شود زیرا یعنی پادشاه هر که دوستی بر خیال ایل مبدل اولور و این بخوابی ^{معانی در}
 متغیر گردد و بوجه یعنی اطفالک اوارنی بر خوب ایل یعنی بالغ اولوق ایل متغیر اولور بیت ^{معانی در}
 معشوق هزار دوست رادل نه ای بیکی عاشقده محبوبه کوکل ویر میسین و لار میسین ان ^{معانی در}
 دل بجوابی بنهی اگر کوکل ویر ایلک کوکل ایلر لوفه قویسین یعنی وصال امیزنی طوغمیسین ^{معانی در}
 حکمت سخن در میان دو دشمن جنان کوی سوزی ایل دشمن او را سنده انجیلین ^{معانی در}

۴۶

حله

حکمت

شرم زده و شرم زده
 دیده خجل
 سخن چین و صف
 تر کبیر غمی ز معنی
 بزم کش و صف تر کبیر
 خجل صف شیده
 تن بونزه که معنی
 سوختن معنی
 و لازم اولی جانزد
 خونخوار و صف تر کبیر
 سر بل کوی و صف تر کبیر
 کت ماضی مجهول
 شمشیر شک فخری
 فصیح

سوزید که اگر دوست شوند شرم زده نباشی که اول یک دشمن اگر بر بری اید دوست اوله خجل اولیه مشغولی
 میان دو جنگ چون اشک است ای که اورتا سنده جنگ اشک لبی در سخن چنین بدخت همزم کشر
 است بدخت غمی ز همزم جلجید ریغی خصوص سب اولیجید کند این وان خوش دکر باره دل بواو
 یعنی دشمن کبر و بر بری اید کوکل خوش اید بر ریغی اید بر روی اندر میان کور بخت و خجل اما اول
 سخن چنین اورتاده کور بخت و خجل اولور میان دوتن اشک افروختن ای که اورتا سنده اش
 شعله اندر یک نه عقل است خود در میان سوختن عقل دکل در ریغی عاقللق دکل در کند و سنی
 اورتاده یا قوی بود و جهل دخی معنی جایزه در کند و سنی اورتاده یا قوی قطع در سخن باد و ستان
 است باشد سوزده دوست را اید است اول یعنی بک سوزیده تا ندارد دشمن غوار کوش تا گفان ایچ
 دشمن قوی طوقیه پیش دیوار ای کوی هوش دارد دیوار قنده این که سوزید سنی غفل طوت
 تا نباشد در پس دیوار کوش تا گدیوار ارنده قوی طوتر که اولیه حکمت هر که باد دشمنان
 و ستان خود صید کند هر کیم که کند و دوستریک دشمن اید صید ایلیه سر از اردوستان
 دارد و ستان ایچتمک هوش طوتر بیت بشوی ای ضرر مند ان دوست دست ای عاقل
 و ستان الیو یعنی ترک اید که باد دشمن است بود و دشمن است کرد و دشمن کله بیل او تورش
 و مصاحبت اول حکمت چون در امضای کاری متردد باشی چون که برایش اشکده متردد
 ایچ اولاسن ان طرف اختیار کنی که از از تر بر اول طرف اختیار اید که ضرر سزرک یعنی که ضرر
 اید شکسته حاصل اولایت بامدم سهل کوی دشوار کوی رفیق ملایمت اید سوزیدنی کبی
 یک سوزیدنی با ان در صید زند جنگجوی اول که اید که صید قیوسی فقر یعنی صید طلب اید جنگ
 است تا کار بر بری اید مادامک ایش التون اید حاصل اولور جان در خطر افکندن است اید
 جانی خطرده بر حق یعنی کشی کند و سنی تملیکه اتق لایق دکل در عرب کوبید عرب اید را خیر الخیل
 السیف جد در آخری قلیج در ریغی چون که حیل لرایه مصلحت اولیه البته جنگ مباشرت لازم
 کلور بیت کربای او جنگ او بود در کاب نخواهد بجز از نو و حساب بیت جودست
 از اید حیلتی در کیت چون که ال دو کله حیلدن کسیدی یعنی حیل اید مصلحت حاصل اولیه
 حلا بردن بشیر دست اول وقت ال قلیع التک یعنی جنگ ایلک حلال در بنید بر عجز دشمن
 رحمت مکن دشمنک تجوی اوزره ترجم اید که اگر قادر شود بر تو رحمت نکند زیرا دشمن اگر

بینی بونده فعل مضارع منفرد مخاطب د-

بروت بیق معنانه د-

مصدر د-

نخستین خلق از او وصف تر کبیر

زنی فعل مضارع منفرد مخاطب د-

تغابن الدائم معنانه د-
ج ب وصول دست ج ب وصول
الوصول طم و راست صاغ
دست راست صاغ ال و صاغ طرف

کیرم حاضر در دیدن معنانه د-
ظاهر بود که چشم لفظی پیش لفظه
مضامی اول مضامی اول مقوده جائز در

مردند بونده شود معنانه د-
در بهم هست تقدیر نوده در

صدقان الهمی معنانه د-
مرهمه و صف تر کبیر معنانه د-
سی را تقدیر نوده در

قادر و غاب اولاسنگ اوزر که ترجمه اینست دشمن جوینی ناتوان لاف از بر و ط خود من
دشمن چونکه قدرت بزرگ و ضعیف کوره سن کند و بیفکدن لاف او در معصیت در هر استخوان
مردیت در هر پیرهن زیرا که استخوانه بر ایلیک و او در و هر پیرهنده بر او در دریت
خور بجهت و ضعیف مرد ایلیک مرآده بق بر قریبی دلاور کور شها شیرانه بق پند هر که
بدیر ایلیک هر کیم بر ظالمی دپید خلق را از بلای او بر هاند خلق اول ظالمک بدست
قورتر و او را از عذاب خدای و اول ظالم حد تعاینک عذابدن قورتر و قطعه سینه
نخستین و لیکن ترجمه مقبول در امانه بر ریش خلق از او هر چه ظالمک یاره که اوزره
هر چه قومه یعنی ترجمه اند نه است اندر رحمت کرد بر حار اولک که ایلان اوزره ترجمه
ایلیک بلدی که آن ظلمت بر فرزند ادم که ایلان ترجمه ایلیک ادم او غنی اوزره ظلم در پند
نیست از دشمن پذیرفتن خطاست دشمندن نصحت قبول اتک خطا در و لیکن شنیدن
رواست اما اشتک روادر یعنی مقبول در تا بخلاف آن کار کن که آن عین صوابت تا آنک زودند مع-
خلاقی ایدایش ایلیک که اول عین در مشنوی حذر کن زانجه دشمن کو بد آن کن عذر اید اول تغابن الدائم معنانه د-
شنه دن که دشمن انی ایدیر یعنی دشمنه اعتماد ایدوب انک سوزنی اید بر ایش اشلمدن حذر ج ب وصول دست ج ب وصول
ایلیک بر زانو زنی دست تغابن ریزه صکره مغنلق الن و پیشی نلق و نیز که اوزره او رین ال و وصول طم و راست صاغ
کرت راهی غایت راست چون پیر اگر دشمن سکا او قوی طغری پول کوسره که اصلا انده خطا
برای اولی از او هر که در راه دست جیت کیر اندن رجوع اید و وصول طم فک یونی طوی یعنی کیرم حاضر در دیدن معنانه د-
اول کوسره دو کی طریق خلافت حکم خشم پیش از حد و خشت ارد حد دن زیاده غضب ظاهر بود که چشم لفظی پیش لفظه
نفرت کتور یعنی خلق اندن نفرز ایدر و لطف بی وقت بیت پیرد وقت سز لطف بیت مضامی اول مضامی اول مقوده جائز در
ایلیک یعنی هر وقت ملاطف و ملایت ایلیک کشیک خرمش کبیرنه چندان درشتی کن که مردند بونده شود معنانه د-
از تو کیرم کردند اول قدر حدت و غضب اید که سندن طوی یعنی مشفر اوله لرون چندان در بهم هست تقدیر نوده در
نرم کن که از تو دلبر شوند و اول قدر ملایت و رفقا اید که سنگ اوزر که دلبر اوله لرون کات صدقان الهمی معنانه د-
اوله لرمشوی درشتی و نرمی بهم در بهم غلظت و ملایت بری برای او مقدمه ایدر مرهمه و صف تر کبیر معنانه د-
جو قاصد که حصر مرهمه هست صدقان الهمی که یاره اید ج و مرهمه قوی در درشتی نگیرد سی را تقدیر نوده در
خردمند پیش عاقلان که خوشی او کند طومر بی عادت اید غمزه سستی که ناقص کند قد خویش
شعاعل است لکی او کند طومر کند و قدرش ناقص اید یعنی اول قدر ملایت و تواضع اید که حرمت

مربوده تحین فقط
اجود

یکبار بونده بر کره یعنی او خوردن
پیرانده اولان با تشبیه
شیرانده اولان با یکی
دیش کن قور بوجهل
دخی معنا جائز در

جیر قوی و غار معنای در
بونده صفت لف و نشر
مرتب وارور

فرمان ده وصف ترکیدر
که بانگ فتح ایل در
زبان لهب معنای در
شیر کی یا لک

بن آدم که جمع در
بونده این آدم معنای
تکر جمع و اراده واحد
قبیله اولف
ایله

تندیده و کرید و کشیده
اولان یا بر مصداق
بیلغان اسم شهر در

و عرضه تقصیر این نه مر خوشی را فروی نهند نه بر او خوردن کند و سن زیاده لک دیگر قور یعنی
گیر این نه یکبار تن در مذلت دهد نه بر او خوردن تنش نداند و بر یعنی کند و سنی دلیل
ایله مشوشیانی باید رفت ای خردمند بر جوان با باسه ابتدای ای عاقل مرا تعلیم ده پیرانده
یک پند بکار پیرانده بر پند تعلیم و بر یعنی بکار معقول نصیحت و بر بگفت نیک مردی کن نه جندان
بابا س ابتدای یک مرد لک ایله و ملاطفت ایله اما اول قدر ایله که کرد و چیره کرک بنه دندات
لک کن دیش قور دنگ اوزر که قوی و غاب اول که قونیدر کی هلاکی ایله نصیحت طلب
ایون جوان اولدوغی ایچون بویله نصیحت اندی حکمت دو کس دشمن ملک و دین اندای که
ملک و دین دو شمنیدر یعنی بری ملک و بری دین دو شمنیدر بادشاه بی حلم حلم زیاده ملک
دو شمنیدر که غضب بسی ایله خلق اندن نفرت ایلر روز ایلدی بی علم و علم زیاده دین و شمنیدر
که نجه کنه نیک هلاکت نسیب اولور بیت بر سر ملک مبادان ملک فرمان ده ملک باش اوزره
اول که فرمان ویر جی پادشاه اولمور که خدا را نبود بنده فرمان بر دار که الله تعالی نیک امری
طوخی بنده اولیه یعنی الله تعالی نیک امری اطاعت امتیاز که پادشاه اولمور حکمت
پادشاه باید که تاجتدی بر دشمنان خشم ننداند که پادشاه دو شمنی اوزره بر مرتبه ده
خشم سورمیه که دوستی را اعتیاد غاندر که دستاره اعتماد قالمیه یعنی حد دن زیاده غضب اتمیه
که دوستی اندن نفرت ایلر لراش خشم اول در خداوند خشم افتد غضب صاحب دو شمر یعنی
غضبیک ضرری اول غضب ایدن کیه ایر شور پس زمانه بخشم رسد بانرسد صکره بالک خشم
ایر شور یا ایر شمر یعنی غضبیک اثری که ایر شمر معر و کل در مشغولی نشاید بنی آدم خاک را
خاکدن خلق او نمش آدم او غلنه لایق دکل در که در سر کند کبر و تندی و باد که باشند
کبر و حدت و سرعت اید و عجل اید یعنی متکبر و قدلو و عجل اید اولاتر با چنین کرم و ستر
کشم سنی بوغچین یاوزلق اید و سرکش لقا اید پندار مرا از خاک باز ایش فلان ایلر که
مکه طلاق دین یوسف اشدن که سنده بوقدر حدت و کبر و عجب وارد در یعنی سر شیطان
بگفتن یاره دلش سر که سنده بوقدر اخلاق شیطانی وارد در قطعه در خاک بیلغان
بر سیدم بعایدی حضرت شیخ ایر بیلغان بر عابده ایر شدم کفر مرا بستم بیت از جهل
پاک کن اول عابده ایدم تربیت اید بن جهلدن پاک ایل گفت برو جو خاک محل کن
ای فقیه آیتدی یوزی خاک کی محل و تواضع اید ای عالم با هر چه خوانده در زیر خاک کن

۱۴۶

یا خود هر نه که او قوش کن دو کلاسی طر االت ایله یعنی علمه التفات و احتیاط ایله زیر علم کل ایچونر
چونکه گفته شده علم اولیه ایله علم دوم مشابیه قوزیر اول علمده اصلا
سکا فائده یوقدر نتیجه کلام تو اضع و تحمل کرک که و عجب کرک حرکت بدخوی در دست دشمن
کرفتارست بدخوی اولان به دشمن اندن گرفتار در که هر کجا کرد در هر قنده که کیده از جنگ
عقوبت ان خلاص نیاید اول دشمنی عقوبت اندن خلاص بولمز بیت اگر دست بلا هر فلک
دود بدخوی اگر بلا اندن خلاص ایچونر فلک او زره کیده بدخوی اولان که دست خوی
بدخوش در بد باشد کند ویرام خونیک اندن رنلاده در که هر کز خلاص بولمز بندیش که در سپاه
دشمن تفرقه افتاد چونکه کوره سن که دشمن عسکر نه تفرقه و مخالفت ووشی توجع باش
سن جمع و صفه خاطر او زره اول و اگر جمع شوند و اما اگر دشمن عسکر جمع و متفق اولر
از پریشانی اندیشه کن بر آئنده لکن خوف ایله که سن شهرم ایدر لر ایله غافل اوله قطعه
بر باد وستان اسوده بنشین یوری دوستر ایله اسوده او توره جویشی در میان
دشمن ن جنگ چونکه دشمن او را تاننده جنگ کوره سن در کین که با هم یک زبانند اما اگر
کوره سن که بری بری ایله متفق در کانه از نه کن و بر باره بر سنگ یا یک قور و صهارک برج
او زره و بار و سیه طاشالت یعنی جنگ حاضر اول حکمت دشمن جواد همه حیلتی سلسه دوستی
بخیانه و ستلق انجمن دیره در یعنی دوستلق صورتش کورتر و سن انکه انون صکر اول دکن
بدوستی کارها کند و ستلق ایله ایشلر ایله که هیچ دشمن نتوان کرد که هیچ دشمن اول ایشلر
ایلمک قادر اولمز سید سرمار بدست دشمن بکوب ایلمک باشی دشمن الی ایله دوکی که از اهل
سر الحقی خالی نباشد زیرا ایلمک ایلمک فائده نک بر ندن خالی دکل در که اگر این غالب
اید مارکشی ریز اگر بویع دشمن غالب کله ایلمک دپلدک و اگر اردشمن رستی و اگر او یعنی
ایلمک غالب کله دشمن قورلدک بیت بر وز معر که این مشور ختم ضعیف جنگ کونده ضعیف
دشمن ان این اول که مغیر لیر بر ارد جودل رجان به داشت ریز ارسلانک بین سن جفار اول
ضعیف ختم چونکه جانندن کوکل یوقاری طلوتی یعنی حیانتدن آمیندی قطع ایلمدی پیدی
خبری که دانی دلی بیازارد بر خبری که بیور سن بر قلبی رنجیده ایدر تو خاموش باش اول
خمودده خاموش اول تا دیگری بیازرد تا که اول خبری بر خبری که کتوره بیت بیلا
نزده بهار بیازر ای بیلا بهار مشغول کتور خبر بد بیوم باز کزار گیرام خبری کیرن

بدخوی وصف از کیدیت
تفرقه غوغا و مخالفت معنی د
بدوستی ده اولان یا فنی معنی
اولمق ده جائز در
کرد بونده کردن معنی
بر از حدی الحنین
بیلدک ده اولان
الف نده ایچونر

حکله

حکله

با یقوت قوی پند پادشاه را بر خیانت کسی واقف گردان بر پادشاه هر یکسک خیانت او زره
 واقف اید مگر آنکه مکر اول وقت واقف اید که قبول کلیه و اشق باشد که کلی قبول او زره اعتماد
 اید جی اولاس یعنی سوز کل تمام نفورنی اکیه سن و کر نه هلاک خود سوس مکن یوخته کند و هلاک
 او زره سوس ایدرسن بیت بیسج سخن گفتن انگاه کن سوز سوبک نه ارکن و فکرنی اول وقت اید
 که دانی که در کار گیرد سخن که بیدرس سوز کل تاثیر وار در پند هر که بخت خود رای میکند هر که
 بر خود رای نهی ایدیه او خود نهی دیگر محتاجت او کند و به بر بیزی کسک نصیحت محتاج در
 حکمت قریب دشمن مخور و سمنک قریب به بین حیل سده الداف و غرور مداح غرور مداح
 غرورنی صانوت الی یعنی مدح معرور اول که این دام رزق نهاده است زیرا بوی دشمن
 در رزق و نفاق طو زنی قوت رزق غافل قلیق استر وان کام طمع کشاده و او بوی مداح طمع طمع
 یعنی اغرنی ایدر ظرافت ایدر سندن بر سنه المواق استر احمق و بسیار خوش اید احمق سنایش
 خوش کلور چون لاث لاث کی که در کعبش می وز به نماید که اول لاث نک طبع عذبه او فوره
 سز کور نورنه که قصایدی عادی در ایدر لایر قطع الانا شنوس مدح سخن کوی اگاه
 اول صاقن مداح مدحی استماع اتمیه سن که اندک مایه نفی از تودارد زیرا سندن بر از حق
 مقدارنی فائده طو تر یعنی حاصل ایدر اول سید سن بو قدر مدح ایدر اگر روزی مرادش
 بر نیارک اما اگر بر کون انگر مدافنی حاصل اتمیه سن دو صد جنودان عیوبت بر شمارد
 اول قدر وقت یک روز اول قدر سنگ عیبر و کی صایر حکمت مشکلم رانا کسی عیب نکیر
 سوبلجی که مدامک بر یک عیسن طو تمیه سخن اش صلاح پذیرد انگر نوری صلاح قبول
 ایلم یعنی نوری معقول و لطف المیزبیت مشوعزه بر حسن گفتار خوش کند و حسن
 گفتار او زره غمره اوله تجسین نادان و پندار خوشش نادانگنی ایدر کند و پندار
 ایدر حکمت همه کس عقل خود بکمال نماید عالم ده دو کلی کینه کند و نک عقل کمال ایدر کور نور
 یا خود کمال ده کور نور دیک اول او فرزند خویش بکمال و دو کلی کینه کند و نک فرزندی
 جمال ایدر کور نور یا خود جمال ده کور نور دیک اول او قطع یکی جهود مسلمان نزاع میکند
 بر جهود بر مسلمان بری ایدر نزاع ایدر جهود نک خنده گرفت از نزاع ایش نم اما انجلیین
 نزاع ایدر که اندر دگر نزاع خنده بنی کلک طو تری یعنی کلام بجزه گفت مسلمان کرین
 قباله من مسلمان غضب ایدر اندر استیدی اگر بونم قباله درست نیست خدا یا جهود ام

مکر و ان مکر معنی در
 باش فعل مضارع
 بیسج تدارک معنی در
 دانی فعل مضارع
 دمی با خطا بایده فعل مضارع
 مغرور مخاطب در و میدن
 او قوی معنی در
 لاث کوره
 سخن کوی وصف تکرید
 بونده مداح مراد در
 مایه مقدار معنی در
 پندار ظن معنی در
 بکمال ده اولان با اول که
 معنی او زره مع معنی در
 اما معنی ثانی او زره فی
 معنی در
 چنانکه می خنده گرفت از نزاع
 ایش نه تقدیر نه در

حکمت

حکمت

دین دنیا صا جیلر خیر یعنی الحق لریوسف را بفروشد تا به خیرند یوسف صا نر رجب انکه هاسه ایل اندن
 یک نه صا تون الود لریبت بار مغروش بدنیاسه سود نکرد انکه یوسف بر یاسره بفروخته بود قال
 الله تعالی الم اعهد الیکم یا بنی ادم ان لا تعبد الشیطان حق تعالی حضرت بن لزه عهد و وصیت
 انتم می ای آدم اولی شیطانه عبادت و اطاعت اقمیس بیت بقول دشمن بیان دوست
 شکسته دوشمنک سوزیده دوشمنک بیانی صیدک یعنی شیطانک اغوا سید حق تعالی حضرت تک
 امر نه مخالف اندک بسین که از که بریدک و با که پیوسته کور که کیمین کسکدک و کیم اولاشدک
 یعنی خدادن دور اولو شیطانه قریب اولو حکمت شیطان رجیم با مخلصان بر نیاید شیطان
 رجیم مخلصی اضلال انکه قادر اولو سلطان مفسدان و سلطان مفسد ایل یوقاری کلیم یعنی
 اندوز مانن المغه قادر اولو عالم و ملزم کس که مفسد اولو قلمزده محبوس اولو لری مشغول
 و امیر مده انکه بی نماز است قرض و بره اول کس که بی نماز در در خواده نشن زفاقه باز است
 اگر خود انکه اغرض فقر دن اجلش ایه ده یعنی زیاده فقر اولو سه ده کو فرض خدایم کزارد
 زیرا اولو ی غار الله تعالی یک فرضی ادا ایلم از فرض تو نیز غم ندارد ظاهر در کسک
 فرمیدن غم طومر حکمت هر چه زود بر اید بر نیاید هر نه که نیز حاصل اولو جوق زمان اکلمن
 قطعه خاک مشرق نشید ام که کند آشتیم که مشرق خاکنی ایدر مجهل سال کاسه جینی قرقیل
 کال جینی که مراد فقر قوری در صدر هر روزی کنند در بغداد بغداده بر کون یوزنی ایدر یعنی
 دوز لری لاجرم فیتش هم بسین لاجرم انکه یعنی کاسه جینک قیمت و اعتباری کورسین
 نجه در قطعه مرغل از بیضه بیرون اید و روزی طلبه مرغل یومر ده دن طنه کلور
 و زر قطلب ایدر یعنی قوری اگر بوقدر حشر حاصل اولو و آدمی چه ندارد خبر از عقل
 و اما آدم زاده عقل تمیز دن خبر طومر و کند و سن بیلمن انکه ناگاه کشت جینی تر لیه
 مرغل که دفعه بر که اولی بر نه یعنی بر قدره ایر شمدی وین تمکین و فقیهت بکذاشت
 از هم جینی آقا بود که مراد آدم او غلدر قدرت و فقیهت ده بو معنای کوره تمکین ده
 اولان با فی معنای اولو را بکینه ایه جاهت از ان قدرش نیست صرجه دو کل
 یرده وارد اول بسیدر انکه قدری بوقدر لعل دشوار بدست اید و از انست غیر نر

عهد
 بیان
 معنی
 برید بونده مجهول
 وره

حکمت

بعضی نسخه ده مفسدان
 بر نه مفسدان واقع اولو
 محله مدایم اولان مفسدان
 در

وام قرض معنای در

حکمت

مرغل مراد بلج و کاف
 تصغیر ایچوندر
 اندن مراد بونده مرغل در

۱۴۸

حکمت

لعل صوبت و شفقت ایزد اله کلور یعنی الکیه و در اول اجلدن غیرت و مقبول در حکمت کارها
 بصیرت ایزد ایشتر صبر ایزد حاصل اولور و مستعمل برادر اید اما عجل اید چی دیه سی اورزه کلور
 کلور یعنی مصطفی حاصل اولور مشوی بچشم خوشتر هم دیدم در بیایان کند و کوزم ایزد کوردم
 بیایانده که هست بر دارشایان هر هسته کیدن عجل اید چی دن سبق التدی یعنی منزل
 ایزد شکره انی کجی کند باد پای ازنگ فروماندیل اقلو یعنی جاپک ات یلکدن قالدی
 شتر بان یمنان هست میراند و ده جی انجین یعنی اول کبر است سوردی اصلا قالدی
 یند نادان را به از خاموشی نیست نادان خاموشی و نیک نیست بوقدر این مصطفی بد استی
 اکثر نادان بومصطفی بلیدی نادان نبود نادان اولمز ایدی قطعه چون نزاری کمال
 فضل ان به چونکه کمال و فضل طوعتر سن اولیک که زبان در دهن نیک داری کس نگر
 اگر کده حفظ اید سن آدم را زبان فیه کندن آدم بی لسان رسوائ ایلر جوزی مغرزا
 سبک ری ایچ لوز قوزی بنیچک رسوائ ایدر که هر کره الله الان بر دخی المز قطعه
 خیر ایلر تعلیم میگرد بر ایلر خیر لوز لوز دیو تعلیم ایدر ایدی بر و بر حرف کرده عمر دایم
 و آتم عمری انک اورزه صرف ایلر ایدی حکم گفتش ای نادان چه کوشی بر عاقل اکا
 ایندی ای نادان نه جالشور سن درین سودا بترس از لوم لایم بوسوداده ملامت
 اید اید چیک ملامتدن خوف اید که سکا طعن و سز نشن ایلر نیاموز از بهایم از حق
 گفتار بوظا هر در که بهایم سندن نطق و گفتار او کر غمز تو خاموش بیاموز از بهایم
 باری سن بهایم دن خاموشی او کرن مشوی هر که ثامل نکلند در جواب هر کیم که جوابده
 یعنی نوزده تامل و فکر ایلیم بیشتر اید سنخشن ناصواب اول کسک اکثر سوزی ناصواب
 کلور یعنی نامعقول لویله با سخن رای جو مردم بهوش یا آدم کس سوزی عقل ایل
 بزه یعنی عاقل کی معقول لوز لویله یا بنشین ایچ بهایم خوش یا خود بهایم کس خاموش
 او تر حکمت هر که یاد انا تر از خود بحث کند هر کیم که کند و دن عالم رک اید بحث ایلیم تا
 بدانند که داناست تابیده لر که دنادر یعنی عالم اید و کس بیسون لر ایچون بدانند که تا
 ناداست بیلور لر که نادان در ریزر کند و دن اعلم ایلر بحث ایدر اول خودانی البت

سبر و ایدر معنای
 استعمال اولور مننه
 نیست بان صفت مشبهه در
 سمنده صادرات و قلات دکی
 رکننده اولان اما مطلقان معنای
 دمن کلور
 نصبت رسوائ معنای در

ایچ سز جوری بیچک کس رسوائ
 ایچ سز جوری بیچک کس رسوائ
 اندوکی دیک اولابونقدیر چه ادا
 شیمقد اعتبار اولور بونک
 نارسیده حد دن زیاده در
 نه فعل مغایر مخاطب در
 کوشی بونده زاید در
 لوم ملامت
 معنای در
 اری امر حاضر در
 اریبیدن

حکمت

حکمت

حکمت

در این باب
نویسنده اولان یا ثانیه
و حدت ایجاد در
پوشیدن دور و وصف
نیز می
ما بونده مانستن در
بکرک معانه در
فعل مفرغ مفرد
غایب در

مفرغ بونده مطلقا
معانه در جوز و بادم
ایچمی کی در
جیت بونده جیم فارسی
ایله در

حکمت

حکمت

حکمت

حکمت

مکرم ایوب نخل ایدر بیت چون در اید به از توی سخن چونکه سوزده بر که سندن یک کله یعنی سندن
اعلم اولاکر چه به دانی اعتراض میکن اگر چه بیلد سن اول سوزی ایولیکن اعتراض ایلمه
و فوق کل دی علم عیلم حکمت هر که با بوان شنید نیکن بنید هر کیم سیر امر لرایله او توره ایلمک
کور من زیر الطبیعه رقه مقتضی البته ایولردن ایلمک و کلدن ملک حاصل اولور
مشغول کر شنید فرشته یاد تو اگر فرشته شیطان ایله او توره یعنی اختلاط ایلمیه و
امور و خیانت در یو فرشته ایکن شیطان دن وحشت و خیانت و جیله او کر نور از بوان
شکوی بیاموزی حق بود که سیر امر لردن ایلمک او کر غرض سن نکند کرک پوشیدن دوزی
قور دکر جیک ایلمز زیر انک صیغته سیر تحبیک قوغشدر یعنی بونجه محال ایلمه
یو یلم محال در بندم دمان را عیب پنهان پیدا میکن ادمیرک کر لویعیتی اشکاره ایلمه که
ایشان را رسوای کنی زیرا انک رسوای ایدرسن و خود را بی اعتماد و کند و کی اعتماد ایدرسن
حکمت هر که علم خواند و عمل نکرد هر کیم که علم او قودی وانک ایلمه عمل ایلمدی بدان ماند که کا و راند
و تخم نیفتانند شو که بکر زک حقیقه سوردی و تخم صابجی یعنی امکی عبث سیر قدر زحمت
جکدی حکمت از تن بی دل طاعت نیاید دل سرتندن یعنی محبت حق و فکر اخلاص اولمیان
که در طاعت کلز و پوست بی مغز بیهوا عترت شاید و اچ سز قباق بیهوا عترت سیر امر زیر
مقبول اولای اچ در پوست هر فائده سیر امر زیر احدی شریفه وارد که حق تعالی حضرتی
عبدک قلب نظر ایدر عملک و سایر احوالک نظر ایلمز تن بی دل دن طاعت کلز کلمه دخی مقبول
اولمز مر ایلرک طاعتی کی حکمت نه هر که در مجادله جست در معامله درست هر کیم که مجادله ده
یعنی جت و سزا ده جت و قوی اوله معامله ده یعنی سیرت و صلاح ده درست اولابویله کلادر
حکمت نه هر که بصورت نیلوس سیرت رینبا درست هر کیم که صورتده ایو در ایده سیرت رینبا یوقدر
یعنی بصورتی خوب اولانک لری خوب کلادر که کار اندرون دارد نه پوست زیر ایشی قلب
طو ترین طو غمز قطع توان شناخت بیک روز از شمایل مرد به کونده کشک شمایلمده
اکلمق ممکن در که تاجی شرسیدت پایگاه علوم که علمک مرتبه ساقنده ایر شمشد روی
ز باطنش ایمن مباحثه مشوا ما باطننده ایمن اولمه و مغر و اولمه که جت نفس نکند
بسالها معلوم ریز انک خباثت نیچ یلترده معلوم اولمز حکمت کر بشما به قدر بودی

اکر

نیاخته بونده شناختن معنائ
مصدر هر کلمه در
بابگاه مرتبه معنائ در
بخش نهم شهر
جاده رسید جاده
دید کلید
کنز فعل مضارع منفرد
پشان الن معنائ در
بینی فعل مضارع منفرد
قوج فارسیده ترکی
نینه مشتکی در
روا و وصف ترکیب
مبارزها در معنائ در انده
اولان الفنون جمع در قاعده
فرس اوزره معنائ در
مشغله غوغا معنائ در
نیاز بونده قادر اولمزلر
معنائ در ارادتند در
اوردندن دکل در

اگر دو کلمه قدر اولیدی پیش قدری قدر بودی ایلیه قدر کیجه قدر کز اولور ایلیه بیت کر سنگ
همه لعل بختان بودی اگر دو کلمه طاهر لعل بدختان اولیدی پس قیمت لعل و سنگ یکسان بودی
ایلیه لعل و طاهر قیمت برابر اولور ایلیه بیت پس قات خوش که زینر جاد را باشد جوق موزون
قات که جاد را تشنه اولور یعنی ظاهر الطیف کور نور چون بازی کنی مادر مادر باشد چون جادری
اجه سن کور رسن ان سنگ اناسی در یعنی زیاده باشد عجز در پند هر که با بزرگان نیت در هر کس
که اولور ایلیه و عیاد اید خون خود زیر کند و قاتنی دو کر یعنی کند و ایل الی ایل کند و نسی هلاک
ایدر قطره خوشی را بزرگ می بینی گیر کن کند و کی اولور رسن راست گفتند یک دو بیند لوج
کر جک دیدی رشت شخ بری ایلی کورر رود بین شکست پشانی التک نیز صفت کور رسن تو که بازی کنی
بر با قوج سنگ باشد ایلی قوج ایلی او یون ایدر رسن یعنی قوج ایلی دو قوش رسن بود و جهل دخی
معنی قابل در سنگ قوجه باشد ایلی او یون ایدر رسن حکمت پنجه باشد افکندن و مشت باشد شیر
زدن کار خردمند انیت ارسلان پنجه بر قوی رسن ارسلان ایلی پنجه طو شقی و شمشیر یومرق
اور متو عاقل کر ایشی دکل در بیت بیت جنگ زور اوری مکن بامست مست ایلی جنگ زور
اور لک ایلی محاربه و مقاتله ایلی پیش بر پنجه در بغل دست قوی که تشنه الکی قولتنگه قوی یعنی
خفتو اتمه پند ضعیفی که با قوی دلاوری کند بر ضعیف که قوی کسبه دلاور ایلی یعنی انگ
ایلی جنگ انگه اقدام ایلی یار دشمن در هلاک خویش کند و بی هلاک انگه دشمن یارو
و معنی در قطعه سایه برورده راجه طاق ان ناز و حضور ده بامتنی سنگ که نه طاق
و قدرتی وارد در که رود بایب رزان بقتال که بهادر لر ایلی قتال کیده است بازو بجهل
می کنند ضعیف و قوت سزا اولان که جهل ایلی پنجه بر غور یعنی پنجه طو شرنجه بامرد
اینین جنگال و مور پنجه بوج ایلی امانه فایده که کند و یه ضرر ایلی حرکت هر که نصیحت
نشود هر کیم که نصیحت قبول اتمه سر ملات شنیدن دارد خلقتن ملات اشتمک
مولی طو تر بیت چون نیا یی نصیحت در کوش چونکه نصیحت سنگ قولتنگه کلیمه یعنی قبول اتمه سن
اکرت لر زرش کم خاموش اگر سکا طعن ایدم خاموش اول یعنی بی حضور اوله حکمت بی هنر
هنرمندان نتوانند دیدن هنر لر هنر لوری کور مکه یعنی ان لر ایلی مقابل انگه قادر اولمزلر
همچون سکا بازاری باز آمده اولان کلید کی که سنگ شکار زیر اینند که شکاره مشوب اولان
کلید کورر لر مشغله برارند غوغا کورر لر و پیش آمدن نیا رترو و انگ قسته کلک قادر اولمزلر

دک

حک

سنگ دل معنی فصیح
کاف عجمی در حلی کاف

حکمت که جوهر شکم نیستی
خلقه ابلق بلای یوقه امثوله
نیفتاری بلکه صیاد دام ترا در حکمی
نور من و تو شد دایره دار خازد
دیر خوردند و عابد از نیمه سیر خوردند
برایم بر که
که بد عظمی و ضعیف اول

و زاهدان سدر رمق و جوانان
ادب مجله قدر برادر
تا طبق بر گیرند و پیران تا عرق
محض بون لجه

نکنند اما قلندران چندان خوردند که
در معده جای نفس
معده ده نفس کشیده برادر
نماند و در سفر روزی
حسب سینه سوزده و سینه برادر

کس شعر اسیر بند شکر را
نیکو در خواب
از بجه او بد شد
ز معده تنگی شنی ز
جو قیوم معده به نفقت دیر

و لنگی حکمت
اگرچه به جی بود هم از سینه رفته
مشورت با زبان تهاست و سخاوت با مفسدان
خوردند مشورت معده نه

کنایه شعر خبث را جو تعهد کنی و بنوازی
اعانت مشورت
اول و سر مشورت
بدولتی تو کنه می کند با بنوازی حکمت
کنه هنده اور تاق اولند

هرگز دشمن پیش است از نکند دشمن خوشتر است
هر که دشمن او کند در اولد و مزه دو دشمنی از اولد
و کردی بخلاف مصلحت دیده اند و گفته در کشتن بندگان تأمل اولی است
عقلاد نه بد بلو که بونلا خلافت در که مصلحت کور شد و بیشتر اولد و مکره

حکمت سفله چون بهر با کسی بر نیاید سفله چون که هنر ده بر که ایل یوقاری کلیمه معنی مقابل
و غلبه آنکه قادر اولیه بخش در پوشتن افتد جنات ایل اول کنگ غنبت و دوش

یعنی غنبت ایدر زمانده اولان دانی کی بیت کند هر اید غنبت خود و کون دست
مواجهده مقابل ایدوب سولشک قدری اولیان خود البته غنبت ایدر جو در مقابل
کنش بود زبان معال چون که مقابلده اول خود دل کنگ اولایعین سولیک قدری

که عزت توقع ندارد که که انکدر عزت امیزی طوقیه و جاهلی که بزبان اوری بر حکمی
غبار اید و بر جاهل که اول یازلق ایل بر عاقل اوزره غاب کله عجب غنبت عجب دادر سنگت

که جوهر ارمی شکند زیر اول جاهل طاش که بر جوهری ضد بیت نه عجب که فرود رود نقش
عجب دکل اگر انکدر غنبت یک نفس شغ کیده یعنی مغلوب اولان غنبتی شراب معقش
بر بیل که غراب انکدر معقش رحمت کر من مندا و باش جفای بیند اگر هنر مند او بخند

بر جفا کوره تادل خویش نیاز دارد و در هم شود اول هنر مند کند و تو کلغ پریشان و بی حضور
اتمه و منقبض اولیه سنگ بد کوهر اگر کات رزین شکند ذاتی پرامر یعنی اعتبار سر طاش
اگر اتون کار لی صید قیمت سنگ نفیر اید و رزم کشود طاشک قیمت زیاده اولوب و التوگ

قیمتی ناقص اولر حکمت خرد مندر اگر زمره اجلاف سخن بنید بر عاقل که خلقه
و نامعقول لر زمره سنده نوری بخت یعنی سولیک قادر اولیه شکفت مدار عجب طوتم
که او از بر طر زبیل بر بط اوزی با غلبه دهل بر نیاید دهل غلبه س ایل یوقاری کلر

یعنی بونگ اوارندن انک اوارن شد ملر و بوی عیسری از کند سیر فرومانده و عیسری رایحه
صورت رایحه نون اشغ قالور یعنی مغلوب اولور مشو بلند اوارن نادان کردن اوز وقت
بلند اوارن نادان بویستی بوجلدی یعنی اقدام و هجوم ایدری که دانار ایه بی شرم

بنداخت که حیسرتق ایل اول عاقل خجل و مغلوب ایلری نمی داند انک چهارس یکین
اول جاهل بلیمه که حجاره منسوب اولان صدایعین حجاره برده که حجارون ایل معادن
بر مقام اسمی در عشق و صفاهان کی فروماند زبانک طبل عازی جان باز طبلنک اوارندن

اشغ قالور یعنی مغلوب اولور حکمت جوهر اگر در جلاب افتد جوهر اگر بر کاب دوش
بمجان نفیست انجیلین یعنی اولی که نفیس و لطیف در و غبار اگر بر فلک رسد و غبار اگر
فلک

سنگ بد دست و مار بر سنگ
طاشه الله اوله بلانده الله
البحر فکر للکدر
اولار که

36

توان کشته و توان بخشد و اگر بی تأمل کشته شود محتملست که مصلحتی فوت شود که قادر را از منفعت شود
اولی او بنده عفو ده
برخی فوت اولی او بد که منفعت در دنیا را

فلک اوزره ایرتیهمان خوشتر نیست در حکمت استعدادی تربیت در یفت تربیت استعداد یعنی
قابلیتی اولان که تربیت ایلک حیف درود در یغ در که ضایع اولور و تربیت نامستعد ضایع و قابلیتی
اولی که تربیت ایلک ضایع در زیر تاثیر یوقدر خاکستر اگر جنب عالی دارد خاکستر اگر جبه
نسب طوتر که آتش جوهر علویت که اول سب عالی جوهر علوی اولان آتش که اندن حاصل اولور
شرط عقلست صبر پیر انداز

و لیکن چون بعضی خود پستی ندارد اما چون که در آنجا بر سر هر یک یکی و دیگر با حال برابر
 خا ایل برابر در قیمت شکر از این است شکر که قیمت قشون او تری و کل در که آن خاصیت وی است
 بلکه اول حال شکر که قیمت قشون او تری و کل در که آن خاصیت وی است مشغول چون که عارض طبیعت
 او قیاید از جغیه این که در کلیمز تا محله قدر

بی هنر بود چونکه لغت اندک طبیعتی هنر را یاری پیغمبر را کی قدرش نیفزود پیغامبر او علم اولی
انک قدر فی زیادہ ایلمدی یعنی زاننده هنر فوق ایونی لغت اندک نوع پیغامبر کی فرزندنگ اسم در کافر
ایلم غر و اولوی بویست کریمه انک حقنده در انہ لیس من اہلک هنر نمای اگر داری نہ کو ہر ہنر کوستر

اگر طوطی ایک کوستر مدیعی حسب کوستر که فایده می یوقدر کل از خا رست و ابرایم از راز ریز
کل خار دن و ابرایم علیه السلام از رن دن در اگر اصل اعتبار ادلوی لازم کلور که حضرت ابرایم
و کله اعتبار اولی حال بود که در حرکت مشکاشت که پیوید مشک اوله که توقیعین انده مشک

رایحه سادانه آنکه عطار بنویسد مشک اول دکل در که عطار که مشک اما آنکه مشک را چه سر اولیه
و انا جو طبلد عطار است خاموش و پنهان غای عالم عطار طبلد سه کی در که آپسم و هنر کور سر مجید
یعنی کند و سینه عیان آنکه احتیاج بود قدر زمر احوال لندن ظاهر در و نادان چون طبل غار نیست

و جانیل جان یاز طلس کی در بلند اوار میان تہی اوازی بلند و ایچی پوش و یاق داری
و نامعقول روز لمر در قطره عالم انور میان جہاں جاہل و تراشندہ عالم مثل گفت اند صدیقان
بو خصوص صدیق بزم مثل دیشتر بود در شہسوی در میان کور است اول عالم کور لمر و تراشندہ

از آن دور که کور در محبوب کور مد کلری پس جابلر دخی کور منزه الہ الثفات
 اتمز در مصحن در سرائ زندیقان زندیقلسر اینده بر مضمی قدر یعنی مصحف کی در نته کیم نهد
 زندیقلسر اکا تعظیم اتمز در جابلر دخی عالم تعظیم اتمز در حرکت دوستی را که بعمری فرجنگ

بہارِ ازل کی کہ بہ کمرہ یعنی ہر فتح زمانہ کہ کتورہ لروانگ ایل دوست اور شایہ کہ بیدم
بہارِ ازل لایق دکلر کہ اول دوستی ہر فخرہ زنجیدہ و بچھو رایدہ لربیت سنگی
چند سال شود لعل بارہ ہر طش بخجیدہ ہر لعل بارہ ہر اولور ز شہار تا بیک ٹغش

شک نیست که ما اول فعل به نقرده طائر اید صمیمین حکمت عقل در دست

نفس جان گرفتارست عقل نفس النده انجلی گرفتار در دخی زبون در که مرد عاقل در دست زن کریم زنجیر
 مرد قوی کریم عودت کردن گرفتار زبون در یعنی گرفتار زبون اول و دومی کیست در خرمی به سرای سید خرمی
 قبوسه شول سرای او زنه بخله یعنی ارتقا اول سرایه سرور و حضور آمدنی طوفان که بانگ از وی بر آید
 بلند که عودت گرفتار اول سرایون یوقاری کله یعنی طشه به اشیدیل حکمت رای بی قوت مکر و فسوس
 قوت سز و آرای هیچ فائده به سیرامش و قدرت بی رای جهل و جهنم و رای سرفوت جهل و جهنم در عین
 رای قوت و قوت رای لازم در که حصول مراده وسیله اول است تمیز باید و تدبیر و عقل انکه ملک
 اولان نیز و تدبیر و عقل کر که اندون صکره سلطنت کر که ملک و دولت نادان سلاح جنگ خدات
 زیر اندانگ ملک و دولتی خدا نگر جنگ سلاح در عین خدا نگر امر نه مخالف اتمک و حکم قبول اتمک
 نب و قوت در حکمت جوانمندی که بخورد و بدید هر جوانمندی که کند و بی و غیره ویره به
 ارغبار که که روره دارد و بنهد یکدیگر بر عابدی که او بر طوت و حقیق حکمت هر که ترک شهوت
 از بهر قبول خلق کرده است هر کیم که مقبول خلق اولفون او تری ریایل شهوت و از زنی ترک
 این شهر از شهوت حلال در شهوت حرام افتاده است اول که حلال از ددن حرام از دد شهوت
 زیرا الک و شراب ترک ای و بر و صیلم اولی و دنیای ترک ای و بر غزک نشی اولی حوا و یحوز دلدای حرام
 اولور بیت عابد که از بهر خدا الهی نشسته عابد که از دد تری کوشیده او تری به یعنی ترک دنیا اتمس
 و عبادت و زهدی الهی اولی به چاره در این تار که به بیند به چاره قرالوینده که کورر زیر اول
 طاعتی که قبله صفحا حاصل الی که بجز قدرت این است لغویب اول حکمت اندک اندک خیر
 شود از از بریره جمع اولور و بر و ام اولور و قطره قطره سیر کرد و قطره و قطره بریره جمع اولور
 بر سیر اولور یعنی انانکه دست قدرت ندارد یعنی انکه قدرت طومر از سنگ خرده نکه دارد خرده
 طالع صغر و با وقت فرصت تا فرصت و فتنه و مار از دماغ ظالم بر اند ظالم که دماغ خنده
 و مار یوقاری کتور لر یعنی هلاک ابد و اشم و قطره علی قطره اذ اتفقت قطره قطره از زنه مستفقت
 اول شهر در یعنی قطره قطره این جمع اول شهر اولور و شهر الی شهر اذ اجتمعت بحسب و قحان شهر
 این شهر مجمع اول شهر اولور بیت اندک اندک بهم شود بسیار از از بری بری ایل یعنی بریره
 جمع اول شهر اولور دانه دانه است غده در انبار کور میس که دانه دانه اولان غله دانه
 دانه در که بریره جمع اول شهر عالم را نشاید که سفایت از عامی حکم در کوز اند عالم لایق و کلدر
 که حکم ایل جاهدین سفایت کجوره یعنی انکه ادب سز لکن تحمل ایلیه که هر دو طرف را زیان دارد
 زیرا ایک طرف سیر زبان طومر مابعدی انی بیان ایور بیت این کم شود بونگ یعنی عالم

مکر و فسوس زبون او در
 صادر و عین در
 ملک سلطنت معانی در
 بعضی نسخه ده خدایند
 خود واقع اولور و تانی
 محله ملایم دکل در

شهوت از زو میل
 معانی در
 نشسته نشسته تقدیر نه در
 دمار هلاک معانی در
 الی مع معانی در
 غده محمول معانی در
 عام جاهل معانی در

حرفی ناقص اول و در جهل ان مستحکم و انچه در جهل اول است جو باطل کوی بطرف خوشه جو که لطف و خلاق ایل
سویلی خون کرده و کبر و کردن کشتی انکه کبر و کردن کشتی انکه کبر و کردن کشتی انکه کبر و کردن کشتی
نایب است معصیت هم کردن صادر اول معقول در و از علما نایب است اما علامه نام معقول در که
علم صلاح جنگ شیطان است زیر علم صلاح شیطان ایل جنگ اقل سلام و خداوند سلام چون با سیر بر
و صلاح صاحبی جو که اسیر ایل ایلده (الزمر) مشاری بیشتر بود خجالتی زیاده اول و مشوی عاشق نادان پریشان
روزگار روزگار پریشان نادان عام به زدا نشمند نایب هر کار قاسق دانشمند بیکر کان نیایی از راه
افتاده زیر اول نادان نایب لایق ایل بولین دوشی یعنی کمره اولی که خلاف شرع اولان فعل ارتکاب ایلدی
وین دوشی بود در جاه افتاد اما به تمام ایک کوزی و ارایدی یعنی و ارایکین قوی و پویه دوشی یعنی فوق اختیار
ایلی حکم که در رندی ناشنخوردند هر کیم که حال حیثیت انک نایب لایق ایل و احسان کورید چون غیر
ناشنخوردند جو که اول انک نایب لایق ایل یعنی یاد انچه هر حکم یوسف علیه السلام در خشک سال معصیت خوردی
یوسف علیه السلام قتل شده طوینجه میرایی تا کر سکا سکا فراموش کنند تا اجلی فراموش ایلدند انکو ایلوه اند
انکو که نشنط اول غور سیر بر اقام احتیاج و ادر در خداوند میوه میوه صاحب سیر مشوی انکه در
راحت تنیم زینت اول که که راحت و تنعم ده دیر بر ایدی اوجه دانند که حال کرسنه حیثیت اول بیدار که خارش
اجک حال نه در حال در ماندگان کسی دانند عاجز لرک و فقیه لرک حانی بر که سیرور که باحوال خود فرو مانده
که بنجر احواله کند و عجز و زبون قلا قطره ای که بمرک تازنده سوارش ایلر که که جابل و قوی بت
اوزده لای عقل طوینجه یعنی عقی باشد که جمع ایلد که خارش مسکین در اب و کاست بر ایل مسکین خارش
خمار اب و کلا ایچنه دوشنه رجه ایلرانی تا که اول مجلس در خلاص ایلوه س اش از خانه بیاید ادر ویش
مخواه در ویش بیاید یک خایه سندن اش طلب ایلد کافجه از روزن او میگذرد و دود دست زیر اول تو تنگ
انک اوزند مجتار اول در ویش کو کل تو توبند ریغ ایلر حکمت در ویش ضعیف حال رادر تنگی سال
میرک ضعیف حال و در ویشکی بیل طار لغندن قط شده صورت که جونی که بنج سن ملک انکه که مکر اول
وقت شوال ایلد که مر جبر بریشد شهر انک یاری اوزده بر مرهم قویسن و معلوم در پیش و انک او کند
بر معلوم قویسن یعنی اکابر خلیق احسان ایلوه سن قطع حزن کبیر و یاری بکل در اوقات ده
بر خری که کور این توکی ایلد بالحق ایچنه دوشنه قانع قادر دکل بولر و شفقت کن و دی مرد سیرش
ایر اقدن کو کلک ایلر انک اوزده شفقت ایلر اما انک یاننه کیمه جز انک خلاص ایلد که قادر دکل سن
ولی جو رفتی بر سیدش که جیدن افتاد اما جو که انک یاننه کند و صورتی که که بنج دوشی میان

چنان روزگار بدین
چنان حاله و جلدی
معنی قابل
خاک خطای
از ورم معنی
انکه سندن عقده
بشمار فاعل در جایی
تازنده اسم
معنی
وصف ترکیب
تنگی لایق معنی
تنگی لایق
بمعنی ده اولان
اضافه ایچندر
روزن بنجه و با جا
ریش بونده جرات
معنی
اصل شفقت در قافله
چون امان بونده
در

حک
حک
حک

حکمت

میان بند جو مردان بیکدم خورش میانه بگذرند و کی بیکه موق و وار در کی اول خرق
 قوبر و غنی طوطی خلا مدعی ایل حکمت دو جنبه محال عقلمت و خلاف نقل ایکه سنه محال عقل
 و خلاف نقل در خوردن پیش از رزق مقصود بحکمی روز از زنده مقوم اولان رزق در
 زیاده یکدر و م در پیش از وقت معلوم و بری دخی معلوم اولان وقتدن یعنی اجل در اول
 اولک در که بویک سنه عقلا و نقل محال در قطعه قصه در شود که هر از ناله و آه حق تعالی
 قضایه مستغیر اولم اگر یک ناله و آه بشکریا شکایت بر ایدر دینی شکریا شکایت ایدر اغزون
 یوقاری کل فرشته که و کیست هر خزینه باده فرشته که یل خزینه سی اورزه و کبل در که مراد میکان در
 علیه السلام جرم خورد که بمیرد جراح پیوه زنی نه غم یر که بر طول عورتک جراحی سوسینه حکمت ای طاب
 روزی بشین که بخوری آی رزق طلب ایدر او نور که یر سن یعنی طلب انتم ایکه دخی رزقک سکا
 ابرشورین مطلوب اجل و ای اجل مطلوبی ای اجل ابرشورک که هر که جان بنرسن که که جان ایلتنرسن
 یعنی قی که جان خلاص ایدر من قطع جسد رزق اگر کنی و رکنی رزق ایچون اگر صبر ایدر سن
 اگر بیسی بر سانه خدای عزوجل عجز و جلیل الدایر شد ریعین اول رزق سکا ابرشور
 در روی در دهان شمر دینک اگر ارسلانک و قیلانک اعتراف کیده سن نخورندت مگر هر روز
 اجل شنی عجز در مگر اجل گو شده یر حرکت بنامها ده دست تر سه روز از زنده قسمت اولی نه ال
 ابرشور و نهاده هر جا که هست و قسمت اولش هر قنده اولوریه بر سوال ابرشور بیت شنیده که
 کند بر رفت تا ظلمات اشتمل بین معناه اولاک اسنکر ظلمات کندی بجنودت و خورده
 انکه خورده اب حیات قدر محنت ایدر و ایچدر اولک که اب حیات ایچدر یعنی نصیب اولان ایچدر که
 مراد حق علیه السلام در بیت بشناین نکته خود را زغم ازاده کنی خون خوری که طلب روزی
 تنهاده کنی حکمت صیادی روزی نصیب از صیاد در دجله ماهی نگیرد و دجله ایدر مانعده
 ماهی طوطی و ماهی بی اجل در خشک نمیرد و اجل سر ماهی فورمیده اولم بیت مسکین صریح
 در همه عالم همی دود مسکین دو کلی عالمه یعنی جمع جوانه یر او در قفای رزق و اجل
 در قفای او اول صریح رزق از دنده و اجل انکاردنده اما اجل ن غافلدر حکمت توانگر
 فاسق فالتو غنی کلون زنده دست التون ایدر صواتش کلون خورده در ویش صال و صال در ویش
 ش بد طاک الوده طراغ بولش محبوب در این دلق موسی است مرقع بویین صال در ویش
 موسی علیه السلام که دلقدر که بولش در وان ریش فرعون و او یعنی فاسق عنی فرعون علیه اللعنه
 نک صفا ایدر که جواهر ایدر مرقع در شدت نیکان روی در مرقع دارد ایولرک شدتی یوزنی
 فرجه طوتر یعنی ایولر بلادن نیز خلاص بولور لر و دولت بدان سر در شیب و یرامز لک

بود که یوقار و ده کج شد
 کلون کس معناه در

دلق جان در ویش

مرصع یر لوم

حکمت

حکمت

دولتی باشی شده طور یعنی زوالی زیاده سرعت اوزره در قطعه هر گز اجابه و دولت بدان هر یک که منفی
و دولتی وارد در لیکن انکه این قطعه خسته و در خواست یافت خسته که خاطر می بولق استیمه یعنی اول منصب انگ
النده این بی زیاده رعایت واحسان امید خبر شده که هیچ دولت و جاه اول کسی خبر ویر که هیچ دولت جاه
سرای در نخواهد یافت یعنی سرایه یعنی اخرت به بول که کور حکمت سود از نیت حق خجلیست خود حق
تعالیک نخستین یعنی نخستین در مردم بی گناه دشمن و گناه سرکش دشمن در قطعه مردم که
خشک مغز را دیدیم بر عقل از ابرجری کوردم رفته در بوستین صاحب جاه بر صاحب دوست گشت گشت
یعنی شروع این گفتم ای خواجه که تو بدیخت صفت شایخ اید که ایتدم ای کس اگر سن بدیخت ایک مردم
بنگ بخت را چه کنه ایو بختلو کشیک نه کنه ای و در قطعه الاخوان بر خود اکا اول صاف خود اوزره
بلا استیمه که ان بخت بر کشته خود در بلاست زیرا اول بخت و عشر یعنی اول بدیخت کند و سه بلاده در
چه حاجت که بادی کن دشمن نه حاجت که او خود که دشمنک اید سن که او را جنان دشمن در قفاست
زیرا اول خود که قفا شده انجیلین بر دشمن وارد در حکمت تلید با رادت عاشق بی رزت
اسناد نه محبت و علی میل و رختن او یلین شاکر التون از عاشق در که مقصود نه وصول بولز و رونده
بی معرفت مرغ بی پرو و معرفت نه سیاح قفا سر قد شد که مراد نه سهولت اید بر شکر و عالم بی عمل
درخت بی پرو و عمل نه عالم میوه سر درخت که علی اکا تقع اولمز و زاهد بی علم خانه بی در و علم سر
قبول او در که شیطان بی صراط مستقیم نه جدا اید در حکمت مراد از نزول قرآن قرآن عظیم
نزولین مراد تحصیل سیرت خوب سیرت تحصیل آنک در نه ترتیل سوره مکتوب و مطلق صاحب جاه اولان که
مسطور اولان سوره بی تجویب اید او قوم و کلا در عامر متعبد پیاده رفته است عباد
ایده جاهل بول که گشت پیاده در که عاقبت منزله اید شور و عالم متهاون سوار خفته و عمل ده لطیف خوی و دلدار مردم
کاهل اولان عالم اید و شتر سوار در که منزله اید شکر زیاده صعب اید در عامی که
دست بردارد بر عامی که تفرع ای چون خدایه ال قالدیه و عصیان متعز اولان از عابدی
کیر در سردارد بکدر بر عابدی که باشد کیر طوطه یعنی عبادت نه اعتقاد اید و ب مغرور اولان
سرنیک لطیف خوی دلدار کو کلی متسی اید و لطیف خوی سرنیک بهتر رفیق مردم از ارام انجی
عالمی بی در حکمت یکی را گفتند که کیه انجیل عالم بی عمل می ماند عمل سر عالم نه بکر گفت
اول که استدی بر زبور بی عمل عمل سر زنبور بکر بوشیه زیاده خوب واقع اول شد
و مراد نه اید و کی روشند ریت زنبور درشت بی مروت را کوی مروت سر

بوقطعه اولان یافت
بافتن معنای
در خشک ده اولان کاف
بافتن معنای
بافتن معنای

بوقطعه اولان یافت
بافتن معنای
بافتن معنای
بافتن معنای

بوقطعه اولان یافت
بافتن معنای
بافتن معنای
بافتن معنای

بوقطعه اولان یافت
بافتن معنای
بافتن معنای
بافتن معنای

بوقطعه اولان یافت
بافتن معنای
بافتن معنای
بافتن معنای

حک

حک

حک

حک

ره زن و صفی تر کبر
نامی عرض و وقار
بعضی شیخ استین
خواه در از و کوتاه
واقع اولور خواه
لفظ لری نیز او قفق
ایل موزون اولور

بار ررق پیرهن نامعقول
باد و یک در
نیل بونده جوید معناد
خلق خلق لفظ تک
جمعید کسب معناد
خرده اوق

اینان طفر حق
سرک بزرگی ایل فارسی
لفت مشترک در
دست رنج کسب معناد
تره معروف در

جبه قوزی معناد

یاوز زنبوره دی باری جو کس غی دخی نیش مرز جو کس غی و نیز کن باری نیش اور معنی
صوفی حکمت مردی مروت زشت مروت سزار عورت در روز اهد با طبع ره زن و طبع کار و دنیا برت
زاهد خلق یونی اور یحیدر قطعه ای بناموس کرده جامه سید ای ناموس ایل جامه سن
سید ایش معنی ریا ایل طاعت ایش که پیرنیدار خلق نامه سیاه خلق پندارند معنی
حسن ظنن اوتری و نامه اعیانی و نوب ایل سیاه ایش دست کوتاه باید از دنیا و دنیا دین
ال قصه کرک معنی دنیای ترک ایش کرک که ارک بود راستین چه در از و چه کفایت فرق
استین او زون و فرق که قصه ایش بونده کانه نفع نه ضرر وار در معنی باطنی معور
ایل که ظاهر کی معور ایل کردن اول مهم در حکمت دو کس راحت از دل بدر نه و دایک کسک
کو کلندن حسرت طره کتمه و پای بغایت از کل بر نیاید و الدائق معنی پیشانی ایاغی بالحقده
یوقاری کلمه معنی هرگز پیشانی خلق کتمه یکی تاجری کشت شکسته برسی در یا سفر نه کیدن کیسی
صنعتش تاجر که بخون در یا سفر نه دوم پیشانی بلفی کتمه دوم واری با فکندران شستن
النجسی روارث که قلندر ایل او تورش معنی ارث ایل الله ایر شد و کی حالی قلندر ایل جورده ده
مالی بخون هر از اتم دیو پیشانی خلق کتمه قطعش درویشان بود خونت مباح ظاهر اوروش
اولند و ک قنده سنگ قانک مباح اولور کر نباشد در میان مالت بیل اگر سنگ مالک اندر وک
اور تانده بیل و مبذول اولیه یا مرو با یار رزق پیرهن یا خوک کو کلکلو ایل کتمه معنی
نامعقول یاره باش قوشه بابکش بر خانان انگشت نیل یا خود خانانک او زره جویر بر
معنی جک مالکدن امید قطع ایل یا مکن با بیل بانان دوستی یا خود قیلید ایل دوستی
ایل یا بانان خورد بیل یا خود قیلید لایق بر خانه میساید که کلد و کی وقت قیلن انزن بغلیه
حکمت خلعت سلطان اگر چه غیر نرست سلطانک خلعتی اگر چه غیر نر و لطیف در جامه خلقان
خود از ان بعزت تر لیکن کند و کینه لرم انزن عزت رک ایل در معنی انزن مقبول رک در زیر
منت یوقدر و خوان بزور کان لذیست و اولورک طعام اگر چه لونی در حرم دانیان
خود از ان بلذت تر لیکن کند و طفر جیم خردی انزن لذت رک ایل در معنی انزن لذت رک در بیت
سر که از دست رنج خویش و تره شک کند و سیدن سر که و تره یلع بوندر ایل قناعت ایلک
بهر از نادان ده خدا و پره کوی کتخدا سنگ و قوز سندن یکر در حکمت خلعت راه صوابت
معقول طریق خلا فیرو و نقض عهد اولی الابار و عقل صاحب ملک فکر نک عکسید معنی معقول دکل در

دارو بکمال خوردن شیشه دارو یک و راه نادیده بی کاروان رفتن و کور بخش بود
کاروان سزگشک زینرا جایز که پول از ده دخی واروب هر بره هلاک اولا از امام شد
محمد عزالی مرشد اولان امامدن که محمد عزالی بدر سپید نه سوال ابلد بلر بویل دیو که بین
مرکت در علوم چگونه رسیدی علومه بومر تبیه نجبه ایرشدک گفت محمد عزالی ایستدی بدانجه
اول نه ایله پرسیدم که هر چه نه انتم که هر شنه بی که بیلدم از هر سیدن ان تنک نه انتم انی
صورتقدن عارطو قدم قطع امید عافیت انک بود موافق عقل صحت امیدی اول وقت
عقل موافق و ملایم اولور که بعضی را طبیعت شناس بنیانی بنجک هر عا ذق طبیع
کولتره کن پرس هر چه ندانی که دل پرسیدن هر بی که بیلنرسن ابلندن انی سوال
ایله زیر سوال حواله دیلر راه تو باشد بعذر دانای دانلق خزیه سنگ یولک
دیل اولور یعنی عزتک لب اولور پند هر آنچه دانی که هر اینه معلوم تو خواهد شد
هر اول نه بلورسن که البته سنگ معلوم اول سرک در پرسیدن بخیل مکن انی سوال
انک بخیل انک که بیت رازیان دارد زینرا هیکه زیان فوتر که ادراک سزد در هر
قطعه جوقلما دید کاندردست داود چون لقمان حضرتی کوردیکه داود پیغمبر علیه
السلامک المده هم این بمجر موم کردد این معجزه ایل موم اولور یعنی موم کی
ملایم اولور بتر رسیدی چه می سازی خود است لقمان حضرتی داوده لوال ایلدی
نه در رسن چونک بیلدی که پرسید شش معلوم کرد که سوال انک سزا اول نه معلوم
وروشن اولور حکمت از لوانم صحت یکل انت مصاحبک لوازمندن بری اولور
که خاد بی پوشند اسن یعنی کنگ خازنه اولمیسن یا با خانه خدای در سازی
یا خود صاحب خانه ایل متمنرج و مختلط اول سن که اکا مخالفه انیسن قطعه
حکایت بر مزاج مستمع کوی حکایت متمک منراج اورزه یعنی مزاجنه موافق
سویسین اگر دانی که دارد یا تو میلی اگر بیلو رایک که سکا بر میل طوثره و کلامک
اضفا ایدر بر بویل اولیحق سوزک ضایع اولمز هر ان عاقل که باجنون نشیند
هر اول عاقل که بجنون ایل او توره یعنی مصاحبت ایلیه نگوبد جز حدیث روی لیلی لیلیک
یوزنگ سوزندن غری سوبلر زینرا بجنونک مرادی دنیاده همان اولور حکمت هر که با بران

صیغع البدر تحقیق ایلد غزال
طوسن قریه برندن بر قریه یک شهید
اگر متصل اولان باشد اجدندر
ننگ عارمفان در
عافیت صحت معفان در
طبیعت شش روصف بر کبیر
ذال خود القامفان در
نشدن معفان در
کرد و بوند شود معفان در
مباری فعل مضارع مخاطب
بابا خانه فدای ده یا بر سر
افندی خدا از غرض یافتد انشد
اصل محله ملایم و کل در بوندده صاحب
معفان در

بیت
سوزن سوال قران کرد
سوزن اسری تعبیه بیلن

حک

حکایت

بعضی نسخه زدنایان بر نه
دانی واقع اولور
فرنگ فارس فرسخ عربی در
اون ایکی یک ادیم
در ره لغت مشترکه که در فارسی
معناست در مس
ایده ترکی بنده کاه اولور که با
حذف اول نور در دشت ده
حذف اولند و غی کبی

اکن امر حاضر در مس
زنگ یحیی زاده عربی ایل در پس
معناست در

شوهان که معناست در

نشند هر کیم که بر امر لای اولور اگر چه طبیعت ایشان نیکو و اگر چه اندک طبیعتی طویلیه
لیکن بعضی ایشان مترم گردد اما اندوک فعل ایلد مترم اولور که اندر دشت ده در مس
اگر شخصی بخیرات رود انجیلین که اگر بر کس بجایند سیده بنماز گذاردن نماز ادا اتمک
منسوب شود بخیر خوردن شراب ایچکه منسوب اولور یعنی شراب ایچکه کندی دیر لر ریزه
نماز قلیق مرادی اول مسجده وارر ایچک دیر لر مشکوک رقم بر خود و بنیادانی کشیدن
کند که او زده ناندن رقم جلک یعنی ناندن لغه اقرار ایلدی که نادان را بصحت بر کزیدی
که نادانی مصاحبه اختیار و قبول ایلدی طلب کردم زدنایان یک بنده عاقله درن بر طبیعت
طلب ایلدم سرا گفتند با نادان پیوند نکا ایتدی نادان ایل مصاحبت و اختلاط ایلد
که کرد انای دهری مریضی اش زیز از ماندنک عالم ایچک انک مصاحبت ایلد و خی ایلرک اولور سن
حلم شتری چنانکه معلومت گوه نک حلی انجیلین که معلومدر یعنی زیاده حلیم در اگر طفلی
مهارش گیرد فرضا اگر بر طفل انک یولاری طوطه و صد فرسنگ سیرد و یوز فرسخ ایلده
کردن از متعایت از پیچد انک متعایتدن بویون جوییمز اما اگر دره بونک پیش
آمد اما اگر اشترک او کند بر خود دره کله که موجب هلاک باشد که هلاک سب اولور طفل
بنادانی انجا خواهد رفتی و طفل نادانلق ایل اول دریه کتمک استیه زمام از گفتن
در کسلانده اول طفلک اندن یولاری او زود دیگر مطاوعت و می نلند و کیر و کامطاوعت
ایلمز که هنگام درشتی ملا طفت مذمومت ریزه خشونت و قتلده ملا طفت قبیح در
و گفته اند که دشمن ملا طفت و ایتشد در که دشمن ملا طفت ایلد دوست نکردد دوست
اولر بیک طبع زیاده اولور فرمت بولغو قطع کسی که لطف کند خاکی پایش باشد
بر که کمال لطف ایلد سن انک خاکی پای اول و کر خلاق کند یا خورد دو چشمش انک خاکی
و اگر کافرانقت و وعدات ایلد انک ایلک کوزنه طیراق طولدر سخن بد لطف و کرم یادشت
خوی ملکی درشت خوی و بر خوی اولان کیه سوز خوی لطف و کرم ایلد سوزی که
زنگ خورده نکردد بزم سوهان یک زیز با ستمش و مورالتک ملا یتمی ایلد یک اولر
بلک شدنی ایلد یک اولور حرکت هر که در میان سخن دیگران افتد هر کیم که بیز لر وک
سوزی او رتاسنه دوشه یعنی بیز لر سکوت اتمدن اول که سوزده شروع ایلد
نامایه

ریش بونده جرات معنانه در
رجحان سر او در
چون بونده مال استقام در
می بونده حسن معنانه در

تمامه فضیلت است تا آنکه فضلک مقدونی بپایه جملش نشسته اند چنانکه پایش
اگر قطعه نهد مرد بهوشمند جواب عاقل که جواب ویر مزمر آنکه کز سوال کنند مکر اول وقت
جواب ویر در که اندن سوال ایده لمر که بر حق بود مزاج سخن اگر چه اول که سوزنک مزاج یعنی اصل
حق اوزره اولاً اصلاً اندن کذب اولیه حمل دعویش بر محال گفتند آنکه دعویش و سوزنی حال اوزره
حل ایدر لریر انماست سوزن بولیش در حرکت ریش درون جامه جامه آئینده بر باره طو تر ایدم
حضرت شیخ رحمة الله علیه شیخ حنفی الله تعالی نک رجمی اکر اوزره اولسون هر روز بر سیدی که دلت
چون است هر کون سوال ایدر ایدس که جیب کنی بجه در و تلفی که کجاست و دیمز ایدس که قنده در دانتیم که
از ان اعتراض میکند حضرت مرادی بیدم که بویل سوال دن مقصودی اول ایش که اندن اعتراض ایدر
که ذکر بر عضوی روان باشد که بر عضوک ذکر ر و اولمز زیر اکشی ادب برنی ذکر ایلک اب و مقول
دکل در و فردندان گفتند اند و عاقل را آئینده در هر که سخن سنجده هر یکم که سوزنی طارقمیه یعنی
فکر اید بویل از جوابش بر نجد اول که سوزنک جوابش بی حضور او نور زیر سوزن کوره
جواب بیشتر قطعه تا یک ندانی که سخن عین صوابت مادام که ایو و صحیح بیلیم سن که سوزنک
عین صوابیدر باید ان از گفتن دهن تا هم نکشی کرک اول سوزنی سوبلکه اغزی یعنی بیلروک
برای برندن اچیه سن یعنی مقبول اولان بود که اول سوزنی سوبلیم سن کمر است سخن کوی
و در بند بمانی اگر طغری سن سوبلیم سن و جبرده قلنس به زنگه دورخت دهد از بندر هائی
بکدر اندن که کذب کابندن خلا صلق ویره یعنی طغری سوبلیوب جبرده قالمق بکدر بدان
سوبلیوب جبرده دن نور بلمقدن بوسوزن کذب بفر فائده و ضروره اولد و غنه کوره در حرکت
دروغ بضریت لازم ماند بدان سوبلک جراتک اثری قلمش ضرب بکزر که جرات اگر چه در دست
شود که یاره اگر چه در دست اولور سیکن نشان بماند لیکن اثری قلور چون بر دران یوسف علیه السلام
یوسف علیه السلام بر اذر لری که بدروغ ایشان موسم شد که بیلانحق ایو موسم و شهور اولد
بر راست گفتن ایشان نیز اشتی د نماند اندر که طغری سوزنی اوزره دخی اعتماد قالمدی زیرا
این بامن قصه سیزه سوزلری حق ایکن حضرت یعقوب علیه السلام اعتماد ایلدی و ایتدی بل
سولت لکم انکم امر افضله جلیل بلکه نفس کز سزه بر سن بی ترسین ایلدی یعنی سزه خوش
و معقول کز سزوی اول سیدن لذتی اختیار اید و کوز لیکن بو مقصوده صبر ایده رم زیر صبر

حکته

لازم ثابت ضربت لازم
جبر احتک اثر ثابت اولش
جبر ضرب به

دروغ کوی وصف ترکیب
موسوم علامت نشین دیگر
که وسعدن در

حکته

کوریک در امیذم وارور که مرادم و سپید اول قطع کسی که عادت بود بر آنست که عادت
 عادت را سلق اول یعنی طغری سوبیک اول خطا کردند در گذارند از اول که اگر بر خطا رسیده
 یعنی بلا ی سوز سوبیک اندن که بر این اول سوزدن او تری اکایلاخی دیمه لرو کرنا مورشد بنابر استی
 اما اگر بلاخی لقا ایل شهر و نامور اولدایب ذکر است یا ورنه دارند از اول ارتق اول که دین
 طغری سوز عادت و طوغر یعنی طغری سوبیک تکذیب ایدر لرقطع دروغی نگیند صاحب دلائل
 صاحب دلکری بلانی طوغر لبر ان کسر که پیوسته گفت است اول که اوزره که دائم کرکل یونید
 و کرشور شد بنابر اسس اگر بر کس بلا یخلاق ایل شهر اولدی ایب اگر است گوید تو کوی خطاست
 اول که اگر کاهن سوبیک سن اعتماد انیوب خطا در دیرین زبیر عادت بلانی سوبیک
 ایدی کیر و واک حمل ایدر سن حکمت اجل کائنات باتفاق اوست مخلوقانک جلیل درکی و مقبولی
 عاقلدک اتفاق ایل ادمیدر وازل موجودات سک و موجوداتک حقیر کی کلب در و
 باتفاق خردمندان و عاقلدک اتفاق ایل سک حق شناس یدوی لقمیک حقین یی کلب
 به از ادمی ناسپاس شکر سزا میدن بکر قطعه سکی لقمی هر کز فراموش بر کلب هر
 لقمه ویر سک هر کز فراموش اولمتر یعنی فراموش یعنی فراموش ایلنر نکرده کزنی صد
 توتیش سک اگر یوز نوبت اول کلب طاش اوره سن و کر عمری نواری سفد را اما اگر عمر
 یعنی حق زمان بر سفدی او خیش سن بکتر چیز بی با تدو جنگ هر کتر و حقیر سنه پس ایل
 سنگ ایل جنگ انکه کلدو شعور قدرتیت جردا طول عمری فلما صار کلبا غف ر جلی
 حکمت از نفس پرور هنری نیاید نفس پروردن یعنی حق بیجیدن هنر لوک کلمنر یعنی هنر
 اولمز وی هنر سرور سیرا شد و هنر سز سرور که لایق اولمز مشوی مکن رحم هر و کا و بسیار
 خور که بسیار خست و بسیار خوار زیاده حقیر حق خوارق چکی کا و اوزره ترجم ایلیم
 زبیر احوق او یی و حق حیدر بیت خردمند مردم هنر پروردی کتن پرور است
 از هنر لاغرنه جو کا و اری بایدت فرمهی کا و کس اگر سکا فر بهنگ کرک ایب جو خردن
 بچور کسان در دهی خردی جسمی که در جورنه ویر سن یعنی اندرک جفا سن
 جکسن حکمت در انجیل آمده است انجیل ده کلمه در بولوز لرای فرزند ادم که ای ادم
 اوغلا اگر توانی که دیت اگر سکا غنیک ویرم از من مشتغل شوی بحال بدن یعنی نجم
 ذکر مدن

بعضی نسخی ده بصرع ده
 کمرینه در واقع اولور

حق شناس وصف ترکیب

نفس پرورده وصف
 ترکیب

حکمت

بسیار خوار وصف ترکیب
 خوار بونده حقیر معنای
 بسیار خست و بسیار خوار
 وصف ترکیب خوار بونده
 خورند در کالف زیاده
 اویش در

حکمت

حکمت

ذکر من غافل ماستغول اولورسن و اگر در پیش گنمت و اگر در پیش ایدم تنگدل نشین تنگ دل و حضور و همه فعل مضارع نفس
اولورسن پس فعل است و ذکر من گنایابی ایلیه هم ذکر من لذتیش فنده بولورسن و عبادت من
کی شایع و هم عبادت من فانه ایورسن قطعه اند نعمت مغرور غافل گاه نعمت و عتاده مغرور
غافل از اندر تنگ دست خسته و ریش گاه و عتاده خسته و مجروح سن جو در ستر او حر احالت
اینست چونکه سرور و عتاده و فقر و عتاده سنگ حالک بود که بیان اولندی ندانم کی بحق پر وارک
خوش بیلم قبان کند و کون فراغت ایدوب مشغول اولورسن حکمت ارادت بیجو یکی را از محبت
شای فر وارد حق تعالی اگر ادنی برنی شایع تهنیده اشغه کتور ریعین یاد شایع الله اولور
و دیگر برادر شکم مایس نکه دارد و بر غیر سن مایسک قرنده نکه طوتر یعین هلاک اتمیو حفظ
ایور که مراد حضرت یونس علیه السلام در که بوایت کرمیه انک حقنده در فالتقی الحوت
و هو یلیم وقت خوش اثر که بود ذکر تو موش و قش خوش و لطیف در اول کمنک ذکر که
موش اولابو و جهل در حق معنی جائز در که سنگ ذکر موش اولاد خود بود اندر شکم حوت
چه یونس اگر خود یونس پیغمبر علیه السلام کنی بالق قرنده اولاحکمت اگر تیغ قهر
هر کشد اگر حق تعالی حضرت قهر قلمی جکه یعین جلال کوسره بن و و بی سر در کشده
بی و و بی خوفدن باشن ایچر و جکر که اصلا دم اور مغه مجال اولمز بنهدید اگر بر کشد
تیغ حکم بماند کرویسان صم و بکم و اگر غمزه لطف بچیناند و اگر حق تعالی حضرت
عزه اسر لطف غمزه سنخ دپرده یعین لطف اظهار ایلیه بدینرا به یکان در ساند
شکری سعید لره ایر لور و کرره بخشد خون کرم غزالل بگوید نصیب برم قطعه کر بخشد
خطار قهر کند اگر قیامت قهر خطا بن یعین قهر ایر خطار ایلیه انبیا راجه جای معذر
تست انبیا به معذرت بر میر یعین اعتذار قادر دکلدر پیده از لطف کوسره
لطف یوزندن پیده رفیع ایلسون دی یعین لطف ایر کاشقیار امید مغفرت
زیر اشقیایه بر لغتق امیدنی وارد رسن مغفرت ایچیک کیم ایدر حکمت هر که تبا دیب
دین راه صواب نیکم دهر کیم که دینا شادی صواب یولن طومیه یعین صلاح
کلمیه تبعذیه عقبی گرفتار اید حضرت غذابه گرفتار کلور یعین گرفتار اولور
قال الله تعالی حضرتی الله تعالی حضرتی استری و لن یقشهم من العذاب الا ادنی

و هم فعل مضارع نفس
مستکلم وحده در
نعمت ده اولان یا خطاب ایچوندر
مغری در و غافل لفظه
تقدیر که اندر نعمت سرور
و عاقلیده وزن بولار کتاب

اولندی
ریش بونده مجروح معنی در
جرات معنای دکل در تقدیری
ریش در که باب خطاب حذف
اولمندر

حوت مایس معنای در
بیچون دن مراد الله تعالی حضرتی در
معنای تنگ سنده
بونده ندل سری ایر او قنور
قافیه اجلندن

معذرت عذر معنای در
مصدر می در
دون بونده غیر معنای در

حکمت

حکمت

حکمت

حکمت

دون العذاب الا کبر البتة بن اندر طاعت در ز عذاب ادیندن که مراد قتل و حد و بوند و ک اشالی در
 عذاب اکبر در غیر آن که مراد اخرت عذاب است بیدر بیت پیدست خطاب مهتران انگ بند اولی در
 سوزی اول نصیحت در اندون صکره بند و جسر در چون بند دهند نشنوی بنر نه منده چونکه بند
 ویره لر قبول اتمیسن الکل وایا نکل اوزره بند قور لر حکمت یک نجتان بکایات و احتیال
 و اشال پشیمان بند گیرند یک نجتو کشت قوم و اندر وکل حکایتی و مثل لری ایز نصیحت
 طوتر لریش از نکه آمدن اول که پیمان صکره مندر بواقعه ایشان مثل زنند اندر وکل
 واقعه مع ایز مثل اور و لر و مشق اول لر قطعه نرود مرغ سوی دانه فراز مرغ دانه
 جانیه یقین نکر خوف ایز چون دیگر مرغ بند اندر بند چونکه غیری مرغ پنده کوره
 بند گیرد از مصایب دیگران غیر لروک میبیلر دن بند طوط تا نکرند دیگران از تو بند
 تا که غیر لر سندن بند طوطی لر حکمت انرا که کوشش ارادت کران افریده اند اول کنگ که
 ارادت قولی ثقیل خلق اتمش در یمن از لدن کوکل قولی صاغر قلتم در چون کند که
 بشنود نجه ایلیه که استماع ایده یمن استماع ایدوب حق باطل دن فرق اتمز و انرا که بکند
 سعادت کشیده اند و اول که بی که سعادت کند ایز حکمت در یمن از لده انی مقبول
 و سعید خلق اتمش در بیت نه خود میرود هر که جو پانی اوست بفششش ن میرد
 لطیف دوست چون کند که نرود نجه ایلیه که کتمیه و طاب حق اولیه قطعه شب تاریک
 دوستان خدای الله و ستم نکر قره کویچه سی می نیاید جور و زرخنده یلدرای
 کول کی یلدرار وین سعادت نرود بار و نیت سعادت بازوسه زور ایل دل دل در
 بلکه طاعت ایلد فی دکل در تاجت خدای خشنده مادام که بغض ایلد بغضیه رباعی
 از تو که نالم که کرد اور نیت خشنیدن کیم لا ایدم و سن نرک ایدوب قنده کیدم که سندن غیری
 حکم یوقر در دست تو بیج دست بالا تر نیت و سنا لکن یوج رک هیچ ال یوقر بید الله
 فوق ایدیم انرا که نور بهری کن کم شود اول که که سن رهبر لک ایلیه سن اول که هر کز کم وضال
 اولر و انرا که کم کن کشر رهبری نیست اما اول که بی که سن کم وضال ایدر س که کار بهر دکل در
 یعنی هر کز که هادی یوقر من یهدی الله فلا مضل و من یضلل فلا هادی که حکمت کدای
 نیک انجام عاقبت ایلد که به از یاد فیه بد فرجام عاقبتی بر امنر باد شاهدن اید در بیت غنی
 کز پیشش دامانی بری بر غم که انده شاد مائلق ایلدر سن یعنی شاد اولور سن به از شادی
 کز

رخنده ده نچنده هم
 فاعل در
 انجام عاقبت منه
 فرجام اخر که عاقبت
 معانی در

بی بونده بین معانی در

حکمت

حکمت

حکمت

حکمت

حکمت

کرمش غم خوری بگردش دلقدن که انون صکره غم برسن یعنی اول غم صکره سرور بگرد اول سرور صکره
صکره غم اول دلقدن حکمت زمین را از آسمان تارست زمین آسمان را شار و ارد در مراد بار
اندر که جمع غم ظاهر بپسید و آسمان را از زمین غبار و آسمان زمین غبار و ارد در کل آنا دتیر
شیخ بمانیه هر طم و منرش اولور شول نشی که اول طم و منرش و ارد در یعنی طم فلک ایچیده و نه و ارب
اول صرا بیت کرمش غم من امد ناسر و اوار اگر غم خویم گانا معقول کلدی ایرتو خوی بیک خوش از دست
مکدار سن کند و ابو خوی الون قور یعنی تک ایل حکمت حق تعالی می بیند و می پوشد حق تعالی حق می بیند
معاصرین کور و لطف ایل لیر و هم به نمی بیند و می خرد شد و هم به کور و من حقیقه مطلع ایچیده
اولور و خروشن ایدر یعنی بی پاک سن فلان دیو خلق اشکاره کویر و غیب فاش ایلر بیت نفوذ
بالله اگر خلق عیب دان بودی نفوذ باید اگر خلق عیب بلیج اولیدی کس بحال خود ادرست
کس نیامودی کند و حالندن و تنه انده هر کسنگ الون و کلمه ایلر حکمت از ارمعدن بیکان
کند بر ایدر الون معدن معدنی فرمود ایل طشره کلور زیر اول وقت الکا الون خلاص بولور
قطره و نان نخورند و کوش دارند الحقدیر لیر و حفظ ایدر لیر کویند امیند به که خورده دیر لیر یک
امیدی بگردش و لوقدن بوسوزسان عربی ده طم و منرش در لیر الما مول خیر من
الما کول روزی بین بکام دشمن لیکن هر کون دشمن سرادی ایل کور رسن از رانند و خاک
سار مرده الون حای اوزره برنده قاشش اول سفلا لاشش مشنوی نه بخیل توانک بدینار
ویم طلست بالا کنی مقیم ازان سالها بماند زرش که لیر طلسمی چنین برسدش
مینک اجل ناکهش مشکند با سود کی کنج قست کنند حکمت هر کز بر بردستان بخشید
هر کیم الی الله ضعیف لره ترجم ایلمیه مجور زیر دستان گرفتار ایدر قوی لروک جورن
گرفتار کلور یعنی گرفتار اولور مشنوی نه هر که در وی قوتی هست نه هر بار و که انده بر قوت و ارد
عمر وی ظاهر از مشکند دست مگر و قوتی که ایل عاجز لیر الی صیه یعنی انده جفا ایلیه و آله
قال بولید کلور بونیک ابتدا سنده اولان ادات نفی بینک جمله سنده صرفی در اول بسیدن

حکمت

بود و هر چه شروع اولدی ضعیف تر امکان بر دل گزندی ضعیف تر که کلا اوزره بر صبر ایستد یعنی انگری
 رنجیده خام آتیه که دوماهی مجبور زور مندی که عاقبت بر قونیک جور نه گرفتار اولوب عاجز قانور
 منالایم لایریم حکمت عاقل چون خلاف بیند عاقل چون که خلاف و غوغا کوره بجهد صبح یعنی کناره
 جقد و چون صلح بیند و چون که صلح کوره نگر بنهد قور یعنی اورتایه کلور که انجا سلامت گزانت
 زیرانده سلامت کناره در و انجا حلاوت در میان و بوره ده یعنی صلح اولان برده حلاوت
 اورتاده در حکمت مقام راستش می باید فی ربازه یعنی قارطریق اوزره نرو او بنایجی
 ششش که زیر انگ یعنی فایده لودر ولیکن یک می باید اما یک کلور یعنی حصول مراد
 لخب و کل در هزار بار جبر الیه خوشتر از میدان اولدق مبداننده یک کره خوش رک در ولیکن
 اسبندارد بدست خویش عنان اماعات عنانی کند و النده طومر که مرادی جانبی کیده حکمت
 درویشی در منات میگفت بر درویش مناجات اتیدی یارب بر بدان رحمت کن ای بنم بر اینر
 یعنی شقیله اوزره رحمت ایلر که نیکانرا خود رحمت کرده زیرا ایلر یعنی سعید لاله
 خود رحمت اتمش سن که ایشانرا نیک افزیده زیرا انگری سعید خلق اتمش سن اول کسی که
 علم بر جامه اول هر که که جامه اوزره تمناوشتان قودی و انگشتری در دست نهاده
 النده یعنی بر مغنه خاتم قودی چشیده بود چشیده ایدی گفتدش هم زینت جبرایجب
 وادی چشیده ایدلد و کلر زینتی نجون صول ویردی گفت اتیدی فضیلت راست را
 زینت راستی عامت راست راستق زینتی کافی در قطعه فریدون گفت نقاشان
 جین را فریدون نقاشدنه اتیدی که پیرامون هر گاهش بد و زند که انگ او تاغنگ
 اطرافنی دیک لر یعنی لازم اولان بری مریت و نقش ایدر لر پادشاهلر که نجه ایدون
 معلوم در بدان رانیک دارای مردیت پیرامون لری ایو طوت یعنی انده ایدو عادات
 ایلای عاقل کش کینکان خود بزرگ نیک اوزره زیرا ایلر خود اولور و سعادت لور در رنگ
 دعا که در عایتکه اصلا اجتناب لری بوقدر حکمت بزرگیرا گفتد بر اولوی ایدیلر تا چندین
 فضیلت که دست راست دارد بوقدر فضیلت ایلر که صباغ ال طوتر یعنی انده وارد رخاتم جبر

دردست

روزمند قوی معنی در
 لنگر معروف معنی در
 کران کنار معنی در
 مقام فاعل در معنی در
 باندن معنی در
 چراگاه اولدق معنی در
 عنان در کن معنی در
 بر درویش مناجات معنی در
 ایدر ایدی معنی در
 کرده ده و افیده اولان معنی در
 هنر خطاطی معنی در
 علم بوندن معنی در
 انگشتر خاتم معنی در
 چشیده بر پادشاهیک معنی در
 چپ صول معنی در
 راست اول صباغ معنی در
 و راست ثانی را ایلر معنی در
 مرکب و ترکیب اولدق معنی در
 الف حذف اولدق معنی در
 چراگاه او تاغ معنی در
 پیرامون اطراف معنی در

حکمت

حکمت

حکمت

در دست جب میکند بنحون صول الله ایلر لکفت اول اولواتیدی ندانی که هست اهل فضل محرم
بیلرین که اهل فضل محرم اولوریت انکه خط افرید و اوی سخت اول الله که نصیب یرتدی و ازق
دور دی یعنی بنده لرنک از قن مهیا ایلدی با فضیلت همی دهد باجنت یا فضیلت و علم و یر باجنت
بیت کنج از کربنوقت عت با قیت انکه دادیت هان یکد امان این یکد ایان این داد حکمت نصیحت
پادشاهان پادشاه یک نصیحت ایلک مسلم کس راست بر کیم و لایق در کیم سر نوارد که باش قدور
قوسی و التون امین طوتمه مشوی موجد چه دریای یرش نه فرق اگر موجدک ایان التون
دو که سن یعنی رعایت ایدوب التون دیره سن چه شش یرندی سرش نه فرق اگر باش اوزره
یرندی قیلج قویس یعنی هلاک قهد ایدوسن امیند و یر استش نباشد کس اول موجدک که دن
امیندی و ضو فی المیه نیست بیاد تو حیدر کس تو حیدر کس بیادی افق یونک اوزره در حکمت
پادشاهان یرد و قس لک کارانت پادشاه ظالمی دفع اعلکدن او یر در و شحنه برای خون
خوان و سه باشی قان ایی حیدر یعنی ادم قتل اید حیدر ایی یوندر که اندر یحس ایده و قاف
مصلحت حوی طراره و قافی طرار لک مصلحت طلب اید حیدر یعنی لک احوالی تحقق
انک اماند در هر کرد و ضم را غی نیست قافی نرود علامده حق را غی انک یکی ضم
هم کر قاضیه کتم لقطه جو حق معاینه کرم بیاید او چون یقین و آشکاره
بیلورین که حق صحنه و یرک کرک یعنی و یرنی لازم در بلطف به چنگ اوری
و د لک لطف اید و یرک یکدر که حضرت و چنگ اوکد وی حضور لک و
و لک لک ایل و یر مکدن خراج اگر نکراد کس بعلیت نفس برک اگر خراج
کوکل خد شوق اید ادا اتم عناذ ایده بقره از دست اند مرد دینک سر
کشتی البت قهر آید اول قراج کزاردن خراج الوریست جو کار براند
بلطف و خوش چه حاجت به تند و کردن کش حکمت همه کس اوندان
یرش کند کرد و و کلر کسک دیش یک ایل کند و اولورده قیاس کس
اولوریت قاضی که بدست خورد پیچ خیار قاضی که رشوت اید
سندن بشر خیاریه یعنی الانابت کند از یر توده ضرره راز خلاف
شرع سندن او یر اون قار بوز بوستانی ثابت ایدر حکم قیاس پیر

بزرگ اند و یک روز اند
نقد بنده در
خط بنده نصیب معانی
ندانی ده معانی
وارد در سخن معانی
سخت بنده در سخن معانی
و قافی الحقایق ده
راست بنده ایل است دن
مربوب در
موجد دن سر او بنده
حقیقه شریف و کل
در پایی پایش تقدیر بنده در
خون خوار بنده حیدر خون خوار
وصف تر کبیر
مصلحت حوی و صف تر کبیر طرایان
سیجی و انک امثال بد بخوار
داد بنده دادن معانی
چنگ اور و صف تر کبیر
بکراد فعل متعدد کزاردن
زایل ادا انک معانی
رشده و شیش ده اولان یا
نست اجمند اید و ضرایب
رشوت را انک و خاند
لقت و سه فاکه فقی اید و کلمه
نجه ده فاکه این عدت جدی
سکون اید این عدت جدی

حکمت

حکمت

حکمت

حکمت

چکند که توبه نکند پیر خجسته ایلیه که نابکار لغدن توبه ایلیه یعنی کور که هیچ ایش بر امر ز نادان توبه ایدر
 و شخه معزول از مردم از اری و معزول اولش صوباشی خجسته ایلیه که مردم از لر لغدن توبه ایلیه یعنی
 توبه ایدر بیت چون گوشه نشین نشین مرد راه خدات هوو هوسس ترک ایدوب گوشه نشین اولان حوان
 الله بولنگ ارسلان ایدر بیت مقبول حقدر که پیر خود رشتواند گوشه بر خاست ریزه ایدر کیده سی بر گوشه
 دن قانع قادر دکل در ایلیه پیر ک گوشه نشین اولس اخر ایدر بیت چون سخت می بیاید که از شهادت
 پیر پیرد نفسی مغرور و دینون اعتش سخت و قوی جوان کر که شهادت پیر پیر ایلیه که پیرست رعیت را خود
 الت بر غی خیرد ریزه است رعیت پیر ک خود التی قانع که نامشروع ایش اشپ ایلیه انگ ترکی
 اتمس و زنده که اول قدر مقبول دکل در حرکت یکم رسیدند به عاقل سوال ایدر پیر بود دیو که
 جنین درخت نامور که بود قدر نامور و مشهور در رفت که خدای عمر و جل افزیده است که عزیز و
 جیل الله خلق ایشدر بلند و پرمند یوکک دیشدر هیچ یکی را از ادخوانند مکر سرور هیچ بر نش
 ازاد او قومز لر مکر سروه که غمزه ندارد حال یوک سرور و بر سیه طوقنه درین جه حکمت است
 بونده نه حکمت وارد رگفت اول عاقل ایدر هر یکی را دخل معینت هر در خنک معین بر کلوری
 وارد رگاس بوجودان کاس اول دخلک وجودی ایل تازه اند تازه لر در و کاس بوجودان
 کاس اول دخلک انک عدم ایل صولشدر و سرور هیچ ازین چیزی نیست و سرونک بوندنا هیچ
 بر نش سیه بود در و در سیه وقت تازه است و دو کل وقت ده تازه در قطعه برانجه میگذرد
 دل منک در جل سیه اول سنه اوزنه که کجمر دل قومه یعنی قناسی اولان سنه تحت الت
 ریزه دخل ایدر معنی جوق زمان پس از خلیفه نخواهد گذشت در بغداد خلیفه دن صکره
 یکی کرک در بغداد ده کرت ز دست بر ایدر جو نخل باش کریم اگر منک الکده کلور سه
 خرقاکی کریم اول در کز دست بناید جو سرو باش را او اگر الکدن کلور ایل که نخل کس
 کریم اول سن باری سرو کس ازاد اول کسب جفا ایله دو کس مردند و محسرم دند ایلی
 که اولدیر در حسرت الله پیر یکی انکه مال داشت و مخوردی بری اولک مال دوتد یعنی
 مال جمع ایلدی و دیدی و دیگری انکه داشت و عمل نکرد بری دخی اولک بیلدی یعنی
 تحصیل علم ایلدی و انک ایل عمل ایلدی قطعه کس بنید بخیل فاضل را که فاضل بخیل کدر سر
 که در غیب گفتش کوشد که انک بختش سولیکه جالش یعنی هر سیم بر فاضل بخیل کوره

مردم از اری و
 ترکبیدر
 گوشه نشین و صف
 ترکبیدر
 رعیت میل معنا
 مکر بونده الامعنا
 و نخل کوره دیر
 سیم و زری
 دخل بونده مراد تازه
 و سیه نو او کسید
 و بر ایل سیه و بر سر
 ایل همان تازه او کسید
 و نخل در او قنق کرک
 نکره و جلندن
 کوشد فعل مضارع
 غایب و

انکه فضل اعتبار اتمید بجهتندن او ترس دم ایدر یعنی بخیل بر مرتبه ده قبیح در که فضل بمرتبه ده
لطف و شیرین این قبیحی سزاغمز و اگر یکی دو صد کند دارد اما بر کرم این بوزگناه طوطی یعنی
نجه کنایه و عیبی اولاً کرمش عیبها و رو بو شد که انکه عیبی است ایدر خاتمه کتاب تمام شد کتاب
کستانه کستانه کتابی تمام اولی و الله المستعان حال بود که الله تعالی حضرتی مستعان در که عون اذن طلب اولی
یعنی مستعان عون ایدر بو کتاب لطیف اخر اولی درین جمله بود جمله ده یعنی بو کتاب ده جنائز که کم مؤلفا
انجلی که مؤلف و کعادتی در تلیق گرفت بر تلیق کندی یعنی کنگ سوزی بو کتاب ختم و انکه واقع اولی و درج
بیت کهین خرافه خوش بر استین کند و کرمه صرقی نیست انکه وانی یک به از جامه عاریت خواستن
غیری دن عاریت جامه طلب ایلمدن یکدر غالب گفتار سعیدی سعیدیک اکثر سوزی طرب انکه است طرب
قوی بری و شوق و بری در و طیب امین و لطیف ایدر مختلط در بین بو کتاب ده نیم لطایف درج اولی شد
و گونه نظر آن را و گونه نظر لک یعنی اسد بسخنن خبری ادبین بصر لک بدین علت بو لطایف بسی اید
زبان طعن دراز کرد طعن در دراز اولی بود بود که مفرد غایغ پیروده بر دن که عبث پره دماغ
مغزی التک یعنی عقلم واضطراب ویرک و دو در جراح و فایده خوردن و فایده سز جبر انکه تو نوش
یک یعنی فایده زحمت و مشقت جنگ کار خردندان نیست عاقل و کوشش ایشی دکل در یعنی گونه نظر
اولی در حقن شکی بود معرفت و بصیحت اظهارنی فایده سز مشقت ایدر لر بیت حافظ تو ختم
کن که هنر خود عیان شود با مدعی نرا و حکما حاجت و لیکن برای روشن صاحب دلان
اما صاحب دلو و روشن و لطیف زانی قنده که روی سخن در لایست که سوزک پوزنی
اندر در یعنی سوزک حقیقتی نجه ایدر کنی انکه بیور لر معرفتی بهره اولان حد ایدر
جای تقریر پیوسته غانه مستور و محض قالم که بو نیم سوز لر حقیقتده که در موعظه های
شافی که شفا ویرجی موعظه و بصیحت درسی در سکد عبادت کشیده عبادت سکده چکند
و در انکه تلخ بصیحت و بصیحت اجر دار و وسیع شهید ظرفت برای مخته ظرفت علی ایدر شمشیر
تا طبع ملود نشود تا که صافی نصیحتن بر اولی کستانه غالب اولی در که طبع ملود
ولی حضور اولی الحق سر و از دلت قبول محروم نمائند و ملائک بسی ایدر قبول دولشندن
محروم قلبی قطعه مانعیت بجای خود کردم بر نصیحتی کنند پرنده ایدر یعنی بره لازم اولان
نصیحت ایدر انی پرنه کتور دکل روز کاری درین سیر بر دیم بو کتاب یک تصنیفده هر روز کاری

سیر عیبها شریف
پوشیده تقدیر نده
بسیارند
متقیق با نندن
بسته کی تند و بخت
دیگر از
انکه در
متصل اولان با وحدت
ایچوندر
طرب انکه و طیب
وصف ترکیب
طرب لطیف
کرد شود معنی
سک و ذوالکلیس
ایچوندر
جای بونده پرنده
دکل

باشد ایستدک یعنی عمر دن هر مقدارنی یونک حصوله صرف ایستدک گریه یابد بکوشش رغبت کسر
 بم بونقصیم اگر کسک رغبتش قولونه کلمه یعنی رغبت ایدوب قبول اعتد بر سولان پیام
 باشد و بر سولکراورزه انجود پیام ایشدر مک در قبول اندر مک و کل در سنت یکم حق
 تعالی حضرت جیب اگر خطای ایدوب امتشدر و ما ارسلناک علیک ان البلاغ
 شمر یا ناظر ان فی سل الله مرجه ای بوکت به نظر ایدوچر یعنی بوکتی او قدی محک
 الله تعا حضرت تدن مرجه طلب ایل عل المصنف واستغفر لکاتبه مصنف
 اورزه واکل کاتب ایچون مغفرت طلب ایل دعا به بخل اولمز لطف کردن بد کتاب
 شریفک لسان ترکی اورزه شام اولان شمع فقیر اورزه مغفرت طلب
 اید و اطلب لنفک من غیر تردید و کند و نفک ایچون طلب ایل حیر
 و مراد کد استرس من بعد ذلک عفر انا الصاحبه بوچمدون صکره
 ایک صاحب ایچون مغفرت طلب ایل ثم هذا الکتاب به بحون الله
 الملک الوهاب تجرری شهر المحرم شریف یکرم انجمن کوننده
 یوم المریف منسک و الخ

رسول خیر کتب
 رسول اطلاق حق
 خلقه خیر کتب
 ایچند
 بس که و او ایل
 انجود معنای
 فیه ده اولان
 راجع
 بعضی شکره
 اولور اول وقت
 راجع

